

Алишер НАВОИЙ

БАДОЙИЪ УЛ-БИДОЯ

ДЕБОЧА

Фасоҳат девонининг газал саройлари табъ махзаанидин шўридаҳол ошиқлар хирмани жонига ўт солғудек бир оташин лаъл назм силкига торта олмагайлар, агар сўз дебочасин ул соний жавоҳири ҳамди била мурассаъ қилмагайларким, ишқ аҳлин олмоси лисон шарафи ва гавҳари баён лутфи била сойир инсоннинг дурратул-тожи килди.

Субҳоналлоҳу хувал-алиюл-мутаол,
Ким айлади ишқ баҳрини молломол.
Инсонни чу анда солди гаввос мисол,
Ҳам гавҳари ҳол берди, ҳам дурри мақол.

Ва балогат бўстонининг чаманоройлари хаёл гулшанидин соҳибжамол маъшуқлар гулбуни хуснига зийнат бергудек бир оташин гул вазн гулдастасига боғлай олмагайлар, агар калом фихрастин ул қодир завоҳири шукри била муламмаъ қилмагайларким, хусн хайлин гулбарги узор боги ва нарғиси бемор чароги била коффайи халойиқ курратул-айни этти.

Алҳамду лимужидил-ҳадоё ва ниъам,
Ким кести вужуд боғидин хори адам.
Ул боғда ҳар гул ўтиким, чекти алам,
Жон эвини ёрутти, назар шамъинн ҳам.

Бу ҳамди мазкур ва санойи мастурга кўнгул мойил ва тил қойил бўлуб, кўнгулга ором ва тилга ком етишмагай, то рисолат буржининг мунир ахтари ва нубувват дуржининг самин гавҳари ва «мо йантиқу ан-ил-ҳаво» таронасининг мушорун илайҳи ва «ин хува илло ваҳйун йуҳо» хазонасининг муътамадун алайҳи ва «ана афсаҳу» сурудининг мутаранними ва «ана амлаҳу» дурудининг мутақаллими наътининг тухфаси анга восита ва дурудниинг ҳадияси анга васила бўлмагай.

Муҳаммадким, русул анжумдур, ул ой,
Қаю ой, балки меҳри оламорой.

Вужудининг туфайли тўккуз афлок,
Бу даъво шохиди маншури «лавлок».

Олиб юз барқдин суръат саманди,
Янги ой ул ой саманди сийнабанди.

Ситоми маркаби Биржису Нохид,
Ики ёндин чаноки ою хуршид.

Залолат кўйининг маҳзунларига,
Жаҳолат даштининг мажнунларига,

Шафиъ эткил они жовид, илоҳий,
Мени ҳам қўймагил навмид, илоҳий.

Ва саллаллоҳу алайҳи ва ало олиҳит-тайибин ва асҳобиҳиттоҳирин ва ало ман табаъаҳум
ажмаъин ила явмидин.

Бу паришон ажзонинг варақнигори ва бу ошуфта авроқнинг қиссагузори, меҳнат
паймонасининг журъачаши ва маломат хумхонасининг сабукаши, шайдолик маҳалласининг
расвоси ва расволик кўчасининг шайдоси

Вафо бўстонининг дostonсаройи,
Маломат булбули, яъни Навоий

гафараллоҳу зунубаҳу андоқ арз қилурким, ул чоғким Хуросон тахти кўрагонлик дувожи
ила зийнатафзой ва Кўрагон фарқи жаҳонбонлик тожи била фалакфарсой эрди, умрум
шабистони шабоб шамълари нуридин мунаввар ва ҳаётим гулистони йигитлик гуллари атридин
муаттар эрди, синн муқтазосидин табиатга ҳаво голиб ва ҳаво галабасидин табиат лаҳвга толиб
эрди, кўнглагим чокидин кўксумдаги эски тўганлар бир-бир аён ва кўкрагимда кесган янги
алифлардин кўнглагим хат-хат қон, мудом май рағба-ти кўнгулга маҳбуб ва ҳамиша маҳбуб
улфати хотирга марғуб, жоним ишқ бодасидин маст ва кўнглум бода ишқидин майпараст:

Бўлмаса оллимда гулрух соқий, аҳволим хароб,
Йўқ эса соқийда гулгун жоми май, бағрим кабоб.

Оз вақтда бода селидин ҳушу ақлим эви йиқилди ва ишқ барқи салоҳу офиятим хирманин
кул қилди:

Бировки, ишқу май илгида мубтало бўлгай,
Не тонг, агар анга ҳар лаҳза юз бало бўлгай.

Агарчи саъб балодур, вале будур тилагим,
Ки бу бало манга бўлгай ҳамиша, то бўлгай.

Бори шуур сурати кўнглумдин кетди ва кўнгул сурати ҳоли бир ерга етдиким,

Тун-кун аёгим яланг, ёқам чок,
Майхона йўлида масту бебок.

Ҳар дам етибон фалакка ҳуюм,
Авбош ила барча гуфтуғўюм.

Чун табъи жибиллий саломатдин ва жибиллат зоти истиқоматдин орий эрмас эрди, ошиқлик
кўчасидаким, ажиб ҳолотга гоят ва хуморлик маҳалласидаким, гариб мушкилотга ниҳоят
йўқтурур; ишқда хоҳ ҳабиб жамоли ҳайратидин ва хоҳ рақиб хаёли гайратидин ва хоҳ висол
баҳори интизоридин ва хоҳ фироқ хазони хор-хори изтироридин ҳар навъ иш юзланса эрди; ва
майда хоҳ мастлик айшу тарабидин ва хоҳ махмурлик ранжу таабидин ва хоҳ майфуруш
иноятидин ва хоҳ мухтасиб шикоятидин ҳар амр воқий бўлса эрди, ул ҳолга лойиқ ва ул хаёлга
мувофик:

Кўнглумда не маъни ўлса эрди пайдо,
Тил айлар эди назм либосида адо.

Ул назмга жонин қилибон халқ фидо,
Солурлар эди гунбази гардунга садо.

Бу вайрон табъни байт этса мастур,
Тутуб шуҳрат нечукким байти маъмур.

Харобот ичра пайдову ниҳоний,
Ул эрди халкнинг ратбул-лисони.

Йўқким, харобот дурднўшлари, балки муножот хирқапўшлари ва демайким, авом арозили, балки хавос афозилининг тилларига жорий ва кўнгулларига корий тушар эрди ва ул замоннинг каримул-хулқ озодалари, балки азимуш-шаън шахзодалари илтифотиға мушарраф бўлур эрди. Хусусан, салтанат ганжининг дурри самини ва қаноат кунжининг хокнишини, илму зако аҳлининг яғонаси ва факру фано хайлининг бенишонаси, итик зеҳни дақойиқ ришталарининг гириҳкушойи ва ариг табъи ҳақойиқ чехраларининг пардарабойи

Табъи дарвешу ўзи шоҳнишон,
Шоҳи дарвеш Муҳаммад Султон

абқол-лоҳу канза фаноиҳи ва адома изза гиноиҳиким, матлаъе ё ортуқроқ, ё тамом газал тилим хомаси тақририга келса эрди, ё хомам тили таҳрир қилса эрди, филҳол ани мушқбор қалам бирла кофуркирдор сафҳага рақам қилиб, оқу қарони андин махтут қилур эрди ва яна ҳам анга қаробат ҳисоблиқ тезфаҳм шахзодалар ва мусоҳиб интисоблиқ хуштабъ мирзодалар мутааддид савод қилиб, сойир улусга ёйилур эрди ва ошиқпеша беқарорларнинг жа-лисони меҳнати ва маъшуқшева гульзорларнинг аниси суҳбати бўлуб, хавосу авом орасида иштиҳори тамом ва интишори молакалом топар эрди. Ва лекин хотиримга келмаским, бу паришон абётни жамъ қилмоқ хотиримга келмиш бўлғай ва кўнглумга кечмаским, бу пароканда ашъорга тартиб бермак кўнглумга кечмиш бўлғай. Агарчи, аларким аҳасси асҳоб ва ааззи аҳбоб эрдилар, кўп қатла бу иш иртиқобиға илтимос ва таклиф қилур эрди-лар, аммо ошуфта хаёлга андоқ келур эрдиким,

Кулмакка ўрганур эл ҳар сўзки деса мажнун,
Ул сўзни жамъ қилса, кулмакни истар афзун.

Девонаки, маст бўлса дойим,
Кулмакка эрур сўзи мулойим.

Ўрганса улус, эмас таҳайюр,
Гоҳи керак элга ҳам тамасхур.

Ва фарзанким, бу сўзлардин баъзи завқу ҳол юзидин тадвинга мустаҳиқ ва ааззаҳу анинг тартиби истидъосидо муҳаққиқ бўлғайлар, аммо қойилеки,

Ҳар кун яна бир ишқ иладур афсона,
Ҳар тун яна бир шайъгадур парвона,

Иш анга жунун, манзил анга майхона,
Девон ясамоқни не билур девона?!

Ва бар тақдиреки, қойил жунуни илож қобили бўлғай ва авқоти жоми салоҳ бодасидин тулғай,

Бартараф бўлғай маю ишқу жунун,
Барчага қойиммақом ўлғай фунун.

Аммо ашъор тадвин қилғонлардин баъзиким, бақо мулкида фоний ва баъзиким, ҳоло фано дайрида боқий дурурлар. Аввалғи зумрадин бовужуди дард бешасининг ғазанфари ва ишқ оташғохининг самандари, маъдани жавоҳири маънавий Амир Хусрав Дехлавий қаддасал-лоху таоло руҳаҳ ва фано майхонасининг ринди хиркачоки ва бало паймонасининг масти бебоки, ишқу муҳаббат асрори аминларининг ҳамрози Хожа Ҳофиз Шерозий сақол-лоху сароҳ. Ва сўнғи фирқадин кудс шабистонининг шамъи анвари ва унс гулистонининг андалиби суханвари, балоғат шаккарисонининг тўтийи ширинкаломи жаноби маҳдумий мавлоно Абдурахмон Жомий маддал-лоху таоло зилола иршодиҳи ало мафориқит-толибин девонлари орада бўлғай. Ва уйғур иборатининг фусаҳосидин ва турк алфозининг булагосидин мавлоно Саккоқий ва мавлоно Лутфий раҳимаҳумол-лоҳким, бирининг ширин абёти иштиҳори Туркистонда беғоят ва бирининг латиф ғазалиёти интишори Ироқу Хуросонда бениҳоятдурур, ҳам девонлари мавжуд бўлғай. Ва ғариброқ буқим, ғаройиби маоний иқтисоби учун ғаробат иқлимларида табъ сайёҳини ғурбатга солғон форсийдисор ва туркийшиор йиғитлар сархайли ёри азиз Сухайлий дома тавфикаҳким, форсий ашъор баҳорида файз саҳобидин ёққан маоний ёмғурининг ҳар қатраси риштасиға шўхтабъ абқори бармоғлари учи била юз ғириҳ туғар ва туркий абёт майдонида азимат бодпойин пўяға солса, юз йилғи ўлған дақойиқ паривашларининг силсилаи зулфидин чобуклуқ заман шаҳсувори синони нўғи била юз зириҳ кўтарур. Ҳолиё иққаласи алфоз назмиға қойил, балки девон такмилиға мойил бўлғай.

Ва яна доғи латофатшиор нозимлар заройифи ва зарофатдисор роқимлар латоифи ҳар ёндин истимоъ тушарқим, кўпрағи ғазал услубиға машғул ва айтилғон ғазалларидин кўпрағи матбуъ ва мақбулдур. Маъно дарёсида мунча ғаввос орасида бир биёбонға хўй қилған девонаким, шино фанидин доғи беғона бўлғай, ўзин не навъ бу дарёға солғай ва солса ҳам, не ғавҳар топа олғай?

Бу қофила аҳлиға ҳарам шавқи тамом,
Жаммозалари пўя била абрхиром.
Мен хастаки, ердин ола олмон бир ғом,
Ҳамраҳлиқ алар бирла хаёледур хом.

Доим эл қошида бу навъ мақбул узр била машҳур ва ўз оллимда бу тавр маъқул баҳона била маъзур эрдим, то рўзғор ҳаводиси ул жаҳондор салтанати асосин барҳам урди ва ел таҳарруқлуқ сипеҳр ул комғор шамъи ҳаётин ўчурди, мулкситонлиқ тахти бир шаҳаншоҳ мақдами била тафохур қилдиким, саодат ахтари тожининг ғавҳари бўлмоқлиқ била бошин кўкка еткурди ва жаҳонбонлиқ тожи бир анжумсипоҳ фарқи била мубоҳот кўр-гуздиким, иқбол кавкаби чатрининг куббаси бўлмоғлиқ била фарқин куёшға еткурди. Мулк шабистони бир давлат машъали била равшан бўлдиким, учқунининг ашиъасида бадри мунир бадр оллида Суҳодек ёшунди ва адл шаҳристони бир маъдилат хуршиди била ёрудиким, ашиъасининг партавида меҳри оламғир меҳр оллида заррадек кўрунди. Иқлимғиреки, хумоюн алқоби шарафидин фармонраволиқ хутбасининг минбари пояси Муштарий авжиға етти ва ғанжбахшеким,

рўзафзун жаноби исмидин кишваркушойлик сиккасининг миръоти беҳбуд накшин зоҳир этти. Покдинеки, шариат ривожиди хуршиди раъяти ихтисобидин Зухра уди юзидаги торлардин мусхаф битир мистар юзига чекти. Адлойинеки, раият риоятида инсофи деҳқони мададидин Миррихи қаҳтандеш савобит доналарин сипеҳр мазраъида экти. Соҳибқиронеки, тийги суйидин разм бўстонида фатҳ гуллари очилди, мулкситонеки, азми асаридин базми анжуманида иноят саҳобидин зафар дурлари сочилди.

Шаҳеки, васфи юз минг йил туганмас, деса юз минг тил,
Бу айтилгонча юз минг бил, яна ҳар бирни юз минг қил.
Ки юз мингдин бири зикр ўлмагай зикр ўлса юз минг қарн,
Бу юз минг қаридин ҳам бўлса ҳар бир лаҳза юз минг йил.

Олий насаби била қувониб хонлар,
Тун-кун эшигини ястаниб хоконлар,
Ой-йил қадамида бош қўюб қоонлар,
Жонлар била қуллугин қилиб султонлар.

Гардун кади ҳилми юкидин ҳам бўлди,
Ой ламъаси раъий нуридин кам бўлди,
Султонлиг анга гарчи мусаллам бўлди,
Бу турфаки, дарвешсифат ҳам бўлди.

Бу янглиг ёзди алқобини даврон,
Ки султон ибни султон ибни султон —

Абулғозий Султон Ҳусайн Баҳодирхон халладал-лоҳу таоло мулкаҳу ва салтанаҳу ва афоза алал-оламина бирраҳу ва ихсонаҳ

Рўзий анга барча ком бўлсун, ё раб,
Икболи майи мудом бўлсун, ё раб,
Ҳам ишрати бардавом бўлсун, ё раб,
Ҳам давлати мустадом бўлсун, ё раб.

Омин, ё раббул-оламин.

Ҳосилким, чун ул салтанат сипеҳрининг қуёши анжум шоҳи тўртунчи сипеҳр анжуманини мусаххар қилгондек, тўртунчи иқлим тахтида мутамаккин бўлди. Рубъи маскун халойиқи фароғат масканида мураффаҳул-ҳол ва рифоҳият маъманида фориғул-бол бўлуб,

Нечукким қамар теграсида нужум
Улус ул қуёш сори:қилди хужум.

Жаҳон мулкатининг улуг беклари,
Яна пояда ўртарогдеклари.

Улуг нею, ўрта неким, хосу ом
Рафиъ остониға айлаб хиром.

Етиб даргаҳига, топиб бор ҳам,
Будур турфароқким, мени зор ҳам.

Фалак жавфида бир овуч хокдек,
Каронсиз тенгиз ичра хошокдек.

Жанобигақим, арсасидур сипехр,
Ўшул арса кирпичлари моху мехр.

Узумни солиб заррадек бекарор,
Итиб ул куёш нурида зарравор.

Куёш арсасин чун матоф айладим,
Ани зарра янглиг тазоф айладим.

Чун юзум бу сипехросо даргоҳ туфрогидин бахраманд ва бошим бу фалакфарсо боргоҳ итлари аёгидин аржуманд бўлди, агарчи ота-отадин етти пуштга дегинча бу рафиъ дудмоннинг бойири бандаси ва бу васиъ остоннинг мавруси тугмаси, яъни бу хоназоданинг хонаводаси ва бу хонаводанинг хоназодаси эрди:

Отам бу остоннинг хокбези,
Онам ҳам бу саро бўстон канизи.

Манга, гар худ бўлай булбул, вагар зог,
Ким ушбу даргаҳ ўлгай гулшану бог.

Вале умре бу гулшандин ҳаводис
Қилиб жонимга ҳижрон ранжи ҳодис.

Ва лекин қобилият қиллатидин ва ҳақорат қасратидин ҳаргиз салотини олиймикдор мулозамати муддаоси хотиримга хутур қилмайдурур эрди ва ҳавоқини сипехриқтидор хусусияти таманноси ботинимда зухур этмайдурур эрди. Аммо ул ҳазратнинг кимё ҳосиятлик илтифотларидин ва иксир манфаатлик мууроотларидин мулозаматда беихтиёр ва убудиятда девонавор эрдим ва хуршиди раъятидин ниҳоятсиз тарбиятлар куёш тогдин анвоъи жавоҳир пайдо қилгондек, кўнглум конин дақойиқ гавҳарлари бирла ороста қилиб ва саҳоби кафидин гоятсиз тақвиятлар бўлуб, туфрогдин турлук раёҳин хувайдо қилгондек, хотирим бўстони латойиф гуллари бирла пероста айлар эрди. Ва дурабор тилига мажолисда баъзи абётим мазкур ва гавҳарнисор илгига маҳофилда баъзи газалиётим мастур бўлур эрди. Ва гоҳи иборатим қусурин тағйир бермак била айбдин мубарро, ва гоҳи маонийимдин футурин ислоҳ қилмоқ била нуқсондин муарро қилур эрди. Баъзи байтимдин бирор номуносиб лафзни чиқориб, бир даста субҳа ичра бир дурри шаҳвор тортқондек бирор лафз киюрур эрди ва баъзи газалимдин бирор ноҳанжор байтқа хат уруб, бир бузуг дашт ичра бир қасри зарнигор ясагондек, бирор байтга дахл берур эрди. Бу ошуфта абётимда ул лафз ва бу паришон газалиётимда ул байт

Хоро орасинда эрди гавҳар янглиг,
Ё куллар ичинда эрди аҳгар янглиг,

Ёхуд тикан ичра гули аҳмар янглиг,
Балким тан аро руҳи мусаввар янглиг.

Чун бу байтлар айвони ул ислоҳлар нақшу нигоридин рашк» нигорхонайи Чин ва бу газаллар бўстони ул ихтимомлар баҳоридин гайрати хулди барин бўла бошлади; соҳибназарлар кўзига маҳбуброқ ва аҳли диллар кўнглига марғуброқ бўлуб, ҳурмати гоятдин ва шухрати ниҳоятдин ўтти, вал-ҳақ

Бўлди, чу шоҳ сурди ислоҳ этарга хома,
Ҳар байти — шоҳбайте, ҳар нома — шоҳнома.

Мен бу вайронани ул жавоҳир накди махзан қилган ҳайратдин мутафаккир ва бу кошонани ул машоил нури равшан этган фикратдин мутаҳаййир:

Равшан қилиб ул чароги тобанда мени,
Масъуд этиб ул ахтари фарҳанда мени,
Ҳар нуктаси юз қатла қилиб банда мени.
Ҳар шафқати бандалиқда шарманда мени.

Мундок ҳолатда:

Нидо еткурди ногаҳ мунҳийи роз,
Ки: — «Эй афсунгару афсонапардоз,

Балогат кишварининг нуктадони,
Фасоҳат мулкининг соҳибкирони,

Равон хоманг учун айлаб мураттаб,
Аторуд кўз қаросидин мураккаб,

Маоний хайликим, маръий эмас ул,
Ҳамоно қилди хоманг жавфидин йўл.

Улус табъинг саҳоби ёмғуридин
Бўлуб сероб, бал назминг дуридин

Сўзунг бир авж уза чекти аламни,
Ки сурдунг арш лавҳига қаламни.

Агарчи ахтаредур ҳар сўзунг пок,
Ки эврлуру анинг бошиға афлок.

Валекин бу қадар бикри парисон
Банотун-наъшдек бўлмиш паришон.

Тиларбиз, бу паришон бўлса мажмуъ,
Равон бўлким, эмастур узр масмуъ.

Чу олий ҳимматимиз бўлди мойил,
Сен ўлдунг мунча нодир сўзга койил.

Бу навъ истайдур эмди ройи олий,
Ки қилгай фикратинг девон хаёли.

Жаҳонда кимга бўлса мунча фарзанд,
Ки бўлгай барча рухафзову дилбанд.

Равомудур бизинг фаррух замонда
Аларни дарбадар қилмоқ жаҳонда?!

Барин йиғ эмди андоғким атолар,
Сурук тифлин нечукким кадхудолар.

Ки бор ул хайли сарғардони сода
Санга фарзанд, бизга хоназода.

Алар бечораву биз чорарасбиз,
Сен ар номехрибонсен, биз эмасбиз.

Чу билдинг ҳукм, бор иштин ружуъ эт,
Равон максуд сори-ўк шуруъ эт.

Мураттаб қилмагунча тинма бир дам,
Сўз ўлди мухтасар, валлоҳу аълам”.

Бу вожибул-иттибоъ амр вукуъидин ва бу ясихус-сукут ҳукм судуридин дуд бошимга ошти ва ўт думоғимга тутошти, хомам тили лол ва тилим хомаси шикастамакол бўлди. Не шурғъ қилурға қувват ва не узр айтурға қудрат; ғояти изтироб, балки изтирордин ўз воқиъамга содик ва ўз ҳолимга мувофиқ тилим бу байтга мутакаллим ва кўнғлум бу навоға мутаранним эрдиким:

Навоий ғамга колди ўз каломи жонфизосидин,
Анингдекким, етар булбулға меҳнат ўз навосидин.

Ки ноғаҳ хирад пири наҳиб урди ва ақл хабири юзумға югурди:

Ки:—«Фалон, бу не тийражонлиқдур?
Не бало ажзу нотавонлиқдур?

Ранж кўрмай киши топарму фароғ?!
Кўнғли ўртанмайин ёнарму чароғ?!

Тухм ерға кириб чечак бўлди,
Курт жондин кечиб ипак бўлди.

Лола тухмича ғайратинг йўкму?!
Пилла куртича ҳимматинг йўкму?!

Айласанг ҳам шуруъу жон чексанг,
Саъйда юз пиёла қон чексанг.

Сенму бергунгдурур анга тазйин?
Балки шаҳ саъйи этгуси тадвин».

Чун хираддин етишти буйла навид,
Манга бўлди ўзумдин ўзга умид.

Тенгри тавфикин иддио айлаб,
Шаҳ жанобига илтижо айлаб,

Хукм мазмунига қалам чектим,
Сафҳа тартибига рақам чектим.

Арзимас гар йигарга ул хошок,
Чун бу дурлар нихондур анда, не бок?

Гарчи бас тийрарўдур ул зулумот,
Гам эмас, чун бор анда оби ҳаёт.

Бу девон, иншооллоҳ, бу зобита билаким мазкур бўлур, мураттаб бўлгай ва бу робита билаким мастур бўлур, ихё топқай. Неча навъ ишким, мунда маръий бўлубтурур, ўзга давовинда кўрулмайдурур. Аввал будурким, ҳар кишиким девон тартиб қилибдурур, ўттиз икки ҳарфдинки, халойиқ иборатида воқийдурур ва улус китобатида шойиъ, тўрт ҳарфга таарруз қилмайдурурлар. Чун сўз аруси назм ҳарирининг матбуъ қисватин ва мавзун хилъатин кийиб, жилва оғоз қилса, хукқайи ёкути доғи ўттуз иккита гавҳардин қачонким тўртига нуқсон воқий бўлса, муқаррардурким, жамолига андин қусур ва каломига андин футур воқий бўлғусидурур.

Шўхеки, ўкуш ҳусну жамол ўлгай анга,
Бир ҳусн яна ҳусни мақол ўлгай анга.

Лаъли аро дурларида гар бўлса қусур,
Сўз дерда керакким, инфиол ўлгай анга,

Бу жиҳатдин ул тўрт ҳарф гавҳарларин доғи ўзга ҳуруф жавоҳири силкига тортиб, газалиётни ўттуз икки ҳарф тартиби била мураттаб килинди.

Яна буким, ҳар ҳарф газалиётининг аввал битиган газал била ўзга газаллар орасида услуб хайсиятидин тафовут риоят қилмайдурурлар. Муқаррардурким, ҳар амрда бир лаҳза ҳақ субҳонаху ва таоло ҳамдидин ё расул алайҳис-салом наътидин, ё бу икки ишга далолат қилурдек бир амрдин гофил бўлмамоглиқ авлодурур. Агар лаҳзае бу саодат муяссар бўлмаса, ҳар мутааййин амр ифтигоҳида худ не навъ тагофул ва такосул раво кўрулгай:

Гарчи эрур тенгри таоло сўзи
Боштин-аёгига каломи қадим.

Кўрки, эрур аввали ҳар суранинг

«Бисмиллоҳир-рахмонир-рахим».

Бу ишға ҳадис ҳам эрур шоҳиди ҳол,
Ким собит эрурки кулли амрин зи бол.

Ҳам буйла аён қилди худойи мутаол,
Ҳам улча расул деди, бордур анға дол.

Бу навъ хаёле хотирға келган учун ҳар ҳарф ғазалиётининг аввалғи ғазалини ё танғри таоло ҳамди била мувашшаҳ, ё расул алайҳис-салом наъти била муфаттах, ё бир мавъиза билаким, бу икки ишдин бириға дол бўлғай, муваззаҳ килинди.

Яна бир буким, ғўйиё баъзи эл ашъор таҳсилидин ва девон такмилидин ғараз мажозий ҳусну жамол тавсифи ва мақсуд зоҳирий хатту хол таърифидин ўзға нима англамайдурурлар. Девон топилғайким, анда маърифатомиз бир ғазал топилмағай ва ғазал бўлғайким, анда мавъизатанғиз бир байт бўлмағай. Мундоқ девон битилса, худ асру беҳуда захмах ва зойиё машаққат тортилгон бўлғай. Ул жихатдин бу девонда ҳамду наът ва мавъизадин бошқа ҳар шўранғиз ғазалдинким, истимоъи махвашларға мужиби саркашлик ва ғамкашларға боиси мушаввашлик бўлғай, бирор-иккирор насихаторо ва мавъизатосо байт иртиқоб килиндиким, аларнинг ламъайи рухсори ифбат бурқаъидин кўп ташқари ломий бўлмағай, то буларнинг вужуди хирмани ул барқ ихроқидин билкул зойиё бўлмағай, йўқким, бу ғазаллар ғазолалари жилвағарлик соз, балки пардадарлик оғоз қилсалар, бу байтларнинг насихатсоз воъизлари ва мавъизапардоз носихлари моний бўлғайлар.

Яъни ул гулчехралар ноз этсалар,
Ақлу дин яғмосин оғоз этсалар.

Ишвағарлик қилсалар ғаммоз ўлуб,
Пардадарлик этсалар танноз ўлуб.

Ламъайи оразларидин ҳар нафас,
Қилсалар оламини куйдурмак ҳавас.

Бу насойиҳ аҳли ҳикматлар била,
Юз туман панду насихатлар била,

Моний ўлғайлар аларға ҳар замон,
То замон ул фитнадин топкай омон.

Яна буким, сойир давовинда расмий ғазал услубидинким, шойиъдурур, тажовуз қилиб, махсус навъларда сўз арусининг жилвасиға намойиш ва жамолиға оройиш бермайдурурлар. Ба ағар аҳёнан матлаъе махсус навъда воқий бўлгон бўлса, ҳамул матлаъ услуби била итмом хильатин ва анжом кисватин кийдурмайдурурлар, балки туғанғунча ағар бир байт мазмуни висол баҳорида гулоройлик қилса, яна бири фироқ хазонида хорнамойлик қилибдурур. Бу сурат доғи муносабатдин йироқ ва мулояматдин қироқ кўрунди. Ул жихатдин саъй килиндиким, ҳар мазмунда матлаъе воқий бўлса, аксар андоғ бўлғайким, мақтаъғача сурат хайсиятидин мувофиқ ва маъни жонибидин мутобиқ тушқай.

Ҳар ерда баҳор ўлса, чаман бўлса керак,
Ҳар ерда чаман, гулу суман бўлса керак.

Ҳар қайда хазон бўлса, тикан бўлса керак,
Ҳар қайда тикан, ранжу миҳан бўлса керак.

Зоҳид хуш эмастурур харобот ичра,
Фосиқ не тилар аҳли муножот ичра?

Гурбатки, қотик тутубтур они бори халқ,
Будурки, тушар киши сурук ёт ичра.

Яна маснавий била касойиддин бошқаким, иншооллох, алар доғи ҳар қайси бошқа мужаллад бўлғай, ҳар навъ шеърдин, масалан, руҳафзо мухаммаслар, барча хамсазийнат; ва равоносо мусаддаслар, барча ситгазийнат; ва муфид рубоиёт, барча латофатомиз; ва нофиъ муқаттаот, барча манфаатанғиз; ва дилпазир мустазодлар, барчанинғ васфи зойидул-ҳад; ва беназир фардлар, барча лутфу равонлиқда муфрад; ва номий муаммолар, барчаси от ёшурмоқда сотир; ва киромий луғзлар, барчанинғ мабтунлуғи зоҳир; ва мусалсал таржиълар, барча марғуб; ва муътадил туюғ-лар, барча туркий услуб бу абёт зайлида мухайял ва бу ашъор хайлида музайял бўлди. Ва ғараз бу фикрастдинким, бу зебо узориға ёзилди, ва мақсад бу дебочаданким, бу раъно рухсориға битилди, ул эрдиким, чун салотиндин қай бириким биное кўйбдурурлар манъ ва айвоне чекибтурурлар рафиъ, ул бино равоқида ва ул айвон тоқида ўз исмларин таҳрир ва ўз алқобларин танқир қилибдурурларким, то ул айвон тоқи бўлғай, ул исм анда боқий бўлғай:

Ким қилса иморатеки, мақдур ўлғай,
Чун исми китобасида мастур ўлғай
Не чоққача ул биноки маъмур ўлғай,
Ул исм улус тилиға мазкур ўлғай.

Чун бу қуббайи сипехртимсол қасредурур муалло, ул ҳазратнинғ табъи латифининғ меъмори бино қилғон ва бу равзайи фирдавсмисол боғедурур жаҳоноро, ул жанобнинғ хаёли шарифининғ боғбони тарҳ солғон ва бу қаср асосининғ тоқида ул рўзафзун жаноб ёзилса, не ғариб ва бу боғ кирёсининғ равоқида ул ҳумоюн алқоб битилса, не ажиб:

Ғараз ул эрдиким, бу қасри олий,
Қи ҳарғиз бўлмағай, ё раб, заволи,

Биноедурки, шаҳ бунёд қилмиш,
Замона қасридек обод қилмиш.

Ани шаҳ ихтимоми қилди маъмур,
Мени меъмор фарз эт, балки муздур,

Ағар муздур, ағар меъмори моҳир,
Ишича минғ чу музди бўлди зоҳир.

Туғанғач шоҳ қасри зарниғори,

Аларға қаср аро не дахл бори?

Халил ар Каъбани обод қилди,
Якин бормуки, не устод қилди?!

Ҳамул садким, Сикандар қилди маъмур,
Ким айтурким, анға ким эрди муздур?

Иморат саъйида ким бўлса зарпош,
Бино онинг оти бирла бўлур фош.

Биноға ғарчи ҳар ким бўлса боний,
Атарлар боний исми бирла они.

Ва лекин халк аро бу бўлди дастур,
Ки бўлғай онда боний исми мастур.

Шах отин, чунки бу маънини билдим,
Бу қаср айвони узра сабт қилдим.

Ки то бўлғай бу қасри чархкирдор,
Бу исм айвонида бўлғай намудор.

Ало, то чарх қасри сойир ўлғай,
Нужум айвони узра дойир ўлғай,

Бу шоҳ айвони умрининг биноси
Матин ўлсун, нечукким чарх асоси.

Қадар девонидин ҳар лаҳза комин
Қазо дилхоҳидек еткурсун, омин!

Яна дақойикшиор муҳаққиқлар хизматида ва ҳақойикдисор муҳаққиқлар ҳазратида арзим улдурурким, бу паришон абётким, шарҳ қилғондек тартиб топти, бу зобита қайдиға кирмасдин ва бу робита силкиға тортилмасдин бурун, бу жиҳатдинким, ағар баъзиси васати синда айтилғон бўлса, баъзи сиғари синда дейилиб эрди ва баъзи фикрий бўлса, баъзи бадиҳа ва баъзи соғ эрканда бўлса, баъзи усруклукда, ва баъзи ҳушмандликда бўлса, баъзи девоналикда воқиъ бўлуб эрди; ораларида, шоядки, фоҳиш тафовут бўлғай деб жамъ қилмоғида далирлик қилинмас эрди, аммо халойиқ аросида минг байт-икки минг байт ортуғроқ-ўксукракким ўзлари жамъ қилиб эрдилар, бағоят машҳур бўлуб эрди. Буларнинг тартибиға ҳукм бўлғондин сўнгра баъзи абётеким, хомроқ ва баъзи ғазалиётеким, нотамодроқ эрди, китобат шуюъидин ва шуҳрат вукуъидин ўзгалар орасидин хориж қилмоқлик мутааззир, балки муҳол кўринди, ул жиҳатдин ҳар қайси ўз ерида назм силкиға кирди.

Гул бўлса, тикан доғи бўлур бўстонда,
Дур бўлса, садаф доғи бўлур уммонда.
Сукр ўлса, хуммор ҳам бўлур давронда,
Айб айлама, сода байт бу девонда.

Юз гул аросида бир тикан бўлса, не тонг?!
Юз яхши ичинда бир ёман бўлса, не тонг?!
Минг согар ичилса, уйлаким оби ҳаёт,
Бирининг таҳида дурди дан бўлса, не тонг?!

Сўз риштаси узолди ва мақсуд гавҳари орада қолди. Бу мазкур бўлгон маҳодимга ҳосилки, илтимосим будурурким, яъни:

Бу номагаким, хомам этибтур тахрир,
Айларда наззора аҳли маъни бир-бир,
Тақсир топилса, айласунлар тағйир,
Тағйир берурда қилмасунлар тақсир.

Айб истагучики, сўзидур барча хилоф,
Ферузани хармухра дебон сурса газоф.
Чун жавҳарини зоҳир этар, айла муоф,
Мундоқ жавҳарийга тенгри бергай инсоф.

Ё раб, чекибон кўп рақам журму гуноҳ
Номамни қаро қилдим умрумни табоҳ.
Раҳмат суйидин юмасанг ул номани, оҳ,
Маҳшар қуни неткамен мени номасиёҳ?!

Ком айла Навоийга фанони, ё раб!
Чун бўлди сенинг йўлингда фоний, ё раб!
Лутф айла бақойи жовидоний, ё раб!
Ул дам сен бил, не қилсанг они, ё раб!

ҒАЗАЛЛАР

1

Ашрақат мин акси шамсил-каъси анворул-худо,
Ёр аксин майда кўр, деб жомдин чикти садо.

Ғайр накшидин кўнгул жомида бўлса занги гам,
Йўқтур, эй сокий, майи ваҳдат масаллик гамзудо.

Эй хуш ул майким, анга зарф ўлса бир сингон сафол,
Жом ўлур гетинамо, Жамшид ани ичган гадо.

Жому май гар буйладур, ул жом учун қилмоқ бўлур
Юз жаҳон ҳар дам нисор, ул май учун минг жон фидо.

Дайр аро хуш аҳли расво бўлгали, эй мугбача,
Жоми май тутсанг мени девонадин қил ибтидо.

Токи ул майдин кўнгул жомида бўлгач жилвагар
Чехрайи максуд, махв ўлгай ҳамул дам моадо.

Ваҳдате бўлгай муяссар май била жом ичраким,
Жому май лафзин деган бир исм ила қилгай адо,

Сен гумон қилгондин ўзга жому май мавжуд эрур,
Билмайин нафъ этма бу майхона аҳлин, зоҳидо.

Ташналаб ўлма, Навоий, чун азал соқийсидин
«Ишрабу ё айюҳал-атшон» келур ҳар дам нидо.

2

Зиҳи хуснунг зуҳуридин тушуб ҳар кимга бир савдо,
Бу савдолар била кавнайн бозорида юз гавго.

Сени топмоқ бәсе мушқилдурур, топмаслиг осонким,
Эрур пайдолигинг пинҳон, вале пинҳонлигинг пайдо.

Чаман оташгаҳига оташин гулдин чу ўт солдинг,
Самандардек ул ўтдин кулга ботти булбули шайдо.

Не ишга бўлди беором кўзгу аксидек Мажнун,
Юзи кўзгусида аксингни кўргузмади Лайло.

Куёшга гаҳ қизормок, гоҳ соргормок эрур андин,
Ки сунъунг богида бор ул сифат юз минг гули раъно.

Недин юз гул очар ишқ ўтидин булбул киби Вомиқ,
Юзунгдин гар узори богида гул очмади Узро?

Каломингни агар Ширин лабида қилмадинг музмар,
Недин бас лаъл ўлур Фарҳоднинг қон ёшидин хоро?

Жамолинг партавидин шамъ ўти гар гулситон эрмас,
Недин парвона ўт ичра ўзин солур Халилосо?

Малоҳат бирла туздунг сарвқадлар коматин, яъни
Ки мундок зеб бирла ул алифни айладинг зебо.

Қаноатнинг далилин инзиво килдинг, яна бир ҳам
Далил ушбуки қониъ ҳарфидин халқ айладинг анқо.

Навоий қайси тил бирла сенинг ҳамдинг баён қилсун,
Тикан жаннат гули васфин қилурда гунг эрур гўё.

3

Эй, муҳафи рухсоринг азал хаттидин иншо,
Дебочайи хуснунгда абад нуктаси туғро.

Заррот аро ҳар зарраки бор, зикринга зокир,
Амтор аро ҳар қатраки бор, ҳамдинга гўё.

Машшотайи хуснунгдурур улким, нафас ичра
Кун кўзгусин оқшом кулидин қилди мужалло.

Кун шакли юзунг саждасидин бўлди мушаккал,
Тун турраси қаҳринг елидин бўлда мутарро.

Сунъунг қилибон субҳни ул навъ мушаъбад,
Ким меҳр ўти огзидин этар ҳар нафас ифшо.

Гўёки куяр огзи ул ўт хирқатидинким,
Анжумдин ўлур обилалар гирдида пайдо.

Муҳтож сенинг дарғаҳинга хусраву дарвеш,
Парварда сенинг неъматинга жоҳилу доно.

Гул юзида булбул сенинг асроринга нотик,
Шамъ ўтида парвона сенинг хуснунга шайдо.

Ушшоқ аро, ё рабки, Навоийга мақома
Бергилки, сенинг ҳамдинга бўлсун тили гўё.

4

Эй, ҳамд ўлуб маҳол фасоҳат била санга,
Андоқки, қурби таквию тоат била санга.

Топмок ажиб фикру тахайюл била сени,
Етмак хаёл ақлу фаросат била санга.

Чун коинот зубдаси ожиз кўруб ўзин,
Ҳамд эта олмас онча фасоҳат била санга.

Изҳори ажз биздин адаб таркидур базе,
Юз минг қусуру нуқсу касофат била санга.

Ҳар тийра рўзгорки, васлингга йўл топиб,
Сендин етиб чароги ҳидоят била санга.

Лутфунг рафиким ўлмаса, не ҳадки, еткамен
Боштин-аёқ гуноҳу залолат била санга.

Чун сендин ўзга йўқ панаҳим, кочмайин нетай
Журму гунаҳдин оҳу надомат била санга?

Исёни кўп Навоийнингга йўқ уётиким,
Истар етишса мунча хижолат била санга.

Лутф айлагилки, мумкин эмас килмасанг қабул,
Етмак тамоми умр ибодат била санга.

5

Ё раб, улус ниҳони эмастур ниҳон санга,
Не дей ниҳон гамимни, эрур чун аён санга.

Қайси макон аро сени истайки, кавнда
Сенсиз эмас маконию йўқтур макон санга.

Амрингдин айру тилга такаллум чу йўқ, не айб,
Гар ҳамд айта олмаса бу безабон санга.

Эй кош, топса жону кўнгул онча қурбким,
Жонни кўнгул, кўнгулнн фидо қилса жон санга

Зоҳир қилурда ҳожат эрур ҳазратингда тенг
Султони асру сойили бехонумон санга.

Изҳори ажз этарда жанобингда бирдурур
Неши синук сингак била пили дамон санга.

Чун пашша ожиз ўлдики, юз менча қурби бор,

Ҳайҳот, агар етарни мен этсам гумон санга.

Ҳақ сирридин, Навоий, агар истасанг нишон,
Жаҳд айлагилки, қолмасун аввал нишон санга.

Ё раб, бу хаста улча таманно қилибдурур,
Чун бор аён санга, несин айлай баён санга?

6

Эй, нубувват хайлига хотам бани Одам аро,
Гар алар хотам, сен ул отким, бўлур хотам аро.

Юз эшигинг туфрогига сурта олгайменму деб
Чарх қасридин куёш ҳар кун тушар олам аро.

Анжум ичра оразинг меърож шоми уйлаким,
Тушса дурри шабчароги ҳар тараф шабнам аро.

Не учун киймиш қаро ҳар ён солиб жайбига чок,
Фуркатингдин Каъба гар қолмайдурур мотам аро?

Соф кўнглида юзунг меҳрини гўё асрамиш,
Туш чоги ҳар кун куёш акси эмас Замзам аро.

Машъале бўлмиш малак илгида равзанг бошига
Ой чароги ҳар кеча бу нилгун торам аро.

Қум эмас Батҳодаким, меҳри жамолинг ҳажридин
Зарра-зарра жисми бир-бирдин тўкулди гам аро.

Йўл эмас, Ясрибда йиртибтур юзин тирног ила
Мақдаминг то етмади ул водийи хуррам аро.

Итларинг махсусу маҳзундур Навоий, кошки,
Кирса бу маҳрум ҳам ул зумрайи маҳрам аро.

7

Зиҳи жавлонгаҳинг афлок уза майдони «ав адно»,
Буроқингга тўқуз гунбаз бу тўққуз гунбази хазро.

Қилиб чун хай гулобе мил наълайнинг, бўлуб ондин
Малак раъноларининг жабҳасига чархи сандалсо.

Эсиб раҳмат насими чун дамодам сунбулунг сори,
Бўлуб руҳонилар жайби лаболаб анбари соро.

Малак қолиб бурокингдин, эмас васфи фалак суръат,
Қамар ёруб жамолингдин, эмас наътинг қамар сиймо.

Юзунгдин анжум, анжумдин куёш нур иктисоб айлаб,
Анингдекким куёшдин ою ойдин қийргун габро.

Фалак водийлари қатъига азминг чун суруб маркаб,
Хирад пайкига ҳам аввал қадамда ранж ўлуб пайдо.

Рафикинг тойир андоқким Сулаймон оллида худхуд,
Бурокинг сойир анжум шоҳи остида сариросо.

Қилиб бу сайр аро маъшук васли кўйида манзил,
Тилаб саргашта ушшоқига ҳам раҳмат эвин маъво.

Навоий хуш кўрар оламни онинг ёдидин, йўкса
Анга хошок аро ўтдекдурур дунёву мофиҳо.

8

Зиҳи ҳилолинг ўлуб ой бошига тийги бало,
Бир олма сан икки ёргон сену куёш масло.

Тутуб санга чу майи лутф соқийи раҳмат,
Шафоатинг уруб икки жаҳон элига сало.

Рисолатинг дамидин шаръ кўзгусида жило,
Сиёсатинг ўтидин куфр роҳибига жало.

Ҳам аҳли равзага фирдавс сенсизин чаҳи вайл,
Ҳам аҳли вайл иши ҳажринг ўтида вовайло.

Хумор дофиъи бўлгайму, соқийи кавсар,
Бу дайр ичиада майи ишқинг ичмаганга тўло.

Тилимда зикрингу кўнглумда хаёлингдур, шукр,
Ки бори сенсиз эмас суҳбатим халову мало.

Навоий ўлди бaсе хору паст хас янглиг,
Сенинг йўлунгда эса бас анга бу иззу ало.

9

Ҳар гадоким, бўрёйи фақр эрур кисват анга,
Салтанат зарбафтидин ҳожат эмас хилъат анга.

Ким фано туфрогига ётиб қўяр тош узра бош,

Тахт уза эрмас музаҳҳаб муттако ҳожат анга.

Шаҳ юруб олам очар, дарвеш оламдин қочар;
Ҳам ўзунг инсоф бергилким, бу не нисбат анга?!

Ҳар не шаҳ максудидур — дарвешнинг мардудидур
Кўр недур ҳиммат мунга, не навъ эрур ҳолат анга.

Фақр кўйи туфрогин шаҳ мулкига бермас фақир,
Мулк, кўрким, тенг эмас туфрог ила қиймат анга.

Шаҳ сипаҳ чекса, фақир аҳволига етмас футур,
Бу вале чеккач нафас, барбод ўлур ҳашмат анга.

Шоҳ эмастур бир нафас осуда дўзах ваҳмидин,
Эй хушо дарвешким, мардуд эрур жаннат анга.

Шаҳга сидк аҳли дамидин машъали давлат ёрур,
Меҳрдекким, субҳ анфоси очар талъат анга.

Шоҳга шахлиг мусалламдур, агар бўлгай мудом
Шоҳга таркин қилиб, дарвеш ўлур ният анга.

Мумкин эрмас шаҳлар ичра буйла ниятлиг, магар
Шоҳи Ғозийким, муяссар бўлди бу давлат анга.

Шоҳлар дарвешию дарвешлар шоҳики, бор
Шоҳлиг сурат анга, дарвешлик сийрат анга.

То шаҳу дарвеш бўлгай, айлагил, ё раб, аён
Шоҳдин хизмат анга, дарвешдин ҳиммат анга.

Гар Навоий сўз узатти, фақрдин эрмас деманг,
Бўлмағунча ҳукм шаҳдин, қайда бу журъат анга?

10

Фалак нилуфаридин чашмайи меҳр ўлди гар пайдо,
Юзунгда нилдин ул чашма килмиш нилуфар пайдо.

Ўқунг кўнглумга етгач, қатра қонлар томди, ким кўрмиш
Ниҳол андоқки они теккач ўқ, бўлгай самар пайдо.

Ачиг сўз бирла бел қатлимга боғлар, турфароқ, буқим,
Назарга не огиз зоҳирдур андин, не камар пайдо.

Лаби шавқи ичимда, юзда қон ёшим, ажаб эрмас.
Юзида лаъл ютқоннинг бўлур дерлар асар пайдо.

Кўнгулни то паришон айладинг, юз барқи гам сочти,
Нечаким ўтни қўзгарлар, бўлур андин шарар пайдо.

Ёрутти васл шамъи аҳли ҳижрон тийра авқотин,
Менинг шомимга, ваҳким, қилмади даврон сахар пайдо.

Ажал касрин ҳақими сунъ бас мушкил тилсим этмиш,
Ки ҳар ким анда кирди, бўлмади андин хабар пайдо.

Масиҳодин дам урмангким, ҳабибим гардига етмас,
Агар Жибрилдек илкидин онинг бўлса пар пайдо.

Навоий ишкин, эй зоҳид, сенинг пандинг аён килди,
Бале, айб ўлмагунча ошкор, ўлмас ҳунар пайдо.

11

Манга не манзилу маъво аён, не хонумон пайдо,
Не жонимдин асар зоҳир, не кўнглумдин нишон пайдо.

Хирад махфий, бадан фоний, кўнгул гойиб, тараб маъдум,
Бори сахл эрди, бўлса эрди ул номехрибон пайдо.

Шикебу ақлу ҳуш итмиш, қарору сабру жон кетмиш,
Не гам, гар бўлса ул ороми руху кути жон пайдо.

Хаёли жонда пайдодур, сўзи афгонда пайдодур,
Ўзи ҳам ваҳ, нетай, оллимда бўлса бир замон пайдо.

Ўлар ҳолатдамен онсиз, тарабдин ўлмайн кўрмай,
Деманг, таъжил ила ул умр бўлса ногаҳон пайдо.

Қиёмат эрди ул маҳким, юз очти, эй мусулмонлар,
Бўлунг воқиғки, бўлди фитнайи охир замон пайдо.

Кесар юз сарвни ҳар дам, қилур юз нахлни хуррам,
Таажжуб, кўрки, бу гулшанда эрмас богбон пайдо.

Ҳазар қилмоқ қазо жаллодидин бўлмаски, йиллардур
Қилур қатл, уйлаким, не тийг эрур зоҳир, не қон пайдо.

Санга жон шавқидин берди Навоий, йўқ ажалдинким,
Ажал топқунча эрмас ул заифу нотавон пайдо.

12

Ҳам рамад теккан кўзунгга жисми беморим фидо,

Ҳам учуқ чиққан лабингга жони афгорим фидо.

Ашкким, андин томар гирён кўз онинг садқаси,
Қонгаким мундин чиқар, бу чашми хунборим фидо.

Ул кўзу бу лабга умрум боғу гулзориндаги
Наргису гулбарги йўқким, боғу гулзорим фидо.

Кўзу огзингдин кетарга бору йўқ ошубу ранж,
Сабру, ишким садқа, яъниким йўку борим фидо.

Гар кўнгул оху кўзунг оллинда лойиқ бўлмаса,
Итларингга бўлсун, эй шўхи ситамкорим, фидо.

Жон агар ширин лабингга ўлгали дархўр эмас,
Айла алфозинг учун, эй талхгуфторим, фидо.

Узлугумнунг кайдидин бир май била килдинг халос,
Вах, не дей, эй мут, санга бут бирла зуннорим фидо.

Бода миръотида шоҳид акси зоҳир бўлмади,
Бодаву шоҳидга бўлмай нақди пиндорим фидо.

Эй Навоий, демаким жону кўнгулни найладинг,
Айладим жавлон қилиб чиққанда дилдорим фидо.

13

Нуктайи мушкдур бу ё холи анинг жабин аро,
Куфр саводини не хуш сизди баёзи дин аро.

Хотами лаъл огзидур, лек ҳадиси жон олур,
Заҳр ниҳон қилибдурур лаъли магар нигин аро?

Саждададур юзум, вале жон аро ул санам гами,
Бўйнума субҳадур, вале бутдурур остин аро.

Жон кўнгул неча деди: асрали ўзни, келгач ул,
Вах, яна қўзгалиштилар кўргач они ичин аро.

Лаъли ҳадисида демангким сифат уйла кирпигин,
Огзима чунки санчилур неш бу ангубин аро.

Ақлу ҳавос эрур адам, жону кўнгулга йўқ вужуд,
Тафриқа тушгали мену ул бутн нозанин аро.

Эсти магар хазон еликим, хам ўлуб видоъ учун
Вокеъайи фироқ эрур сунбулу ёсамин аро.

Бу чаман ичра ҳар гулеким очилур, фигонки, бор
Ҳодиса тифли мунтазир узмак учун камин аро.

Белингу инжу тишларинг ҳасратида Навоийнинг
Жисмию ашки бордурур ришта дури самин аро.

14

Эй, алифдек қоматинг мили бузулгон жон аро,
Ганжи ҳуснунг жавҳари бу хотири вайрон аро.

Кулмагинг ичра малоҳат уйладурким, шўхлар
Ўйнамоқдин юз ёшурурлар гули хандон аро.

Гар каломингни Масиҳ анфоси дедим, эй ҳабиб,
Айб қилмаким, галат гоҳи тушар Қуръон аро.

Ўқларингдин жон топармен, гўйиё пайконлари
Сув ичарда гўта топмиш чашмайи ҳайвон аро.

Хаста кўнглум охи кўнглунгга деди қилгай асар,
Қайда ўлтурсун вале бемор ўки сандон аро?

Бошта гавҳар гўйининг фикридин ортар дарди сар,
Кимки кечти бошидин, гўй урди бу майдон аро.

Уйки, ўйнаб тебратур сокинга хотир жамъ эмас,
Не ажаб, гар амн йўқтур гунбази гардон аро.

Лаълинг олган кўнглум аҳволин мунажжим чун кўрар,
Айтур ул оввора бўлгон гойибингдур қон аро.

Эй Навоий, ишқ дарди кўрган эл кўнглин бузар,
Ҳар харошеким унунг зоҳир қилур афгон аро.

15

Меҳнат ўкидин қабакдек қолмишам афгон аро,
Ким бугун чобуксуворим йўқтурур майдон аро.

Тийраликдин кўр этибтур кўзларим ҳар кунги гард
Ким, бор эрди тўтиё бу дийдаи гирён аро.

Сенки бу майдонда йўксен, пайкаредур жони йўк,
Ҳар пари пайкарки маркаб секретур жавлон аро.

Гарчи ҳар шўхе сураар майдонга ўқ янглиг саманд,

Чун сенинг рахшинг эмас, биллах, ўқидур жон аро.

Тер оқизган аблақингдекдур сени келгайму деб,
Ҳар сари тушган кўзум юз минг дури галтон аро.

Онсиз урмиш ҳалқа чобуклар, не янглиг итмайин,
Ким кўрунмас зарра, хуршид ўлмаса даврон аро.

Меҳрдек кел тавсани гардунга мингилким, сипеҳр
Паст этарда фарқ йўқ хуршид ила Кайвон аро.

Кел куёш зангин фалакрафторлиг рахшингга ос,
Ким тўзар ул занг навҳанг нагмасин афгон аро.

Эй Навоий, кет бу майдондинки ул хур ўлмаса,
Биллах, ўлсам турмагаймен равзайи ризвон аро.

16

Кимки кўрса мушки ноб ул сунбули сероб аро,
Бир қаро туфрог дегайким тушти мушки ноб аро.

Қошинг ичра риштайи жонимга чирмангон кўнгул
Анкабутедурки, айлабтур ватан меҳроб аро.

Ул куёшдин айру ашким ёмғурининг баркидур
Ўт туташқан ришта янглиг жисми печу тоб аро.

Ул лаби уннобгун кўнглумда эккан тухми меҳр
Кўнглум ичра ёшурун дурдонадек унноб аро.

Уйқу сайди қасдига отқон тошингдиндур нишон,
Кўз қароси демагил бу дийдаи бехоб аро.

Чархи доир баҳридин эл тутмасун соҳил умид,
Ким кутулмас ҳар кишиким, тушти ул гирдоб аро.

Гар Навоий ёдини қилмоқ ҳабиб имкон эмас,
Басдудур мазкур ҳам бўлса гаҳи аҳбоб аро.

17

Ваҳки, расвомен яна девонаву оқил аро,
Бульжаб ҳолим эрур афсона ҳар маҳфил аро.

Музтар эрдим ҳажридин, ёр этган эрмиш тарки меҳр,
Мушкуледур ишқдин ҳар дам манга мушкил аро.

Ақлу сабру хуш итиб, кўнглумда қолди доғлар,
Корвон кўчса қолур ўтлар ери манзил аро.

Ўқларинг мужгон киби гирён кўзум атрофида,—
Рост бордур ул қамишлиқким бўлур соҳил аро.

Кирпигинг тушган кўнгул ичра хаёлинг, эй пари,
Ғўйиё Юсуф нузул этмиш чаҳи Бобил аро.

Қуллуғунг догидин ўлсам, истамон озодлик,
Ким бу тамгодур нишоне мудбиру мукбил аро.

Кўюнғ-ўқ истар Навоий, нася жаннат аҳли зухд,
Мунча-ўқ бўлгай тафовут олиму жоҳил аро.

18

Заврақ ичра ул қуёш сайр айламас Жайхун аро,
Ахтари саъде ҳилол ичра кезар гардун аро.

Англамон Жайхунда ул ой кема бирла сайр этар
Ё ҳилолу меҳр аксин эл кўрар Жайхун аро.

Кемадин ҳар дам чиқиб рангин сув кўзум қонидек,
Анда ёр андоқки мардум дийдаи пурхун аро.

Боргил, эй Мажнунким, ул ой заврақидек тез эмас
Жўнгким Лайли аморийсин чекар ҳомун аро.

Олма хум гирдобидин бир лаҳза соғар заврақни,
Баҳри гамдин истасанг махлас бу даҳри дун аро.

Баҳр мавжидин мушавваш бўлмасун деб хотиринг,
Мавж урар юз баҳри гам бу хотири маҳзун аро.

Дур бўлур баҳр ичра пинҳон, назмидин шаҳ мадҳида
Баҳр ёшурмиш Навоий ҳар дури макнун аро.

19

Эй, алифдек рост каддинг ҳасрати жонлар аро,
Жисм ичинда жон киби сен барча султонлар аро.

Қушга ўхшарким, тикандур ошёни, то кўнгул
Тийрборони гамингдин қолди пайконлар аро.

Ғам топар ҳажрингда ашким ичра кўнглум порасин,
Иш куни топқан киби эл гойибин қонлар аро.

Чок кўнглум хўблар кўнгли аро топти шикаст,
Вах, бутун қолгайму ёруқ шиша сандонлар аро?

Доглар ичра алифлар зор жисмим мулкида
Ғам сипоҳига, қиличлар бўлди қолгонлар аро.

Элга кўюнгдур макон, мен қулни қавмоглиқ недур,
Булбул ўлса, зог ҳам бўлур гулистонлар аро.

Иста йиртуқ жанда кийганларда маъни махзанин,
Ким бу янглиг ганж ўлур ул навъ вайронлар аро.

Атласу зарбафт аро нодон анингдек ҳажв эрур,
Ким хатойе сафҳада сабт ўлди афшонлар аро.

Бу эшикни чун тилаб келди Навоий тенгридин,
Ул сабабдин гўйиёким қолди дарбонлар аро.

20

Саводи холи анинг лаъли рухпарвар аро,
Магарки мўрча нисфи узулди шаккар аро.

Кўнгулда нуқтайи холинг хаёли тўш-тўшдин
Ёгин асарларидур нуқта-нуқта ахгар аро.

Юзунгда қатрайи хай касрати аросида хол,
Бириси мунхасиф ўлмиш бу хайли ахтар аро.

Кеча не навъ юмай кирпигинг хаёлида кўз,
Мангаки, игна бутар тонгга тегру бистар аро.

Бу ўтки мендадурур, дўзах ичра қочқай халқ,
Киюрсалар мени ошуб бирла маҳшар аро.

Қадах кетурки, фалак жавридин амон ҳирзи,
Замона ёзмади жуз даври жому согар аро.

Навоий, айла макон чарх гулшанин, яъни
Ки чугз бўлма бу вайронайи муҳаққар аро.

21

Минг захм урди ханжари ишқинг бу тан аро,
Бу танни ҳажр ташлади юз минг тикан аро.

Лек ул тиканлар узра хаёлинг била кўнгул

Ўйнар магар гул узраву агнар суман аро.

Жисм уйидин кўнгул тилар ул кўйни, валек
Гурбат суубатин киши билмас ватан аро.

Эрмас учук лабингдаки, ул юз Сухайлидин
Ранг олмади бу қатра ақиқи Яман аро.

Жоним лабинг шаҳиди эканга тонук дурур,
Ҳар ол ришта қонга бўялгон кафан аро.

Булбул не куймасунки, бир ўт ёкти қасдига
Ҳар оташин гул ушбу вафосиз чаман аро.

Кўрдунг, Навоий, ул сари зулф узра юз шикан,
Кўр эмди, юз шикаста кўнгул ҳар шикан аро.

22

Неча кўнглум ёра бўлса, раҳм қилмас ёр анга,
Неча бағрим тўлса қон, боқмас даме дилдор анга.

Бир югурук тифл эрур кирпикларим ичинда ёш,
Ким, йикилиб сончиликтур ҳар тарафдин хор анга.

Номам элтур куш агар мазмунин элтиб қилса шарҳ,
Сочкай ўт қакнус киби минг чок ўлуб минкор анга.

Лаълинг оллида чекар эл жонини олгач кўзунг,
Ваҳ, не шарбатдур лабингким, жон берур бемор анга.

Ақл эви сори инонин бошламоқ, носих, не суд,
Телбаким, дашт узра маркабдур бузук девор анга.

Тортасен исён юкин, хам қил қадинг тоатгаким,
Юк огир бўлса, рукуъ ул дам бўлур ночор анга.

Умр гафлат уйкуси бирла тиларсен, кеча, оҳ,
Кўз юмуб-очкунча кимнинг иътимоди бор анга?

Мен худ ўлдум, эй сабо, кўнглумни кўрсанг кўйида,
Чиқма андин, деб насиҳат қилгасен зинҳор анга.

Зор жисмим тушгали ҳажр ўтидин гам чангига,
Эй Навоий, ўхшашур ҳам уд анга, ҳам тор анга.

23

Ул паривашким, бўлубмен зору саргардон анга,
Ишқидин олам манга ҳайрону мен ҳайрон анга.

Ўқларингдин ҳар замон таскин топар кўнглум ўти,
Бордурур бир қатра сув гўёки ҳар пайкон анга.

Бир диловардур кўнгулким гам сипоҳи қалбида,
Оҳи новак тоза догидур қизил қалқон анга.

Новакининг парру пайконида рангин тус эрур,
Ёки кўнглумдин чу паррон ўтти, юқмиш қон анга.

Номаи шавқум не навъ ул ойға етгай, чунки мен
Эл отин ўқур ҳасаддин ёзмадим унвон анга.

Хизр хаттингнинг ажаб йўқ сабзу хуррам бўлмоги,
Лаб-балаб чунким сув берур чашмаи ҳайвон анга.

Эй хушо муг дайриким, зийнат била рифъатда бор
Меҳр анга бир шамсаву кўк тоқи бир айвон анга.

Истамиш булбул вафо гулдин, магарким жоладин
Багри қотмиш ғунчанинг баским эрур хандон анга.

Қилмагон жонин фидо жононга етмас дер эмиш,
Эй Навоий, ушбу сўз бирла фидо юз жон анга.

24

Синса кўнглумда ўқунг суртуб исиг қондин анга,
Пай масаллик чирмагаймен риштаи жондин анга.

Бодайи лаълинг мизожи руҳпарвардур базе,
Гўйиё мамзуж этибсен оби ҳайвондин анга.

Ўти кўнглум шуъласин гаҳ сокин этти, гоҳ тез,
Гаҳ ўтун бўлди, гаҳи сув урди пайкондин анга.

Дарду гам бўстониинг товусидур кўнглум куши,
Гул бўлуб жисмимда кесган наъл ҳар ёндин анга.

Не кабутар ета олур ул куёшга, не насим,
Эй кўнгул, холингни иёлом айла афгондин анга.

Кўзга то кирди хаёлинг совуг оҳим ваҳмидин,
Богламишмен кўрё ҳар сори мужгондин анга.

Эй Навоий, йигламоқ оҳимга таскин бермади,

Ваҳ, бу не ўттурки, йўқ таъсир тўфондин анга.

25

Чин кийиги десам кўзин, ваҳ недурур итоб анга,
Чунки кароси кўргузур ҳар сори мушки ноб анга.

Лаъли лабингда тер бўлуб оби ҳаёт қатраси,
Ёки Хизр суйи лабинг катра бўлуб ҳубоб анга.

Ёпмади кўзни ашкким, бокмасун ўзга юзга деб,
Ҳар сори айн рашкидин ёпти гаминг ниқоб анга.

Жисмим агар куяр, кўнгул толпинури ажаб эмас,
Кимки уйига тушса ўт, йўқ ажаб, изтироб анга.

Окмади ҳўй узоридин лаълигаким, ҳакими сунъ
Эзди ҳаёт шарбатин, эмди урар гулоб анга.

Зулфи хаёлидин кўнгул ҳар ён этар ҳаво, валеқ
Сайдга не халос чун боғлиғ эрур таноб анга.

Ўзлукининг ҳижобидин кимки ўзин халос этар,
Ўзга қаёнки солса кўз, мумкин эмас ҳижоб анга.

Аҳли мазаллат оҳининг новакидин сипеҳр агар
Қочмади, мунча бас недур ҳам бўлубон шитоб анга?

Ваъдаи васл этиб эди, тушда аёгин ўпмишам,
Дема, Навоий, ул пари айламасун ҳисоб анга.

26

Кўргали ҳуснунгни зору мубтало бўлдум санга,
Не балолиғ кун эдиким, ошно бўлдум санга.

Ҳар неча дедимки, кун-кундин узай сендин кўнгул,
Ваҳки, кун-кундин батаррак мубтало бўлдум санга.

Мен қачон дедим, вафо қилгил манга, зулм айладинг,
Сен қачон дединг, фидо бўлгил фидо, бўлдум санга.

Қай пари пайкарга дерсен телба бўлдунг бу сифат,
Эй пари пайкар, не қилсанг қил, санга бўлдум, санга.

Эй кўнгул, тарки насиҳат айладим, овора бўл,
Юз бало етмаски, мен ҳам бир бало бўлдум санга.

Жоми Жам ичра Хизр суйи насибимдур мудом,
Сокиё, то тарки жоҳ айлаб гадо бўлдум санга.

Гусса чангиндин навое топмадим ушшоқ аро,
То Навоийдек асиру бенаво бўлдум санга.

27

Қаҳринг ўлса барча ишимдин малолаттур санга,
Лутфунг ўлса юз менингдекдин фарогаттур санга.

Эй, мени саргаштадин гаҳ форигу гоҳи малул,
Қаҳринг ул, лутфунг бу, ё рабким, не одаттур санга?!

Лутфунг ози жон олур, қаҳринг кўпи ҳам ўлтурур,
Бульжаб ҳоледурур, оё, не ҳолаттур санга?!

Панд эшитмай севдунг они, эй кўнгул, чек дарду ранж,—
Оздурур хар лаҳза гар юз мунча офаттур санга.

Ваҳм эт оҳим ўтидин, эй гулки, даврон богида
Кўз ёшимдин бу қадар лутфу тароваттур санга.

Эй куёш, меҳр аҳлини куйдурма бу водийдаким,
Гармрўлар оҳидин мунча ҳарораттур санга.

Эй Навоий, истама васл ул куёшдин заррадек,
Чун неча ул қилса истигно — ҳақораттур санга.

28

Ийди рухсоринг кўруб, бўлди улус ҳайрон санга,
Эй улус ийди юзунг, жоним менинг қурбон санга.

Шамъ эмас ердин, кавокиб чархдин байрам тунни,
Ким эрур ер-кўк туман минг кўз билан ҳайрон санга.

Ийдгаҳда гард эмас, балким етишгач макдаминг,
Кўпти ердин садқа бўлмоқ истабон майдон санга.

Хусрави анжум дегайсен, секретур кўк тавсанин,
Ийдгаҳда кимки кўрса рахш ила жавлон санга.

Чатр шаклидин самовий барча офат дафъига
Тенгри айлабтур насиб ўз ҳифзидин қалқон санга.

Нотавон жисмимга байрамлик била бер суҳбате,
Ким кўнгул уммедвору мунтазирдур жон санга.

Неча байрамларда кийган жандасин факр аҳлининг
Хор кўрма, эйки, хилъаттур неча алвон санга.

Ийдгоҳ аҳлин даме килма паришон, эй сипеҳр,
Ким эрур бу жамъ бир-икки замон меҳмон санга.

Эй Навоий, дурри назминг хутбадек топқай шараф,
Лутф ила килса назар байрам куни султон санга.

29

Жавру зулминг гарчи ўлмаклик нишонидур манга,
Чунки сендиндур ҳаёти жовидонидур манга.

Ул париваш ишкидин, носих, мени манъ этмаким,
Телбалик вақтию ошиклик замонидур манга.

То ўқубмен ишқ ҳарфин дарсу такрору сабак
Вомику Фарҳоду Мажнун достонидур манга.

Музтарибмен чарх янглигим, нужуми тийрадин
Танда ҳар кун юз туман доги ниҳонидур манга.

Ҳеч ранже зоҳир ўлмай мен худ ўлдум, эй табиб,
Лек билким, қасди жон этган фалонидур манга.

Эйки, дерсен ишқ аро ўлмок зиёндур, умр суд,
Ҳар не судедур санга, неким зиёндур манга.

Кўрмишам вожиб бақосин равшан андоқким куёш,
Токи имкон соя янглиг кўзда фонидур манга.

Бу фано дайрин бақосиз эрканин то англадим,
Эл суруди ишрати Мотам фигонидур манга.

Эй Навоий, воизу фирдавси аъло зикриким,
Боги хулд ул хури пайкар остонидур манга.

30

Ул малоҳат кунжи ҳажрида бузуг маскан манга,
Уйладурким жондин айру юз яролиг тан манга.

Меҳр ила маҳ партавидин кўзни равшан килмадим,
Бўлгали меҳри рухунг моҳияти равшан манга.

Бўлди равзан-равзан ул котил хадангидин кўнгул,

Жон куши чикмокка бир йўл англа ҳар равзан манга.

Мен ўлармен гамдину йиглаб куюб бошимда шамъ,
Дудидин чирмаб ҳаро ҳар тун тутар шеван манга.

Раҳм этиб ҳолимга душман дўст бўлмоқ, ваҳ, не суд,
Дўст учун раҳм айламай бўлмиштурур душман манга,

Ғам туни зулмида хандон бўлмади ҳолимга субҳ,
Субҳдек, не тонгки, бўлгай чок пирохан манга.

Эй Навоий, ишқ мушкил деб нечук таркин тутай,
Эйла гар бу иш ҳунар бўлса, бўлубтур фан манга.

31

Ваҳки, ишқинг зоҳир этсам ваҳм эрур ўлмак манга,
Ғар ниҳон тутсам доғи жон хавфидур бешак манга.

Келган эрмиш ул Масиҳ ўлганларин тиргузгали,
Мен тирик, ваҳ, яхшироқ бу умрдин ўлмак манга.

Жузв-жузвимни, фигонким, мунфак этти тийги ҳажр,
Бир-биридин лек ўзидур жузви лоянфак манга.

Кўнглум ўтидин йигоч кулдур, бошоқ бир қатра сув,
Ногаҳ ул шўхи жафокаш отса бир новак манга.

Олтун эзиб, эриб куйган сойи холис бўлур,
Не ажаб, соргорса юз етган сойи эмгак манга.

Чок айлармен яко ул қоши ёни кўргач-ўк,
Ким хадангин отса ҳойил бўлмагай кўнглак манга.

Бода ҳажридин окармиш кўзларим, эи пири дайр,
Айлагил май шишасидин синдуруб айнак манга.

Сарсари ҳижрон, вужудум хирманин андоқ совур,
Ким фано йўлида сарсар бўлмасун ҳамтак манга.

Эй Навоий, гар манга кўпрак эмас уммеди васл,
Бас нағў ушшоқдин жаври эрур кўпрак манга,

32

Агарчи йўк талабингдин даме қарор манга,
Иродат эмгагидур бу, не ихтиёр манга?!

Висол давлатин ул кун ўзумга жазм эттим,
Ки ҳажр ғуссасин этти ҳавола ёр манга.

Чу ёр кўнглида бўлса, бало манга ёвумас,
Бу важҳ илаки, темурдин бўлур ҳисор манга.

Не билсун ул кишиким, чекмамиш фироқ туни,
Ки не сифат кечадур тийра рўзгор манга.

Қочиб адамга борай-ақлу фаҳму донишдин,
Ватан боринда бу ёт эл аро не бор манга?!

Буюрмагин яна сабр, эй табиб, тенгри учун,
Ки ушбу шарбат эмас эмди сазовор манга.

Навоийдек кадинин қилсам ўлгали оҳанг,
Бийик мақом топибон ясанг мазор манга.

33

Лабларингдин гарчи кон ютмоқ дамо-дамдур манга,
Гар даме жоми висолинг йиқса, не гамдур манга?

Панд эшитмай, кўруб они, юз балога учрадим,
Кўзларим чиксунки, юз мунча сазо камдур манга!

Қофи шавқум шарҳини таҳрир қилдим, ваҳ, ие суд,
Ким анга ирсол учун симург маҳрамдур манга.

Ёр мундоқким ниҳондур кўздину мен телбамен,
Ким дегайким, фитна бўлгон насли Одамдур манга.

Қора чирмаб ёш тўқуб, афгон қилурмен хомадек,
Этгали нолон кўнгул бу навъ мотамдур манга.

Ўзга юзга боқма деб, ҳар бир кўзумга бости муҳр,
Ийнак-ийнак ҳар каро бир накши хотамдур манга.

Даҳр аро тушган ҳаводис ўтидин моний эмас,
Кўз ёшимдин гарчи кўз тушгунча бир намдур манга

Сокиё, жоми жаҳонбин тутки, андин кашф этай,
Ким кўп иш бу коргаҳ вазъида мубҳамдур манга.

Дилбари оллида Мажнун накди жон сарф этмади,
Эй Навоий, ишқ атвори мусалламдур манга.

34

То сенингдек қотили хунхорае бордур манга,
Биллах, ар ўлмакдин ўзга чорае бордур манга?

Нўши жон ҳар бодаким аҳбоб ила нўш айладинг,
Гарчи ҳаргиз демадинг оворае бордур манга.

Васлинг иқболию мен, ҳайҳот, басдур бу шараф,
Ким йироқдин давлати наззорае бордур манга.

Деб эмиш ҳар кимда бор захме, отай марҳам бир ўқ,
Шукр эрурким, ҳар сари мў ёрае бордур манга.

Борди ул хуршиду ашким окти, ваҳ, толиъ кўрунг,
Ким не янглиг ахтари сайёрае бордур манга.

Сабр солдим кўнглума васлинг тилаб, ваҳ, бот келиб,
Турфа кўрким, шиша ичра хорае бордур манга.

Дема кўп, эй нафским, дунё арусин акд қил,
Уйда баъзидек согин маккорае бордур манга.

Дев уруб ишки мажозий ичра мажнун айлаган,
Ёва дер, буким пари рухсорае бордур манга.

Эй Навоий, куймагимни қилмагайсан манъ, агар
Жон аро билсанг не оташпорае бордур манга.

35

Лабинг сори токим назардур манга,
Ёш ўрнида хуни жигардур манга.

Дема, мендин айрил, доги умр сур,
Ки ул умр ўлумдин батардур манга.

Туганлар дирам шаклидур зод учун,
Адам сори чунким сафардур манга.

Қилур айб ошиқлигим барча халқ,
Улус айби, ваҳким, ҳунардур манга.

Табибо, яна сабрдин дема сўз,
Ки бу шарбатингдин зарардур манга.

Дема, майни тарк этки, соқий юзи
Бу кўзгу аро жилвагардур манга.

Чучукдур камиш ўқларинг жонима,
Бу най ичра гўё шакардур манга.

Навоий, ул ой ҳажрида туну кун
Қотик шому тийра саҳардур манга.

36

Шаҳр бир ой фурқатидин байтул-аҳзандур манга,
Бир гули раъно гамидин бог зиндондур манга.

Базми ишрат ичра сиз май нўш этинг, эй дўстлар,
Ким насиб ул лаъли лаб ҳижронидин кондур манга.

Чикти ақлу фаҳм ила сабру кўнгул тан мулкидин,
Чикмайин ҳар лаҳза заҳмат бергучи жондур манга.

Ўқи баским тандадур, тегмас танимга ўзга ўқ,
Улки ўқ деб нола қилдим, эмди қалқондур манга.

Уйла расвоменки, кўю кўчада холим кўруб
Баъзи эл гирёну баъзи халқ хандондур манга.

Ҳажридин бағрим сувдур, ул сув аро болиг киби
Дарду меҳнат ўқидин бир неча пайкондур манга.

Хур мужгонин агар суртай деса қилмон қабул,
Ким аёқда орзу хори мугилондур манга.

Май ичиб тоатни фавт этмангки, ул ўт тобидин
Неча боксам баҳра ҳоло доғи ҳирмондур манга.

Эй Навоий, халқ дер: жон бер, ваё кеч ишкидин,
Гарчи бу душвор эрур, лекин ул осондур манга.

37

Менмудурменким сенинг васлинг муяссардур манга,
Бахти гумрахдин қачон бу қисса бовардур манга.

Ҳақ тонуктурким, тирикликдин манга сенсен мурод,
Йўқса оламнинг йўқи-бори баробардур манга.

Эй кўнгул, гаввоси баҳри васл ўлубмен, не ажаб,
Ким насиб эмди ўшул покиза гавҳардур манга.

Не учун базми висол ичинда ичмай бодаким,
Кўзию огзи букун бодому шаккардур манга.

Ою хуршидингни йиг эй чархи гардунким, бу дам
Ҳамдам ул ой чехралиг хуршид пайкардур манга.

Сарвни ўртаб, суманни елга бер, эй богбон,
Ким букун ҳамсухбат ул сарви суманбардур манга.

Кўрқарам хирмон саҳобин ёлмагай фаҳм этса чарх,
Ким шабистон меҳр йамъидин мунаввардур манга.

Эй Навоий, ҳеч билмонким топибмен васлини,
Ё магарким жумлайи олам мусаххардур манга?

38

Кўзларимда ишкдин сув эрди уйку ўрнида,
Турфа кўрким, ҳажрдин кон бўлди ул су ўрнида.

Кимгаким кирпик ўкин ёгдурса ул гул, рашкдин
Жисмим ичра бир тикандур ҳар сари мў ўрнида.

Ғайр нақшидин қилибмен пок кўнглум сафҳасин,
Тут ул ой оллида, эй машшота, кўзгу ўрнида.

Шахсуворимнинг аёгин ўпкали розидурур
Ой била кун ҳар бириси бир тепингу ўрнида.

Изтироб этса қошинг кўргач, не тонг, шайдо кўнгул
Телба ким кўрди янги ой ўлтурурму ўрнида?

Даҳр бўстони аро барқу булутдин англаким,
Йигламоқ юз қатладур бир қатла кулгу ўрнида.

Эй Навоий, дерсен ул қоматни кўнглунгдин чиқар,
Не ниҳол ўлтуртайин ул сарви дилжў ўрнида?!

39

Беҳи рангидек ўлмиш дарди ҳажрингдин манга сиймо,
Димогим ичра ҳар бир тухми янглиг донайи савдо.

Мазаллат туфроги сориг юзумда бордур андоқким,
Беҳида гард ўлтургон масаллик тук бўлур пайдо.

Оқартиб ишқ бошимни, ниҳон бўлди сариг чехрам,
Момуг ичра беҳини чирмагон янглиг киши умдо.

Юзумда тийги ҳажринг захми ҳар сори эрур беважх,

Беҳини тийг ила чун қатъ қилмоқ расм эмас қатъо.

Юзум туфрогдадур ҳар дам куругон жисм ранжидин,
Беҳига сарнигунлук шохи заъфидин бўлур гўё.

Бу гулшан ичра беҳбуд истаган доим беҳи янглиг
Кийиб пашминаи тоат қадин ҳам асрамоқ авло.

Навоий гар қуёш норанжидин беҳрак кўрар, тонг йўк
Беҳиким лутф қилмиш маҳди ульё исматуд-дунё.

40

Ёр акси чунки айлар жилва май кўзгусида,
Май ичарменким, юзи бўлгай юзум ўтрусида.

Ул сабоҳат бирлаким кулдунг, манга меҳр ўлди фаҳм,
Меҳр фаҳм ўлмоқ, тонг эрмас, субҳнинг кулгусида.

Уйлаким хайли хубоб ичра тушар хас, бормен
Ашк аро саргашта ул султони хусн ўрдусида.

Урди олам бузгали бир-бирга кирпич сафларин,
Фитналар бедор қилмоқ, кўр, ул ой уйкусида.

Не хато қилгай кўнгулларга кўзунг мужгон ўқин
Ҳар қаён чун бокса, сайдедур анинг қобусида.

Навбаҳори даҳрга қўйманг кўнгулким, йўк вафо
Не гули бўстонида, не лолайи худрўсида.

Шоҳлар побўсунг этгандин, Навоий, яхширок
Ким бошингни хоки раҳ этсанг анинг побўсида.

41

Кимса ҳаргиз кўрмади чун аҳли даврондин вафо
Улки даврон офатидур, не тамаъ ондин вафо?!

Жониму умрумдур ул ой, бевафо бўлса, не тонг,
Қайда кўрмиш кимса ҳаргиз умр ила жондии вафо?

Гар вафо қилсанг эрур, андинки, бордурсен, пари,
Йўкса, ким оламда кўрмиш навъи инсондин вафо?

Ваҳки, даврон аҳлидин жуз бевафолиг келмади,
Ҳар нечаким кўрдилар мен зору хайрондин вафо.

Чун вафо гулбарги даврон богида ер топмади,
Бежихатдур кимки истар бу гулистондин вафо.

Кимса кўнглин кимсадин истаб вафо, олдурмасун,
Ким манга худ етмади ул кўнглум олгондин вафо.

42

Миръоти хуснунг тийрадур бу охи дардолуд аро,
Равшанлиги мумкин эмас чун шамъ колди дуд аро.

Бутганга ўхшар дегасен ҳар ён қизил тол узра барг,
Ҳар соридин пайконларинг бу жисми хунолуд аро.

Шоми гам оҳим дудидур, ул дуд аро ҳар ён шарар,
Билгил, нухусат анжуми бу шоми қийрандуд аро.

Хўй қатрасидан гарқ эрур холинг саводи, ваҳ, нетар,
Бир тийра кавкаб фитнаси юз ахтари масъуд аро.

Очтинг чу зулф, ул икки кўз ҳар ён ҳаданг отмоқ, не тонг,
Ким қолмиш икки турки Чин ҳиндуйи номаъдуд аро.

Ул кўй қасди этмишам, эй воиз, они манъ этиб,
Ҳар дам дема жаннат сўзин, сўз солмагил мақсуд аро.

Қочса Навоий шайхдин пири мугон сори, не айб,
Ким бор тафовутлар баса мақбул ила мардуд аро.

43

Ер тутар кўнглумда гардундин жудо бўлгон бало,
Жондадур девона кўнглумдин хато бўлгон бало.

Истамонким ишқ мендин ўзгани қилгай асир,
Ҳеч кишига бўлмасун, ё раб, манга бўлгон бало.

Шод юзланманг, балолар, бизгаким, бўлмас халос
Бу кўнгул зиндони ичра мубтало бўлгон бало.

Хўблардин ҳар кишига бир бало етган куни
Бизга етмиш отидур жавру жафо бўлгон бало.

Васлида рашк ўлтурур ҳажрида гам, ваҳким, манга
Васл аро бўлгон балодур ҳажр аро бўлгон бало.

Ўлтурурлар ҳамдаминг бўлсам, ўлармен бўлмасам
Бўлмагон, жоно, сенинг бирла бало бўлгон бало.

Носихо, ошиклигимни манъ килдинг, билмадинг,
Ким насиҳат бирла дафъ ўлмас қазо бўлгон бало.

Чун балосиз ком йўк, топмас бақо комин, магар
Кимки они ўртамас оти фано бўлгон бало.

44

Оразу холингни бир дам кўрмасам, эй дилрабо,
Уйладурменким кўрунмас кўзума оқу қаро.

Ҳажр аро раъно қадинг нахлин тилармен тенгридин,
Шомлар шамъ истагандек хайр аҳлидин гадо.

Гар фироқ айёмининг билмон ҳисобин, не ажаб,
Ким юзунг ҳажрида кундуз кеча янглигдур манго..

Барқ эмас, оламга юз қўймишдур оҳимдин шарар,
Раъд эмас, гардунга чирманмиш фигонимдин садо.

Бошинг ол, кет ўз пайи вақтинга, эй шайдо кўнгул,
Ким эмассен хаста жоннинг ҳеч дардига даво.

Неча оқгай кўз ёшим, еткур ғуборин, эй насим,
Фарзи айн эрур яшарур кўзга солмоқ тўтиё.

Умр елдек ўтмагин дебсен магар, эй богбон,
Ким яқоси чоксиз гул бутмади бу бог аро?

Жон топай дерсен сабуҳийдин, вале гофилки, субҳ
Чок этиб кўнглак, сенинг ҳолингга тутмиштур азо.

Эй Навоий, хаста кўнглумга мададдур новаки,
Рост андоқким заиф элга берур қувват асо.

45

Равшандурурки, меҳр юзунгдин олур сафо,
Йўқса, не зажҳ ила қамар андин топар зиё?

Ғарқи муҳити ишкинг эди жон ила кўнгул,
Ул дамки, руҳ эмас эди тан бирла ошно.

Гулда юзунг латофатидин ранге кўрмаса,
Булбулга не эди бу фигон бирла, бу наво?

Бир зарра огзи рамзини ҳар кимки англади,

Йўли адам тариқидуру зоди раҳ — фано.

Ул зиндадил ҳаёти абад васлидин топар,
Ким неши гамни нўш деру дардни даво.

Ломики, васл аёгига топмиштур иттисол,
Ул «лом»дурки, ўртага олмиш они «бало».

Ўздин кутул, Навоийю мақсадга етки, қуш
Етмас чаманга, бўлса қафас ичра мубтало.

46

Зор жисмимга хадангинг захмидин ортар наво,
Создекким, тешсалар они фузун айлар садо.

Қадди ҳажрида гамим шамъини ҳар деворга,
Ким таябмен сарв андоми била бўлмиш қаро.

Ғунчанг анфоси насими заврақи жон қасдига
Еткурур ҳар дам адам дарёсидин мавжи фано.

Орзуи васлидин ранжур зрур мунглог кўнгул,
Қут учун тазвир ила бемор бўлгондек гадо.

Нега йиглаб анбарий зулфин кесар ҳижрон туни,
Ўлмагимни англабон гар шамъ тутмайдур азо?

Ҳажр дардин кўнглума кам килди холинг оқибат,
Дог эмиш дарди шалойин хастага охир даво.

Рухпарвардур Навоий оҳу ул юз шавқидин,
Ул сифатким лолаву гул юзидин келгай сабо.

47

Ёр дардим сўрмайин кўнглумни маҳзун килдило,
Жоним ошубини кам қилмоқдин афзун килдило.

Бермайин захмин жигар қонига таскин гунае,
Лаъли кулмак бирла ашкимни жигаргун килдило.

Дафъи савдо истадим лаъли майидин, бир йўли
Ул пари савдозада кўнглумни мажнун килдило.

Эй кўнгулким, сабр тогин маскан эттинг оқибат,
Тунд сайли ишқ ул тогингни ҳомун килдило.

Бесутунғаким сутун Фарҳод бўлди, қофи ишқ
Ул сутунни Бесутун остидаги «нун» килдило.

Недур учмоқ жоҳ ила, охир фалак Намруднинг
Осмони тахту жоҳин ғанжи Қорун килдило.

Қатра хўйлиқ оразинг васфин Навоий қилғали,
Лутфи табъ абёти назмин дурри макнун килдило.

48

Сориғ оғриқ бўлдум, зй сокий, хазони ҳажр аро,
Қони асфар майки, бор ҳар қатраси бир қахрабо.

Юзу жисмимдур сориғ барғе қуруғон шох уза,
Шоҳу барғеким қуруб сорғорса, ким кўрмиш даво?

Не мараздур буки, бир гулрух шарори ишқидин
Бўлди сориғ лола кўзум окию доғи қаро,

Суд эмиш кўз тушса асфар жинси сори, ваҳ, қани
Сарвинозимким, сориғ гул барғидин киймиш қабо?

Сорғориб қолдим ҳаводис қожига ҳижрда куни,
Бир сориғ қушдекки, кундуз қолғай ул қушлар аро.

Шом ила субҳ ар сориғ оғриқ эмаслар, бас недур
Тун сочин ёйиб, қуёш йиртиб юзин, тутмоқ азо?

Дард туфроққа ниҳон қилди Навоий жисмини,
Топибон бир шиша олтун дафн қилғондек ғадо.

49

Кўнғлум ўртансун ағар ғайрингға парво айласа,
Ҳар кўнгул ҳамким сенинг шавқунгни пайдо айласа

Ҳар киши васлин таманно айласам навмид ўлай,
Ҳар киши ҳамким сенинг васлинг таманно айласа.

Ўзгалар ҳуснин тамошо айласам чиксун кўзум,
Ўзга бир кўз ҳамки ҳуснунгни тамошо айласа.

Ғайр зикрин ошқора қилса лол ўлсун тилим,
Қайси бир тил ҳамки зикринг ошқоро айласа.

Рашқдин жонимға ҳар нарғис кўзи бир шуъладур,,
Боғ аро ноғаҳ хиром ул сарви раъно айласа.

Йўқ оғиздин нукта айтур маҳвашимдек бўлмағай,
Ғар қуёш ҳар заррасидин бир Масихо айласа.

Оқибат жонимға етти, эй хушо муғким, мени
Бир қадах бирла харобот ичра расво айласа.

Қелтурунг дафъи жунунумға парихон, йўқ табиб,
Ким ул ансабдур пари ҳар кимни шайдо айласа.

Субҳдек бир дамда ғардун қўймағай осоршш
Ноғаҳ аҳли сидқ кўнғли меҳрин ифшо айласа.

Даҳр шўҳиға, Навоий, сайд бўлма, нечаким
Кун узори узра тун зулфин мутарро айласа.

50

Қосидеким ёрдин бир сўз ривоят айласа,
Истарам сўргон сойи боштин ҳикоят айласа.

Телбалар янглиғ ғаҳ ўз ҳолимдадурмен, ғоҳ йўқ,
Ул паридин ҳар киши бир сўз ривоят айласа.

Эй кўнгул, оҳинғни дерсенким сув айлар тошни,
Чин эрур, ғар кўнғлиға онинғ сироят айласа.

Жонға басдур ҳар нафас бир доғ, невчун бўлмасун
Қониъ улким, бир дирам ҳар дам кифоят айласа.

Топти Мажнун шуҳрату колди менинғ қиссам ниҳон,
Ким ўлар ҳар ким фасонамни бидоят айласа.

Ғам сипаҳ қасдимға тортибтур, не бўлди пири дайр
Бир қадах бирла бу маҳзунни ҳимоят айласа?

Эй Навоий, фақрдин бебаҳрадур юз ғам етиб,
Соликеким шукр боринда шикоят айласа.

51

Бағир хунобидин заъф ўлди ғолиб хаста жонимға,
Оғир эрди ғизо, авд этти захмат нотаванимға,

Лабинғ ҳажрида жисмим конидин ҳар пора лаъледур,
Кўнгул захмида яхши боқсалар бир қатра ҳонимға.

Адам дуржики оғзинғ хукқасидур, марҳаме ондин,

Даводур ғунчадек кўнғлумдағи доғи ниҳонимға.

Сариғ юзумдин эл йиғлар, мағарким ўлмағим етти,
Ким мундоғ хосият баракс бўлди заъфаронимға.

Салоҳим пардаси куйди ул ўтлуғ юз хаёлидин,
Фигонким, ойни ёд этмак зарар килди катонимға.

Ул ой кулбамға келди жондурур хуноб ила оҳим,
Бу тортиғлар мураттаб айламишмен меҳмонимға..

Қарору аклу ҳушум ишқинғ ўти бирла чурканди,
Самум эсди бало даштида озған карвонимға.

Замон авроқию ишқим эди Фарҳоду Мажнундин,
Фалак бир-икки фасл этти изофат достонимға.

Навоий, Зухра удин мотамим тутқонда куйдурди,
Фалак сори эришиб борғон учқунлар фигонимға.

52

Не наво соз айлағай булбул гулистондин жудо,
Айламас тўти такаллум шаккаристондин жудо.

Ул куёш ҳажрида қўрқармен фалакни ўртағай
Ҳар шарореким, бўлур бу ўтлуғ афғондин жудо.

Дема, ҳижронимда чекмайсен фигону нола кўп,
Жисм айларму фигон бўлғон нафас жондин жудо?

Бўлса юз минғ жоним ол, эй ҳажр, лекин қилмағил
Ёрни мендин жудо ёхуд мени ондин жудо.

Ҳажр ўлумдин талх эмиш, мундин сўнғ, эй ғардун, мени
Айлағил жондин жудо, қилғунча жонондин жудо.

Васл аро парвона ўртанди, ҳамоно билдиким
Қилғудекдур субҳ ани шамъи шабистондин жудо.

Бир иёсиз ит бўлуб эрди Навоий ёрсиз,
Бўлмасун, ё рабки, ҳарғиз банда султондин жудо.

53

Зиҳи висолинғға толиб тутуб ўзин матлуб,
Муҳаббатидин отинғни ҳабиб атаб маҳбуб.

Уружунг ақшоми бўлмай тўқуз снпехр ҳижоб,
Юзунг хижолатидин меҳр ўлуб вале маҳжуб.

Ўт ичра тушса бўлур нисбати самандардек,
Кишики, ишқинг ўтига ўзин қилиб мансуб.

Итинг ҳисобига кирган ҳисоб вақтида,
Агарчи журми эрур беҳисоб, эмас маҳсуб.

Китобат этмаганингдин қаламда нол эрмас,
Ки тушти кўнгли аро тоб уйлаким мактуб.

Либоси мотам аро қолди то абад соя,
Ки меҳрдин нега ёнингда бўлмади масҳуб.

Мутиъи амринг агар подшоҳ, агар сойил,
Гадойи хонунг агар ҳушманд, агар мажзуб.

Ажаб йўқ, олса кўнгул ҳушин ул ики гису,
Бу бўлса силсила, кўп телбани қилур маглуб.

Тиласа равзани зоҳид, Навоийю кўюнг,
Ки ҳар киши ани истарки, бор анга марғуб.

54

Сочса анжумдин фалак бошингга юз минг дурри ноб,
Жолайи гам, билки, ёгдургай бир офатлиқ саҳоб.

Не гараз бу жолани ёгдурса андин ўзгаким,
Умр нахлин синдурўб, тан гулбунин қилгай хароб.

Рўзий ортуг бўлмагин ҳар кимки билгай чархдин,
Зол янглигдурки розиик чархини қилгай хитоб.

Офариниш баҳридин гардун ҳубоби беш эмас,
Борму имкон кимсайа бир қатра сув бермак ҳубоб?

Бўлса эрди кудратиким лаҳзае тобқай қарор,
Туну кун тинмай бу навъ этгайму эрди изтироб?

Ул доғи ўз ҳолига ҳайрон эрур андоғки мен,
Анда ҳам саргашталиқ андоқки менда печу тоб.

Жисми онинг ҳам ҳаводис зарбасидин нилгун,
Топмайин мақсудини мендек неча айлаб шитоб.

Қудрат илгида бўлуб ул ҳам забун андоқки мен,

Олмай ул мендии ҳисоб, андоқки мен андин ҳисоб.

Эй Навоий, солик эрсанг ҳақ вужудин бил вужуд,
Мосиволлоҳни адам, валлоҳу аълам бис-савоб.

55

Икки ўтлуг наргисингким қилдилар бағрим кабоб
Биридур айни хумор ичинда, бири масти хоб.

Тийг тортиб дам ола олмай етиштинг бошима,
Гўйиё хуршид янглиг йўлда кўргуздунг шитоб.

Офариниш баски аҳволимга йиглар ҳар кеча,
Ашк дарёси эрур гардуну кавкаблар хубоб.

Толпинурумен ашк аро ҳар дамки тишлар лаълини,
Ким тенгизга тушса, жон ваҳмидин айлар изтироб.

Ранжу заъфим бўлмиш андоқким, сўра келган улус
Ҳолим айларлар савол, аммо эшитмаслар жавоб.

Неча тасбиҳинг ҳисоби, зоҳидо, ич бодаким,
Сену мендекларга худ бу коргахда не ҳисоб?!

Гар карам дарёсининг мавжи будурким, чоғладим,
Қони ўз бўйнига ким ишратдин этса ижтиноб.

Ич, Навоий, майки, фаҳм эттук табиби ишқдин:
Ғуссаву гам захрига тарёк эмиш ёқути ноб.

Хосса базмиким қуёш жомин шафақ роҳи била
Элга тутқай хусрави анжумсипоҳи Жамжаноб.

56

Қошу кўзунгни мунажжим чунки кўрди бениқоб,
Деди: кўрким, қавс буржидин туғубтур офтоб.

Бир лабинг жон олди андоқким, бириси билмади,
Эмдиким билди, ароларинда бордур шаккароб.

Гар фалак қошинг била баҳсе ҳилолидин қилур,
Бир деса пайваста, жоно, эшитур икки жавоб.

Гул киби юзунгда тер фард этти хушумдин мени,
Гарчи беҳуш элга ҳуш учун муқаввийдур гулоб.

Ким сиришким кўрди, маълум этти ишким ҳосилин,
Дона бирла уйлаким эл нақдини айлар ҳисоб.

Гарчи ишқ ўтида кўнглумни ўқунгга шишладинг,
Гарм бўлмаким, ҳануз не сих куймиш, не кабоб.

Не чамандур буки, ҳасрат суйию дард ўтидин
Парвариш топмиш қаю бир гулдаким бор обу тоб.

Гар Навоийнинг куюк бағрида қондур, не ажаб,
Хомсўз ўлур ёлин узра тушуб куйган кабоб.

57

Етти ҳажр айёми, қатлимга недур ҳар дам итоб?
Мен худ ўлгумдур яқин, эй умр, кўп қилма шитоб!

Элга меҳрингдин куярмен, менга қаҳринг сахл эрур,
Дўзах аҳлига эрур жаннатни кўрмаклик азоб.

Ўлтурур чун ҳажр, бепарволигинг ортуксидур,
Дард мухликдур, не ҳожат шарбат ичра захри ноб?

Невчун элдек йўк манга меҳрингки, сарву гул уза
Тушса, хору хасни ҳам маҳрум қўймас офтоб.

Бодпойинг йўлида хоки таним гард айладим,
Ваҳки, ул гард-ўқ муродим юзига бўлди ҳижоб.

Ашк сувидин қадинг сарвини қилдим сарбаланд,
Ваҳки, ҳам ул сувдин умидим уйин қилдинг хароб.

Ул куёш ҳажри мени ўлтургали бас, эй сипеҳр,
Сен куёш тийгин чекиб, қилмоқ не ҳожат изтироб?!

Бу чаманда сув масаллик покравни чархдин
Кўрмадикким, кўнгли синмай қолди андоқким ҳубоб.

Чун Навоийдин узулдунг, бор савоб ўлмак анга,
Жонидин маҳжур ўлар валлоҳу аълам бис-савоб.

58

Эйки рухсоринг эрур хўбу хатинг ҳам марғуб,
Хўблардин неки бош урса, эрур бешак хўб.

Токи севдум сени, жаврингни доги севмишмен,
Ҳар не маҳбуб қилур, бордурур ул ҳам маҳбуб.

Риштайи жон била номанг бошини чирмар эдим,
Ул шарар тори била куймаса эрди мактуб.

Хаста дилларга не жон олғучи юздур улким,
Қолибин килди тихи кўргач они аҳли қулуб.

То лабинг волиҳи бўлдум, тиламон оби ҳаёт,
Сувни найлар кишиким, бодага бўлгай маглуб?

Аҳли ишқ ичра манга ёкма вараъ тухматини,
Зоҳидо, килма ҳунар аҳлига бизни маъюб.

Истасанг мулки бако, салб кил ўзлукни бурун,
Ки сулук ичра фано аҳлига будур услуб.

Эй Навоий, тиласа шоҳ мушавваш рақаминг,
Ҳар не матлуб анга, бизга ҳам улдур матлуб.

59

Тийг ила хоки танимни ҳар тараф ёрдинг келиб,
Нақди жон олмоққа бу туфроғни охтординг келиб.

Келдингу кўнглумни юз чок этмагунча бормадинг,
Баъд умре, эй ситамгар, яхшилар бординг келиб.

Жон сенга қурбонки, олиб жон кўнгул афгонидин,
Ҳам ўзунгни, ҳам мени, ҳам элни қутқординг келиб.

Қатл бас эрди, таним ул кўйдин судратмагинг
Ортуғ эрди, эй жафожў, ҳаддин ўтқординг келиб.

Эй кўнгул, оздур сенга бу ҳамки, ул ой кўйидин
Манълар килдим, вале юз қатла ёлбординг келиб.

Соқиё, етқурмиш эрди жонни огзимга хумор,
Жон фидонг ўлсунки, бир май бирла қойтординг келиб.

Зухд этиб эрди Навоийни хароб, эй мугбача,
Тенгри ёрингим, фано дайрига бошқординг келиб.

60

Чобукеким, ҳар тараф майдон аро айлар шитоб,
Барқи ломийдур саманди, гарди андоқким саҳоб.

Ўқи рашкидин эрур кўксум аро кўнглум куши

Ул кабутарким, қабақ нчинда қилгай изтироб.

Отса ўқ ул қоши ё юз печ урар жон риштаси,
Ким манга ҳирмону онинг ўқиға етгай таноб.

Ногаҳон отқайму деб бир ўқ қабақ шакли била
Боши устига келур майдонда ҳар кун офтоб.

Ул қуёшдин бошқа ким отқай қабақ, ваҳ, кўрмадук
Ахтари Саъдеки, ҳар дам зоҳир этгай бир саҳоб.

Жон берурмен қайрилур чоғда кўруб белида печ,
Ўлса тонг йўқ улки, жони риштасига тушса тоб.

Кимки саркашрак — ҳаводис ўқиға кўпрак ҳадаф,
Ушбу ҳолатни қабақ ахволидин қилгил ҳисоб.

Эй Навоий, чун ўқи ҳар дам фалак майли қилур,
Сен оти гардига кониъ бўлки, бордурсен туроб.

61

Ҳаво хуш эрдию илкимда бир қадах майи ноб.
Ичар эдим вале гамдин қадах-қадах хуноб.

Ки ҳозир эрди ўшул сарви наргиси махмур,
Валек рагмима қилмас эди қадахга шитоб.

Манга не захрае улким, десамки, бир қадах ич,
Не онсиз ичгали май, не қарору тоқату тоб.

Бу ғусса бирла ичим қон бўлуб нечукки қадах,
Кўзумга ҳар нафас ашк эврулуб мисоли ҳубоб.

Чу англадики, борур ихтиёр илгимдин,
Кулуб қадах киби лутф айладию қўйди итоб.

Қадахни ичтию юз лоба бирла тутти манга,
Ки онинг ичгани-ўқ килди мени масту хароб.

Чу соқий этти қадах кўзгусида жилвайи хусн,
Не айб, ошики майхора кўнгли бўлса ябоб?

Навоий, васл биҳиштида шукр қил бу нафас,
Ки ёна чекмагасен ҳажр дўзаҳида азоб.

62

Лабингдин хаста жонким бўлди бетоб,
Эмас бетоб, анга эрур шакархоб.

Ёшимдии обрўюм борди, билдим,
Ки равнақсиз қилур олтунни сиймоб.

Қошинг ҳажрида ҳар наълеки кессам,
Келур пайваста, жоно шакли меҳроб.

Қилич боги белинг кучқан ҳасаддин
Кўзумга аждаредур шакли куллоб.

Кўзум оллиндадур лаълинг хаёли,
Эмас кирпичларим устида хуноб.

Фироқ илги, фигон, жон риштасидин
Чикорур тордин андоқки мизроб.

Фалак бошингга қоплаб ит терисин,
Сен они жаҳлдин деб кишу синжоб.

Ажаб йўк, одамийликни унутсанг,
Ўзунгни телба ит чармида асроб.

Навоий, ранж кўрма, огзин истаб,
Ким ул бир жавҳаредур асру ноёб.

63

Бовужудиким адам бўлдум гамидин қайгуруб,
Ҳеч огзининг сўрогин лаълидин топмон сўруб.

Жонки, қат-қат қон бўлубтур доғи ишкинг кетмағай,
Лола баргидек ани бир-бир совурсанг куйдуруб.

Новакинг кўнглумда қилмиш хона, бовар қилмасанг,
Кўксума илгингни келтурким, турубтур билгуруб.

Ишқидур жон пардасида, равшан эттим, дўстлар,
Неча куйгаймен ҳарир ичинда ўтни ёшуруб?

Барқдек пўямни айб этманг, саломат аҳликим,
Мундоқ ўтеким туташибдур манга, бўлмас туруб.

Истама таҳсинки, шокирмен не келса оллима,
Шукр қилмай, найлай олурсен қазони ёзгуруб?

Чун Навоий жонига марҳам эрур пайконларнинг,

Кош, ёқса марҳами ўқунг ёнимга ўлтуруб.

64

Хоки пойи бўлди жони хоксорим қон ютуб,
Ким чиқиб лаълини ўпгай риштайн зулфин тутуб.

Зулфин очконда занах чоҳига тушгай минг кўшул,
Қўймаса ул чоҳ уза рухсори шамъин ёрутуб.

Ишқ муҳрик даштини қатъ айламак душвор эрур,
Кирмасам оҳим ели бирла ҳавосин совутуб.

Куйгали мойилмену ҳажрига йўқ, ваҳким, мени
Айлади рози иситмоққа ўлумдин кўркутуб.

Дер эмиш, бир кун келиб кўнгли яросин буткарай,
Келса бутгил, эй кўнгул, бу сўзга худ бўлмас бутуб.

Даҳр бўстонида қилмоқ сайр айлаб хою хуй
Ҳарза кезмакдур ҳаётинг кушларини ҳуркутуб.

Жоми васлингдинки, элни тиргузурсен, бил якин,
Ким Навоий ўлгуси хунобайи ҳижрон ютуб.

65

Сен лабинг сўргон сойи мен қон ютармен, эй ҳабиб,
Сен май ичгилким, менга хуни жигар бўлмиш насиб.

Дедилар, аҳбоб дардига ҳабиб айлар даво,
Ваҳки, мен куйдум, муҳаббатдин эмас воқиф ҳабиб.

Кўюннга киргач кўнгул қошингга майл айлар, бале,
Гўшайи меҳроб этар пайваста манзилгаҳ гариб.

Чехра соргоргон сойи ортар кўнгулнинг нолаеси,
Бор ажаб воқиъ хазон фаслида нолон андалиб.

Хоссалиллаҳ шарбатимни заҳри қотил бирла эз,
Чун иш ондин ўттиким, келгай Масиҳим, эй табиб.

Неча ул ой меҳридин шайдо кўнгулни овутай,
Телбага ёлгон ҳикоят бирла бергандек фириб.

Майга раҳн ўлмай фано дайрида тасбиҳу ридо,
Пири дайр этмас ҳавола элга зуннору салиб.

Нафсинг этса шўхлуг чарх эмгагидин қил адаб,
Тифлни андоқки зажр айлар фалак бирла адиб.

Эй Навоий, зулмидин дерменки ишқин тарк этай,
То назардин гойиб ўлди, йўқ яна сабру шиқиб.

66

Вах, не котилдур, келур ойини зулму кин солиб,
Ошиқ ўлтурмак учун ҳар қошига юз чин солиб.

Чун ўтуб ишқ аҳлидин — ошуби сабру фаҳм ўлуб,
Чун етиб зухд аҳлига — торожи ақлу дин солиб.

Ҳар тарафқим гом уруб — юз порсо йўлин уруб,
Ҳар қаёнқим кўз солиб — ягмову қатлойин солиб.

Эл сориқим юзланиб — киндин чиқариб тийги кин,
Чун манга маркаб суруб — бошимга тийги кин солиб.

Бу сориг рухсора бирла қон ёшимдин ёд қил,
Ичсанг олтун жом ичинда бодайи рангин солиб.

Сенсизин, эй умр, чун мумкин эмас орому сабр,
Борма ҳар дам бизни мундоқ бедилу гамгин солиб.

Боги ҳуснунқим, гул очти ранг-ранг, эй мугбача,
Гўйи ичтинг майга барги лолаву насрин солиб.

Шаръсиз хошок аро хашхошдекдур, эй ҳақим,
Кўкка чиқсанг жайбинг ичра субҳайи парвин солиб.

Дарду гам қолиб, Навоий жони чиқти оқибат,
Ҳажр элидин хонумонин борди ул мискин солиб.

67

Юз тўшук кўксумни ўртарсен жафодин қон қилиб,
Халқ куйдурган киби занбур эвин вайрон қилиб.

Жавҳари ишқинг ёшургач ўртадим кўнглумга доғ,
Уйлақим қўйгай нишон эл нақдини пинҳон қилиб.

Кўҳи оҳандек гаминг кўнглумдин олгон не осиг,
Ким яна жонимга отдинг барчасин пайқон қилиб.

Юз ўлук тиргузди лаълингга етишган жоми май,
Гўйиё бердинг онинг ҳар қатрасин бир жон қилиб.

Аклу дин накдин ўғурлар гўйи ул айёрваш,
Буки беҳуш айлар элни хуснига ҳайрон қилиб.

Бўлубон ҳар шамъга парвона, куйма, эй кўнгул,
Ишқ ўтлуг зулматида ўзни саргардон қилиб.

Эй Навоий, дема лаълин тишлар эл қатлига ёр,
Балки элга жон багишлар бизга қасди жон қилиб,

68

Юз сўзумдин бирига бермас жавоб ул нўшлаб,
Огзини йўқтур десам, воқийки, ҳеч эрмас ажаб.

Нуктаи холинг недин ширин лабинг устидадур,
Нукта чун остин бўлур ҳар қайдаким ёзилса «лаб».

Васл не янглиг муяссар бўлғусидур, чун эрур
Дилбарим нозикмизожу мен багоят беадаб.

Гар куёш дерлар юзунгни, гарм бўлуб чекма тийг,
Элга журме йўқ, инар чун осмондин ҳар лақаб.

Лаълинг олса чоклик бемор кўнглумни, не тонг,
Эй малоҳат нахли, чунким хастасиз бўлмас рутаб.

Зиндадил Мажнуннинг ўлмиш кўнгли чун Лайлига ҳай,
Бас, не осиг они ҳайдин қовламоглиқ, эй араб?!

Толиб улким топмасанг доги бу баским, айламас
Бир нафас гофил сени матлуб ёдидин талаб.

Қаҳр барқи бирла раҳмат ёмғури гар буйладур,
Эммин эрмас Бу-л-Ало, навмид эмастур Бу Лаҳаб.

Гар наво топса Навоий лабларингнинг зикридин,
Тонг эмастур, чун мудом афзун бўлур майдин тараб.

69

Ханжаринг жонимга етти кўкрагимга санчилиб,
Новакинг ёнимга ўлтурди иёдатга келиб.

Қириб ўтган ўқларинг жон пардасин реш этгали
Сафҳадекдурким, қирилгай саҳв хатлар ёзилиб.

Югурар ҳар кирпигимга ортилиб бир катра ёш,

Шўх ёшлардекки ўйнарлар чубуқ маркаб қилиб.

Ушбу ҳижрон кечасин туш кўрсам эрди ногаҳон,
Ўлгай эрдим ваҳмдин, албатта, захрам ёрилиб.

Наълим ичра дог учун қўйгон фатнлам дуд ила
Дард ўчокида тутайдур андуҳ ўти ёқилиб.

Ул куёш бирла борур эл соядек, мен хоксор,
Ваҳки, қолурмен изининг туфрогидек айрилиб.

Сирри ваҳдат чун фано дайрида сигмас лафз аро,
Невчун, оё, хонақаҳ ичра туганмас айтилиб?

Нуктаи тавҳидни билган қила олмас баён,
Ким баён қилдим деса, билгинки, қилмайдур билиб.

Эй Навоий, майда соқий лаълидин эрмиш фуруг,
Кайфиятни чунки фаҳм эттинг, нетарсен ойилиб?

70

Кўз ёшим бўлди равон бир наргиси жоду кўруб
Тифл янглигим югургай ҳар тараф оху кўруб.

Қолди ҳайрон зоҳид ашқимда кўруб ҳар ён хубоб,
Рустойидекки ҳайрат айлагай ўрду кўруб.

Жон аро тигинг кўруб кўнглум қуши тузди наво,
Тўтиедекким такаллўм айлагай кўзгу кўруб.

Водийи ишқинг макон қилди кўнгул кўргач юзунг,
Эл биёбон ичра манзил айлгандек су кўруб.

Жонда ўз догин кўруб ошиқлиғимни англади,
Ул кишидекким тонигай ўз қўлин белгу кўруб.

Бода тутқач дема беҳуд бўлди ким ул кўзгудин,
Борди ҳушум ёр ҳусни жилвасин ўтру кўруб.

Эй Навоий, дафъ ўлур ҳолин кўруб кўҳи гамим,
Фил янглигим ҳазимат айлагай ҳинду кўруб.

71

Хаста жоним заъфин англа кўнглум афгонин кўруб,
Сўрма кўнглум ёрасин, фаҳм эт кўзум қонин кўруб.

Васлида лаъли уза ҳолин кўруб куйган киби
Ўрганурмен жонда эмди доги ҳижронин кўруб.

Водийи сабримдаги хори хашак килдим гумон,
Кўнглум атрофида ҳар ён нўги пайконин кўруб.

Англадим килмиш кўзи олгон кўнгул сайдига қасд,
Ҳар тарафдин чирга тузган хайли мужгонин кўруб.

Еру кўкта истабон пайдо эмас Хизру Масих,
Қочтилар гўё дудогинг оби ҳайвонин кўруб.

Жисм богида равон шакле тасаввур қилди ақл,
Бўстони ҳусн аро сарви хиромонин кўруб.

Шабнам эрмас, наргис ашқидур, недин қон йигламас
Кўз юмуб-очқунча гулшан умри поёнин кўруб?

Чархдин сидқ аҳли мотам ичрадур, фаҳм айлагил,
Ҳар саҳаргах субҳнунг чоки гирибонин кўруб.

Номасин, ваҳким, очиб солмоқ назар мумкин эмас,
Чун Навоий ҳуши зойил бўлди унвонин кўруб.

72

Ичсангиз май суйидин ишрат уйин обод этиб,
Журъае ҳам куйгасиз туфрокқа бизни ёд этиб.

Соз этинг аввал гамимдин нагмаким, барасл эрур
Уй иморат айламак хоро била бунёд этиб.

То ҳавойиймен ул ой ҳажрида андоқким булут,
Токқа ҳар дам юзланурмен ёш тўкуб, фарёд этиб.

Ваъдаи васл этса ул Ширин санам, гам тогини
Қозгамен тирноғларимни тешайи Фарҳод этиб.

Ул қуюндурмен фано даштидаким, бўлдум адам,
Ҳар не боримни бошимдин чивуруб, озод этиб.

Ҳар замон кўнглум қатиқ эрмас, дема, эй сиймбар,
Ёшурун қолмас билур ичра ниҳон фўлод этиб,

Воқиф ўлким, даҳр дехқони сенинг қасдингдадур,
Исмин онинг гул килиб, отин мунунг шамшод этиб.

Майга таргиб этмагинг кофийдурур, эй пири дайр,

Мундин ўзга ишни найларсен манға иршод этиб?

Истама лаълин, Навоийким, маразда эмғанур
Табъини сихҳатлиғ эл шарбат била муътод этиб.

73

Сўзи ҳажринғ ичра ҳар дам заъфлиғ жисмим ёниб,
Ўтқа тушған қил масаллик ўртанурмен тўлғаниб.

Очкил ўтлуғ оразинғ, эй шамъким, парвонадек
Ўртанай бошинғ уза бир неча қатла айланиб.

Солғасен оламға ўт, ғар гул совуғи тобидин
Ғунчадек гулшанға чиқсанғ хуллаларға чирманиб.

Бийм эрурким офаринишдин чиқарғайсен дамор,
Базмдин усрук чиқиб майдонға чопсанғ отланиб.

Ёр ила хўй айлаган кўнғлум эрур ул навъ куш,
Ким кишидин айрила олмас кичикдин ўрғаниб.

Қабрим узра қўйғасиз тошеки, заъф айёмида
Ул пари кўйида ётмишмен бошимға ястаниб.

Молдин умрунғга осойиш ағар етмас, не суд,
Нух умри ҳосил этсанғ, ғанжи Қорун қозғониб?

Эй Навоий, тушта ғар кўрмак ани мумкин эса,
Барча ғар худ сўнғи уйқудур, нетарсен уйғониб?

74

Қон ёшим йўлунғда томмайдур кўзум ғирён бўлуб,
Ким аёғинғга тушубтур қўз қароси қон бўлуб.

Ғунчадек кўнғлум чекар ул ғарқ ўлуб хуноб аро,
Сўз деғанда оғзинғ икки лаъл аро пинҳон бўлуб.

Сўрса Мажнун ишқ даштида мени, айт, эй рафиқ,
Ким қуондек итти бу водийда сарғардон бўлуб.

Ҳажри кўнғлумни бўзуб, ғам сели ҳамвор этти, вой,
Ким асар ҳам йўқтур ул маъмурадин вайрон бўлуб.

Тийғи худ ўтти, суубат кўрки, муҳлик ёраси
Бу замон бошимға қолибтур балойи жон бўлуб.

Ҳар замон огзинг хаёли санчилур кўнглум аро,
Гўйиё бу гунча они захм этар пайкон бўлуб.

Чарх ушшоқ охи ўтидин магар ваҳм эттиким,
Қубба килди меҳрини ўз хайъати қалқон бўлуб.

Ҳашр хуршидига моний фикр қилмассен, не суд,
Атласи гардунсаро пардангга шодурвон бўлуб.

Эй Навоий, фоний ўл ёр истасангким, хўб эмас
Жонни севмаклик баҳона ўртада жонон бўлуб.

75

Ўлукни тиргузур лаълинг Масихосо калом айлаб,
Такаллум чошнисин шарбати юҳйил-изом айлаб.

Азалда лаълингга сайд этгали кўнглум кушин гўё
Қазо сайёди жонлар риштасидин ёйди дом айлаб.

Чаманда тозалигдин хар куруқ шохе эрур Хизре,
Магарким андин ўтмиш оби ҳайвоним хиром айлаб.

Агар ҳарф ўлса мудгам, ваҳки, холинг нуқта идгомин
Аён килди кўзумнунг мардуми ичра мақом айлаб.

Не бўлгай тийра бўлмай рўзгоримким, очиб гису
Қаро шомимни муҳлик айладинг субҳумни шом айлаб.

Ғараз ул юзни мастур асрамоқдурким, ҳакими сунъ
Улуска оҳ этар қисмат ани ойинафом айлаб.

Чу ҳақ даргоҳидин мардуд этар, найларсен, эй зоҳид,
Қабули халқ учун ортқуси тоат илтизом айлаб.

Ёшингни дона, бағрингни сув қилким, тутти фақр аҳли
Ҳидоят кушларин бу донаву сув бирла ром айлаб.

Навоий кунда чун бир курси мақсум ортмас, не еуд,
Фалакдек бўлмогинг саргашта тун-кун ихтимом айлаб.

76

Туганмас меҳри йўқ ҳажрим туни шарҳин савод айдаб
Варақ афлок ўлуб, ул тун саводин-ўқ мидод айлаб.

Улусни оқизур ашким, фалакни куйдурур охим,
Чекиб ун йигласам гам шоми ул маҳвашни ёд айлаб.

Муроди номурод ўлмоқдин ортуғроқ эмас мумкин,
Муродин гар топар ул шўх бизни номурод айлаб.

Инониб васлига хажрин унуттунг, эй кўнгул, лекин
Қутулғайму ўлумдин умрига эл иътимод айлаб?

Мени худ ул пари хажри қилиб саҳрода саргардон,
Чекиб бечора Лайли оху Мажнун эътиқод айлаб.

Совургил ақл эвин, гардун, мени мажнун қачон ўлсам,
Таним туфрогию оҳим елидин гирдибод айлаб.

Аёғ ёланг бориб килдинг иморат Каъбани гўё,
Аёгинг ўпмаки бирла бузук кўнглумни шод айлаб.

Бошим ҳам зуҳд уётидин қуйи тушмуш, ҳам андинким
Борурмен дайр сори хонақаҳга хайрбод айлаб.

Навоий кўнглини кўп меҳр ила олди ул ой андоқ,
Ки олгай муштарий қаллошлар молин музод айлаб.

77

Мендин ул чобукнинг, эй пайки сабо, майдонин ўп
Кўйига бошим ниёзин еткуруб, чавгонин ўп.

Бодпойи сайрига ҳамтаклик айлай олмасанг,
Ерга мендин юз кўюб кўрган сойи жавлонин ўп.

Ғар аёғи рахшининг ўпмак муяссар бўлмаса,
Кўз солиб ҳар ердаким топсанг аёқ босқонин ўп

Қоши ёси гамза ўқин отса, ваҳ, мен хастадин,
Кўзларингга суртубон сувфорини, пайконин ўп.

Кулса лаъли, ваҳки, колмас менда бир ўпгунча хуш,
Ҳашв эрур, кўнглумки, айтурсен лаби хандонин ўп.

Пок этак истар эсанг, бир пок этаклик истабон,
Хоки наълайнига юз қўй, гўшайи домонин ўп.

Эй Навоий, Каъбайи мақсуд васлин истасанг,
Шоҳи Ғозий қасрининг даргоҳи олий шонин ўп.

78

Қасри жоҳингга сипеҳр авжида айвон бўлди тут,

Ҳам сипеҳр осийбидин ер бирла яксон бўлди тут.

Лаъли руммоний тиларсен дам-бадам зийнат учун,
Қатра-қатра бағринг андин нордек қон бўлди тут.

Нафъ чун куймактин ўзга кўрмагунг парвонадек,
Бир қуёш ҳар тун санга шамъи шабистон бўлди тут.

Дайр қасди қилмагил ҳар лаҳза ошиқ бўлгали,
Қасди дининг қилгасен бир номусулмон бўлди тут.

Истадинг дунё арусин туштаги маҳбубдек,
Топмас эркач ком лаълидин, пушаймон бўлди тут.

Шўхлар кошин тиларсен, лек андоқким ҳилол
Жонга етганда кўрунғач кўзга пинҳон бўлди тут.

Бир муганнийдин наво топмоқ тиларсен чангдек,
Эгри қад бирла ишинг фарёду афгон бўлди тут.

Кўси шавкат етти дўзахқа эшик қоқмоқ дурур,
Бас ети иқлим мулки узра султон бўлди тут.

Эй Навоий, ўзни жамъ эт, йўқса олам махзанин
Қон ютуб жамъ айлабон ўлғач паришон бўлди тут.

79

Эй кўнгул, ул аҳди ёлгон меҳр шартин қилди тут,
Аҳдини поёнига еткурмайин айрилди тут.

Ханжари ҳижрон била охир кесар чун риштани, .
Меҳр торин риштаи жонингга маҳкам қилди тут.

Чун майи васл ўзгалар ичмакка боис бўлғуси,
Ҳар нафас хуноби ҳижрон ютмогингни билди тут.

Ё эшитмас, ё эшитгач зулмин айлар бирга юз,
Ҳолинг ул золимга юз минг қатла бас айтилди тут.

Дема, санчиб неши ҳижрон, еткурай нўши висол,
Чун бу нўшунг ўлтурур, ул неш ҳам санчилди тут.

Мотам ашки дурри чун туфрогингга сочилғуси,
Гавҳари анжум фалақдин бошингга сочилди тут.

Эй Навоий, қисвати фақр иста, йўқса чархнинг
Атласин кийдинг, гумон зт оқибат эскилди тут.

80

Келгил, эй қурбон кўнгул, ул қоши ё меҳрин унут,
Чун вафодин тортилуру, сен ҳам бориб бир гўша тут.

Чунки ул бизни унутмоғни соғинди яхши иш,
Сен доғи, кел, бир нафас они соғинмоғни унут.

Ул қуёш ҳар дам бўлуру бир зарра бирла гарм меҳр,
Меҳр шамъин сен доғи бир ўзга ой бирла ёрут.

Ҳайф эруру ҳар шўҳи раъно юзига чун пок ишқ,
Шавқ ўтин, кел, сен доғи-бу ишвагарлардин совут.

Эй пари, бир телба гар овора бўлди гам ема,
Одамийвашлар била нозук мизожинғни овут.

Гар кўзум ёшига ул гул мултафит бўлмас, не гам,
Гул булутдин тозадур, сероб эмас гулдин булут.

Даҳр богида гиёҳи меҳр ҳаргиз бутмади,
Гар десанғким кўрмайин бемеҳрлик бу сўзга бут.

Шаҳди ишқинг захр этар гардун, сен ушбу жомдин
Хоҳ коминғни очит, хоҳи мазоқинғни чучут.

Тарк қил, сен ҳам Навоийдек ҳавосин, эй кўнгул,
Ёки ҳар дам бир тараф майлин кўруб, хуноба ют.

81

Оҳким, ул ошно бегона бўлди оқибат,
Ҳажридин беҳудлуғум афсона бўлди оқибат.

Ақлу дониш лофини ургон кўнгул йиглай юруй,
Ул париваш ҳажридин девона бўлди оқибат.

Қатра-қатра шодлиғ ашқини сочтим васлида,
Барча ҳижрон қушларига дона бўлди оқибат.

Борғали ул ҳусн ганжи гам бузуг кўнглумдадур,
Аждаҳо эви бизинг вайрона бўлди оқибат.

Масту беҳудлуғ эмиш ҳажр андуҳининг дофиъи,
Бас муқимий манзилим майхона бўлди оқибат.

Сокиё, май тутки, ҳажр андуҳидин мен телбани

Фориғ этган соғару паймона бўлди оқибат.

Чекма ун, оҳим кўр, эй Мажнунки, булбул кўп фиғон
Чекти, ўртанган вале парвона бўлди оқибат.

Бутға ғар бош кўймадим, кўрғилки, диним тухфаси
Дайр пири оллида журмона бўлди оқибат.

Дединг ўлғилким, Навоий, сени ғаҳ-ғаҳ тиргузай,
Ҳеч билмонким санға, жоно, на бўлди оқибат?!

82

Ёшурун дардимни зоҳир қилди афғон оқибат,
Асрағон розимни ёйди сели мужғон оқибат.

Ёшуруб эрдим бағир чокини, ваҳким, қилди фош
Ҳар тараф кўздин тарашшуҳ айлаған қон оқибат.

Тийғи ҳажрингдин ниҳон кўксум шикофин, оҳким,
Элға равшан айлади чоки ғирибон оқибат.

Войким, кўксум шикофидин улуска бўлди фаҳм
Ишқ ўти бағримға қўйғон доғи пинҳон оқибат.

Шавқидин дам урмайин бедодиға хурсанд эдим,
Ваҳки, бўлдум ҳажридин расвойи даврон оқибат.

Гар будур кофир кўзу зуннор зулфи, эй факих,
Бўлғудекмен дайр аро масту паришон оқибат.

Ишқ кўйида жунунумни мунодий айлади
Даҳр тошидин мунаққаш жисми урён оқибат.

Даҳр бўстони аро саркаш ниҳоле кўрмадук
Соя янғлиғ бўлмағон ер билан яксон оқибат.

Эй Навоий, давлати боқий тиларсен васлидин,
Они касб этмак фано бўлмай, не имкон оқибат?

83

Жаҳдим андоқдур етишғайменму деб васлинғға бот,
Ким қабул этмон оғир деб чикса эғнимдин қанот.

Сабр тоғи бирла қилмоқ пўя бўлмас, эй кўнгул,
Ташла ул юкни етишмак истасанғ васлиға бот.

Шаҳсуворимнинг буроқи пўясидин қолди барқ,
Ким анинг феъли шитоб эрмиш, мунунг расми сабот.

Кўп Масиходин дам урма, қил ҳаётингни туфайл,—
Ангаким топмиш Масиҳ онинг туфайлидин ҳаёт.

Меҳр юз кўрмай ўчашти пардадин чиққач юзунг,
Олгали қўймас сориг юзин қаро ердин уёт.

Чун ювди кўзлар саводин ашк, ёрут юз очиб,
Ким дирамсиз элга бой эл фарздур бермак закот.

Эй Навоий, хоки пойи васфида ширин сўзунг
Бор биайниҳ тўтиё ичинда солгондек набот.

84

Тийра кулбамга кириб, жоно, ўлумдин бер нажот,
Зулмат ичра Хизрга ул навъким оби ҳаёт.

Сода кўнглум ичра лаълингнинг ҳаёли тушгали
Шишаедурким, анинг ичига солмишлар набот.

Оразинг меҳрида огзингдур гадолиг қилгоним,
Ҳақ сени хуршид қилмиш, заррае бергил закот.

То кўнгулдин бош чиқармиш ҳар тараф пайконларинг,
Қуш боласидек бўлубтурким, бўлур темурқанот.

Васл умидига тилармен умр, лекин войким,
Сенсизин кўрсам тирикмен, ўлтурур мени уёт.

Истасангким, ул куёш чиққач санга қилгай тулуъ,
Эй кўнгул, гам сели етгач, тогдек тутқил сабот.

Ишқинг ўтин гар Навоий десақим айлай рақам,
Сўзидин куяр қалам, қурур қаро, эрир давот.

85

Кўзум учарки, ҳумоюн юзунгни кўргай бот.
Биайниҳ анга кирпичлар ўлмиш икки канот.

Безанса дарду бало шоҳиди ҳалоким учун,
Мижам тарогдурур, эски тўганларим миръот.

Лабинг ҳаёлида ашким эрур ҳаёт суйи,
Фироқинг ичра короргон кўзум анга зулмот.

Закот ўлур эди юзунг жамоли нақдиға мехр,
Таҷаммул аҳлиға юздин бир ўлса эрди закот.

Десанғки, жонима ўт солмағайсен, эй соқий,
Тақаллум этма майолуд лаб била, ҳайҳот!

Қолурлар оғзин очиб ишк аҳли пўямдин,
Соғ элға кулгу эрур телба айлаған ҳаракот.

Лабинғки жон берадур аҳли дард кони учун,
Навоий қониға ғар майл этар, мумидди ҳаёт.

86

Эй кўнгул, ёр ўзгалар домиға бўлди пойбаст,
Сенға мушкил ҳолату бизға котик иш берди даст.

Васл торин чекти ул, мен доғи чектим, оҳким,
Риштани урдию бўлдум ҳажр туфроғиға паст.

Неча бош кўйдум йўлиға, ваҳки, қилди поймол,
Заъфлик жисмимға зулфи торидек солиб шикаст.

Заҳра йўқ, мужиб сўрарға бўлмасун, ё раб, киши
Муфлису ошиқ, севар дилдори мустағнию маст.

Соқие, бу ишға беҳудлуғдин ўзға йўқ илож,
Мужда муғ кўйиға еткурғилки, бўлдум майпараст.

Ғарқ ўлай май баҳри ичра рост ул ғоятқача,
Ғаҳ солиб бўғзум аро чеккай ажал қуллоби шаст.

Эй Навоий, журм узри даштида қил пўяким,
Яхши эрмас зухд занжириға бўлмоғ пойбаст.

87

Субҳ эрур соқию мен махмурмен, сен майпараст,
Тут куёшдек жомни, моние недур бўлмоққа маст?

Тийра шоме ҳажр аро, ваҳ, асру кўп чектук хумор,
Маст ўлоли бу нафаским васл субҳи берди даст.

Кун бийик чиккунча хўю нолани паст этмали,
Кўп бийик чикқай бу кунким, бўлғабиз биз ерға паст.

Анжуман аҳли юзин гул-гул килоли май била,

Меҳрдин топкунча анжум гуллари бир-бир шикаст.

Чарх мотам еткурур, биз доги онча йиглали,
Ким куҳан гамхонаси ул селдин қилсун нишаст.

Гар шафоатга малойик келса номахрам дебон,
Меҳр шаклидин фалак йўлин килоли хорбаст.

Тонг эмас, бўлса Навоий маст то шоми абад,
Ким азал субҳида бўлмиш қисмати жоми аласт.

88

Жунун тоши уруб ҳар ён янги догимни афгор эт,
Ичимда лоладек ишқ ичра тошимни намудор эт.

Чу мажнун килдинг эмди, эй муганний, гўша тобингни
Кўнгул савдоси таскини учун бўйнулмга тумор эт.

Десанг, кўнглум куши айлаб ҳаво, чеккай навойи ишқ,
Хадангингнинг парин айлаб канот, пайконни минкор эт.

Сочинг куфрида ўлсам кабрим узра кўйма хиркамни,
Чекиб ҳар торини бир барҳаман белига зуннор эт.

Кўнгул айвонида оҳим елидин пардаи ишкинг,
Десангким, учмасун, мужгондин атрофига мисмор эт.

Десанг, огзин кўрай, эй ақл, марказ нуқтасин иста,
Вале шарт ушбуким, аввал куёш даврини паргор эт.

Иморат тарҳидур наълу алифдин ҳар тараф кўксум,
Вафо қасрин кўпарсанг бу бинолар узра девор эт.

Эрур мақсад йироқ, водий узун, тун тийра, йўл бўртоқ
Бу йўлда салб этиб ўзлук юкин, ўзни сабукбор эт.

Навоий ўлса тиргузгил юзига юз кўюб, яъни
Юзига сув уриб, ул уйқусидин они бедор эт.

89

Вужудум ўртадинг, эй ишқ, эмди тарким тут,
Худой учунки, мени қайда кўрдунг, анда унут.

Кўнгулни васл чароги била, дединг, ёрутай,
Туташти чун бизинг уй, эмди ўзга уйни ёрут.

Чу васл куймак ила ҳосил ўлмади, эй кўз,
Таҳассур ашки била шуълалик кўнгулни совут.

Жунуни дафъига кўнглумни дог этай дебсен,
Бу дог сахлдурур, ҳажр догидин қўркут.

Бухори охим эрур лойиқ англагил, эй ашк,
Баҳори ҳуснига ногаҳ кераклик ўлса булут.

Не воқиб ўлса чу тақдирдин эмас хориж,
Бас ўктадур килуридин кишига бермак ўгут.

Навойиё, бу ўтар олам ичра беш кун қил
Ўзунгни май била машгулу ишк бирла овут.

90

Қачонки ул бути ширинкалом қилди ҳадис,
Хавоси шарбати юҳйил-изом қилди ҳадис.

Масих дам ура олмас анга уруж тунӣ,
Магар бизинг маҳи улвийхиром қилди ҳадис.

Қаёнки ёзди ҳадис, ўлди сайд эл гўё,
Нуктани дона, хутутини дом қилди ҳадис.

Лабидин айру тушуб сўг учун китобатдин,
Не тонг, либосин агар мушкфом қилди ҳадис.

Чибинни шахд нечукким йигар, такаллумдин
Рамидаларни нафас ичра ром қилди ҳадис.

Зиҳи такаллуми муъжизнизомким, келгач
Араб фасихларига ҳаром қилди ҳадис.

Улусни тутти Навоий сўзи, анинг бирла
Магар Расули алайҳис-салом қилди ҳадис.

91

Агар жаҳонга фалакднн гаме бўлур ходис,
Эрур бу хастани гамнок айламак боис.

Магар ўларин Фарҳод бирла Мажнуннинг
Балову дардига ишк айлади мени ворис.

Фироқ хирмани йигдим висол тухмин экиб,
Замона мазраъида борму сен киби хорис?

Иёдатимдин ул ой гар кўпар, чиқар жоним,
Тирикмен ар бўлур ул умр бир замон моқис.

Тариқи ишқу меҳнат мангаву Мажнунга
Анингдек ўлдике, топмас сипеҳр анга солис.

Сен иста файзи фано дайр гунгу лолидин,
Ки ишқ дарсини билмас мужодилу боҳис.

Эрур Навоийю ишқ минг бало, гўё
Фалак ҳаводиси барча анга бўлур ҳодис.

92

Нутки жон бермак килур ул лаъли хандон бирла баҳс,
Рост Исодекки қилгай оби ҳайвон бирла баҳс.

Ёр дерким, баҳс қил эрним билаким, не учун
Кўнглунг олиб касди жон этти, килай жон бирла баҳс.

Эй кўнгул, гар ақл этар манъи жунун, қилма жадал,
Айб эрурким аҳли дониш қилса нодон бирла баҳс.

Жонни жонон гар тилар, биллаҳки, миннат жонгадур,
Ҳар нечук ҳукм этса тегмас жонга жонон бирла баҳс.

Носихо, қилма жадал айрил кийиклардин дебон,
Олими шаҳр этмагай гули биёбон бирла баҳс.

Фақр кўйида мусаллам тут не қилсанг истимоъ,
Ориф эрмас ҳар кишиким қилса ирфон бирла баҳс.

Эй Навоий, ҳар нечук зулм этса чек, дам урмагил,
Ким гадо ҳадди эмас ҳеч ишда султон бирла баҳс

93

Менинг расволигимга бодайти гулгун эрур боис,
Майи гулгун ичарга соқийи мавзун эрур боис.

Паривашлар жафосига гина бил телба кўнглумдин,
Буким тош ёгдурур атфол, анга Мажнун эрур боис.

Фалак бежурм эрур, гам келса бу маҳзун сориким, ҳузн,
Топиб ўз жинсини келмакка бу маҳзун эрур боис.

Совурсам кўкка туфроғ дард водийсида, тонг йўкки

Қуёндек буйлаким саргаштамен, гардун эрур боис.

Не тонг, бу телба огзида сўзи доим ул ойнингким,
Пари васлига аксар эл аро афсун эрур боис.

Лабинг жонбахш аёгдин бошингга, қотил, не айб, ўлсам,
Тирилмакликдин ўлмакликка чун афзун эрур боис.

Рақибингга десам лаънат, ёри борким сенга ноҳақ,
Менинг қонимни тўктурмакка ул малъун эрур боис.

Ридо дайр ичра раҳн этганга чун қилдинг газаб, эй шайх,
Яна ёзғурма борсам ул сари марҳун эрур боис.

Навоий бода ичмас, лек чун соқий қадаҳ қуйди,
Ул офат шакл эрур мужиб, бу дилкаш ун эрур боис.

94

Бузук кўнгулга фано бўлса ком чексун ранж,
Ки ранж чекмаса ҳаргиз муяссар ўлмас ганж.

Агар кишига чекиб ранж ганж бўлди насиб,
Деса бу ганжни асрай, йўқ андин ортуқ ранж.

Кишики накдини вазн айлабон килур мадфун,
Бу ғуссасанждур, олгон киши фарогатсанж.

Йилон киби, не ажаб, ганж асрагон кишининг
Ҳамиша комида гар захр эрур, танида шиканж.

Замона жоҳи учун ҳар ғулулайи ташвиш,
Ки келса кўнглинг эвини анга қилурсен ганж.

Десангки, фард ўлай элдин, кўнгулни холи тут,
Ки тоқ дерлар агар ганж сори отсанг ганж.

Боши қуйидурур озода савсан оллида,
Чу наргис ўлди чаман махзанида накдул-фарж.

Тариг киби суюлур талхкомлик бирла,
Тариг-таригки йигиштурди олтунин норанж.

Итур кўнгул ҳарамидин хавотир асномин,
Навоий, ўлса мақоминг Мадина, гар Афранж.

95

Эй, гадоингнинг гадои барча аҳли тахту тож,
Ким гадоингдур, анга йўқ тахт ила тож эҳтиёж.

Кўзларинг оз журм учун қилса итоб эрмас ажаб,
Бор муайянким, бўлур беморлар нозикмизож.

Гар санубар тузмамиш сарвинг хилофин кўнглида,
Ел чинор илги била невчун урар юзига кож?

Эйки, кўнглумни бузуб, дерсен, хаёлимни чиқар,
Ҳеч ким вайронадин ганж истамас ҳаргиз хирож.

Сен жафо қилгач, кўнгул жон бирла тарким туттилар,
Бўлса шаҳ золим, эл ичра зулмга эрмиш ривож.

Ҳажрдин дод истадим, дединг, сабур ўл, войким,
Тоза догимга ёнар ўт бирла айларсен илож.

Чун фано гарди ёпар, не суд тахту жоҳингга,
Кўкнинг анжумдин мукалал атласин килсанг дувож.

То гадоингдур, Навоий тахт ила тож истамас,
Эй, гадоингнинг гадои барча аҳли тахту тож.

96

Кўнгуллар ноласи зулфунг камандин ногаҳон кўргач,
Эрур андоқки қушлар қичқиришқайлар йилон кўргач.

Кўнгул чокин кўзумда ашки рангин элга фош этти,
Балиг захмини фаҳм айларлар эл дарёда қон кўргач.

Кўзум қон ёш тўкар, нетиб кўнгул захмин ёшурайким,
Топарлар ерда захмин сайд қонидин нишон кўргач.

Бўёлгон қон аро жон пардаси етгач гами ҳажринг,
Кўнгул богида баргедурки, ол ўлмиш хазон кўргач.

Хадангинг захми ичиндин балоларни югон ёшим
Эрур тифлеки, олгай қуш боласин ошён кўргач.

Кўнгуллар накдини торож этарга ёпмогинг бурқаб
Анингдекдурки, юз боғлар қароқчи қарвон кўргач.

Юзин зулф ичра то кўрдум, ўлуб васлига етмасмен,
Ғалат эрмиш юз урмоқ кеча ўтни ҳар қаён кўргач.

Эрур чун олам ичра жоҳ фоний, яхши от бокий,

Бас, эл комин раво айла ўзунгни комрон кўргач.

Навоий, хурдайи назмингни андоқ айладинг таҳрир,
Ки сочқай хурда бошинг узра шоҳи хурдадон кўргач.

97

Гирих-гирих чу тугарсен — етар аёгингга соч,
Гирихларин чу очарсен — тушар кулоч-кулоч.

Кўнгулни кийди итик гамзасию қилмади раҳм
Қиё-қиё боқибон ул икки кўзи қиймоч.

Чаманда кеча ётиб маст оразин ёпмиш,
Қўп эмди, тонг ели, ул гулни лутф бирлан оч.

Қадинг чаманда кўруб богбон агар сарвин
Кўзига илса, ҳамоно керактур анга йигоч.

Жунунга тушти санубар қадингдин уйлаки сув,
Бўлуб аёгига занжир узалди бошида соч.

Сипеҳр наъл кўруб кўксум узра меҳробе,
Бало ўқиға ҳамоноки айлади омоч.

Навоийё, дер эсанг кўрмайин вафосизлик,
Таваққуф этма, замон аҳлидин вафо киби хоч.

98

Кўруб дардим, тараҳхум қилмадинг ҳеч,
Тўкуб ашким, табассум қилмадинг ҳеч.

Фироқинг ўти ичра неча йиглаб,
Фигон чектим, тараҳхум қилмадинг ҳеч

Жаҳонга оху ашким солди ошуб,
Бу тўфондин таваҳхум қилмадинг ҳеч.

Сўзунг шавкидин эрдим хаста умре,
Сўрарга бир такалум қилмадинг ҳеч.

Мусаллам ишқ, эй кўнглум, сенгаким,
Кўруб зулмин, тазаллум қилмадинг ҳеч.

Муҳаббат аҳли кисмин невчун, эй чарх,
Қилиб меҳнат, танаъум қилмадинг ҳеч.

Навоий сори, эй даври мухолиф,
Наво савтин тараннум қилмадинг ҳеч?!

99

Жамолин васф этармен ҳамдамим ул гулузор ўлгоч,
Қуруқ шох уйлаким гуллар қилур зоҳир баҳор ўлгоч.

Қошин кўргач ҳасаддин истарам эл кўзи боғлангай
Нечукким кўз тутарлар эл янги ой ошкор ўлгоч.

Жунун эрмас кийиклар суҳбати дермен манга шояд,
Бир ўқ теккай галат ул қоши ё гарми шикор ўлгоч.

Ҳавас ишқ айлаган озода кечгил бу хаёлингдин,
Ки чикмас бу тикан кўнглунгда ногаҳ устувор ўлгоч.

Дей олмас дард ила иттим, вале билгилки, чекмишмен
Бир оҳе, барча олам ғусса дуди бирла тор ўлгоч.

Қилиб манъи жунунум ул пари қўйига юзланган,
Сўзи ҳашв ўлгонин фаҳм айлагай беихтиёр ўлгоч.

Қани Ҳотам, қани Қорун, қани Жамшиду Афридун?
Бас, эҳсон қил санга гардундин адно эътибор ўлгоч?

Ғурури жаҳл жоми бирла маст ўлмаки, ўлмақдур,
Маозаллах, бу майга чарх давридин хумор ўлгоч.

Навоий шамъдек йиглаб-қуюб ҳолимни шарҳ айлай,
Ул ой базмида бир тўн рост ошиқларга бор ўлгоч.

100

Хусни ортар юзда зулфин анбарафшон айлагач,
Шамъ равшанроқ бўлур торин паришон айлагач.

Юзни гуллардин беабму бизни қурбон айладинг?
Ё юзунга тегди қонлар бизни қурбон айлагач?

Тийг ила пайконларинг етти кўнгул бўлгоч хароб,
Сув қуюб тухм эктинг ул кишварни вайрон айлагач.

Қон эмаским ёпти гулгун ҳулла жаннат хозини,
Ишқму танни шаҳид айларда урэн айлагач?

Ошкор айлаб юзин кўзумни ҳайрон айлади,
Ёшурун олди кўнгул кўзумни ҳайрон айлагач,

Жонда кўйгоч нақди ишқин килди кўнглумни ҳалок,
Ўлтурур маҳрамни султон ганж пинҳон айлагач.

Эй Навоий, ишқ агар кўнглунгни мажруҳ этмади,
Бас, недурким қон келур огзингдин афгон айлагач?

101

Зиҳи тилинг «ана афсах» такаллумида фасих,
Сен амлаҳ ўлдунг, агар дилраболар ўлди малиҳ.

Тулуби субҳи саодат юзунг сабоҳатидин,
Зиҳи камоли сабоҳат, зиҳи жамоли сабиҳ.

Хаамири мойи жисмингдин ортканни казо
Ики баданда қилиб руҳ, атади Хизру Масих.

Фалакни чок қилиб ўтганигда гар баъзи
Таваҳхум айлади, шаккул-камарда бўлди сариҳ.

Қадам куёш уза кўйдунг уруж шоми, не тонг,
Хафингни гар яди байзога қилсалар таржих.

Эрур каломеким, анда хуруфи иллат йўк,
Қаю ҳадиски сендин баёнга келди саҳих.

Эмас Навоийю мадҳинг демакка ҳад, басдур
Анга бу кадрки, модихларингга бўлса мадих.

102

Баданга келмади то азми кўюнғ айлади руҳ,
Ки руҳ шахсини ул гамза айламиш мажруҳ.

Ҳаётбахш эса ул Хур аксиндин бода,
Маҳалли ҳайрат эмас, хур аксидиндур руҳ.

Қизарди лолаву саргарди субҳ хижлатдин,
Бу лолаларки, узорингда очти жоми сабуҳ.

Вафога ваъда қилибтур деб ўтма, эй косид,
Худой учун манга кайфиятин дегил машруҳ.

Ҳаёт ёр висолидур, эй кўнгул, йўк, эса,
Сени фироқда фараз айлайинки, бўлдунг Нух.

Буюрма тавба яна, носихоки, мугбачалар

Ҳавоси килди мени тавба, тавбасида насух.

Фигонки, тийра кўнгул кунжида ниҳон розим
Пиёла шаъшаъсидин эл ичра топти вузух.

Басо кишики иши масжид ичра банд ўлди,
Чу очти дайри фано эшиғин, етишти футух.

Навойиё, недин ул ғамза тийғ тортибдур,
Гар истамаски, кўнгул сайдин айлағай мазбух.

103

Кўнгулни муғбача олди, муғона тут ақдох,
Ки йўқ салоҳ ила бўлмоғлик эмди бизға салоҳ.

Бир ой фирокида беҳудлуғ истарам, тўла тут,
Ағар қилиб эсанг афлок журмидин ақдох.

Ҳалол бўлди хароботи ишқ аҳлиға май,
Тутарбиз аҳли вараъ, кимки они тутса мубоҳ.

Ҳаётбахш майинг руҳ эмиштук, эй сокий,
Мағарки вовини иёлол этиб, қилибсен роҳ.

Йўқ эрса жисмда ул ҳосил айлаған қондин,
Ҳаким не учун ажзосини деди арвоҳ?

Сабоҳ майкада боғлиқтуру хуморим тунд,
Таажжу^б этманг ағар зикрим ўлса «ё фаттоҳ».

Не эрди майкада ғавғоси, раз қизин гўё
Бу шом килди Навоийға пири дайр никоҳ.

104

Неға кўргузди совуғ оху сариғ рухсор субҳ,
Гар ниҳоний меҳридин мендек эмас бемор субҳ?

Гар ҳавойий бўлмаса мен телба янғлиғ, бас, недур,
Кўнглағин чок айлабон боғ узра мажнунвор субҳ?

Меҳридин мендек ниҳоний тоза доғи бўлмаса,
Юзда невчун кавкаби ашкин килур изҳор субҳ?

Дема шинғарфий булут ҳар ён эрур қонлиғ момуқ,
Тоза доғидин эрур мендек мағар хунбор субҳ.

Гам туни оҳим шароридин туташти кўкка ўт,
Ким анинг отин кўюбтур гунбази даввор субҳ.

Кун шуоъий хатлари эрмаски, тутмиш мотамим
Юзни анжум тирноги бирла қилиб афгор субҳ.

Сокиё, туткил сабуҳий бодаким, бу дайрдин
Биз кетиб, бу навъ толиё бўлғуси бисёр субҳ.

Эй Навоий, истасанг баргу наво бу бог аро
Гулдек ўл рокиё кеча, булбул киби бедор субҳ.

105

Равзаю гул еттию ичмас ул ой гулгун қадах,
Не кўнгулхушлуг била тортай мени маҳзун қадах?

Ё мени маҳрумга хунобайи ҳижрон бериб,
Ўзга маҳрамлар била ул ой ичар гулгун қадах.

Бори ҳар тақдир илаким, бор мен лабташнага
Тутмас эрмиш захри гамдин ўзга даҳри дун қадах.

Сокиё, бу ғусса дафъи масту беҳуддлугдурур,
Тут шафакгун май тўла, гар худ эрур гардун қадах.

Равза ойин кўрмай илгингдин қадахни солмагил,
Лек ол байрам ҳилоли ҳам кўрунган тун қадах.

Жом эрур мен телбага қонлиг кўзумнунг косаси,
Лолалар саҳрода бас, гар истаса Мажнун қадах.

Чун фано дайрига кирдим, бода тут, эй пири дайр,
Зарф хоҳ эски сафол ўлсун, вагар олтун қадах.

Юз қадах қилгил мурассаъким, чекарсен жоми марг,
Ҳеч ким худ топмади Жамшиддин афзун қадах.

Эй Навоий, бизни ёд этгайму барқандон куни
Ичса жоми Жам тилаб сонийи Афридун қадах?

106

Гадойи фаҳр ила сўз айта олмас подшо густох,
Шаҳ оллинда нечукким дам ура олмас гадо густох.

Не кувват бирла шаҳ густох сўзлашгай анинг бирла,
Ки ваҳм этгай бошига соя солмоқтин хумо густох.

Уруж истар эсанг бу дайр ичинда фоний ўлгилким,
Малак узра қадам босиб ўтар аҳли фано густох.

Бало ичра далер урма қадам то ошиқ ўлмайсен,
Самандар бўлмағунча кирса бўлмас ўт аро густох.

Не муҳрик водий эрмиш ишқ кўйи даштиким, ул ён
Ўта олмас самум ўлмоқ ҳаросидин сабо густох.

Шижоат бирла кирмак кулбайи фақр ичра бўлмаским,
Бу вайронни қила олмас ватан ҳар аждаҳо густох.

Чу топмас ҳар неки тақдирдур бу дайр аро тағйир,
Адаб эрмастурур килмоқ ҳар ишни муддао густох.

Не нозик хўйи бор ул дилрабонингким, ниёз аҳли,
Шикоятқа не етгайким, дей олмаслар дуо густох.

Навоий ишқ истигносини то англади, ваҳким,
Қила олмас фиғон фориг, чека олмас наво густох.

107

Баҳор сенсиз ўлубтур манга ажаб дўзах,
Қизил гул анда ўту оқ шукуфалардур ях.

Баҳор сенсиз агар дўзах ўлса, тонг зрмас,
Биҳишт ичинда лиқо бўлмаса эрур дўзах.

Хаёли хайли кўзумга келургадур гўё
Юзумки йўллар ўлубтур сиришқдин рах-рах.

Ғариб келмади ширин лабингдин аччиг сўз,
Эмас гариб, чучук мева бўлса хастага талх.

Кўнгул фано кучидин зўрбозу истарким,
Ҳавос панжасини англамиш багоят шах.

Навоий эши ялангдур, демангки, бордур анга
Фано ҳасири, бало хораси насиж ила нах.

Магар шах ашҳаби оллинда пайк бўлди сипеҳр,
Ки килди ўн кечалик ойдин эғнида ночах.

108

Тонг эмас, гар бўлса ҳар сарви парирухсор шўх,

Лек эрур сарви парирўюм менинг бисёр шўх.

Гар менинг шўхи ситамкорим паризод ўлмаса,
Мумкин эрмас одамий бўлмаглиг ул миқдор шўх.

Турмаса қон бу кеча кўксум шикофидин, не тонг,
Ким эрур кўнглумга кирган чобуки айёр шўх.

Вах, не тонг, ҳар лаҳза бетокатлигимким, дилбарим
Бовужуди ҳусн ҳам ширин эрур, ҳам бор шўх.

То етишгай жонни куйдурган кўнгулга юз бало,
Шукр этарменким, насиб ўлмиш манга дилдор шўх.

Шўхлардин туз қадам қўймоқ чу келмас, воқиф ўл,
Ҳам ситамгар чобукедур чархи кажрафтор шўх.

Гар десангим, жонга етмай ҳар замон бир жаврдин,
Эй Навоий, панд эшит, ёр истама бисёр шўх.

109

Ваҳки, ҳижрон шарбатидин бизга бўлди ком талх,
Ҳар киши захр ичса бўлгай ком анга ноком талх.

Ҳажр етса май била дедим овунгаймен, валек
Ёрсиз бор эрмиш ичмак бодаи гулфом талх.

Шоми ҳажримдин не огоҳ улки, ҳижрон тунлари
Тонга тегру тўкмади шўробани бир шом талх.

Шарбати сабр отини тутмангки, бир ой ҳажрида
Огзима ҳайвон зулолин айламиш айём талх.

Огзидин аччиг сўз айтиб зоҳир этса захрчашм,
Айб змастур, писта шўру, тонг эмас, бодом талх.

Жоми ҳижрон ичгали билдимки жавринг саъб эмас,
Май неча талх ўлса, кўрмас они захрошом талх.

Носабур ўлур кўнгулга етса хуноби фироқ,
Не учунким талх май ичгандин ўлмас жом талх.

Умр шаҳди бас чучукдур, лекин охир қилмаса,
Марг захри бирла они даҳри нофаржом талх.

Васл жомидин Навоий элга бўлди баҳра нўш,
Ваҳки, ҳижрон шарбатидин бизга бўлди ком талх.

110

Сен ўз хулқунгни тузгил, бўлма эл ахлокидин хурсанд,
Кишига чун киши фарзанди ҳаргиз бўлмади фарзанд.

Замон аҳлидин уз пайванд, агар десанг биров бирла
Қилай пайванд бори қилмагил ноаҳл ила пайванд.

Кўнгул комини кўй, гар худ менинг девона кўнглумни
Топарсен уйла юз парканду сол ҳар итга бир парканд.

Эшитмай халқ пандин, турфаким панд элга ҳам дерсен,
Қила олсанг эшитгил панд, сен ким — элга бермак панд?!

Бу фоний дайр аро гар шоҳлиг истар эсанг, бўлгил
Гадолиг нонига хурсанду бўлма шаҳга ҳожатманд.

Бўлуб нафсингга тобиъ, банд этарсен тушса душманни,
Санга йўқ нафседек душман, қила олсанг ани қил банд.

Шакар лаблар табассум қилгонин кўргач кўнгул берма,
Ки бедилларни аччиг йиглатур охир бу шаккарханд.

Жаҳон лаззотини ширин кўрарсен, лек бандингдур,
Гирифтор ўлма, вокиф бўлки, қанду қайдур эрур монанд.

Кўнгулдин жаҳл ранжи дофъи гар истасанг, бордур
Навоий боги назми шаккаристониди ул гулқанд.

111

Ёп ул юз ойинасин чексам оҳи дардолуд,
Бу важҳдинки, килур майл хўблар сори дуд.

Жаҳонки, оҳим ила тийрадур, эмас мумкин
Бу шом дафъи юзунг субҳи бўлмайин мавжуд.

Юзунгда ҳар соридин эгма кош эрур, ёхуд
Бут оллида ики ҳиндуга вокиъ ўлди сужуд.

Май ичти деб мени ёзғурманг, эй мусулмонлар,
Ки раҳматидин эмас ноумид габру жухуд.

Қадахки дайрдин истармен, ушбу кўзгудин,
Билингки, мугбача акси эрур манга мақсуд.

Қоварлар итлари ул кўй аро фигонимдин,

Не итки кўп улуса эл аро эрур мардуд.

Дедимки, суд килай жон бериб висоли учун,
Навойиё, чу фироқида умр кечти, не суд?

112

Дуди оҳ эрмас кўнгул уйин қаро қилгонда дард,
Чун йикилди ишк зулмидин, хавога чиқти гард.

Ҳар тараф азм этмагинг кўп дардлар дармонидур,
Келки, асру дарди дил изҳор этарлар аҳли дард.

Қайдаким тушса назар пайки сиришким баҳридур,
Ким кўрубтур сув уза бу навъ пайки раҳнавард.

Лола янглиг бўлди гулгун бодадин ул юз гули,
Ваҳ, не рангин очилур эрмиш қизил сув ичса вард.

Уйла чиқтинг секретиб шабрангу тортиб тийги кин,
Шаҳсувори чарх юз кайтарди бўлмай ҳамнабард.

Тез эвур даврингда, эй соқий, сипехросо қадах,
Барҳам урмастин бурун мажлисни чархи тезгард.

Басдурур ул ойни кўргандин таним титратмаси,
Эй Навоий, чекмагил сен доги бир дам оҳи сард.

113

Қошинг меҳробини васл аҳли этмиш қиблайи максуд,
Бошим юз қатла урсам ерга ҳажрингдин, манга не суд?

Ичимда ишқдин юз барку дам урмоққа заҳрам йўқ,
Уй ичра ўт солиб, ваҳ, мушқил эрмиш асрамоглиг дуд.

Яда тошига қон етгач ёгин ёққандек, эй соқий,
Ёгар ёмғурдек ашким чун бўлур лаълинг шароболуд.

Чу қўйдунг дог, тиндурдунг кўнгулни дардинг истардин,
Дирам бирла гадони уйлаким қилгай киши хушнуд.

Жунун бу бўлсаким ёгди париваш тифллар тоши,
Муносибдур бу тошлар ақл эшигин қилгали масдуд.

Тўкулди гул, фигон бас қилди булбул, шукрким, бори
Сенинг хуснунг менинг ишқимда нуксон бўлмади мавжуд.

Туну анжум дема давронга роҳат қилмасун деб майл,
Қазо гулмихлар кокти килиб гардунни кийрандуд.

Хароботу муножот ахлининг матлуби сендурсен,
Манга кўрсатмасанг йўл, найлайн, қай соридур беҳбуд?

Навоий, Каъба зикрин қўйки, биз дайри фано истаб
Заҳабко водиял-мақсад, важадно мохувал-мақсуд.

114

Эй орази насрин, сочи сунбул, қади шамшод,
Булбул киби ҳажрингда ишим нолаву фарёд.

Кўзларингга сайд ўлди кўнгул, вах, кутулурму
Бир кушки, анинг қасдида бўлгай ики сайёд?

Ул мактаб ароким ўкудунг ноз рамузин,
Гўёки вафо илмин унутмиш эди устод.

Ашкимни кўруб тез бўлур кўнгли жафога,
Оре, итимас чунки суйи бўлмаса фўлод.

Мингдин бир эмас ўз юраги захмларидин
Ҳар нечаки тоғ багрини захм айлади Фарҳод.

Ўлукни киши дафн эта олмас, вале ҳар кун
Юз тиг қилур дафн кўзунг бўлгали жаллод.

Гул яфроги тирноглар эрур бу чаман ичра
Булбул пару болини юлуб, бергали барбод.

Не айб, Навоий киби девоналиг этса,
Ҳар одамеким, бўлса анинг ёри паризод.

115

Айламас ҳар навъ бўлсам ул бути раъно писанд,
Бўлмагон кўп яхшироқ оламда мендек нописанд.

Умр ўтуб, бир хизматим ул ой писанди тушмади,
Вах, не умр эрур, не қилсам айлағай, оё, писанд?

Ёр агар мушқилписанд ўлмиш, кўрунг мушқилки, бор
Менда юз мушқил ишу қилмас бирин аммо писанд.

Ишкида килдим жаҳондин катъу жондин ҳам, не суд,
Чунки ул жону жаҳоним айламас катъо писанд.

Эй кўнгул, куйдур тамаъ тухмин, таманно мазраъин,
Бу экин невчунки ҳаргиз айламас доно писанд.

Давлати фақр истагил, невчунки бор ул кўй аро
Сидқ ила киргач агар аълову гар адно писанд.

Чун фано шolini кийдим, атласинг йиг, эй сипехр,
Ким бу бозор ичра эрмас ҳаргиз ул коло писанд.

Сокиё, бир ўтки, кул қилгай вужудим хирманин,
Айламон ҳайвон суйинки, айлагай ихё писанд.

Бу не аклу зухд бўлгай, зоҳидоким, қилмагай
Мен киби оламда бир девонайи расво писанд.

Кеч бу боғу гулларидин ҳам, Навоийким, эмас
Аҳли таҳқиқ оллида дунёву мофиҳо писанд.

116

Буки ҳар ёндин кўкартибдур юзумни кожи дард,
Жисм уйи токини олтун бирла килдим ложувард.

Май юзунгда гуллар очти, қилма фарёдимни манъ,
Булбул афғони, не тонг, гулшанда чун очилди вард.

Булъажаблиқлардурур ишқ ичраким, зоҳир қилур
Меҳрдек ўтлуг кўнгулдин дай елидек оҳи сард.

Ғам тоши хокий танимдин ҳар сори элтур ғубор,
Бошима туфроғ совурмогдин эмас теграмда гард.

Ул қуёш зулфи хамидин чиқса оҳим тўлганиб,
Бир қуюн бил ониким, даври эрур гардуннавард.

Эйки, истарсен ўзунгни фард ул ой ишқида,
Аввал онинг гайри ёдидин ўзунгни айла фард.

Эй Навоий, дардлиқ назмингни дард аҳли билур,
Дардсиз доги бўлур они ўкугач аҳли дард.

117

Топқали хокий танимга новаки ишқинг кушод,
Кўнглум айтур хайр макдам, жоним айтур хайрбод,

Хатмудур ёхуд баёзида юзининг килки сунъ

Хўблуг туғросини занғор ила қилди савод?

Хаттининг васфин ёзармен кирпику холи била,
Хат ёзарда чун заруратдур қалам бирла мидод.

Кирди ғар шайдо кўнгул, эй ишқ, носих пандиға,
Ғам ема, девоналар хўйиға бўлмас иътимод.

Бу нафаским ўлғали етмишбиз онинг ёдидин,
Ул Масихо бир иёдат бирла қилмас бизни ёд.

Таън қилманғким, бўлуб ошиқ, муроде топмади,
Ким эрур бизға бу иштин номурод ўлмоқ мурод.

Эй Навоий, ғам ема бошингға бўлсун мустадом,
Улки бордур вориси тахти Жаму тожи Кубод.

118

Оразинг муштоқидур бу кўзки бўлмиш дардманд,
Ғарчи бордур дардлик кўзға ёруғлукдин ғазанд.

Дард ўтин ёқти кўзумға ҳажрким, кўрдум юзин,
Куйдурур албатта ҳар доруки бўлғай судманд.

Бу қизарғон кўз аро мардум эмаским, эл кўзи
Теғмасун хуснунгға деб ўт узра солибмен сипанд.

Токи ул бемор кўз ошуфтаси бўлмиш кўзум,
Истабон жинсият оғриқ шевасин қилмиш писанд.

Кўзларим лаълинға ҳамранг ўлди, ваҳ, не ҳол экин,
Ким ул ачиғ йиғлағон сойи бу айлар нўшханд.

Кўзни бир из туфроғидин равшан этким, суд эмас
Шофи кофурий чекиб, офоқ анға мушкин паранд.

Ул қуёш ҳажринда билмонким, Навоий кўзиға
Барча олам тийрадур ё боғламишдур чашмбанд.

119

Эмас ғамимни ёзар хатға зарафшон қоғаз,
Ки шуъла чекти дамимдин битир замон қоғаз.

Сипеҳр даври бу сарғашта оҳидин бўлмиш,
Мағарки оҳ қуюн бўлди, осмон қоғаз.

Тирилмишам битиғингдин, қилурда муҳр мағар
Лабингға теғдию келтурди тухфа жон қоғаз.

Узору лаъли лабинг васфини қачон ёздим,
Оқиб кўзум ёши гулранг, бўлди қон қоғаз.

Очилди хаста кўнгул руқъасин ярамға ёпиб,
Ёруқ бўлур эмиш уй бўлса тобдон қоғаз.

Кўнгул шикофиға қоғаз аро эрур мархам,
Ғамим сўрарға рақам қилса дилситон қоғаз.

Ёзар фаришта куёш сафҳасиға васфингни,
Мағарки ул фалакий топмас обдон қоғаз?

Кўнгул саҳифасин асра хутур баҳридин,
Ки сувға зойиъ ўлур тушса ноғохон қоғаз.

Хумор дафъиға қуллуқ хатин тилар соқий,
Навоийе, дема ҳужжат кетур равон қоғаз.

120

Зухду тоат шаҳдини аҳли замон кўрмас лазиз,
Ҳар не нофиъдур, маризи нотавон кўрмас лазиз.

Зулмат аҳли ғафлат истарларки, олам комини
Уйқуча шабғир қилғон карвон кўрмас лазиз.

Қути ботин истаким, зоҳир ғизоси бирла табъ
Бир замон ғар топса лаззат, бир замон кўрмас лазиз.

Ор этар пашминадин аблақ тилаб зарриштани,
Ким эшак ҳалвони андоққим сомон кўрмас лазиз.

Ҳар не элдин қутқарур лаззатлиғ улдурким, фақир
Меҳр курсин уйлаким бир пора нон кўрмас лазиз.

Ютмайин хуноба етмас васли онинг, аҳли ишк
Топса кавсар шарбати андоққи қон кўрмас лазиз.

Топмайин лаззат Навоий солди кўздин ашкдек,
Бодани то хусрави соҳибқирон кўрмас лазиз.

121

Эй, зотингға ҳар неча қилиб ақл тафаккур,
Ул фикрға бўлмай самаре ғайри таҳайюр.

Юз меҳрга нетсун чу эрур мужиби ҳайрат,
Ҳар зарраки таҳқиқида ақл этса тафаккур.

Идроки камолингни хирад ҳадди согингон
Ҳар қатра аро айлади юз баҳр тасаввур.

Кавнайн адам бўлса, вужудунга не тағйир?
Гар мавж сукун топса, тенгизга не тағайюр?

Қаҳринг йўқ этар халқниким, турғали бўлмас
Сарсар йўлида пашша гуруҳига таҳаввур.

Бу турфаки, дафъини ярим пашшага қўйдунг,
Ҳар пилниҳодийки санга қилди такаббур.

Ҳажринг тунида шамъ киби колди Навоий,
Ҳар тун, не ажаб, куйса тўқуб ашки таҳассур.

122

Сипеҳр осийбидин солим қутулмоглиқ не имкондур,
Ки меҳри ташту тийғу кулгуси барқи дурахшондур.

Мунунгдек меҳр кўргач, шод ўлуб кулган зиҳи гофил,
Бу янглиг кулгу сори меҳр солгон асру нодондур.

Тенгиз кўнглида андоқ меҳрдин юз шуъла пайдодур,
Киё бағрида мундоқ кулгудин минг дашна пинҳондур.

Ҳижоридин киёдур анга юз минг тийг ила ожиз,
Хубобидин тенгиз юз минг кўз ила анга ҳайрондур.

Чекиб қавси қузаҳтин ё кўнгуллар қасдига онинг,
Ёгин мадди хадангу қатра сувлар анда пайкондур.

Бу ё бирла анингдек ўкни ёгдургач, халойиқнинг
Ҳаёти қасрида ҳар сори қилмоқ раҳна осондур.

Ҳаёт ичра бақо чун мумкин эрмас, Нух бўлсинким
Улар ҳолатда тугмай ўлган ўгли бирла яксондур.

Бақо сарчашмаси зулматда дерлар, йўқки, ул зулмат
Сикандар охи ўтидин йигилгон дуди ҳирмондур.

Навоий, ўртабон ўзлук, қадам бу йўлга қўй, яъни
Ки ҳар ҳамроҳким бўлғай тажарруд мониъи ёндур.

123

Парим бўлса учуб қочсам улусдин то қанотим бор,
Қанотим куйса учмогдин, югурсам то ҳаётим бор.

Чиқиб бу дайрдин Исога невчун ҳамнафас бўлмай,
Бихамдиллах, тажарруд бирла ҳимматдин қанотим бор.

Халойиқ суҳбатидин минг гамим бордурки, муфт ўлгай
Агар минг жон бериб билсамки, бир гамдин нажотим бор.

Чекиб агёрдин юз жавру тортиб ёрдин минг гам,
Не ўзга халқдин гайрат, не ўзумдин уётим бор.

Кечиб кўздин ёзай бир хатки, даҳр аҳлига кўз солмай,
Бу дамким кўз саводидин қаро, кўздин давотим бор.

Тилар кўнглум куши анқодин ўтгай нори юз водий,
Мунунгдек сайр этарга Қофдин ортук саботим бор.

Навоий, билки шаҳ кўнгли манга қайд ўлмаса, биллах,
Агар кавнаинга хошок чоғлиг илтифотим бор.

124

Кема огзи демаким, ишқингда кўксум чоқидур,
Баҳр мавжи йўқки, ашқим селининг кўлоқидур.

Сувда эрмас меҳр акси, балки дарё жонига
Солгон ўтлар хаста кўнлум оҳи оташноқидур.

Хас эмас гирдоб ароким, бошингга эврулгали
Сув уза саргашта ошиқ жисмининг хошоқидур.

Ваҳки, ул киштида дарёқаш, манга худ йўқ ҳаёт,
Эл дегандинким фалоннинг қофири бебоқидур.

Ул балиг тутмоққа солиб шасту онинг рашқидин
Сувдин айрилгон балиг янглиг кўнгул тобоқидур.

Кўрма фақр аҳли сиришки баҳрида ҳар ён ҳубоб,
Ким фано кавқаблари, балким бало афлоқидур.

Эй Навоий, кема тийри кўксум ичра ҳажр ўқи,
Кема огзи гўйиё ишқидида кўксум чоқидур.

125

Захмим ачиткон дам-бадам ул лаъли шаккарханд эрур,
Ваҳ-вах, туз эрмиш улки, мен килдим гумонким қанд эрур.

Ўтсанг гамим сахросидин, қонлиг кўнгул ажзосидин,
Ҳар лола баргин англаким бир доглиқ парканд эрур.

Кўюнгда мунглог жонга тан юз захм иландур хиркае,
Марҳам била кўйгон момук ҳар ён анга пайванд эрур.

Мажнун кўнгул килмас ҳаво ҳар ён ўкунгдин гўйиё,
Ким бу темур бирла йигоч хибсига онинг банд эрур.

Бокқач куёш рухсорига андин қилурмен кўз ёши,
Ким ул мусофир ойма ҳусн ичра бас монанд эрур.

Ғам барқию меҳнат туни зоянда бўлса ишқдин,
Тонг йўқки, ўтқа гаҳ шарар, гоҳи тутун фарзанд эрур.

Дунё аруси зулфини туткон не огаҳ фақрдин,
Ғанж истамас улким йилон тутмоқ била хурсанд эрур.

Минг нола тортиб кўрмай ул гул васлин охир ўлганим,
Бу богнинг булбуллари гар билсалар хуш панд эрур.

Кўз учи бирла боктингу кийдинг Навоий кўнглини,
Билдинг ониким бир қиё бокмоққа ҳожатманд эрур.

126

Эл тилидин жонима гар юз бало мавжуд эрур,
Ғам емон, гар ул қизил тил тийги ҳунолуд эрур.

Юз уза сиймин занахдонингда хатти мушқбўй
Ўтқа кўйгон олмадин гўёки чиққон дуд эрур.

Жон бериб олдим жунуни ишқ то бўлдум фано,
Оллоҳ-оллоҳ, ул не хуш савдо, бу не хуш суд эрур?!

Ҳажр бедодидин ул юз шавки ортар ҳар неча,
Ким хазон осийбидин гул яфроги нобуд эрур.

Кисватидур хилқатим ишқ офати шахсигаким,
Риштайи жон анда тору тори жисмим пуд эрур.

Қилмадинг аҳдингга бир аҳдеки, қилгайсен вафо,
Бевафолар аҳди мундоқ гўйиё маъхуд эрур.

Меҳр иси бу мижмари ферузадин кўз тутмаким,

Барча қад шамшоди бу мижмар ичинда уд эрур.

Эйки, қаддинг бўлди хам, олам била кил хайрбод,
Ким хам этмак қад ҳамиша лозими падруд эрур.

Эй Навоий, эрмас ул золим кўзи уйкудаким,
Зулм эшиги шоҳи Ғозий адлидин масдуд эрур.

127

Йигласам, кўнглумга ишим оҳи дардолуд эрур,
Ўтқаким ёмғур ёғар, онинг нишони дуд эрур.

Лаъли шавкидин кўнгул хурсанд эрур хуноб ичиб,
Телбага рангин сув берса, май дебон хушнуд эрур.

Юз аёги туфрогидин олмон ушбу важҳ ила,
Ким неча туфрог ичинда турса олтун, суд эрур.

Чикмас оҳим шиддатидин ул маҳи хиргаҳнишин,
Шамъга фонус елдин асрамоқ мақсуд эрур.

Яаслин истаб кўп инолдим, қовди кўйидин мени,
Бўлса мубримшева, албатта, гадо мардуд эрур.

Талх майдин, соқиё, топти чучук жоним ҳаёт,
Эй басо макруҳким, зимнида бир беҳбуд эрур.

Телба итдекдур Навоий ул паривашсиз, не тонг,
Огзидин гар ўт сочиб, аъзоси гардолуд эрур?

128

Улки юз меҳнатга жоним ишқидин помол эрур,
Анга раҳму манга тоқат йўқ, ажойиб хол эрур.

Зеб эрур хуси аҳлига аҳли назар наззораси,
Кўзки булбул тикти гул рухсори узра хол эрур.

Хатти шавқидин тўкулди жисмим ул янглиг қуруб,
Ким сўнгақларда қалам кўрган согингай нол эрур.

Лаълидин ком олмагунча билмадим ширинлигин,
Барги гул занбур коми ичра киргач бол эрур.

Гулхани мажнундек оҳим чикқоч, оқган ёшларим
Телба кейнидин югурган гўйиё атфол эрур.

Бу чаман гулбарги хушранг ўлса, майл этмангки, ул
Ғоза булбул қонидин суртарки, лавни ол эрур.

Эй Навоий, кимгаким бир журъа чекти жоми васл,
Сўнгра ҳижрон захридин юз жоми молломол эрур.

129

Йўқ ажаб, лаълингдин ар беҳудлуғум ойин эрур,
Чунки усрукрак бўлур ҳар майки лаб ширин эрур.

Раз кизи то пардадарлик айлағай талбис учун,
Шиша меъжардур ангаву мавжи онинг Чин эрур.

Қон ёшим таъсиридин сориг юзумнинг сафҳаси
Когазедурким, ҳино суйи била рангин эрур.

Мухлик ўтумни дамнингдин тез килма, эй Масих,
Ким бу ўтқа мотам ашки суйидин таскин эрур.

Ул пари ишкида ашким лаҳв тухмидур деманг,
Ким малак тасбиҳига бу донадин тазйин эрур.

Олмайин ердин қадам сайри мақомот айламак,
Чанг пиридин бу базм аҳлига хуш талқин эрур.

Сизу васл, зй айш аҳликим, Навоий жонига
Андуҳи ҳижрон азал девонидин таъйин эрур.

130

То лабинг шавқида жисмим гарқайи хуноб эрур,
Ҳар жунун тоши ангаким тегди, лаъли ноб эрур.

Ғар асир ўлдум, тонг эрмаским, кўнгулнунг ломидек
Мубтало кўнглумда зулфи торидин қуллоб эрур.

Қадди ёдекларни зор этмиш ҳилолий жом учун,
Эгма кошнингким ўзи рокиъ, ўзи меҳроб эрур.

Кўз қаросин юб, сориг оразни беқадр этти ашк,
Гўйиё ҳар важҳ ила айн офати сиймоб эрур.

Ғам туни гар тобсиз жисмим куяр, ваҳ, не ажаб,
Куйдурурлар кеча кўпрак риштаким бетоб эрур.

Ҳар тараф наълу алиф жисмимда гўё ишқ аро
Хатти идборимни возиҳ қилгали иъроб эрур.

Сендадур максуд ганжи, лек жисмингдур тилисм,
Ваҳки, бу ганж ул тилисм ичра ажаб ноёб эрур.

Эй Навоий, жисм аро жон риштасин тутқил азиз,
Ким бори лўливашим лаъби учун асбоб эрур.

131

Ул пари кўнгли учун руҳум асиру зор эрур,
Бульажаб тоши қанотсиз қушга бадрафтор эрур.

Ҳар кеча кон бирла жисмим сафҳайи таквимдек
Гўйи анжум тирногидин сарбасар афгор эрур.

Кофири мастедур ул кўзким, каманди зулф анга
Ешибон ёнида қўйгон риштайи зуннор эрур.

Бахтим уйқусидин афгонлар чекардин гўйиё
Ҳар кеча кўз юммай анжуж то сахар бедор эрур.

Янгла кўнглум васл топти, раҳм қил, эй оҳким,
Тунд елдин янги бутган ёрага озор эрур.

Қатлима ул кўз саводи ҳайъатидин багрига
Бир қаро тош боғлагон қон қилғучи хунхор эрур.

Ўқусам номангни печу тоблиг беҳуд таним
Гўйиёким номани чирмаб йиборган тор эрур.

Чун қуёшдек ерга киргунг, не асиг гар юз қуёш
Маснадинг тоқида ҳар ён шамсайи девор эрур?

Тиргузуб, дебсен, Навоий жонига миннат қўйай,
Гар сен ўлтурсангки, ул жон бирла миннатдор эрур.

132

Кўнгулки, ишқида дерсен бало не бўлғусидур?
Неким бўлур санга бўлгай, манго не бўлғусидур?

Ул ой жамолига ишқим худ ортадур ҳар дам,
Бу ишда оқибатим, ваҳки, то не бўлғусидур?

Дема, не бўлғуси ул зулф қайдида кўнглунг,
Асиру волаву шайдо, яно не бўлғусидур?

Фироқ дардига дебсен даво не бўлгай экин,

Бу дардга ҳам ўзунг де, даво не бўлғусидур?

Бихишти меҳнат эмас, бўлса ваъдаи дийдор,
Висол умиди бор эрса, жафо не бўлғусидур?

Бу йўл мусофирининг ҳоли, оҳким, мутлак
Билинмадики не ўлди, ваё не бўлғусидур?

Навойиё, дема, фоний бўлуб висолга ет,
Мангаки ҳажр чекибмен, фано не бўлғусидур?

133

Жафо қилур бари гулчехралар, вафо қилакўр,
Вафо ҳам элга қилурсен, вале манго қилакўр.

Не телбаники муқайяд тиларсен, эй гардун,
Анинг салосили зулфига мубтало қилакўр.

Десанг ҳижобни олгайлар, эй кўз, оллингдин,
Не гард онинг йўлидин қўпса, тўтиё қилакўр.

Тажалло истасанг ул юздин ўртабон жисминг,
Кули била кўнгул ойинасин жило қилакўр.

Умиди васл ила кўюнгга борди хаста кўнгул,
Йигитлигинг ҳақи, ул ҳожатин раво қилакўр.

Бийик нишиман эрур, эй кўнгул, висол авжи,
Талаб қаноти била ул тараф ҳаво қилакўр.

Навойиё, чу аламсиз мурод мумкин эмас,
Десангки васл топай, ҳажр ўтига ёқилакўр.

134

Жоним ороми учун қосидки жонондин келур,
Гўё жонпарвар насиме оби ҳайвондин келур.

Нома қосид илгидин, қосид ҳабибим оллидин,
Муждаи жон елдину ел моҳи Канъондин келур.

Ваъдаи васлики, жонондин келур ҳижрон куни,
Тиндурур кўнглумни сўз янглигим, ул жондин келур.

Гавҳаредекдурки, чикмиш хомасининг нўгидин
Нома узра шодлиг ашкимки мужгондин келур.

Шодлигдин жон нисор этсам, не тонгким, бу хабар
Ҳам кўнгулдин, филмасал, ҳам кўнглум олгондин келур.

Ваҳки, мазмунидур аҳли дард саргардонлиги,
Ҳар бало мактубиким, бу чархи гардондин келур.

Деб эмиш номамга қилмайдур Навоий жон нисор,
Анда жон бўлса, қачон бу навъ иш ондин келур?!

135

Тутулмиш эрди газабдин улусни қилди асир,
Қуёш тутулса, бале, фитнадур анга таъсир.

Агарчи ёда гирих бўлса, ўки туз чикмас,
Қоши гирих била зулм ўкин этмади таксир.

Кўнгулни кўзларинг олди, не тонг, ики бўлмак
Бир аҳли динни ики маст кофир этса асир?

Кўруб юзида газаб, зулфи сори қочти кўнгул,
Кўнгулга соя керак итик ўлса меҳри мунир.

Хадангинг ўтти кўнгул пардасига етмас экач,
Не ҳадди манъ, хусусан, казо ўкига ҳарир.

Ғам ўлса солма гирихлар қошинггаким, қилмас
Ғализ ўлуб бу қаро манъи хомаи тақдир.

Навойиё, санга бу сўзда шубҳае бўлса,
Қадах кетурки, хутутида қўргузай бир-бир.

136

Войки, бағрим яна ҳажр ўқидин ёрадур,
Ҳар нафас ул ёрадин жон ўзидин борадур.

Жонима офат лаби, ҳажри бало, оҳким,
Бахтима бир ҳукми бор лаъл, вагар хорадур.

Дард сипехри таним тўзгану ўтган ўкунг
Ламъайи пайкон била собиту сайёрадур.

Кўйида топмок сени мумкин эмас, эй кўнгул,
Анда чу сен телбадек юз туман оворадур.

Чарх арусига йўқ гайри ямонлиқ шиор,
Ақдига майл этмаким, шоҳиду бадқорадур.

Вўсмаси қавси қузах, ғозаси гулгун шафак,
Зулфу юзи туну кун, кўрки, не маккорадур.

Ишқ ажаб дард эмиш, дардғадур чора сабр,
Ваҳки, Навоий баса ошиқи бечорадур.

137

Телбараб итган кўнгул ёдимға келса ғоҳлар,
Йиғлаб эл кўнғли бузулғудек чекармен оҳлар.

Утти хўблар ой киби, йўктур арода ул куёш,
Ваҳки, ул бадмеҳрни кўрмон, ўтадур моҳлар.

Хўблар зулфу занахдониға бординғ, эй кўнгул,
Ҳозир ўл, тундур қаронғу, йўлда бордур чоҳлар.

Ғар мусаввир чизса девор узра ул гул хирманин,
Жав-бажав мендин нишон бергуси бир-бир коҳлар.

Эй кўнгул, Фарҳод ила Вомиқ доғи Мажнун қани?
Бўлмағил ғофилки, бир-бир бордилар ҳамроҳлар.

Тўкти қон гулгун либосин кийғач ул хўблар шаҳи,
Қон тўқар эрмиш қизил тўн кийса, бешак, шоҳлар.

Эй баҳори ҳусн, эшитсанғ ғар Навоий оҳини
Керак, албатта, хазон елин соғинсанғ ғоҳлар.

138

Юз туман меҳнат ўти андухлиғ жонимдадур,
То ҳаводин сарзаниш сарви хиромонимдадур.

Ҳожатим будур, худоёким, қаромат қилғасен,
Нотавон жонимға ҳар заҳматки жононимдадур.

Дард менда сендин ортуқ бўлса, жоно, не ажаб,
Ким сенинғ жисминғдадур, заҳмат менинғ жонимдадур.

Сўрдум оғзи таъми талх эрмиш, ажаб йўқ ўлмағим
Менки, бу янғлиғ ачиғ таъм оби ҳайвонимдадур.

Эй Масиҳо, субҳи айшим тийра бўлмиш, ғўйиё
Заррае бетоблиғ хуршиди тобонимдадур.

Даҳр боғи ичра барбод ўлмағон гул чикмади,

Йўқ ажаб, гар елдин осибе гулистонимдадур.

Эй Навоий, сўрмадинг дерсен малул ўлганда ёр,
Согинурсен гўйиеким бахт фармонимдадур.

139

Кирди сиймобий либос ичра яна ул гулузор,
Ул куёшдекким, анга моний бўлур абри баҳор.

Ул булут янглиг либос узра сизилгон хатлари
Бор анингдекким, ёгин тушгай булутдин тор-тор.

Бу либоси сиймгун ичра сенинг нозик танинг
Ул кумушдекдурким, ул сиймоб аро туткай қарор.

Меҳри рухсоринг либоси сиймгундин мутлақо
Ул куёшдурким, қилур кўзгуда аксин ошкор.

Бўлди сиймобий -либосинг ранги баским, айладим
Кўз саҳобидин бошингга ашк сиймобин нисор.

Танни чун сиймоб этар бу чархи ахзар оқибат,
Тўн агар сиймобий ўлсун, гар яшил, бир ҳукми бор.

Эй Навоий, қисвати гар обгундур, не ажаб,
Бу якиндурким, бўлур сув ичра дурри шохвор.

140

Фурқатингдин заъфарон узра тўкармен лолалар,
Лолалар эрмаски, багримдин эрур парголалар.

Дур тишингдин донайи сабрим қолур бебар десам,
Кулуб айтурким, экиннинг офатидур жолалар.

Барги гул узра ёпишибтур шакар ҳар соридин,
Ё магар-лаълинг уза қайнабтурур табхолалар?

Тола-тола най ўқунг кўксумда гўё синдиким,
Теврулбтур нотавон кўнглумда бир-бир толалар.

Фитналик тўккуз фалақ гирдингда, жоно, турфадур,
Ким кўрубтур бир куёш давринда мундоқ холалар?

Бордилар аҳбобу мен йиглармен ўз аҳволима,
Корвондин қолгон ит янглигки, қилгай нолалар.

Кўҳи гам бўлди Навоий, лолалар гулгун сиришк,
Тог агар будур, бале, ашк ўлғусидур лолалар.

141

Ул малоҳат шамъидин мундоқки жисмим ёнадур,
Ҳар бир учкун гам шабистонида бир парвонадур.

Шоми ҳажрим шарҳин эл афсона килди, оҳким,
Уйкуга солгон қаро бахтимни бу афсонадур.

Ғайрким, маҳв ўлдию сенсен бузуг кўнглум аро,—
Чугз итиб, товус ер тутмиш, ажаб вайронадур.

Кўксум ичраким, гамингдин нордек бўлди инкоф,
Гўйиё ҳар бир багир парголasi бир донадур.

Кўйида сўрсанг кўнгулларни унутма, эй сабо,
Менинг оворамниким, ҳам хаста, ҳам девонадур.

Чарх шабгардига гўё нақди умрингдур гараз,
Тегрангга ҳар тунки икки букрайиб айлонадур.

Сўрма ҳажрингда Навоий ёрину сарманзилин,
Ёр анга дардинг, ватан бир кунжи меҳнатхонадур.

142

То хаёлинг гаҳ кўнгул, гаҳ кўз аро меҳмон эрур,
Кўз била кўнглум аросинда ҳасаддин қон эрур.

Кўнглума пайконларингдин қатра-қатра сув эмас,
Ҳолима кўздек биайних ул доги гирён эрур.

Ғарқамен ашк ичраким, ишқинг танимни ўртамас,
Йўқса, ўт ким кўрдиким, хошок аро пинҳон эрур?

Ҳажр ўқидинким эрур бағрим аро юз минг тўшук,
Ҳар тўшук бир кўздурурким, холима ҳайрон эрур.

Ҳусн майдонида ул кўз чобукедурким, анга
Холи мушкин гўю зулфунг анбарин чавгон эрур.

Даҳр бўстонида бош чеккан ниҳол атрофида
Шох эмас, новак дегил, яфроғ эмас, пайкон эрур.

Тийг ила душвор айлабсен Навоий қатлини,
Чехрадин бурқаъни олгилким, бaсе осон эрур.

143

Ғунчайи хандон била хуснунг гули хуррам баҳор,
Хаттинг андоқ сабзаким, бўлғай анға ҳамдам баҳор.

Юз уза тердин хатинг ғар бош чекар, эй гул, не тонг
Сабзаға боисдурур чун бўлди эрса нам баҳор.

Шодлиғдин гулшани васлингда йиғлаб чексам оҳ,
Ёлма юзким, ғулға бўлмас ел-ёғиндин ғам баҳор.

Оразим акси юзунг ойна тушған турфадур,
Ким кўрубтур ҳам хазон бир ойда бўлғай, ҳам баҳор?!

Войким, бир гул хазонға солди айшим гулбунин,
Ушбу фасл ичраки топмиш жумлайи олам баҳор.

Барқу сел эрмас, фиғону ашк эрур, буким, ҳар эл
Гул юзунг кўрғач тутар ўз ҳолиға мотам баҳор.

Қасди булбул кўнгли қайди бўлмаса, невчун солур
Боғ шўхи сунбули зулфиға печу ҳам баҳор?

Гул эмас, бу боғ торожиға ийнак лаълдин
Айлади овиза меҳри даврийға хотам баҳор.

Эй Навоий, чин баҳор эркин бу, ёхуд кўргузур
Боғи хулқидин улусға довари аъзам баҳор.

144

Ваҳки, кўнғлум ғуссаси ҳар лаҳза қасди жон қилур
Ҳажрим андуҳи бузуғ сабрим уйин вайрон қилур.

Кўп мададдур ҳажр андуҳида совуғ оҳлар,
Ким сингурса мен киби ўзиға қасди жон қилур.

Неча йиллик меҳнатим ишқ ичра билғай ошике,
Ким ҳадисин ёр ила ағёрдин пинҳон қилур.

Жонни истармен чиқарсам уйидин, кўзларни ҳам,
Кўнғлум ул дамким хаёлин лаҳзае меҳмон қилур.

Асрадим жон ичра меҳрин, билмадим охир нафас
Ул Масиҳо ўлмағим англаб, ўзин нодон қилур.

Фақр йўлинда ирик пашминадин ор этмаким,

Ҳар таҳаррукдин таайюн бандини суҳон қилур.

Сокиё, ҳолимни билдинғ, эмди туткил бодаким,
Бу суубатларни беҳудлуғ манға осон қилур.

Ростларға чарх ағар ҳар лаҳза қилмас сарзаниш,
Шамъ бас ҳар тун недин йиғлаб-куюб афғон қилур?

Дафъ этар дардин Навоийнинг ўшул майким, мудом
Хусрави Хусравнишон соқийлари эҳсон қилур.

145

Тарарда уҳдалиқ зулфин мусалсал айлади чинлар,
Гириҳ «мим», икки зулфи икки «лом», ийнак тароғ «син»лар»

Гириҳлар зулфида гўё ҳисоб асрабдур ул кофир,
Олурда зухду таҳво аҳлидин торож этиб динлар.

Ешиб, невчун фиғонға солди зулфидин кўнгулларни,
Қарору сабр нақдин олғали ғар айламас кинлар.

Не юздур, оллоҳ-оллоҳ, бода тобидинки, ҳар соат
Очар насринлар узра гул, сочар гул узра насринлар.

Келур ул сарвким, гуллар муллаван килди гулшанни,
Киарда шах нечукким мулк эли боғларлар ойинлар.

Десам ҳусн аҳлини кўрманғки, золимдурлару котил,
Кўнгул айтур: кўрай, шоядки мундоғ эрмас эркинлар?

Эрур маҳзун кўнгуллар зулмати зулфида зор андоғ,
Ки шомии ҳажрида ишқ аҳлидин ҳар сори ғамғинлар.

Не елланмакдур, эй шах, мўр хайлидек чирикдинким,
Сулаймондек бу водий ичра барбод ўлди чандинлар!

Навоий, бўлмаин зору заиф ўлмас наво топмоқ,
Бу эрмиш пири чанғ авторидин дайр ичра талқинлар.

146

Оллим ул бут саждасидин реш эрур, холим будур,
Тоати макбулум улдур, доғи икболим будур.

Ўқларидин кушдек ўлдум жонға ул кўй орзу,
Учмоғ истармен, вале кўрким, пару болим будур.

Бас, ганиймен кўҳи гам бирла жунун тоши аро,
Ийнак-ийнак тахти жоҳим; улдуру молим будур.

Ёр шавкидин ўлар ҳолатдадурмен, эй табиб,
Не иложинг бор, менинг худ заъф аҳволим будур.

Чўмгали кўймас куруқ найдек сўнгаклар ашк аро,
Турфа кўрким, баҳри бепоён аро солим будур,

Топмайин дунёда коме, динни барбод айладим,
Ҳайф дўзах ҳам манга, биллаҳ гар аъмолим будур.

Эй Навоий, гар ўларда жон талашсам, қилма айб,
Дермен ул ойни кўруб: жон берсам, ихмолим будур.

147

Тиргузур ҳар дам рақибларнию мани ўлтурур,
Ўт ёқиб эл жонига, менинг ичимни куйдурур.

Кўнглум аҳволин сабодйн сўрдум эрса дедиким:
«Телбалардек бир пари кўйида саргардон юрур».

Ул куёш юзига бокқан сойи ортар кўз ёшим,
Меҳр тобидин агарчи ҳар нима ўлдур қурур.

Қон ёшим ранги ёшурди хотами лаъл огзини,
Ўйнамоқда ёшлар андоқким узукни ёшурур.

Сенки йўксен, моҳрухлар жилва айларлар, валеқ
Кеча ишнар курт нури меҳр чикқач билгурур.

Ул куёш хижронида ҳар тун ики мунглуг кўзум
Тонга тегру субҳидам йўлига боқиб телмурур.

Тузлук айлаб шамъдек, ваҳ, билмадимким, бу ниҳол
Меҳнат ўти гул очар, ёш қатраси бар келтурур.

Булъажаблиглар баҳори ишқ аро кўрким, мени
Гаҳ булутдек йиглатур, гоҳи чоқиндек кулдурур.

Зухд оҳангин Навоий ҳар нечаким соз этар,
Бир наво бирла муганний ёна йўлдин озғурур.

148

Яна сенсизин мунисим гам бўлубтур,
Кўзумга юрак қони ҳамдам бўлубтур.

Қарориб кўзум дам-бадам зор йиглар,
Анга шомии ҳажрингда мотам бўлубтур.

Ярамдин чекарга ўқин саъй қилманг,
Ки пайкон сўнгат ичра маҳкам бўлубтур.

Ичимдин нечук тортқайлар ўқинким,
Кўнгул қўймасу жон мадад ҳам бўлубтур.

Кўнгулга ёқар кирпигингнинг хаёли,
Менинг захмима неш марҳам бўлубтур.

Ғуборин тилаб йиглама ҳар дам, эй кўз,
Ки ашқингдин-ўқ ер юзи нам бўлубтур.

Бу гулшан аро барг тўтилариға
Хазон тифли бас боиси рам бўлубтур.

Вафо шахсининг фарқини чарх тийги
Ики бўлди, ваҳким, бири кам бўлубтур.

Эмас гам юкидинки, қошингни кўргач,
Навоий сужуд этгали ҳам блубтур.

149

Кўзунг не бало қаро бўлубтур,
Ким жонга қаро бало бўлубтур.

Мажмуъи давони дард қилди
Дардинги, манго даво бўлубтур.

Ишқ ичра онинг фидоси юз жон,
Ҳар жонки санго фидо бўлубтур.

Бегона бўлубтур ошнодин,
Бегонаго ошно бўлубтур.

То қилди юзунг ҳавоси жоним,
Юз сори анго ҳаво бўлубтур.

Боқий топар улки бўлди фоний,
Раҳравга фано бақо бўлубтур.

То тузди Навоий ояти ишқ,
Ишқ аҳли аро наво бўлубтур.

150

Кўк газоли чунки кофур узра мушкафшон бўлур,
Кавкабафшон кўзларимдин ул куёш пинҳон бўлур.

Мунгайиб андог синуг кўнглум бузулурким, сипехр
Бульжаб ҳолимга юз минг кўз била ҳайрон бўлур.

Гаҳ юруб, гаҳ ўлтуруб, бир лаҳза тутмасмен қарор,
Гусса бандидин бари олам манга зиндон бўлур.

Гаҳ кўнгул ўти урар кўксум шикофидин алам,
Гаҳ багир парголеси кўз йўлидин галтон бўлур.

Ўлтурур уй сақфига оҳим тафидин қатралар,
Ё менинг ҳолимгадурким тому тош гирён бўлур.

Эйки истарсен саломат, ишқ кўйин сўрмагил,
Ким бу йўлга ҳар кишиким тушти, саргардон бўлур.

Истаганга дўст комин истабон куймак, не тонг,
Гар тутун сунбул, ўтун ашжору ўт райҳон бўлур.

Ични урён қилки, тошинг зеби манъи фақр эмас,
Фақр эмастур гар ичинг мамлу, тошинг урён бўлур.

Эй Навоий, ишқ манъин элга иршод айладинг,
Оллоҳ-оллоҳ, бу не макру ҳийлаву дoston бўлур?!

151

Ваҳки, майдон азмига секретти ул чобук сувор,
Кимдурурким асрагай эмди инони ихтиёр?

Қошу юзунгдин агар ортар жунуним, не ажаб,
Телбаликка ҳам янги ойдура мадад, ҳам навбаҳор.

Чок этинг кўксумки, чиқсун ўтлуг оҳим шуъласи,
Бир нафас бўлгайки, бу андуҳ ўти топқай қарор.

Ақлу фаҳм ошуфтаҳол ўлди йигит жонинг учун,
Ким яна уйдин мунунгдек чикмагил олуфтавор.

Бир замонлиг ҳажр чун минг йилча бор, ўлсам, не тонг
Чунки бўлмас ҳеч кишининг умри минг йил пойдор.

Сокиё, чун ичкумиздур окибат жоми ажал,
Бода тут ондин бурунким, бизни ўлтургай хумор.

Орази богидаги тер кўнглум ўтин килди тез,
Маржаби наблидаги ўт жонима урди шарор.

Эй Навоий, шукрим, майдонга ул шах кўйди юз,
Ким йўлида қолмади навмид жони хоксор.

152

Ваҳй нозил бўлди ёхуд ёрнинг пайгомидур,
Ким гамим таскини гамгин хотирим оромидур.

Сафҳайи кофур уза мушкин раҳамким айламиш,
Гўйиё субҳи саодат узра давлат шомидур.

Ҳажридин жоним аросига агар худ кирмади,
Нега шакли жон аро кирган алиф андомидур?

Кирди жону жисмга хат сафҳасин кўргач, магар
Элга жон бермакка меҳр узра Масиҳ аркомидур?

Ваъдаи васл эрди мазмун, гаҳ ўлукмен, гаҳ тирик
Англамон, қотилмудур бу мужда, руҳафзомидур?

Водийи ҳайратда қолгонларга жон ҳирзи учун
Руқбайи мақсуд комил нутқи ё иёломидур.

Эй Навоий, нега суртуб кўзга, солмай жонғаким,
Ҳам кўзумнунг нури, ҳам озурда жоним комидур.

153

Икки кўзумки дарду бало жўйборидур,
Оҳим бухори устида абри баҳоридур.

Ушшоқ тийра ахтари ҳар ён шафақ аро
Гўё сипеҳр сабзасининг лолазоридур.

Билмай дединг, узулмиш экан субҳайи ақиқ,
Лаълинг гамида ҳон киби ашким қаторидур.

Гам гулшанида қаддим эрур ул йигочким,
Пайкону бори ҳажринг онинг баргу боридур.

Ҳар кимки Юсуфум гамидин ўлди дашт аро,
Ҳар тун магар бўри кўзи шамъи мазоридур.

Бу дашт туфрогин дема мушкинки, ҳар овуч

Бир мушкбў газола тани хоксоридур.

Бергил, тутуб пиёла Навоийга руҳким,
Жонин етурган огзига лаълинг хуморидур.

154

Бармоги ҳайрат билаким лаъли хандон ичрадур,
Ул «алиф» янглиг дурурким филмасал «жон» ичрадур.

Хони хусни завқини билмакка ёхуд бармоги
Лаъли хандон ичра зрмаским, намакдон ичрадур.

Лаъли бир сўз бирла юз йиллиқ ўлукни Хизр этар,
Гўйиё Рухуллоҳ ушбу оби ҳайвон ичрадур.

Мунфаилдур юзу зулфидинки, титратгай насим,
Жилвагар товуским фирдавси ризвон ичрадур.

Оразинг ҳажринда ҳар қонлиг кўзумдур лолае,
Доглар кўзнунг қаросин, англаким, қон ичрадур.

Тутма улфат бог ароким, сарсари дайдин дурур
Эмин ул қушким, анинг маъвоси вайрон ичрадур.

Эй Навоий, бирга юз жоми бало турмиш тўла,
Ҳар нечаким соғари ишрат бу даврон ичрадур.

155

Қошинг кўздин ниҳон, андин ниҳонроқ холи мушкиндур,
Бу онинг нуқтасидур, гўйиё ул нуни танвиндур.

Кўнгул зулфунг гамидин тоза-тоза дог ила гўё,
Ки нисфи қону нисфи мушк бўлгон нофайи Чиндур.

Итингинг гоҳ изи, гаҳ панжасидиндур димогим хуш,
Бу бирдур мушки бийд, ул бир анга гўёки насриндур.

Недин билмон юзум соргорди муҳриқ ишқ тобидин,
Юзи ўтқа яқинроқ бўлгон элнинг чунки рангиндур.

Ичимда андоқ ўтдурким, туган жисмимда куйдурсам,
Анга бу ўтдин андоқким, судин бу ўтқа таскиндур.

Юзунга бокса бўлгай ою кунча нури ўксулса,
Яқин эрмас бу ҳам, астагфируллоҳ, балки тахминдур.

Қизил тўн бирла чикти, лоларухлар не кўрунгай, ваҳ,
Бу гулдин хильбат этган сарв, алар ҳар ён раёҳиндур.

Жаҳон маккораси дилкашдур, аммо кимки ақд этса,
Ипақ жон риштаси ёрмоқ, анга дин нақди кобиндур.

Қошинг меҳробига, эй мугбача, юз қўйғали қўйким,
Бу тоат дайр пиридин манга ишқ ичра талқиндур.

Юзунг кўрмак тилаб тинмас Навоий кўнгли солмоқдин,
Худой учун олиб бурқаъни, онинг кўнглини тиндур.

156

Қатлима тийг ўлғаликим чарх иши озордур,
Мавжи ашким аксидин пўлоди жавҳардордур.

Кўк тегирмон тоши айландурмоқ истар бошима,
Дема ою кун бошим узра буқим сайёрдур.

Ишқ даштида қуюн эрмаски, мен девонага
Дашт аро саргашталик хаттин сизар паргордур.

Дард тогида чоқинлар дема, де ўтлуг каманд,
Ким солурда бўйнума чарх илгидин такрордур.

Раҳм қил, гардунки, бир дилхастадин макдур эмас
Чекмаги гар меҳнату бедод бу микдордур.

Мунча дарду ғуссадин махлас топар ер истасанг,
Эй Навоий, билки, ул ер кулбайи хаммордур.

Эй хушо хумхонаким, қилгонни анда тарки хуш,
Кўк хумидин ҳар неким келгай, фароги бордур.

157

Нуктайи холингки кўздин доимо маъдум эрур,
Нуктайи хол эрмас улким, нуктайи мавҳум эрур.

Тонг эмас, ул нукта гар кўздин ниҳондур, ваҳ, не тонг
Мардумин кўрмаклигидин кўз агар маҳрум эрур.

Баски, холи кўздадур бўлмиш жаҳон бир сафҳаким,
Рамл машқи янглиг анда нукта-ўқ марқум эрур.

Ахтари бахтимдурур ул хол, йўқса кўрмадук
Кавкаб андоқ тийраким, хуршид уза маълум эрур.

Холи рухсоринг кумиш маснадда Ҳиндустон шахи,
Оллида саф тортибон хат тобиъу маҳкум эрур.

Эйки, майдин холи эрмас деб мени таън айладинг,
Бори кўргуз ониким бу дайр аро маъсум эрур.

Доги пинҳондур Навоий кўнглида, эй лоларух,
Нуктайи холингки кўздин доимо маъдум эрур.

158

Ҳар лабинг ўлганни тиргузмакда, жоно, жон эрур,
Бу жихатдин бир-бириси бирла жонажон эрур.

Жоним андоқ тўлди жонондинки, бўлмас фаҳмиким,
Жон эрур жонон эмас ё жон эмас, жонон эрур.

Бўлса жонон, бордурур жон ҳам, чу жонон қилди азм,
Жон кетиб жонон била, жондин менга ҳижрон эрур.

Жон манга жонон учундур, йўқки жонон жон учун,
Умр жононсиз қотиқ, жонсиз вале осон эрур.

Борса жон, жонон йитар, гар борса жонон, жон кетар,
Кимсага жонону жонсиз умр не имкон эрур?

Хуштурур жону жаҳон жонон била, жонон агар
Бўлмаса жон уйлаким ўлмак жаҳон зиндон эрур.

Жоним ол, эй ҳажру жононсиз манга ранж истама,
Чунки жононсиз Навоий жонидин ранжон эрур.

159

Ҳар қачонким кемага ул ой сафар рахтин солур,
Мавжлуқ дарё киби ошуфта кўнглум кўзголур.

Йиглама, эй кўз, недин соҳилга чикмас кема деб,
Кўз ёшим дарёсидур ҳар сориким эл кўз солур.

Титрабон сиймобдек кўнглум, етар жон огзима,
Тунд ел таҳрикидин ҳар дамки дарё чайколур.

Сабр кўнглумда, кўнгул ул ойда, ул ой кемада,
Ваҳки, бориб, телмуруб кўз, мунгайиб жоним қолур.

Дам тутулгондин ўлар элдек етибмен ўлгали,

Сурмасун деб кемасин баским нафаслар асролур.

Кирма савдо баҳрида оламдин истаб судким,
Сийм накди тушса, лекин умр накди сийголур.

Гарқ этар баҳри фано гам заврақин, эй пири дайр,
Илгига чунким Навоий бода киштисин олур.

160

Жон берур элга агарчи лабидин қон томадур,
Ваҳ, дема қон томадур, балки чучук жон томадур.

Ноз ўқи бирла кўзум мардумин этдинг мажруҳ,
Ашки гулгун дема, захмидин анинг қон томадур.

Ваҳ, ярам ичра не қондур буки, девона қўнгул
Топса таскин — турадур, айласа афгон — томадур.

Гўйиё фитна саҳобидин эрур сели бало,
Рахшидин қатраки жавлон аро ҳар ён томадур.

Томчидек ашким эмас, қўнглум ўти дафъи учун
Гаҳ бадан кулбасини қилгали вайрон томадур.

Ваҳки, гул шамъин ўчурмаклик учундур, гар худ
Қатра ўрнига булутдин дурри галтон томадур.

Лаъли васфида Навоий сўзидин оби ҳаёт
Қилса пайдо оқадур, айласа пинҳон томадур.

161

Холу хатинг хаёлидин, эй сарви гулузор,
Гоҳи кўзумга хол тўшубтур, гаҳи ғубор.

Юзунгда хол сафҳада томган киби қаро,
Холинг малоҳати туз эрурким қарода бор.

Жонимни ўртаган юзу холингни билмасанг,
Ут шуъласида айла гумон бир ўчук шарор.

Билмон, қўнгулда холларингнинг хаёлидур,
Ё кирпигинг тиканларин айлабсен устувор?

Ҳар дам қўнгул ҳалоку кўзум тийра бўлмогин
Билгай бировки, ёри эрур шўху холдор.

Машшотайи казо безамиш холу хаттини,
Беихтиёрликда манга борму ихтиёр?

Мискин Навоий холи лабинг кўрса жон берур,
Боқсанг не бўлди сурати ҳолига, эй нигор?!

162

Чиқти ов азмига жавлон айлаб ул чобуксувор,
Жон нисор ул сайд учунким, жон анга қилгай нисор

Бу эди қасдимки, бир кун сайди фитрок айлагай,
Қилганим умре кийиклар бирла суҳбат ихтиёр.

Чун кийик катлини истар, кошки руҳум учуб,
Бир қатил этган кийик жисми аро тутқай қарор.

Токи еткурсам рикобига бошимни, кошки,
Қилса шахсимни казо ит шакли бирла ошкор.

Қомати ҳажрида ҳар ён ёрадин қонлиг кўнгул
Бир кийикдекдурки, ўқ захми била бўлмиш фиғор.

Гўр учун очмоқ недур ҳар лаҳза баҳроми каманд,
Чун сени Баҳромдек айлар ажал гўри шикор.

Эй Навоий, ул куёшнинг соясида кўр итин
Комрону йўқ санга оллида итча эътибор.

163

Барги гул юзинда лаълинг рашкидин хуноблар,
Гунча кўнгли ичра огзинг ҳасратидин тоблар.

Сафҳаедур оразим дебоча ишқ авроқиға,
Қон ёшимнинг хатлари шингарф бирла боблар.

Ашким артилгон учун хам бўлмамиш кирпичларим,
Ким ясабдур кўз хаёлин чеккали куллоблар.

Ҳажридин кўзларгаким ашк эврулур, ул ашк эмас,
Ким эрур дарду бало дарёсига гирдоблар.

Айбим этманг, бош кўтармайдур дебон хумхонадин,
Қилмайинму сажда топсам бу сифат меҳроблар?

Ҳажр аро икки кўзум ичра белингнинг накшидур,
Ўтқарур тунни хаёл айлаб кеча бехоблар.

Рўзгорин килди мазлум оҳининг дуди каро,
Кўрма.золим хилватининг кўргасин синжоблар.

Терга ботқон гармрўлардин магар дафъ айламиш,
Ўзлуки чиркин таҳаррукдин ирик мошоблар.

Дўстлар, мискин Навоий тийра шомин ёд этинг,
Ёр ила жоми хилолий чексангиз маҳтоблар.

164

Ул қуёшким салтанат авжи уза тобон эрур,
Барча шахлар жисм эрур, ул барчасига жон эрур.

Ул малаксиймо кудумидин қиёмат кўрки, бог
Зебу ойин бирла рашки равзайи ризвон эрур.

Умри жовид элгаким бермиш арода ул Масих,
Юз туман минг Хизр аро бир чашмайи ҳайвон эрур.

Оллида сочикму эркин ёки гуллар баргидин
Сарв бошига сабо ҳар лаҳза сиймафшон эрур?

Эл Навоийдек танаъум бирла бўлса, не ажаб,
Чун борига ифтихор ул хусрави даврон эрур.

165

Телба кўнглум, ваҳки, ҳар соат биров сори борур,
Манъ килдим эрса бағрим оғриғудек ёлборур.

Қўйдум эрса келтурур мунглог бошимга юз бало,
Қўймасам жонга зарар етгудек ўзидин борур.

Қўймасам — бу, қўйсам— ул, ваҳ, бўлса юз жоним фидо
Ул кишигаким, ҳазин жонимни андин кутқорур.

Ақл васвосини қўйсам авло улким, мен доги
Бошим олиб кетгамен ҳар сориким, ул бошқорур.

Соқиё, бир навъ мен лабташна йўқким огзима,
Ҳар ярам огзига қўйсанг бир қадахни сипқорур.

Икки юзлук бўлмаким, бу богнинг раъно гули
Гар қизорур бир юзи, лекин яна бир соргорур.

Кулда пинҳон ўт киби топмас Навоий кўнглини,

Ҳар нечаким ишқ кул қилди вужудин охторур.

166

Ул ойки, жафо нардини хўблардин утубтур,
Ё раб, не бало, меҳру вафони унутубтур?!

Огзинг била писта ўчашур пучлугидин,
Билмонки, ўшул огзи очук кайда бутубтур?

Ҳар дам қизиг оҳим тафидин музтар ўлурмен,
Ўтлуг нафас, эй войки, кўклардин ўтубтур.

Йиллар лаби лаълинг гамидин жони ҳазиним
Ҳасрат суйини хуни жигар бирла ютубтур.

Ул наргиси бемор ила ул ғунчайи хандон
Кўзумни ўл айлабтуру огзим қурутубтур1.

Аксини кўнгул кўзгусида кўрдуму ўлдум,
Ким гайрин анинг эвиги нечун ёвутубтур?

Ҳижрон куни ишқ аҳлини ўртарга магар чарх
Оташкадасида шафак ўтин ёрутубтур.

Булбул киби хушгўй Наворйни қилиб хор,
Ул гулни кўрунг, жониби бадгўй тутубтур.

167

Барча хўбларнинг қаду рухсору хатту холи бор?
Лек улким бизни беҳол айлар, ўзга холи бор.

Юзум олтундекдурур, бу важҳдинким ҳолиё
Сиймбарлар ул кишинингдурким, онинг моли бор.

Киргали кўнглум аро бир-бир ўқунг бўлмиш таним
Ул қаламдекким, онинг ичида туз-туз ноли бор.

Сунбулунг тушса оёгинг остида, не айбким,
«Гул» била «хуршид»нинг остида «лом»у «дол»и бор.

Ул сабабдин, зоҳидо, машғул эмасмен зухд ила,
Ким кўнгулнинг мутрибу май бирла кўп ашголи бор.

Одам ўлмишменки, ишқ аҳли манга авлод эрур,
Йўкса, ёшдин менча кимнинг юз сари атфоли бор?

Гавҳари максуд чун вобастайи тавфиқ эрур,
Деса бўлмаским, мунунг саъйи, онинг ихмоли бор.

Эй Навоий, топмасанг коме лаби жонбахшидин,
Сенинг учун бўлсун онинг гамзайи қаттоли бор.

168

Чорайи кор истабон бечоралиқ кўнглум тилар,
Хонумон таркин қилиб, оворалиқ кўнглум тилар.

Истарам оллингда қилсам саждаву ўпсам лабинг,
Бут парастииш айлабон, майхоралиқ кўнглум тилар.

Багриму кўксум била кўнглумни қилдинг ёралик,
Жони ҳам бу ҳол бирла ёралик кўнглум тилар.

Ошиқ иши чун саводул-важҳи фид-дорайн эрур,
Бу маломат кўйида юз қоралиқ кўнглум тилар.

Қасдима ҳар ёндин ул кўй итларин кўй, эй ракиб,
Ким саломат пардасин юз поралиқ кўнглум тилар.

Тан ғуборин жон юзидин рафъ қил, эй дардим,
Кўзни ул ён гаҳ-гаҳи наззоралиқ кўнглум тилар.

Эй Навоий, нечаким кўнглумга тушган дард учун
Чора истармен, вале бечоралиқ кўнглум тилар.

169

Ҳар ўқи ул қоши ёнинг элниким қурбон қилур,
Рост бир ўқдурки, қурбон кўнглум ичра санчилур.

Истаса васлин кўнгул, кўз рашқдин қон ёш тўқар,
Кўз юзин кўргач, кўнгул юз нола гайратдин қилур.

Тийги кўксум чок этиб, кўнглумни очса, не ажаб,
Ким равон сувдин ҳамиша халқ кўнгли очилур.

Гарм ўлуб, ҳар ён ул оташ пораким новак отар,
Рост ўтдекдурки, гирдидин шарарлар айрилур.

Юзни ўн тирноғ илаким ғуссадин қилдим фиғор,
Дона эркин кўз ёшимким, ҳар дам анда сочилур.

Бода ичким, чарх жоми сиррини Жам қилмади,
Гарчи ул юз Жам киби майхоранинг даврин билур.

Оҳ ўтидин шиква гар айлар Навоий, айб эмас,
Телбаларнинг ҳар неким огзига келса айтилуру.

170

Ё раб, бу не гулдурким, бошига чечак санчар,
Ғаҳ эгри қўяр бўркин, гаҳ белга этак санчар.

Кўнглумга чекиб новак, ож айлади пайвандин,
Ҳар захмки ул тешти, эл анга сўнгах санчар.

Бошимга ҳавас лаълинг, оламини видоъ эттим,
Чиқса киши мажлисдин, бошига газак санчар.

Ғам кулбасида, жоно, ул хастага раҳм этким,
Тебранса багир оғрир, дам урса юрак санчар.

Куллоби муҳаббаттур саргашта кўнгулларга,
Чун қуш солиб ул чобук, бошига гажак санчар.

Ҳар кавкаб учин гардун неш этти шуоъидин,
Ғам шоми вафо аҳлин ҳар навъ керак санчар.

Санчилгон ажал хори ишқ учраса билгайсен,
Ким жонга бало нешин ҳажр ўзгачарак санчар.

Жисмин чу Навоийнинг пайкони темур қилди,
Билмонки, синон эмди бағрига нетак санчар?

171

Ғаминг ўқиқи, кўнгуллар уйин нишона қилур,
Менинг чу хокий таним ичра етти, хона қилур.

Лабинг баҳонасиз эл қонини тўқар ҳар дам,
Манга чу етти иш, албатта, бир баҳона қилур.

Кўнгул берурда фусунлуг кўзига билмас эдим,
Ки эл ичинда мени оқибат фасона қилур.

Кўнгулда жавҳари пайкониники йигмиш жон,
Ажаб эмаски, бу вайронани хазона қилур.

Десаки, меҳргиёҳин кўкартайин гардун,
Замона аҳли вафо кўз ёшини дона қилур.

Ҳалок доми ёяр субҳхез қушлар учун

Саҳар елики, чаман сунбулини шона қилур.

Насиб булбул учун хори ғамдурур, ул ҳам
Навоий нағмаси бирла мағар тарона қилур?

172

Дуреки, менинғ жонима офат етилибтур,
Тўби киби кад бирла қиёмат етилибтур.

Ушшоҳ кўзидин дуру ғавҳар окизурға
Бир баҳри жафо, кони малоҳат етилибтур.

Лаълинғ майиким, сўрғали девона бўлубмен,
Ширин кўрунур, лек бағоят етилибтур.

Ишкинғ чаманида не тараб шоҳики эктим,
Ҳар бириси бир нахли надомат етилибтур.

Юз заррача сарғашталиғим бўлса, не тонғким,
Юз меҳрдин ул шўх зиёдат етилибтур.

Бу боғ аро ҳолмайдур ажал елидин озод
Ҳар гулғаки, савсан киби қомат етилибтур.

Ҳижрон ғамидин ваҳм эту шукр айла, Навонй,
Бу лаҳзаки, васлиға саломат етилибтур.

173

То бўлди кўнгул ул кўзи усрукка ғирифтор,
Эл кўзиға соғмен, вале ўз-ўзума бемор.

Тонғдин танним оқшомғача тош захми била реш,
Тундин баданим тонғғача тиш захмидин афғор.

Кулбамнинғ эмас хиштлари дарзеки, очмиш
Ҳолимға фиғон қилғали оғзин дару девор.

Халқ ичра кўнгул ишкини фош айлади оҳим,
Уй ичида ўт бор эканин дуд этар изҳор.

Ул бут ғамидин кофири ишк ўлғали кўнғлум
Жон ришталарин жамъ қилиб боғлади зуннор.

Хуш гулшан эрур даҳр, будур айбики, анда
Пайваста хазон елидин озурдадур ашжор.

Ёр оллида ғар бор-йўқ эрса, ажаб эрмас,
Ағёр чу бор анда, Навоий, санға не бор?!

174

Юз олмон йўлидин катлимға чун ташриф ёр элтур,
Намоз ичра ўлумлук макс этардин рўзғор элтур.

Қачонким масти лояқил чиқар, ваҳким, анға бермон
Кўнгулни ихтиёрим бирла, ул беихтиёр элтур.

Итиға тўйма дарбойист бўлғай деб қаён борса,
Кўнгул сайдини фитрокиға айлаб устувор элтур.

Менинғ мажнунлуғумни ул пари ишқида манъ этманғ,
Ки ақли кулни савдо даштиға девонавор элтур.

Шабистонингда анжум махраму кун бўлғали махрум
Бу гул-гул очилиб ҳар кеча, ул бир хор-хор элтур.

Насими субҳ хайли сунбули зулфунғни тарқатқач,
Саводи тунча мушки судадин ҳар ён ғубор элтур.

Юзу зулфунғ тилаб боғ ичра оҳим оташин гулдин
Узар яфроғлар ўтдин дуд андоқким шарор элтур.

Мени майхонаға бординғ дебон ёзғурма, эй зоҳид,
Ки усрук шахнадек ул ён қазо илғи тутор, элтур.

Қазо нарроди кўк тосида ой-кун каъбатайнидин
Душаш накши била эл умри накди ҳар не бор элтур.

Навоий катлиға чун ваъдае қилдинғ, вафо қилким,
Йўлунгда телмуруб умредурурким интизор элтур.

175

Фигонки, ёр вафо аҳлиға ситам қиладур,
Ниёзу ажз гуноҳиға муттаҳам қиладур.

Наими васлида хўй айлаған кўнгулларни,
Асири ҳажр этибон, мубталойи ғам қиладур.

Рақиб беҳуда тақрири бирла юз тақсир
Заиф ғамзадалар отиға ракам қиладур.

Не ҳукм қилса вафо хайли журмида ғам эмас,
Бу зулм эрурки, жафо аҳлини ҳакам қиладур.

Уз илғи бирла ғар ўлтурса бок йўқ, ваҳким,
Рақиб оллида афтодаву дижам қиладур.

Муҳаббат аҳлини «во ҳасрато»ки кўп ўртаб,
Аларнинг охи ўтидин ҳарос кам қиладур.

Чу гул вафосиз эрур, неча асраса, ваҳким,
Кўнгул куши бу гулистондин эмди рам қиладур.

Замона ўқ киби тузларни синдуруб ёдек,
Аларки эгридурур, шахға муҳтарам қиладур.

Навоий ўлғай эди бўлмаса умиди висол,
Бу қасдларки, анға ҳажр дам-бадам қиладур.

176

Сариғ либос аро ул нўшлабки хандондур,
Эрур Масихки хуршид ичинда пинҳондур.

Либосу жисм ила ул гулузор кўргузди
Хазон ичида баҳореки, акл хайрондур.

Либоси ўт киби асфар, тани ҳаёт суйи,
Ажойиб ўтки, аросинда оби хайвондур.

Ўшул дур орзусидики, зарварақ киймиш,
Юзумнинг олтунида дуррш ашк ғалтондур.

Фироқ даштидағи лолалар сариғ бутмиш,
Мағарки доғлари барча доғи ҳижрондур.

Юз ул этакдин ағар олмасам, не тонғки, сомон
Чу қаҳрабоға етар, қўймоғи не имкондур?

Сариғ юзумдек этиб субҳ ўзин соғиндиким,
Совуғ нафас била меҳрин ёшурмоқ осондур.

Навоийға берур эл панду ул муни дерким:
Сариғ либоси фалон шўхнинг ее часпондур?

177

Улки, онсиз хаста кўнглумнунг юз оху войи бор,
Ҳажридин юз минг менингдак ўлса, не парвойи бор?

Чарх тонг откунча йиғлар меҳрин элдин ёшуруб,

Гўё ул саргаштанинг ҳам бир мусофир ойи бор,

Ганжи хуснунг янглиг ўлмиш махзани меҳрим менинг,
Ким неча исроф бирла харж қилгон сойи бор.

Заҳри ҳижронким чекармен, таъмини билгай магар
Бедилеким, бир вафосиз кофири худройи бор.

Ишқ мулкидин хабарлар топса Лайли, тонг эмас,
Ким анинг Мажнун киби пайки жаҳонпаймойи бор.

.Меҳрнинг кўрма шафақ ичра шуоъий хатларин,
Ким сипеҳр осийбидин мужғони хунполойи бор.

Ҳажр аро килди Навоий қошларинг кўнглида накш,
Разм элидек иш куни қурбонда икки ёйи бор.

178

Вою юз минг войким, тарки муҳаббат қилди ёр,
Билмайин колдим мену қилмай хабар айрилди ёр.

Борди ўқдек тезу ёдек қоматим ёд этмади,
Ишқ аро гўё менинг эгрилигимни билди ёр.

Чун гадолар бирла шаҳлар қилмас эрмиш ёрлиг,
Мен гадони кўзга, бас, невчун бурундин илди ёр?

Панд эшитиб, дўстлар, ҳеч ким била ёр ўлмангиз,
Ким менинг бағримни тийги ҳажр бирла тилди ёр.

Мендин айрилгон балову дард учунму йиглайин?
Ё ангаким, борибон агёр ила қотилди ёр?

Йиглашиб гам шоми зоҳир айласунлар дард уйин
Кимгаким байтул-ҳазанда шамъдек топилди ёр.

Эй Навоий, ёр учун тортар эдинг гурбатда ранж,
Йўлга туш, эмди равонроқким, азимат қилди ёр.

179

Ҳар қаён боксам кўзумга ул қуёшдин нур эрур,
Ҳар сори қилсам назар ул ой манга манзур эрур.

Чун масал бўлди сочинг зулм ичра, ёшурмок не суд,
Мушк исин ёшурса бўлмас, — бу масал машҳур эрур

Телбарармен то ани кўрмон, ажойибдур буким,
Ул пари девана кўзидин доги мастур эрур.

Чун мудом эрнинг майи кошиндадур кофир кўзунг
Недин эркинким даме усрук, даме махмур эрур.

Дилраболар догн жоним сафҳасида гўйиё
Дард эли ишким учун мухр айлагон маншур эрур.

Пар уруб бошингга тутма авжким, ҳар неча мўр,
Ким қанотлонгой, қачон учмоқ анга мақдур эрур?

Гар Навоий сиймбарлар васлин истаб кўрса ранж,
Йўқ ажаб, невчунки хом этган тамаъ ранжур эрур.

180

Ер бордию кўнглумда анинг нози қолибтур,
Андоғки қулогим тўла овози қолибтур.

Кўз хонасини килди барандохта бу ашк,
Кўз борди, вале хона барандозн қолибтур.

Кўнглум куши то сунбулунгуз домига тушти,
Булбул киби ҳар гул сори парвози қолибтур.

Ул куш сафар айлаб, не тараб гулбунин очкай,
Ким бог аро бир сарви сарафрази қолибтур.

Мен ишк рамузин демай ўлдум, назар этким,
Фарҳод ила Мажнуннунг ўкуш рози қолибтур.

Таклид кибиб кўнглума ишк аҳли чекар оҳ,
Ул иттию эл ичра саровози қолибтур.

Ҳижрону висолин кўпу оз дема, Навоий,
Юз шукр, деким: кўпи бориб, ози қолибтур.

181

Ул малаксиймо париким, халқ анинг ҳайронидур,
Жонлар ошуби, вале ошуфта жонлар жонидур.

Тифл авроқ ичра бир-бир барги гул терган киби,
Номайи ҳижрон аро тим-тим сиришким қонидур.

Кўрса жон захмида қонлиг марҳамин айлар гумон,
Ким бузулгон кўнглум ўтидин қизил пайқонидур.

Юзунгга май гуллари юз фитна қилди, гўйиё
Фитна ҳар гулким очар, юзунг анинг бўстонидаур.

Бормудур кўнглумда кесган ҳам алиф, ҳам наълу доғ,
Ё бу миръот ичра солгон акси хуснунг онидур?

Даҳр торожи қилур урён чаман раъноларин,
Елдин ун чекмас йигочларким чаман афғонидур.

Эй Навоий, билки, тонг отқунча йиглар ҳар кеча
Чарҳдек ҳар кимки бир бадмеҳр саргардонидур.

182

Шаҳсуворим ҳар қачон жавлон қилур,
Маҳвнлуб, билмон ўзумни, ҳақ билур.

Анга ҳар кўзким тушар, кирпиклари
Хаста кўнглумга тикандек санчилур.

Очилур кўнглум саманди сайридин,
Ғунча янглигим сабодин очилур.

Айрилур гўё қуёшдин бир шихоб,
Оти наълидин ҳар ўтким айрилур.

Оҳ тортарда магар жон печ урар,
Ўқ отарда ҳар қачонким қайрилур.

Тавсани гардунни маркаб қилмаким,
Ер била рокибни охир тенг қилур.

Тез этар тигинг Навоий ишқини,
Гарчи ўт ўчар, агар сув еочилур.

183

Қайси бир кўкнинг юзунгдек меҳри оламтоби бор?
Қайси гулшаннинг жамолингдек гули сероби бор?

Зулфидин, эй захмлиқ кўнглум, қутулғунг йўқтурур,
Ким сенинг ҳар ҳалқайи зулфунг да бир қуллобн бор.

Зулфу юзидин дам урманг, тун била қун чашмаси,
Ким бу сунбул бирла гулнинг ўзга обу тоби бор.

Не учун ҳар дам сарифроқтур юзумнинг олтуни,

Бовужудиким юзимда ашқдин сиймоби бор.

Сажда гар айлар малак, не тонгким, ул ой қасрининг
Кунгири шаклидин атрофида кўп меҳроби бор.

Давлати зоҳирки маҳбуб айладинг, тарк айлаким,
Қайдингга зулфини долу ломидин асбоби бор.

Юзу лаълиингдин Навоий беҳуд ўлса, сўрмагил,
Бир итингдурким, сахар вақтида шаккархоби бор.

184

Йўлида кош мени пора-пора қилгайлар,
Ки халқ ҳолима бир-бир назора қилгайлар.

Бу ҳолатимни кўруб бори ишқ асирлари,
Вафосиз элни севардин канора қилгайлар.

Васиятим буки, кўнглумни кўргач-ўк аҳбоб,
Тутуб юзини ҳамул лаҳза қора қилгайлар.

Бу дард илаки ўлармен, мараз чу зоҳир эмас,
Табиблар бу балога не чора қилгайлар?

Тамугни равза согингайлар аҳли ҳашр ул кун,
Ки телба кўнглум ўтин ошқора қилгайлар.

Май ички, англамагайлар бу дайрдин рамзе,
Гар аҳли зуҳд юз йил истихора қилгайлар.

Сабо, дегилки, Навоийга тортсунлар хат,
Аларки аҳли вафони шумора қилгайлар.

185

Хаста кўнглум азм этар ул сориким жонон борур,
Дам-бадам жоним чиқар, гўё бу ҳам ул ён борур.

Кўнглум ичра тўқтамас лаълинг хаёли бир замон,
Не ажаб, ўлсам, бу захмидин чу ҳар дам қон борур.

Ондаким сенсиз етар бешак фигоним, эй қуёш,
Мен бора олмой, нетай, ул ердаким афгон борур.

Қоматинг жон касди этса, кирпигингдур раҳнамой,
Ҳар қаён ўк борса, онинг оллида пайкон борур.

Ёд этарлар водийи ишқ аҳли Мажнун сайрини,
Беҳабар ҳар ён қуюндекким бу саргардон борур.

Йўлдин охир сурма «султонмен» дебон дарвешни,
Ёд эт ул йўлдинки ҳам дарвешу ҳам султон борур.

Ҳажридин андок заиф ўлмиш Навоий, эй пари,
Ким қаёнким борса, сендек халқдин пинҳон борур.

186

Кўнглумни фиғор эттингу жонимда балодур,
Билмон яна, эй сарв, бошингда не ҳаводур?

Бошингда гириҳ, юзунгда тер, олдингда сандал,
Эл жонига ул шаклни билмон, не балодур?

Ўз дардинг унут бўлгай агар шаммае билсанг,
Ҳажринг тун ичра бу уқубатки мангодур.

Жон эврлубон бошингда, сен чирмаб ўзунгни,
Гунча кибиким гирдида саргашта сабодур.

Кўнглум солибон набз киби борур иликдин,
Набзинг сори кўрсамки, табиб илги бородур.

Афгонки, хазон меҳнатидин қолмади солим,
Ҳар сарви гуландомки бу гулшан ародур.

Ё рабки, Навоий гаму дардига даво бер,
Ким ёр саломатлиги дардимга даводур.

187

Кўзум ёшики, юрак қонига тутош кўрунур,
Берур қонимга тонуглуқ, агарчи ёш кўрунур.

Лабини сўргали ақлим жунунга бўлди бадал,
Май ичса тез ўлур эл, согда гар ёвош кўрунур.

Шикаста кўнглума оз гам бўлбтурур куллий,
Кесак қаноти синуқ куш кўзига тош кўрунур.

Не кунки юзини кўрсам, тушумга кирса, не тонг,
Қуёшқа боксаю кўз юмса ҳам, қуёш кўрунур.

Не руд оқиздинг улус қонидинки, тегрангда
Назарга сой тошидек неча бокса, бош кўрунур.

Муг эшигин турадек ёп юзинггаким, гардун,
Куёш синони чекиб таврида савош кўрунур.

Навоийнинг бу намози не навъ экин, ё раб,
Ки сажда вақти кўзига ул эгма қош кўрунур.

188

Ваелидин гар барги гулдур ҳажрдин гар нўги хор
Чунким эрур ёр учун хуштур керак ёр ўлса бор.

Ёр агар худ ёрдур бўлсун бари офоҳ хасм,
Тенгри ёвар бўлса, эъдо қасдига не эътибор?

Эл ямон-яхши дегандин хурраму гамгин эмон,
Чун эрур ёр оллида мофиз замирим ошкор.

Ҳар муҳаббат тухмиким эктим вафо бўстонида,
Ваҳки, бўлди барчага ҳажру маломат баргу бор.

Эй Навоий, бода ич, дарду балодин гам ема,
Чун санга ҳомийдурур шоҳаншаҳи жам иқтидор.

189

Багримни тийги ҳажр ила юз пора қилдилар,
То ёр кўйидин мени овора қилдилар.

Буткудек эрди васл ила кўнглум жароҳати,
Ҳижрон қиличи бирла яна ёра қилдилар.

Мазмуни ўлмаку оти ҳижрон гами деган,
Юз минг жафони жонима якбора қилдилар.

Тургон ёшим оқиздилар ул ой фироқида,
Собитларимни кавкаби сайёра қилдилар.

Воиз уни суруд эрур ишголи айшига,
Қисмат кўйинда оники майхора қилдилар.

Май тутки, жом давридин-ўк топтилар илож,
Жамъики чарх даврини наззора қилдилар.

Ё раб, не дей аларники, мискин Навоийни
Беҳушу ақлу бедилу бечора қилдилар.

190

Улки, юз мендек жаҳонда волаву шайдоси бор,
Нечаким бордур ниёзим, онинг истигноси бор.

Дам-бадам кўнглум бериб жон нақдин истар васлини
Оллоҳ-оллоҳ, телба кўнглумнунг ажаб савдоси бор.

Кўнглагим қонлиқ туганлар ўрнидин ой-ой эрур,
Ул катондекким, юзида ҳар тараф тамгоси бор.

То ўқунг ёмғур киби келди, кўзум бўлмиш садаф,
Бовужуди улки дурдин юз сари дарёси бор.

Жон бериб, дардинг олиб кўксумда асрармен, не айб,
Асраса сандуқ аро улким самин колоси бор.

Бўлма эмин чархдин бир дам мураққаёпўш деб,
Ким қуёшдин бу мураққаё ичра ўтлуг тоси бор.

Итларинг бўлмиш Навоий кўнгли учун меҳмон,
Бу кеча ул кўй аро, кўрким, ажаб гавгоси бор.

191

Жонда ишқинг бўлгуси, то танда жон бўлғусидур,
Танда жондек жон аро ишқинг ниҳон бўлғусидур.

То тирикдурмен ичига жола тушган ғунчадек,
Хаста кўнглум дурри ишқингга макон бўлғусидур.

Дарду ишқинг доғи ул соатки ўлсам жон аро,
«Жон»нинг икки нуқтаси янглиг нишон бўлғусидур.

Қилди ашқимни шафақгун ҳажр бепоён туни,
Хулласин чек тонгнинг, эй гардунки, қон бўлғусидур.

Ул Масих анфоси жонбахшу лаби ҳайвон суйи,
Оллоҳ-оллоҳ, неча жоним нотавон бўлғусидур?

Меҳр шамъи дудидин қиссамни ёз, эй чархким,
Зийнати авроқинг ушбу дoston бўлғусидур.

Ўқидин кўнглунг қачонга тегру захм ўлгай деманг,
То бу қуш бўлғусидур — ул ошён бўлғусидур.

Гул қулогин чун огир қилмиш кириб шабнам суви,
Неча, эй булбул, ишинг доим фигон бўлғусидур.

Эй Навоий, кўкка теғру дарди оҳимдин шиканж,
Етғали ул ойға ғўё нардбон бўлғусидур.

192

Ҳар ниёзу ажзким бу жони ношодимда бор,
Ваҳки, юз минг онча ноз ул сарви озодимда бор.

Ваъдаи меҳру вафоға мункир ўлма, эй пари,
Ким неча мажнуну воламен, вале ёдимда бор.

Ўтидин Мажнуннинг, эй ровий, не ҳайрат қилғамен,
Менки юз парвона андоғ меҳнатободимда бор?

Кўнғлума кўҳи ғаму мужғонларинг кирмиш, вале,
Не ғам ул тоғдин, бу метинларки Фарҳодимда бор.

Ишқ дуррин кўргузур қотик ғамим, ваҳким, эрур
Дарду ғам дарёси ул жавҳарки пўлодимда бор.

Кесғали ҳушу хирад нахлини эрур аррае,
Ҳар харошеким жунун шарҳида фарёдимда бор.

Дайр пири ўзлукум қайдин кетарди, ваҳ, не тонғ,
Гар дуоси ҳар сабуҳий вақти авродимда бор.

Эй Навоий, телбаратмишдур мени ифрот ила,
Баски муфрит одамийлиғлар паризодимда бор.

193

Кеча ҳар кавкаб кўрунғач, ёдима ойим келур,
Ой чу толеъ бўлди — меҳри оламоройим келур.

Зухду такво, бутрашинғким, бу кеча май ичғали
Байтул-аҳзонимға шўҳи бодапаймойим келур.

Бу сориг рангини кўрмаски, қилғай кўнғли раҳм,
Баски, юзға қонлиғ ашки чехраолойим келур.

Ваҳ, не ҳижрондур буким, айлай десам зикри висол,
Дам-бадам оғзимға оҳи меҳнатафзойим келур.

Шайх ибрику ридосин чун кўрармен, ёдима
Дайр аро паймона бирла бодаполойим келур.

Озими дашти фано бўлдум, келур Мажнун доғи,
Гар кадам тез урмон ондиндурки, ҳампойим келур.

Кўзлару жону кўнгулда манзил эт ораста,
Эй Навоийким, букун маҳбуби худройим келур.

194

Яна гариб гуле жонима жафо қиладур,
Яна ажаб тикане кўнглум ичра санчиладур.

Яна бир ўзгача ишк икки илги зўридин
Багир била юрагим бир-биридин айриладур.

Қалади, ваҳки, ўтундек сўнгақларимни сипехр,
Бу янги ўтқаки тан кулбасида ёқиладур.

Фирок кожлари бирла, ваҳки, не ўтлар
Булутдек ашкфишон кўзларимга чокиладур.

Сиришк айлади хокий танимни андогким,
Қадам қўяй деса, уйку кўзумга ёйиладур.

Қочар бу телба кўнгул, яна вокиф ўл, эй ақл,
Ки толпинур кўпу кўксум шикофи очиладур.

Ғариб қисса эрур ишқким, туганмади ҳеч,
Агарчи бўлгали олам биноси айтиладур.

Навоий, аҳли жунун қайди ёр зулфи эмиш,
Хирад танобини уз, банд агар бу силсиладур.

195

Холи хижронида кўнглум дарди беандозадур,
Догдин боргач қаро ташвиши онинг тозадур.

Тушта Юсуф ҳайъатин кўрдум ҳабибим ёдидин?
Ғўйи ул қолаб бу рухи маҳз учун андозадур.

Заҳмим огзи бутмасидин уйқум учмиш, эй рафик.
Ғўйиё бу ўзга уйку келтирур хамёзадур.

Ғамзаси жаллодида ҳолин кўнгулнинг билмадим,
Эй сабо, тенгри учун кўйида не овозадур?

Лаъли васфин ёзмишам жон сафҳасидин дафтаре,
Ғар тараф жон риштаси бирла анга шерозадур.

Заҳмидин кон кўп оқиб ёхуд жунундиндур, буқим,

Ул пари кўйида ҳар дам телба кўнглум озадур.

Итлари кут этсун ўлтургач Навоий қонини,
Барча гар ҳар қатра бир жаннат гулига гозадур.

Вокиф ўлким, бешайи жаҳл ичра жисминг ҳужраси
Нафс сайёди ҳаво сайдин тутарга козадур.

196

Икки зулфунг хаста кўнглумга қаронғу кечалар,
Заъфдин беҳудлуғум уйқу анга бу кечалар.

То гирифтор ўлди зулфинг домига кўнглум куши,
Тўлганиб жисмим, кўзумдин учмиш уйқу кечалар.

Қайда бўлсун уйқуким, окизмиш уйқу хайлини,
Тинмайин оққан сиришким қонидин су кечалар.

Ҳар не навъ ўлса ўтар кундуз иши, лекин бўлур
Ҳажр дардидин хароб аҳволим асру кечалар.

Тийра шомим шиддатин, кўргилкн, чарху субҳдин,
Ҳолима гаҳ йиглағудур, гоҳ кулгу кечалар.

Субҳдек соф истасанг кўнглунгни, андин чархдек
Тийралик чиркини сиймин ашк ила ю(в) кечалар.

Эй Навоий, чарх янглиг истар ўлсанг субҳи васл,
Тонггача ашк ахтарин тўкмай бўлурму кечалар?

197

Донайи ашкимки ёгмоглиг била афсонадур,
Тухми мехрин экмак учун ҳам ёгин, ҳам донадур,

Ишқи комил бўлса, маъшук арғувон хад бўлмасун,
Кахрабо шамъига ҳар қаҳ барг бир парвонадур.

Шишадек кўнглумки тўлмиш бодайи ҳажринг била,
Гўйиёким ўлмагим учун тўла паймонадур.

Ишқ атфоли кўруб когазда Мажнун суратин,
Қилдилар гавго гумон айлабки бу девонадур.

Васлдин қолган бузуг кўнглумни, эй ҳажр, асраким,
Ганж аро йиллар ниҳоний асрагон вайронадур.

Дахрнинг бегонаваш золига бўлма ошно,
Ким сени то ошно этти ўзи бегонадур.

Ул санам кўйида кундуз гум кеча сойир кўнгул,
Шаппаредурким, анга кундуз мақар бутхонадур.

Эй Навоий, мужиби саргашталиқ эрмиш жунун,
Ичгали бу майни ҳар соат бошим айлонадур.

198

Лолагун тўн ичра, ё раб, ул газоли Чин эрур
Ё кўзумнунг мардуми қон ёш ила рангин эрур.

Билмон, оёким, шафақ ичра эрур заррин газол
Лолагун тўн ичра ёхуд ул газоли Чин эрур?

Айламиш гулдаста банд сунъ тўну жисмини,
Санъатиким, арғувон барги аро насрин эрур.

Қадмудур бу ё эрур шингарф ила ёзгон алиф,
Белму ё тореки, лаъл ичра анга таскин эрур.

Кўнглум ичра солди ул тўн акс ёхуд бўлди қон,
Халқ кўнглин қон этарга, ваҳ, бу не ойин эрур?

Бир қадах гулгун май, эй соқий, тўла тутким, кўнгул
Ул бути гулгунқабо бедодидин гамгин эрур.

Эй Навоий, қатл учун гар худ қизил тўн кийди ёр,
Басдур ул тўн ранги, не муҳтожи қатлу кин эрур?

Дема тоғу лола даҳр ичра — ажал қаплони бил,
Ким кийиклар қонидин бошдин-аёғ рангин эрур.

199

Кундуз ул хуршиди рахшондин кўзумда ёш эрур,
Кеча ҳолим зулфи савдоси била чирмош эрур.

Олмагон дин нақди бирла йикмагон меҳроб йўк,
Эй мусулмонлар, не кофир кўз, муфаттин қош эрур?

Чок кўксумдин ичимга солиб ул ой кўнглидек
Асрарамким, ҳам ул-ўқ бошимга ургон тош эрур.

Раҳм эмас, бераҳмлиқдур сурмасанг бошимга раҳш
Ким бу кўп қатла онинг помоли бўлгон бош эрур.

Ишқи сиррин неча кўнглум ичра пинҳон асрасам,
Ҳам кўнгул ўти забона чеккач элга фош эрур.

Қайси гул базмики сувга, йўкса елга бормади,
Бу чаманда то булут саққо, сабо фаррош эрур.

Масжид ичра истаманг зуҳду риё аҳли аро,
Ким Навоий дайр ичинда дохили авбош эрур.

200

Қошинг авжи малоҳатнинг янги туккан ҳилолидур,
Қадинг нахли латофат богининг наврас ниҳолидур.

Фидо жоним қадинг нахлигаким, гарчи эрур наврас,
Вале андому раъноликда ҳадди иътидолидур.

Назокат гулшанида тоза гулбун коматинг шибҳи,
Онинг табъида музмар ғунча йўк огзинг мисолидур.

Чучук лафзинг Масиҳонинг туфулиятдаги нутқи,
Белинг жонбахшлиқта кўнглига кирган хаёлидур.

Не тонг, кўнглум агар мажруҳ ўлуб, қон борса захмидин,
Ки узган ғунчадек бир тифлвашнинг поймолидур.

Юру, эй Хизриким, ҳайвон суйидур захр агар ичсам,
Бу дамким, жомим ул шўх итлари сингон сафолидур.

Хало мавжуд эмас сув зарфидин чиккач ҳаво тўлди,
Ҳавойий ишқдин мамлудур ўздин кимки холидур.

Навоий ашкидек ул шўх агар тинмас, ажаб эрмас,
Қилурлар пўя ёшлар то югурмак эҳтимолидур.

Фано дайрин тилармен мен, вале учмоғни зоҳидким,
Менинг комим қадах дурди, анинг кавсар зулолидур.

201

Майдин айру гул эмас гўё эрур гулгун харир,
Ким кесиб гул ҳайъати бирла сепибтурлар абир.

Базм эмас бог ичра майсизким, ҳунарвар илгидин
Бўлди рангин мум ҳар қолаб бнла ҳайъатпазир.

То қизитмайдур кулогин май гули яксон эрур,
Булбул огзидин сафиру бог эшигидин сарир.

Соқийё, жонимга еттим тавбадин, жонинг учун
Бўл манга бир лаб-балаб паймона бирла дастгир.

Бодаеким, етгач огзимга, чиқаргай нашъаси
Таквию ислому ақлу зуҳд жонидин нафир.

То бўлуб расво яна бир жом учун, муг кўйида
Ҳар замон ўзумни кофирларга қилгаймен асир.

Эй Навоий, маъсият узрида ўлсанг яхшироқ,
Зуҳд ужбидин мукаддар бўлгуча лавҳи замир.

202

Ул ўтлуг чехрага зарбафт хилъат не ярошибдур,
Магар хилъатқа ул юз ламъасидин ўт тутошибдур.

Фалакнинг боргоҳига кўмоч ўлмиш куёш жирми,
Анга оҳим сутундек дуди мундоқким улошибдур.

Малойик қушлари гам шоми кўзгалмоқ, тонг эрмаским,
Етибдур кўкка юз оҳим хаданги, балки ошибдур.

Бало дашти аро юз минг ўлуктур, онда қотил ишқ
Хирад мағлуб хайли бирла гўёким савошибдур.

Лабингдин жон топай деб, кўп талашти ҳажр аро кўнглум,
Улар ҳолатда ул бемордекким жон талошибдур.

Қадахга бода тарёкини қуй тошқунча, эй соқий,
Ки гам захри била жомим тўлубдур, балки тошибдур.

Навоий гар лаби ёди била қон ютди, жон тутди,
Табибо, билки, бу шарбат анга беҳад ярошибдур.

203

Маркаб эрмаским, сабо майдонда гардангез эрур,
Рокиб эрмас, барги гулдурким, сабодин тез эрур.

Ташлади ҳар ён улус жонини саргардон қилиб,
Гирдбоди фитна гўёким губорангез эрур.

Наъл эмас, равшан ҳилоли эл кўзин ёрутқали,
Пўяда ҳар сори шабрангига дастовез эрур.

Рокибу маркаб юзу аъзосидин терму оқар,

Ё булут дурбор ўлуб, хуршид анжумрез эрур.

Бодайи гулгун кетурким, шоми ҳижрон мен киби,
Юз туман Фарҳодни паст айлаган Шабдез эрур.

Ошуқуб, терлаб иложимга етиштинг, эй Масих,
Не ажаб, гар шарбати лаълинг гулобомез эрур.

Гар яна маст отланиб кўнглакча жавлон килмади,
Бас, кулоқ сол шаҳр сориким, не рустохез эрур.

Ҳийла ожизликдин айлар ошиқ, англа, эй кўнгул,
Ким забунроқ ишқ аро Фарҳоддин Парвез эрур.

Эй Навоий, ёр агар майхорадур, юз қатла шукр,
Ким эмассен порсову хаста, не парҳез эрур?

204

Борди улким, сендин айрилгай кўнгул то жони бор,
Жавруннга кўйдум кўнгул, кил ончаким, имкони бор.

Эй Масихим, мен қатили ишқмен, тиргуз мени,
Бир нафас, дедим қабул этким, нафаснинг жони бор.

Новакинг етгач, ики нов очти ашким суйидин,
Гўйи ул новакнинг икки новлик пайкони бор.

Хозини жаннат сени учмоғ гуликим бас манга,
Буки ҳар ён тийгининг жисмимда томгон қони бор.

Ёрса кўксумни, фигон зоҳир қилур жон риштаси,
Кўнглак ўлса чок, узулган торнинг афғони бор.

Жон қуши учқач, туз этти жисм уйин сели фано,
Эй хумоюнфол ўшул чугзеки, бир вайрони бор.

Шайху бир бодому қон ютмоқки, пири дайрнинг
Нуқл ила майдин фано аҳлига кўп эҳсони бор.

Даҳр шўхи макрига берма кўнгул, йўл баргин эт,
Сен киби ҳар гўшада невчунки юз меҳмони бор.

Лаъли ҳажрида Навоий қони қайнар демангиз,
Янги майдек руҳидурким, нолайи пинҳони бор.

205

Буким, кўнгулнинг ул ойсиз не саъб ҳолати бор,
Ул англагайки, бирав ҳажридин малолати бор.

Куйики тушмиш анинг зулми тийгидин бошим,
Ҳануз тийги юзидин магар хижолати бор.

Қулог дурию юзи икки ахтар этти қирон,
Ки олам ичра бaсе фитнага далолати бор.

Сабо дебон хабар ул гулдин, элни тиргузди,
Масихча деса бўлгай анинг рисолати бор.

Кўнгулни зулм ила буздинг, бале, бўлур маъмур,
Шахеки, мулкида эҳсон ила адолати бор.

Қадаҳ куёши била равшан айла хотирни,
Чу англасангки, фалак зулмидин залолати бор.

Навоий, истамас эл ишқинг, англагай буким,
Ўз-ўзи бирла жунун аҳлидек мақолати бор.

206

Сокиё, дай шиддатидин аклу ҳис бетоб эрур,
Чораси жоми билурин ичра лаъли ноб эрур.

Тийину қоқимни рокиб шўҳдар ўз эғнидин
Тоб бирла юзга чеккандин кўнгул бетоб эрур.

Ишқдин, йўқким совугдин оташин гул истабон,
Топмогондин булбул аъзосида пар синжоб эрур.

Сийм ўтдин сув бўлур, елдин ажойибдур буким,
Титрамакдин сиймбарлар жисми чун сиймоб эрур.

Тўлун ой эрмас, тун окшомким куёшнинг чашмаси
Муз тўнғубтурким, зиёси тийра чун маҳтоб эрур.

Сиймдин баҳман чаман Қофини то зол айлади,
Қушлар ул сийм остида симургдек ноёб эрур.

Эй хуш улким, лаългун май ич дебон таклиф учун,
Илги бир заррин камарнинг бўйнига куллоб эрур.

Кишу ўрмак қайдидин ўт, айшни фавт этмаким,
Киш қаророқ тулку ўрмак юпқароқ мошоб эрур.

Эй Навоий, гар муҳайё топмасанг асбоби айш,

Ғам ема, шаҳ қуллуғи юз айш учун асбоб эрур.

Ул сарафрозеки, олий дарғаҳининг ҳайъати
Барча саркашларга бош қўймоқ учун меҳроб эрур.

207

Товушким уй тошидин келса, дермен бағри тошимдур,
Эшикдин соя киргач, согинурменким қуёшимдур.

Ичинда тоғнинг қон, тошида юз минг бало тоши,
Онинг тошу ичи мутлақ дегайсен ичу тошимдур.

Эмастур гарду гўй ул шўх майдонида, гўёким
Бири фарсуда жисмимдур, бири саргашта бошимдур.

Сиришкимни жигар парголаси бил, доғи кўз нури,
Кўнгул сиррини, ваҳким, зоҳир этган ушбу ёшимдур.

Демай, паст ўлди афғоним елидин нахли айшимким,
Бу нахлим арраси муҳлик фиғон ичра хорошимдур.

Урармен ерга бошимни гамингдин жон талошурда,
Фироқинг хайли бирла ул урушум, бу талошимдур.

Ёмон ҳолимга ҳайрат қилманг, эй Фарҳод ила Мажнун,
Букун сиз меҳмонсизким, тараб бирла маошимдур.

Фалак қасри била кавн муттакосидин деманг сўзким,
Фано дайри маконим, фақр туфроғи фарошимдур.

Дедимким: «Тушта меҳроб ичра кўрдум қофири масте»,
Деди: «Кўргил, Навоий, кўз очибким, кўзу қошимдур».

208

Хаста кўнглум ўртанур гўё севар жоним борур,
Йиглағум келур, магар гулбарги хандоним борур.

Ул қуёш ҳажриндаким жонимни ўртар гам туни,
Шамъ янглиг, не ажаб, гар дурри галтоним борур.

Нил ила ҳар ён алиф кўксумга қозган, ваҳ, не суд,
Ким алифдек қад била сарви хиромоним борур.

Эврулуб бошига, рухсоридин ўртан, эй кўнгул,
Куйгуча ҳажринда чун шамъи шабистоним борур.

Мен худ ўлгум, шукрим, ул ҳам бора олғуси йўк,
Тийги ҳажри захмидин бу навъким коним борур.

Рози ўлдумким, ажал бўғзумни бўққайким, недин
Мен қолиб маҳжур анга ҳар лаҳза афгоним борур.

Не намоз ўлгайки, ўзни кўргузуб жамъ ичра жамъ,
Юз паришонлиг сари табъи паришоним борур.

Эй Навоий, шуълалиқ жонинг овучлаб, бошла йўл,
Кечкурун чун отланиб ул маст меҳмоним борур.

209

Не лўливашдур ул котил, ки кон тўкмаккадур яксар,
Қиё боқмоқлари — поки, итик мужгонлари — ништар.

Юзидинким хижилдур гул, паришон ҳар тараф кокул
Сочиб гулбарг уза сунбул, тўкуб кофур уза анбар.

Югурмакликда ҳар гунбад, ки секрер ул маҳи гулҳад,
Гули меҳр олдорар беҳад, уёлур гунбаза ахзар.

Чу лаъб асбобини тузди, саломат риштасин узди,
Қамардек ҳола кўргузди, узори давридин чамбар.

Либоси нози часпондур, гаҳи туз кадди чавгондур,
Замоне гўйи галтондур, зиҳи чобук, зиҳи дилбар.

Бошига сим ўлуб паррон, тушуб гирдига анжумсон,
Тулуъ эткан киби ҳар ён қамар атрофида ахтар.

Тўкуб қон неши гам бирла, очиб майдон ситам бирла,
Олиб таблу алам бирла кўнгуллар кишварин яксар.

Жунун шамъин қилиб равшан, кўнгулга телбалиқдур фан,
Паридек бўлгали парранда ул шўҳи пари пайкар.

Навоий бўлди лўливаш, ки келмиш анга лўли хаш,
Қани бир жоми лўликаш, ки лўли тутса бир соғар.

Тамаъ қилма фалақдин ком, ким ханжар қилур ошом
Янги ой шаклидин ҳар шом ул лўлийи бозигар.

210

Чун мени мажнун бошин атфол тоши синдурур,
Оҳ ўти жўлида сочимдин анга киз куйдурур.

Аҳли диллар, чехра очди ёр, очманг дийдаким,
Ҳар киши ул юзга кўз олдурди — кўнглин олдурур.

Кўргач ул юзни бошимга урди юз тийги бало,
Кўрки, чиққур кўз бошимга не балолар келтирур?!

Кўзда асрабмен багир қонин, тилар бўлсанг хино,
Суртсам кўзни аёгингга ҳамул дам билгурур.

Бульжабликлар жунунум ичра кўрким, халқин
Ишқ бир дам йиглатур ҳолимга, бир дам кулдурур.

Навбахори ҳуснидин топма фириб, эй шўхким,
Чарх даври навбахор ўтмай хазонин еткурур.

Эй Навоий, ҳажр андуҳида маст ўл зинҳор,
Ким кўнгулдин гамни бирдам зойил этган майдурур.

211

Оташин гул баргидин хилъатки жононимдадур,
Хилъат эрмас, ул бир ўтдурким, менинг жонимдадур.

Оташин лаъледурурким, анда музмар бўлди жон,
Оташин гул баргидан хилъатки жононимдадур.

Жон қуши хунобидин тутмиш малоҳат нахли ранг,
Ё либоси лолагун сарви хиромонимдадур.

Қатл биймидур, тараҳхумнинг доғи уммеди бор,
Бу либоси олким ул номусулмонимдадур.

Васл шоми куймаган парвона шояд қолмагай,
Бу шафақгун ҳуллаким шамъи шабистонимдадур.

Тутмасун гул суҳбатидин сарв ўзин кўп сарфароз,
Эй сабоким, ул тўни гулгун менинг ёнимдадур.

Соқие, гулранг май солиб кетур паймонаким,
Зухд биймидин халал фақр ичра паймонимдадур.

Эй Навоий, истама жон булбулин ҳар гулдаким,
Ул тўни гулгун, лаби гулбарги хандонимдадур.

212

Шамъ ул ой ҳажрида ҳар тун куймагим огоҳидур,

Дуди эрмаским, менинг ҳолимга ўтлуқ оҳидур.

Чиқти жон, рози эмон кўюннга боргай, негаким
Ҳар қаён азм этса, дарду гам анинг ҳамроҳидур.

Гар самандинг гардидин қолмон, не тонгким, бордур ул
Каҳрабоеким, бу хасдек жисм барги қоҳидур.

Бир маҳи хиргаҳнишин кўнглумни олмиш, эй рафиқ,
Йўқ ажаб, гар хаста кўнглум ноласи хиргоҳидур.

Ёр кўнгли истамиш кўнглумга сурмак тийги кин,
Ҳар не дилхоҳи онинг — мен хастанинг дилхоҳидур.

Мисри иззат истаган зиндони гамдин қочмаким,
Моҳи Канён тахтига боис мазаллат қоҳидур.

Эй Навоий, мен худ асрабмен гами ишқин ниҳон,
Айлаган зоҳир кўнгулнинг нолайи гаҳ-гоҳидур.

213

Савсаний тўн бирла ул қад савсани озод эрур,
Ё бинафша баргидин зеб айлаган шамшод эрур.

Оллоҳ-оллоҳ, билмон ул қадники, савсан баргидин
Зеблик шамшод эрур ё савсани озод эрур?

Ваҳ, не сарведурки, то хилъат кийибтур савсанин,
Чок ўлуб гул хилъати, булбул иши фарёд эрур.

Савсану сарве агар йўқтур, дамимдин бог аро
Ўртанибон сарву савсан ҳулласи барбод эрур.

Айни ифбатдин ўшул покиза гавҳар жисмида
Хилъат эрмаским, бинафш этган киби пўлод эрур

Шоми гам кўнглум узору ҳулласин ёд айлабон,
Меҳр ўти ҳар ён бинафш этган булутдин шод эрур

Қозғали гам Бесутун тогин Навоий илгида,
Ваҳки, савсан барги эрмас, тешайи Фарҳод эрур.

Юз тили бўлса, дам урмоқ шарт эмас озодадин,
Эй кўнгул, савсан тилидин бизга бу иршод эрур.

214

Оразинг хуршиду огзинг заррадин тимсол эрур,
Зарра узра нукта янглиг огзинг узра хол эрур.

Кокулунгдур мушку устида гирих мушк узра «мим»,
Қоматинг шамшоду зулф остида тушган «дол» эрур.

Қошу қадду сулфидин пайваста то наълу алиф
Танда кестим, ноладин озурда жисмим нол эрур.

Чун дедим, холинг била кўз мардумининг ҳоли бор,
Деди улким: хол дейсен, нуктасиз ҳам хол эрур.

Нукта дер ҳолатда тор огзингни кўргузган лабинг
Гўйиё занбур нешидин тешилган бол эрур.

Дурдкашмен пири дайр оллида мақбул ўлгали,
Давлат ахлининг қабули, кўрки, не икбол эрур.

Сокиё, гар давр таъжилин кўруб қон йигламас,
Бас, Навоийдек суроҳий ашки невчун ол эрур?

215

Менда бир ўтдурки, гар дам урсам афлок ўртанур,
Асрасам кўнглумда, жону жисми гамнок ўртанур.

Меҳр эмас оҳим ўтидин кўкка етмиш бир шарар,
Айб эмастур гар десам, дам урсам, афлок ўртанур.

Бас таним ўртарга қонлиг новакинг, хижронни қўй,
Барқ не ҳожат, бир учқун бирла хошок ўртанур.

Шамъ ўти моҳиятин англай деган парвонадек
Оразинг меҳрини фаҳм айларда идрок ўртанур.

Ишқ аро кўнглум неча толпинса ортар шуъласи,
Ўтқа тушган телба қилгон сойи топок ўртанур.

Ашқ юб жисмим кудуратдин, курутмиш оҳ ўти,
Ламъае тушгач узоринг барқидин пок ўртанур.

Эй Навоий, чун рутабдек оташин лаъли аро
Хаста кўнглум тушти, тонг йўқ, гар бўлуб чок ўртанур.

216

Биров гами яна кўнглумга кўзголон соладур,
Биров демайки, бу ошубни фалон соладур.

Неча якин бўладур ул огиз йўқи, лекин
Такаллуми яна кўнглум аро гумон соладур.

Таажжуб айламангиз дафъа-дафъа фарёдим,
Ки шавқ кўнглума ёдин замон-замон соладур.

Рафиқлар, билингизким, мусофирим ёди
Бошимга ҳар нафасе тарки хонумон соладур.

Десам, шикиб била ўзни забт айлай, ишк
Яна бу шуълани кўнглумга ногаҳон соладур.

Не навъ булбули зор этмасун фигонки, сипехр
Бу гулшан ичра баҳор ўлмаин хазон соладур.

Навоий ўлса, кўҳанпиру қуйса, айб этманг,
Ки мундоқ ўт анга бир шўхи навжувон соладур.

217

Ҳаёт богида то сарву лола бўлғусидур,
Менинг мумидди ҳаётим пиёла бўлғусидур.

Суроҳий ўлғусндур манга сиймтан маҳбуб,
Бошида қил анга мушкин кулола бўлғусидур.

Ҳаёт гулшани муг кулбасию мугбачанинг
Юзию қадди манга сарву лола бўлғусидур.

Не айб, базмим ичинда ҳазин фигонки, суруд,
Ангаки қон ютар, албатта, нола бўлғусидур.

Қадаҳки, ҳолима қон йиглар, эмди оҳимдин
Сиришки қатраси гулранг жола бўлғусидур,

Дединг фано недурур, мухтасар дейин: ўлмак,
Ки шарҳини тиласанг, юз рисола бўлғусидур.

Қачон май ичра юзунг акси тушса, эй соқий,
Пиёла даври ўшул ойга хола бўлғусидур.

Навоий, истама кавсар майини зуҳд била,
Ки бода ичкучи элга ҳавола бўлғусидур.

218

Барги най тўн ичида нол киби бели ниҳондур,

Қалами фўта қамиш бандидек устида аёқдур.

Айладим тарх вафо қасрини кўксум уза, кўрким,
Наъллар тарҳида айвонларидин ерда нишондур.

Зулфи ҳижронида мундоғки таним ҳар сори санчар,
Рағларим жисм аро қатлимга магар неча йилондур

Чугз вайрона аро англади гўёки ўлармен,
Мотамимга иши ҳар лаҳза гарибона фигондур.

Ўқунг огзида қизил тус эмас кўнглум ароким,
Тонг эмас, огзи қизил бўлса, гизо чун анга қондур

Хуллайи тоат этар дўзах ўтин дафъ, йўқ эрса,
Ул ҳароратқа не дафъ, кафанинг гарчи катондур.

Воизеким, ўзи қилмас амалу элга берур панд,
Гар эмас уйқуда, бас мунчаки дер, не ҳазаёндур?!

Хас киби тушти Навоий май уза, гам нета олгай,
Хосаким, анга ҳубоб уйи киби дори амондур.

219

Ҳар кишиким, бир сўз ул бадмеҳрдин тақрири бор.
Ҳолатимнинг токим ул тақрир этар тағйири бор.

Мухтариз бўл шуълайи оҳимдин, эй гул хирмани,
Ким чоқин хирмонга тушганнинг ажаб таъсири бор.

Кўнглума йўқ чора ўртанмақдин ўзга ишқ аро,
Ғайри куймақ мўрнинг ўт ичра не тадбири бор?

Ҳиндуйи зулфиким, ул юз тахти фармонидадур,
Жодуедурким, анга гўё пари тасхири бор.

Сабзайи хаттинг эрур ҳар сори зулфунг торидин
Хатти зангорийки, мушки ноб ила таҳрири бор.

Факр дашти не қотик йўлдурки, солиқ ҳар неча
Қилса диққат бирла ҳақ амрин адо, тақсири бор.

Гар Навоий жон бериб, ул зулфнинг бир торини
Олса, айб этмангки, бу савдо аро тавфири бор.

220

Оразинг кўзгусиму тер касратидин судаду?
Ёхуд ул ораз суйининг аксиму кўзгудаду?

Дема айни ноздин ул кўз очилмайдурки, бор
Кофирекима мастлиқ ифротидин уйкудаду.

Топмогим ўзни маҳол ўлмиш фирокинг шомиким,
Тоб ародур хаста жисму тоб ул гисудаду.

Сен урарсен новаку кўксум шикофидин кўнгул
Кўргали келмиш, хато қилмаки, хуш копудаду.

Сажда қилмоқ не тафовут Каъба ёхуд бутгаким,
Қоши мехроби қаён қилсам сужуд ўтрудоду.

Ўлмагимдин зулфунга гўё паришонлиг етиб,
Мотам аҳлидек қуйи солиб бошин қайғудаду.

Нух умрию Сулаймон мулкига йўқтур бақо,
Ич, Навоий, бодаким, олам гами беҳудаду.

221

Бу тоза туганким гамидин кўнглум ародур,
Кўнглум қуши гам дашти аро бағри қародур.

Жисмим аро пайконинг эмас ҳар сори, гўё
Ҳар гўшада ёмғур суйи гам тоги ародур.

То боги ҳалокида не гулларки очилгай,
Захмимдаги қон сув киби тинмайки бородур.

Жонимни чиқармоққа агар йўл ясамас ишқ,
Ғам тийги недин ҳар сори кўксумни ёродур?

Ғам шоми деманг субҳки кўк шамъин ўчурган,
Ашким сувидур улки, йироктин оқародур.

Қир водийи ишқ ичра енгилракки, бу йўлда
Ўзлук юкини ташламагон асру ҳородур.

Майхона Навоийгаву зоҳидға ики кавн,
Қим анга гараз икки сародин бу сародур.

222

Белию огзи кўрар-кўрмасда чун пинҳон эрур,
Бас, муни ўпмак, они қучмоқ қачон имкон эрур?

Мен доги дей белину огзинки кўрдум-кўрмадим,
Йўқ таманноларни топқон-топмогтон яксон эрур.

Бевафолар қадду мужгонини кўп қилманг хаёл,
Ким бири туз ўқдурур, бу бир итик пайкон эрур

Ишвагарлар лаблари қасдига жондин кечмангиз,
Негаким ўз қасди жони қилгон эл нодон эрур.

Туну кун деб истаманг ҳар лаҳза зулфу юзларин,
Ким бу бир дуди бало, ул шуълайи ҳижрон эрур.

Нўш эмастур даҳр базмида газакким нешдур,
Май демаким, согари даврон ичинда қон эрур.

Эй Навоий, бу гариб ишларга таклиф айладинг,
Бизгадур бисёр мушкул, гар санга осон эрур.

223

Юзи гулчеҳра соқийнинг тараб ҳукмига туғродур,
Юзинда май гули ул ёрлиг узра ол тамгодур.

Лаби лаъли ҳалокимен, агарчи жонфизиоликда
Масиҳо бирла ул гўё ўлук бирла Масиҳодур.

Дамим дуди хирад аҳлин қилур ҳар лаҳза савдойи,
Димогимда, кўрунг, ул зулф мушкидин не савдодур?!

Синонин кўксума то тикти ул чобук, бу хам қаддим
Ҳамоно гам сипоҳи қалбида ул ўқ учун ёдур.

Лабинг акси кўзум- шўробаси баҳрида гўёким
Чучук сувдурки, атрофида онинг талх дарёдур.

Жаҳонни чун кўзумга ҳажр шоми айламиш тийра,
Не суд андин мангаким, васл субҳи оламородур.

Бошим куш ошёни, тан жунун торожидин урён,
Не тонг, ёшлар югурмак ҳар тарафдинким, тамошодур!

Фидоси нақди исломимки, муг дайридаги соқий
Улус қонин тўқардин ваҳм қилмас, гарчи тарсодур.

Навоий, дайр пири гўйиёким шаҳр шайхига
Фано жоми ичурдиким, харобот ичра гавгодур.

224

Дуд янглиг дема кўнглум оҳи дардолудидур,
Ким кўнгул узра туган кўйган фатилам дудидур.

Абри ҳасрат ёмгирию тийрборони фано
Кисвати мавту ҳалоким турфа тору пудидур.

Дард накшин қилди ҳар догим уза султони ҳусн,
Ул дирамларнинг бу гўё сиккайи беҳбудидур.

Ишқ савдосида жонимга зиёндур, демаким,
Ҳар киши мундоқ зиён ишқ ичра қилса, судидур.

Хўблар кўйида истигно елидин ҳар ғубор,
Ким кўпар бир нотавоннинг жисми гамфарсудидур.

Жавҳари жоним олиб, тут журъае, эй мугбача,
Ким бу нақд аҳли фанонинг будию нобудидур.

То Навоий бўлса муг дайрида масту жомачок,
Ким тирикликдин бу султонлик анинг максудидур.

225

Сочбогингдин чиққон, оё, сунбули пурчинмудур?
Ё терисин солгон икки афъийи мушкинмудур?

Иффатингдиндурмуким меъжар юзига тушти чин,
Ёхуд анда зеб учуи машшота солгон чинмудур?

Нўшханд этганда лаълингдин кўрунмишму тишинг,
Англамон, ёхуд асал ичра ёзилгон «син»мудур?

Сунбулин кўргач, кўзум бўлди қаронғу, эй сабо,
Сочи мундог тийра ёхуд сочбоги эпкинмудур?

Чиқса акдингдин аруси даҳр, бергил нақди жон,
Демагилким, хунбаходур ушбу ё кобинмудур?

Даҳр золин гар десам Фарходкуш, айб этмангиз,
Гар эмас Фарҳокуш, охир денгиз, Ширинмудур?

Шавқ ўти топқач сукун дерсенки, ишқи таркин эт,
Эй Навоий, бир нафас бу шуълага таскинмудур?

226

Оразинг кўзгусида хат сабзадурким суда бор,
Ё магар зангор сув таъсиридин кўзгуда бор.

Ўқларинг пайкон била ҳар ён курук жисмимдадур,
Шохлар узра кўнгуллардекки ул ножуда бор.

Заҳри ҳажрин қилди дафъ ул кўз қароси, ваҳ, бу навъ
Қайда бергай хосият позаҳрким охуда бор.

Бордурур меҳроб тургоч бутга қилгондек сужуд,
Сажда қилсам қиблага то қошларинг қоршуда бор.

Зулф аро холинг агар дин қасди айлар, не ажаб,
Мунча кофирлиг рағи, ваҳ, қайси бир ҳиндуда бор?

Ишқ водийсин хатардур илм ила қатъ айламак,
Солик эрсанг ташла маълумунгнию осуда бор.

Юзин истарсен, Навоий, қочма зулфи фикридин,
Ким сен истар айшнинг уммиди бу қайғуда бор.

227

Оразинг хуснун фузун қилгон ҳилолий қош эрур,
Ёхуд ул юз шамъини ёрутқали минқош эрур.

Кўз ёшим дурри ятимин маҳрами ишқ айламон,
Ҳар нечаким пок гавҳардур, ва лекин ёш эрур.

Онча ёгдурди бало тошин танимга ишқким,
Юз минг эл ишқ аҳли гар кўксига урса тош эрур.

Хўблар лаъли хаёлотин пиширмақдур ишим,
Шуълалиқ кўнглум бу соғарларга гўё дош эрур.

Қолди аввал тоғ аро Фарҳоду Мажнун дашт аро,
Ишқ йўлинда манга икки ажаб йўлдош эрур.

Ул Масиханфос тарсо сайдидур кўнглум куши,
Ким малак дайри равоқи кунжида хуффош эрур.

Чун огиз очти Навоий кўнгли ҳар ён захмидин,
Не ажаб, гар ёшурун дарди эл ичра фош эрур.

228

Негиб туз этай қадким — жисмимда шиканлардур,
Найлаб туз урай дамким — бағримда тиканлардур.

Тирноғ ила хатларким рухсорим уза чектим,
Юз боғида ғуллардин ҳар сори чаманлардур.

Юз ёптию жон олди, очқанда равон олди,
Ўлтурғали ошикни, билмон, бу не фанлардур.

Зулфунгда тугун эрмас, кўюнгда ғубор эрмас,
Афтода кўнгуллардур, фарсуда баданлардур.

Юз аҳд ила маҳвашлар кўнғлумни олиб, эмди
Қатл айладилар, асру бадахд эканлардур.

Майхонада ҳар сори бир мастки бош қўймиш,
Кирпичлари ғўёким жонларға ватанлардур.

Жисмида Навоийнинг юз момуқ ила мархам,
Бир неча ўқунг захми бир неча туғанлардур.

229

Кўнгул эвиға ғаму ғусса селидин не қусур,
Ки бода лойи била қилмишам они маъмур.

Биравни мумкин эмас тийра айламак қайғу,
Ки солмиш ўлғай анға жоми бода ламъаси нур.

Хуш ул майеки, эмастур сафову лавн ичра,
Тамуғ ўти била жаннат суйиға ул мақдур.

Десам: бу ўт кул этар ғусса хирманин — не ажаб?
Десам: бу сўз тузатур фикр қасрини — не қусур?

Жаҳон ғамию узум бодаси гумон қилманғ,
Ки зоҳир аҳлиға бу маъни этти буйла зухур.

Валек аҳли ҳақиқатға май эрур ваҳдат,
Ғам ушбу қасрат эрурким, қилур кўнгулға хутур.

Ичилса соқийи тавфиқ илгидин ул май,
Кўнгул бу ғамдин эмас, шубҳаким бўлур маҳжур.

Манға бу май била бир жом келтур, эй соқий,
Ки кўнғлум ул ғам аро бўлмиш асру кўп ранжур.

Маломат аҳлиға, эй пири дайр, аёғ тутсанг,
Бу навъ қўйма Навоийни бир йўли мастур.

230

Не ажаб, ҳар ён мени мажнун бошида ёралар,
Баски ёғди устиға атфол элидин хоралар.

Оразинг атрофида гулдур кўрунган, эй пари,
Ё камар даврида саф тортибдурур сайёралар?

Ҳар куюн гўёки бир сарғашта ошиқ ғардидур,
Баски, туфроғ ўлди ишқинг даштида овворалар.

Англаким, аҳбобни кулбамда меҳмон этмишам,
Итлари оғзида ғар кўрсанг бағирдин поралар.

Анда Мажнун, мен буён Лайли, сен этғач ижтимоъ:
Бир тараф девоналар, бир ён пари рухсоралар.

Хонақаҳ вақфи суйин ичмаслар, эй шайх, анлағил,
Ғар хумор ўлса фано дайридағи майхоралар.

Эй Навоий, ишқ аро ўлмакдин ўзға чора йўқ,
Бас, ғалат бўлғай демак ушшоқни бечоралар.

231

Боштин-аёғ яланг таним узраким тоза доғ эрур,
Хуснунгға қилғали назар ҳар бири бир қароғ эрур.

Ишқ ғадолари деғай кўнглак эрур мураккаъйим,
Тоза туған нишонидин ҳар сори баски доғ эрур.

Захмларим фатиласи жон ўтидин туташқали
Тийра кўнгулға дарду ғам базми учун чароғ эрур.

Кўҳи балодурур таним, чашмаси кўзки, қон тўкар,
Тонг йўқ, ағар бу тоғ уза қон оқизур булоғ эрур.

Хурдасидин ичинда ўт ғунча эмаски боғ аро,
Ҳар сори ишқинг ўтидин бир қизигон думоғ эрур.

Зоҳиду учмоғу томуғ бийми била уммидеким,
Аҳли фаноға мосиваллоҳ ғамидин фароғ эрур.

Дайрда кўр Навоийни муғбачалар ғамидаким,
Эғнида чок хиркаву илғида бир аёғ эрур.

232

Юзунгда зарварақ ҳар ёнки лутфи бениҳоятдур,
Жамолинг мусҳафида ҳар бири гўё бир оятдур.

Сочингда зарфишон чеҳранг залолат шоида ҳар ён
Тажалло машъалидин ёругон шамъи ҳидоятдур.

Юзунгда нил холи равза ичра нилуфар шибҳи,
Бинафша гулшан ичра юзда нилингда киноятдур.

Кўнгул сайдига очма сунбулунг домин, юз очгилким,
Гул-ўқ очилса, қайд этмакка булбулни кифоятдур.

Эл ичра кўпдурур афсона Лайли ҳуснидин, лекин
Сенинг хуснунга ташбиҳ этмак они не ҳикоятдур?

Кўнгул конин кўп ул хунхора кўз ичти, эмас, гўё
Юзунг гулгунадин гулгунким, ул кондин сироятдур.

Дема, туш вақти ул юз кундин ортуқтур, муни кўргил,
Ким ул ёндин ниҳоят бўлса, бу ёндин бидоятдур.

Эрур бедод боринда тараҳхум дўстдии, юз хайф
Ангаким, шукр боринда иши доим шикоятдур.

Навоийга кўнгул бердинги, жонин олгасен бир кун,
Эрур ўз нафъи шаҳдин гар раиятга риоятдур.

233

Жаҳони буқаламун ичра тушмиш элга гудоз,
Магарки тосига ўт ёкти чархи шуъбадабоз.

Бу турфарокки, мунунгдак томуг аро тушмиш
Самуру қоқим учун олам аҳлига таку тоз.

Не кўкка чикмоқ эрур долбою ўтога била,
Ки болу пар бу эса, мумкин эрмас ул парвоз.

Не гармлигни кўяр, не фусурдалигни башар,
Нечаки куюб эрир ўту муз киби қишу ёз.

Фалак арусиди йўқ меҳру дилраболиг кўп,
Нечукки ҳусну жамол аҳлига вафо била ноз.

Эгилиб ўпса ер аҳли ғурур хурмат учун,
Шабих эрур анга мутлакки маст килса намоз.

Хуш ул жаридеки, бир навъ килса сайру сулук,

Ки соя ҳамқадам ўлса анга камар ҳамроз.

Наво агар тиласанг, тут қироқки, эгри бами
Не кўп тапонча еру не бийик чекар овоз.

Навоий, ёр ила бўлким, будур ҳарам васли,
Мақоминг ўлса Ажам ё Ироқ ёки Ҳижоз.

234

Рафиқлар, мени маҳзун нечук бўлай гамсиз?
Ки кўнглум эрмас аламсиз, кўзум эмас намсиз.

Синуқ кўнгулда чу йўқ шодлиг, согинурмен,
Ки йўқтурур бори оламда бир кўнгул гамсиз.

Демангки, ҳажрда май ҳамдам ўлса гам кам ўлур,
Ки ҳамдурур дам эмас бода ёру ҳамдамсиз.

Хуш улки, ёр фироқию ё кўнгил гамидин
Тамом умрида бир лаҳза эрди мотамсиз.

Кўнгул гамини деб аҳбоб раҳм қилди ҳабиб,
Менинг жароҳатим зрдик қолди марҳамсиз.

Кўзумдин этмагил, эй сарв, ҳеч жониби майл,
Ки яхшироқ кўрунур сарвким бўлур ҳамсиз.

Навоийни вараъу зухд қайди ўзлугидин
Халос қилмади, эй ишқу май, магар ҳам сиз.

235

Тиргузур юз хастанни бир ноз ила ул дилнавоз,
Чун етар мен хастага навбат, қилур юз навъ ноз.

Зоҳидо, ҳар дам демаким мазҳабингда бор қусур,
Қайси масжидда сенинг бирла қилиб эрдим намоз?!

Ишқ аро кўнглумни ул юз меҳридин манъ айламанг,
Ким эмас мумкин самандар ўтдин этмак ихтироз.

Бир кун оҳимдин ўшул бадмеҳр кўнгли юмшагай,
Нечаким пўлод эрур қаттиқ, топар ўтдин гудоз.

Ё раб, охир нетгамен ул шўхи бадхў бирлаким,
Зулм этар, қилсам тазаллум, ноз этар, қилсам ниёз.

Чархи минойи хати шарҳига ҳамроз истама,
Ким бу хат мазмунидин дам урмай ўтмиш аҳли роз.

Эй Навоий, сен бaсе олудадомансен, магар
Ишқ ул пок ила ўйнарсенки, дерлар покбоз.

236

Не гам, хумор килди эса қасди жонимиз,
Бордур чу кунжи майкада дорул-амонимиз.

Муг кулбасики, тенгри анга бермасун завол,
Бор хулду салсабил даме арғувонимиз.

Кел бир дам, эй ҳариф, харобот сориким,
Май важхидур бу хирқа била жилсонимиз.

Ул шўх биздин айруки айши ниҳон килур,
Биллах, бу навъ йўқ эди андин гумонимиз.

Эй ақл, кўй фасонаки, бир вақт бор эди
Ҳар поя минбар уза мулки дарсхонимиз.

Тутмадуқ ихтиёр ила майхона шаръин,
Қисмат ҳакими буйла чевурди инонимиз.

Май ичмасанг, Навоий, зиёндура дебон, не суд,
Йўқтур ўз илгимизда чу суду зиёнимиз.

237

Рамида кўнглум эрур ишқ мубталоси ҳануз,
Бошимда бордурур ул сарвқад ҳавоси ҳануз.

Юзунг фироқида ҳар бир кўзум менинг бир доғ
Қуюбтурур, вале тушмайдурур қароси ҳануз.

Фақиҳ килди дуо: «Ишқдин қутулгил» деб,
Қабул курбида эрмас эмиш дуоси ҳануз.

Нечук тамаъ қилайин меҳр ила вафосинким,
Ҳақир жонима дархўрд эмас жафоси ҳануз.

Ҳалок ўқи кўзунг урмиш кўнгулга, тонмаки, бор
Ёнида кирпику қошингдин ўқу ёси ҳануз.

Ҳалокинг ўлғали жон кўз қарорди, ваҳ, юз очиб,
Қародин они чиқаргилки, бор азоси ҳануз.

Сипехр зулмидин ул навъ мотамайдуру субх,
Ки умрлар ўтубон чок эрур либоси хануз.

Навоий жон берур, ул муддаини махрам этар,
Бу ишга юз минг эмастур анинг сазоси хануз,

238

Жамоатеки, жунун манъини манга киласиз,
Тош отибон не учун телбаларга котиласиз?

Кетинг, кўнгул била жонким, видоъингиз килдим,
Фироқ агар будурур, эрта кунни кеч қиласиз.

Фироқ кунидур, эй кўзлар, эмди қон йигланг,
Билурмусизки, букун не кишидин айриласиз?

Кўзум ҳакини биҳил килдим, эй жавоҳири ашк,
Ки бори ҳам анинг-ўқ мақдамига сочиласиз.

Фироқ нешлари, ваҳки, яна раҳм этмай,
Нафас-нафае нега мажруҳ ичимга сончиласиз?

Кўнгул фасоналари, сизни, ваҳ, нетиб яшурай,
Бу навъким, юз уза қон ёш ила ёзиласиз.

Навоий ҳажрга қолди, қилинг висолда шукр,
Жамоатеки, севар ёрингиз била биласиз.

239

Навбахор айёми бўлмиш, мен диёру ёрсиз,
Булбул ўлғондек хазон фасли гулу гулзорсиз.

Гоҳ сарв узра, гаҳи гул узра булбул нагмасоз,
Ваҳки, менмен гунгу лол ул сарви гулрухсорсиз.

Тонг эмастур, гар диёру ёрсиз озурдамен,
Ким эмас булбул гулу гулзорсиз озорсиз.

Равза ашжори ўтундур, гуллари жонимга ўт,
Мумкин ўлса анда бўлмоглиг даме дилдорсиз.

Май чу бердинг, зулф ила банд эт мени, эй мугбача,
Ким хуш эрмас муг била ичмак қадах зуннорсиз.

Топмадуқ гулранг жоме бехумор, эй богбон,

Ваҳки, бу гулшан аро гул бутмас эрмиш хоренз.

Аҳли зухд ичра Навоий топмади мақсадқа йўл,
Вактингизни хуш тутунг, эй жамъким, хумморсиз.

240

Ўзга бўлди ёру меҳри менда боқийдур ҳануз,
Нотавон кўнглумда ул ой иштиёкидур ҳануз.

Гарчи ўзта ёр истар хотирим, бордур валеқ
Жон анга манзил, кўнгул онинг висоқидур ҳануз.

Ғайр ишқи кўнглум эвинда нечук қилгай нузул,
Ким хаёли маскани кўзум равоқидур ҳануз.

Ишқ ила май таркин, эй носих, не навъ айлай қабул,
Ким кўнгулга орзу ул турфа соқийдур ҳануз.

Фурқат ўти дофиъи доғ ўртамақдур демаким,
Ўртаган жоним ул ой доғи фироқидур ҳануз.

Чарх ёлғуз қилмади Фарҳод қонин лолазор,
Лола қонин тўккучи онинг нифоқидур ҳануз.

Эй Навоий, гарчи мени меҳрсиз дер эрди ёр,
Ўзга бўлди ёру меҳри менда боқийдур ҳануз.

241

Кўюнғ борида қилмон жаннатга гузар ҳаргиз,
Қаддинг қошида солмон тўбига назар ҳаргиз.

Ўқунга кўнгул мойил, мужиб недур, эй қотил,
Ким ўтганидин бўлмас кўнглумга хабар ҳаргиз.

Бу жисми низор ичра кўнглумни гумон қилманг,
Шохеки курур, анда ким кўрди самар ҳаргиз?

Лаълингда малоҳатдин жон комидадур лаззат,
Бу таъм қачон бергай туз бирла шакар ҳаргиз?

Кўнглига фиғонимдин раҳм ўлмаса, эй булбул,
Гул ғунчасига борму нолангдин асар ҳаргиз?

Пил ўлса сенинг хасминг, десангки зарар топмай,
Бир пашшага оламда еткурма зарар ҳаргиз.

Махлас тиласанг гамдин даҳр ичра Навоийдек,
Қўймагасен илгингдин согарни магар ҳаргиз.

242

Замоне гарчи ёдим қилмас ул номехрибон ҳаргиз,
Фигонким, ёди чиқмас хотиримдин бир замон ҳаргиз.

Оти огзим аро мазкур, ўлармен, оҳким, бўлмай
Отим огзига бир мазкур ўларга комрон ҳаргиз.

Кўнгул то водийи ишқига тушти, қилмади бир ҳам
Ватанни ёд ул оворайи бехонумон ҳаргиз.

Лабидинким, кўзум ёши жаҳонни лаългун қилди,
Багир жузвидин айру топмади бир қатра қон ҳаргиз.

Ити фарёдини ёқманг мангаким, хўйидин умре
Улуғроқ тинмадим, не навъ чеккаймен фигон ҳаргиз?

Ёриб кўксум, жунун таъвизидек жон пардасин очма,
Ки фош ўлмайдуру ул қонлиг неча доғи ниҳон ҳаргиз.

Ғаму андух яъжужига ҳар девор саддедур,
Фано майхонасидек топмадуқ дорул-амон ҳаргиз.

Бу дамни тут ганиматким, келур дамдин асар йўқтур
Не дамким ўтти, худ андин киши топмас нишон ҳаргиз.

Қирон қилдинг, Навоий, назм ароким илтифот этмас,
Сўзунгдин ўзга сўзга хусрави соҳибқирон ҳаргиз.

243

Хуррам ўлди боғу бир гулдин ичимда гам ҳануз,
Кулди ҳар ён гунчаву кўнглум иши мотам ҳануз.

Булбул ўлди гул ҳарими хирманининг маҳрами,
Гульзозорим кўйида мен телба номаҳрам ҳануз.

Чикти туз ҳар нахл уза бир ишқпечон ёрмашиб,
Ваҳки, бир қад ишқидин жисмимда печу ҳам ҳануз.

Очти савдо дафъига сунбул мусалсал туррасин,
Оҳким, бўйнумда занжири жунун маҳкам ҳануз.

Сокиё, раҳмики тортиб лола согар дам-бадам,
Лолагун согарга мен бўлмай даме ҳамдам ҳануз.

Фақр нахлидин гули мақсуд узмак истама,
Етмай анда оху ашкиндин ҳавову нам ҳануз.

Бир сўзин истаб Навоий ўлди, ваҳким, етмамиш
Хуққайи ёкутидин кўнглумга ул марҳам ҳануз.

244

Бўлди шому жонға ул ой ҳажридин қайғу ҳануз,
Етти субҳу кўзларимга кирмамиш уйку ҳануз.

Оби ҳайвонинг гамидин токи заъфим бўлди саъб,
Бормамиш бир қатра бўғзум ичра, жоно, су ҳануз.

Жавр ўқин оттинг, вале бийм эрди ҳижрон тийгидин,
Етти ул ҳам бошима кўнглумдин ўтмай бу ҳануз.

Новакинг умредурур кўнглумда хандон бўлгали,
Бор онинг муфрит жунунидан манга кулгу ҳануз.

Сехр ила ул кўз килиб зулфунг камандин аждаҳо
Бузди олам халкину бас айламас жоду ҳануз.

Шохиди мақсуд акси кўнглума тушмас дединг,
Ғайр нақшидин магар пок эрмас ул кўзгу ҳануз.

Деди, бўл фоний висолим истасанг, бўлдум фано,
Эй Навоий, сўрки мундин ортуг истарму ҳануз?

245

Ҳар неча кўнглумни чок этсанг, қилур ишкинг ситез,
Ул сифатким, ўтни ёргон сойи бўлур шуъла тез.

Сабр ила ишқим хусумат бошлаб ўртарлар мени,
Ўт бўлур зоянда, тош этса темур бирла ситез.

Ғам туни рихлат саҳоби жоласидур ё эрур
Мотамимга чарх анжум жавҳаридин ашкрес.

Васл аро ашқим қилур тугён ўшул юз тобидин,
Ёз фаслида қуёш тез ўлса, бўлур сейл хез.

Сарву ғунчанг жилваси куйдурди элни, оҳким,
Даҳр аро тўбию кавсар бирла солдинг рустхез.

Кўз уйидин ул пари рам килди, мардум ашкидин

Бўлди чун ҳамхона тардоман, эрур авло гурез.

Чун Навоий васл топти, эмди бирдур, эй табиб,
Шарбатин гар захр ёхуд оби хайвон бирла эз.

246

Бўлмаса ул бут қоши меҳробим ичра жилвасоз,
Қиблага, кофирмен, ар бош индуруб қилсам намоз.

Қон ёшимдин лаългун кирпик била айтур кўзум
Оразинг наззорасин айларда юз тил бирла роз.

Қадди васлин истасам раънолиг айлар ноз ила,
Хусн бўстонида ул саркаш қад эрмиш сарвиноз.

Одамийликдин қочиб, еттим жунун ўтин сочиб,
Эй саломат аҳли, айланг телба итдин ихтироз.

Чехра оч кўнглумни десанг куйдурай, хижронни қўй,
Ўт не ҳожат мум топса меҳр тобидин гудоз?

Риштайи ашкин тутуб туфрог сори тортар фано,
Ул сабабдин эгма қад зоҳир қилур аҳли ниёз.

Эй Навоий, гайр нақшин пок юб жон лавҳидин,
Ёр учун жон ўйнасанг, ул лаҳза борсен покбоз.

247

Меҳнат ўтидин ёруқтур ҳар тараф қошонамиз,
Бўлди гўё аждаҳо коми бизинг вайронамиз.

Тойири васл учти ашким жоласидин ваҳм этиб,
Қушқа, ваҳким, рам берур толиё йўқидин донамиз.

Ул чароги хусн вайрон кулбани ёрутқали
Меҳр шамъин ёрутубтур ҳар куюк парвонамиз.

Бўлди ошиқ ақл ила ҳазл айлабон вола кўнгул,
Ўтқа тушти ўйнай-ўйнай кул била девонамиз.

Эл тилидин уйку учмиштур кўзумдин гўйиё,
Ким эрур бахт уйқусининг боиси афсонамиз.

Ўлтурай бир май била деб, тиргузурсен, соқиё,
Оби хайвон бирла гўёким тўлар паймонамиз.

Муршидеким, қилса иршоду фано, биллах, анга
Бу вужуди оразидин ўзга йўк шукронамиз.

Кўйида кўнглум кўнгуллар ичра кўрдум, турфа кўр,
Турфароқким, ошнолик бермади бегонамиз.

248

Сарвакдлар агар биру гар оз,
Юздин эрмас бири бизинг била туз.

Ғаразим ул санамга сажда дурур,
Ер ўпай деб қошида кўйсам юз.

Юзидин зулфига кўнгул бормас,
Кимса шабравлиг айламас кундуз.

Не биров бўлса ҳамраҳинг токат,
Не таҳаммулки, кезгасен ёлғуз.

Ҳар кўзум ул куёш фироқи туни
Бир фалакча аён қилур юлдуз.

Бормен, эй пири дайр, бас махмур,
Карам айла, каромате кўргуз.

Қадди ҳажринда тортсанг нола,
Рост оҳанги, эй Навоий, туз.

249

Сейл ун чектию савдо менда бепоён ҳануз,
Дашт сарсабз ўлдию мен талба саргардон ҳануз.

Гунбазин килди иморат ғунчанинг ёз ёмғури,
Телба кўнглум уйи савдо селидин вайрон ҳануз.

Ҳар куруг шох ўлди дашт узра сабодин хуллапўш,
Тинмағур жисмим жунун водийсида урён ҳануз.

Тонг насими бирла найсон ёмғури не судким,
Оҳу ашким даҳр аро ҳар дам солур тўфон ҳануз.

Ёнгил, эй Исодамим, хуснунг баҳори ҳаққиким,
Бордурур мухлик жунунумга даво имкон ҳануз.

Не осиг, ҳар оқ гул ўлса марҳам учун бир момук
Чунки чикмайдур ярамдин гунчадек пайкон ҳануз.

Дашт ҳайвони кочарлар суҳбатимдин рам килиб,
Ақли йўқ носих гумон айлар мени инсон ҳануз.

Ком еткурмак ганимат англа ҳожат аҳлига,
Эй гани, бу дамки коминг бирладур даврон хануз.

Шайх манъ айлар жунун ҳар дам Навоийга, кўрунг,
Ким баҳор айёмида гофилдур ул нодон хануз.

250

Ул пари кўйида мен девонани банд айлангиз,
Банд-бандим зулфи занжирига пайванд айлангиз,

Халқ тарки ишқ айларга мени дилхастани,
Ўлтуруб олам элига мужиби панд айлангиз.

Телба кўнглум топсангиз, эй ёр кўйи итлари,
Тўш-тўшидан тишлабон парканд-парканд айлангиз.

Бодайи ишқ асру маст этмиш мени, эй дўстлар,
Жомима афюн эзиб ҳар дам хирадманд айлангиз.

Йигласам аччиг малул ўлмоқ недур, эй хўблар,
Ҳазл учун гоҳи боқиб, сиз ҳам шакарханд айлангиз.

Ишқ баҳрида дури васл истасанг, эй аҳли дард,
Кўнглунгуз ул нақд ёди бирла хурсанд айлангиз.

Қилсангиз тасвир Лайли ҳуснин ул ойдек сизинг,
Лек Мажнунни Навоий бирла монанд айлангиз.

251

Туфрогимдин, кошки, жисме мураттаб қилсангиз,
Бир ит ўлса кўйида руҳига қолаб қилсангиз.

Етмагай чобуксуворим гардига, эй аҳли ишқ,
Меҳрни рокиб килиб, гардунни маркаб қилсангиз.

Боданўшум базми гавгосидин, эй жону кўнгул,
Самъига етмас неча фарёду «ё раб» қилсангиз.

Олами ишқ узра бас лойиқдурур, эй дарду шавқ,
Дуди оҳимни сипеҳр, ашкимни кавкаб қилсангиз.

Маркаби наълин мужалло қилғучилар зеб учун,

Оразимга суртунг ул дамким, музаҳҳаб қилсангиз.

Гайри нўшо-нўш азал соқийсидин келмас хитоб,
Бизни, бас, май журмидин бўлмас мухотаб қилсангиз.

То Навоий, қисмат ўлгон майни ичмас чора йўк,
Дўстлар, авло буқим жомин лабо-лаб қилсангиз.

252

Юзунг фирокида ҳар оҳ ўтинки чектим тез,
Ул ўт шароралари бўлди ҳар тараф гулрез.

Қазо мусаввири гўё ҳал этти лаълий ранг,
Лабинг ақиқини айлар маҳалда рангомез.

Лабинг малоҳати гавго кўпорди оламдин,
Шакарни буйла киши қайда кўрди шўрангез?

Итингки шерзабундур, анга топа олмон
Десам, кўрай ани бошимдин ўзга дастовез.

Чу келди хасталигим сўргали қадахнўшум,
Кетур пиёлаки, ўлсам ҳам айламон парҳез.

Десанг замона ситезини ҳар замон кўрмай,
Замонни хуш туту қилма замона бирла ситез.

Гули сабоҳ юзин кўрмагайсен, эй булбул,
Бу гулшан ичра Навоийдек ўлмасанг шабхез.

253

Онсиз ўлмоқ эрур ўлмоқ жонсиз,
Бўлайин жонсизу бўлмай онсиз.

Қоши бу чок кўнгулдин айру
Филмасал ёйе эрур қурбонсиз.

Оҳким, дард юзидин чиқмас,
Ўқ эмас бўлса эрур пайконсиз.

Ишқ дарёсига, эйким, кирдинг,
Билки, бу баҳр эрур поёнсиз.

Ёрсиз кўнглум эрур ошуфта,
Мулк ошуб топар султонсиз.

Сузу ўт ичра сиз, эй кўзу кўнгул,
То ул ой оразига хайронсиз.

Гар Навоий чекар ун ҳажр туни,
Йўқ ажаб, тун эмас ит афгонсиз.

254

Ёрдин айрилгали шайдо кўнгул, беҳоб кўз,
Ҳар замон зоҳир қилур савдо кўнгул, хуноб кўз.

Кўзу кўнглум баҳру бар сайр эттилар ёр истабон,
Бу сафарда топтилар ягмо кўнгул, гарқоб кўз.

Кўзу кўнглумдин бири кўюб, бирисин бузди сел,
Йўкса невчун бўлди нопаидо кўнгул, ноёб кўз?

Деб эмиш, ҳажримда мендек кўзу кўнглин асрасун,
Войким, йўқтур манга хоро кўнгул, қассоб кўз.

Ваҳ, не кун бўлгайки, етгай васлингга кўзу кўнгул,
Тортибон фарёду вовайло кўнгул, йиглаб кўз.

Кўрмайин деб кўрди кўз, кўргач кўнгул қилди ҳаво,
Бўлди зор этган мени расво кўнгул, қаллоб кўз.

Дўст кўзла, хасмдин узгил кўнгулким, тушса иш
Бермасу олмас эмиш аъло кўнгул, аҳбоб кўз.

Эй Навоий, гўйиёким ёр меҳмон бўлғуси,
Ким мурағтаб айламиш маъво кўнгул, абвоб кўз,

255

Жилваму қилди сариг бўркин кийиб ул сарвиноз,
Ёки чекти шуъла аҳзар жисм ила шамъи тироз.

Куйса мажнун кўнглум ул юз ламъасидин, тонг эмон,
Не учунким айламас девона ўтдин ихтироз.

Улки эрмас ишқи поку сажда айлар кўрса ҳусн,
Уйладурким, айлагай фосик таҳоратсиз намоз.

Рози ишкинг дерга пайконинг эрур кўнглумга тил,
Лол тил бирла қилур эрмиш такаллум аҳли роз.

Секритиб чикти яна майдон сари ул турк маст,
То яна қайси кўнгул мулкига қилгай турктоз.

Ишқ агар комилдурур, ошиқ қилур маъшукни,
Йўқса, невчун айлади Маҳмудқа куллуқ Аёз?

Ҳар мақом ичраки бўлсанг айру бўлма ёрдин,
Эй Навоий, хожат эрмас қилмоқ оҳанги Ҳижоз.

256

Ғам юки қилмайдурур ёлғуз мени маҳзунни кўж.
Ҳам бу юк қилмиш эди Фарҳод ила Мажнунни кўж.

Қилди чун Фарҳод ила Мажнун қадин ҳам, не ажаб,
Юз аларча заъф ила гар қилса бу маҳзунни кўж.

Юк агар будур не Фарҳоду, не Мажнуну, не мен,
Рост гар дерсен, бу юк айлабдурур гардунни кўж.

Ваҳ, не юкдур буки гардун қоматин кўж айлади,
Ўйлаким «гардун»нунг остида кўрарсен «нун»ни кўж.

Юзи маҳтобида мушкин қрши невчун кўж эрур,
Ўтрилик гар қилмади ул ҳиндуйи мавзунни кўж.

Этриликка шуҳра бўлмоқ истамассен, айлама
Аҳли исён хизматида қадди беконунни кўж.

Ғар Навоий кўж эрур шаҳ хизматида, не ажаб,
Чунки қилмиш куллуғи Жамшиду Афридунни кўж.

257

Даҳр судидин тамаъ узким, зиёне беш эмас,
Умрни тутқил ганиматким замоне беш эмас.

Уй бино айлаб ажабдур элни меҳмон айламак,
Улки бу уй ичра беш кун меҳмоне беш эмас.

Қўй тавонолик сўзин, ёд эт ажал хоринки, пил
Пашшалар ниши қошинда нотавоне беш эмас.

Кир фано дайридаким, ҳар шайху юз савдо анга,
Улки отин хонақаҳ қўймиш, дўконе беш эмас.

Эйким, ўлмиш хилъатинг зарбафт, бори билким, ул
Маъни аҳлин кулдурурга заъфароне беш эмас.

Меҳр тожу чарх тахтинг бўлса гофил бўлмаким,

Меҳр бемеҳру фалак номехрибоне беш эмас.

Шаҳга иш эл фикрини қилмоқдур улким, зебким,
Бир сурук қўйдур раоё, ул шубоне беш эмас.

Ғар Навоий истади оворалиг, эи аҳли хуш,
Ғам еманг, девонайи бехонумоне беш эмас.

Авжи давлат узра бўлсун доимо Билкиси аҳд,
Ким Зухал қасринда ҳар тун посбоне беш эмас.

258

Не ажаб, гар нуқл тухми ғам қушин ром айламас,
Маст чун бир дам овуч кокмоқдин ором айламас,

Тун куёшка ёвуй олмасдекдур улким, май сари
Тийралик шахси азимат бир-ики гом айламас.

Фикру ғам қочмоққа майдин истасанг равшан далил,
Шайх ё зоҳид недурким бода ошом айламас.

Айни нозу шевадин кофир кўзунг, эй мугбача,
Турфатул-айни эмаским қасди ислом айламас.

Жисм аро пайконларинг сув килди кўнглум оҳ ила,
Бодайи шавқин, ажабким, ичғали жом айламас.

Воизо, айлаб тамаъ қон ютмагилким, пири дайр
Лаълидин ўзга савол аҳлига инъом айламас.

Дема, ишқ ўйнаб Навоий оқибат не бўлғуси?
Ким бу иш оғоз қилгон фикри анжом айламас.

259

Кийик чарми заиф эғнимга мажнунлуг нишони бас,
Жунун тоши синук бошим уза куш ошёни бас.

Дамингни асра, эй Исоки, ранжим дафъига ҳар кун,
Ғизо ул ой қиличи захмининг бир қатра қони бас.

Сену хайвон суйи, эй Хизр, тутқил тарки жонимким,
Манга ёр оллида ўлмак ҳаёти жовидоний бас.

Шаҳу иззат саририким, агар будур жаҳон жоҳи,
Манга идбор кўйида мазаллат хокдони бас.

Ғанию кўнглида пинҳон дирам фикрию ишқ ўти
Менинг кўнглумда кўйдургон неча доғи ниҳоний бас.

Санга кавсар суйию лаҳни Довудийки, дайр ичра
Муганний нағмаси бирла манга жоми мугоний бас.

Ҳаводис дафъига шаҳ кўк ҳисори узра гар чиқсун,
Ки фақр аҳли учун дайри фано дорул-амони бас.

Фигонким, лутфу қаҳрига тафовут йўқни ҳам англаб,
Фано аҳлига жаврин қилмади бу дайри фоний бас.

Навоийдек ўлар ҳолимда деманг хуру жаннатни,
Сизинг барчаки бу оворага бир кўрмак они бас.

260

Нафис кийгулук ўлса яланг танимга ҳавас,
Ҳасир нақши ҳасири либос ўрнига бас.

Сиришқ йўлини хас бирла туттилар, ёхуд
Кўзумни йўлига суртарда мунча тўлмиш хас.

Бир ўт димогима ҳажр урдиким, нафас андин
Чиқар самум ўлуб, ар худ бўлай Масихнафас.

Азим анингдек эрур ишқ маҳмиликим, анга
Қазо фалакни икки бўлса, бўлгай икки жарас.

Танимга чоклар очти, не айб, агар ўлсам,
Ки руҳ булбулининг лойики эмас бу қафас.

Кўнгулки, кофири ишқ ўлди, ор эрур зуннор,
Нединки, мугбача зулфин белига қилди марас.

Фано ҳавас қилу фақр эт ҳаво Навоийдек,
Вале ҳавову ҳавас қилмагил ҳавову ҳавас.

261

Даме эрмаски, лаълингдин кўнгул юз лахт қон эрмас,
Доғи ҳар лахт қон ёшим била кўздин равон эрмас.

Юзунг меҳри ичинда кўз солиб огзингни кўрмасмен,
Агарчи зарра хуршид оллида кўздин ниҳон эрмас.

Ушалгон ҳар сўнғак жисмимда гўё каъбатайнедур,
Ниҳоний доғи зойид нуктасидурким, аён эрмас.

Эрур дардимга таскин бу кеча, лекин тўшук кўксум,
Ажаб гар новаки кўнглумга киргандин нишон эрмас.

Мени ўлтургали гамзанг ўки умредурур, лекин
Тирик лаълинг хаёли бирламен, жисмимда жон эрмас.

Лаҳад кунжин ватан айлаб минибтур умридин Мажнун,
Не бўлса, мен киби оворайи бехонумон эрмас.

Бу давр ичра қачон жоми фароге етгай, эй соқий,
Чу бир дам дарду меҳнат захри чекмакдин амон эрмас.

Агарчи қон ютар булбул, вале не гам анга, чунким
Навола гунчадин айруву гулдин ўзга хон эрмас.

Навоий ўлди, гар парвона куйди, булбул ун чекти,
Булар гар яхшидурлар, ишқ аро ул ҳам ямон эрмас.

262

Сунбулин Лайли очибтур — ел абиросо эмас,
Догини Мажнун конатмиш — лолайи хумро эмас.

Настаран кўзгусида бир сори мен, бир сори ёр
Чехра аксин кўргузубтур бир, гули раъно эмас,

Гулни ўхшотқон учун ёрумга гўё бог аро
Музтариб кўнглум қушидур, булбули шайдо эмас.

Сунбул устидин насим эсгач, нигорим туррасин
Ёд қилдимким, димог ошуфтадур, савдо эмас.

Наргис олтун жомининг оллида кофурий ҳарир
Пардаи жонимдурур, марҳун қадаҳполо эмас.

Дема, афгонимда булбул ноласидек йўқ нишот,
Бу ҳам андуҳзо эмас, гар гул нишотафзо эмас.

Гулни сарв узра хаёл эттим кўнгул бўстонида,
Рост айтай, сарви гулрўюм киби зебо эмас.

Бўлмангиз мағрури ҳусн, эй шўхларким, бог аро
Сиз киби билтурги гуллардин бири пайдо эмас.

Манга гулрух соқию булбулга гул тутти қадах,
Маст эрур ул ҳам, Навоийдек вале расво эмас.

263

Демаким, нўши лабидин кути жон қилдим ҳавас,
Оби ҳайвондин ҳаёти жовидон қилдим ҳавас.

Лаъли нўшидин ғар ўлсам ҳам эмастур айбким,
Ҳазм эта олмас ғизо мен нотавон қилдим ҳавас.

Тош ебон, атфол ғоми бирла жон берсам, не тонғ,
Ким пари васлиға жони комрон қилдим ҳавас.

Остонинг истадим бош қўйсам, эрмас айбким,
Салтанат тахтин мени беҳонумон қилдим ҳавас.

Ҳар фатила захм ароким эрди, чектим жон аро,
Кўнғлума қўймоқ неча доғи ниҳон қилдим ҳавас.

Зухд ила йўл топмадим мақсадға, май тут, пири дайр,
Ким ўзумни эмди расвойи жаҳон қилдим ҳавас.

Эй Навоий, тоғу водий тутмоғим айб этмаким,
Ёшурун дардим демак тортиб фиғон қилдим ҳавас.

264

Бас недур, кўз ғар ҳаёлинг хайлиға манзил эмас,
Ҳар каро бир ўт ери давринда кирпик хору хос.

Жаннат аҳлиға эрур ҳар лаҳза кўюнғ орзу,
Дўзах аҳли уйлаким жаннатни қилғайлар ҳавас.

Новакинғ пайконини то чектилар, нолон кўнгул
Айламас афғон кўнгулсизликдин андоғким жарас.

Дема мен мажнунға, эй носихки, бас қил оҳни,
Ким манға иш ул пари ишқида бўлмиш оҳу бас.

Заъфдин беҳуд кўруб, оғзимға ул юз кўзгусин
Қўйсанғ ул дам урмағаймен, биллаҳ, ар ўлсам нафас.

Дайри пири хизматиға чекмайинму белни чуст,
Ким неча зуннордин тонғмиш белимға бир марас.

Соқиё, даврон ағар будур, Навоий ҳар замон
Жомиға беҳушдору қотмоғ айлар мултамас.

265

Оҳ ўкин жон ичра асраб, кўнглум изҳор айламас,
Йўкса бир дам бормуким, юз жонни афгор айламас.

Ваҳ, не юздур улки, таклидин қилиб наққоши Чин
Чекса юз сурат, бирин юздин намудор айламас.

Ишқдин чун мункир ўлмиш кўнглум, ўлтурмак не суд,
Ҳажр ила то они кўрқутмассен, иқрор айламас.

Кўйдунг, эй акл, очкали юз пора кўнглум зулфини,
Ҳар бири бир риштасин кондинки зуннор айламас.

Жон фидо қилғумдурур, лаълинг қабул этсун десам,
Дерки: «Рухуллаҳ бу навъ ишларга бегор айламас».

Не осиг, ҳар заррага оҳим куёшдек солса ўт,
Ул куёш кўнглига чунким заррае кор айламс.

Сокиё, давр ичра ул юз акси кўргузган қадах,
Фитна айларким, сипехру меҳри сайёр айламас.

Фоний ўл, гар истар эрсанг васлким, қилмас насиб,
Кимни бир давлатгаким тенгри сазовор айламас.

Демангизким, бархабар бўл телба кўнглунгдин, чу ул
Қайдаким борса Навоийни хабардор айламас.

266

Мени мен истаган ўз суҳбатига аржуманд этмас,
Мени истар кишининг суҳбатин кўнглум писанд этмас.

Не баҳра топқамен ондинки, мендин истагай баҳра,
Чу улким, баҳрае ондин тилармен, баҳраманд этмас.

Нетай хуру пари базминки, қатлим ё ҳаётимга
Аён ул захрчашм айлаб, ниҳон бу нўшханд этмас.

Керакмас ой ила кун шакликим, ҳусну малоҳатдин
Ичим ул чок-чок этмас, таним бу банд-банд этмас.

Керак ўз чобуки қотилваши Мажнуншиоримким,
Бузуг кўнглумдин ўзга ерда жавлони саманд этмас.

Кўнгул уз чарх золидин, фирибин емаким, охир
Ажал сарриштасидин ўзга бўйнунгга каманд этмас.

Ул ой ўтлуг юзин очса, Навоий, тегмасун кўз теб,

Муҳаббат тухмидин ўзга ул ўт узра сипанд этмас.

267

Дам- бадам лаълинг хаёлидин ичим конму эмас?!
Катра-катра кўз йўлидин юзга галтонму эмас?!

Гаҳ ўлуб, гоҳи тирилсам, тонг эмас, ваҳ, гамзаси
Қотил эрмастурму ё нўши лаби жонму эмас?!

Не ажаб, ишк офатидин чиқса жон тан мулкидин,
Шаҳнайи золимму эмас ё мулки вайронму эмас?!

Новаки зулм урмогингдин тонмагил, эй қоши ё,
Танда захм эрмасму ё кўнглумда пайконму эмас?!

Телба кўнглумни дема кўп вола эрмас ишк аро,
Шухрайи офоқ ё расвойи давронму эмас?!

Даҳр шўхига кўнгул гар бермадим, айб этмангиз,
Ишваси чинму эмас ё аҳди ёлгонму эмас?!

Дашт аро кўрсанг Навоийни эмас Мажнун, дема,
Тошму урмас кўксига ё жисми урёнму эмас?!

268

Зулфидин айру жунунимга десам тадбир эмас,
Телба итга чора дерким қатл эрур, занжир эмас.

Оразин кўрсам, недур деб сўрма кўнглум ҳолатин,
Чехра тағйиридин англа ҳожати тақрир эмас.

Ҳар тун анжумдин менинг ҳолимга гардун ашки бил,
Чарх уза оҳим бухори тафидин таъсир эмас.

Зулфи печу тобига бориб келур шайдо кўнгул,
Бовужуди тийралик, кўргилки, кўп дилгир эмас.

Истасанг қатлим чиқаргил тийғу ихмол этмаким,
Не десанг мендин бўюн сунмоқда худ тақсир эмас.

Дайр аро усрук кўруб, зоҳид мени айб айламиш,
Билмамиш мискинки, ҳеч иш хорижи тақдир эмас.

Ул пари қилмиш мени мажнуну расво шаҳр аро,
Эй Навоий, гўша тутким, ҳожати ташҳир эмас.

269

Гар менингдур ёр лўли бўлса шоҳ этмон ҳавас,
Найлай ул шаҳники, ҳар лўлига бўлгай ҳамнафас

Шиква қилмон гар жафодин бошима ёгдурса тош,
Тоқатим йўқ элга қилса барги гул урмоқ ҳавас.

Ёрдин ҳар неча бедод ўлса айлармен қабул,
Лек бўлса гайр бирла мултафит, мақбул эмас.

Жонни қўймасмен чибиндек лаъли узра рашкдин,
Ул шакар узра чибин қилсам тахайюл — хол бас.

Бу балони кўрмасун ошиқки, қилгай илтимос
Васлин онингким, биров бўлгай анга ҳам мултамас.

Ўз нигори маҳмилидин қилмасун деб кўз хато,
Ишқ дашти аҳлига ҳар дам нидо айлар жарас.

Эй Навоий, ишқ атворида будур зулмким,
Гул мақоми базм ўлуб, булбул ери бўлгай қафас.

270

Чок бўлгон кўнглума қилмоқ илож осон эмас,
Гунчаким очилди, буткармак они имкон эмас.

Кўнглум ичра гулбуни дард узра ҳар ён гунчадур,
Эй муолиж, дафъига саъй этмаким, пайкон эмас.

Меҳрим ўтин хушу ақлу фаҳму ҳис ёшурмади,
Меҳри ломиъ тўрт бурқаъ кейнидин пинҳон эмас.

Оташин лаълинг гамидин кўнглум эрур пистае,
Ким куюбон чок ўлубтур, гунчайи хандон эмас.

Ишқ ичинда, эйки, юз муҳлик балога учрадим,
Бор санга минг шукр вожиб, гар гами ҳижрон эмас.

Зоҳидо, манъ айладинг кўнглумга майдин, билмадинг,—
Ким самандарга ёлиндин суд эрур, нуқсон эмас.

Енгса дайр ичра мени ҳайрат, не тонг, эй мугбача,
Кимдурур бу коргах вазъигаким ҳайрон эмас?

Дарди ҳажрингдин Навоий кўкси узра доғу наъл,
Тан ҳаримиға ажаб гар шамсаву девон эмас.

271

Зиҳи камол ила кавнайн нақшига наққош,
Мукавванот вужудин вужудунг айлаб фош.

Вужудунг айлади мавжуд улусниким, бўлмас
Вужуд заррага мавжуд бўлмағунча куёш.

Санга етишмаса, тонг йўқ, бу ақли зулмоний,
Ки меҳр шамъига парвона бўлмади хуффош.

Қаю паригаки қилдинг юзин куёш, бердинг
Кўнгул жунуни учун анбарин ҳилол ила қош.

Ангаки, бўлди жунун ишқ ичинда, ёгдурдунг
Хирад қушини учурмоққа тифллардин тош.

Анингки, қўнглида ишқ аҳгарини ёшурдунг,
Ниҳоний ўтин улуг тинмогидин эттинг фош.

Муҳаввесеки, маошини ақл ила туздунг,
Фано йўлида аядинг берурга ақл маош.

Ҳакими қудратинг илкинда чарх ила анжум
Муҳаққар уйлаки хашхошу донайи хашхош.

Йўлунгда ўлди Навойио бўлди туфрог ҳам,
Ёпушса эрди бу қуй итлари аёгига қош.

272

Жамоли юзини чеккан тарозу ою куёш,
Магар бу бирида нур эрди, ул бирисида тош.

Гар ойда тош эмас эрди, куёшда нурудин
Қудурат ичра қолиб ой, мунаввар ўлди куёш.

Куёшга нурки юкмиш, ҳануз эрур ул нур,
Ҳануз ой ичра ҳамул тош эрурки бўлмиш фош.

Уруж акшоми тегрангда ою кавкаблар,
Масих гирдида андоқки бир неча хуффош.

Юзи тубон тушубон маркабинг изига малак,
Ер узра курсни қилгон киби гадои талош.

Чу қурб Қофига еттинг, етишмади Жибрил,

Не навъ худхуд симург ила бўлур йўлдош?

Аёгига чу малойик бошин қўя олмас,
Навойиё, қўякўр итлари аёгига бош.

273

Ёзуксиз, журмсиз бедод этар фош,
Манга ул сурмасиз кўз, вўсмасиз кош.

Фигонким, бу тараф бокмай ўтарсен,
Нечаким кўзларим юммай тўкар ёш,

Сиришким сейли ҳар ён уйла сурди,
Ки топмон кўксума урмоқ учун тош.

Илигинг ўпгали очмиш огизлар
Қиличингдин саросар захмлик бош.

Ҳамоно қолмас ўз ҳолида ранги,
Сизарда суратингни кўрса наккош.

Баходур накди дин, эй дайр пири,
Карам кил майки, борбиз асру қаллош.

Демиш, келсам Навоий қатли айлай,
Келиб, не кўнгли истар, айлагай кош.

274

Мени саргашта жисмин дог ила қон лолазор этмиш,
Қуюн ёхуд тўкулган лолазор ичра гузор этмиш?

Танимдин қон чиқоргон ҳар тараф пайконларинг гўё
Эрур ёмғурки, туфрогдин чечаклар ошкор этмиш.

Кўнгул бирла сўнгах манқал аро ўту ўтундектур,
Маломат тошларин то чарх теграмдин ҳисор этмиш.

Юзин май гул-гул этгандин харош эрмас унум, балким
Кўнгулда хор-хори нолам андомин фиғор этмиш.

Лабинг жонимга солган шуълалар ичра қазо гўё
Улуғроқ лаълдин аҳгар, кичикракдин шарор этмиш.

Бўла олсам улусқа ул куёшни кўргали мониъ,
Не гамдур, гар йўлида чарх жисмимни ғубор этмиш,

Ҳалоким билгай улким, бордур ул янглиг жафокори,
Ки таврин ҳусн бепарволиги олуфтавор этмиш.

Кабутар қаср буржида эмас шаҳ шастидин эмин,
Хушо ул чугзким, вайрона кунжин ихтиёр этмиш.

Маоф эрмас қаён гом урса раҳрав ноқайи жисми,
Нафас торин қазо чун бурнига онинг миҳор этмиш.

Муганний нагмаси жон берса базм аҳлига, тонг йўқким,
Навоий риштайи жонин эшиб, чангига тор этмиш.

275

Манга эмди сарз ила гул муддаоси қолмамиш,
Сарв бўйлуғ гулжабинликлар ҳавоси қолмамиш.

Уйла тутмиш меҳнату гам хайли кўнглум кишварин.
Ким нашот онда сигинғуча фазоси қолмамиш,

Мен балият ичрамен, эл шод, гўё чархнинг
Эмди дард аҳлига еткунча балоси қолмамиш.

Ёрким қилмас жафову жавр эрмас раҳмдин,
Ким манга кўргузмаган жавру жафоси қолмамиш.

Баски ҳар торин бало атфоли уздилар чекиб,
Ваҳки, урён жисм уза меҳнат палоси қолмамиш.

Гул чоги богингаким йўл бермадинг, эй богбон,
Чинмудур дай бўлгали дерлар сафоси қолмамиш.

Эй Навоий, гар вафоси қолмамиш онинг санга,
Гам емаким, анга ҳуснининг вафоси қолмамиш.

276

Кўнгулким зарнишон пайконларингдин нотавон бўлмиш,
Магар бу бог аро ул барглар бирла хазон бўлмиш.

Гули раъно киби когаз уза номингнн ёзмаймен,
Сариг эрди юзи, хуноби ашким бирла қон бўлмиш.

Юзумни ашкму йўллар қилибтур ё назар пайки —
Сени истарга кўп ҳар ён югурмақдин нишон бўлмиш.

Курук шохедурур жисмимки, кўз даврида кирпикдин
Хаёлинг қушларига анда икки ошён бўлмиш.

Кўзум хуноб аро бўлмиш биайних уйлаким, кўнглум
Қароси қон аро кўнглумдаги доғи ниҳон бўлмиш.

Сиришк оллида мужгон шохи санчиб, боглайин дермен
Йўлин бу селнингким, элга андин кўп зиён бўлмиш.

Юзунг ҳажрида, билким, қон ёшим оқмиш, чаман ичра
Қачон кўрсангки, ҳар бир шох уза гул арғувон бўлмиш.

Мурассаъ қилма чатринг ложувардий атласин, эй шаҳ,
Гадо оллидаким бу навъ чатри осмон бўлмиш.

Навоийга деманг ул тифл ишқин асрагил махфий,
Бу дамким ҳоли шаҳр атфоли ичра достон бўлмиш.

277

Суроҳий то майи лаълинг висолин орзу қилмиш,
Ани бу мастлик девонайи жўлидамў қилмиш.

Чибинлар шаккари лаълингда йўк жон кушларидурким,
Сув ичмакликка ҳайвон чашмаси узра ғулу қилмиш.

Адамдур ул огизким, хурдабини ақл топмайдур
Вужудин гарчи ул қатлим ишида гуфтуғў қилмиш.

Ғаминг жон пардасин чок айлагач, гардун, не янглигим
Лабинг ориттинг анинг риштаси бирла руфу қилмиш.

Кўнгулким, ташнайи лаъли лабингдур, ваҳки, сув этмас,
Анга гарчи висолинг ваъдаси бағримни су қилмиш.

Лабинг етган қадах тарёқидин етқургил, эй соқий,
Ки ҳажр аччиглиги жомим аро майни оғу қилмиш.

Висолинг нўши бирла ўзгаларга нўши жон бўлким,
Навоий жони муҳлик ҳажр неши бирла хў қилмиш.

278

Зарра-зарра жисмим ўртади гамингдин, эй куёш,
Ваҳки, сендин бўлмади меҳру вафо бир зарра фош.

Ҳар неча қилсам вафо, сендин вафодин йўк асар,
Тош экин бағрингму ёхуд богладинг бағрингга тош?

Кўз ёшим дурри ятими кўйдилар йўлингда юз,

Ваҳки, раҳминг йўқ аёқ остинда кўруб мунча бош.

Гар кенгаш бошлар кўнгул сайдини қурбон қилгали,
Қошларинг ёси недур келтурдилар бир ерга бош?

Эй Навоий, жонга ул кўздин не еткай гайри захм,
Ўқу ё олдинда кўймиш хосса ул мужгону қош.

279

Чиқти ёрим кеча йўл азмин қилиб ул бағри тош,
Бас ажойибдур қаронғу кеча чиқмоқлик қуёш.

Гар қуёшга эл назар қилса кўзига ёш тўлар,
Ул қуёш боргач назардин, кўзларимга тўлди ёш.

Захмидин қон кўп борурдин қолди чок ўлгон кўнгул
Зангдек афгон чекиб хайлида бўлгай эрди қош.

Фурқатингда йиглабон ҳақдин висолинг истарам,
Гаҳ сочармен бошга туфроғ, гаҳ қўярмен ерга бош.

Қатра қонлар гар томар кўксумга ургон тошдин,
Захмдиндур демаким, қон йиглар аҳволимга тош.

Чун тўшарлар оқибат устунга хоро бирла фарш,
Не осиг, остингда гар чарх атласидиндур фирош.

Фош этар меҳрин Навоийнинг сариг рухсораси,
Субҳдекким, соргориб рухсори айлар меҳр фош.

280

Қатик дардим зулоли ашк этар фош,
Сузук сув ичра қолмас ёшурун тош.

Ҳалоким васл аро мингдин бир эттинг,
Ки бергай тенгри бир ёшингга минг ёш.

Демакка фитна таълимин бўлуб хам,
Қулогинг сори бош элтибтур ул қош.

Магар сочингни тийдинг фитнадинким,
Паришонҳол аёгингга қўяр бош.

Ясар чоғда лабинг рангини гўё
Эзибтур оби хайвон бирла наққош.

Қадах, эй мугки, жон айлай нисоринг,
Неча бўлсам харобот ичра қаллош.

Навоий жони сенсиз дардисардур,
Борурда они ҳам олгай эдинг кош.

281

Оразин кўрдум нихон, ашк айлади сирримни фош,
Ёшурун қолмас ўғурлуқ уй ароким бўлса ёш.

Зулфи саркашлик қилур ҳар неча ул ой чекса қад,
Соя гарчи қисқарур доим бийик бўлгач қуёш.

Ҳар сари мў ул пари ҳижронида бир ёрадур,
Баски атфоли жунун бошим уза ёгдурди тош.

Айлагил нолам хорошидин ҳазар, эй сиймбар,
Ким бу суҳон бирла ногаҳ топмагай сийминг хорош.

Қаъбадур кўнглум уйи, айланг тавоф, эй дарду ишқ,
Анда меҳроб ўрнига ер тутқали ул эгма кош.

Даҳр боги ичра чун бир гулга йўқ бўйи вафо,
Қилмагай эрди ҳаво кўнглум қуши ул гулга кош.

Эй Навоий дайр аро тутса аёғ ул мугбача,
Нўш этиб олма аёғидин анинг ўлгунча бош.

282

Чу билди шамъким, гам шоми кўнглумни ҳалок этмиш,
Танин ашк этмади йўлким, яқо ҳолимга чок этмиш.

Чаманда йўқки булбул, зог ҳам ун чекса заъф айлар,
Ҳазин кўнглумни, кўрким, фурқатинг не дарднок этмиш.

Кўнгулдин гайр ёди чиқти етгач тийрборонинг,
Кудурат накшидин ёмғур суйи бу уйни пок этмиш.

Куюн янглиг гузар кўйига қилмоқ гар эрур мумкин,
Гам эрмас, водийи ҳижрони гар жисмимни хок этмиш.

Сув ичмай кўнгли зухдумдин агар кетмиш эди, соқий,
Вузу ибриқида майдур, тўла келсун, не бок этмиш.

Фалак пайкони зулми, ваҳки, тешмиш хаста кўнглумни,
Нечукким томчи бир ер узра кўп томиб, магок этмиш.

Қадаҳ тутким, кизортай чехра, эй сокийки, ҳижронинг
Юзумни асфар андоқким хазони барги ток этмиш.

Балодур нафс ширки фақр йўлида, хуш ул фоний,
Ки бир рахравга жисми туфрогин гарди широк этмиш,

Навоийни дедингким бир жафо бирла ҳалок айлай,
Вафо кил эмдиким; бу орзу они ҳалок этмиш.

283

Кўз кўтармен ул куёшдин гар кўзум қилмоққа реш,
Пашшалар янглиг ҳаво узра чекар ҳар зарра неш.

Телбалик боги гули нилуфари эркин буқим,
Ҳам кўкарди халқ тошидин таним, ҳам бўлди реш.

Хуштурур кўнглумда зулфу қаддин наълу алиф,
Ким бу қурбондек топилмас андоқ ўқу ёга кеш.

Бели тори ҳажридин жисмим бўлубтур тордек,
Эй фалак, раҳм эт, бу икки риштани бир-бирга эш.

Турфа кўрким, кўнглума ишқинг кирарга йўл бўлур,
Нечақим, ишқ имни тарк этгил, дебон кўксумни теш.

Истасанг дайри фано тавфин, белингдин, эй фақих,
Қайд зуннорин узуб, зуннор қайдин доғи еш.

Таън қилмангким, Навоий бекасу бекор эрур,
Ким анга оламда ошиқлик йш ўлмиш, ишқ эш.

284

Не ҳам қошлардурурким, ҳайрати қаддимни ё қилмиш,
Не кирпиклар ўқиким, рўзгоримни қаро қилмиш.

Не печу тоби ҳадсиз доми зулф эркинки, очилгач,
Демай кўнглум кушиқим, уйла юзни мубтало қилмиш.

Не кўзлардурки, олмиш кўз юмуб-очқунча кўнглумни,
Қилиб ҳар гўшада бемору қисми юз бало қилмиш.

Не ораз лоласидурким, кўнгулни қон этиб дарди,
Туган қўйгон била дафъига ул қоннинг даво қилмиш.

Не нозук хўй эрурким, айламиш ўтруда юз дашном,

Гадоеким онинг зулфу кўзу қаддин дуо қилмиш.

Биравким, жаннату дўзах сўзин шарҳ айламиш, гўё
Киноят важҳи бирла васлу ҳижронни адо қилмиш.

Ажаб кўр ишқ ароким, мўр этарга аждаҳоларни
Фусундин мўрхатлар қайди зулфин аждаҳо қилмиш.

Қазодиндур манга ишқ ўйнамоқ, эй носихи нодон,
Кўрубсенму киши ҳаргизки тағйири қазо қилмиш?

Навоийдек халосим йўқ эди ул гамза куфридин,
Хусусан, зулфи зуннори доғи бўйнулга тоқилмиш.

285

Оразин ёпқач кўзумдин сочилур ҳар лаҳза ёш,
Уйлаким пайдо бўлур юлдуз, ниҳон бўлгач қуёш.

Қут бир бодому ерим гўшайи меҳроб эди,
Ғорати дин этти ногаҳ бир балолиқ кўзу қош.

Бу дамодам оҳим ифшо айлар ул ой ишкини,
Субҳнунг бот-бот дами андоғки айлар меҳр фош.

Бўсае қилмас муруват, асру қаттиқдур лабинг,
Десам оғзи ичра айтур: лаъл ҳам бор навъи тош.

Новакинг кўнглумга киргач, жон талашмоқ бу экин,
Ким қилур пайконики кўнглум била жоним талош.

Умри жовид истасанг фард ўлки, бўстон Хизридур
Сарвким, даъб айлади озодалиқ бирла маош.

Коши оллинда Навоий берса жон, айб этмангиз,
Ғар будур меҳроб, бир-бир қўйғусидур барча бош.

286

Сориг гул демаким, чун сарвинозим боғ аро бормиш,
Юзин кўргач қизил гул заъф этиб, ул навъ соргормиш.

Кўнгул атрофида очқон учун ҳижрон ўқи йўллар,
Бало хайлини ишкинг шаҳнаси ул сори бошқормиш.

Ғаминг миннат қўюб жон олди, ваҳ, жонимга юз миннат.,
Ки худ бори тириклик миннатидин жонни қутқормиш.

Каломинг гавҳаридек топмамиш, гарчи сабо илги
Яқосин ғунчанинг йиртиб нечаким қўйнин ахтармиш.

Қўнгулни чок-чок этгач, етишти ўқи ҳар ёндин,
Ўтун қўймоққа гўёким бу ўтнинг тўш-тўшин ёрмиш.

Нечаким қад чекар, саркашлик айлар анбарин зулфи,
Агарчи кун бийик чикқонда: доим соя қисқормиш.

Илик бўғзига элтиб, шиша тўкмиш қон ёшин мендек.
Магар соқий аёгин ўпкали ўл доги ёлбормиш.

Югурма ризқ учун, не етса ҳақдин англаким, комил
Не келтургил демиш, не гайбдин етганни қайтормиш.

Фироқу зухд дафъига Навоий ишқ саҳбосин
Магар тўккуз тутуб, тўккуз фалак жомини сипқормиш.

287

Тузмагай эрди қазо бу жисми вайронимни кош,
Чунки тузди, солмагай эрди анга жонимни кош..

Тан уйига жонни солгач, қилмагай эрди муқим,
Ул уй ичра қўнгул отлиг зори ҳайронимни кош.

Бўлди чун жону қўнгил бори назар шамъи била,
Қилмагай эрди мунаввар чашми гирёнимни кош.

Чун адам саҳросидин келдим вужуд айвонига,
Бузгай эрди марг селоби ул айвонимни кош.

Чун тузалди жисм уйи, қовгай эди ондин равон
Йўқ қўнгул — девонайи расвойи нодонимни кош.

Чун ани ҳам қовмади, кўр этса эрди тиг ила
Кўз деган қон ёш ила олудадомонимни кош.

Чун бу доги бўлмади, қилмаса эрди жонима
Мунча зебову малиху шўх жононимни кош.

Чун бу янглиг бўлди жонон қўйса эрди марҳаме
Гаҳ-гаҳи кўргач қўнгулда доги хижронимни кош.

Ишқ ичинда чора ўлмақдур Навоий дема, ҳақ
Рўзи этгай лаъли жонбахш оби ҳайвонимни кош.

288

Порсоваш дилситоним бўлган эрмиш боданўш,
То бошим бўлгай аёгинг бўлғуси, эй майфуруш.

Ичганин кўрган замон-ўқ маст бўлгунгдур, деманг,
Ким эшитган лаҳза мендин зойил ўлмиш ақлу хуш?

Базми васлидин йироқ огзимда хумдек мухр эрур,
Тонг эмас, конимга майдек шавқ ўтидин тушса жўш.

Жону кўнглум қон ютуб афгон чекарлар ҳажридин,
Ишрат аҳли май ичиб базмида қилгондек хуруш,

Чок кўнглак бирла то усрук чикибсен, оҳким,
Кисватин майхона раҳни айламиш юз хирқапўш.

Субҳидамул бут сабуҳий базмин этгим орзу,
Чикмагил дайри фанодин деб нидо қилди суруш.

Эй Навоий, қору эрмас бўлса юз минг жон фидо,
Гар қадахнўшум ики лаъли майидин тутса қўш.

289

Сени кўргач, дер эдим бир меҳрибоним бор эмиш,
Оллоҳ-оллоҳ, не бало ботил гумоним бор эмиш.

Оразинг моҳияту огзинг сўзин шарҳ айларам,
Ваҳ, не таъби поку зехни хурдадоним бор эмиш.

Чок қил кўксумни, эй бадмеҳр, токим билгасен,
Тиги ҳажрингдин не навъ, озурда жоним бор эмиш.

Не ҳаёт эрди, ўлар ҳолимдаким кўргач мени,
Ноз ила деди: хануз ул нотавоним бор эмиш?

Жавҳари ишқин олурга халқ махфий нақдидек
Жон ичинда бир неча доғи ниҳоним бор эмиш.

Юз гамим бор эрди, муг кўйига киргач бўлди дафъ,
Ваҳки, мен гофил, ажаб дорул-амоним бор эмиш.

Дерки, ёлқибмен Навоий унидин, ваҳ, яхшидур,
Ким тирикликдин нишон тек бир фиғоним бор эмиш.

290

Ошиқ ўлдум, билмадим ёр ўзгаларга ёр эмиш,

Оллоҳ-оллоҳ, ишқ аро мундоқ балолар бор эмиш.

Қаддиға эл майли бўлгондин кўнгул озурдадур,
Ул алифдин зорларнинг ҳосили озор эмиш.

Элга новак урди, мен ўлдум, эрур бас турфаким,
Жоним эткан реш эл бағриға кирған хор эмиш.

Риштаким мухлик ёрам оғзини тикти, анғладим,
Ким кафан жинси кироғидин сувурғон тор эмиш.

Кўйи деворидин оғриқ танға тушған соядек,
Сели ғамдин эмди соя ўрниға девор эмиш.

Жонға тахвиф айладим тийғи халокидин онинғ,
Билмадим, бу ишдин ул ўлгунча миннатдор эмиш.

Эй Навоий, хўбларни кўрма осонлиғ била,
Ким бировким солди кўз, узмак кўнгул душвор эмиш.

291

Вўсма бирла кошин ул махвашки рангин айламиш,
Кўзи жаллоди қиличиға яшил қин айламиш.

Кўнғлум ўтин демаким, тортар забона зулфидин,
Ким ул афъи тил чиқармоғлиғни ойин айламиш.

Сунбулунғ афъисидин захме емиш ғўё тароғ,
Йўқса, невчун оразин бошдин-оёқ чин айламиш?

Титрагучдин қилмиш ул кирпик ясолиға алам,
Ваҳ, яна то не кўнгул яғмосиға кин айламиш.

Уйладурким илғини ҳино уза қилмиш ниғор,
Улки гулгун кўнглак узра тўнин эпкин айламиш.
Раз кизидин, сокиё, бир дам мени шод айлаким,
Чарх золи ғуссаси кўнғлумни ғамгин айламиш.

Гар Навоийға Сулаймон мулкича бордур, не тонғ,
Буки Билқиси замон назмини таҳсин айламиш.

292

Не абрашдурки, секретмиш яна майдонға ул махваш,
Қизил, оқ гул била елдин мағар халқ ўлди ул абраш.

Жаҳон майдонида то шўх чобуклар қилур жавлон,

Киши кўрмайдур андоқ абраш узра ул сифат маҳваш..

Эмас абраш, сипехредур, шафақдин кўргузуб анжум,
Куёш турки анга рокиб, тонг эрмас, гар эрур саркаш.

Нечук ўлмай ул абраш узра ул маҳвашни кўргачким,
Ҳамул абраш эрур саркаш, ҳамул маҳваш эрур сархаш.

Мени мажнун йиқилсам кўргач-ўқ, хайрат ери эрмас,
Ки ақли кулга ҳар соат эрур наззорасидин гаш.

Париваш рахш уза сархуш пари жавлон қилур, нетсун
Жунун жомига қилмай бодаполо аҳли тақво фаш?

Куюн янглиг эгарса абрашин ул шўх, дам урмон
Навоийдек, нединким ушбу сўз бор асру кўп чирмаш.

293

Ул сарв узори гули серобдек эрмиш,
Лаъли лаби гул узра майи нобдек эрмиш.

Кўрдум қоши аксини кўнгул кузгуси ичра,
Бу қибланома, ул мунга меҳробдек эрмиш.

Кўрдум кўнгул аҳзолини кўксум тўшугидин,
Лаълинг гамидин қатрайи хунобдек эрмиш.

Девона кўнгул қайди жунундин не қутулсун,
Ким ҳар хама зулфунг анга қуллобдек зрмиш.

Хусн анжумани ичра юзин кўрмамиш эрдим,
Анжум аро хуршиди жаҳонтобдек эрмиш.

Тут фақр этагин, атласи зарбафт сўзин кўй,
Ким ул доги тан ҳифзида мошобдек эрмиш.

Бир йўли Навоийни йироқ солма назардин,
Ким ул доги бир кун санга аҳбобдек эрмиш.

294

Не ажаб, гар бор эсам девонавашлик бирла хаш,
Ким кўнгул олгон парирўйум эрур девонаваш.

Манъ этарсиз хуши йўқ кўнглумга лаъли бодасин,
Айтинг, эй ҳуш аҳли, келгайму бу сўз усрукка хаш?

Софи васли бўлмаса ғар барча захри ҳажридур,
Соқиё, бир журъа тутким, олди жонимни аташ.

Солди кўнғлумни ғами ҳижрон гудози ичра ёр,
Гўйиёким ишқ аро ул қалбда бор эрди ғаш.

Ваҳ, не янғлиғ соғ ўлай мен телба бу ҳолатдаким,
Ул пари ҳам бордурур девонаваш, ҳам журъакаш.

Шайх бошиға бало эркандурур дасторким,
Ишқ асрорин эшитмакликка моний бўлди фаш.

Демаким, бир яхши сўз бирла Навоий жонини
Олсам, ул бўлғайму рози, яхши сўзға не кенғаш?

295

То кўз била кўнғлумни ул ғамза мақом этмиш,
Қонимни ҳалол айлаб, уйкумни ҳаром этмиш.

Сарв ўлмади боғ ичра оҳим ели бирла ҳам,
Боқ кўз учи бирланким, қаддингга салом этмиш.

Ҳайвон суйидур шудрун, Исо дамидур салқин —
Бўстон сари жононим ғўёки хиром этмиш.

Ҳажр ўқлари захмидин жисмим била ашкимни
Тутмоққа бало сайдин ғам донаву дом этмиш.

То ошику шайдомен қатлим қилур ул кўзлар,
Мажнунға кийикларни ишқ улфати ром этмиш.

Маъшук қилур жилва, ҳар кимки анинғ кўнғлин
Дард ўти кули бирла ишқ ойинафом этмиш.

Искандару Жамликдур ишқингда Навоийға,
Ким раҳшинғ изу наълин кўзгу била жом этмиш.

296

Борғонинғдин жон талашмоқ эрди мен маҳзунға иш,
Келдинғу жонимни олдинг: ул боришға — бу келиш.

Васл ошиқ жонидур, мен жон талоштим ҳажр аро,
Ҳажр бориб, васл етғач, ўлмак эрур турфа иш.

Тиғи то кўксумни ёрди нола қилмон заъфдин,
Рост андоқким, қўяр афғонни чок ўлғон қамиш.

Қиймамиш ул сарв гулгун тўнки, тонг эрмас, бу ранг,
Нахлким кўз богида қон бирла топти парвариш.

Иътидоледур ҳавойи ишқ ароким хуш кечар
Совуг оҳим бирла ёзу кўнглум ўти бирла киш.

Жисмим узра бор янги бутган кўкумтул догдек,
Сўзи хажрингдинки урдум ғуссадин ҳар ерга ниш.

Кишу синжобини, тонг йўқ, кийса музий бозгун,
Ким чиқармиштур кишилиқдин ани синжобу киш.

Туз бўл ўқтек гар тиларсен авж, ёким эGRIDур —
Давр ҳар бир гўшадин бўғзига солибтур кериш.

Эй Навоий, ҳар дам ул ой меҳри ортар кўнглума,
Гарчи йиллардурким, ул тарки муҳаббат айламиш.

297

Олур жонимни ишқу манга дам урмоқ маҳол ўлмиш
Бировдекким, тили онинг ўлар ҳолатда лол ўлмиш.

Эрур ҳар сори кесган наъл ё рахшинг изи, билмон,
Таним туфроги то жавлонгаҳингда поймол ўлмиш.

Ичиб конимни ул кўзким кизармиш, нотавонедур,
Ки ҳам беморлиқда май чекиб, рухсори ол ўлмиш.

Таним то риштайи зулфунг хаёли бирла чирмашти,
Бияйних риштайи зулфунгга чирмашқон хаёл ўлмиш.

Қошинг ҳажрида тишлар бирлаким жисмимни нақш эттим,
Назора айлаким, ҳар бири бир мушкин ҳилол эрмиш.

Кўнгил богида оҳим ўқлари қаддинг фирокидин
Бари гам бергали ҳар қайси бир раъно ниҳол ўлмиш.

Фано кўйига кирким, Жам ила жоми жаҳонбиндур
Гадоким, жом анга бу дайр аро сингон сафол ўлмиш.

Сен уйку ичрасен, хуршиди авжи давлатинг тушдур,
Ҳам ушбу тушда ул хуршидга доим завол ўлмиш.

Юзунг кўргач Навоий кўнгли озди, зулфдин банд эт,
Ким ул мажнун баҳори васлдин ошуфтаҳол ўлмиш.

298

Дема, не суд эрур ўлмоқ фано ҳаримиға хос,
Яна не суд керак ўзлукунгдин этса халос.

Авомдин, демаким, ўзни кутқарай, эр эсанг,
Ўзунгдин ўзни қутулмоққа жаҳд қилгил хос.

Кўнгул алил эса фориғ эмас хавотирдин,
Жароҳат узра йигилмоқдурур чибинга хос.

Ажаб эмастур, агар топти гавҳари мақсуд,
Бировки бўлди фано ашки баҳрида гаввос.

Овуч коқармен ўз аҳволима таҳайюрдин,
Рамида кўнглум эрур бу усул ила раққос.

Десанг, бу йўлда ўлай, нафси бурун ўлтур,
Ки ишқ шаръида гўё бу навъ келди қисос.

Ризо йўлида Навоий борур қаён чексанг,
Чу ишқ боғлади бўйнига риштайи ихлос.

299

Гулруҳум ёди била кўнглум эрур гулга ҳарис,
Ким берур Юсуф иси қон аро юз пора қамис.

Лутф вақтида ул ой оллида элдур маҳсус,
Ваҳки, бедод қилурда мени айлар таҳсис.

Эй ажал, келмак эмиш бошима ул умр, манга
Раҳм қил, жонинг учун берма замоне танқис.

Бода кўнглумни халос айлади даврон гашидин,
Гўйи ул ўт била бу қалбга бўлди таҳлис.

Ишқим айлар сени қон тўккали ҳар дам таргиб,
Хуснунг айлар мени жон бергали ҳар дам таҳрис.

Банд этибтур жадал аҳли ишин ишқол, андоқ,
Ким не «Мифтоҳ» анга суд қилур, не «Талхис».

Васл ҳирмони Навоийга эмас ҳеч ажаб,
Чунки маҳрум бўлур ҳар кишиким бўлса ҳарис.

300

Жон етиб огзимга, топмон дарди хижрондин халос,
Жонни хижрондин халос эт, ё мени жондин халос.

Андоқ очти сунбулин гул узра елким, бўлмагай
Бир кўнгул оламда ул зулфи паришондин халос.

Дема, нолангдин учар ҳар шом элдин уйкуким,
Туннинг ул бошида эл эрмас бу афгондин халос.

Гарчи ер топтинг кўнгулда, ваҳм эт оҳу ашқдин,
Ким кириб вайронга, бўлмас кимса тўфондин халос.

Ёгса мажнун кўнглум узра шўхлар дарди, не тонг
Телба атфол ичра бўлмас сангборондин халос.

Истамас бир-бирни сенсиз жону тан, тенгри учун,
Ким они мундин халос этгил, муни ондин халос.

Ҳажр уйи ичра қоболмиш ёр ҳажридин кўнгул,
Ваҳ, қачон бўлгай бизинг тутқун бу зиндондин халос?

Жом давридин халос ўлмокни зинҳор истама,
Эйки, бўлмоқ истадинг андуҳи даврондин халос.

Банди зулфунгдин Навоийни халос этгил десам,
Дерки: бўлмас, бўлмагунча ҳукм султондин халос.

301

Бировки амр хилофидин айлагач иъроз,
Агар улус шаҳидур, йўқ онинг киби муртоз.

Риёву уҷбу ҳасад дафъин эт фано билаким,
Кетар бу дору ила мунча мухталиф амроз.

Амалга боқмаки, бебахри фазл эрур яқсон,
Фузайл Бармакий ўлсун, вагар Фузайл Аёз.

Замона аҳлини бу коргоҳ аро билгил,
Зуруфким тўладур анда мухталиф ағроз.

Ҳалоки нафс вали нутки, билки, риштайи куфр
Кесар ишига Али зулфикоридур микроз.

Замона мушқунгга кофур қотти, кўз очгил,
Ки чун кўз оллидадур бўлмас айламак игмоз.

Савод жаҳлини юб, вақт эрурки уйгонсанг,

Ки умр шомига субҳи ажал кетурди баёз.

Фақир яшурун оҳиға боқмаким, ўртар
Жаҳонни, ғарчи эрур бу чокин иши иймос.

Бўлур ўлукка Навоий ҳадиси жон берса,
Нединки файз эшигин боғламайдурур файёз.

302

Ичиб ул шўх гул-гул килди лаъли ноб ила ораз.
Мени маҳзун нечукким дам-бадам хуноб ила ораз.

Мағар симоби ашким қилғали шияғарфгун ул шўх
Қилур шинғарфдин гулгуна, юб симоб ила ораз.

Хам ул кун меҳри иқболимни шоми ғам ниҳон килди
Ким ул гул килди пинҳон сунбули сероб ила ораз.

Қуёшнинг партави бирла ағар ул юзни тенг тутса,
Эрур андоқки тенг тутқай қуёш маҳтоб ила ораз.

Мағар занжири зулфунг шомида мотам насибимдур,
Ки ҳар соат харош айлармен ул куллоб ила ораз.

Қоши бирла ишорат саждаға айлар, хуш ул давлат.
Ки айлаб сажда равшан қилсам ул меҳроб ила ораз,

Дема, қиш совуғ оҳимдин дурурким, чекти ул чобук
Қоши устида қиш бўркин ёпиб синжоб ила ораз.

Талаб йўлинда юз қўй ҳар эшик туфроғиға, яъни
Бир аҳли дил аёғиға етур ҳар боб ила ораз.

Навоий орази сорғорди ғам еб беҳуд ўлмоғдин,
Нечук сорғормағай бу навъ, хўрду хоб ила ораз?

303

Жонға зулфунг тобидин ул лаъли хандондур ғараз,
Хизрға зулмат тилардин оби ҳайвондур ғараз.

Шавқ ўтиға урмасам сув, куйдурур кўнғлумни пок,
Истағандин ўқларинг кўнғлумға пайкондур ғараз.

Невчун, эй ҳижрон, азоб айларсен онсиз жонима,
Истағилким, топшурай ғар худ санға жондур ғараз.

Юз туған кўйдум эмас қонъ, кетинг, жону кўнгул,
Гўйиё ул бевафоға доғи хижрондур ғараз.

Ол этар бўлсанг кафингни даҳшат этма, тиг сур,
Мен бихилдурмен санға ғар бир овуч қондур ғараз.

Оламу одам фидонг ўлсунки борсен, эй хабиб,
Сен ғараз инсондин, ар оламдин инсондур ғараз.

Эй Навоий, воқиф ўл ҳолинғаким, ёр оллида
Бас фаровондур ғаразғў, асру паррондур ғараз.

304

Эй сабо, жоним ҳалокин айла жононимға арз,
Йўқки, жисми нотавон аҳволин эт жонимға арз.

Оҳ дудин, ашк қонин, нола маддин айлагил
Зулфи сунбул, юзи гул, сарви хиромоимға арз.

Куфри зулфи дину имонимни барбод айлабон,
Қилганин жон қасди этгил номусулмонимға арз.

Ваъдаи васлиға етмай ўлғанимни, эй рафиқ,
Қилғасен ҳар ерда кўрсанг аҳди ёлғонимға арз.

Ошиқ ўлтурмакка чикмиш маст, ваҳ, ишқим сўзин,
Эй рақиб, этсанг не ул бебоки нодонимға арз?!

Васл шавқи ғолибу мен ғунғменким, айламак
Ҳожат эрмас қошифи асрори пинҳонимға арз,

Эй Навоий, ҳажр зиндонида жоннинг хавфи бор,
Қилғасен топсанг маҳал, албатта, султонимға арз.

305

Нафс куттобу-тариқн манзилидур бу работ,
Нақди дин ҳифзиға қил ўтгунча андин эҳтиёт.

Манзил этсанг бу работ ичра иқомат қилмаким,
Ҳар кун ўзға карвон оромғоҳидур работ.

Не тўшарсен тахти жоҳинг фаршин олтун хишт ила,
Ким сенинғдек шохни кўп ўткарибтур бу бисот.

Тавқи лаънат десалар бўйнинда тасбиҳин, не тонғ,
Макру ҳийла узра шайх эл бирла қилса ихтилот.

Зарқ жоми бирла важд этган эрур ул тифлким,
Май дебон рангин сувни қилгай ичиб умда нишот.

Шайхи жоҳил бўлмоқ ўз асрори бирла мунбасит,
Ғафлат аҳли банг ила қилгон кибидур инбисот.

Фақр кўйи итларидин кимки кам кўрди ўзин,
Топсанг они итлари силкида топкил инхирот.

Васлга йўл ҳажридин фақр ўлди, кўргил, турфаким,
Бирдин учмогдур хижил, бирдин томуг, бирдин сирот.

Эй Навоий, ишқ аро берабт агар сурсам ҳадис,
Анда мазмун бил гараз, мақсуд кўрма иртибот.

306

Юзда холингдурму ё таҳрир этар ҳолатда хат
Томди қудрат килкидин кўн сафҳасига бир нуқат?

Сабзайи хаттинг кўзумни ёрутур бокқан сайи,
Кўп назар қилеа агарчи тийра айлар кўзни хат.

Ойни рухсоринг дедим гўё қаронғу эрди тун,
Ким манга асру йироқтин воқиб ўлмиш бу галат.

Жон аросига кирар ҳар дам хиромон қоматинг,
Гарчи сокиндур алифким жонга бўлмишдур васат.

Турки анжум шоми ҳажримни ёрутмас, гўйиё
Новаки оҳимдин ўлмиш тавсани гардун сақат.

Масканинг май ўтидин, эй муг, эрур оташкада,
Анда бир ўтлуг самандар май тўла ҳар сори бат.

Зоҳид ўлдум деб, Навоий, ишқни тарқ этмаким,
Бўлмаса ул шўр тузсиз лукмадур зухд фақат.

307

Тариқи ишқдин ўлмиш манга бало малҳуз,
Нечукки фақр тилардин эрур фано малҳуз.

Агарчи дардсиз ўлмас даво, валеқ менинг
Бу дард истаганимдин эмас даво малҳуз.

Аёққа кирса не бўшқай бало мугилони,

Гар ўлса бодиядин Каъбайи сафо малхуз?

Эрур мулоҳазам ул ой ризоси ишқ ичра,
Агарчи элга висол ўлди ишқ аро малхуз.

Фириб берма манга интиҳодин, эй зоҳид,
Ки бордур аҳли ҳақиқатқа ибтидо малхуз.

Ниёзинг ўлса етар дайр пиридин қадаҳе?
Йўқ эрса, базмида эрмас шаҳу гадо малхуз.

Май ички, халқ гуноҳин юмоққа абри карам
Ёгар маҳалда эмас ринду порсо малхуз.

Ажабки, файз чароги ишига солгай нур,
Биравки бўлгай анинг зухдидин риё малхуз.

Навоий, эмди қадах шамъини ёрутқилким,
Ёруглуг ўлмади такво била манго малхуз.

308

Риштайи диққатдур каломингда дури шаҳвор лафз,
Риштага дурлар чекарсен чун топар такрор лафз.

Лаъли жонбахшинг эрур гўёки Рухуллоҳким,
Сочилур жон ҳар тараф қилгон сойи изҳор лафз.
Гўйиё ҳайвон суйидин қатра секрир ҳар сори,
Чун такаллум вақти лаълингдин чиқар дурбор лафз.

Гар ўлукни тиргизур, ваҳким, тирикни ўлтурур,
Лаълидин қилгач аён ул шўҳи ширинкор лафз.

Дема, лафзинким тили эврулмагондиндур синук,
Ким топар тор огзидин чиққунча кўп озор лафз.

Сирри ишқимни тилармен шарҳ қилмай англасанг,
Ким эмас ишқ оятига маҳрами асрор лафз.

Эй Навоий, чун гуҳар беқадр эрур шоҳ оллида,
Не ажаб, гар бўлса назмингдин қошида хор лафз.

309

Истасангким, ургасен давронга тиги инкитоъ,
Ул видоъ этгунча сен қилгил бурунрог алвидоъ.

Жон бериб ширину муҳлик жоҳ учун илгингда тиг,

Назъ вақти шарбати марг истаб айлайсен низоъ.

Асрадинг каттон кафан қилмоқ учун, не судким,
Ҳашр бозорида беқийматдурур мундог матоъ.

Масканинг охир чу туфрогдур, не ўткармакдурур
Мадфанинг айвониға кўк гунбазидин иртифоъ?

Сандалогин уй ясаб, элдин кўрарсен сарзаниш,
Ким бу янглиг кўрди сандалники, еткургай судоъ.

Ер ўпарсен ризқ учун миннат юкидин хам бўлуб,
Тенгри ёрингим, қилибсен хуш намозе ихтироъ.

Дур қулогингда момукдин бир чигитдур, эл сўзин
Бу момуг бирла чигитдин. айламансен истимоъ.

Беша шерин гар забун қилсанг шижоатдин эмас,
Нафс итин қилсанг забун, оламда йўқ сендек шужоъ.

Эй Навоий, тенгри асрорига тил маҳрам эмас,
Чок кўнглунг ичра тутким «жовазал-иснайни шоъ».

310

Жисми васлин қилдим ул зулфи сумансодин тамаъ,
Ул киши янглигки қилгай сийм савдодин тамаъ.

Лаълидин тиргузмак этсам орзу, айб этмангиз,
Ҳеч ким ўлтурмак этмайдур Масиҳодин тамаъ.

Заррани хуршиддек равшан тамаъ қилгонча бор
Заррача меҳр этмак ул хуршидсиймодин тамаъ.

Не ажаб, қилсам тамаъ овора кўнглумдин жунун,
Қилса бўлмас ақл худ Мажнуни шайдодин тамаъ.

Дог этиб кўнглум таваққуъ қилди сабрим нақдини,
Аҳли зулм андоқки қилгай нақд тамгодин тамаъ.

Гулханийдин гулхан олотин тамаъ қилмоқдурур
Ҳар киши дунёлик этса аҳли дунёдин тамаъ.

Сарву гулдин кўп деманг сўзким, Навоий айламиш
Барги гулдин хилъат этган сарви озодин тамаъ.

311

Кўзумни токи қилмиш ул саодат ахтари матлаъ,
Қаро эрмаски, шабгун ҳулладин қилдим анга бурқаъ.

Лабинг ҳажринда қон ёшим келур бағрим шикофидин,
Ажаб эрмас, бу янглиг сувга бўлса ул сифат манбаъ.

Қилурлар қасди жоним келтуруб бир-бирга бош, гўё
Буким, пайконларинг кўнглум ҳаримин қилдилар мажмаъ.

Бу не рокибдуру маркабки, жавлон вақти бор эрди
Қуёшдин пояда аъло, фалакдин пўяда асраъ.

Тушар кўнглумга ул юз партави кўксум шикофидин,
Бу равзанни не бўлгай қилсанг, эй тийги қазо, авсаъ?

Не тонг, ҳар кун агар бар берса юз офатки, анжумдин
Сочибтур юз муҳолиф хосиятлиг тухм бу мазраъ.

Навоий, воқиф ўл гардун арусидинки, қасдинга
Очар гаҳ шомдин гису, кияр гаҳ субҳдин микнаъ.

312

Учуқ эрмаски чун бўлди Суҳайли оразинг толиъ,
Ақиқинг ранг олурда бўлди холинг сояси моний.

Гулистон демаким, чехранг очарда сунъ наққоши
Қилурга имтиҳон ул рангларни айлади зойий.

Чу ҳар ён тиг солдинг ул ҳасаддин йигладим, лекин
Нетайким, барқ ўтига бўлмади ёмғур суйи дофий.

Кўнгул қасдига ёлғуз тийрборон қилмади гамзанг,
Балову фитна хайли келгали ҳам айлади шориъ.

Ҳалоким қасди воқиъ бўлмади ул гамзадин, лекин
Лабингдин элни тиргузмак мени ўлтурди фил-воқиъ.

Чу тигинг кирди қонимга, фараҳ бўлди манга афзун,
Нечукким майга сув мамзуж ўлур, кўпрак бўлур нофий.

Лабингга жон бўлур мойил, таним хоки раҳинг бўлса,
Ажаб эрмас, бўлур чун барча ашё аслига рожиъ.

Нечук зуннор боглаб, бода ичмай, эй мусулмонлар,
Ки пири дайр ҳар ишким қилур, бормен анга тобиъ.

Навоий, фақр кўйида тааллуқ куффри маҳз эрмиш,

Бир оллоҳ дўстдин неким насибинг бўлса, бўл қониъ.

313

Дог уза догдин овора кўнгулдур зойиъ,
Не қаро кунлар анга вокиъ эрур фил-вокиъ.

Тийрборони гаминг қилди зириҳ жисмимни,
Гар зириҳ бу эса, кўп бўлғуси ўкдин монийъ.

Даҳр ўти дуди кўзумдин, не ажаб, тўкса сиришк,
Чунки тун хайлига анжум сипаҳидур тобиъ.

Лаъли шавқида сариг юзни ёшурди қон ёш,
Гарчи сафрога чучук шарбат эмастур дофиъ.

Ўртанур ишқда парвона, чекар ун булбул,
Ул гули шамъжабин ишқида менмен жомийъ.

Эл насиби чу азал қисматида топти рақам,
Сенки саъй ортуқ этарсен, нечук ўлгай нофиъ?

Ул куёш ҳар кишига толийъ эрур, ваҳ, нетайин,
Ким Навоийга бу савъ ўлмади бир кун толийъ.

314

Васл шоми хилватимда ёқсалар ногоҳ шамъ,
Рашқдин жонимни гоҳи соя ўртар, гоҳ шамъ.

Равшан этса уйни дилхоҳим, ёрутманг шамъким,
Шамъи базмим бўлди чун дилхоҳ, змас дилхоҳ шамъ

Урмасун кўп лоф куймақдинки, ҳижрон тунлари
Тузмас эрди оллида тортай десам бир оҳ шамъ.

Риштайи жони куяр ашки окиб, жисми эриб,
Тийра шомим зулмидин бўлмиш магар огоҳ шамъ.

Оҳим андог тийра қилди кўкниким, тонмас ўзин
Гар куёшдин ёқмаса Исойи Рухуллоҳ шамъ.

Топса ҳирмон зулмати ичра, не тонг, ҳайвон суйин,
Кимгаким бўлса ҳидоят нуридин ҳамроҳ шамъ.

Ҳажр аро иитар жамолинг ҳам Навоий, ҳам кўнгул,
Ким тиларлар тийра тунларда гадову шоҳ шамъ.

315

Кўзум ёшарди аён бўлғач ул жамоли бадий,
Булутга сув тўлар ул дамки, бўлди фасли рабий.

Тасаввур этса қошинг тоқини кўнгул титрар,
Қазо муҳаддиси баским чекибтур они рафий.

Недия аёгингга тушгай бошингга эврулубон,
Куёш ғар ўлмаса ҳусн ичра куллугингга мутий?

Қошинг хаёли торикмай кўнгулда эврулсун,
Эрур чу қибланамо пўясиға хукқа васий.

Не навъ барқни дейким, буроқ янғлиғ эрур,
Ки ул батедурур музлам, бу бир муниру сарий.

Навоий, уйла тирилким, уятдин ўлмағасен
Ағар расули алайҳис-салом бўлса шарий.

Қилурни айла риоят, демакта асра адаб,
Ки дўст феълингу қавлунггадур басиру самий.

316

Юзиға кўзгуни ҳар дам қилур ул сиймбар моний,
Онингдекким куёш рухсориға бўлғай камар моний.

Жаҳонни ул куёшнинг барқи ҳусни ўртағай эрди,
Каронсиз баҳри ашким бўлмаса эрди ағар моний.

Қуруқ жисмимни ғам тиғидин асрар дард ила шавкунг,
Йиғочға кесмағидин уйлаким бўлғай самар моний.

Қабул этмон қанот эғним уза чикса оғир дебким,
Йўлунгда барқдек пўямға бўлғай болу пар моий.

Кўзум узра хубоби ашк ул юз монийи эрмас,
Бийниҳ шишадекким, бўлмас айларға назар моний.

Дема, зоҳидки, тақвоға не монийдурки, бордурлар
Шабобу бодаву ишқу жунуним сарбасар моний.

Оғиз бирла қаду қошу кўзунг зухдумға қўймаслар,
Нечук қилғай киши бир ишки, бўлғай бу қадар моний.

Кўнгул байтул-ҳарами тавфиға моний хавотирдур,
Сафарға Каъба сори уйлаким бўлғай хатар моний.

Навоий жониға тан ғарди эрмиш мониъи мақсуд,
Насими васл эсғач файз боғидин, кетар мониъ.

317

Меҳрсизликдин фалак эл қатлин айлар бедариғ,
Йўкса, невчун дафн этар ҳар кун куёштин ерға тиғ?

Тиғи зулми захмидин ҳар шом андоқким шафак,
Қону туфроғ ичрадур хуршид оразлар, дариг.

Кун эмас — олам кўзиға мунташир айлар баёз,
Тун эмас — балки чекар хуршид рухсорига миғ.

Кимғаким дўлоби чархидек солур сарғашталик,
Бўғзин ип бирла бўғар қилғон сойи фарёду жиғ.

Нечаким йиғса ўзин шаҳрар боши узра чекар,
Чатрдек кимни сарафроз айламаклик қилса биғ.

Гўйиё они сабаб килди мусаббиб не учун,
Ким анға бу килмоғидин не зиёндур, не осиг.

Эй Навоий, бил неким бўлғанни ҳақ тақдиридин,
Мундин ўзға амрдин кўнглунғни уз, илғинғни йиг.

318

Заиф танда ғаминғдин юз эски бўлғон доғ,
Ҳар эски доғ бу шох узра бир қуруқ яфроғ.

Юзунғға ҳусн фузун бўлди нил зийнатидин,
Мағарки ёруди гуғирд ўтидин бу чароғ.

Қадинғ чу айлади гулғашт сарву гул демаким,
Бўялди қонға алифлар кесиб ғаминғдин боғ.

Сочи асиримен ўпмай хануз холин, ваҳ,
Ки донаға оғиз урмай насибим ўлди тузоғ.

Илож силсилаи зулфидур жунунумға,
Ағарчи мушк исидин эмғанур заиф димоғ.

Чу бўлса ғайр ҳужуми, висол мумкин эмас,
Шухуд ўлурму хавотирдин ўлмағунча фароғ?

Ағар Навоий ики нарғисинғ хаёли била

Маризу маст жахондин ўтар, сен ўлғил соғ.

319

Соқиё, ҳажр илгидин кўп тортадурмен зорлиғ,
Май кетурким, маслаҳат эрмас манға хушёрлиғ.

Қасдим этмиш ҳажру беҳудлуғ, иложимдур даме
Майға афюн ёр қил ғар айлар эрсанғ ёрлиғ.

Маст қил андоқки, бош қўйсам мағар бўлғай манға
Маҳшар аҳли «ё раб»у ғавғосидин бедорлиғ.

Чораси ё бодадур, ё васл, ё марғ, эй табиб,
Ҳар кишиким топса ҳижрон дардидин беморлиғ.

Бар еғил, ё раб, ҳаётинғ боғидин, эй муғбача,
Ким майи лаблинғдин ўлди бизға бархурдорлиғ.

Зухд, эй соқий, бало эрмиш, хуш ул майхораким,
Ичғали жом, бале, бўлмиш иши хамморлиғ.

Эй Навоий, зухддин юз қатла ортуқ, дарбадар
Бир сафол илғимда муғ кўйида қилсам зорлиғ.

320

Ул суманбар қаддининғ сарвиға кўнғлум бўлди боғ,
Оташин гуллар анға ҳар янғи қонлиғ тоза доғ.

Ҳажр аро ул шўх кўнғлум сайд этар рухсор очиб,
Тифл оқшом куш тутарға равшан этғандек чароғ.

Мужибби кўп йиғламоқ эрмиш назар пок ўлмоғи,
Ўйлаким айлар суйин афзун оритмоғдин булоғ.

Эй ҳақим, олғил суроҳий лўласидин пахтаким,
Суд эрур қонин неча дафъ этса маҳрури димоғ.

Ғунчадин то чикти гул маст ўлди булбул, соқиё,
Май суроҳидинки чикмас даҳрдин топмон фароғ.

Хатту холи нуқтаси юз чоклик кўнғлумдадур,
Бир қафасда турфадур, ваҳ-ваҳ кўрунғ тўтию зоғ.

Неча ранғин ашк тўксам кўзда ул юз накшидур,
Лоладин ўзға не гул берғай суйи қон бўлса боғ?

Ёғмағунча ашк дафъ ўлмас кўнгулдин тийралик,
Бу ёғинни ғўйиё дебтур казо ул ўтға ёғ.

Фақр йўлинда, Навоий, айлағил боштин қадам,
Ким бу йўл қатъида бош кўймоқдурур кўймоқ аёғ.

321

Ўртанурмен кечалар ҳажрингда андоғким чароғ,
Равшан айлай: ришта жисмимдур, кўнгул ўт, ашк ёғ.

Сарву сунбул лоладек қад зулфу юзунг ҳажридин,
Ҳам алиф, ҳам наъл кестим куйдуруб юз ерда доғ.

Бир кўзумға сарв ўқдур, бир кўзумға гул тикан,
Сенсизин, эй сарви гулрух, ноғаҳ этсам ғашти боғ.

Жоним ичра ўтдурур бир лаъли майгун ҳажридин
Соқиё, навбат манға еткач лаболаб тут аёғ.

Соғ бўл, девона этсанг мени бир май бирлаким,
Ҳажрдин девонамен бўлдум эса бир лаҳза соғ.

Истарам оғзин қилиб лаълу хату холини васф,
Халқ ғойибдин нишонлар айтиб этғандек сўроғ.

Ул фароғу бу тараддуд этти максуд ўртада,
Ким бўлуб максуд ўтти ҳам тараддуд, ҳам фароғ.

Рўзғори тийра, нутқи лол булбулдур, мағар
Ким хазон фаслида айларлар тасаввур они зоғ.

Телба деб қилма Навоийнинг иложин, эй ҳаким,
Ким мушаввашдур анға бир ўзға савдодин димоғ.

322

Гарчи мен ҳажрингдин ўлдум тортибон кўп зорлиғ
Сен ҳаётингдин топ, эй бадмеҳр, бархўрдорлиғ.

Хаста эрдим кўзидин, еткурди лаълин оғзима,
Тенғри жон берди, вале чектим баса беморлиғ.

Кечаеким тушға кирғай ул саодат ахтари,
Бермағил, ё раб, манға ул уйқудин бедорлиғ.

Бодайи лаълинг била мундоқки усрукмен мудом
Кофири ишқ ўлғамен ғар истасам хушёрлиғ.

Бу кўнгул озоридин безормен, бор муддате
Бўлғали бизлар аро озорлиғ безорлиғ.

Не бино эркин буким, бир пора коши тушмади,
Қилғали бу тоқни сунъ илғи мийнокорлиғ.

Эй Навоий, суҳбатингдин қилса ор ул кўркабой,
Йўқ ажаб, невчунки сенсен бир ғадо, ул борлиғ.

323

Неча, эй ороми жон, ҳажрингда беоромлиғ?
Дўстлук кўргузки, ҳаддин ошти душманкомлиғ.

Шукр шамъин ёкмадим, васлингда етти доғи ҳажр,
Бизни бу ўтларға куйдурған эрур ул хомлиғ.

Эрмас ўтлуғ кўнғлум оғзинг накшидур кўксум аро,
Қатрае қон оташин гул ғунчаси андомлиғ.

Деб эмишсен тарк этиб ишку муҳаббат шевасин,
От чиқармишсен салоҳ ичра, зиҳи бадномлиғ.

Лаълидин заъф этти қон бўлғон кўнгул, ваҳ, бодадин,
Нафъ топмас эрмиш улким, қилса хуношомлиғ.

Кўз ёшимдин нам топибдур, ғарчи меъмори қазо
Боғлади кўк гунбази тоқини истехкомлиғ.

Зулфида дарду бало истар Навоий ишқидин,
Ул ғадодекким тилар аҳли карамдин шомлиғ.

324

Лолагун бўлмиш суларда қатлима дилдор тийғ,
Ё бало тоғидин этмиш лолазор изҳор тийғ.

Гул тани юз чок ўлуб буким бўялмиш қон аро,
Теғди ғамзанг хайлидин ғўё анға бисёр тийғ.

Тийғ тортиб етғач-ўқ килдим фидоси жонниким,
Бўлмағай озурда қотил, кўрмағай озор тийғ.

Жисм пайконинг била тўлдию жондур ғамдаким,
Айласанг қатлимға рағбат бўлмағай ноқор тийғ.

Ишқ дашти сабзасидин лола ҳар ён сочилур,

Яъни ул сахро ғиёҳи бор; эмиш хунбор тийғ.

Олам аҳли қатлини бир дамда қилсанғ орзу,
Юздин ол бурқаъни, киндин чекмағил зинҳор тийғ.

Назм мулкин тил чекиб олмиш Навоий уйлаким,
Чекса оламини олур шоҳи фалакмиқдор тийғ.

325

Кечти умрум нақди ғафлат бирла нодонлиқда ҳайф,
Қолгани сарф ўлди андуху пушаймонлиқда ҳайф.

Жонға бир душворлиқ қўймай риёзат ранжидин,
Сарф бўлди нақди авқоним тан осонлиқда ҳайф.

Боғладим паймонадин паймон, фиғонким, ақлу дин
Бўлди бу паймонаву ул сустпаймонлиқда ҳайф.

Эй мусулмонлар, билинғким, бўлди умрум ҳосили
Нафси кофир фитнасиндин номусулмонлиқда ҳайф.

Ҳайфким, нафъ айламас ҳар нечаким тортиб илик,
Десам ўз аҳволима бу навъ ҳайронлиқда ҳайф.

Андоқ иш қилким пушаймон бўлмағайсенким, эмас
Ҳеч осиф чун иш хато бўлди пушаймонлиқда ҳайф.

Ҳар не ўтган сўзларим чиндур десам ёлғон эрур,
Чин будурким, деғамен умр ўтти ёлғонлиқда ҳайф.

Чун енғилракдур ҳисоб ўлғанда султондин ғадо,
Ҳайфким, бўлғай ғадо авқоти султонлиқда ҳайф.

Эй Навоий, воқиф эрмон халқдин, бори менинғ
Кечти умрум нақди ғафлат бирла нодонлиқда ҳайф.

326

Зор жисмимда қиличинғ захми ҳар ён мухталиф,
Ҳар биридур сарв қаддинғ ҳасратидан бир алиф.

Тол ниҳолида эмас яфроғки, тиллар тортибон
Сарви озодим учун куллуққа бўлмиш муътариф.

Қошу кўзин кўрғали, эй шайх, билдим макри бор,
Ҳар сияхпўшеки мехроб ичра бўлғай муътакиф.

Анбарин хат бирла ул юз бўлди олам офати,
Олам офатсиз эмас хуршид бўлгач мункасиф.

Сокиё, ул кавсаросо бодадин бир журъа тут,
Ким мени ҳайронга бўлгай кашф сирри «лав кашиф».

Бодайи максуд жоми завкидин табъим юзин,
Вах, неча доим хумори жаҳл тутқай мунхасиф.

Жон бериб олсанг, Навоий, бок эмас ул бодадин,
Ким эрур «юҳйил-изом» авсофи бирла муттасиф.

327

Ёшурун гамзанг қиличиким қилур кўксум шикоф,
Буки махфийдур анга гўё кошинг бўлмиш гилоф.

Қошларингни саф чекиб, бўлмиш қаровул қирпикинг,
Ким кўнгул султони хайлига эмас ҳожат масоф.

Меҳр англаб ошиқ ўлдум сўнгра етса кўҳи гам,
Не ажаб, ишқ ибтидоси айн эрур, поёни қоф.

Қоши кўнглум ўғрисидур, рокиъ ўлмоглиг не суд,
Ўғри бош солгоч қуйи, бордур далили эътироф.

Ишқ аро Мажнунни дер баъзи фузун, баъзи мени,
Лек ҳолим англагон топмас маҳалли ихтилоф.

Бўл сафо аҳлига ҳамдам ёр васлин истасанг,
Аксини солгайму соқий бўлмағунча бода соф?

Эй Навоий, гар қилур кўнглунг ҳарам тавфини қасд,
Қатъ этиб дашти фано, мақсад ҳаримин қил тавоф.

328

Кўргузур ҳижрон ҳуруфи нуқтасин жон ҳар тараф,
Сенсизин, яъники кўймиш доғи ҳижрон ҳар тараф.

Уйла шиддат бирла чарх айлар мени саргаштаким,
Заҳми кўп тандин ёгар шудрун киби қон ҳар тараф.

Кўнглум аҳволин не дейким, шарҳига бир тилдурур
Кўкрагимдин бош чикоргон нўги пайкон ҳар тараф.

Ташладим етгач жунун хайли туганлар тахтасин,
Яъни очтим меҳмонлар оллида хон ҳар тараф.

Ашк қонлиқ кўзни элтур уйлаким сув лолани,
Бўлмаса йўлинда моний хори мужгон ҳар тараф.

Рашқдин кўп музтариброқдур кўнгул ул гўйдин,
Ким кесиб бошимни ул шўх урса чавгон ҳар тараф.

Қўй башарни, гар малойик доми эрмас яхшидур,
Ул пари мундоқки зулф этмиш паришон ҳар тараф.

Нетиб ўлмайким, яна ул шўх усрук отланиб,
Тер суйи маркаб елидин солди тўфон ҳар тараф.

Кўр, не хайратдур мангаким, бордурур бу дайр аро
Дониши юз менчалар юз менча хайрон ҳар тараф.

Шишадек кўнглумни пайдо ўртади соқий, валек
Догин этти май ҳубоб остида пинҳон ҳар тараф.

Эй Навоий, навхайи ҳижрон тузуб ун чекма кўп,
Ким киши қолмас тирик, еткач бу афгон ҳар тараф.

329

Зиҳи азалда карам айлабон санга халлоқ,
Карими хилқат ичинда макорими ахлоқ.

Сипеҳр гунбазини равшан этгали зотинг
Чарог ўлуб, анга қандил арсайи офоқ.

Нужум кўзларини гарди маркабинг ёрутуб,
Гаҳики секритибон чарх соҳатида Буроқ.

Рикобинг ўпмагининг орзусида ою кун
Бериб Буроқинг учун ўзларига шакли чанок.

Ҳилолу меҳру шихоб ўлди наълу доғу алиф,
Фалакка бўлгали сендин насиб дарди фироқ.

Сипеҳр ҳар кеча юз минг кўзин недин юммас,
Висолингга яна бир кеча гар эмас муштоқ?

Мақомингга етайин деб Навоий айлар сайр,
Гаҳи Ажам била Неруз, гаҳи Ҳижозу Ироқ.

330

Чарх дард аҳлига ҳар дам ёгдурур гарди фироқ,

Ўт равонроқким, хатарлиқдур бaсе бу эски тоқ.

Аждаредур ҳалқа урган пeса кавкаб холидин,
Жуз ажал захрини ком ондин топа олмас мазок.

Ҳазм этар фикрин ҳам этгил, фарз этай нонинг учун
Қилди чарх анжумни дона, ою кунни ёрғучоқ.

Чарх бир уйдур, иши бўлмоқ онинг ҳар дам нигун,
Тушмаган яхши икомат мундоқ уйда иттифок.

Сунъи бахридин ҳубобе англагил кўк гунбазин,
Сиймгун гунбаз деб ўлмас айламак они висок.

Истасанг беш кун фарогат гарчи кобин умр эрур?
Дахр золин тўрт мазҳаб бирла қилгил уч талоқ.

Эл нифокин кўрмайин десанг, Навоий, фоний ўл,
Чунки сен чиқсанг ародин, кимга қилгайлар нифок!

331

Ёрдин айру кўнгул мулкедурур султони йўқ,
Мулкким султони йўқ, жисмедурурким жони йўқ.

Жисмдин жонсиз не ҳосил, эй мусулмонларким, ул
Бир қаро туфрогдекдурким, гулу райҳони йўқ.

Бир қаро туфрогким, йўқтур гулу райҳон анга,
Ул қаронгу кечадекдурким, маҳи тобони йўқ.

Ул қаронгу кечаким йўқтур маҳи тобон анга,
Зулматедурким, анинг сарчашмайи ҳайвони йўқ.

Зулматеким, чашмайи ҳайвони онинг бўлмагай,
Дўзахедурким, ёнида равзайи ризвони йўқ.

Дўзахекиm, равзайи ризвондин ўлгай ноумид,
Бир хуморедурки, анда мастлик имкони йўқ.

Эй Навоий, бор анга мундог укубатларки, бор
Ҳажрдин дарди, ва лекин васлдин дармони йўқ.

332

Бўлмас эрмиш дилраболар аҳди маҳкам, эй рафик!
Гар киши дерким: бўлур, тутма мусаллам, эй рафик!

Ҳар паризодийки ўз мажнунига қилмиш вафо,
Билки, андинурки эрмас насли одам, эй рафик!

Моҳвашлар шоми зулфи не учун ошуфтадур,
Тутмамиш бўлса вафо аҳлига мотам, эй рафик!

Дард муҳлик умрнинг таъжили кўп жонинг учун,
Ким Масихимни кетур бошимга бир дам, эй рафик?

Кўйди бир ўтлуғ фатила доғ учун ҳар ғунчадин,
Чарх то гулшанни кўрди сабзу хуррам, эй рафик!

Гул эмас ғулбунда қонлиғ доғ эрурким настаран,
Теврук айлабдур момук кўймокка марҳам, эй рафик!

Бу мунаққаш сақф тарихи ёзиғлик чун эмас,
Кўп машаққат чектим, аммо қолди мубҳам, эй рафик!

Мен худ этгим азм муғ кўйида расво бўлғали,
Сўз эшит, албатта, мендин қолма сен ҳам, эй рафик!

Ич, доғи туткил Навоийга қадахким, арзимас
Бир нафас хушёр бўлмонликка олам, эй рафик!

333

Санға иш жавлон қилиб майдонда чавғон ўйнамоқ,
Манға оллингда бошимни ғўй этиб, жон ўйнамоқ.

Бош овучлаб эғма комат бирла колмон рахшидин,
То тилар чобуксуворим кўнғли чавғон ўйнамоқ.

Кўз қаросин ўйнатур ҳар лаҳза ул мардумни кўр,
Ҳиндуедекким эрур ойини қалқон ўйнамоқ.

Ўйнай-ўйнай айладинг куфр ила динимни бадал,
Оллоҳ-оллоҳ, бумудур, эй номусулмон, ўйнамоқ?!

Жавр тошин ул пари ўйнаб отай дер эл сари,
Ваҳки, бу девонаға етғач, не имкон ўйнамоқ?

Ҳар сари ашким югурмак не ажабким, айб эмас,
Тийра уйдин чикқач-ўқ ёшларға ҳар ён ўйнамоқ.

Чарх ўюн бирла олур дин нақдин элдин, вокиф ўл,
Бу мушаъбид бирла бўлмас аҳли ирфон ўйнамоқ.

Ваъда кўп қилдинг Навоийга ва лекин ўйнабон,

Мунча бўлгай эл била, эй аҳди ёлгон, ўйнамоқ.

334

Эй, каломи жонфизойинг накди жондин яхшироқ,
Лаъли жонбахшинг ҳаёти жовидондин яхшироқ.

Гарчи ҳажрингдин ёмон ҳолатдамен, лекин манга
Кимки ондин яхшироқ йўқ, сенсен ондин яхшироқ.

Халқ тарки ишқинг айларга биравни қатл учун
Гар тиларсен, топмоғунг мен нотавондин яхшироқ.

Ишқ сахросида ёд этма ватандин, эй хирад,
Ким бу навъ оворалиқ юз хонумондин яхшироқ.

Истасанг, эй ишқ, Мажнун ўрнига саргаштае,
Билки, топкунг йўқ бу расвойи жаҳондин яхшироқ.

Дайр аро яхши-ямон оллида бош қўйсам, не тонг,
Кимки йўқ андин ямонроқ, мен ямондин яхшироқ.

Эй Навоий, хурдаи назмингга ислоҳ истасанг,
Кимса қилмас они шоҳи хурдадондин яхшироқ.

335

Оҳким, гам тийгидин кўксумни қилди чок ишқ,
Дуди охимдин кўзумни айлади гамнок ишқ.

Дард кирмак бирла жон чикмоққа гар йўл қилмади,
Не учун гам тийгидин кўксумни қилди чок ишқ?

Ул пари кўйидаким ҳар лаҳза юз минг бош борур,
Судрабон элтур мени девонани бебок ишқ.

Кўзума ҳар дам ёруғроқдур юзунгнунг кўзгуси,
Хосият мундоқ эмиш ҳар кимда бўлса пок ишқ.

Ошиқ ўлди хаста жон кўргач ул оташпорани,
Оллоҳ-оллоҳ, барқ ила ўйнайдурур хошок ишқ.

Ишқ водийсига кирган ёнки, андин ҳар қуюн,
Ким чиқар саргаштаедурким қилибдур хок ишқ.

Эй Навоий, ошиқеким сен киби истар фарог,
Гар эрур Мажнунки, ул қилмайдурур идрок ишқ.

336

Ваҳ, неча жисмимни гамдин нотавон этгай фироқ,
Нотавон жисмимга ҳар дам қасди жон этгай фироқ.

Жисмим айлаб нотавон, жонимга қасд айлаб ниҳон,
Қасд қилгон жонни расвойи, жаҳон этгай фироқ.

Жонни расво айлагандин сўнг қаноат қилмайин,
Юз гаму андуҳ хадангига нишон этгай фироқ.

Эмдиким андуҳу меҳнат ўқига қилди нишон,
Ҳар жароҳат узра юз доғи ниҳон этгай фироқ.

Эй кўнгул, солма ўзунгни дард ила, мардона бўл,
Бизни, шоядким, бу янглиг имтиҳон этгай фироқ?

Васлидин дам урмайин қилсоқ фироқ ила басар,
Шояд ўзин бизга бир кун меҳрибон этгай фироқ.

Куйди жоним васлида эл рашкидин, то етти ҳажр,
Васл мунглог жонима ўт солди, то нетгай фироқ?

Дўстдин истар ризо зинҳор они кўрмакин,
Васл қилгай комрон ё нотавон этгай фироқ.

Ич, Навоий, май багир конидину беҳуд йиқил,
Неча васл уммидидин бағрингни қон этгай фироқ?

337

Қон ёшим сориг юз узра ошкор этти фироқ,
Заъфаронзоримни гамдин лолазор этти фироқ.

То фироқ уйига кирдим, ваҳки, ашкимдин эди,
Гарчи юз гавҳар аёгимга нисор этти фироқ.

Дам-бадам оҳим чекарга сабр ила токатни акл
Ихтиёр этти, вале беихтиёр этти фироқ.

Жон талошур элни марг андоқки айлар музтариб,
Лабларинг истар кўнгулни беқарор этти фироқ.

Деб эдук ишқ андуҳидин ҳар дам афгон қилмоли,
Ваҳки, бу даъвода бизни шармисор этти фироқ.

Кет, фараҳким, гамни меҳнат тошин олиб кўнглума
Юз туман мисмор бирла устувор этти фироқ.

Эй Навоий, васл аро бўлгайки бокиб кўргамен
Догларниким, кўнгулга ёдгор этти фироқ.

Демангиз нетти фироқ охирки бўлдунг душмани,
Манъи васли хусрави Жам иктидор этти фироқ.

338

Жунун тошин харобот ичра ҳар дам кўксума урмоқ
Эрур таквию дониш бутларин тош бирла синдурмоқ.

Куёшким зарра кўзгаб кирса вайронимга ҳажрингда,
Кўзумга кул совурмоқ бил ани кўнглумга ўт урмоқ.

Чу пири дайр такво хиркасин куйдур деди, гар худ
Анинг хар торидур жон риштаси, бўлмас бокиб турмоқ.

Лабинг ҳажринда хокий тан аро кўнглумни ҳибс эттим,
Нечукким жонсиз элни расм эрур туфроққа топшурмоқ.

Дема, ул дилрабога не учун кўнглунгни олдурдунг?
Ўз эрки бирла не мумкин киши ўз кўнглин олдурмоқ?

Агар оҳимдин айлаб жилва ёгдурди жафо тошин,
Не тонг, гулбун сабо таҳрикидин гулбарги ёгдурмоқ.

Бинафша солхўрд элдекки бош солди куйи, гўё
Яқин англаб хазони умр анга даъб ўлди қайғурмоқ.

Қадаҳ ичмак ёзук деб асру мардуд этмагил, эй шайх,
Бу қисм эрса азалдин, бежихатдур бизни ёзғурмоқ.

Қароглардин пўлак, жон риштасидин чиллавор этмиш,
Қошинг ёсин Навоий қасдига гар истасанг қурмоқ.

339

Кўнглум бўлур гаминг туни ҳар лаҳза қайғулук,
Чун шом бўлди, ҳар нафас ортар қаронғулук.

Ул кўзки олам аҳлидин олмишдур уйқуни,
Бахтим киби, не айб, агар бўлса уйқулук.

Сабру қарору ҳушни олмоглигинг недур,
Эй жонлар офати, санга жонимдур олғулук.

Дашти фироқ ичра тирик йўқ чу вахшу тайр,

Гўё ели самуму гиёҳидур оғулук.

Муг дайри азмидин мени манъ этма, эй рафик,
Бу йўл эрур чу аҳли маломатқа борғулук.

Ойдин фалакни илмас экан кўзга пири дайр,
Ким бу эрур ҳақиру жаноби онинг улук.

То гамдадур Навоий, анга даҳр тийрадур,
Шод англамас улусни бирав бўлса қайғулук.

340

Ёр чун истарки, бўлгаймен мудом ондин йирок,
Ул жиҳатдин барча васл истар, мени маҳзун фирок.

Яхшиларга бас ёмондур ҳолким, ёр оллида
Тенгдурур яхши-ёмон, балким ёмонроқ яхшироқ.

Шаҳ ёнин фарзин киби кажлар мақом этмиш, не тонг,
Ростравлар арсадин гар чиксалар руҳдек кироқ.

Тоза ҳар ён доғ эмас жисмимда ул юз ишқидин,
Ким бу кавкабларга бўлмиш ул куёшдин ихтироқ.

Бу йироқликдин яқиндур ўлгамен, ваҳ, ёрнинг
Истабон ройин бўлубтурмен яқинликдин йироқ.

Маҳжабинлардин сияхдиллик не тонгким, ойнинг
Ботинин кўрсанг қародур, гар кўрунур зоҳир оқ.

Кўп Ҳижоз оҳанги тузма, ёр ила бўл барча вақт,
Эй Навоий, гар Ажам бўлсун мақоминг, гар Ироқ.

341

Чикса жоним, айб қилма, жисми беморимга боқ,
Куйса жисмим, ҳайрат этма, нолайи зоримга боқ.

Ҳажр даштининг гули гар лола бўлса, сели қон,
Қилмагил, эй гул, таажжуб, чашми хунборимга боқ.

Эйки, кўрмайсен қуруқ шохе безалган гул била,
Ҳажр тошидин саросар жисми афгоримга боқ.

Зулфин очти ул санам, эй шайх, бовар қилмасанг,
Ким асири қуфрмен, бут бирла зунноримга боқ.

Ер била тенг килди хокий тан уйин ашким суйи,
Ишқ селидин йиқилгон эски деворимга бок.

Қилмасанг тавбамни синдургонни бовар, эй фақих,
Хирқайи чоқимни кўр, ошуфта дасторимга бок.

Бош кўтармай майдин, эқтим журм тухми барча умр,
Эй Навоий, умр этиб зойиъ, сару коримга бок.

342

Демангиз, аҳбобким, қилмасмусен бас йигламоқ?
Ким манга тенгри насиб этмиш туганмас йигламоқ.

Асрай олмон ўзни, ашким тутти дашту тоғни,
Нечаким Фарҳоду Мажнун дедилар бас йигламоқ.

Масту ошиқмен, доғи кўнглумда айрилгон кишим,
Эй мусулмонлар, не тонг, мен зори бекас йигламоқ?

Тонг эмас, жисмим оқизурғунча кўз гар тўкти ашқ,
Не ажаб, абри баҳорий оқкуча хас йигламоқ?

Тийра ҳажринг шомида гар жон талашмоқ тонггача,
Бошима шамъу суроҳий недурур, бас йигламоқ.

Даҳр богидин вафосизлиг агар фаҳм этмади,
Нега шабнам ашқидин фан килди наргис йигламоқ?

Эй Навоий, тоқини мен доғи ашқимдин йиқай,
Чун манга қисм этти бу чархи муқарнас йигламоқ.

343

Ғамим кўп — айта олмасмен, не тонг, кўнглум ҳалок ўлмоқ,
Ичимда юз килич, не айб, кўксум чок-чок ўлмоқ.

Ўлар деб шод ўлур кўп кўрса дардим муддаи билмас,
Ки ишқ ичра ҳаётим боисидур дарднок ўлмоқ.

Агарчи ҳусн ичинда сенча пок ўлмоқ эмас мумкин,
Ашқ ҳам, кўрки, ишқ ичра бўлурму менча пок ўлмоқ?

Агар захр ичсам илгингдин таажжуб қилма, эй соқий,
Ки бўлмиш масту ошиқ шеваси беваҳму бок ўлмоқ.

Чу мен бир жом учун дехкон асиримен, ажаб эрмас,
Либосим ток барги, ришта бел богларга ток ўлмоқ.

Жаҳондин силкиниб чиққан этак топиб ёпишмоглиг
Муяссар бўлса не ишдур, талаб йўлинда хок ўлмоқ.

Навоий кўксида ишқ этмас ўлса дафн гам нақдин,
Уюлуб тоза доги ҳар тараф недур магоқ ўлмоқ?

344

Зиҳи секрибон чарх узра раҳнавардинг,
Назар топмайин тўтиёликқа гардинг.

Кўрунуб кавокиб раёҳини шабнам,
Чу кўк гулшанига етиб тоза вардинг.

Учуб етти дўзах ўти, чунки уммат
Гуноҳин тиларда чиқиб оҳи сардинг.

Изингдин қуёш чехра ёрутмагондин,
Қилиб заъфарон кун узорини зардинг.

Раёҳин аро сарви озод янглиг
Кўрунуб русул хайлида зоти фардинг.

Русул сўрмади ломакон ура маркаб,
Сен эрдинг бу майдондаким от чиқардинг.

Навоий, наби наътидин жамъ қилгил
Паришон эса хотири ҳарзагардинг.

345

Бўлур гаҳики гамим шуъшасин аён қилсанг,
Шарарни шуъла уза нукталар гумон қилсанг.

Кўзум ёруқ талар эрсанг, ёшурма холингни,
Ки кўр ўлур кўз агар нуктасин ниҳон қилсанг.

Хаданги оҳим ила, эй фалак, хато қилмай,
Қаронғу тунда не кавкабниким нишон қилсанг.

Илож қилмаки, ботроқ куярга ансаб эрур,
Таним хасин неча ҳажрингда нотавон қилсанг.

Кўз ичра ҳалқа урубтур сиришк, ўлур, эй ишқ,
Кўзум қаросини ул ёшлар ичра хон қилсанг.

Чу жаврунг ўртади парвонани, не суд, эй шамъ,

Кесиб сочингни, азоси учун фигон қилсанг?

Кўзунгни кўнглума андоқки мезбон қилдинг,
Юзунгни кўзума ҳам кош меҳмон қилсанг.

Бу бог гуллари баргида топмас, эй булбул,
Димоги меҳр иси юз қатла имтиҳон қилсанг.

Навоий, айлагасен васл кишварини ватан,
Фано йўлига кириб, тарки хонумон қилсанг.

346

Қаро-қаро мижа ханжарларин ититмак ишинг,
Ҳаёт нахлини кесган киё-киё бокишинг.

Ишинг бу эрдик, жонимни олгасен, танни
Ки судратурсен эшиктин, гар туганди ишинг.

Зулоли Хизр лабинг, ул зулол қатралари
Ки жола бўлди узоринг баҳори ичра тишинг.

Не ғунчасен, кўнгул, охирки елу сув ерига
Бўлубтур оху багир қони бирла парваришинг.

Кўзумга кўйди кадам, ваҳ, ўтар хаёл айлаб,
Олай деса аёғ, эй кўз қаролари, ёпишинг.

Эрур чу даҳр бузук гулхан, ушбу авлоким:
Бузугда кечса ёзинг, гулхан ичра ўтса қишинг.

Навоий, истама элдин жунун иложинким,
Бу телбалик аро йўк ул паридин ўзга қишинг.

347

Ишва айлаб элга, оҳимдин таваҳҳум қилмадинг,
Тишлабон лаълингни, жонимга тараҳҳум қилмадинг.

Лаълинг ичра дурларинг шавқида саргарди юзум,
Оҳким, бу заъфарондин бир табассум қилмадинг.

Орзу қилдим ҳадисинг, айладинг қатлимга ҳукм,
Ул доғи эрди ишоратким такаллум қилмадинг.

Элга жон бермак санга душвор келса, тонг эмас,
Сенки то жон олмадинг, элдин танаъум қилмадинг.

Эй кўнгул, олдинки аввал дуд эрур, андин сунг ўт,
Ишқ аро Фарҳоду Мажнунга тақаддум қилмадинг.

Эй қазо ҳукмига ожиз, бу сифат маҳкум ўлуб,
Фақр атворида ҳеч иш жуз таҳаккум қилмадинг.

Тушгали ул гулдин, эй булбул, Навоийдек йирок,
Ғайри дилкаш лаҳну жонпарвар тараннум қилмадинг.

348

Кулмадинг, то кўзларимни кавкабафшон қилмадинг,
Тўкмадинг конимни, то бағрим тўла қон қилмадинг.

Тифлдекким гунча очқай, қилмадинг, эй бағри тош,
Хотирингни жамъ, то кўнглум паришон қилмадинг.

Элга айтур захра йўқ, ваҳ, иукса, қай бир турктоз
Айладингким, юз кўнгул мулкани вайрон қилмадинг.

То қуёшдек жилва қилдинг, қўймадинг бир зарраким,
Офариниш ичра рухсорингга хайрон қилмадинг.

Юз бало тошини ишқ атфолидин ёгдурмадинг,
То жунун торожидин жисмимни урён қилмадинг.

Эй фалак, қайси қуёш юзлукни бир кун чарх уза
Жилвагар қилдингки, оқшом ерга пинҳон қилмадинг?

Демаким, қўйдум Навоий жонига доги ажал,
Шукр бори мубталойи доги ҳижрок қилмадинг.

349

Ваҳ, недур майдонда ҳар ён азми жавлон айламак,
Бизга етгач ўзга ён оҳанги майдон айламак.

Зулфдин чавгон чекиб эл бошини гўй этгали,
Кўз ёшимни гўйдек ҳар сори галтон айламак.

Қон аро жисмим бўяб, дерсенки, ишқим таркин эт,
Бу экин оламда кофирни мусулмон айламак?!

Тан ғуборинда ёшурдум доги ишқинким, эмас
Айб муфлисдин дирам туфроққа пинҳон айламак.

Кўкда гар анжум эмас оҳим ўқининг ёраси,
Шомлар недур шафақдин кўнглагин қон айламак?

Чарх сидқ аҳли гамин истарки бўлмиш субҳ иши
Ашқдин кавкаб сочиб, чоки гирибон айламак.

Гар Навоий жисмини ишқ истамас тошдин фигур,
Бас, недур они жунун кўйида урэн айламак?!

350

Бу не хусну ноз эрурким, интиҳоси йўқ анинг,
Бир нафас йўқким, кўнгулда юз балоси йўқ анинг.

Холи хижронида тим-тим ерга томгон қон ёшим,
Ҳар бири бир лолаедурким, қароси йўқ анинг.

Кўнглум андок тўлди қон бирлаки, чикмас ноласи,
Бода тўлғон жом янглигим, садоси йўқ анинг.

Зоҳир этти хаста кўнглум ёраси огзида қон,
Ким багир хунобидин айру гизоси йўқ анинг.

Қуллуғунг догин кўюб, кўнглумни гамдин сотқун ол,
Ким бу нақди қалбдин ортуқ баҳоси йўқ анинг.

Ганжи ишратдур аруси даҳр васли, оҳким,
Анбарин зулфидин ўзга аждаҳоси йўқ анинг.

Ҳажр ўқи захмин Навоий богламиш боштин-аёқ,
Йўқ эса, жисмин ёпар чоғлиқ либоси йўқ анинг?

351

Тоза доғ атрофида жисмимда тим-тим қон кўрунг,
Дарду гам тогида, ваҳ-ваҳ, лолайи нуъмон кўрунг.

Нафй қилгонлар қуруқ жисмим ҳалоку заъфини,
Танга кўнглумдин тиралгон ҳар тараф пайқон кўрунг.

Халқ йиглаб туфрогим бошида юз ҳасрат била,
Ўқларин ҳар ён таним омочида хандон кўрунг.

Гам туни юммас кўзум давринда кирпик хайлини
Саф чекиб, кўзнунг қароргон холиға хайрон кўрунг.

Ишкин этганлар ҳавас, ийнак бу туҳматдин мени,
Боглатиб бўйнуи фано бозорида, урэн кўрунг.

Чарх баҳри қаърини қилгон таманно зарравор,

Меҳр гаввосин бу ишқим ичра саргардон кўрунг.

Ўқларидиндур Навоий жисми меҳнат гулбуни,
Гуллар ийнак тоза қонлиг догидин ҳар ён кўрунг.

352

Гар жафо қил, гар вафоқим, дилситоним сен менинг,
Гар мени ўлтур, агар тиргузки, жоним сен меннинг.

Хоҳ раъно қад била боргил ёнимдин жилвагар,
Хоҳ кел қошимгақим, сарвиравоним сен менинг.

Кўнглум ичра сенсену ишқинг, не дей ҳолим сенга?
Чун бу янглиг маҳрами рози ниҳоним сен менинг.

Жилва айлаб ҳар замон, афгону оҳим қилма айб,
Ҳам сен-ўқ чун боиси оҳу фиғоним сен менинг.

Лаълидин бир-икки сўз мазкур қил, эй хаста жон,
Бори бу бир-икки дамқим меҳмоним сен менинг.

Телбалардин гарчи рад қилдинг мени, лек англагил,
Ким пари рухсоралардин танлагоним сен менинг.

Ўлди меҳрингдин Навоий, бевафо дебсен ани,
Эртаки нозукмизожи бадгумоним сен менинг.

353

Мутрибо, гам базмида то навҳа оҳанг айладинг,
Заъфлиг жисмимни тору қоматим чанг айладинг.

Бўлди бўстони узоринг бодадин афрухта,
Майни гўё бўстонафрўз ила ранг айладинг.

Чок этиб эл кўнглин, эттинг гунчадек кўнглум гирих,
Очтинг эл кўнглин, агарчи бизни дилтанг айладинг.

Буки ташбиҳ эттинг, эй кўз, хоки пойин сурмага,
Билки, жавҳарни қаро туфроғқа ҳамсанг айладинг.

Ишқ сирри маҳмилин кўк пили чекмас, эй казо,
Гар ҳилолидин гажак, хуршидидин ранг айладинг.

Не катик водий экин, ё раб, санга, эй ишққим,
Ақли саркаш тавсанин қўйгач қадам ланг айладинг.

Қил Навоийии вужуди нангиндин, ё раб, халос,
Чун вужудин барча олам аҳлига нанг айладинг.

354

Оразинг субҳидин эл айшини жовид айладинг,
Субҳи васлингдин менинг шомимни навмид айладинг.

Лаъли серобин тила, қўй Исову ҳайвон суйин,
Эй кўнгулким, орзуйи умри жозид айладинг.

Қошу юзи акси кўк жомига тушгач, эй қазо,
Бу бирин қилдинг ҳилол, уд бирни хуршид айладинг.

Эй муганний, Зухрасидин кўкни қилғунг мунфаил,
Сенки ҳар тер қатрасин бир турфа Ноҳид айладинг.

Эй кўнгул, охир қиличи хаттига қўйдум бўюн,
Ваҳки, сайфи ҳирзини бўйнулга таъвид айладинг.

Васл саркаш қаддидин қилдинг таманно, эй кўнгул,
Ул «алиф»ким «яъс» ародур, нахли уммид айладинг.

Итлари сингон сафоли ичра чектинг дурди шавқ,
Эй Навоий, они жом, ўзунгни Жамшид айладинг.

355

Оразинг гулдур, гул узра сабзайи тар кокулунг,
Оллоҳ-оллоҳ, гул юзун қилмиш муанбар кокулунг,

Қоматингдур шамъу рухсорингдур онинг шуъласи.
Шуъланинг дудидур, эй шўҳи ситамгар, кокулунг.

Очқанинга нега ҳар тори ародур юз гирих,
Гар кўнгуллар нақд қилмайдур саросар кокулунг?

Не ажаб, ҳусн аҳлининг султони бўлсанг, хоссаким,
Мушкдин қўйди қуёш бошига афсар кокулунг.

Сунбуледурким, саросар чирмашибтур сарв ила,
Нахли қаддинг бирлаким бўлмиш баробар кокулунг.

Истасангким, бўлмагай ошуфтазу дарҳам, дегил,
Қилмасун бизки паришонҳолу абтар кокулунг.

Гар Навоийга димог ошуфта бўлса, тонг эмас,
Чун сепар ҳар дам юзунг ўтига анбар кокулунг.

356

Ишқ аро васлинг тилаб, ҳажрингда бўлдум дарднок.
Хаста янглигим хаёт уммидидин бўлгай халок.

Йўқ ажаб, гар ул қуёш навҳангга боқмас, эй кўнгул,
Ўтқа не гам, гарчи куйган нола айлар дарднок?!

Тикканин етгач очар пайкони кўксум чокининг,
Ул калид ўлмиш, ажал дарвозаси гўё бу чок.

Айлар эрдук пок ишқ ўтига куймак орзу,
Шукрлиллаҳ, окибат куйдурди ишкинг бизни пок.

Солди май ул ҳур шавқин кўнглума, эй богбон,
Бердинг ўхшар парвариш кавсар зилоли бирла ток.

Ишқ аро дўзахдин, эй зоҳид, мени кўркутмаким,
Ҳажр ўтин кўрган самандарга шарардин қайда бок?!

То танинг авжи ҳаёт устидадур сен хок бўл,
Истасангим авж тутқайсен танинг бўлганда хок.

Эй Навоий, шоми гамдин айру йўқтур субҳи васл,
Оқ эрур, лекин қарортур ҳар нени ранг этса зок.

357

Ишким ортар хатти зоҳир бўлгали жононанинг,
Шамъ дуди шуъласин афзун қилур парвонанинг.

Ҳар дам ашким келтурур юз таън мажнун кўнглума,
Жисми ёшлардин ҳамиша тош эрур девонанинг.

Оразингнинг накшидин бутхонадур кўнглум уйи,
Ишқ бўлмиш барҳаман ичинда ул бутхонанинг.

Шоми ҳажрим шарҳи элни беҳуд этса, не ажаб,
Уйку келтурмакдурур хосияти афсонанинг.

Сувдурур бағримки, пайкони кўнгулдин чекти бош,
Нам ҳавода сабза чикқандек учидин донанинг.

Йикмади кўк гунбазин ёғиб ҳаводис ёмғури,
Ким сузар эркин чикиб томини бу кошонанинг?

Ўқларинг чок эттилар ҳар ён Навоий кўнглини,

Ўўллар этгандек ёгин деворини вайронанинг.

358

Қуюндек васл даштидин гар, эй Лайли, мени сурдунг,
Дегач саргашта Мажнунум, бошимни кўкка еткурдунг.

Сотарлар дашт уза мен телбани ким тутса ҳинду деб,
Танимни ҳажр дуду шуъласига баски куйдурдунг.

Тегиб туфрокка андин секраган тошлар ҳалок этти,
Неча бошимга қалқон туткунг, ар гам тоши ёгдурдунг.

Ҳазин кўнглум қушининг парлари чурканди ул кунким
Бузуг тан ошёнин шуълайи ҳажрингга куйдурдунг.

Негиб нахли умидимдин гули васл орзу айлай?
Ки ҳажринг илгидин они кўнгардинг, йўкки синдурдунг.

Бошимга келди гам тийги, бало тоши, ажал захми,
Кўр, эй ҳижрони золимким, нелар бошимга келтурдунг.

Яса, эй дайр пири, бодаким, келгум кафоратга,
Эшиттимким, мени айлабдурур деб тавба, ёзгурдунг,

Бу гулшан гулларининг чун вафоси йўктур, эй булбул,
Не очилгай тутайким, сен фигонинг кўктин ошурдунг.

Навоий, йўл йирок, мақсуд нопаидо, қадам ургил,
Ки қолдинг карвондин, гар тинарга бир нафас турдунг.

359

Келгусн ул сарви сийминбар гули серобдек,
Ким танимда ҳар замон титрар кўнгул сиймобдек.

Ваҳ, не янглиг ахтари Саъд эрдиким, қилгач тулуъ
Тун кеча кўзум ёрутти меҳри оламтобдек.

Қучқамен белин камар занжир ила деб бўлди хам
Нотавон жисмим муталло алагон қуллобдек.

Сажда ул чобуксувор оллида андин айларам,
Ким аёги узра нақше кўрмишам меҳробдек.

Ақл саррофи лабин рангину нозик сўз била
Топти гулгун ришта ўтқарган акики нобдек.

Силк этак зарришта бирла гул тўкулгон жинсдин,
Ким эмас тори чу бўлгон вуслалиг мошобдек.

Кўр Навоий маснадин ишқ ичраким, гулхан аро
Шуъла олтойию куллардур анга синжобдек.

360

Тилагим сенинг хузурунг, талабим сенинг жамолинг
Неча кун тириклигимдин гаразим сенинг висолинг.

Чидай олмасим фирокинг, ўпа олмасим аёқинг,
Кўра олмасим назиринг, топа олмасим мисолинг.

Манга даштдин фараҳ йўқ, манга богдин тараб йўқ,
Фараҳим сенинг ҳадисинг тарабим сенинг хаёлинг.

Ажал ушбу дамки, кўюнгадамен олса жонки, бори
Бошим ўлса хоки пойинг, таним ўлса поймолинг.

Юзида урубсен, эй меҳр, камоли хусндин дам,
Манга равшан ўлди бу дамки етибтурур заволинг.

Нега таркинг этмай, эй чархки, шому ахтарингдин
Қародур юзунг, ва лекин оҳ эрур юзунгда холинг.

Майи ишқ чун Навоийни жаҳонда қилди расво,
Бу кадаҳни, дўстлар, эмди онинг қошидин олинг.

361

Тийра қилмиш тун киби офоқни оҳим менинг,
То эшиттимким қилур шабгардлик моҳим менинг.

Тун қаросидек каро пашминадурму сайрида,
Ё тугубтур ул жафогар шўхни оҳим менинг?

Учрамас ҳар кўй бошида туруб йўл асрасам,
Равшан эрмас ваҳки, шамъи бахти гумроҳим менинг,

Ё қочар мендин халойиқ тонигай деб ногаҳон,
Ёрутур чун тунни ҳар дам оҳи ногоҳим менинг.

Хизматида нега йўл топмон экин мен тийрарўз,
Шом мулкин чун мусаххар айлади шоҳим менинг.

Мен доги аҳбобдек макбули эрдим, оҳким,
Жоҳи идбор ўлди ул иқбол ила жоҳим менинг.

Элга ҳар лутфи Навоий жонига бир дог эрур,
Неча қўйғай бағрима дог ул юзи моҳим менинг?

362

Тонг насимин сойир этган гулбузоримдур менинг,
Секритиб майдонга кирган шахсуворимдур менинг.

Гард эмас гирдинда, балким кўрмасун деб эл кўзи
Волаву саргашта жони хоксоримдур менинг.

Маркабининг наълидин ҳар дам чокилгон ўт эмас,
Ким кўнгул отлиг заифи беқароримдур менинг.

Баски, телмурди кўзум киргайму деб майдон аро,
Кўз қароси йўқки, доги интизоримдур менинг.

Ул баҳори ҳусн минган қатраафшон бодпой
Гулшани айш очқали абри баҳоримдур менинг.

Чобуки меҳр ўлди бемеҳру ҳарун кўк тавсани,
Тутманг отинким, эшитмак они оримдур менинг.

Йўлида айлай фидо кўз гавҳарин, жон жавҳарин,
Эй Навоий, етса ул чобук нисоримдур менинг.

363

Кўкрагимдур субҳнинг пираханидин чокрок,
Кирпиким шабнам тўкулган сабзадин намнокрок.

Бу кўнгул гамнокидин то шодмон кўрдум сени,
Истарам ҳар дамки бўлғай хотирим гамнокрок.

Лайли андин кўйди Мажнун кўнглида рахти гамин,
Ким йўк эрди манзил ул водийда андин покрок.

Уйла мужгон ханжарига ёпишибдур дурри ашк,
Ким магар ондин ятиме йўқтурур бебокрок.

Жон олурда лабларингдин барча эл кулдур санга,
Жон берурда бир қўлунг йўк бандадин чолокрок.

Одамийлик туфрогин берса фано елига чарх, оҳким,
Йўқтур киши аҳли вафодин хокрок.

Неча ўқласанг Навоий кўнгли захминрок бўлур,

Кўрмадук захмеки, теккан сойи бўлгай чокрок.

364

Когаз уза қаламни фусунсоз қилмадинг,
Бир рукъа бирла бизни сарафроз қилмадинг.

Жонсиз таним ҳаёти учун нома ёзмадинг,
Килкинг учини мўъжизапардоз қилмадинг.

Васлинг кунию шоми фироқинг баёнида
Кофур бирла мушкни ҳамроз қилмадинг.

Бир меҳр номаси била саргашта заррани
Кундек жаҳонда мужиби эъзоз қилмадинг.

То рўзгорим айламадинг дудадек каро,
Бир номанинг саводини оғоз қилмадинг.

Эй кўк Дабири, кимсага бир нома ёзмадинг,
Ким хома янглиг ани сарандоз қилмадинг.

Раҳмат, Навоийё, сангаким, ёр ҳар неча
Зулмин кўп этти, меҳру вафо оз қилмадинг.

365

Бир ўт эсаки, манга журмсиз вафони кам эттинг,
Юз ўтдур улки, жиҳатсиз улусни муҳтарам эттинг.

Бошимға тиг урубон накди дард қўнглума солдинг,
Вафо тариқида тақсир қилмадинг, қарам эттинг.

Юзумни нақш этибон ашк тийра қонидин, эй ишқ,
Тошимда қонлиг ичим ҳоли шарҳини рақам эттинг.

Фасонайи гаму меҳнат буюрдунг айламак азбар,
Қаноат этмай, улуска мени фасона ҳам эттинг.

Кўнгулда ишким ўти чун фалакка тортти шуъла,
Бало ливоси бошига бу шуъладин алам эттинг.

Дедингки, фақр йўлинда топилди мақсади аслий,
Вужуд нақшини жон лавҳидин магар адам эттинг.

Магарки ёр сени истар, эй шикаста Навоий,
Ки нақд жонни қилиб тухфа, фарқдин қадам эттинг.

366

Ғам хазонин зоҳир этмиш чехрайи зардим менинг,
Боргали елдек баҳори нозпавардим менинг.

Телбалардек сўзлашурмен ўзум бирла мудом,
Чун ўзумдин ўзга йўқ оламда ҳамдардим менинг.

Туфроғ ўлсам кўйида, эй абри раҳмат ёмғури,
Қил мадад ончаким, андин чикмагай гардим менинг.

Чикти жон билмай мақомин, муждае бер, эй Масих,
Ким қаю манзилдадур меҳри жаҳонгардим менинг.

Ҳар неча кўнглум совуг охидин айтур, оҳким,
Ёрга ёкмас неким айтур бу дамсардим менинг.

Ризқ чун мақсум эрур, бир курс учун ҳар кун недур
Чархдек саргашталиқ кўйида новардим менинг?

Эй Навоий, токи урди меҳр нақшин тоси чарх,
Бу бисот ичра ажаб шашдардадур нардим менинг.

367

Ҳар кўнгул ороми чун бўлмиш дилоромим менинг,
Ул сабабдин йўқтурур кўнглумда оромим менинг.

Дуди оҳим сарвдек чиктию гулгун бўлди ашқ,
Қилгали тарки вафо сарви гуландомим менинг.

Нега кўргузди шафақдин шуъла, кавкабдин шарор,
Ғар эмас ғам дўзахи бу субҳи йўқ шомим менинг?

Дилраболар аҳдига ҳеч этмасунлар иътимод,
Эй сабо, ишқ аҳлига еткур бу пайгомим менинг.

Ошиқ отига кирибтур кўнглуму топмас висол,
Фосиқи маҳрумдек бўлмиш бу бадномим менинг.

Донайи тасбиҳ майли айламас кўнглум куши,
Риштайи зуннори зулфунг бўлгали домим менинг.

Эй Навоий, мендек ул бут кўйи сори кирмаким,
Куфр ила бўлди бадал бу йўлда исломим менинг.

368

Не ажаб, сарв сихийга инмаса бошинг сенинг,
Ким эмастур кадди раъноликда бўйдошинг сенинг.

Гар нихоний фитна таълим айламас, бас, не учун
Бошини чекмиш баногўшунггача қошинг сенинг?

Сангборони гамингдин бош не янглиг ёшурай,
Ким саодат гавҳаридур бошима тошинг сенинг.

Оби хайвон бирла гўё килди лаълий ранг ҳал,
Суврат ичра чун лабингга етти накқошинг сенинг.

Ўта олмас хонақохи кудс эли, эй мугбача,
Дайр эшигинда чу тузгай базм авбошинг сенинг.

Дема, эй носихки, килмайсен сўзум бирла амал,
Хотиримда қайда қолмиш онча қўлмошинг сенинг?

Эй Навоий, бўлди қонлиг душманингким, ёшурур
Ёрдин сориг юзунг рангини қон ёшинг сенинг.

369

Не лутф эдики, мени нома бирла ёд эттинг,
Не нома эрдик, гамгин кўнгулни шод эттинг.

Тилим калам тилидек шукрдин эрур ожиз,
Бу нома бирлаки бу нотавонни ёд эттинг.

Ўкурда оқти ёшим ихтиёрсиз, гўё
Қи ҳажр дудасидин номаг мидод эттинг.

Етурди жисмима руҳ, эй қуёш, магарки Масих.
Муаллим эрди дамеким ани савод эттинг

Жавоҳиреки йибординг бу номуродинг учун,
Кўнгул харобасини махзани мурод эттинг.

Не суд бўлса амал номаси каро, гар худ
Отинг нишон узра Жамшид ё Қубод эттинг.

Навоий, жисмингга руҳ ул қуёш ҳадиси эмиш,
Масих нутқига йўқ ерда эътиқод эттинг.

370

Эй ишк, яна фурқат ўтин жонима урдунг,
Жисмимни кул айлаб, кулини кўкка совурдунг.

Анжум дема, гўёки малоикка туташти,
Оҳим ўти учқунлариким, қўкка етурдунг.

Қайд этмадингу бас хама зулфунгни кўнгулга,
Ким гайр хаёлин ҳам онинг бирла супурдунг.

Побўсини истаб магар, эй шодлиг ашки,
Бу зор ила дилбар кўрунур чоғда югурдунг.

Фуркат куни бас тийрадур, эй ишқ, ҳамоно,
Ким сарсари оҳим била кўкшамъин ўчурдунг.

Ҳижрон туни, эй чарх, мушаъбид гар эмассен,
Не навъ куёш тосини хирқангда ёшурдунг?

Тарк этмади бош кўймоқ эшигингда Навоий,
Бу кўйдин ит деб они ҳам нечаки сурдунг.

371

Не хаёл эди янаким, кўнгул куши сайдини ҳавас айладинг,
Баданимга ҳар соридин хаданг урубон, анга қафас айладинг.

Кўнгул ичра шуълайи ишқким, етадур фалакка забонаси,
Таниму сўнгаларим ул ўтунгни ёқарга хору хас айладинг.

Кўз ичиндаким тўла қон эди, огиз ичра даги тутундек оҳ,
Они дам-бадам килибон фузун, муни ҳам нафас-нафас айладинг.

Етиб эрдим ўлгали ҳажр шоми анинг жафоси ҳадисидин,
Нега уйқудин бурун ул фасонани, эй рафик, бас айладинг?!

Манга ишқ ранжи аро ўлум эрди чора, ваҳ, бу не ранжким,
Ани дафъ этарга фироқ дарду гамини чорарас айладинг.

Чу гум ўлди чоку ҳазин кўнгул гамаи ҳажр даштида, эй фалак,
Йўл озарга. аҳли саломат ул кўнгул уйини жарас айладинг.

Чу фироқ шиддати, эй кўнгул, гамаи ишқ лозимаси эмиш,
Не етишса чек, чу ўзунг бурун бу балони мултамас айладинг.

Туну кун сабу чекиб, эгнингга сол ўзунгни ҳалкайи дайр аро,
Чу белинга мугбачалар каманди хаёлини марас айладинг.

Чу замона аҳли аро вафо тиладинг, чек эмди, Навоийё,
Аламу-бало, не учунки эл аро йўк нима ҳавас айладинг.

372

Неча жаврин тортайин ул сарви хуризднинг?
Йўқмудур поёни, оё, зулм ила бедоднинг?!

Акл дер: сол кўнглунгга зуҳду вараъ бунёдини;
Ишқ айтур: йўқтурур бунёди ул бунёднинг.

Тош эритти, ваҳки, Хусрав кўнглига қор этмади,
Шуълаларким тешасидин секреди Фарҳоднинг.

Кўнгли меҳр айлар аён, кўргач рақиб юзини,
Кўрмагунча зок, чикмас жавҳари пўлоднинг.

Токи сайдингмен, ишинг невчун газабдур, чун мудом
Қуш гирифтор ўлса кўнгли хуш бўлур сайёднинг.

Ўлмагимни ёқма ҳижронингга, эй султони ҳусн,
Қатл ҳукми қилса шаҳ не эрки бор жаллоднинг?

Рокиъ эрдим, чанг уни келди сахаргах, оҳким,
Борди мутриб нагмасига ҳосили авроднинг.

Йўл қоронғудур, талаб ноқис, қадам не навъ урай,
Ёрумай комил дамидин машъали иршоднинг.

Эй Навоий, неча булбулдек фиғон ул гул учун,
Йўқ анга таъсири чун бу нолаву фарёднинг.

373

Кўнгуллар қути ширин достонинг,
Бағирлар қони лаъли дурфишонинг.

Нихону ошкоро мен санга ёр,
Сенинг агёр ила рози ниҳонинг.

Муҳиблар бирла ҳар тун биздин айру
Қадахларким чекарсен, нўши жонинг.

Вале ваҳм айла андинким чекиб вой,
Дамодам қон ютар бир нотавонинг.
Ажаб лаълесен, эй ашки жигаргун,
Ажаб йўқким, эрур гам тоги конинг.

Кулар, эй богбон, ҳар ғунча, гўё —
Ки гофилдур хазондин гулситонинг.

Навоий ишқ водийсига кирди,
Хатарлик йўлдурур, аҳбоб, ёнинг.

374

Раҳм этиб, эй дўстлар, мажруҳ кўксумни ёринг,
Қўл ёланг айлаб солиб, ҳар ён ичимни ахтаринг.

Учраса юзи қаро кўнглум тутуб, тортиб, уруб,
Ўтка солиб, ўртабон, жонимни андин кутқаринг.

Кетган эрса чоклик кўксум тикиб, вокиф бўлуб,
Келса бу жониб, синонлар бирла санчиб қайтаринг.

Чун ўлармен — ёрни истанг, бошимга келмаса,
Бош ёланг айлаб, қўюб туфрог уза юз, ёлборинг.

Келса, айтурда ошукмангким, фараҳдин ўлмайин,
Нуктадонлиг бирла ул сўзни қошимда ўтқаринг.

Бошима етса, чу ўлгумдур неча фарёд этиб,
Бир нафас тенгри учун ҳар қайсингиз бир ён боринг.

Ғар муяссар бўлмаса бу иш, Навоий хастани
Қўлдабон ё судрабон майхона сори бошқоринг.

375

Рафикларни борин ёру муътамад килдинг,
Арода тек мени мардуд эдимки, рад килдинг.

Фалак жафоси, улус таънию фироқинг ўти
Бас эрмас эрдик, сен ҳам яна мадад килдинг.

Кечиб жаҳон била жондин сени дедим, жоно,
Магарки қатлима бу журмни санад килдинг.

Ғараз чу ўлмагим эрди, бар эрди лутфунг ҳам,
Ғазаб не эрдик, эй шўҳи сарвқад, килдинг?

Ғамингни чеккали ёлғуз кўнгул эди ожиз,
Ки тиги фурқат ила они юз адад қилдинг.

Чу бахт ахтари Саъд ўлмади, не суд, эйким,
Сипеҳр зижини ҳал қилгали расад қилдинг.

Навоий, ёр не жавр этса, жонга миннат қўй,
Азалда чунки бу даъвони то абад қилдинг.

376

Бир хабар бер, эй сабо, сарви равонимдин менинг,
Ким куяр жон лоладек сарви равонимдин менинг.

Ногаҳон фикр айласамким, не кишидин айрумен,
Мен билурмен не кечар ул лаҳза жонимдин менинг.

Заъфидин, войким, унумни фаҳм қилмайдур табиб,
Гар бурун бемор эдн хулқи фиғонимдин менинг.

Бир насимеким келур ул соридин, сўрдум хабар
Кўнгул отлиг бир гарибе нотавонимдин менинг.

Носихо, куйган юрак ислангали қилмас ниҳон,
Худ сабо англамиш элни достонимдин менинг.

Санчилур ҳар соридин ёнимга ҳижрон ханжари,
Ўқ киби ул қоши ё то борди ёнимдин менинг.

Эй Навоий, мақбаримдин бош чиқоргон лоладек,
Доги кўнглумдин менингдур, ранги қонимдин менинг.

377

Басе дард бердингу даво қилмадинг,
Гаму ранжим англаб, шифо қилмадинг,

Басе ваъда бердинг қилай деб вафо,
Хамин ваъда қилдинг, вафо қилмадинг.

Гунаҳсизки, ҳажр ўқи оттинг менга,
Хато эрди, аммо хато қилмадиинг.

Висолингда кўнглумни тиндурмадинг,
Фирокингда то мубтало қилмадинг.

Кўнгул бирла жонни ҳам эттинг асир,
Бу шиддатни ёлғуз манго қилмадинг.

Якин истамак даст агар бермади
Йироқтин доги марҳабо қилмадинг.

Наво бирла гарчи ҳеч кимсани
Навоий киби бенаво қилмадинг.

378

Юзунг оқ, эй гамки, ашким рангини ол айладинг,
Жон фидонг, эй дардким, жисмимни поймол айладинг.

Ҳолатим халқ англамас, ё раб, сен-ўқ раҳм айлагил,
Чун гаме бердинги, айтурдин тилим лол айладинг.

Сен тараҳҳум қил, худоё; бу қотиг ҳолатдаким,
Мени зору дилбаримни фориғул-бол айладинг.

Сафҳайи рухсор уза хатким чиқардинг— фитнадур,
Фитна узра нуқталардурким, отин хол айладинг.

Шарҳи ишқинг ёзгали жисмим қуруттунг хомадек,
Ҳар тараф жон риштасин ул хомага нол айладинг.

Вах, не хол эрдик, мажлис ичра лаълинг жомидин
Элни хушҳол эттинг, аммо бизни беҳол айладинг.

Элга жавлон ичра солдинг тийг, юз минг войким,
Ҳар қачон еттинг Навоий сори, ихмол айладинг.

379

Не хуш уммидеким, урён нигун қад бирла урсам так
Париларга жунун туморидур бўйнузда силкинчак.

Тери жисмимда ҳар ён тоза доғу қон ила гўё
Қазо Мажнунга тикмиш лолалар яфрогидин кўнглак.

Яро кўзлар бўлуб танда ру бўлди хира ул юздин,
Ясабмен ҳар тараф эски фуганлар шаклидин айнак.

Юлуб пар жон қушидин, оҳ пайконин йигиб кўнглум,
Ўқунг синганларин гўё ясар афгон учун новак.

Назар солса юзунгдин ўзига юзга кўзни кўр айлай,
Қилибон тийг ила мардумни онинг нуқтасидек ҳак.

Ҳаво қилгонда зулфунг халқа домидин кўнгул билдим,
Бу қушнинг ҳам аёғ, ҳам бўйнида маҳкам эмиш илмак.

Изин ердин кетар деб асрадим рағлар киби кўзда,
Олиб жон риштаси бирла аёғи ўрнидин ўлчак.

Фалак зарфин тўла берди қазо ул ой майи ишқин,
Бу майдин бизга, ваҳким, тегмади бир қатрадин кўпрак.

Лиқо мумкин эса учмоқ-томуғдин қочмаким, бўлмас
Кишига ҳеч мақсуде муяссар чекмайин эмгак.

Чу бўлдум ишкида фоний, хадисин сўрмангиз мендин,
Ки қолмас зикри зокир бўлса мазкуринда мустаҳлак.

Тиларсен ўзлукунгнинг Жузв-Жузвин мунфак эткайсен,
Навоий назмининг жузвини қилгил жузви лоянфак.

380

Ҳажрдин кўзумга оламини қаронғу айладинг,
Умрдин кўз юмганим ул тунда уйқу айладинг.

Жону кўнглум муддате саргаштадур кўюнг аро,
Бошларин айландурурга буйла жоду айладинг.

Ҳолима қолур таажжубдин эл огзи очилиб,
Йўкса аҳволим жаҳон аклига кулгу айладинг?

Ашки сиймобиймудур ҳажрингда ё кўз оқини
Ҳал қилиб, кўздин равон ул навъким су айладинг.

Қолди маҳмизингдин ой юзинда, эй чобук, нишон,
Гўйиё жавлон қуни они тепингу айладинг.

Шоҳиди давронга гўё, эй тараб машшотаси,
Бодани гулгунаву согарни кўзгу айладинг.

Эйки, айтуреен замон аҳлига йўқ эрмиш вафо,
Они маълум, эй Навоий, бу замонму айладинг?!

381

Юзунг очиб, не ажаб, юз хонумонни ўртамак,
Ким бўлур бир шамъ ўти бирла жаҳонни ўртамак.

Чун кўнгул сайд айладинг, жисмимга ўт солмоқ недур?
Расм бўлмас қушни олиб, ошённи ўртамак.

Заъфлиқ жисмимни ўртаб бўлма оҳимдин малул,
Хосият жуз дуд не бўлгай самонни ўртамак?

Бил шафак ўтию анжум учқунидин гам туни,
Ким қилибтур майл оҳим осмонни ўртамак.

Ўртади кўнглум тан ичра ўқларингни уйлаким —
Тушса ўт-ул навъ бўлмас найситонни ўртамак.

Халқ ўлуб ошиқ санга, мен ўртанурмен, ваҳ, неча
Элга солган ўт била мен нотавонни ўртамак?!

Чарх оҳим ўкидин юз минг тўшукдур, эй кўнгул,
Ўртамак жони ҳамулдур парниённи ўртамак.

Не учун кул бўлди ўт, ашжор ўтун, сунбул тутун,
Истамайдур гар фалак бу бўстонни ўртамак?

Солма ўт ушшок жонига Навоий борида,
Не учунким яхшидур аввал ямонни ўртамак.

382

Ё раб, ул ойники эл кўнглига марғуб айладинг,
Гарчи ишқидин хароб эттинг мени — хўб айладинг.

Шоҳ эсам ишқ аҳлига, тонг йўқким, эй гардун, мени
Ул жамол аҳли шаҳи ишқига мансуб айладинг.

Не ажаб, боштин-аёгим дард бўлса, эй қазо,
Ким нигоримни қадам то фарқ маҳбуб айладинг.

Телбараб эрмишден, эй роқим, ҳамул кундин бери,
Ким жунунумни паризодимга мактуб айладинг.

Тухмати зуҳд айлабон, эй шайхи козиб, не учуи
Бегунаҳ бизни харобот ичра маъюб айладинг?!

Жон бериб ўлсам ажаб йўқ толибинг, эй ишқким,
Ҳар не матлубидур онинг, бизга матлуб айладинг.

Эй Навоий, ўзни солдинг итлари хайли аро,
Итни гўё одамий хайлида маҳсуб айладинг.

383

Истаб ул бутни хирад белида зуннорин кўрунг,
Бир калоба ип била Юсуф харидорин кўрунг.

Лаълу холи нақши жонда, танда қону тоза дог,
Зоҳиримда ботин аҳволи намудорин кўрунг.

Зор жисмим чирмашур ул ойга ёзган номага,
Васл умидидин битикка чирмагон торин кўрунг.

Заъфлик жисмим эгилди касрати пайконидин,

Бу йигочнинг, шохини ҳам айлагон борин кўрунг.

Умр даврининг бақосин билмаганлар, ҳар тараф
Сувда ёмгур нуктасининг даври паргорин кўрунг.

Эйки, кўрмайсиз бино аҳли фано туфрогига,
Соясида мен бўлур вайрона деворин кўрунг.

Демангиз, ҳажр асру захм этмиш Навоий жисмини,
Жисмида захмича юз жонида озорин кўрунг.

384

Раҳмсиз бўлгай кўнгул куффори Хайбар кўнглидек,
Мумкин эрмас бўлмоқ ул шўхи ситамгар кўнглидек.

Кести атфоли гаминг кўнглум уза наъл узра наъл,
Ончаким бўлди ҳазин кўнглум санубар кўнглидек.

Кўнглум ул хат шавкидин юз захмлик жисм ичра бор
Ўт ичинда анбар этган дуди мижмар кўнглидек.

Неча захм этсанг қизиқ кўнглумни, ўттур — қон эмас
Хумратеким анда зоҳир бўлса ахгар кўнглидек.

Гарчи Лайли маҳмилидин нола кўп чеккай дарой,
Савти муҳлик бўлмагай Мажнуни музтар кўнглидек.

Мужда, дайр аҳлики, соқий акси эрмиш жилвагар,
Дар киши берса сафо кўнглига согар кўнглидек.

Ҳажр тийғидин Навоий қору захмин, кўрки, бор
Кўнгли мамлу жисмидек, жисми саросар кўнглидек.

385

Саманди ноз уза ул чобуки балога боқинг,
Пари бошинда малак парридин ўтога боқинг.

Нечукки қавси қузах даври меҳр акси эрур,
Топиб ҳам эғнидин айлангон икки ёга боқинг.

Садоги жонибиким илгига синон тутмиш,
Юз ўқ йилонию бир қотил аждаҳога боқинг.

Агар бу ўку синон урмогин инонмасангиз,
Очиб танимни, ададдин фузун ярога боқинг.

Бу шакл бирла жаҳон бузмоги яқин гар эмас,
Улусда ҳар тараф ошубу ибтилога боқинг.

Бу бог гулларини ерга сочмайин қўймас,
Хазон елини кўрунг, чархи бевафога боқинг.

Навоий ўлди жамол аҳлидин вафо топмай,
Не бўлди бир назар ул зори бенавога боқинг.

386

Хаёлинг хуснига кўнглумда зийнат берса ҳижронинг,
Эрур гулгуна кон, машшота ишқу кўзгу пайконинг.

Жафо сарлавҳида қилди алиф машқи кўзунг ёхуд
Алифдек жонга неш урмоққа сафлар чекти мужгонинг.

Лабинг хат зоҳир этти, Ҳизр умри берсалар ўлгум,
Хусусанким, Хизрга ҳамдам ўлгай оби ҳайвонинг.

Тушумда васли эрди, эй кўнгул, ё раб, бало урсун
Сангаким, мени уйготти ажаб ҳолатда афгонинг.

Димоги йўқ мушавваш бўлмагин, гўёки бутратмиш
Жаҳон богида савдо сунбули зулфи паришонинг.

Неча ёгдурса гам тошин фироқ атфоли, эй Мажнун,
Не гам бош узра Лайли боргоҳи бўлса қалқонинг.

Қафас қайдидадур булбул, буким вайрона тутмиш чугз,
Вафоси йўқ эканни билди гўё аҳли дунёнинг.

Бу базм аҳли нифокидин торикмиш кўнглум, эй сокий,
Эзиб беҳушдору, тут манга етганда давронинг.

Навоий, ҳажрида не навъ сели ашк оқиздингим,
Висоли бўлди чун мумкин, ўтарга йўқтур имконинг.

387

Шикоф эмас буки кўксумга солди тийги ҳалок,
Ки жони хаста гамингдин яқосин айлади чок.

Улусга ўт солур эрсанг мени бурун ўрта,
Нединки ўтни туташтургали керак хошок.

Неким бошимда эди учти, етгач ул чобук,
Ёнига богласа бори узилмагай фитрок.

Ғамингни элга бериб, йўқки бизни шод эттинг,
Ки элни шод этибон, бизни айладинг гамнок.

Ғамингдин оҳим ўқи етти чархдин ўтти,
Нишон эрур ети кавкабки кўргузур афлок.

Кўнгул ўти била захмин кўруб не раҳм этгай,
Ўзин чу доғу алифдин аёмас ул бебок.

Тиканда гул очилур, андалиб янглиг анга,
Ки ишки ўлса табиат хиёнатидин пок.

Ич ул биҳишт суйин муг сафолидинким, ақл
Томуг ўтидин анинг рангин этмагай идрок.

Навоий ичти маю фориг ўлди ўзлугидин,
Кўрунг, не захрни дафъ айлади ичиб тарёк.

388

Кўнгулки, ҳажр туни кўймади қарорин анинг,
Мунунг ҳам оҳи қаро этди рўзгорин анинг.

Висол гулшани бирла кўп ўлмагил машъуф,
Хазони ҳажр чу барбод этар баҳорин анинг.

Тутуб нишоту тараб чанг зулфин этма суруд,
Ки бир-бир узгуси гам чанги тор-торин анинг.

Қадах нишоти учун давр ичинда кон юткон,
Чекарга, билки, гарм айламас хуморин анинг.

Сипехр ком ила эврулмаса, ҳазин бўлма,
Кишига бермадн чунким ҳақ ихтиёрин анинг.

Агар бақойи абад истасанг, фано йўли тут,
Ёрут кўзунгни қилиб тўтиё ғуборин анинг.

Навоий, ул киши топти фарог оламдин,
Ки ҳиммати кўзи тенг кўрди йўқу борин анинг.

389

Кўнгулким, ҳар ёнига наъл кестим бўлгали зоринг,
Қушедур талланинг чанбарлари ичра гирифторинг.

Улус катлидин ул кўз нотавонрокдур, не ҳол эркин,

Ки жон олган била майл айламас сихҳатқа беморинг.

Юзу зулфунг чу дин қасдиқилур, кофир десам тонма,
Демон юз узра зулфунг, балки мусхаф узра зунноринг.

Кўзи оллида, эй бодом, қилдинг ишва даъвосин,
Магар кирпикларидиндур нишони жисми афгоринг.

Ўзунгни сотмогингда хусн савдосидин, эй Юсуф,
Ҳабибим етса эрди, не ушалгой эрди бозоринг.

Юзунг гулгун бўлубтур бодадин, ваҳ, кўзгуга боқким,
Не янглиг тоза-тоза гуллар очмиш боги рухсоринг.

Ғамим айтурга ёре топмагондин, соқиё, ўлгум,
Манга бир журъа бирла ёрлик қилсанг, худо ёринг.

Агар рангин май ичсам, эй қазо наққоши, ёзгурма,
Иҳота қилмагон иш қўймамиш чун даври паргоринг.

Навоийни адам водийсига солди фано сели,
Итурганлар ани, ул селнинг, хошокин ахторинг.

390

Элга ишқидин гараз меҳру вафосидур анинг,
Ғар мени ўлтурса, максудум ризосидур аинг.

Бўлмас ул бегонаваш чун ошно, бўл, эй кўнгул,
Бир кишига ошноким — ошносидур анинг.

Новаки завқи кўзумдин чиқмасун деб, захмини
Қийр ила туттум, согинмангким, қаросидур анинг.

Ўқи суфори кўнгулда ғар қизарди, не ажаб,
Ким багир парголаси ҳар дам, гизосидур анинг.

Сабр хайлин кўнглум ўз гирдинда қўймас, гўйиё
Кирпику кошинг хаёли ўқу ёсидур анинг.

Даҳр бўстонида буқим чок эрур гул кўнглаги,
Булбул аҳволига гўёким азосидур анинг.

Шод ўлубтур фақр куйида Навоий уйлаким
Салтанат фарши гадолиг бўрёсидур анинг.

391

Кимга бир мажлисда оху дард ила сўзе керак,
Мундоқ ўт ёқмоққа аввал мажлисафрўзе керак.

Мажлисафрўзе агар ҳам бўлса, мажлис аҳлининг
Бағрини куйдурғали охи жигарсўзе керак.

Субҳи васлинг ичра тиргуз хайли ушшокингниким,
Шоми хажр, ўлтурғали мендек сияхрўзе керак.

Кўюнгга хар кун бориб хар дам кўрай дермен сени,
Менга хар кун байраму хар лаҳза наврўзе керак.

Яхши асра гам туни оҳим ўқин, эй чархким,
Сен иваз отмоққа ҳам чун тийри дилдўзе керак.

Бир Хизрваш ҳимматин берма иликдин, негаким
Дашти ҳирмон қатъига охир қаловузе керак.

Ишқ таълимин Навоийдин олурлар аҳли дард,
Уйла дарс аҳлига мундоқ донишомузе керак.

392

Яна, эй ишқ, гули рухсорин ошуби чаман қилдинг,
Ҳазин булбул танига хар паридин бир тикан қилдинг,

Кўнгулни телба айлаб, қайдига хар ён оқар сувдии
Чаман занжири гисусинда юз чину шикан қилдинг.

Саҳоб атфоли жола тошларин ёгдурғали, эй гул,
Пари янглиг зухур айлаб, жунун булбулга фан қилдинг.

Раёҳин хайлини чекмакка ер зиндонидин гўё,
Булут айёридин хар қатра торин бир расан қилдинг.

Ниҳоли гул нишиман гулшан эттинг гўйи, эй булбул,
Фирок ичра тикандин бистару хасдин ватан қилдинг.

Юзунг шамъида шабнам, йўкса тердур, сокиё, ваҳким,
Ул анжумдин шабистон ичра қатли анжуман қилдинг.

Чаманда маст елдин, ваҳки, хар ён ҳам бўлур гулдек
Замоне жилва айлаб, бизни расвойи заман қилдинг.

Ўлук деб уждин зоҳид анга хилватни гўр айлаб,
Ҳамоно пардаи пиндорин, эй гардун, кафан қилдинг.

Навоий қайда гам сейли яка кўнглунг уйин бузгай,

Ки айларда иморат анда балчиг дурдидан қилдинг.

393

Шоми ҳажрим кўрдунг, аммо зулм таркин тутмадинг,
Ваъдаи шамъи висол эттинг, вале ёрутмадинг.

Ғавҳари васлинг илик бергай деб ашким бўлди баҳр,
Чунким ул дарё аро гарқ ўлдум — илгим тутмадинг.

Васл нўшидин кўнгулни қилмадинг бир лаҳза хуш,
Ҳажр захри биймидин юз катл то кўркутмадинг.

Донайи ашкимгаким ром ўлди ҳижрон қушлари,
Эй кўнгул, бир кун фиғонингдин они ўркутмадинг.

Оташин гул ғунчасидек ўртадинг кўнглумни, лек
Очибон, они насими васлдин совутмадинг.

Хаста кўнглумким гаму хуноба қилдинг қисмати,
Бу гизову шарбат ул бемордин ўксутмадинг.

Бодайи васлин ганимат тут, Навоий, зинҳор,
Ким не қонларким, бу гулгун сувни истаб, ютмадинг.

394

Чаманда чехра фуруги учун қадаҳ олдинг,
Не ачиг эрдик гул хирманига ўт солдинг.

Ажаб йўқ, ашқинг агар юммайин оқар, эй кўз,
Ки ёр боқмайин ўттию сен боқиб қолдинг.

Саманди пўясидин сарсар ургон ўт янглиг,
Не ҳолат эрди санга, эй, кўнгулки, қўзголдинг.

Ғамим юкин кўтариб, эй сипеҳр, ҳажр туни
Чу қилмадинг ҳаракат гўйи асру тавшолдинг.

Дедим таронае жонбахш, мутрибо, сен худ
Фирок сози тузуб, ўлтурур кўки чолдинг.

Висол гулшанин, эй жон куши, кўп истарсен,
Бу домгаҳ аро гўёки асру кийнолдинг.

Фано йўлида Навоийга бўлмадинг ҳамраҳ,
Бу дашт пўясидин, зоҳидо, магар толдинг?!

395

Донайи холинг била кўнглум кушин ром айладшг,
Гарди Яздий меъжаринг дин қасдига дом айладинг.

Сабзаву гул истамон то вўсмаву гулгунадин
Қошни айлаб сабзагун, оразни гулфом айладинг.

Хусн богида кадинг бўлмиш латофат гулбуни,
Тўнни гулгун, тугмани то ғунчаандом айладинг.

Қоматим долу ёшим гулранг эрур, то ноз ила
Долугул етган ниҳоле узра ором айладинг.

Юз уза очтинг сочинг зуннорин, эй кофир, магар
Фош этиб куфрунгни қасди аҳли ислом айладинг.

Тонгла жаннат хуридин кеч, эй кўнгул, ноком ила
Гар бу кун дунё арусини васлини ком айладинг.

Эй Навоий, зулфига бўлдунг паришон оқибат,
Яхши жамъият бу савдодин саранжом айладинг.

396

Зулфеким, богликдурур ҳар жонга бир тори анинг,
Тандин эл жонин, ажаб йўқ, чекса рафтори анинг.

Тийги захминким тикармен, сихҳатим эрмас гараз,
Чикмасун дермен ҳазин кўнглумдин озори анинг.

Дона-дона хол ила ғунчангни истаб, кўрки, бор
Тоза-тоза дог ила кўнглум намудори анинг.

Лабларинг шавқида ўлган ҳалқдин кўюнда зог
Тўъма айлабдурки, бўлмиш лаъл минқори анинг.

Мумкин эрмас ул пари мажнунига ҳуш, эй ҳаким,
Ким жунун хаттидурур бўйнинда тумори анииг.

Эй мусулмонлар, фигонким, кофире кўнглумдадур,
Ким эмас жон риштасидин ўзга зуннори анинг.

Ташнамен, соқий шафақгун май тўла тут согаре,
Ким фалакни нуқта килгай давр паргори анинг.

То куюб огзимга андоқ сипқорай ул майниким,
Қолмасун ул навъ согар ичра осори анинг.

Айта олмон, асрай олмон ишк сиррин, оҳким,
Саъб эрур ихфосию мушкилдир изҳори анинг.

Эй Навоий, фард бўл васл истасангким, халқдин
Ҳар кишиким ёрлиг узгай, худо ёри анинг.

Мужда, эй толибки, ердин олмоги мумкин эмас,
Бир қадам матлуб бошқармай талабгори анинг.

397

Дуди оҳимнинг куюндек печ ила тобин кўрунг,
Тийра ҳажрим оқшомининг баҳри гирдобин кўрунг.

Қушким ул ойдин келтурмиш нома, ҳар тирногидин
Чоклар бўлгон кўнгул элтурга куллобин кўрунг.

Ҳиндуйи сохирдурур даври занаҳдонида хол,
Тавқи габгаб шаклидин бир акси меҳробин кўрунг,

Ишқ ўти тугёнидин жонимки булмиш ташналаб,
Дафъига ул ойнинг икки лаъли серобин кўрунг.

Олмагон бўлса чучук жоним лаби бирла кўзи,
Ҳам шакархандига боқинг, ҳам шакархобин кўрунг.

Солики маҳрумким, матлубидин тўлмиш жаҳон,
Оллоҳ-оллоҳ, жонин ўртар дарди ноёбин кўрунг.

Ёр кўйин истай ўзлукдин Навоий бўлди фард,
Каъба ихромига истеъдоду асбобин кўрунг.

398

Латофат ойи ул юз шоми савдо сунбули тобинг,
Соч узра гарди Яздий меъжар ул шом ичра маҳтобинг.

Кўнгуллар хайлига хуш-хуш кирарга шохроҳ ўлмиш
Тарог чеккан замон йўл-йўлки бўлди сунбули тобинг.

Безарда оразинг машшота ҳайвон чашмаси ичра
Тушуб гулгуна гулгун килмиш, эрмас лаъли серобинг.

Ипакларким эшипсен жисмлар захми учун гўё,
Муқайяд қилгали жонлар қушин ҳам улдур асбобинг.

Улусни саждага таргиб этарга Хизри раҳ бўлди,

Демасмен вўсмалиқ кошингки, мийноранг меҳробинг.

Учи хам игна бирла кўз дуоси бошқа оскондин,
Ёмон кўз тегмасун, ул бўлди мен чекмакка куллобинг.

Кетургил раз кизи. соқий, муганний, нагмае тузгил,
Ки ул кўктин кетургай Зухрани афганга мизробинг.

Туну кун жилва қилма, эй аруси даҳр, билмишмен,
Ки меҳнат субҳи ўлмиш қоқумунг, гам шоми синжобинг,

Навоий, офият истар эсанг, кўй даҳр золинким,
Ҳариф эрмасдур ул маккорага бу жисми бетобинг.

399

Зихи кути ҳаётим ҳажр муҳлик дардида ёдинг,
Агар лутфунгга лойиқ бўлмасам, йўқтурму бедодинг?

Манга лаззат сенинг зикринг, манга қувват сенинг фикринг,
Манга ишрат сенинг васлинг, манга тоат сенинг ёдинг.

Агар хуршиди рахшон орзу қилсам — гули рўюнг,
Магар тўбийи жаннат майли этсам — сарви озодинг.

Багир қонин лаболаб айлаган ошом ики лаълинг,
Кўнгул сайдин дамодам бисмил этган икки сайёдинг.

Улусни тиргизур қатл айламакдин оби ҳайвонинг,
Ва лекин ўлтурур қатл айламасдин бизни жаллодинг.

Муҳикдур, эй кўнгул, буқим ул ой фарёдингга етмас,
Ки ёлқибдур нединким, етти кўп ул ойга фарёдинг.

Демон девона, балким дев ўлубмен ул пари рухдин,
Не тонг, эй шайх, акс этсам тахайюл барча иршодинг.

Улусқа софийи ишрат тутуб, эй соқийи даврон,
Ҳамоно захри меҳнатни менинг жонимга асродинг.

Навоий, Каъбайи мақсуд сори гар қадам қўйсанг,
Тажарруд басдурур ҳамроҳингу бетўшалиг зодинг.

400

Чаманда сарвинозим жилва қилмоқ айламас оҳанг,
Жаҳон бўстонидин, биллах, бўлубмен ғунчадек дилтанг.

Мизожиким тилар хилват, худоё, бўлмасун офат,
Бихилмен гар қилиб ишрат, ичар махфий майи гулранг.

Яшил яфроглик ашжор эмас ҳажрингда, эй дилдор,
Ки оҳим тафидин гулзор миръоти тутубтур занг.

Солибтур чорболиш гул, тутубтур чоргах булбул,
Не суд, ул шах ичай деб мул мушарраф айламас авранг.

Малолат бўлса жононда тиканча бордурур жонда,
Агар ҳар гул гулистонда кўрунса бир харифи шанг.

Бу гулшанда гули раъно тўкулмак ваҳмидин гўё
Жамолин кеч қилур пайдо дема, булбулдин айлар нанг.

Навоий кўрмайин они етибтур огзига жони,
Магарким қилгай афғони гаҳи ул гул сори оҳанг.

401

Чаманда сабза манга ханжар ўлди, сарв — хаданг,
Кўнгулни олгали ул сарвқадди сабзаранг.

Агар гул исламас ул кўркабой, ҳайрат эмас,
Ғанийдурур, тўни юз пора элдин айлар нанг.

Кўтарса маҳмили хуснунгни чарх бухтиси
Ики ёнида муносибдур ою кундин занг.

Нафас-нафас қадах ичмасни жазм этармен, лек,
Нетайки, ишва қилур лаҳза-лаҳза соқийи шанг.

Синук сафол нла вайрон аро гадо Жам эрур,
Ул анга жому бу Жамшид боғлаган авранг.

Бу базм ичинда наво ул топарки, хизматда
Қади хам ўлса доғи кўнгли холи уйлаки чанг.

Бадан аносирининг чоргоҳин эт хориж,
Навойиё, десанг айлай фалак сари оҳанг.

402

Май била майхонанинг хиштня тош узра ҳал қилинг,
Чун хуморидин судоъ ўлеа, ани сандал қилинг.

Ҳар не қолса суда бўлгон хиштдин таъзим учун,
Ип токиб ҳар жонибидин бўйнума ҳайкал қилинг.

Эй харобот аҳли, соқий орази акси учун
Соф қилмоглиг била май кўзгусин сайқал қилинг.

Мугбача оллида чун бўлди сужуд этмак ишим,
Майга марҳун қилсангиз, сажжодани аввал қилинг.

Саҳл эрур жон нақдини соқий учун қилмоқ нисор,
Лек бир паймона тўлдурмоқ била асҳал қилинг.

Масту мажнун чикмишам майхонадин, эй шўхлар,
Комингиз гар ҳазл эса, ийнак мени маҳзал қилинг.

Кўйидин кувлган ҳавору аклни» эй дарду ишк,
Анда саргардон Навоийни вале анкал қилинг.

403

Ғам тошин жисмимга пайконинг била банд айладинг,
Ул самарни бу йигочқа паркпайванд айладинг.

Чун шакар ширинлик изҳор этти лаълинг оллида,
Демайин, қилдинг табассумким, шакарханд айладинг.

Элга ишрат бодаси туттунг ёйиб хони висол,
Ваҳки, бизни қон ютуб гам ерга хурсанд айладинг.

Истамас бўлсанг мени булбул киби шайдо, недин
Юзни гулгун бода бирла гулга монанд айладинг?

Қилдинг ул юз жаннатидин айру бу кўз мардумин,
Одаму ҳар сори ёшин анга фарзанд айладинг.

Даҳр богининг гулида йўқтурур бўйи вафо,
Ўзни, эй булбул, агар парканд-парканд айладинг.

Эй пари, дебсен Навоий бор эмиш Мажнун киби,
Бир йўли ул телбани қайдга хирадманд айладинг?

404

Эй муганний ёр базмида наво соз айласанг,
Жон фидонг ўлсун гамим шарҳидин оғоз айласанг.

Уддек куймаклигим шарҳ эг лисони ҳол ила,
Нагмада удунг лисонин сеҳрпардоз айласанг.

Ўзга оламдин хабар деб бизни тиргуздунг, не тонг,

Бу рисолат бирла гар изҳори иъжоз айласанг.

Розим ар созинг лисонидин баъидул-фаҳм эса,
Анга рухафзо унунгни доғй ҳамроз айласанг.

Отланиб, бошимни рахшингнинг аёги остига
Тийг бирла солғудек масти сарандоз айласанг.

Парда ёп роз узраву дохил бўл ушбу базм аро,
Ким эрур хориж агар бепарда овоз айласанг.

Чекмадинг лаҳне Навоий кўнглун истаб, айб эмас
Англаб ўзунгни наво аҳлига шах, ноз айласанг.

405

Ишқ ўтидин қисматим дарду балому қилмадинг?!
Дуди бирла хонумонимни қарому қилмадинг?!

Куймагимга барқн офат қилмадингму оҳни?!
Ўлмагимга ашқни сели балому қилмадинг?!

Зулм тигидин танимни этмадингму банд-банд?!
Фурқатингдин банд-бандимни жудому қилмадинг?!

Дема, эй кўзким, не килдим, гар сени кўр истасам,
Бир боқиб, юз минг балога мубталому қилмадинг?

Эй кўнгул, холимни килдинг арзу афзун килди зулм,
Билмадингму, ё билиб яхши адому қилмадинг?!

Шиква қилсоқ сендин, эй гардун, раво эрмас дема,
Бизни беком айлаб, эл комин равому қилмадинг?!

Баҳри ишқ ичра, Навоий, ошнолиг топмадинг,
То бу бир кўзни Арас, ул бирни Ому қилмадинг!

406

Эй кўнгул, ер-кўк асосин асру бебунёд бил,
Ул кесакни сувда кўр, бу сафҳани барбод бил.

Жисм уйи чунким эрур фаний, тафовут йўк, ани
Гар фано селобидин вайрону гар обод бил.

Тўрт унсур қайдидин то чикмагайсен, нафъ эмас
Осмоний тўрт дафтарни тутайким ёд бил.

Эйки дебсен, ҳақни не таърифу васф ила билай?
Васфдин мустагнию таърифдин озод бил.

Тенгри зикриким, малойикка гизойи руҳ эрур,
Бу гизони ҳақ йўлига кирган элга зод бил.

Гар ҳабибим қилса изҳори калом, эй пири дайр,
Исийи Марямни ул дам гунги модарзод бил.

Мантиқи ишқ ичра ошиқил тасаввур айла навъ,
Фард бўлгонларни бу йўлда анга афрод бил.

Эл оёгига тушардин бошқа чикмоқ расмини
Май куҳанпиридин ушбу дайр аро иршод бил.

Эй сулук аҳли, қачон мақсуд топқумдур десанг,
Мосиваллоҳни фано кўрган кунин мийод бил.

Эйки дебсенким, билай тавҳид сирридин хабар,
Шаръдин неким тажовуз айлади, илҳод бил.

Дўст васлин топмогон дунёву уқбодин кечиб,
Ушбу дардинга Навоий ҳолин истишход бил.

407

Огзидин чикқан ҳадиси нфуку рангинни бил,
Лаъл суфтидин чиқоргон риштадур ранги қизил,

Бир забона ҳар ярамда сўзи ишқингдин эрур,
Кўнглум ўти шарҳига очқон огизлар ичра тил.

Эй ажал, кўйида бошим қил огирким, айламиш
Ҳажр ашким селин илдам, заъф жисмимни енгил.

Қон ёш ичра гарқадур жисмим, чиқар, эй мугбача,
Кўрсанг андоқким олурсен лаългун май ичра қил.

Хўблар ҳар дам ўтар сенсиз қошимдин, ваҳки, бор
Ҳар нафас ҳажринг манга бу ойлар ўтган бирла йил.

Сарсаредур ҳар даминг мақсуд изин гум қилгали,
Гар бу водий ичра гафлат бирла юз минг йил тирил.

Эй Навоий, фақр туфрогига кўп тўктунг сиришк,
Гар тилар бўлсанг фано ҳам анда-ўқ эмди йиқил.

408

Анингдек мастмен дай субҳиким, бу мушкил эрмас ҳал,
Ки майлиқ шиша қўйгон ширадур ё шуълалиқ манқал.

Қуёшдек титрамак дафъин сахаргаҳ орзу қилсанг,
Қуёшдек жомни титраб сумурмак фарз эрур аввал.

Мунунгдек фаслким, тун мушкини чарх этти кофурий,
Сабухий майдин улким бўлса лояъқил эрур аъқал.

Судоъим голибу гулгун майимни муҳтасиб тўкмиш,
Топиб олдимга ул балчигдин-ўқ суртай қизил сандал.

Совуг ё тийра эрса дай сабуҳи, иста равшан май,
Нетарсен меҳр ўтидин шуъла ё ой нуридин машъал?

Хуш ўл махмурлугдин тийра кўзким, очкач-ўқ бўлса
Ўшул кўзгуга сокийнинг ҳилолий қошидин мискал.

Маҳосин субҳдин боглаб, сочар ўт огзидин гардун,
Сабух аҳли, нишот айлангки, топмишсиз ажаб маҳзал.

Май ичра акс эрур соқий юзидин, англамон, ёхуд
Кўзум наззорадин тўрт ўлди, ёхуд бўлмишам аҳвал.

Қулоқ ҳар сўзга солма истасанг ишқ ичра расволиқ,
Ки воиз кўп чекиб фарёду носик кўп дегай муҳмал.

Муяссардур, Навоий, ёр васли хилвате топсанг,
Ки яъни бўлмаса ул хилват ичра ўзлукунг анқал.

409

Юзунгни кўрдум, эмди кўзларимни богла, эй қотил,
Ки ногаҳ бўлмагайлар ўзга юзни кўргали мойил.

Китоб авроқидек бўлгай мусаттаҳ қолмайин даври
Ғамим тошига бўлса бир нафас тўқуз фалак ҳомил.

Мени бедилнинг оҳин ўкмаким, оламни куйдурди,
Ҳануз эрмас кўнгулнинг шуъласи бу ўт аро дохил.

Танимда кул эмас гулхан нишони телбаликдинким,
Кул ўлдум ўртаниб ишқинг ўтидин, лек сен гофил.

Лабинг шавки кўнгулдин халқ таън айлаб қачон кетсун,
Сабодин ғунчанинг ҳаргиз бўлурму ҳумрати зойил?

Недур ой сафҳаси бўлгон қародин доглик, гўё
Жамолинг дафтарин ёзгонда бўлмиш бир варақ ботил.

Менинг журм ичра узрум шайхнинг зуҳд ичра ужбидин
Батардур, дўст лутфи ҳолима гар бўлмаса шомил.

Фигони ўкидин булбулнинг, эй гулбун, ҳазар қилким,
Тикан пайкониға гул жавшани ҳаргиз эмас ҳойил.

Навоий қуллугин фақр аҳлининг пири қабул этса,
Эрур бир банда озод айлаган янглиг шаҳи одил.

410

Ҳажр ўтига истасанг ёқилмагайсен, эй кўнгул,
Ёрдин зинҳорким айрилмагайсен, эй кўнгул.

Ваҳ, не толийдурки топмай умре истаб ёрни,
Чун сени ёр истагай, топилмагайсен, эй кўнгул.

Буки қон бўлдунг десангким, ошқоро бўлмасун,
Майл этиб ёшлар сари қотилмагайсен, эй кўнгул.

Десалар: Лайлиму ортуқ хусн аро ё ул пари?
Гарчи Мажнунсен, керак ёнгилмагайсен, эй кўнгул.

Қилди чун соқий лаби етган қадах ҳушунгни маҳв,
То абад зинҳорким ойилмагайсен, эй кўнгул.

Ғунчасин гамдин вале соқий баҳори оразин
Очса, билмонким, недин очилмагайсен, эй кўнгул?

Давлати боқий Навоийдек эрур топмоқ маҳол,
То тамом ўзлукни фоний қилмагайсен, эй кўнгул.

411

Чаманда қонини баским оқизди зор кўнгул,
Согинма ғунчаки, гулбун кетурди бор кўнгул.

Не гуллар очқай алам гулшанида ғунча киби,
Ниҳоний захмларин қилса ошқор кўнгул,

Тўнунгда тугма эмас барча лаъл пайкони,
Лабинг ҳавоеига борур тузуб қатор кўнгул.

Чаманда қон ёгар ўтсанг магар санубар уза,
Очар жароҳати оғзини ҳар фигур кўнгул.

Туташқон ўтдурур ўтун аро буким топмас
Фироқнинг ўқлари бирла даме қарор кўнгул.

Фатилаларни ярамдин чекиб туташтурди,
Мағар ғамингда кўяр доғи интизор кўнгул.

Фироқ захмида очмиш оғиз, кетур, соқий,
Қадахки, истамас ўлмоғни хушёр кўнгул,

Не меҳр иси, не вафо ранги топқунг, эй булбул,
Бу боғ ғуллариға берма зинҳор кўнгул.

Навоий этгай онинг таркин ихтиёр, валеқ
Қачон берур анға бу ишда ихтиёр кўнгул?

412

Мен жаҳондин кечтиму кечмас менинг жонимдин эл,
Мек илиқ жондин юдум, чекмас илиқ қонимдин эл.

Тўш-тўшумдин баски расволиғ ўти лов-лов ёнар,
Ҳар тараф йўлдин чиқарлар ўтсалар ёнимдин эл.

Бахтим уйқусиға ғўёким сурудедур хазин,
Кўйида буким уюмас ҳар тун афғонимдин эл.

Тонимаслар бир-бирин ёққон мазаллат ғардидин,
Сўрғали ҳолим кириб чиққунча вайронимдин эл.

Менда тумори жунундек печ, ваҳким, беҳабар
Ҳар тараф кўнғлумда қонлиғ доғи пинҳонимдин эл.

Истарам, эй Хизр, келгаймен қилиб жон бирла тавф,
Қаъбайи кўйин хабар топқунча борғонимдин эл.

Эй Навоий, қилмағайлар айб ағар девонамен,
Ул пари васфин ўқуғон сойи девонимдин эл.

413

Қаро кўзум, келу мардумлуғ эмди фан қилғил,
Кўзум қаросида мардум киби ватан қилғил.

Юзунг гулиға кўнгул равзасин яса гулшан,
Қадинг ниҳолиға жон гулшанин чаман қилғил.

Таковарингға бағир қонидин ҳино боғла,

Итингга ғамзада жон риштасин расан қилғил.

Фироқ тоғида топилса туфроғим, эй чарх,
Хамир этиб, яна ул тоғда кўхқан қилғил.

Юзунг висолиға етсун десанг кўнгулларни,
Сочинғни боштин аёғ чин ила шикан қилғил.

Хазон сипоҳиға, эй боғбон, эмас монёъ,
Бу боғ томида ғар игнадин тикан қилғил.

Юзида терни кўруб ўлсам, эй рафиқ, мени
Гулоб ила юву гул барғидин кафан қилғил.

Навоий анжумани шавқ жон аро тузсанг,
Анинг бошоғлиғ ўқин шамъи анжуман қилғил.

414

Номаси кўйнулда, баским изтироб айлар кўнгул,
Ўпғали чикмоққа ғўёким шитоб айлар кўнгул.

Тоза бутмиш эрди кўксум чоки, ваҳким, толпиниб
Чикқали ул рахнани ҳар дам хароб айлар кўнгул.

Ўқи захми йўлидин солсам ичимға номасин,
Бир фатила мархам ўрниға ҳисоб айлар кўнгул.

Чирмабон жон пардасин маншур уза воло киби
Кўрмасун деб ғайр они, ғўр ниқоб айлар кўнгул.

Гунчадек қат-қат бўлуб қон ул мусофир шавқидин,
Номаси янғлиғ дамо-дам печу тоб айлар кўнгул.

Мубҳам эрмиш рукъаси давроннинг асру ёваким,
Жонға бу андишадин ҳар дам азоб айлар кўнгул.

Эй Навоий, очти кўксумнинг тикилған чокини,
Номаси кўйнулда, баским изтироб айлар кўнгул.

415

Ёрдин келмиш манға бир турфа мактуб, эй кўнгул,
Ким эрур ҳар сатри, бал ҳар лафзи марғуб, эй кўнгул,

Лафз йўқ, ҳар ҳарфи жон ҳирзи, доғи ҳар нуқтаси
Мардумак янғлиғ биайних кўзға матлуб, эй кўнгул.

Айладим тумор, агар тумор этар дафъи жунун,
Бу мени қилмиш жунун илгида маглуб, эй кўнгул.

Сафҳада эрмас муҳаббат шарҳиким, келмиш кийиб
Хуллайи кофурғун бир турфа маҳуб, эй кўнгул.

Асру кўп такрор этардин ул париваш номасин
Бўлмишам эл ичра мажнунлуққа мансуб, эй кўнгул.

Ғайрдин сафҳангни қилгил пок, яъни айлама
Хотиринг лавҳини ҳар хат бирла маъюб, эй кўнгул.

Ғамдин озод ўлди хатгидин Навоий, бермаса
Бегиға куллуққа хат бўлғайму маҳсуб, эй кўнгул?

416

Эй кўнгул, бир навъ ўлубмен аҳли даврондин малул,
Ким эрурмен кимки ондин яхши йўқ, ондин малул.

Ҳажр агар будур, нетай мен жонни, жон нетсун мени,
Ким эрур ҳар лаҳза мендин жону мен жондин малул.

Тенгри халқ этмиш мени гўё малолат чеккали,
Ким даме йўқким, эмасмен халқи нодондин малул.

Неча диним узра титрай дилраболар кўйида,
Эй мусулмонлар, бўлубмен кофиристондин малул.

Истасанг мақсад, қадам кўй, таън тошидин не бок,
Каъба топти бўлмагон хори мугилондин малул.

Эй кўнгул, фикрингни қилким, дўсту душманлар юзин,
Кўрмас эрди, бўлмаса сен зори ҳайрондин малул.

Эй муганний, тут «Ироқ» оҳангию кўргуз «Ҳижоз»,
Ким Навоий хотири бўлмиш «Хуросон»дин малул.

417

Ул париким банди зулфига мажониндур уқул,
Мен киби девоналар қайдин қачон қилсун қабул.

Зарра эрмаским куёш ажзоси нур айларга касб,
Ул пари қасрига равзандин қилур ҳар дам нузул.

Оламоро ҳусн ила жонбахш нутқунгму экин,
Ё Масиҳо руҳи Юсуф жисмида қилмиш ҳулул?

Эйки дерсен, келдингу шод ўлғуси васлингга ёр,
Шод бўлгай эрди бўлгон бўлса ҳажримдин малул.

Мусҳаф авсофингда эрмиш, оллоҳ-оллоҳ, мужмале,
Сура-сура ҳар карашманг шарҳида ийнак фусул.

Ерга сочинг судралур кулбамга кирсанг ҳам бўлуб,
Меҳр паст ўлгон замон андоқки топқай соя тул.

Икки зулфунг тўлгонур ҳар дам сабо таҳрикидин,
Икки ҳинду нагма бнрла зоҳир этгандек усул.

Ростликдин дайр тоқига мадор ўлмоқ, не айб,
Соликеким бўлса хизматда сутун янглиг ҳамул.

Бўлмаса эрди Навоий сирри ишқингга амин,
Не залум этгай эдинг онийг хитобин, не жаҳул.

418

Қон тўкар кўз оразинг гулгуналиқ кўрган маҳал,
Не учунким суйи онинг қон ила бўлмиш бадал.

Тоқи ахзар қотти барча фитнаву бедодини,
Қошингга машшота гўё вўсма айлар чоғда ҳал.

Нилдин гулгун узоринг богида ҳар сори хол,
Нилуфар гулшан аро ҳар ён очилмиш фил-масал.

Кечрак очмоқ бурқаъ эрмас эл ўлар деб раҳм учун,
Балки айларсен улус кўпрак йигилсун деб ҳаял.

Бог аро ҳар ранг тўн эғнида чикмиш уйлаким,
Хур жаннат сайрига чикқай кийиб турлук ҳулал.

То юдунг зуннори зулфунгни, сочилгон суйидин
Кишвари ислом аро юз минг бино топмиш ҳалал.

Даҳр шўҳидин, Навоий, тут кироққим, боғласанг
Бир аёқ сув бирла ақдин, улдурур жоми ажал.

419

Ёр ҳижронида сарвақтимга еттинг, эй ажал,
Жон фидонг этсам ҳануз оздурки, келдинг дармаҳал.

Жон талашмоқликка кўйма лаъли ҳажридин мени,

Чун эрур таъхир аро офот, кўп қилма ҳаял.

Жонни бот олмоқ санга мушкул эса, жон чекма кўп,
Кўйки, бу мушкулни бот айлар анинг ҳижрони ҳал.

Ҳажридин ўлмаи висоли нўшидии топсам умид,
Айлагувдур саъй ўлмақдин тирилмак фил-масал.

Ҳажр беморига қотил захр эрур ҳайвон суйи,
Эй Масих, асра нафас, бу нуктада қилма жадал.

Сўнгги кундин ҳалқ тарсон, мен бурун кундин ваҳим,
Элга гам шомии абад келди, манга субҳи азал.

Ич Навоий, ғусса таҳлилига гулгун бодаким,
Бир пиёла лаъли маҳлул ўлмади андин бадал.

420

Кўзумда ҳажр ўтининг хумратин кўр, дема қондур ул,
Қаро соғнима, пайконинг суйи томгон нишондур ул.

Лабинг холики хат ёшурди жонни ёшурун ўртар,
Ҳамоно ишқдин жонимдаги доғи нишондур ул.

Кўнгул боғи аро ҳар ён ўқунг захми эмас, гўё
Ниҳоли меҳринг эмаклик учун қозгон макондур ул.

Кўзумнунг мардумиким, то саҳар кавкаб санар ҳар тун,
Ул ойдин уйқу айёрин қоварга посбондур ул.

Кўнгулдин келган оҳим ҳайлини манъ этмасам авло,
Ки меҳнат кишваридин азм қилгон қорвондур ул.

Қадинг сарвидадур кўнглум қуши, ваҳ, сунбулунг эрмас,
Ким ул сарв узра қуш қасдига чирмашқон йилондур ул.

Суроҳий оғзида қил шаклидин хушдилмен, эй соқий,
Магар айшу фарогат тойирига ошёнду ул.

Эмас бўлсанг таайюн хонақоҳи шуглидин эмин,
Фано дайрига кир фил-қолким, дорул-амондур ул.

Навоий заъфин англаб, ўзгага ҳамл этма жаврунгни
Ки йиллар ушбу огир юкни чеккан нотавондур ул.

421

Куруди чеккали қондин қўзум ниқоб қизил,
Бале, ёгинсиз ўлур чин бўлур саҳоб қизил.

Кўзумда лоладек ул юз гариб эрур қон ёш,
Ки бўлса гул қизил, ўлмас анга гулоб қизил.

Бошим сипехрдек эврулди, қон ёшим сари боқ,
Ки ҳар замон югурур анда бир шиҳоб қизил.

Кўзум қизарди қизил ашк рангидин, гарчи
Қизил бўлур суву бўлмас анга ҳубоб қизил.

Кўнгулии чуркади ишқинг, валеқ эрур тўла қон,
Ёлинда куймишу кессанг эрур кабоб қизил.

Бу қонқи, водийи ишқ ичра оқти, борса, не тонг,
Самум рангидек ул дашт уза сароб қизил.

Не жилва эрди қизил тўн билақи, қон ёшдин
Либосин айлади ишқингда шайху шоб қизил.

Лабинг гамида Навоий ўзин тилар беҳуд,
Не тонг, май ичса анингдекки, лаъли ноб қизил.

422

Эй мусаввир, дилбаримга суврате монанд қил,
Кўрмагидин хотиримни гаҳ-гаҳе хурсанд қил.

Ул ҳарир узрақи тарҳ этгунгдурур тимсолини,
Сигмаса, зайлига жоним пардасин пайванд қил.

Бўлмасун бу тўъмадин маҳрум ул куй итлари,
Эй ажал, тақсим учун бағримни юз парканд қил.

Ул париваш чиқти усрук секретиб кўнглагча, вой,
Носихо, девона бўлдум, эмди тарқи панд қил.

Лаъли шириндинки қилдинг айшни жонимга талх,
Неча ачиг сўз демақ, бир қатла шаққарханд қил.

Жоми Жамнинг роҳи Афридун йилони захридур,
Эй кўнгул, ўзни сафоли фақр ила хурсанд қил.

Ҳожати будур Навоийнинг, худоёким, ани
Мугбача ҳуснига муг дайрида ҳожатманд қил.

423

Қани бир чехраки, майл этгай анга хаста кўнгул,
Қани бир зулфки, бўлгай анга вобаста кўнгул.

Захми огзида лабинг зикрию аҳволи қатик,
Жон этиб огзига ҳол устидадур хаста кўнгул.

Ғусса тирноги билаким қилур атрофини реш,
Нақш этар эгма кошинг шаклини пайваста кўнгул.

Ғам емон бузди эса кўнглум уйинким, қўймас
Махзани ишқини то бўлмас, шойиста кўнгул.

Таҳ-батаҳ қон демаким, икки юзунг шавкидин
Дард богида қилур лолаву гул даста кўнгул.

Кўнглум ар бўлмаса вобаста, тонг эрмас, эй шайх,
Борму охир бори олам аро вораста кўнгул?

Зулмидин деса Навоийки қилай ишқин тарк,
Манъ этиб, ичкаридин ёлбарур оҳиста кўнгул.

424

Қасди жоним қилди ҳажр, эй қотили хунхор, кел,
Қон тўқуб жонимни олмоқ истасанг, зинҳор кел.

Ашк дуррин кўзда, жон накдин овучда асрадим,
Ким қачон келсанг, йўлунгда қилгамен исор, кел.

Рухум айрилмиш бадандин гар тиларсен, эй ҳабиб,
Айламак Исойи Рухуллоҳ дамин изҳор, кел.

Айтмон келгил, доғи қилгил таваққуф лаҳзае,
Келгач-ўқ боргил, вале жонимни олгоч, бор, кел.

Жон этибтур огзима, дермен лабингга топшурай,
Лутф этиб қилгил мени жон бирла миннатдор, кел.

Дайр аро май ичкали келгум, десам дер мугбача,
Бут қошида бош қўюб боғлар эсанг зуннор, кел.

Жон Навоийни, Навоий жонни сенсиз истамас,
Они жоннинг, жонни онинг ранжидин қутқор, кел.

425

Юзи ойина қилди кўзгуни ул сиймбар ҳойил,

Анингдекким куёш рухсорига бўлгай қамар ҳойил.

Ул ўтлуг юзни қилмоқ зарварақ пинҳон эмас мумкин,
Не имкондур кўрарда шуълани бўлмоқ шарар ҳойил?

Кўрунмас зор кўнглум жаҳд этиб пайканларинг ичра,
Магар ул қушқа бўлмиш касрати барги шажар ҳойил.

Суни андоқки ёпкай сафҳа-сафҳа барги гул тушгач,
Ёшимга пора-пора бўлмиш ажзойи жигар ҳойил.

Сочингга гарди Яздий меъжаринг ҳойил бўла олгай,
Бўла олса саводи шом уза шабнам агар ҳойил.

Сафардур мужиби ҳирмони дийдор аҳли шавқ ичра
Ҳамоно васл хуршидигадур гарди сафар ҳойил.

Юзунгни оч, агар худ риштайи жондин дурур бурқаъ,
Бериб жон истамас дийдорга аҳли назар ҳойил.

Дема, солиққа ҳойил не экин мақсуд васлидин,
Эрур ақлу ҳису дунёву укбо сарбасар ҳойил.

Десангким, ўзлугумдин, ўзга ҳойил борму жононга,
Бўлурму, эй Навоий, ишқ аро мундин батар ҳойил?!

426

Ҳар киши кўрса қизил хорода ул маҳваш жамол,
Қон ёшим мавжи аро қилгай куёш акси хаёл.

Новакин чекмангки, чирмалмиш анга жон риштаси,
Куч била чикмоқ не имкон реша беркитган ниҳол?

Ул куёшнинг маркаби кўк тавсанидур, не ажаб,
Гар рикоб ўлмоққа бош бир-бирга еткургай ҳилол.

Нун бошинда шамра янглигдур кошинг узра гирих,
Ораз узра нукта мислидуф узоринг узра хол.

Гўйиё қилгай куёш бирла шафақдин ранги хал,
Сунъ наққоши тасаввур қипса чехрангдин мисол.

Майда соқий аксини кўрган эгилдим ўпгали,
Бош кўтармон эмди, яъниким топибмен инфиол.

Эй Навоий, ўлгил ондин бурнаким, етгай ажал,
Ким ажал етгач ўларга бурмагай шояд мажол.

427

Сарвдек хазро либосинг бирла, эй нозик ниҳол,
Тўтиесен жилвагар, шаккар санга ширин мақол.

Огзингу белинг ҳадису рамзини билмай яқин,
Эл аро пайдову пинҳон мунча тушти қилу қол.

Билгурур юзунг тихидин турфа хатти мушкбў,
Сабзадекким, бўлгай анинг устида равшан зулол,

Ишқ аро топсам малолат сабрдин, йўқ хайрате,
Дарддин беморга парҳез эрур кўпрак малол.

Эй кўнгул, гар тори жисмимда наво йўқ, не ажаб
Нола қилмас гарчи печу тоб урар саргашта нол.

Ҳасрат оҳидин фалакка ўт солурмен ҳар нафас,
Не экин ҳикмат буқим, топмас асоси ихтилол.

Бегунаҳ тўксанг Навоий қонини, йўқтур гами,
Ким сени кўрган дами қонин санга қилмиш ҳалол.

428

Ким деди меҳринги ул маҳвашқа равшан айлагил
Куч била жонингга жононингни душман айлагил.

Ул пари чун борди, хоҳи телбалардек дашт тут,
Хоҳ зухду офият кунжини маскан айлагил.

Чун бўлур ул турфа куш кўпрак рамида, не осиг,
Ҳар замон юз қатла гар фарёду шеван айлагил?

Эй қуёш, ишқингда гар саргашта бўлди заррае,
Фарм ўлуб куйдурма, балким меҳр анга фан айлагил,

Бўлмаса ул сарви гулрух ҳамраҳинг, дўзахча бор
Хоҳ азми дашт, хоҳи майли гулшан айлагил.

Ҳар не даврондин келур, таслим хуштур, эй рафиқ,
Нафъ чун йўқ, ўзни гар юз қатла тавсан айлагил.

Ғам сипоҳи дафъига майхонадур дорул-амон,
Эй Навоий, зинҳор ул уйин маъман айлагил.

429

Гулбуни ишратдин узгил барги пайванд, эй кўнгул,
Ғунчадек бўл қон ютуб кулмакка монанд, эй кўнгул.

Қилма тарк эврулмак ул гул гирдига булбул киби,
Қилсалар гар ғунчадек парканд-парканд, эй кўнгул.

Оразу лаъли хаёли бирла сен то хастасен,
Нафъ этар гўеки бу заъфингга гулқанд, эй кўнгул.

Лаъли не кондиндурур, невчун ҳадис этмас дема,
Не ато бордур Масихога, не фарзанд, эй кўнгул.

Оразинг очқач, демаким, ошиқ этма халқни,
Ўтқа бермаклик дурур куйдурма деб панд, эй кўнгул.

Бисмил этти сайд кўнглидек сени тийги қазо,
Ёхуд ул лаб шавкндин килдинг шакарханд, эй кўнгул?

Эй Навоий, боқма тун-кун холио рухсорига,
Донаву сув бирла сайд ўлмас хирадманд, эй кўнгул.

430

Қилди овора мени хастани овора кўнгул,
Хонумонимни қаро этти юзи қора кўнгул.

Итларинг оллида юз пора кўнгулни солдим,
Муна кўр, ҳар бирининг оллида бир пора кўнгул.

Ёр юз пора килиб борди ҳазин кўнглумни,
Ҳеч ўсанмай яна ҳар лаҳза борур ёра кўнгул.

Ёш тўкар кўнглум анинг васлига майл айласа кўз,
Қон ютар кўз, юзини айласа наззора кўнгул.

Ноз ўқин жон била жисмимга уруб худ ўттунг,
Боқки, қолди боқибон ёлбора-ёлбора кўнгул.

Лубати даҳр фириби била бозий емаким,
Бермади кимсага бу шоҳиди маккора кўнгул.

Кўнгли истарки, синук бўлса Навоий кўнгли,
Бўлмасун шиша кўнгул касдида, ваҳ, хора кўнгул.

431

Эй, жамолинг равзаси фирдавс богидек жамил,

Лабларингнинг кавсари айнан тусаммо салсабил.

Истамас бўлса муҳаббат аҳли ёшин Дажладек,
Не учун чекти қазо машшотаси оллингга Нил?

Кўзума йўлунгда туфроглиг тиканким санчилур,
Бор биайниҳ сурма ул туфрог, тикан андоқки мил.

Барги гулдек хулла жисмингда сабо таҳрикидин
Титрар андоқким кумуш устида бир муфлис бахил.

Эй кабутар, восил ўлдум, нома келтурмакни кўй,
Ким ҳарими ломаконда маҳрам эрмас Жабраил.

Оразинг ойина юз маҳваш сафодин урса дам,
Кўзгу олким, кўргузур юз важҳдин равшан далил.

Эй Навоий, бода ол, ич хосса бу шукронага,
Ким саломатдур асолат гавҳари сайид асил.

432

Ул куёш огзи уза мушкин ҳол,
Зарранинг нуқтасидин келди мисол.

Гар равондур, не тонг, ул қадки, эрур
Рух сарчашмасида тоза ниҳол.

Рахш ҳар ёнки сурар ул чобук,
Югурур теграсида пайки хаёл.

Чобукумнинг отининг наъли эмас,
Тушти шабранг аёгига ҳилол.

Ғунча огзики такаллум қилмас,
Ул огиз гунчаси қилмиш ани лол.

Ҳажрнинг чораси беҳудлуг эмиш,
Соқиё, жом кетур молломол.

То Навоийдек ўлай они ичиб,
Масту Мажнунсифату шифтҳол.

433

Не қошу юздурур санга, эй ҳусни лоязол.
Бир ой бошида кўрмади ҳеч ким ики ҳилол.

Огзи сўзин демакда бели ёдима келур,
Оре, дакик нукта аро юз берур хаёл.

Кўзу кошнинг бияйних нарғиз бошинда «нун»,
Зулфунг аёгинг остида чун вард аёги «дол».

«Хат» лафзи кимки ёзса кўяр нукта юкори,
Мушкин хатингнинг устида андог кўрунди хол.

Сарсабз эрур ҳамиша бу гулшанда сарвдек,
Озодаеки бўлса мизожида иътидол.

Васл истарам аён қилибон ашк дурларин,
Сойил ятимлар йигиб этган киби савол.

Ул чобук оллида бошин этти Навоий гўй,
Чавгони саргузаштима басдур гувоҳи хол.

434

Ё раб, ул ой ҳуснин эл фаҳмига номафҳум қил,
Буйла мавжуд этмасанг, аввал мени маъдум қил.

Барча юздин уйлаким кўзумни маҳрум айладинг,
Барча кўзни ул париваш юзидин маҳрум қил.

Бўлса ишкимда кусуре, кўнглини мендин совут,
Ишким ар пок ўлса, тошдек кўнглин онинг мум қил.

Қилса зулм ул золим элни қилмагил, ё раб, забун,
Чун тазаллумдур ишим, доим мени мазлум қил.

То кўзум қутлуг юзидин ўзга сори тушмасун,
Ҳар не кўз кўргай, менинг бахтимга они шум қил.

То тирикмен ишки ҳарфидур ичимда, эй рафик,
Ўлсам они-ўк мазорим тошида маркум қил.

Демаким, борму экин меҳрим Навоий кўнглида?
Анда сенсен, бир тааммул айлабон маълум қил.

435

Қон ёшим ичра таним тўлганганин наззора қил,
Лолазор ичра йилон гар кўрмадинг, ўт узра қил.

Бодадинму эркин усрук кўзларингнинг ҳумрати,
Ё узоринг ўти тобидин бўлубтурлар қизил?

Кўнглум ичра ҳар яра огзида пайконинг учи,
Келди дардинг лаззатининг шукрини айтурга тил.

То тушубмен ул узору икки гису ҳажрига,
Эй куёш, раҳм айлаким, бўлмиш бир ою икки йил.

Догима андоза марҳамлик момугдин истаган,
Кўнглум ичра буйла ҳар ён доги беандоза бил.

Даҳр бўстонида чун йўқтур вафое, эй кўнгул,
Лоладек гулгун қадах тут, ғунчадек бир дам очил.

Илтифотинг озидин итти Навоий телбараб,
Эй пари, бир ҳам бу мажнунунгга парво айлагил.

436

Нолани ҳар нечаким элдин ниҳон айлар кўнгул,
Сени согингоч, яна беҳуд фиғон айлар кўнгул.

Ҳар нечаким рози ишқинг яшурурмен халқ аро,
Бир маҳалсиз оҳ ила борин аён айлар кўнгул.

Май тарашшух айлагандек чок бўлгон шишадин,
Захмидин хунобасин ҳар дам равон айлар кўнгул,

Қасд этар кўнглумки, олгай лабларингдин коми дил,
Эмди таҳқиқ айладимким, қасди жон айлар кўнгул.

Кўз кўрар юзунгнию кўнглум мени расво қилур,
Зор этар кўнглумни кўз, бағримни қон айлар кўнгул.

Шуълайи гуғирд кўргузди қазо куйдурғали,
Дард ишқ аҳлин буқим гардун гумон айлар кўнгул.

Эй Навоий, аввал ул номехрибонга учратур,
Кимниким мен бенаводек нотавон айлар кўнгул.

437

Зулфини очмиш сабо, юзига чикмиш тоби мул,
Зулфу юзи аксидин тўнига тушмиш долугул.

Қон ютуб кўнглум тилар ҳар лаҳза ишқинг догини,
Курси лиму истагандек аҳли ишрат ичса мул.

Пар эмас булбулда, балким оташин гул шавкидин

Гулханий девонадурким, юқмиш аъзосида кул.

Юзу холинг ўти то дог этти, бўлмиш лоладек
Кўхи гам тиги жафодин чок-чок этган кўнгул.

Борғуси гардинг фалакка бодполар сайридин,
Бодпойингга, не осиг, атласи афлок жул.

Гар бинафша хатингга куллуг килурдин қочмади,
Эл аро невчун эрур боши қуйи, бўйнида ғул?

Кирпик эрмаским, Навоий ўтгай ул чобук дебон,
Кўз қаро суйига боглайдур камишлар бирла пул.

438

Қасди жон айлар дамодамким анга юз жон туфайл,
Тифл учун гўё қилур ҳар дам чучуклик сори майл.

Гул юзунгдин келса ашким лолагун, йўктур ажаб,
Ким баҳор айёмида рангин келур, албатта, сайл.

Тушта кўз суртар эдим юзунга гўё хат эмас,
Бўлди мужгондин тикан бирла тўла хуснунгга зайл.

Варқдин бир ламъаву хошоку хасдин кўх-кўх,
Ишқ ёлғуз зухду тақзо черигидин хайл-хайл.

Ул саодат ахтарин кўргач сиришким қон бўлур,
Чун ақиқеким они раигин қилур тоби Суҳайл.

Мазраъи ишқ ичра сочмоққа балият донасин
Айлади кўк тосидин гўё қазо деҳқони кайл.

Зулфу юзи фурқати аёмидин сўрманг ҳисоб,
Ким Навоий кўзига бирдек бўлубтур явму лайл.

439

Кўнглунг истар ёрлар бирла ҳамиша шод бўл,
Мендину кимдинки кўнглуну истамас, озод бўл.

Гарчи сабрим уйи янглиг айладинг вайрон мени,
Доимо, ё рабки, хуснунг мулкидек обод бўл.

Мен чекиб андух, ўлай, эл жони бўлсун ул Масих,
Совурул, эй чархи нигун, эй даҳри дун, барбод бўл!

Бевафолар зулму бедодига эрмассен ҳариф,
Эй синук кўнглум, агар худ шиша, гар фўлод бўл.

Тутгум ўлмакдин тирилмак, ҳажр, ваҳ, тенгдур манга
Эмди гар бергил зилоли Хизр, агар жаллод бўл.

Чекма бошким, эмин эрмассен хазон ягмосидин,
Бу чаман ичра агар савсан, агар шамшод бўл.

Эй Навоий, олам аҳлига чу йўк эрмиш вафо,
Келу мундин нори бекаслик била муътод бўл.

440

Гар етар агёрдин юз минг жароҳат, эй кўнгул,
Чунки эрур ёр учун бор айшу роҳат, эй кўнгул.

Каъба истарсен, мугилон чекса тил қайғурмагил,
Бемаломат топмади ҳеч ким саломат, эй кўнгул.

Менмену ул ой гами сен ҳам агар мардонасен,
Дарду гам чек, истама кому фарогат, эй кўнгул.

Кимга етгай васл иқболи, агар ҳижрон аро
Сенда бўлса гам чекарга сабру тоқат, эй кўнгул.

Хурдаи розингни асра ғунча янглиг қон ютуб,
Ҳар неча қилса жафо ул сарвқомат, эй кўнгул.

Дема, ишқи сўзи кам бўлгай бошимга урса тийг,
Ким бу сувдин сокин ўлмас ул ҳарорат, эй кўнгул.

Ўртадинг охир Навоийни шарори оҳ ила,
Анга невчун мунча кўргуздунг шарорат, эй кўнгул?!

441

Қоматингга ҳар замон юз жилва, эй зебо ниҳол,
Нотавон кўнглумга ҳар бир жилвасидин ўзга ҳол.

Эврулур кўнглумда ул чобук хаёли ҳар кеча,
Шуълалиқ кўнглумни қилди ишк фонуси хаёл.

Бош қўяй дедим оёғи туфроғиға, деди: «қўй»,
Бўса истаб лаъли рангин сўрдум, эрса деди: «ол»,

Ғунчайи хандонки дерлар мунфаилдур огзидин,
Лек кулмак бирла истар қилса дафъи инфиол.

Хатту холи ҳасратидин онча ашким октиким,
Бир кўзум тутти ғубору бир кўзумға тушти хол.

Давр ҳам қилди кадинғни, ушак тут, йўқ асо,
Неғаким дард-ўх бўлур зоҳир алиф ёндошса дол.

Эй кўз, онсиз ўзға юз кўрмакни қилмишсен ҳавас,
Ҳажр тигидин ўюл, ёхуд Навоийдин уёл.

442

Англадинғ ё йўкмуким айлар сафар ёр, эй кўнгул,
Ваҳки, бўлдук ёна ҳажри илкидин зор, эй кўнгул.

Ул худ айлар азм, мен ҳам хастадурмен, ҳам ғариб,
Гоҳ-гоҳи бўлғасен мендин ябардор, эй кўнгул.

Не борурға қувватим бор, не турарға токатим,
Бизни бу ҳолатқа сен қилдинг ғирифтор, эй кўнгул.

Бора худ олмон туруб ҳам чун тирилгум йўктурур,
Бас видобийнғ килдим, ондин колма зинҳор, эй кўнгул.

Маҳрами ғар бўлмасанғ хуштур бу ҳамким, бўлғасен
Итларига ҳамнишину соҳиб асрор, эй кўнгул.

Гар бўлубон ноғаҳон толиъ мусоид, бахт ёр,
Топсанғ ул ой бирла сўзлашгунча миқдор, эй кўнгул.

Илтимосим будурурким, барча элдин ёшурун
Қилғасен мискин Навоий дардин изҳор, эй кўнгул.

Бўлса сенлик, васл йўктур ҳар неча қилсанғ талаб,
Бўлмаса, матлуб эрур ул дам талабғор, эй кўнгул.

443

Эй кўнгул, хижрон кунидур, тортиб афғон йиғлағил,
В-эй кўз, айрулғунғдур ул гулчехрадин, қон йиғлағил.

Кўз тутармен, эй булутким, ўтсанғ ул гулшан сари,
Чун соғинсанғ бизни, ун тортиб, фаровон йиғлағил.

Ростлик ҳаққи учун, эй шамъ, бир тун базмида
Чикса сўз мендин, куюб беҳадду поён йиғлағил.

Эй қадах, қон ютмоғимни мажлисида соғиниб,

Чекса гулгун бода ул гулбарғи хандон, йиғлағил.

Кўнғлум олғон чоғда, эй кўз, манъи ашк эттим, валеқ
Қасди жон ҳам қилди чун ул кўнғлум олғон, йиғлағил.

Йўл қотик, мақсуд мубҳам, яъс ғолиб, эй кўнгул,
Ун чекиб бу ҳолинғга, то бордур имкон йиғлағил.

Эй Навоий, белу оғзидин санға йўқтур насиб,
Хоҳ пайдо нола чеккил, хоҳ пинҳон йиғлағил.

444

Боғ мендек сорғориб, булбул менинғдек бўлди лол,
Гўйиё мундоғ эмиш бир гулдин айрилғонға хол.

Ердағи яфроғ ғарибу хоксор ар бўлмаса,
Мен киби не важҳдин юзи соригдур, ашки ол?

Сувғаким тушмиш қизорғон барғлар, кўрган киши,
Кўз ёшим ичра бағир парғоласи айлар хаёл.

Шох Мажнундулки, урён бўлубон айлар фиғон,
Барғ Лайлидулки, нилу игна бирла қозди хол.

Ҳажр аро оҳимға бокмай борди, лекин шукр эрур
Ким хазонда сарвға осийб еткурмас шамол.

Бу сориг рухсор уза ҳар сори ашким ўхшашур
Бир хазонлиғ боғ ичинда ҳар тараф равшан зилол.

Васл англа ишқ боғининғ баҳоридин нишон,
Ҳажр билғил ғар тилар бўлсанғ хазонидин мисол.

Бу чаман раънолари саркашлиқ этғандин не суд
Ким хазон торожидин эмин эмастур бир ниҳол.

Эй Навоий, бу хазон ўлғай баҳор ила бадал,
Келса давлат гулбуни шахзодаи соҳиб жамол.

445

Эй, латофат касбида хуснунға ҳожатманд гул,
Юз гулистон ичра йўқ юзунғга бир монанд гул.

Хильати хазро била ул қомату рухсор эрур
Рост бир сарвеки, қилғайлар анға пайванд гул.

Юзу гамзангдин мужам қон ёш аро зояндадур,
Йўк ажаб, чун бор тиканга доимо фарзанд гул.

Жолалар эрмас гули садбарг узаким, айламиш
Жисмини тишлар била ҳажрингда юз парканд гул.

Қайси важҳ ила юзунгга даъво этгай, чун эрур
Ганжи хуснунгдин муҳаққир важҳ ила хурсанд гул.

Сарвсен, эй гульзор, ар бўлса хушрафтор сарв,
Гулсен, эй сарвиравон, гар хилса шаккарханд гул.

Эй Навоий, гар сўзунгни ёр эшитмас, айб эмас,
Тургони бирла қулоқдур, лек эшитмас панд гул.

446

Сарвинозим, йўк ажаб, гар рўзадин топмиш малол,
Ким сув ичмасдан топар пажмурдалик нозик ниҳол.

Йиллар огзимким қурутмишсен зилоли васл учун,
Билдинг эркин шаммаеким саъб эркандур бу ҳол.

Кун туш ўлмай рўзаву иссигдин ул ой қилди заъф,
Не ҳарораттур, қуёш, ё рабки, топқайсен завол.

Рўза заъфидинки чиқмас уйдин ўлмиш моҳи нав,
Заъф, кўргилким, тўлун ойимни айлабтур ҳилол.

Рўза муҳри соғиниб дерменки олсам тишлабон
Ҳар қачон кўрсам анинг ширин дудоги узра хол.

Шарбатин дермен эзай жон ширасидин, ҳил мадад
Зулматингдин тийралик, эй Хизру чашмангднн зилол.

Элга шом ўлмиш, Навоийга юзунгдин субҳ эрур,
Ким соғинсун рўза шомин бор экан субҳи висол?

447

Эй, манга сенсиз баҳору боғу бўстондин малол,
Қайси бўстону баҳору богким, жондин малол.

Сенсизин кўнглум, тонг эрмас, бўлса жаннатдин малул,
Не ажаб, булбулга гулдин айру бўстондин малол.

Бўлмаса кофир кўзунг шайдоси мажнун кўнглума,
Ақлу донишдин танаффуру, дину имондин малол.

Ишқи тугёнида юз кўрсатса гулрухлар, не суд,
Ким топар муҳриқ иситгон меҳри рахшондин малол.

Куйдурурлар дог дафъ ўлеун малоли ҳажр деб,
Вой ангаким, воқиъ ўлгай доги хижрондин малол.

Касрати пайконидаи кўнглум торикмас, гарчи бор
Иътидолидинки ўтгач оби ҳайвондин малол.

Базм аро ҳар дам қадах кўнгли тўла хуноб эрур,
Мен киби гўё анга ҳам етти даврондин малол.

Қиблайи мақсад тиларсен, дард ўқидин гам ема,
Истаган тавфи ҳарам кўрмас мугилондин малол.

Чарх анжумдин қулоққа пахталар тикти, магар
Гам туни топмиш Навоий чеккан афгондин малол?

448

Уйғониб субҳ уйқусидин, меҳр шамъин тор қил,
Кўз очиб, ҳар гўшадин бир фитнани бедор қил.

Кўзни афсунсоз этиб жонбахш лабдин нукта айт,
Сомирий сеҳрин, Масихо мўъжизин изҳор қил.

Кўз тўла уйқу огирлиқ солмоқ учун қўл очиб,
Ул маҳол уммед бирла бизни миннатдор қил.

Сеп қаро ер узра хоболуд кўзга сув уруб,
Кўз етарча ерни ул сув бирла наргисзор қил.

Лаб этиб нукта, хоболуд кўзга чин солиб,
Жон бериб ўлганга, жонли халқни бемор қил.

Уйқудин ул гулни кўрмак гар муродим бўлмаса,
Кўзума, ё рабки, ҳар бир кирпичин бир хор қил.

Дўст матлуб эрса, гафлат уйқусидин кўз очиб,
Учмоқ уммеди, томуг биймидин истиғфор қил.

Эй Навоий, тушта ул ой дедиким васл истама,
Акс эрур тош, сен талабни улча мумкин бор қил.

449

Кеча ул ой бирла эрдим, ваҳ, бу тушдур ё хаёл,

Туш эмас, чун йўктурур уйку хаёледур муҳол.

Ишкин изҳор айлабон васлин тилар мунғлуғ кўнгул,
Бир ғадо янғлиғки, айбин кўргузуб айлар савол.

Ораз узра айн янғлиғдур узоринғ узра кўз,
Нарғиз узра нуқта янғлиғдур кўзунғ устида хол.

Эғма каддим заъфи ҳаддин ошти ул юз қошида,
Нотавон бўлғон киби хуршид васлидин ҳилол.

Йиғлабон ул сарвнинғ йўлиға тушсам ноз этар,
Сув била туфроғдин бош тортқон янғлиғ ниҳол.

Ҳажр тигидин куруқ жисмим қаламдек бўлди шак,
Лек печон нолалар кўнғлумдадур андоғки нол.

Ком эрур жонимға ул олудалиғдин пок лаб,
Эй Навоий, ўлсам ичмон Хизр нўш этган зулол.

450

Ул муқаҳҳал кўз жафосидин ағар бўлсам катилу
Сурма тошидин ясаб қабрим, кўюнғ бошида мил.

Лаъли жон олғон далили улки, йўқтур элға жон,
Буки элға жон бағишлайдур, бу доғи бир далил.

Рашқдин ҳар сори ишқинг доғин айлармен ниҳон
Боғлабон марҳам дирам ҳар ён ёшурғондек бахил.

Юзда йўллар шакли тутмиш қон ёшимнинғ хатлари
Келки, келмиш кўз хаёлинғ хайлиға қонин сабил.

Оразинғдин хай манға томғайму деб туфроғмен,
Ул киши янғлиғки бўлғай обрў истаб залил.

Соқиё тут бир қадаҳ майким, эритғай тошии,
Ким ғаму андуҳ ғизосидин эрур кўнғлум сақил.

То ани ичғач Навоийға очилғай ғулситон,
Гар сабук руҳона кирса ўтқа андоғким Халил.

451

Бўлмиш андоғ мунқатиъ аҳли замонднн улфатим,
Ким ўзум бирла чиқишмас ҳамзамоне суҳбатим.

Эй хуш улким, тутмиш эрди ваҳш ила саҳрода унс,
Муҳиш аҳволе манғаким, бор ўзумдин ваҳшатим.

Истарам қочмоқ адам водийсидинким, кирғали
Вомиқу Фарҳоду Мажнун бас ғулудур хилватим.

Тўлғанурмен ўзлугумдин чикқали, буким зрур
Дард водийсида сарғардон қуондек ҳайъатим.

Эй ажал, тан хирқасин куйдурки, бўлмиш бас оғир
Бу маломат ўклари бирла тикилған кисватим.

Эй фалак, анжум ушоқ тошин йиғиб бошингға ур,
Чун фано майхонаси хиштидин ўлди турбатим.

Етти кўкни кўк варақлардек совурғай ҳар тараф,
Токи мийнойи аро чирмашса оҳи ҳасратим.

Қўй дуру феруза баҳсинким, нужуму чархни
Нилуфар барғи уза шабнамча кўрмас ҳимматим.

Лаълдек бошим осилсун ғарқайи хуноб ўлуб,
Лаъл тиккан салтанат тожиға бўлса рағбатим.

Турфа кўрким, халқ коми бирла умрум бўлди сарф,
Турфарок буким, бировға ёқмади бир хизматим.

Эй Навоий, икки оламдин кечиб топтим висол,
Бу ики бутхонадин эрмиш бу йўлда офатим.

452

Ул пари наззорасиға, ваҳки, йўқтур токатим,
Ким қачон қилсам назар, девона айлар ҳайратим.

Бас, не навъ айлай таманноким, висоли шамъидин
Ҳажр шоми ғаҳ-ғаҳи бўлғай мунаввар суҳбатим.

Суҳбатида бор ҳам топсам бу толиъ қайдаким,
Бир нафас маҳрамлари силкида бўлғай хизматим.

Хизматиға маҳрам ўлсам ҳам қачон имкони бор,
Ким деғай бир лаҳзае бўлғил ҳарифи хилватим.

Бўлса ҳам хилват муяссар, ваҳки, ҳарғиз йўқтурур
Пойбўси давлатин зоҳир қилурға журъатим.

Ғар аёқ сунса кўзумға ҳам кўнгулни, войким,

Ул замон кўз рашкидин куйдургусидур гайратим.

Васл умидин қўй, Навоийким, хаёледур маҳол,
Бу маҳол уммед ила ҳар лаҳза берма захматим,

453

Чаманда мунисим не сарв зрур, не гул, не сунбул ҳам,
Манга сарве керакким, сочи сунбулдур, юзи гул ҳам.

Ажаб йўқ, тўлганиб жисмим, корорса субҳи айшимким,
Тушуб ул кокул узра чин, юзига тушти кокул ҳам.

Деманг, ул шўх ила асҳоб базмин қил тафарружким,
Талаффуз айлай олмон бу ҳикоятни, тахайюол ҳам.

Юзунг бирла куёш таърифиди гар давр эрур ҳосил,
Келур занжири зулфунг васфида лозим тасалсул ҳам.

Юзу қаддига хуру тўби ўхшар дебсен, эй воиз,
Йироқ эрмас сўз айтурда гаҳи қилсанг тааммул ҳам.

Чекиб кўҳи фироқин сабр қилдим васлига етгач,
Фигон чексам, ажаб йўқ, мунча-ўқ бўлгай тахаммул ҳам.

Юзунг шавқида кўнглум оҳи шамъу гулга ўт солди,
Ки куйди нотавон парвонаву кул бўлди булбул ҳам.

Ғанимат англасун булбулни гул етгачки, бўстондин
Учар гул яфроги ҳам, қолмас учмай гарчи булбул ҳам.

Хумор ўлтурмиш эрди бўлмасанг муг дайрига озим,
Бу ишга, эй Навоий, айлади тенгри сени мулҳам.

454

Урармен кўксума тошлар гам этгач қасди жон ҳар дам,
Қоқармен бу эшикниким, етар бир меҳмон ҳар дам.

Улук топиб бузуг ичра мени мажнунни гўё чугз,
Навоҳий аҳдин огаҳ қилгали тортар фигон ҳар дам.

Ҳамоно туфрогимни лаългун қилмоққадур буқим,
Келур бағрим шикофидин лабинг шавқида қон ҳар дам.

Магар мажнун кўнгулга ҳар дам айлар ул пари жилва,
Йўқ эрса, невчун ўздин борур бу нотавон ҳар дам?

Очар ғўё сабо ул гул юзидин ҳар замон бурқаъ,
Буким бир фитна бирла қўзгалур аҳли замон ҳар дам.

Совуғ оҳим бурудат солди олам ичра, ҳиш эрмас,
Булут йўқ— дуди оҳимдин кўрунмас осмон ҳар дам.

Керак ҳар дам қадаҳким, май суйи ҳар лаҳза қайтарғай,
Буким даврон жафосидин етар оғзимға қон ҳар дам.

Бу манзилдин санға йўл азмиға боисдурур буким,
Етар бир қарвон ҳар дам, ўтар бир қарвон ҳар дам.

Дамодам жавр ила буздунғ Навоий кўнғлин андоғким,
Бузулғай мулки бир зулм этса шоҳи комрон ҳар дам.

455

Не итни ул бути беғонаваш итики соғиндим,
Ит ошноға ёлингон киби ул итға ёлиндим.

Юзи назораси дафъ айлади совуғ нафасимни,
Еланғ ғадой киби офтобрўда исиндим.

Жунун йўлида бу расвоға ёпма пардаи исмат,
Ки йўл қолур ағар андоғ оғир либос ёпиндим.

Чу тиг чекти манға бўлди қатл давлати рўзий,
Ки эл қочиб, анға-ўқ мен заиф хаста сиғиндим.

Ўчурди шуълайи оҳимни тийғи, шукрки, бори
Гудозу сўздин андоғки шамъ ғам туни тиндим.

Бурунки кам ажаб йўк ғар ўлса Каъбайи мақсад,
Талаб йўлинда бу дамким фано самандиға миндим.

Сочи кўнгул кушининг ҳар париға боғлади торе,
Навоий, эмди сен ўтғилки, мен бу навъ илиндим.

456

Ҳажр тошининг кўкумтул доғидин куйди таним,
Оҳким, гуғирд ўти бирла туташти хирманим.

Тийра кулбам ичра ўт солди фироқинғ, войким,
Ёруди куймак ўти бирла қоронғу масканим.

Нилдин холу алиф юз узра то накш айладинғ,
Доғ куйдурмак ишим бўлмиш, алиф кесмак фаним.

Ишқ аро бўлдум ғани, кўнғлум аро пайконидин,
Ким тўлубтур ул жавоҳир бирла ушбу махзанним.

Зарварақ бирла безабдур гул юзин, ваҳ, турфа кўр,
Ким баҳор ичра хазон зоҳир қилибтур гулшаним.

Эмин ўлмон хонақоҳу хилват ичра ужбдин,
Зоҳидо, майхона, балким куп ичидур маъманним.

Эй Навоий, ул хат этмиш рўзғоримни қаро,
Тонг эмас, йиртуқ яқо бирла қаламдек шеваним.

457

Ўртанур эл фуркатиңдин навҳа бунёд айласам,
Кўзғалур олам ўкурмақ бирла фарёд айласам.

Емрулур бошимға гўёким фалак ғамхонаси,
Ул куёш ҳамхонам эрканни қачон ёд айласам.

Ҳажр бийми чун етар ғамғин қилур беихтиёр,
Васл умиди бирла кўнғлумни неча шод айласам.

Чарху анжумдин куюбмен, айб эмас, ғар оҳ ила
Бу неча аҳғар била ул кулни барбод айласам.

Дафъ этай дермен жаҳондин ашқ ила ғам туфроғин,
Бу бузуғни сел ила истармен обод айласам.

Салтанатдин бода ортуқдур манға юз қатлаким,
Хушроқ эл бедодидин ўзумға бедод айласам.

Эй Навоий, ҳажр аро етти ажал, қилғайму сабр
Ул Масиҳо ваъдаи васлини мийод айласам?

458

Қилғали юз тил киби кўнғлумни чок ул қотилим,
Тиғи ишқи лаззатин айлар ҳикоят ҳар тилим.

Ҳар кеча ғам тоғи ичра жон етиб оғзимға, бор
Мушфиқим бош узра буму кўзи шамъи маҳфилим.

Йиғлағон сойи сариғроғдур юзум, толиъ кўрунғ,
Ким сочармен донаву андин сомондур ҳосилим.

Ҳалқа-ҳалқа зулфи доми ичрамен, ваҳким, келур

Тўш-тўшумдин неши ҳажру бу зирихдур ҳойилим.

Ғам сипоҳи оллидин қочмоқ не имконким, берур
Оҳ ўтию ашк қонидан нишон ҳар манзилим.

Нега даҳр, оё, вафо аҳлининг истар ўлмагин?
Оҳким, ўлгумдурур ҳал бўлмайин бу мушкилим.

Эй Навоий, қилма кўп Мажнун ҳадиси нақлини,
Ким мен этсам нақл, Мажнун бўлғусидур ноқилим.

459

Бу кун аҳли жаҳондин хастахотирмен, жаҳондин ҳам,
Демон аҳли жаҳон бирла жаҳон, биллаҳки, жондин ҳам.

Мени жону жаҳондин ҳажр вақтиким малул этгай,
Ватан ё мулкдин худким десун, бал хонумондин ҳам.

Кўнгулдин жонга егтим, эй ажал, нетгай халос этсанг
Мени ул телбадин, ул телбани мен нотавондин ҳам.

Не айрилмоқ дурурким ёр то айрилди, айрилмиш
Кўнгул мендин, фигон кўнглумдину ўтлар фигондин ҳам.

Манга жононсиз ўлмак яхшироқ, эй Хизр, юз қатла
Қетурсанг мужда ўлмоқ бирла умри жовидондин ҳам.

Нафас қатъ ўлди ул юз фуркатидш, кўзгу келтурманг,
Ки мен эмди қутулдум ибтилоқим имтиҳондин ҳам.

Ямон-яхшига кўп зулм этмагилким, гар будур даврон
Қутулгунг кимки андин яхшироқ йўқ, мен ямондин ҳам,

Итига тўъма, дарбонига бўлсун муттако, ўлсам,
Таним ул кўйдин олманг, бошим ул остондин ҳам.

Фақиҳу Каъба, ринду майкада, хушдур Навоийким,
Сенинг ёдинг била мундин эрур озоду ондин ҳам.

460

Баҳор бўлдию гул майли қилмади кўнглум,
Очилди ғунчаву лекин очилмади кўнглум.

Юзунг хаёли ила вола эрди андоқким,
Баҳор келгану кетганни билмади кўнглум.

Гум ўлди богда огзинг хаёлидин, юз ваҳ,
Ки ғунчалар аро истаб, топилмади кўнглум.

Кўзумда жилва килиб, кўнглум олмоқ истади гул.
Итинг изича ани кўзга илмади кўнглум.

Юзунг назорасида маҳву маст эди, яъни
Ки гул чогида замоне ойилмади кўнглум.

Замона гулбунида гунчадекдур эл кўнгли,
Аларга, шукрки, бори қотилмади кўнглум.

Навоий, ғунча тилаб кўнглум огзин этти ҳавас,
Агарчи топмадн, лекин ёнгилмади кўнглум.

461

Лоладек юзунг хаёлидин тўла қондур кўзум,
Балки лола жомидек қон ичра пинҳондур кўзум.

Ичида сув теграсида ёш қоборгон шакл ила
Сенсизин бир тоза қўйгон доғи хижрондур кўзум.

Ел ҳам этган шамъ ўти андоми бирла ўртанур,
Йўқ ажаб, гар кеча тонг отқунча гирёндур кўзум.

Шохи маржондур қизил рағлар, дури галтон сиришк,
Бу зарофатдин биайних баҳри Уммондур кўзум.

Ҳар ёрам жисмимда бир ҳайрон кўз ўлмиш ҳолима,
Турфа кўрким, мунча ҳайрон кўзга ҳайрондур кўзум.

То тўкар жонбахш лаълингнинг хаёлидин сиришк,
Баҳри ашк эрмаски, айни оби ҳайвондур кўзум.

Кўз назар йўлин тилар, тутқай видоъ ашкин тўқуб,
Кўз юмуб-очқунча юз кўргузки, меҳмондур кўзум.

462

Магарки, кўз йўлидин оқти қон бўлуб юрагим,
Ки тоғ этакларидек лолагундурур этагим.

Не тушки, ҳажри балосин кўрарда сескансам,
Дукулдамак била кўшнини уйготур юрагим.

Раминг бўғун-бўғунумни ойирди, ҳам хуштур
Итингга ташламоқ учун бирин-бирин сўнгагим.

Эмас бу холки, кўз оразига етганда
Қолибдурур ёпишиб айни шавқдин нинагим.

Не базм эрур майи ҳажринг сумурмагим, ҳайҳот,
Ки ҳасрат илги овуч қоқмоқимдурур газагим.

Демангки, кошлари меҳробида тилак тилагин,
Мангаки кошлари меҳроби-ўқдурур тилагим.

Чаманда савсану раъно қадига мойилмен,
Ки савсаний тўн ила жилва кўп қилур мирагим.

463

Қадингга тўби ўлубтур мутиъу чокар ҳам,
Бу ишга адл тонук сарв эрур, санубар ҳам.

Бир учигаки, момук чирмалибтурур бошогинг,
Кўнгул яросига бўлмиш фатилалиқ марҳам.

Кўнгулки, оҳи тафидин қорорди пайкониинг,
Мени ул этти сияҳрўзу тийра ахтар ҳам.

Ёпишти қонима ҳажринг палоси, уйлаки бор
Шаҳидликда кафан, хасталиқда бистар ҳам.

Ишимни мугбачалар ишқи ичра сўрса фақих,
Денгизки, боглади зуннору чекти согар ҳам.

Кўнгулга шамъи жамолинг солибдурур бир ўт,
Ки тўзмагай анга парвона, бал самандар ҳам.

Хумор заъфида май баҳри ичра гар тушсам,
Ғариқ мумкин эрур бўлмогим шиновар ҳам.

Ғадойи васлинг эрур булбул, айла раҳм, эй гул,
Ки бир қарор ила қолмас гадо тавонгар ҳам.

Навоий айтса гаҳ ёва, гоҳ лол ўлса,
Не тонгки, музтариб айлабсен ани, музтар ҳам.

464

Кўнгул жон бирла борди ҳамраҳинг, мен дард ила турдум,
Санга жон бирла кўнглумни, сени тенгрига топшурдум.

Нишондур тийра бўлгон ахтари бахтим саводидин

Туганларким, фироқинг ўтидин гам шоми куйдурдум.

Йигоч бирла бошоқким, танда қолмиш улдурур марҳам,
Жунундинким, фироқинг ўқларин жисмимда синдурдум.

Туташти шамъдек ҳар бармогим ҳижрон шароридин,
Илик марҳам кўяй деб чун кўнгул чокига еткурдум.

Чу ул кофир чиқар кўз солмагайсиз, эй мусулмонлар,
Ки мен бечора кўнглумни бокиб турғунча олдурдум.

Қотибдур кўзларимки, не ёпилмоқ, не таҳаррук бор,
Қиё боққайму бир деб, азм этарда баски телмурдум.

Юзин кўргач бошимга тушти мушкин зулфи савдоси,
Фигонким, бир бокишда юз бало бошимга келтурдум.

Кўйгул тинмасқа қолмиш эрди ҳар навъ орзу бирла,
Ризо кўйида то кўйдум қадам, кўнглумни тиндурдум.

Макон гулхан кулин қилдим, Навоий, телбадек, яъни
Жунун торожидин охир қаро туфроққа ўлтурдум.

465

Чу ёпса наъшим уза муг палоси идборим,
Белин тонгорга палос узра яхши зуннорим.

Чекиб май аҳли хароботу хирқа чок айлаб,
Кўтарсалар йигилиб наъш ила тани зорим.

Мугона навҳа била дайр сори азм айлаб,
Чекиб суруди вафо ёр, балки агёрим.

Ясарда дайри фано даргаҳида қабримни,
Борисига будурур илтимосу зияҳорим.

Ки дайр пирининг оллида бош кўюб, ер ўпуб,
Ниёзлар била арз этсалар бу гуфторим:

Ки мен худ англамай иш сирридин хабар, ўтгим,
Иш улдурурки, гаҳи бўлмасанг хабардорим.

Қадам агар лаҳадим узра кўйсанг, эрмас тонг,
Ки бўлса равзайи жаннат бу кулбайи торим.

Умидим охир эрур дайр пирининг карами,
Гар эмди мугбачалар бирладур сару корим.

Навойиё, боқибон фазл баҳри мавжи сари,
Худой учун тилама тавба бирла озорим.

466

Айни заъфимдин қўлум чун қўлдадинг, эй дилбарим,
Қўйма илгимники, кўрқармен тўкулгай пайкарим.

То жунун беморимен, гулханнинг ўтлук куллари
Бўлди гулгун риштадин гуллар тикилган бистарим.

Совуг оҳимдин зарар топқай эдим гам базмида
Жисм уйида бўлмаса ўтлуг кўнгулдин мижмарим,

Қатра хўйлар ичра ул оразни кўрдум, эй рафиқ,
Ўлмагим эрмас ажабким, сувга тушмиш ахтарим.

Дема, лаълим шавқидин сипқормадинг қон бир қадах,
Мен ичармен, кўз тўкар, нетиб тугансун согарим?

Гулшани фақр ичра-то кирдим эрур, балким эмас
Гунбази нилуфарий гулшанда бир нилуфарим.

Ҳажр тиги кўп учун жисмимда ҳар ён чекти бош,
Эй Навоий, мен мазаллат тойири, будур парим.

467

Кўнглума ёр истабон, меҳнат келурни билмадим,
Жонга етмай ул хануз офат келурни билмадим.

Суратин кўрмак таманно айлабон, кўрмай хануз,
Оллима юз минг ажаб сурат келурни билмадим.

Мен юзин кўрмай хануз эл васл этар эрмиш тамаъ,
Кўнглума мундоқ қотик ҳолат келурни билмадим.

Кўрмай охир таркин эттим, ваҳки, мунглуг жонима
Васл етмай, жовидон фурқат келурни билмадим.

Ишк кўйида бало кўп кўрмагин билдим, валеқ
Ёр таркин туткуча гайрат келурни билмадим.

Реш этиб жонимни улким, деди марҳам келтурай,
Марҳам андин ништари ҳасрат келурни билмадим.

Ул рафикеки анга дедимки, жон айлай туфайл,

Мунча ондин жонима ваҳшат келурни билмадим.

Кўнглума асҳоб зулми жунбида «во ҳасрато»,
Чарх нешин марҳами роҳат келурни билмадим.

Ишқ шахроҳига кирмаши хаёл этмак била
Оллима юз водийи ҳайрат келурни билмадим.

Эй Навоий, қилмагунча мосиволлоҳ таркини,
Комим ичра журъайи ваҳдат келурни билмадим.

468

Тун окшом келдию келмас менинг шамъи шабистоним,
Бу андуҳ ўтидин ҳар дам куяр парвонадек жоним.

Не гам, кўргузса кўксум порасин чоки гирибоним,
Кўрунмас бўлса кўксум ёрасидин доги пинҳоним.

Ғамидин дурри макнундек сиришким окти Жайхундек,
Музайян килди гардундек жаҳонни ашки галтоним.

Фалак ҳам тўлди кавкабдин, қуёш ҳам тушти ашҳабдин
Келиб тушмасму маркабдин менинг хуршиди рахшоним?

Жаҳонни зулмат этти чаҳ, бу зулмат ичра ўлгум, ваҳ,
Манга бўлсанг не Хизри раҳ, етиб, эй оби ҳайвоним.

Дема кўкдин қуёш кетмиш, фалакка тийралик етмиш,
Ул ой ҳажрида тор этмиш фалакни дуди афгоним.

Қуёш қочиб юзин уйди, шафақ ўтқа тушуб куйди,
Фалакка доғлар қўйди гамингдин сўзи пинҳоним.

Навоий киби ҳижрондин бу окшом ўлдум афгондин,
Ғамим йўқ бўйла юз жондин, етиб гар келса жононим.

469

Зулмати ҳижрон қилур қатъи ҳаётим дам-бадам,
Эй Масиҳи Хизрпай, бошимга еткур бир қадам.

Новакинг кўнглум аро сингай дебон пайванд учун,
Кўз қароси обнўсу қон ёшим бўлмиш бақам.

Бошда тийгинг, жон аро новакларингнинг шарҳини
Ёзарам доимки, бор бу ишда ҳамдардим қалам.

Ёр келмиш қабрима, ҳар ён согинманг лолаким,
Гайрини ўртарга гайрат ўтлари урмиш алам.

Рух учар ул ён, вале ўртар парин ҳижрон ўти,
Оҳ, агар ул тойири давлат бу ўттин қилса рам.

Эйки, шоҳид кўзу зулфу огзига ошуфтасен,
Бир тааммул айлаким, бордур бу максудинг адам.

Ғар Навоий ишқи ортар, оҳидин сен ваҳм қил,
Ким ўчурур шамъни гарчи ёрутур ўтни дам.

470

Ишқ ила бўлдум масал савдо била афсона ҳам,
Шукрилиллоҳким, яна ошиқмену девона ҳам.

То унутди ошнолиг расмин ул бегонаваш,
Ошно йиглар менинг ҳолим кўруб, бегона ҳам.

Ғам туни мандурмен оҳу ашқдин шамъим ўчуб,
Бошима емрулгали турмиш бузук қошона ҳам.

Элга меҳринг бор, бузук кўнглумга ҳам бир зарра боқ,
Ким қуёшнинг тобидин маҳрум эмас вайрона ҳам.

Эй малоҳат шамъи, ҳар соат мени куйдурмаким,
Кўп ёрумас шамъ агарчи ўртанур парвона ҳам.

Йўқ, бу дайр ичра берур жоми ажал таъмини май,
Ким эрур паймона тўлмоқдин нишон паймона ҳам.

Эй Навоий, гар десанг ул турфа қушни сайд этай,
Риштаи жисмингни дом эт, кўз ёшингни дона ҳам.

471

Лаълингки, согиндим ани жон розига маҳрам,
Билмонки. недин хат чиқарур қонима ҳар дам?

Терлаб гул уза сабзанг ўлубтур тару тоза,
Хат гарчи ҳамиша бузулур бўлса варақ нам.

Бош саждага роғибдуру кўз сурмага толиб,
Йўлунгда, ажаб эрмас, агар бўлса қадим ҳам.

Эл панд берур кўнглума, сен новак отарсен,
Нетгак эдим ул захмга бўлмаса бу марҳам.

Билгинки, кўнгул шуъласин изҳор килибмен,
Ул кунки, туташқай ғам ўтидин бори алам.

Гар оқибат аҳволиға мен воқиф эмасмен,
Кимдурки анға қолмади бу масъала мубҳам.

Гар итти эса хаста кўнгул ғам ема, эй ақл,
Гам еғали бордур чу Навоий, санға не ғам?!

472

Кеча ул маҳвашни ёд айлаб фаровон йиғладим,
Меҳрим ошти субҳдек ҳар нечаким қон йиғладим.

Шамъ аввал оқшом-ўқ куйди фиғоним ўтидин,
Ким мен ўт сочқон булутдек, тортиб афғон йиғладим.

Тун қоронғу, кулба хилват, ҳажридин кўнғлум тўла,
Тош уруб кўксумға то бор эрди имкон йиғладим.

Ёр ҳажридин кишиға айта олмас ғуссани
Кўнғлум этти шарҳу мен маҳжуру пазмон йиғладим.

Чарх ҳам тўкти куёшнинг ҳажридин кавкаб, вале
Йиғламоқ ул эрдиким, мен зор ғирён йиғладим.

Субҳдек хуршид васлидин ағар кулсам, не тонғ,
Менки субҳи васл учун кўп шоми ҳижрон йиғладим.

Эй Навоий, тош эшитса навҳа қилғай ошкор,
Йўқ ажаб, ғар бир тун ўз ҳолимға пинҳон йиғладим.

473

Соқиё, кечағи май нашъасидин жон топтим,
Зулмат ичра масалан чашмаи ҳайвон топтим.

Оғзингға олма олибким, манға тишлаб бердинг,
Ҳам ўшул оғиз ила, ғўйи занаҳдон топтим.

Бода тобию юзунг партавидин тийра кеча
Тўлун ой кўрдуму хуршиди дурахшон топтим.

Меҳрдин кўп нафас урма дер эдим тонғға боқиб,
Ким мен ушбу кеча хуршидни меҳмон топтим.

Мен тўкуб ашк фалакдек, вале беҳудлуғума

Дам-бадам ёрумағур субҳки хандон топтим.

Телба кўнглумки, лабу зулфунг учун итмиш эди,
Кеча майхона аро масту паришон топтим.

Чархдин меҳр тамаъ тутгуму офат кўрдум,
Ёрдин васл талаб қилдиму ҳижрон топтим.

Зулфи фикрида Навоийни лаби тиргузди,
Соқие, кечаги май нашъасидин жон топтим.

474

Битигингдинки, саводини кўруб жон топтим,
Зулмат ичра масалан чашмайи ҳайвон топтим.

Баҳрдин қатрага таъзим ила таҳсин кўрдум,
Меҳрдин заррага эъзоз ила эҳсон топтим.

Ҳар «алиф» сарв эди, «хе» ғунчаву «дол»и сунбул,
Демайин номаки, бир тоза гулистон топтим.

Анбарин мадларикиме меҳр эди мазмуни анинг,
Ҳар узун кечада бир меҳри дурахшон топтим.

Қатра қонларки, кўзум сочти ўкур ҳолатида
Ҳар шабиҳ устида бир лаъли Бадахшон топтим.

Не шабиҳ эрдике мазмуни била ашкимдин
Тошида лаъл, ичида гавҳари Уммон топтим.

Гаҳ-гаҳи хаста Навоий танига жон еткур,
Битигингдинки, саводини кўруб жон топтим.

475

Висол тухмини эқтим, фироқ бар топтим,
Вафо ниҳолини тиктим, жафо самар топтим.

Муҳаббат ўтики ёқтим висол шамъи учун,
Узумни оқибат ул ўтда-ўқ шарар топтим.

Мен ашк бирла юдум гайр накшини кўздин,
Валек гайрга-ўқ ёрдин назар топтим.

Умид баҳрида ҳар неча гўтаким урдум,
Садаф кўзумдину кўз ёшидин гуҳар топтим.

Дедим, бу рамзни англай, вале хирад пирин
Бу нукта кайфияти ичра беҳабар топтим.

Чу дарди ишқ биёбонларини қилдим қатъ,
Адам вилоятидин нори юз хатар топтим.

Навойиё, кеча-кундуз хату юзини тилаб,
Шабона навҳа била нолайи саҳар топтим.

476

Васл баргин узки, мен ҳижрон гулин бўй этмишам,
Меҳр таркин тутки, мен меҳнат била ҳўй этмишам.

Нахли қаддинггаки бердим кўз ёшидин парвариш,
Эмди бош тортарки ёшдин юз сори жўй этмишам.

Ҳар сори жавлон қилиб етгач манга чектинг инон,
Бу экин журмумки йўлунгда бошим гўй этмишам?

Нома ичра чирмашибон санга етгайменму деб,
Оразим қаҳбаргу жисмим риштасин мўй этмишам.

Май бўлуб ашким, гизо бағрим, суруд афгонларим,
Келинг, аҳли ишқким, гам хайлига тўй этмишам.

Шайх боқий бўлсуну зарқ ичра тинмасликки, мен
Тинмишам, токим фано дайри сари рўй этмишам.

Топмадим гулчехралардин шаммае бўйи вафо,
Эй Навоий, нечаким елдек таку пўй этмишам.

477

Тирик юрурмену бор мендин айру жононим,
Бу умр бирла юруб ўлмаган менинг жоним.

Бағирда юз халаву, ваҳ, демакка йўқ захрам,
Кўнгулда қон тўлаву йўқ дам урмоқ имконим.

Не бир аниски, оритса лолайи ашким,
Не бир рафиқки, англаса доғи пинҳоним.

Кўруб қошида муҳибларни жамъу мен мардуд,
Мункайибон бузулур хотири паришоним.

Кўнгул худ иттию жон ҳамдами бўла олмон,
Бир-икки лаҳзаки бор ул заиф меҳмоним.

Азимат этгали ул ганжи ҳусн андоқдур,
Ки чугз ор қилур кўрса эмди вайроним.

Навойиё, бу наволарки кеча тортармен,
Зухал эшитуру хуршид эшитмас афгоним.

478

Эй, кадинг сарви равон, кўюнғ баҳору гулшаним,
Меҳнату афгон сенинг ҳажрингда кўрган-билганим.

Қабр тошидур безаклик сарбасар гул баргидин,
Тоза-тоза доғ ила кўҳи бало бўлгон таним.

Чарх меҳнат тошидин то равзан очти ҳар тараф,
Мен маломат булбули, гўё кафасдур масканим.

Меҳнату гам ўқларига, ваҳки, юз минг захмлиқ,
Ашки сиймандуд қилгон ҳайбат ўлди жавшаним.

Тигиким кўксум уйин очти, эшикдекдур анга
Очилиб ёпилса ҳар дам чоклик пироханим.

Дўстлар, мени кўнгулсиз деб сўрарсиз, шодмен,
Бўлмаинму шодким, дафъ ўлмиш андоғ душманим?

Ишҳ нақди доғи гам кирмиш Навоий кўнглига,
Ваҳки, бир дам аждаҳодин холи эрмас маҳзаним.

479

Эйки, аввал қоматинг васфини шамшод айладим,
Сарви жаннат бўлки, эмди сени озод айладим.

Ўзгаларни давлати васлингда хуш тут, чунки мен
Хаста кўнглумни гами ҳижрон била шод айладим.

Хоҳ сен ёр ўл манга, хоҳ ўзгаларнинг ёри бўл,
Чун мен ўз таъбимни бекасликка муътод айладим.

Мужда бер, эй шайхким, тортиб надомат оҳидин,
Булъхаваслиқ жузви авроқини барбод айладим.

Неча мен маҳрум ўлуб, бўлгай анга маҳрам рақиб,
Шукрким, гайрат тариқин оқибат ёд айладим.

Ул вафосиз ишкини тарк этмагунча тинмадим,

Не ёмон соатда бу шум ишни бунёд айладим?

Эй Навоий, ҳеч билмонким, унағайму кўнгул,
Онға мунча ажнабий сўзларки иршод айладим.

480

Жунундин уйла туфроғ ўлди жисми ранжпарвардим,
Ки ҳар тош урсалар атфол жисмимға, чиқар ғардим.

Неча ҳажринда ўлгум оҳу ашкимдин солиб тўфон,
Вале кўйманғ, кўрарға келса сарви нозпарвардим.

Йўлида баски кўйдум чехра сончилғон хасу хошок,
Сомонлар билки чекмиш қаҳрабодек чехрайи зардим.

Паёпай не экан абри баҳорийдин чокин тушмак,
Булут узра бир учкун солди ғўё шуълайи дардим.

Қуюндек ғар талаб даштида йўқ мен етмаған водий,
Не ғам, сарғашталиқда учраса моҳи жаҳонғардим.

Вафо бўстонин ашким бирла сероб айладим умре,
Эрур ғам новаки сарвим, бағир парғоласи вардим.

Муҳикдур, эй Навоий, ул пари мендин малул ўлмок,
Нединким, кўйида девоналиғни ҳаддин ўткардим.

481

Меҳр кўп кўргуздум, аммо меҳрибоне топмадим,
Жон баче қилдим фидо, ороми жоне топмадим.

Ғам била жонимға еттим, ғамгусоре кўрмадим,
Ҳажр ила дилхаста бўлдум, дилситоне топмадим.

Ишқ аро юз минғ маломат ўқиға бўлдум нишон,
Бир камон абрўда тузлукдин нишоне топмадим.

Кўнғлум ичра сарв ўқдур, ғунча пайкон, ғул тикан,
Даҳр боғи ичра мундоғ гулситоне топмадим.

Хусн мулки ичра сендек шоҳи золим кўрмадим,
Ишқ кўйида ўзумдек нотавоне топмадим.

Кўп ўқудум Вомику Фарҳоду Мажнун қиссасин,
Ўз ишимдин булжажаброқ достоне топмадим.

Ул амон ичинда бўлсун, эй Навоий, ғарчи мен
Бир замон ишқиди мехнатдин амоне толмадим.

Табъ ғанжидан маоний хурдасии, юз қатла хайф,
Ким нисор этмакка шоҳи хурдадоне топмадим.

482

Етти сўзи ҳажру чектим оҳи дардолуд ҳам,
Хаста жоним куйдию бошимға чикти дуд ҳам.

Ким вафо аҳлин синуктурса, билурмен ончаким,
Кўп зиён қилмаса, боре қилмағай кўп суд ҳам.

Истаған Мажнун мазорин, келки, андин кам эмас
Телба кўнғлумни ёшурғон жисми ғамфарсуд ҳам.

Анжум эрмас, ғам туниким ишрат айвонин сипехр
Михдўз айлаб, саросар қилди қийрандуд ҳам.

Муддаий, кўп кулма идборимғаким, ёр оллида
Сен киби мақбул эдим бир чоқ мени мардуд ҳам.

Кўп торикма, эй кўнғул, ул шўх ҳижрони аро,
Шояд ушбу ишда-ўқ эрди экин беҳбуд ҳам.

Эй Навоий, ўлмаса бори фироқинғдин малул,
Айрилурда яхшироқким қилмасанғ падруд ҳам.

483

Ёғлиғинғ илғимда, ашкимни равона айларам,
Кўзға суртуб ашк аритмоғни баҳона айларам.

Ул кўзумға чум етиб, таскин топиб ғирёнлиғи,
Кўздин олғач, ёна ашкимни равона айларам.

Ёна етғач, кўзға ашким турса олурмен они,
Ёна борса, чорасин бу навъ ёна айларам.

Кўзда кирпикларни тиллар айлабон ҳар ториға,
Заъфи ҳолим кўз тили бирла фасона айларам.

Балки ҳар ториға жоним риштасин чирмаштуруб,
Жонима касби ҳаёти жовидона айларам.

Бир қадаҳ куйсанғки, тутса муғбача, эй пири дайр,
Нақди дин сармояйи жоми муғона айларам.

Эй Навоий, токи бўлмишмен фано дайрида маст,
Ақлу дин ташвишидин фориғ тарона айларам.

484

Оқизди лимуий бўркунгни кўргач онча қон кўнглум,
Ки заъф этти сориг гул ғунчасидек нотавон кўнглум.

Кўнгулда баски ғуячанг фикратидин хурдаи маъни
Йигибмен, гунча кўнглидек бўлбтур хурдадон кўнглум.

Санубар кўнглига кўнглумни ўқшатмангки, ўртабдур
Ниҳон ҳар тухм уммедига бир доғи ниҳон кўнглум.

Бадан вайронида ул ҳусн ганжи ҳажридин гоҳи,
Гаҳ ўз ёлғузлугидин чугздек тортар фигон кўнглум.

Дури ишқингни то топмиш, агар чок ўлса сар-тосар,
Гухар ютқон балиғ янглиғ дам урмас безабон кўнглум.

Анингдек топти сиймин сойидинг ёди била улфат,
Ки дастомуз қушдек онсиз ўлмас бир замон кўнглум.

Мақоми гаҳ бало тогидурур, гоҳи фано дашти,
Ки ишқ ичра берур Фарҳоду Мажнундин нишон кўнглум.

Фалак золи гаму дардин чекардин ўлдум, эй сокий,
Кетурғил раз кизин ботким, тилар бир н-авжувон кўнглум.

Навоий, дерки, кўнглунгни кетурғил ишқ кўйидин,
Бағоят яхшидур, гар бўлса рози ул ёмон кўнглум.

485

Яна фиरोқ ўтига тушти тоблиғ кўнглум,
Тараххумеки киладур хароблиғ кўнглум.

Согинса ғунчанг учун қонга эврулур ҳар дам,
Бу юз жароҳат ила печу тоблиғ кўнглум.

Фиरोқу дард қачон тузса базм кулбамда,
Берур кўзум майи лаълу кабоблиғ кўнглум.

Эрур шарораки хуршид сори боргай тез,
Юзунг висолига жаҳду шитоблиғ кўнглум.

Юзунгаи кўрдум эса сув била балигдек ўлур,

Қарорсиз таниму изтироблиг кўнглум.

Фано ели кониким очса чехрайи мақсуд,
Ки тан ғуборида бўлмиш ҳижоблиг кўнглум.

Навоий гам едию ўлди, доги топти висол,
Не топмасун бу сифат хўрду хоблиг кўнглум?

486

Не кун келгайки, келгай нозаниним,
Не хуш бўлгайки, бўлгай ҳамнишиним.

Саодат хатлари қилмиш хувайдо
Отинг чангига суртулган жабиним.

Эрур ул шўх отқан каж гуруха
Кўнгул ганжи аро дурри саминим.

Недин ул кўз чекар ўк гўшалардин,
Гар ўлтурмакка қилмайдур каминим?

Тегурма оташин лаълингга бода,
Ким ул ўтдин куяр жони ҳазиним.

Кетур, эй мугбача, жоми мугона,
Эрур олсанг баҳоси нақди диним.

Навоий, не осиг, жононга етмас,
Наволарким чекар жони ҳазиним.

487

Не айб, агар майи софий гамидадур кўнглум,
Ки чанги ҳалқайи зулфи хамидадур кўнглум.

Фалак ҳакикати фикрида куйди эрса, ие тонг,
Ки аждаҳойе дамоннинг дамидадур кўнглум.

Муганниё, келу тузгил харошлиқ унума
Ҳазин таронаки, рудунг базмидадур кўнглум.

Нишотдин дема сўз, навҳа бирла бошла суруд,
Ки дарду гамзадалиқ оламидадур кўнглум.

Фироқ ўтига тушуб дам-бадам тўкар қон ёш,
Ки охир ўлгуси ўз мотамидадур кўнглум.

Не айб, васлидин ар марҳал ўлса кўнглумда,
Ҳамиша чунки анинг марҳамидадур кўнглум.

Май ич, Навоийю, аҳли замондин айлама ёд,
Ки ушбу хайлдин асру рамидадур кўнглум.

488

Вайранаедур масканим, андин манга бисёр гам,
Оҳим била эшикда ўт, ашким била девор нам.

Нўшидин элда гуфтугў, эй ҳажр, ичармен мен оғу,
Кош ўлсаму кўнглумни бу андуҳдин куткорсам.

Қил ишқ дайрида мақар, суккониға солгил назар,
Ким бор бу мажмаъ ичра ҳар бир дурдкаш хуммор Жам.

Ҳар ерки анда бир нафас ишратқа топсам дастрас
Юз катла айлармен ҳавас, ким бўлса эрди ёр ҳам.

Сокий, бугун майин унут, мендек даме хуноба ют;
Мутриб, навое навҳа тут, созингга боғла тори бам.

Десамки, эй бадмеҳр ўғул, юзунг кўруб ой тутти йўл,
Дер: «Ер куйи гар борди ул, бир шабрави айёр кам».

Мискин Навоий берса жон, эй дийда, ҳар дам тўкма қон,
Ул ҳар неча қилса фигон, сен асрагил зинҳор дам.

489

Чун ўлармен бир нафас ул дилрабони кўрмасам,
Не ҳаёт имкони бўлғай бир кун они кўрмасам.

Кўнглум ичра топилур гам новакидин юз нишон,
Ўқидин ҳар кун танимда юз нишоне кўрмасам.

Кўнгул итти, кўзни доғи истарам ашк этса кўр,
Ким тилармен ҳаргиз ул юзи қарони кўрмасам.

Согинурмен куфр зулфи можаросидин базе,
Гар даме ул шўҳи кофир можарони кўрмасам.

Ким вафо гулчехралардин кўрдиким, мен кўргамен,
Бўлмас ушбу айб ила ул бевафони кўрмасам.

Ҳар бири юз миннат айларлар, эрур бу ҳам жафо,
Олам аҳлидин не кунким минг жафони кўрмасам.

Эй Навоий, не балодурким, ўлармен қайғудин,
Гар даме оллимда ул шўхи балони кўрмасам.

490

Онча кавкаб тўкти шоми гам хаёлингдин кўзум,
Ким ёруди оқибат субҳи висолингдин кўзум.

Холдин кўз тийра бўлмоқ расм эрур, бу турфақим,
Ёруди кўз мардумидек турфа холингдин кўзум.

Қуй ақиқи май сухайли жом аро, эй мугбача,
Ким ёрур ул ахтари фархундафолингдин кўзум.

Васлингга еттим, бихамдиллаҳки, зойиъ бўлмади,
Улки қон йиглар эди ҳар дам хаёлингдин кўзум.

Бу сабабдинким недин сенсиз қолиб кўр ўлмади,
Боқа олмайду р юзунгга инфолингдин кўзум.

Янги ой кўргач халойиқ кўзни юммоқ расм эрур
Лекин очилди кўруб мушкин ҳилолингдин кўзум.

Шукрлиллаҳким, Навоийдек мунаввардур яна
Хоки пойингдин юзум, шамъи жамолингдин кўзум.

491

Ер юзини тутти ашким, кўкка етти нолишим,
Юқори тенгрию қуйи сендин ўзга йўқ кишим.

Ложарам девонаву расвойи олам бўлгамен,
Чун тушубтур, эй пари пайкар, сенинг бирла ишим.

Тиш қадабмен лаълингга узмасмен андин бу тамаъ
Анбури ҳижрон ила бир-бир суғурсалар тишим.

Ҳар бири юз миннат айларлар, эрур бу ҳам жафо,
Юзу зулфунг даврида мундоқ кечар ёзу қишим.

Тийралик дуду шафакдур шуълаву анжум шарор,
Гўйиёким солди ўт ҳижрон тунига қаргишим.

Меҳри йўқлугдин зрур ҳар тун синони оҳ ила
Кўк ҳисори хайли бирла тонгга тегру сончишим.

Эй Навоий, гар сенинг нолангга йиглар андалиб,

Бир кун ул гул кўнглига ҳам кор қилгай нолишим.

492

Не учун тарки муҳаббат қилди моҳим, билмадим,
Бу ғазабким айлади моҳим, гуноҳим билмадим.

Ошиқ ўлдум ёрдин топқай дебон кўнғлум висол,
Ҳажр бу янглиғ бўлурни кийнаҳоҳим билмадим.

Ёр кўйи ичра итти зор жисмим оҳдим,
Қайда тушганни бу елдин барғи коҳим билмадим.

Ишқ бўстониға кирганда ҳавойий куш киби,
Сунбули зулфи бўлурни доми роҳим билмадим.

Ақлу хушу сабрим итти кўрғач ул кирпик сафин,
Бир-бир ўлмоғни ҳаро кўрғач сипоҳим билмадим.

Кирмагунча дайр аро тинч ўлмадим, тут бодаким,
Ғуссадин бу қалъа эрканни паноҳим билмадим.

Эй Навоий, буйла қилгон рўзғоримни қаро
Ҳажр шоми эрди ёхуд дуди оҳим билмадим?

493

Лаълинг ғамидин дийдаи ғирён била бордим,
Кўрмай сени юз нолаву афгон била бордим.

Васлингға етай дедиму ҳажрингға йўлуқтум,
Уммед ила келдим, вале армон била бордим.

Васлингға шитоб айлаб ўкуш ғам била ёндим,
Ўқдек келибон бир неча пайкон била бордим.

Оламға видоъ эттим ўшул юз ҳавасидин,
Юз шукрки, охир даме имон била бордим.

Умре тилаб иш сиррини кетмак керак охир,
Ким шаммае андин мени ҳайрон била бордим.

Оламға видоъ эттим, оч ул юзни дамеким,
Зоди абад этай, чу бу боргон била бордим.

Дедимки: Навоийдек ўлай меҳринг ила-ўқ,
Юз шукрки, ул ваъдаву паймон била бордим.

494

Водийи ҳажрингда бир дам қон ютардин қонмадим,
Ушбу ўтлуғ водий ичра тинмадим, то ёнмадим.

Ўлганимдин сўнгра келди сўрғали дардимни ёр,
Уйку, кўрким, бошима етиб қуёш, уйғонмадим.

Оразим сорғорди олтундек сочинғ савдосидин,
Мундин ўзга нақд ул савдо аро қозғонмадим.

Кўйиға айландурунғ наъшимки, ҳижрон заъфида
Ўлтуруб хайрат мени бир уд тараф айлонмадим,

Нол янғлиғ ғарчи хаттинғ шавкидин бўлдум заиф,
Лек жаврунғ тиғи бошимға келиб тўлғонмадим.

Салтанат, кўрким, ниҳоли меҳрдин арз эттилар,
Жуз фано майхонасининғ кирпичин ёстонмадим.

Ишкида икрор кўп чекма мени ўлтурғали,
Эй Навоий, чунки мен ҳарғиз бу ишдин тонмадим.

495

Сахар кўрдум юзин, оқшомғача куйди ҳазин жоним,
Бу эрди субҳи васлим, то не бўлғай шоми ҳижроним?

Қуёш кулбамға инғандин манға юз қатла хушроқдур
Қаро шомимни равшан айлаған шамъи шабистоним.

Не янғлиғ ёшурай ҳижрон ғаминким, фош этар ҳардам
Оғиздин шуълалиқ оҳим, назардин ашксиз қоним.

Ажабдур тойири васл истамак кулбамға кўнмоқким,
Яқиндур насри воқийни учурғай кўкдин афғоним.

Қадинғ нахли хаёли кўздадур, эй навбаҳори хусн,
Маозоллох, ағар они кўнғарғой сели мужғоним.

Дедим: сўзон кўнгулдин чекмағил бир дам хаданғинғни,
Дедиким: қолса бир дам сув бўлур ул ўтга пайконим.

Балият тоши ёғдурғон киби вайронима ғардун,
Мазаллат ғарди ҳар дам ёғдурур бошимға вайроним.

Қадах даврин эвур, эй дайр пири, токи мумкиндур,
Ки даврон ранжини тортарға эмди йўқтур имконим.

Дема, жоми фано ичра эзилмишдур ажал захри,
Навоий, жон бериб, ул жомни чекмақдур армоним.

496

Мувофиқ кийдилар, бўлмиш магар наврӯз ила байрам,
Чаман сарви яшил хильат, менинг сарви равоним ҳам.

Чаман сарви қолиб ҳайрон, менинг сарвим қилиб жавлон,
Анинг шайдоси бир деҳқон, мунга шайдо бари олам.

Чаман сарви қолиб бебар, менинг сарвим бўлуб дилбар,
Ани ел айлабон музтар, бу елдек секратиб адҳам.

Қўнуб ул сарв уза булбул, чекиб гул шавқидан ғулғул
Бу сарв узра очилиб гул, анга тердин тушуб шабнам.

Қилиб оҳим сари парво, бу ён майл этмадинг қатъо,
Сабодин, эй қади раъно, бўлур ҳам сарв гаҳ-гаҳ ҳам.

Бу бог ичра май, эй соқий, ки бормен асру муштоқий
Ки анда сарв ҳам боқий эмас, гул аҳди ҳам маҳкам.

Навоий, қўйин эт манзил, юзу қаддиға бўл мойил,
Ки бог этмас сени хушдил, тулу сарв айламас хуррам.

497

Жонга кўксум чокидин жононни меҳмон айладим,
Гавҳаре топтим, они қўйнумда пинҳон айладим.

Кавкаб эрмас, пахталар тикмиш қулогига сипехр,
Ул қуёш ҳажрида тунлар баски афгон айладим.

Жонга, эй гул, хори гам кўп урдунг, эт ваҳм эмдиким,
Ҳар бирин бир новаки оҳимга пайкон айладим.

Кўксум узра неки марҳам эрди, ашк окизди, вой,
Ким саломат тарҳин ул сув бирла вайрон айладим.

Фитна тоши ё саломат соҳили тенгдур манга,
Ким ҳубоби ашқдин бошимга қалқон айладим.

Боиси мақсуд зоҳид зуҳд қилди, мен фано,
Фақр иқболидин ул мушкулни осон айладим.

Эй Навоий, боглаб эрди Каъба ихромин кўнгул,
Кўйидин бир нуқта шарҳ айлаб, пушаймон айладим.

498

Не тонг, гар муҳлик ўлса дуди оҳим имтидоди ҳам,
Ки бир ҳижрон тунича бор анинг қадди саводи ҳам.

Лаби бирла менги васфин ёзай десам, муносибдур
Варақ жон сафҳаси, догим қаросидин мидоди ҳам.

Агар бир дам унутсам они, ҳақдин истарам ўлмак,
Агарчи ўлтурур ҳар дам мени бедилни ёди ҳам.

Тутулмиш зулфунга, лекин юз очсанг очилур кўнглум,
Сенинг илкингдадур ул телбанинг банди кушоди ҳам.

Ҳаётим нахлини ҳажрингда ашким сели чун йиқти
Мадад қилди нигун айларда оҳим тундбоди ҳам.

Уқубатлар била ҳажрида ўлтурсанг мени, эй ишқ,
Жаҳон аҳли аро ибрат ўчун еткур мунодий ҳам.

Керакмас гарра бўлмоқ шоҳиди давлат бош индурса,
Ки пурхамлиқ эрур онинг салому хайрбоди ҳам.

Мени зухди риёий сори таргиб эттинг, эй зоҳид.
Салоҳи бор эса, зоҳирдурур онинг фасоди ҳам.

Навоий эгнига қўйдунг сабу ичмакка дайр аҳли,
Бу эрди умрлар, эй мугбача, онинг муроди ҳам.

499

Ақлу жон қасдида кўрдум ул кўзу мужгонни ҳам,
Чектим ул мужгону кўз оллида ақлу жонни ҳам.

Новакинг етгач қизиқ кўнглум йигочин куйдуруб,
Қатрайи сув янглиг ошом айлади пайконни ҳам.

Кўз ёшимни қон қилиб, бағрим сув эттинг, эй фирок,
Йўқки ёлғуз сувни қон қилдинг, сув қилдинг қонни ҳам.

Ишқ даштида қуюндек хоксорингмен, гаҳе
Истасанг ушшоқни, ёд эт бу саргардонни ҳам.

Гўйдек бошим неча раҳшинг аёги зарбидин
Пўя қилгай; гаҳ-гаҳи еткур анга чавгонни ҳам.

Эй тавонгар, нечаким касрингни килдинг заркигор,
Асру холи кўрма дарвеш ўлтурур вайронни ҳам.

Кўнглум олиб бордингу комиш манга бир хаста жон,
Ҳар қачон келсанг Навоий топшурур қолгонни ҳам.

500

Ажойиб тийрадур ҳажрим туни, эй меҳри йўқ моҳим,
Магар совурди ишқинг ўртаганларнинг кулин оҳим.

Вужудум ул куёш ҳажрида андоқ муртафиъ бўлди,
Ки мумкин йўқ ани истарда бўлмоқ соя ҳамроҳим.

Юзумнинг акси кохий килди кўюнгниг ушок тошин
Камоли ишқ, кўрким, қаҳрабо ижод этар гоҳим.

Кўкгул ҳам гамзаси ўқинки бордур орзу қилди,
Бихамдиллаҳки, еткурди неким бор эрди дилхоҳим,

Ясай дард ўқларидин бир ок уй жон гулшани ичра,
Ки кўнглумда торикса, анда киргай моҳи хиргоҳим.

Кўнгул афсонасин гоҳи десам, элни тутар уйку,
Ва лекин ҳар замон сескандурур афғони ногоҳим.

Қилиб майхона туфрогин ватан, қон ютмогим, кўргил,
Ки бу бир бодайи айшимдурур, ул маснади жоҳим.

Эрур бир мугбача илгидин ичмак орзусидин
Фано дайрида ҳар дам бир эшикдин шайилллоҳим.

Умид улким қадам сарвақтима еткургай огоҳе,
Навоий, гар талаб йўлида бўлса жони огоҳим.

501

Баҳору бог сайридин не гул, не сарвдур комим,
Будур комимки, шояд учрагай сарви гуландомим.

Ўкунг кўп захмидин дом ўлди жисмим, захмлар эрмас,
Чиқарга жон куши йўллар ясабтур ҳар тараф домим.

Жамолинг кўзгуси чун элга рўбарў бўлур ҳар дам,
Не тонг, гар кўзгу аксидек замоне йўқтур оромим.

Хушо Мажнунки, маънуси эди бошига кўнгон куш,

Жунун тоши ёгардин бошима ул ҳам эмас ромим.

Мангаким ҳажр заъфидин нафас маълум эмас келмак,
Не имкон бас етишмак ул Масиходамга пайгомим.

Фироқим кечаси бас муҳлик ўлмиш, гар сахар бўлмас,
Нафас урмоқка гўё субҳни кўймас каро шомим.

Анингдек ташнамен, эй мугбачаким, қўш тутар бўлсанг,
Фалакнинг ҳуққасин бўл икки, то бўлсин ики жомим.

Баҳо бу бенаводин гар қабул айлар эсанг, бордур
Бирига жавҳари жоним, бирига нақди исломим.

Ҳаром эттим Навоий, дунёву уқбо таманносин,
Нединким Каъбайи кўйи сари боғланди ихромим.

502

Тандин ўқунгни чексалар оғрирдин эрмас шеваним,
Аидин қилурмен навҳаким, айру тушар жондин таним.

Гулхан кули ичра ниҳон жисмим жунундиндур нишон,
То телбалик барқи аён бўлгач куюбтур хирманим.

То ишқ аро афсонамен, ўт ичраки девонамен,
Ул шамъ учун парвонамен, ким бўлмиш ўртанмак фаним.

Ул шўх секретти саманд, эрмас насихат судманд,
Ҳар дўст эмди берса панд, улдур улуғроқ душманим.

Май ичгали ул нўшлаб зоҳир қилур ҳар дам тараб,
Бу навъ очилмоқ, не ажаб, андоқ сув ичган гулшаним.

Чун одамийда йўқ вафо, кўр ул пари ишки аро
Жавлонгаҳим дашти фано, вайронайи гам масканим.

Ғам тигидин қочмоқ ҳавас қилма, Навоий, ҳар нафас,
Ул тигнинг дафъига бас юз пора хирқа жавшаним.

503

Қурук танимга туган куйдурурда бебоким
Фатила ўти етишгач туташти хошоким.

Тан ичра телба кўнгул изтироб этар асру,
Тикиб не навъ ўнгалсун бу сийнайи чоким?

Ҳазин кўнгулни мағар чок қилғасен, эй гул,
Ки ғунча янғлиғ очилғай даме бу ғамноким.

Давойи ишқинғ аро ўзға оламим бордур,
Ки ашким анжум эрур, оҳ—дуди афлоким.

Дедим: бошимни чопиб, элт тўъма итлариннға,
Деди: бу юкдин узулмиш яқинда фитроким.

Фигонки, ишқ ҳадиси дақнқ эрур андоқ,
Ки қосир ўлмиш ани анғламоқдин идроким,

Дединғ, Навоий эмиш хушманд, бори деғил,
Жаҳонда кимдурур андоқ харобу расво ким?!

504

Нўши лабини ҳар неча сўрдум, ўсонмадим,
Ичмак била ҳаёт зулолини қонмадим.

Зоҳид дедики, раҳн этибон ҳирқа дайр аро,
Қилмишсен анда бутға доғи сажда, тонмадим.

Муғ пири май бориб, тилади жонни муғбача,
Ҳар неки дедилар, қилуридин тажонмадим.

Сархайл эдим бу кеча харобот аҳлиға,
Ул салтанатни лек ўзумға инонмадим.

Ақл этти манъ муғбачаву дайрдин базе,
Кўп ўқди ҳуру равзани, лекин беғонмадим.

Шукр, эй кўнгулки, бўлмадим афлок жавридин
Ошуфтаҳолу жоҳиға доғи қувонмадим.

Азм эттим, эй Навоий, ул-ой сори бу кеча,
Маҳвашлар очти шуълайи рухсору ёнмадим.

505

Висол ичра ул ойнинғ фурқатин осон гумон қилдим,
Чу борди, войким, не навъ душвор эрканин билдим.

Дер эрдим ҳажрида шояд ўзумни асрай олғаймен,
Бу сўз ҳашв эрканин билдим, ҳамул соатки айрилдим.

Фигонким, дарду ғам кирмакка хуш-хуш раҳналар бўлди,
Кўнгулким тўш-тўшидин дарду ғам чиксун дебон тилдим.

Ҳамул дам ишк даштида мени гум килди беҳудлук,
Агар хушу хирад саъйи била бир лаҳза топилдим.

Фано йўлига туштум етгалй Фарҳоду Мажнунга,
Нечук йўл бормаинким, яҳши ҳамраҳларга котилдим.

Чу ичтим ишк жомин, беҳуд ўлдум тарки хуш айлаб,
Анингдек май ичиб, бу навъ усруклукдин ойилдим.

Фироқи мушкил эрмиш, билмайин мен ҳам Навоийдек
Висол ичра ул ойнинг фурқатин осон гумон қилдим.

506

Қирог эрмаски, килмишмен кўзум сели йўлин маҳкам,
Сиришк эрмаски, ул йўл беркимай қилмиш тарашшух нам.

Итининг гар аёги куйди ўтган чоғда қабримдин,
Сўнгақлар туфрогимдин куйдуруб, айланг анга марҳам.

Кўнгулдур ул паридин ишк мулкининг Сулаймони,
Ки ҳам бор оҳидин, бил, ҳукмида, ҳам догидин хотам.

Қуёшнинг қурбидин ойким ҳилол ўлгай эрур андоқ,
Ки бир маҳваш санга еткач, ер ўпмакликка бўлгай ҳам.

Париваш тифллардин ҳар замон ортар жунунумким,
Берурлар хушу ақлим кушларига тош отардин рам.

Улусдин чиқтиму ҳар дам қочармен соядин ҳам, ваҳ,
Ки ногаҳ ул қуёш сиррин десам ул ҳам эмас маҳрам.

Шикоф эрмас қаламдаким, фироқим шарҳи ёзгандин
Яқо чок айлабон, чирмаб қаро, бўлмиш анга мотам.

Бу эрса майки куйдурди вужудум кишварин атри,
Яқин бил, соқиёким, жом сиррин билмай ўтмиш Жам.

Май ич даҳр ичраким иш сирридин англай десанг рамзе
Эрур ҳар зарранинг моҳияти хуршиддин мубҳам.

Саҳар кун ашҳабига чун керактур поймол ўлмоқ,
Фалак майдонига ҳар тун қамардек сурди тут адҳам.

Навоий дарди ҳолидин дам очмас бўлса, айб этманг,
Не дам очсун бировким, топмади оламда бир ҳамдам?

507

Не ул кулоққа етар, арзи ҳол адо қилсам,
Не ул кўнгулға ёқар, нақди жон фидо қилсам.

Кўнгул шикофиға ул кўй туфроғи қаниким,
Бу хушк дору ила захмима даво қилсам.

Керак қуёш дирами танға ўлса байёна,
Чу Юсуфумни ики даҳрға баҳо қилсам.

Фигонки, ишк чекар боғлаб они бўйнулға
Нечаки зухду вараъ пардасин ридо қилсам.

Кўзумға даҳрни ҳар лаҳза тийрарак айлар
Саводи холинға ҳар неча кўз қаро қилсам.

Ишим чу савмаа шайхи бкла тузолмади, кош,
Ки эмди майкада пириға илтижо қилсам.

Навоийиё, чу сабо ҳамнафасдур ул гулға
Не бўлди, сарсари оҳимни ғар сабо қилсам.

506

Ҳажр ила кўрма раво жонимға бепоён ўлум,
Тиғ сурким, хушдурур оз оғриғу осон ўлум.

Жон бериб истармен ўлмаки, ўлум хушрокки жон,
Жоним ўлмакдур чу истайдур манға жонон ўлум.

Халқ душвор ўлмағим ҳайронидурлар, турфа кўр,
Ким эрур душвор ҳажрим оллида ҳайрон ўлум.

Ҳажр қолмас ёшурун, оху фиғон чек, эй кўнгул,
Ким яшурмоқ бирла ҳарғиз қолмади пинҳон ўлум.

Дарди ҳижрон саъбу етмас шарбати васл, эй табиб,
Гўйиёким ушбу дардимға эрур дармон ўлум.

Фоний ўлмай қилгон изҳори фано, билким, эрур
Ул ғадоким, рнзк учун зоҳир қилур ёлгон ўлум.

Эй Навоий, жаҳл ила ўлмак қатик ишдур, валек
Чун камоли маърифат касб ўлди, не нуқсон ўлум?

509

Сарви озодимни бог ичра хиромон истарам,
Сабзаснн сарсабзу гулбаргини хандон истарам.

Дард жононимда, балким юз алам жонимдадур,
Йўкки жононимга, бал жонимга дармон истарам.

Тийрадур вайроним онсиз, вах, яна бир қатла ҳам
Ул куёшни байтул-аҳзонимда меҳмон истарам.

Нафъ этар бўлса ҳино янглиг кафи пойинга қон,
Чок этиб кўксум, они бағримда пинҳон истарам.

Эй Хизр, ҳайвон суйи тут дам-бадамким ёр учун,
Садқа қилмоқлик учун ҳар лаҳза бир жон истарам.

Муждае бергил мизожи сиххатидин, эй табиб,
Ким бу пайгомнинг учун жонимни қурбон истарам.

Уқ киби қаддин кўруб афтода чун кўр ўлмадинг,
Эй Навоий, кўзларингда нўги пайкон истарам.

510

Бўлмасун кўнглунг кушига дурру гавҳар васли ком,
Ким казо ул доналарга баҳр мавжин қилди дом.

Гар малак тасбиҳи дона ҳур зулфи дом эрур,
Ким бу дому донага зийрак қуш эрсанг, бўлма ром.

Даҳр богининг ҳавосидур самуму суйи захр,
Анда бўлмас бу ҳавову сув била қилмоқ мақом.

Богким, нилуфари гугирд ўтидур, англаким,
Не муаттар бўлгай андин тарбият топқон машом.

Май ўти бирла димогингни қизитмаким, бу ўт
Эл димогида пиширмайдур бажуз савдойи хом.

То ўзунгни хасча кўргунгдур, эмассен одамий,
Гар ҳавода сайр қил, гар сув уза кўргуз хиром.

Кул қил ул хасни фано оташгаҳига ташлабон,
То кўнгул миръоти ул кулдин жило топқай тамом.

Истарам, кўзгуда кўрсам ёр аксин бир нафас,
Сокиё, майким, эрур ишқ аҳлининг кўзгуси жом.

511

Истарам юз манзил ўтгаймен адам саҳросидин,
То замоне тингамен олам эли гавгосидин.

Умр накдин сарф этай дермен фано бозорида,
То кутулгай хотирим суду зиён савдосидин.

Хуштурур вайронае таскин учун, лекин йирок
Юз минг иллик йўл фалақнинг гунбази мийносидин.

Чикмайин бу дайрдин, мумкин эмас бўлмоқ халос
Ҳар кеча юз минг бути сиймин бадан ягмосидин.

Ҳар сўнгах ёнимда қасди умр этар, ваҳ, хўшае
Борму имконким, кутулгай мунча меҳнат досидин.

Заъфароний юзда гулгун ашк тўкмак не осиг,
Ишва кўрган даҳр богининг гули раъносидин.

Ғарқа эл дафни учун сардобаедур ҳар ҳубоб,
Ишқ водийсинда ашким селининг дарёсидин.

Ишвагарлар догидин жон пардасин кўр, оҳким,
Бу ҳарир эскирди золим шоҳлар тамгосидин.

Эй Навоий, даҳр богидин кутулмоқ истаким,
Булбул уққон яхшироқ зоғу заган маъвосидин.

512

Кўнгулни айладим юз чок ишкингдан мени маҳзун,
Ки ҳуснунг васфи ёзгаймен китобе, когази гулгун.

Кўнгулнунг мазраъиким новакингдин бўлди юз хирман,
Бошоқ термак учун келгай магар Фарҳод ила Мажнун.

Қабоб ҳар тун чекиб юз минг синон анжум шуоъидин,
Магар сабрим сипоҳига шабихун келтурур гардун.

Лабинг шавкида кўнглум ҳар не борин бошидин кўйди,
Май истаб ринди муфлис айлади дасторини мархун.

Кўнгулда шўхлар нозидин ортар ҳар нафас оҳим,
Ёнар ўтқа чу атфол эврушурлар, дуд ўлур афзун.

Майи лаблинг учун беҳудлуғум андоқдур, эй соқий,
Ки қотсат, тонг эмас, жомимга касби ҳуш учун афюн.

Улик зулфунгга элтур орзудин ёва айтурмен,
Бировдекким йилон тутмоқ учун огзидадур афсун.

Тўқуб ферузагун кўк мотамингга гавҳари анжум,
Сени ферузаву гавҳар хаёли айлабон мафтун.

Навоий, назм лофин кўйки, кўз бир кунлуги эрмас,
Агар юз йил сочарсен табъ баҳридин дури макнун.

513

Булут ҳайвон зилоли бирла тиргузди ҳаво жонин,
Севунмак ашкидин шодоб килди сабза мужгонин.

Эмастур сабзаву лолаки, жола тошидин гардун
Кўкартиб ер юзин, ҳар сори зоҳир айлади қоннн.

Ирик невчундурур шох узрна гулбун барги суҳондек,
Ититмас бўлса булбул жони учун ғунча пайконин?

Чаман Лайлисин айру дегайсен лола Мажнуядур,
Ки гардун жола тошидин қонатмиш доги ҳижронин.

Чаман баҳри латофат бўлди найсон дурлари бирла,
Қизил толдек муҳайё килди ҳар ён шохи маржонин.

Бу фасл ичра маломат тошидин солим биров қолгай
Ки чеккай май сумурмакда юзига жоми қалқонин.

Майиким оташин чиқгай сариг гуллар, агар деҳқон
Томизса қатрае андин суворур чоғда бўстонин.

Бировким даҳр боғиинг фирибин билди наргисдек,
Қадахдин бош кўтармай сурди ишрат бирла давронин.

Гули мақсуд ул қондур, Навоийким, аёгингдин
Чиқар чекканда мақсад Каъбаси хори мугилонин.

514

Муҳаббат риштасин уздики, ўлтургай бу гамнокин,
Магар ул ришта бирла тикмиш эрди кўкрагим чокин.

Эмас гирён кўзум кирпиклариким, сарсари оҳим
Солиб мавж ул тенгизга, бир қирокқа солди хошокин.

Мунажжим кўнглум ўти дафъига деди топай соат,

Дамим дуди аро не анжумин топти, не афлокин.

Бошим чопқонда ул чобук ёшингни асрагил, эй кўз,
Ким ул сувдин ювгайсен, қон юқардек бўлса фитрокин.

Назар йўлин сиришким пок юб, кўз пардасин очти,
Ки чикқач пардадин кўргаймен онинг чехрайи покин.

Кўзин уйкуда кўргач, ўлдум, оё, ўлмайин нетгай
Киши гулшанда беҳуд кўрса турки маст бебокин?

Юзунг кўп очма, гоҳи сўз дегилким, ақл деҳқони
Не гул исрофини яхши демиш, не ғунча имсокин.

Ўқуб жаннат гулин воиз, тиларким, айласам савдо
Неча эски дирамга Юсуфум, ваҳ, кўргил идрокин.

Десам, ул ой бориб, чикмас гами кўнглумдин, айтурким,
Навоий, не ажаб, бўлмоқ қамар сойир, хажар сокин?

515

Баски қадди ғунчадек эл кўнглин олиб қилди қон,
Гулбуни ноз ўлмиш эл кўнглидин ул сарви равон.

Кўзларинг хунхоралиқдин доимо бемор эрур,
Бода кўп ичгандин андоқким бўлур эл нотавон.

Ёшурун ҳуснунгда парронедурурким жон аро,
Ҳам алиф, ҳам наъл уза догим эрур андин нишон.

Юзидин бийномен арчи юз чиқармас пардадин,
Нурдин кўрмақдур, аммо нур эрур кўздин ниҳон.

Ишқи комил бўлса, меҳнат ўқларидин бок эмас,
Не зарур булбулгаким, бўлгай тикандин ошён?

Ишқ богининг суйи қондур, не тонг, гар оху ашқ
Анда ёхуд оташин гул очсалар, ё арғувон.

Субҳнинг ҳар тонг эрур эл гафлатидин кулгуси,
Меҳр хонидин гумон қилмаки, ебдур заъфарон.

Топмадим бу дайр ҳолидин хабар, эй мугбача,
Беҳабар қил мени ўз ҳолимдин эмди бир замон.

Дард агар будур, Навоий чиқса оламдин, не тонг,
Масту урён кўкрагига тош уруб, тортиб фигон.

516

Ишқида яхши-ямон бедодидин топмон амон,
Яхши то қилсам назар — йўқтур киши мендин ямон.

Лаҳза-лаҳза бош чекар ишким шарори, эй рафик,
Альамон шавку муҳаббат шуъласидин, альамон!

Юз адам мулкига кўйдум, келки, истайдур кўнгул
Бу узун йўл зоди кўз тикмак юзунга бир замон.

Ўртабон ушшок жисмин, гофил ўлма оҳдин,
Ким зарарлиқ дуд зоҳир айлар ўт тушган сомон.

Куймакимга новакинг пайкони бас, ҳижронни қўй,
Хасга ўт солмоқ учун учқун ҳамон, дўзах ҳамон,

Сен магар тукконда кун туккондурурким, заррае
Фарқ фаҳм ўлмас орангизда невчунким тавъамон.

Ул қуёш ҳажрида оҳим ўкидин ваҳм этмаса,
Кўк темур ичра ниҳон невчун бўлубтур осмон?

Вақтдин ол накди айшингники, мундоқким эрур
Дам-бадам кўздин ниҳон бўлмас анга бўлмоқ зимон.

Эй Навоий, телба кўнглум дардини англай десам,
Онча айтур ёваким, бир лафз андин англамон.

517

Юзу зулфунгни согиниб келмишам, эй маҳжабин,
Кечани кеча демай, кундузни кундуз демайин.

Оху афгон чекма деб, огзимга, жоно, муҳр қўй,
Чунки лаълинг хотаму ёқути нобингдур нигин.

Лаълининг бир-бир ҳадиси шахддек ширин эрур,
Оре-оре, доимо гул баргиндур ангубин.

Лаъл уза хат ичра холингдур ниҳон, ё ҳиндуйе
Сабзада ёшунди шаккар қасдига айлаб камин?

Янги ой хуршид аро бўлмоқ аён маъҳуд эмас,
Ваҳ, недур айлаб газаб, солмоқ жабининг узра чин?

Шамъни парвона куйдурмақдин, эй гул, қилма айб
Булбул эрмасдурму кул, ё сен эмассен оташин?

Эй Навоий, очмагай конимдин ўзга лолае,
Ҳар гияҳ бу йўлдаким, қатлимга чекмиш тиги кин.

518

Шикеб уйин бузадур бенаво кўнгул нетайин?!
Хароблиг қиладур мубтало кўнгул, нетайин?!

Дедингки, асра кўнгулни ўзунгдаву сабр эт,
Чу менда турмасу борур санго кўнгул, нетайин?!

Кўнгулни кайди жунундин чиқар дединг, эй акл,
Кетурса бошингга юз минг бало кўнгул, нетайин?!

Кўнгулни ўтга солиб, кўзни истарам ўйсам,
Балони кўз кетурур жонга, ё кўнгул, нетайин?!

Мен ул кўзи қаро ишқин кўюб эдим, биллаҳ,
Таҳаммул этмади юзи қаро кўнгул, нетайин?!

Тагофул этсам итарсен, ўларсен этсам қайд,
Сенинг била дегил, эй бевафо кўнгул, нетайин?!

Навойиё, деб эдинг зуҳд тарҳи бунёд эт,
Шикеб уйин бузадур бенаво кўнгул, нетайин?!

519

Не тонг, сариг юзумда ашки рангин,
Ки киймиш сабзи талх ул сабзи ширин.

Ўзи гавҳар, тўни дарёйи офат,
Бўлуб мавжи бало ул тўн уза чин.

Санга ҳамранг тўнлуқ шўхлар бор,
Нечукким сарв аёгинда раёҳин.

Эрур жиёмингда ахзар хилъат ул навъ,
Ки гулбун баргидин тўн килса насрин.

Дегайлар сарв қадду хилъатингни,
Ва лекин сарв ким кўрмиш гулогин?

Хатинг шавкида кўнглум тўтиедур,
Ки йўқ зикрингдин ўзга анга талқин.

Навоий, чархи ахзардур сияҳкор,
Тамаъ сарсабз бўлмоқ қилма андин.

520

Арғувоний тўнмудурким киймиш ул сарвиравон,
Ё магар сарвиравон қилмиш либосин арғувон?

Сарвининг ҳар барги бағрим қонидин сероб эрур,
Йўкса, бўлмас арғувоний барглик сарвиравон.

Сарвдин то топти зийнат арғувон юз шавқ ила,
Бошқа санчар арғувон ҳар зод сарви навжувон.

Арғувону сарв истармен чаманда, то мени
Арғувоний тўн била ул сарв қилди нотавон.

Кўргузур қадду либосинг шавқидин қонлиг мижа,
Кўзда ҳар дам арғувону сарвдин бир карвон.

Арғувоний тўн била қатл айламас ул сарвким,
Қон ила қилмиш либосин арғувоний бир авон.

Арғувону сарвдин то даҳр боги зебидур,
Бўлсун улким даҳр аро ҳам шоҳ эрур, ҳам паҳлавон.

521

Ишқ аро менмен даме бемехнату гам бўлмагон,
Жонидин маҳрум ўлуб, жононга маҳрам бўлмагон.

Юз вафо айлаб, жафодин ўзга нафъе кўрмаган,
Минг жафо кўруб, вафоси заррае кам бўлмагон.

Минг қуёшча кўрган ўз ёрин, вале ёр оллида
Минг улушидин биринча зарранинг ҳам бўлмагон.

Олам аҳли ишқ аро расволигим таън этмангиз,
Кимдурур ошиқ бўлуб, расвойи олам бўлмагон?!

Анжум эрмас, тердур оҳим ўтидин кўк сакфида,
Ваҳки, бу тердин бинойе қолмади нам бўлмагон.

Дастгире истаким гамдин халос имкон эмас,
Илги бир заррин камар белига маҳкам бўлмагон.

Эй Навоий, билки, топмас лаълидин қути ҳаёт
Жонни таслим айламакликда мусаллам бўлмагон.

522

Хуршид тулубъ этса, қуёшинг соғинурмен,
Кўрғач янғи ой милини, қошинг соғинурмен.

Ҳар гулки жаҳон ғулшанидин жисмима, эй шўх,
Етғач, мени савдозада тошинг соғинурмен.

Эй кўз, курудунг, лек қаю сели балоким
Бир уйни хароб айлади, ёшинг соғинурмен.

Эй жисм, ажал чобуки ҳар ғўйки ўйнар,
Майдони фано ичида бошинг соғинурмен.

Най шарҳин эшитғач қилиб, эй нола, сени ёд,
Кўз шарҳаларин кўрса, харошинг соғинурмен.

Эй хаста кўнгул, бўлғали сен ишқда Мажнун,
Кўрғач сени сарғашта, адошинг соғинурмен.

Ўлган итин, эй хаста Навоийю рақибин
Чун кўрсам ити оллида, лошинг соғинурмен.

523

Ҳар хазон барғи эрур зореки даҳр озоридин,
Сарғариб мендек тушар айру сихий қад ёридин.

Ҳар қуруғон шох мажнундурки, туфроғ уйиға
Топширур ҳар дам илик юб нозанин беморидин.

Боғ аро, деманг, хазонким ошиқ ўлмиш мен киби,
Билгурур совуғ нафас бирла сориг рухсоридин.

Ҳар оқар сувни хазон тиғи қилибдур зарнишон,
Кесғали мехру вафо нахлин жаҳон гулзоридин.

Бу сориг юз бирла ўлсам қўйида, тобутума
Шохлар боғланг хазони ишқпечон торидин.

Кўйида қуймиш кўнгул буқим, хазондур боғ аро
Эсти бир ел ғўйиё қуйган ғарибим соридин.

Кохий юз бирла ўлармен, Исавийдам сокиё,
Бода тут хуршид жоми қахрабо кирдоридин.

Бодаеким журъаси томғач, хазон яфроғлари
Ток барғидек қизарғай сарбасар ашжоридин.

524

Шавкдин ашк ичра гарқ ўлуб, дей олмасмен гамин.
Ким тенгизда гавҳар истар, асрамок керак дамин.

Айшу суҳбат хайлига тушгай насимидин вабо,
Қайда солсам захме ислангон юракнинг марҳамин.

Пайкарим гардин совурғудфк эсар ҳижран ели,
Лутф этиб, эй гул, саҳоби васлнинг еткур намин.

Қолаб этти янги ойни тоқ учун меъмори сунъ
Қудрат илги боғлагон соат қошинг тоқи хамин.

Кўнглагидур чоку киз бўйнида фонус, ой, ажаб,
Тутти ул ҳам шамъдек гам шоми кўнглум мотамин.

Шамъ чобуклук аро лўливашимга етмади,
Дудидин ҳар нечаким килди мутарро парчамин.

Мотами ҳижронда созедур Навоий жисмиким,
Ноласидин зерини токмиш, ўкурмакдин бамин.

525

Мени бедил санга жон ўйнамоқ бирла ярайдурмен,
Бале, сен тифлни бу тухфа бирла аргадайдурмен.

Лабинг кўргач, илигим тишларам ҳар дам таҳайюрдин,
Ажаб ҳолатки, болни тутмаин, бармоқ ялайдурмен.

Дедим: «кўнглумга ҳар ёндин хадангинг недурур ёро?»
«Муҳаббат ўтига, — деди, — ўтундурким қалайдурмен».

Чу аҳли дард учун пайваста қош ёсини тортибсен,
Манга-ўқ новакингни хуш кушод этким, қулайдурмен.

Анга айтур сўзум кўп, оҳким, ул ҳусн миръоти
Чу қилди жилва, кўзгу акси янглиг алдарайдурмен.

Магар элтур парилар, эй фусунгар, телба кўнглумни,
Ки турмайдур, нечаким жисмим уйинда қабайдурмен.

Навоий телбараб то ул пари кўйига юзланмиш,
Эшитурмен фигон, лекин ҳадисин англамайдурмен.

526

Тикмишам мажруҳ кўнглум захмини гам нешидин,
Чикмасун деб ханжаринг завқи кўнгулнинг решидин.

Лаълдин мажрур эди кўнглум, чу фасод очти қон,
Қатра қонлар йўқки, жонлар томди ул дам нешидин.

Қоши милин олмаса қурбон кўнгулдин, бас манга,
Йўқса, не гам, чекса ё қатлимга ҳар дам кешидин.

Кўнглум андоғким, итиб Мажнун атодин, тутти тоғ,
Дарди ишқ истар қочиб ақли салоҳ андешидин.

Соқнё, чун давр иши маълум эмас, бир май била
Фориг эт жонимни ақли хурдадон ташвишидин.

Ул майеким, тўлғуча паймона озод айлағай
Будни хумхона дурду софининг тафтишидин.

Асради мунглог Навоий риштайи жонин чекиб,
Асрагондек шоҳлар сарриштае дарвешидин.

527

Англамон сувдек юзунгдурму кўрунган кўзгудин,
Ё юзунгдин кўзгу сув бўлди юзунг зоҳир судин?

Рўбарў бўлгач юзунг гам шоми оллимдин кетар,
Соя тушгандек кейин хуршид бўлгач ўтрудин.

Йигламоқ чун айлади даъво кўзум бирла булут,
Барқ гўё муни фаҳм айлаб йиқилди қулгудин.

Тушта ул маҳваш юзига то кўз очтим, ҳар кеча
Истамасмен турфатул-айне кўз очмоқ уйқудин.

Ҳоли ул юз васли топқан важҳдин, бир гўшада
Зулфи янглиг тўлганиб, бошим қуйидур қайғудин.

Ком соқий лабларидин топтим, аммо олди жон,
Эйки, даврондин қўш ичтинг, гофил ўлма қорудин.

Борган эрмишмен ўзумдин жилва қилган чоғда ёр
Сўрмай ўтмиш, эй Навоий, худнамойим бехудин.

528

Ёна не қад жилва қилдиким, демақдин лолмен,

Ёна кайси зулф очилдиким, паришонҳолмен.

Заъфдин қаддим «алиф» бўлди, ул икки «лом»и зулф
Ҳар ёнимдин жилвагар, ваҳ, не ажаб гар лолмен.

Итларингнинг изидин юз гул кўзум богидадур,
Шукр эрур бу ҳамки ишкинг йўлида помолмен.

Жисмим андуҳ ичра дард остида қолмиш, не ажаб
Эгма қад бирла агар зулфунг гамидин «дол»мен.

Итти ул кўнглумки, васл учун тилар эрди ҳаёт,
Шукр эмди, ўлгали ишкингда фориғболмен.

Ишқ ўти бу навъким урён танимни чуркади,
Аҳли дард учун фано юзига мушкин холмен.

Эй Навоий, не ажаб юзум уза югурса ёш,
Чунки Мажнун бўлгали бозичайи атфолмен.

529

Ваҳки, мендин айру юз жон, йўқса жононму экин?!
Манга онсиз минг ўлум ё дарди ҳижронму экин?!

Сўргали заъфимни лаълидинму эркин бир ҳадис,
Ё бузуг жисмимда мамлу юз туман жонму экин?

Равзанимни то ёруттунг, кулбам ичра ҳар тараф
Зарралар сойирму ёхуд меҳри рахшонму экин?!

Олам аҳлига лабинг зикримудур ратбул-лисон,
Ё бори олам лаболаб оби ҳайвонму экин?!

Зулф аро қаддинг хаёлидин кўзум ёруткали
Анбарин юз шамъ ёхуд хайли мужгонму экин?!

Кўнглума ул юзу лаб ёдимун эркин гам туни,
Ё шабистоним тўла гулбарги хандонму экин?!

Ғайрига боққан учун кўз мардумин қатл айладим,
Ашки гулгун ёхуд онинг захмидин конму экин?!

530

Ярамни тиккали бошинг уза бичакму экин?
Бичакда риштайи жонимму ё ипакму экин?

Кўз асру тиктим анинг ўймогига, билмонким
Кўзум окуму экин анда, ё сўнгаму экин?

Тун узра ойдину ойдинда субҳ зркинму,
Ваё сочингда бурунчак уза лачакму экин?

Фул узра ҳар сори тоб урди сунбулунг, ёхуд
Юзунгда зийнат учун сончкон гажакму экин?

Лабингдин истади жоним ҳаёт, билмасмен
Ки бир сўкунчму ё касди бир мучакму экин?

Бир усрук элни чиқиб қиргон эрмиш, эй Лутфий,
Сенингму бегинг экин, ё бизинг миракму зкин?

Навоий, ушбу паришон ҳадис ила гаразинг
Авом хотирини сайд айламакму экин?

531

Юзунг ўтига тутун зулфи муанбарму экин?
Оташин лаълинг ул ўт ичида ахгарму экин?

Меҳр сарчашмасидин катраему томди, ёхуд
Оразинг бирла қулогингдаги гавҳарму экин?

Ғам туни ҳар тараф оҳим ўқи ул ой гамида
Чархдин ўтганининг ўрниму, ахтарму экин?

Музтариб кўнглум экинму қуядурган тан аро,
Ё бу оташкада кунжида самандарму экин?

Қон экинму янги догим аро, ё ҳажрингда
Жоми гулнорий ичинда майи аҳмарму экин?

Зоҳид учмог тилади ёрдину мен ҳам ўзин,
Ё раб, ушбу ики матлуб баробарму акин?

Эй Навоий, дема Фарҳод паришонлигидин,
Ул бу мажнунча бало тогида абтарму экин?

532

Улки, ҳар тун уйғониб ёнида кўрмас ҳамдамин,
Йўқ ажаб, гар сояни ҳамдам қилиб айтур гамин.

Кўйнида афъи, не мумкин кўзга уйку кирмаги,
Улки, ҳар тун ёд этар бир зулфнинг печу хамин.

Таъя не имкон тушуб бистар аро юз минг тикан,
Улки, бир мужгон хаёли тийра қилмиш оламин.

Кеча афгон қилмасам, тонг йўқ, бировким кўнглига
Ҳажр ўки теврулди, мушкилдур қатик урмоқ дамин.

Не ёруғ бўлғай хаёти шамъи улким, ишқ анга
Ғам шабистони аро ёғдурди хижрон шабнамин.

Захмингга сеп, эй кўнгул, навмидлиғ туфроғиким,
Топмади кўк ҳуққасинда кимса вуслат марҳамин.

Чарх анжум ашкини сочиб, недин киймиш каро,
Ҳажр шоми тутмагон бўлса Навоий мотамин?

533

Порсо ёрим соғинмас масжиду сажжодадин,
Не учунким то май ичмиш, бош кўтармас бодадин.

Бокмаса тасбиҳу мусхаф хаттига, йўқ айбким,
Фориғ эрмас донайи нуклу харифи содадин.

Рўзасин се рўза май қилса, не тонгким, саъб эрур
Нася уммедиға кечмак ишрати омодадин.

Токим ул ғулсиз булут янглиғ ҳавойий бўлмишам,
Базми айши ёдидин ашким қолинмас бодадин.

Майга жоним раҳн этай махмур эсангким, фарз эрур
Сарви озодийға қуллуқ ошиқи озодадин.

Ким қизитти ишқ ўти бирла кўнгул, майдин димоғ,
Не ғами бор носихи беақлу шайхи лодадин?

Заъфдин махмурлуғ йиқти Навоий жисмини,
Ёр базми айшида ёд айланг у афтодадин.

534

Чиқорғач ул маҳи маҳмилнишин ораз никобидин,
Жарасдек нола айлармен кўнгулнинг изтиробидин.

Эмас кўксумға эски доғлар, бал сукбалардурким,
Сувабмен то хаёлинг чиқмағай кўнгулум харобидин.

Ҳавойи ишқинг асрарға эрур ҳар ён кумиш гунбаз,

Ки қилмишмен иморат баҳри ашкимнинг хубобидин.

Багирда неши гам ўлтурдию кўнглумда юз гамким,
Итинг қут этмагай ногаҳ куюк бағрим кабобидин.

Тану жон заврақин гарқ этгали гирдоби офатдур,
Қуюнларким, югурур ишқ даштининг саробидин.

Қоши меҳробидин юз қиблага қўй дерсен, эй носих,
Муважжаҳ дер экинсен, ваҳки, ожизмен жавобидин.

Хирад мулкани сабрим кишваридек буздунг, эй соқий,
Бу селиким равон қилдинг қадахполо саҳобидин.

Бу базм аҳлини бот йиқмоқдин ўзга соқийи даврон,
Не қилди қасд бу нилин қадах даври шитобидин.

Навоий риштайи фикри чекар маъни суманбўйин,
Хуш ул тожирки, Юсуф чехра кўргузгай танобидин.

535

Субҳ еткурди сабо гулбарги хандон муждасин,
Ё кўнгул топти Масих анфосидин жон муждасин.

Ё фалак берди йиги, кўр айлаган Яъқубнинг
Кўзлари очилмоқ учун моҳи Канъон муждасин.

Не гули хандон, не Исодур, не Юсуф муждаси,
Топти бир махжур ўлар ҳолатда жонон муждасин.

Ғунча эрдим гам елидин, тўнга сигмон ғунчадек,
То сабо еткурди ул сарви хиромон муждасин.

Ҳажр аро, эй пайк, агар сен нома еткурсанг, не тонг
Тонг ели ҳар кун берур хуршиди тобон муждасин.

Нақди жон бердим, мусулмонлар, уятлигмен хануз,
То эшиттим пайкдин ул номусулмон муждасин.

Эй Навоий, шоми ҳижрои йигларим дафъ ўлдиким,
Субҳ еткурди сабо гулбарги хандон муждасин.

536

Ёнида бўлмасам нафасе, дарднокмен,
Кўрсам ёнида гайр, худ ул дам ҳалокмен.

Жонимга юз гам игнасини тикти ул Масих,
То билдиким, куёш киби ишкида покмен.

Васлинг тахайюлию мен, инсофдин эмас
Ким, руҳи пок сенсену мен тайра хокмен.

Ваҳм айла, эй сипехр, бугун оҳим ўкидин,
Ким ҳажр дардидин яна бевахму бокмен.

Жуз васл шарбати манга суд этмас, эй табиб,
Ким мен фироқ мехнатидин дарднокмен.

Зотимда чун майи азалий чошниси бор,
Ҳар сори маст кўл солиб андоқки токмен.

Оҳим, Навоийе, нечук асрай кўнгул аро,
Чун мен фироқ тиги била сийнайи чокмен.

537

Ул сабабдин тийрадур кўнглум уйи хижронидин,
Ким эмас тобон кўзум шамъи онинг тобонидин.

Бошига десамки эврлуб ўпай тобонини,
Войким, ҳар дам аёғ тортар бу саргардонидин.

Чун тикандин айру эрмас дойимо гул яфроги,
Не учун олур кафи пойин кўзум мужгонидин?

Кирпигимдин захм ўлуб гўёки ёкибдур хино,
Ё кизорибтур кафи пойи сиришким қонидин.

Қилмамиш тирногларин рангинки, пайдодур асар
Кўз қароси ҳар бирига саждалар қилгонидин.

Чехрайи мақсуд кўрди улки қилди тўтиё,
Гармрў соҳибназарлар соҳати майдонидин.

Келмаса равшан зулол, албатта, бўлур чашма кўр,
Бас аёқ чекма, Навоий, дилдаи гирёнидин.

538

Кўнглум уйин ҳар нечаким, истасанг гам топқасен,
Доги ҳажру гуссايи бесабрлиг ҳам топқасен,

Ким эмас ошиқ санга солсанг мени кўздин, вале
Ошиқекеким содиқ ўлгай мен киби кам топқасен.

Нўши васл, эйким, тиларсен неши ҳижрон кўрмайин,
Чун эмас бағринг жароҳатлик, не марҳам топқасен?

Не гаминг юз зарра саргардонлигидин, эй куёш,
Сенки рифъатдин Масиҳо киби ҳамдам топқасен?

Кулма хам қаддимгаким, юкланса ишқинг Қоф аро,
Ишқ остида ёзилгон қофдек хам топқасен.

Мунча фуркат ашки бирла бўлса дўзах масканим,
Тўлгасанг юз қарн ўтуб, хирқам тегин нам топқасен.

Эй насихатгў, Навоий яхшидур деб истадинг,
Билмадингким, буйла бир!раевойн олам топқасен.

539

Юз бало ҳар дам топар ҳижрон бу маҳзун жон учун,
Тенгри гўёким яратмиштур мени ҳижрон учун.

Ҳажр уйида манъ ашкимга маломат тошлари
Фарш эрур, гўё йиқилгур кулбайи аҳзон учун.

Қоматинг ҳажринда кўнглум сўргучи носих тили
Ништаредурким, ёрар ўқ захмини пайкон учун.

Ҳажр аро ҳолимни ёздим, ёд тут, эй навҳагар.
Ким басе лойиқдурур сен ёд этар дастон учун.

Ишқ гам базмида згри қаддима жон риштасин
Тор этиб, соз айлади кўнглум чекар афгон учун.

Аждаҳо огзи бил ўтлугким очибтур қасдинга,
Мунчаким волиҳсен, эй булбул, гули хандон учун.

Чун Навоий номайи шавқин етурсанг, эй рафик,
Тенгри ҳаққи рукъае бу зори саргардон учун.

540

Фурқатингдин кечалар ўртар мени бахти забун,
Гўйиё мен бир ёнар ўтмен, қаронғулук тутун.

Ашқ этиб гаммозлиг, кўнглум бузулса, не ажаб,
Ким топар озор ёшлардин мудом аҳли жунун.

Мен тилармен васлу онинг кўнгли ҳар агёр ила,

Манга икки тош аросинда керак албатта ун.

Қаддингу ирнинг ҳавоси жондадур, айб этмагил,
Бўлса афгоним бийик, сели сиришким лаългун.

Ким кафанни ёд этар, андин ўлук огоҳрок,
Гар либосин билсаким эрур катан ёхуд катун.

Сели ашкимдин фалак гамхонаси вайрон эди,
Қилмаса эрди жафоси дуди оҳимдин сутун.

Кўрмасам кошинг бўлурмен тургоним бирла фигон,
«Войий» эрур бас чу бўлмаса «Навоий» бирла «нун».

541

Сенсизин, эй умр, бир соат манга жон бўлмасун,
Сен бўлу бас, тўбию фирдавсу ризвон бўлмасун.

Деб эмишсен, куйдурай бир дог ила кўнглин анинг,
Ҳар нечук дог ўлса ўлсун, доги ҳнжрон бўлмасун.

Қошига қилгач сужуд, ўлтурди ул кофир мени,
Ҳеч мусулмон ёри, ё раб, номусулмон бўлмасун.

Ишкида жоним укубатлар била ол, эй ажал,
То анинг ошиқлиғи ҳеч кимга осон бўлмасун.

Ул пари кўнглумда меҳмон бўлмиш, эй жон, воқиф ўл,
Оҳ ўти дуд этмасун, захм ичра пайкон бўлмасун.

Эй кўнгул, масте чикиб шаҳр ичра солмиш рустахез,
Ваҳ, хабар тутким, бизинг бебоки нодон бўлмасун.

Дедиким, жон бер, доги ўпгил аёгим туфрогин,
Эй Навоий, тезрак бўлким, пушаймон бўлмасун.

542

Васлингга етибон согинурмен хаёл экин,
Ҳолимни англамон манга, ё раб, не ҳол экин?

Ушшоқ ашкидин сув ичиб, бар жафо берур,
Ё рабки, қоматинг не ажойиб ниҳол экин?

Зулфунгда ҳол «жим» аросиндаги нуқтадек,
Юзунгда зулф «вард» ёниндаги «дол» экин.

Ҳар нечаким куярмен, анинг зарра меҳри йўк,
Оёки, толеъим кунига не завол экин?

Дерсенки, сени кайси пари телба айламиш?
Эй бағри тош, билиб яна бу не савол экин?!

Занбурнинг эви киби кўнглум тўшук-тўшук,
Лаълинг хаёли ҳар тўшук ичинда бол экин.

Мискин Навоий жонига кўюнга қилма қасд,
Сайд айламак ҳарам куши охир вубол экин.

543

Ишқинг этагин жон илиги бирла тутубмен,
Сен киргали ёдимга ўзумни унутубмен.

Кўнглумга келур ҳар сори ўқ отса, нединким
Жон ширасидин огзини онинг чучутубмен.

«Ёринг, — дедилар, — гайр била бода ичибтур»,
Таҳкикини билгунча не кочларки ютубмен.

Гарм ўлмангиз, аҳбоб тилаб васл чарогин,
Менким юрагим куйди, не чоғлиг ёрутубмен.

Ҳажринг туни оллимга не меҳнатки етибтур,
Васлиг кунни ёдидин ўзумни овутубмен.

Хилват асари ужб эканин англадим, эй шайх,
Айб этма, фано дайрида гар кулба тутубмен.

Ашк ила Навоий сув берур, сабр ниҳолин
Билмаски, они оҳим ўтидин қурутубмен.

544

Ўлгумдурур чу фурқат ила иштиёқдин,
Кел қутқар, эй ажал, мени ушбу фироқдин.

Тонг йўк, кизорса лола киби кўз, чу мардуми
Ҳар дам гамингда қон ютадур ул аёқдин.

Сен май ичарсен эл била, ул гамза қон қилур,
Мен қон ютуб назора қилурмен йирокдин.

Атфол санг арбадаси ваҳмидин даме
Девоналар киби чика олмон високдин.

Ичтим итинг сафолида май, ваҳ, қачон ювгай
Ҳайвон зилоли завқини оннинг мазоқдин?

Майдин ҳаёт тутки, бегонмас Масиҳни
Ҳар шаппареки, учса бу эски равоқдии.

Мутриб била не кўнгли очилсун Навоийнинг,
Ким мен фироқдин десам, ул дер «Ирок»дин.

545

Эйким, танимга жон берасен ҳар тариқдин,
Ўлсам не айру тушгуча сендек рафиқдин.

Белингмудурки, анга қизил фўта боғладинг,
Ё риштаеки ўтқарилибтур ақиқдин.

Савдову ришта захматиға учради кўнгул
Зулфу белинг хаёлида фикри дақиқдин.

Ҳар дам демаки, кўз ёшидин саргузаште айт,
Дарё фасонасин не сўрарсен гарикдин?

Оҳим кўнгулни кўюнг аро солса, не ажаб,
Гулзор аро Халил тушар манжаниқдин.

Зухд аҳли ужб тафриқасидин халос эмас,
Шарти фано фироқдурур ул фарикдин.

Талпинма ашкинг ичра, Навоийки, чиқмади
Ҳеч кимса гўта бирла бу баҳри амикдин.

546

Ғамингда ҳар кеча, эй гулбузор, йиглармен,
Саҳарга тегру чекиб интизор йиглармен.

Мену қаро кеча, йўқ нисбатим санга, эй субҳ,
Ки сен куларсену мен шамъвор йиглармен.

Бурунги меҳру вафо, сўнги жавру зулмунгни
Бирин-бирин согиниб, зор-зор йиглармен.

Куларлар эл манга беихтиёрким, ҳар дам
Эшитсам отини, беихтиёр йиглармен.

Мунгайди кўнглум анингдек, ҳазл нағмасидин

Ки элга кулгу этар, ошкор йиглармен.

Кулар сипехри даний изтиробига кўнглум,
Валек ўзумда кўруб изтироб йиглармен.

Навоий, ашким оқизгай гамим тунин мундог,
Ки чархдек кеча тутмай қарор, йиглармен.

547

Лоланинг ғунчасидек кўнглум ўлубтур тўла қон,
Ваҳки, эл гофилу куйдурди мени доги ниҳон.

Заҳри ҳажр ичгали дерменки, қилай ишқинг тарк,
Айтқондек киши муҳлик мараз ичра ҳазаён.

Рўзгоримки қаро бўлди, эрур ишқ асари,
Қайда ўт тушса, қаролиги қолур ерда нишон.

Ишқинг ўтинки ёшурдум, эл аро ёйди рақиб,
Ким иситмани ниҳон тутса, қилур марг аён.

Хатинг ичинда лабингнинг ики холи, не ажаб,
Икидур нуқта ёзилур эса хат ичида «жон».

Ҳажр чун қоним ичар ҳар сори қонлиг туганим,
Хон эрур оллида, то кўнглума бўлмиш меҳмон.

Чархдин меҳр иси топқонга такаббур не ажаб,
Эл димогига чу гугирд ўти айлар нуқсон.

Халқ таън этса, Навоий эгилиб нола қилур,
Игри янглигга қилур ел асари бирла фигон.

548

Сафҳайи хуснунгда жонбахш ирнинг, эй сийминбадан,
Ўхшашурким айлагай Исо қуёш ичра ватан.

Йўқ ажаб, эй гул, кўнгул захми аро новакларинг,
Расм эрур чун раҳна бўлгон ерга қўймоглиг тикан.

Ҳасратингдин, билки, ўлмишмен, агар кўюнг аро
Бир гадо ногаҳ тилар бўлса гариб учун кафан.

Кўзунгу зулфу кошингдин инжудек бўлди ёшим,
Халқ ушбу ваҳхдин дерлар ани дурри Адан.

Вокиф, ўл, эй богбонким, ҳар тараф пул шаклидин
Сендек элнинг кабридурким, зохир этмиш бу чаман.

Кўнглагининг атри жонсиз жисмима берди ҳаёт,
Гўйиё эл жонидин махлуқ ўлубтур ул бадан.

Чун Навоий назмининг ҳар ҳарфидур шарҳи гаминг,
Деса бўлурким эрур ҳар байти бир байтул-ҳазан.

549

Фалак ситезасидин бўлма, сокиё, маҳзун,
Қадах кетурки, эрур бесабот олами дун.

Манга тамаъ карам аҳлидин ўлди май важҳи,
Йўқ эрса, ер куйи ул ганжким йигар Қорун.

Муракқаъ узра дирам киби вуслалар не осиг,
Ки бир дирамга чоғир учун ўлмагай мархун.

Бу шукр учун гаҳи, эй шўх, бер назрки, худой
Сени азизу шариф этти, бизни хору забун.

Ема бу лавҳайи мийно рамузи ҳаллига гам,
Май ички, топмади ҳеч ким бу сафҳага мазмун.

Хумор жонима қасд этти, сокиё, май бер,
Ки жонға солса бир ўтким, бошимга чикса тутун.

Навоий назмидурур яхши гар кулоқ солсанг,
Тараннумеки қилур ўзи бирла аҳли жунун.

550

Гам елидин, ё раб, ул гулга ғуборе бўлмасун,
Балки онсиз даҳр богида баҳоре бўлмасун.

Қаддининг сарвигагим, боги латофат нахлидур,
Чашмайи ҳайвондин ўзга жўйборе бўлмасун.

Айшу ишрат жомидин бўлсун юзи гул-гул, валеқ
Кўнглига гам гулбунидин хор-хоре бўлмасун.

Жилвасоз ўлгонда майдон ичра чобук шўхлар,
Шоҳу сархайл андин ўзга шаҳсуворе бўлмасун.

Гар буюрсанг садқа бошига эвурмақ, эй рафиқ,
Будур уммедимки, мендин ўзга боре бўлмасун.

Даҳр богининг насими совурур гул хирманин,
Анга ул гул гулшани сори гузоре бўлмасун.

Эй Навоий, қил дуо жонигаву жаҳд айлаким,
Майлинг онинг куллугидин ўзга сори бўлмасун.

551

Эйким, нафасе гойиб эмассен назаримдин,
Ваҳким, гами ҳажринг окизур қон жигаримдин.

Расволиг ўти бирла туташиб келадурмен,
Эй аҳли саломат, қўпунгуз раҳгузаримдин.

Сен гофилу мен ваҳм килурмен кеча-кундуз,
Бу нолайи шабгир ила оҳи саҳаримдин.

Ғам елидин ул навъ ўтум ўрди аламким,
Юз барқ ясар абри бало ҳар шараримдин.

Белинг гамидин мўя била йигладим онча,
Ким ашк дуру гавҳари ўтти камаримдин.

Эй зухд, йўлум урмаки, бу марҳала ичра
Мақсадгача сенсен бири юз минг хатаримдин.

Эй ишқ, фано йўли сари бошлаки, тинмон
Ғар топса Навоий хабар ушбу сафаримдин.

552

Не тирикмен, не ўлук; не соғ, не бемормен,
Айта олмонким фироқингдин не янглиг зормен.

Нуктайи огзинг ғамидин тортибон жадвалдек оҳ,
Ашк селин окизиб саргашта чун паргормен.

Дўстлар, кўнглум ҳадисин демангиз тенгри учун,
Ким мен ул девонайи саргаштадин безормен.

Кўнглагингдинким, топар жон дам-бадам Юсуф иси,
Эй Азизим, мен ҳам ул кўнглак аро бир тормен.

Бир куёш ҳажринда тундек рўзгорим тийрадур,
Тонг эмас, гар тун киби мотам тутуб йиглормен.

Майда афюн эзгил, эй мугким, бу эски дайр аро

Телбарармен ғуссадин гар бир нафас хушёрмен.

Невчун эл дашному таънидин бўлай ошуфтаҳол,
Эй Навоий, чун неким дерлар, юз онча бормен.

553

Васл этти ёр ваъда лаби жонфизосидин,
Гўё бу сўзни айтти жоним аросидин.

Гар кўрмадинг шафақ уза хуршид, эй кўнгул,
Иҳсос қил они юзу гулгун қабосидин.

Мунглог кўнгулнинг охидин этмас рақиб ваҳм,
Йўқ итга бок ишқ гадоси асосидин.

Ишқ ичра ўлдум, оҳки, қутқармади мени
Давр офати ул офати даврон жафосидин.

Оламни ҳажр зулмати тутқай, совурса ел
Куйган фатилани янги догим қаросидин.

Чархи данийда бодаи гам тўлмиш, эй рафиқ,
Жуз ҳажр захри қилма тамаъ давр косидин.

Сабт ўлмаса Навоий оти назми зайлида,
Фаҳм айлар аҳли дард каломи адосидин.

554

Сарвеки, нолишим бийик ўлди ҳавосидин,
Юз минг фигонки, оғаҳ эмас мубталосидин.

Кўнглумни кўзларидин айирмангки, чиқмагай
Мажнун насихат ила кийиклар аросидин.

Мен тийра уйда беҳуду юз навъ гуфтугў
Ҳар кў бошинда телбалигим можаросидин.

Кўнглумда тоза догларинг шаклини истасанг,
Фаҳм айла ўтлуг ики кўзумнинг қаросидин.

Қувват тутар лабинг гамини еб ҳазин кўнгул,
Гўёки қон таваллуд этар бу гизосидин.

Давлат либоси шаҳгаки, йўқтур шикоятим
Муг дайри теграсида гадолиг палосидин.

Ғам шомидин Навоийни нетгай халос этиб,
Ёрутсанг уйини шамъи жамолинг зиёсидин?

555

Дўстлар, бир чора мен девонае шайдо учун,
Ким ўлармен ул парипайкар малаксиймо учун.

Оташин гул теграснда лаългун юз барг эмас,
Балки юз наъл ўтка солмиш булбули шайдо учун.

Хом кўнглумким, дудогингни тилаб афгон килур,
Бор дурур ул тифлдекким йиглагай халво учун.

Ашк ичинда гарқамен зулфунгнн тутқайменму деб,
Уйлаким тожир тенгиз ранжин чекар савдо учун.

Турки мастедур кўзунг уйкуда, кўз кунжида хол
Ўғриким килмиш камин ёнида қўйгон ё учун,

Ғулханийдекдурки, истар ғулхану олотини,
Сифлаким мехнат чекар дунёву мофиҳо учун.

Бу Навоий бандани, эй сарв, озод асраким,
Буйла бир булбул керак сендек гули раъно учун.

556

Ўртама кўнглумни комин ҳосил этмасдин бурун,
Қушни ким бирён этибдур бисмил этмасдин бурун?

Жисм аро ишкинг ватан килмай, ҳануз олди кўнгул,
Ўт ёқар ер топти уйни манзил этмасдин бурун.

Ошиқ ўлдум, жонни осонлиқ била ол, эй ажал,
Ишқ дарди жонга ишни мушкил этмасдин бурун.

Эй кўнгул, ёр очти юз, ҳижронда ўлмак саъб эрур,
Жон фидо қил юзга бурқаъ ҳойил этмасдин бурун.

Пандлар берди хирад кўнглумга, юз шукр, эй пари,
Телба килдинг носик они окил этмасдин бурун.

Фоний ўлсунким, бақойи жовидон истар они,
Фоний ўлганларга даврон дохил этмасдин бурун.

Эй Навоий, гайр накшидин орит кўнглунгниким,
Файз мумкин эрмас ўзни қобил этмасдин бурун.

557

Кўнгул олурда ажаб дилрабо эмиштуксен,
Не дилрабоки, балойи худо эмиштуксен.

Кўнгул берурда санга билмас эрдим, эй бадмеҳр,
Ки хаста кўнглума мундоқ боло эмиштуксен.

Табиб ожиз ўлуб окибат деди, билдим,
Ки ишқ дарди била мубтало эмиштуксен.

Гадолиг эттим эса бўсае, ачигланибон,
Дедики: «Асру уятсиз гадо эмиштуксен».

Кўнгулни куйдурубон жон олурсен, эй янги доғ,
Фигонки, бир йўли кўнгли қаро эмиштуксен.

Черик вухушу сенга, тахт — қулла, эй Мажнун,
Фано мамоликида подшо эмиштуксен.

Дедим: «камина итингмен», кулуб манга айтур:
«Навоийе, не боло худнамо эмиштуксен?!»

558

Лаълу гамзанг бирла баским нуктадон устодсен,
Бир нафас борсен Масиҳо, бир замон жаллодсен.

Лаъли шавкидинки гам тогин қозарсен, эй кўнгул,
Не боло Ширин ҳаваслиқ нотавон Фарҳодсен.

Аҳли диллар чехраси олтун, сиришки сийм эрур,
Токи сийми ноб аро қилдинг ниҳон фўлод сен.

Наргисингдин бир назар қилгилки, асру бир йўли
Қулларинг холидин, эй сарви равон, озодсен.

Найшакардек қаддингга, ваҳ барги най тўн демаким,
Ишқпечон баргида бўлгон ниҳон шамшодсен.

Хуррам ўлмассен сумурмай бир қадах, эйким, мудом
Чархдин кўнглунг бўлуб юз лахт қон, ношодсен.

Эй Навоий, жисминга пайконларидин лангар эт,
Йўкса, бу охинг елидин ногаҳон барбодсен.

559

Чок-чок эттинг кўнгул комини ҳосил қилмайин,
Кескулорттинг нотавон сайдингни бисмил қилмайин

Ҳажр ўқининг манзили бўлмоқ кўнгул, не судким,
Етгач-ўқ ўтти хадангинг анда манзил қилмайин.

Тушмасун ҳар кўз юзунгга, элга ҳам ўт тушмасун,
Чикма уйдин парда ўтлуг юзга ҳойил қилмайин.

Гарчи ҳажри рўзгорим тийра қилмиш, эй сипехр,
Маҳфилим ёрутма, они шамъи маҳфил қилмайин.

Ул пари мажнунидур, кўнглумни зинҳор, эй ҳаким,
Панд қилма зулфи қайдидин салосил қилмайин.

Дахр иши олудалиқдур, эй хушо ул покрав,
Ким ўтар бу жийфага кўнглини мойил қилмайин.

Эй Навоий, шарт қилдимким қутулсам ҳажридин,
Неча кўнглум десақим, ишқ орзу қил, қилмайин.

560

Ёридин ҳеч ким менингдек зору маҳжур ўлмасун,
Жумлайи оламда расволикқа машҳур ўлмасун.

Мен бўлай овора то ишқимдин айлаб гуфтутўй,
Оти онинг ҳар киши огзига мазкур ўлмасун.

Жонима бедоду зулмин, ё раб, ул миқдор қил,
Ким анинг ошиқлиги ҳар кимга мақдур ўлмасун.

Мен худ ўлдум, лек ҳар ошиқки эрур покбоз,
Навҳа тортиб мотамим тутмоқда маъзур ўлмасун.

Панд ила кўнглум уйин қилма иморат, эй рафиқ
Бизни бузди, ҳаргиз ул, ё рабки, маъмур ўлмасун.

Кечалар ул гул чекар эрмиш қадах, эй тонг ели,
Воқиф ўл, ҳолимни айтур чоғда маҳмур ўлмасун.

Ёр васлига қувондим, қовди кўйидин мени,
Эй Навоий, ҳеч киши давлатга мағрур ўлмасун.

561

Ноумиде мен киби борму экин жононидин,

Жонга етган кўнглидин, кўнгли тутулгон жонидин?

Фард хушу сабридин, маҳжур зухду илмидин,
Айру шаҳру мулкидин, овора хонумонидин?

Танга меҳнат равзанин очқон яқонинг чокидин,
Жонга рихлат навҳасин тузган кўнгул афгонидин?

Ҳам салоҳ уйин қаро айлаб туганлар давридин,
Ҳам бало юзин қизил қилгон алифлар қонидин?

Мен доғи бир кун салоҳ аҳли эдим, эй порсо,
Бу укубатлар аро қолдим биров ҳижронидин.

Жомима ҳар давр қуй, соқий, ҳалоҳил захриким,
Таҳ~батаҳ қондур ичим тоси нигун давронидин.

Эй муганний, туз мақоми навҳаким, чиқмоқтадур
Хаста жон жисм уйи отлиг қулбайи аҳзонидин.

Жон берур ҳар дам Навоий, не ажаб, гар берса жон
Қулки айрилгай бегидин, бек неким, султонидин.

Ростликда сарви озодий йигитлик богидин,
Покликда лаъли рахшоний эранлик қонидин.

562

Ақлу жону кўнглум ул ой фурқати озоридин
Бори бир-бирдин малул ўлмишлару мен боридин.

Шоми ҳажрим тору бепоёнлигин англай десанг,
Фаҳм ўлур ялдо тунӣ янглиг сочинг ҳар торидин.

Бордур андоқким, бузуг кўнглумда қону ҳар ён доғ,
Лолаларким, чиқти вайрон масканим деворидин.

Ул пари кўнглум куши қонин оқизгон фаҳм ўлур,
Очсалар бўйнутдаги дафъи жунун туморидин.

Ғунчайи васлим очар, шамъи фироқим тиндурур,
Ҳар насимеким келур гулрух баҳорим соридин.

Даҳр боғи лола бирла сабзасидин кечки, йўқ
Ғайри қону заҳр бу шингарф ила зангоридин.

Эй Навоий, нуктайи айш истасанг майхонада,
Бош кўтарма май тағори даврайи паргоридин.

563

Ёр пайгоми не осиг ўзгалар таҳриридин?
Жон қачон берсун Масих алфози эл тақриридин?

Рукъаси гар барчд катлим ҳукмидур, хушдурки, бор
Қатл ҳукми хирзи жон Исодамим таҳриридин.

Кимки кўрса, ваҳки, махфий ишким ўтин фаҳм этар,
Рукъасин очиб ўқурда ҳайъатим тағйиридин.

Номасин очқанда юз девоналик килдинг, дема,
Ким хабар йўқтур манга, биллах, аларнинг биридин.

Не фусун килмиш эди, билмонки, йўқтур ақлу хуш
Нотавон кўнглум аро алфозининг таъсиридин.

Рукъаедур чарх чирмошликки, мазмун суратин
Ҳеч ким фаҳм этмади унвонининг тасвирдин.

Ҳар не ёзмиш оллингга килки қазо, кўрмак керак,
Эй Навоий, қочмоқ ўлмас тенгрининг тақдиридин.

564

Келки, васлингдин ҳазин жонимнн хурсанд айлайин,
Сен жигар парголасин бағримга пайванд айлайин.

Чок этиб кўксумни, маҳв айлай сени бағрим аро,
Неча бу уммед ила кўнглумни хурсанд айлайин.

Кўзда мардум бўл, кўнгулда жон ерин тут, ваҳ, неча
Кўзни муштоку кўнгулни орзуманд айлайин.

Юз бало солди кўнгул бошимга, они, эй рафиқ,
Қўйки, тишлаб-тишлабон парканд-парканд айлайин.

Не ачигланмоқдур андин, не чучук сўз, эй кўнгул,
Хоҳ аччиг йиглайин, хоҳи шакарханд айлайин,

Гулшани васлин тилар жон, ер қуйи, жисм заиф,
Неча қудсий қушқа мундоқ торни банд айлайин.

Дер, Навоий, Вомику Мажнундек ўлгил, ваҳ, не навъ
Куч била хуш аҳлига ўзумни монанд айлайин?!

565

Масиҳодин лабинг афсах, қуёштин оразинг аҳсан,
Қуёшингга фалак хайрон, Масиҳингга қуёш маскан.

Кўзумда гарди майдонинг, танимда нақди пайконинг,
Анга кўз мардуми хозин, мунга жон кулбаси маҳзан,

Ясармен юз мақолат, ваҳ, бўлур кўргач ани ногаҳ
Кўзум хайрон, таним ларзон, эсим вола, тилим алкан.

Шикебу сабр уйин бузди, ки рухсоринда кўргузди
Хатидин нур уза зулмат, юзидин ўт аро гулшан.

Тўкарсен қон кўзунг бирла, берурсен жон сўзунг бирла,
Ажойиб зуфунунесенки, ҳар фан ичра сен якфан.

Маломат тоши догидин ёруди ишратим шамъи,
Ажаб гугирд ўтидин айладим бу шамъни равшан.

Ясарда сунъ меъмори фалак гамхонаснн гўё,
Ки қилди дарду гам кирмакка ҳар кавкабни бир равзан.

Сен истаб Хизр умри, турфа буқим, гунбази хазро
Юзига тун қаросин суртубон, айлар санга шеван.

Навоий, асрабон тамкин, кишидин истама таҳсин,
Чу шаҳ кўргузди истиҳсон, кўруб назмингни мустаҳсан.

566

Азал наққоши тарҳ айларда гул барги намудорин,
Магар паргор ҳилди булбули саргашта минҳорин.

Қазо машшотаси парвоналар жисми кули бирла
Ҳамоноким ёрутди шамънинг миръоти рухсорин.

Дегин, Мажнун қаро жонининг узган риштасидиндур,
Ки сунъ илги мутарро қилди Лайли зулфи зуннорин.

Магар Фарҳод жонидин сизиб, қонидин этти ранг
Қадар суратгари Ширин лаби лаъли шакарборин,

Тарозу барги гул, ип риштайи жон, тош лаъл этти
Чекарда хозини ҳикмат лабинг ёқути миқдорин.

Қарогларим эмастур, балки топқач кўзга қоқмишмен
Итардин ваҳм этиб раҳшинг ситомин, балки мисморин.

Аёгинг кирпигимдин огригон бўлса, ёриб кўксум
Исиг қонимга қўйким, ул ҳино-ўқ чексун озорин.

Харобот аҳли авру дог дерким куйдурунг, соқий,
Даво йўқ сирмабон қочмокдин ўзга шайх дасторин.

Магар бўлди куюн туфрог ила ел, май сув бирла ўт
Ясарда масти саргардон Навоий хилқати зорин.

567

Рашқдин дерменки, меҳр итсун сипеҳр айвонидин,
Бори этгай соя айвон ичра онинг ёнидин.

Кўксума урмоққа олган тошқа ўқи тегди, лек
Қилди кул жисмимни ўтким, секриди пайконидин.

Оташин очилди ичгач богнинг оқ гуллари,
Ашк ила ҳар қатраеким, борди кўнглим қонидин.

Анжум эрмаским, фалак миръоти ичра тушти акс,
Баски дур сочилди ер узра кўзум уммонидин.

Дема, нолангдин юмулмас кўзларимким, тонг эмас,
Келмаса беморларга уйку ит афғонидин.

Меҳрнинг эрмас шафақ ичра шуобий хатлари,
Чарх зулми кон тўқар ҳар шом анинг мужғонидин.

Жон олур лаълим ҳадиси, деб мени қўрқутмагил,
Ким бу бир сўздурки, айтурсен Навоий жонидин.

568

Кўрубмен кирпигинг боштин-аёқ тешган кўнгул ҳолин,
Қушедурким, тириклай юлмиш ўлгайлар пару болин.

Экиб тухмшш андогким очилгай бўстонафрўз,
Очар хуноба кўз богида эксам донайи холин.

Жамолин ваъд агар дебмен, кўп этма, эй араб, хайрат
Юзи айнин кўруб ҳар ён назар қил зулфидин долин.

Танимкиким курубтур хомадек нол ўқларингдиндур,
Қалам қилсанг қил, аммо ташлама ҳар ён чекиб нолин.

Бу мажнун катлин ул тифли париваш истамас бўлса,
Недин тошлар била қасдимга солди шахр атфолин?

Ғамин кўрманг бало тогида, лаъли шавқидин жонни,
Ки ҳар бир тошидин сотмас абад умрига мисқолин.

Чу бўлмас шамъсиз парвонаву гул бирладур булбул,
Фирок ўртар кўнгулни чун кўрар васл ичра амсолин.

Сабухий жом ила хушмен, нечук хуш бўлмагай улким,
Мунингдек ахтари фархунда қилгай субҳ анинг фолин?

Жавод илгида пири дайрнинг май завракин кўрсун,
Бировким, кўрмамиш дарё ичинда жунг тимсолин.

Шаҳ эгнида мурассаъ тугмалик хилъатга бермасмен,
Йигочлар бирла оллин теврабон кийган фано шолин.

Навоий, истасанг кўйин, итига ошно бўлгил,
Ялингон янглиг ул ит ошнога, сен анга ёлин.

569

Шаҳид ўлсам либоси лолагун сарви равонимдин,
Ясанг қабрим уза миле, бўянг гулранг қонимдин.

Кўруб тумордек чирмонмогим ҳажрида раҳм этмас,
Ки гофилдур ичимда ҳар тараф доги ниҳонимдин.

Қуруг тандинки қилдинг шарҳа-шарҳа нола тортармен,
Не тонг, важд ўлса элга дам-бадам найдек фигонимдин.

Алифсиз жон киби йўқ ул паридин ўзга мавжуде,
Ҳазин жонимда то ҳижрон хаданги чиқти жанимдин.

Кўрунуб зулфиинг тори, кўрунмас заъфлик кўнглум
Нединким ул тавонороқдурур бу нотавонимдин.

Кўнгул кўз ўту селидин келиб ҳолим кўра олмас,
Малойик равзанимдин, бал халойиқ остонимдин.

Эрур қотилдин этмак орзу жонбахшлиқ расми,
Умиди меҳрибонлик боғламоқ номехрибонимдин.

Мени уйқуга солмиш даҳр богининг насими, ваҳ,
Не гул тергаймен ушбу тушта кўрган бўстонимдин?

Навоий, билки, топмишмен нишон мақсуддин бешак,
Ўшал кунким нишоне топмасанг истаб нишонимдин.

570

Согинманг соя гам шоми малул эрмас фигонимдин,
Босиб ўлтурмасам юз катла, кочкай эрди ёнимдин.

Учук захми лабида билгурур, билгурмасун, кўрунг,
Нишона кимки истар жон аро доги нихонимдин.

Балият шоҳиди гулгуна килса, бас муносибдур
Момугларким, яро огзида гулгун бўлди қонимдин.

Ичимда баски тўлди новакинг, ҳар ён алиф эрмас,
Ки раглардек ўкунг билгурди жисми нотавонимдин.

Кўз ичра уйқу хайли гар кира олмас, ажаб эрмас,
Ки холи турфатул-айни эмас ашки равонимдин.

Дема, ровий, эрур Фарҳоду Мажнун қиссаси муҳлик,
Ани, алқисса, бир «долу алиф» бил достонимдин.

Юзумни, эй баҳори ҳусн, қон ёш ичра кўргулким,
Юзунг шавқида не гуллар зухур этти хазонимдин.

Улус таклифидин кўп хаста килдим жонни, ваҳ, эмди
Яқиндур ўлгамен, баским хижилмен хаста жонимдин.

Навоий, вақтни тоатга ё ишратга сарф этким,
Согинсам ўртанурмен тийра ўтқарган замонимдин.

571

Тўла қондур кўзумнунг ҳалқаси то қолди ёримдин,
Магар тушмиш қароси тоза доги интизоримдин.

Қавокиб демагил, гардун кўзи гўё ёшармишдур,
Тутундинким, чиқар гардун сари шамъи мазоримдин.

Ярамга ҳеч марҳамдин етишмас онча роҳатким,
Чикориб тил, итинг конин ялар жисми фиғоримдин.

Мен ул ой рашкидинким эл кўрар туфрог агар бўлсам,
Кўрар эл кўзларин кўр айла, эй гардун, ғуборимдин.

Эгармас кўк ҳисори даврига турки фалак кўргач,
Эвурмак ашҳабин бир хишт уза чобуксуворимдин.

Эрур қонлиг кўнгулда кўзларинг, ваҳ, турфадуру асру,
Ки чикмаслар даме ул икки жайрон лолазоримдин.

Ичиб, гар тутмасанг эрди кадах, эй нўшлаб сокий,
Не имкон эрди кутқармоқ мени муҳлик хуморимдин.

Мени ёзгурмангиз қилсам сабуҳийким, азал субҳи
Чиқибтур ихтиёр илгимдину иш ихтиёримдин.

Иноят ёмғури оллида дафъш сахл эрур, гарчи
Ёгар идбор гарди, эй Навоий, рўзгоримдин.

572

Мени заифни саргашта айлади гардун,
Шитобу давр ила хошокни нечукки қуюн.

Туташти телба кўнгул ул пари узоридин,
Бу ўтни гул согиниб, ваҳки, куйди ул мажнун.

Хубоб ончаки Жайхун уза эрур мумкин,
Тасаввур айла кўзумнунг хубобидин гардун.

Юзунг шаҳидлари туфрогин совурмиш ел,
Буким булут кўрунур кўкта ҳар тараф гулгун.

Не айб, шодлиг ашким кўп оқса васлингда,
Баҳор фасли бўлур чашмалар суйи афзун.

Қадингга сарв бош индурмамиш эмас акси,
Ки даҳр адаб қилур они солиб сув ичра нигун.

Ушатиб ўқини, маҳзун кўнгулни синдурманг,
Ки уй шикаст топар ҳар қачонки синди сутун.

Ер остидин куп ила лаълни чиқар, эй муг,
Ки борди ер куйи, чун сўз эшитмади Қорун.

Ғам ўлтурур мени, қўй панду бир қадах берким,
Қилур бу захрни тарёк дафъ, йўк афюн.

Навоий, истар эсанг салтанат, фано бўлким,
Жаҳон забунунг эрур, бўлмасанг жаҳонга забун.

573

Елга берди куйдуруб ул гул таним хокистарин,
Оташин гул ҳажри совургон киби булбул парин.

Англамон булбул кизик кўнглимудур ё атр учун

Гунчасидин гул мураттаб қилди ўтлуг мижмарин.

Барги гулдур, йўкса булбулнинг туташмиш ҳар пари,
Баски, ёрутди сабо гул мижмарининг ахгарин.

Гул эмастур, балки булбул ошёнин ўртаган
Ишқ ўти бил, кўрсанг онинг даври лавни аҳмарин.

Кўй гулу булбулни, гулгун май тўла тут балбала,
То ўқуй булбул мақолотин очиб гул дафтарин.

Даҳр богида гулу булбулга йўк баргу наво,
Солмади бу ғуссадин наргис иликдин согарин.

Соқиё, ҳайвон суйи мамзуж қилсанг ичмагай,
Гар Навоий топмаса май ичра лаълинг жавҳарин.

574

Ниҳон ишқингки, кўнглум ичра тушти юз шарор андин,
Ниҳоний доғлар қолмиш ичимда ёдгор андин.

Муқаввас қошларингнинг нақшидин гирён кўзум бўлмиш
Булутдекким, бўлур қавси қузахлар ошкор андин.

Бўлубтур сарвинозим ҳусн шамъи, бошида онинг
Барак зарриштаси улким, ёнар бир неча тор андин.

Бузуг кўнглумки, атрофида ул юз шавқидин қондур,
Эрур вайронаеким лолалар бутгай баҳор андин.

Не кирпичлар экин улким, тахайюл айламак бирла
Бўлур жисм ичра ҳар дам жоним андоми фиғор андин.

Қади нахлидин ўлсам, дўстлар, будур васиятким,
Бошим узра экиб сарве, қилинг мили мазор андин.

Жафодин юмса кўз, таскин топар кўнглум ўти, гўё
Қарори йўк кўзи ҳар дам олур сабру қарор андин.

Жаҳон баҳри эмиш муҳлик, туман минг шукрким, гарчи
Кўп урдум дасту по, туттум валеқ охир канор андин.

Навоий янглиғ ўлмиш хонақаҳ аҳли сурук мажнун,
Магарким сархуш ўтмиш ул пари девонавор андин.

575

Дема, меҳнат тогининг Фарҳоди саргардонимен,
Тоза юз минг дог ила ул кулланинг қаплонимен.

Ламъайи рухсоридин парвонадек куйсам, не тонг,
Менки йиллар ул малоҳат шамъи саргардонимен.

Хуснунгга хайрон эсам, келмас улус хайронлиги,
Кимки хайронинг эмастур, мен анинг хайронимен.

Мен ўлар ҳолатдаву жон касди айлар ул пари,
Одамийлик кўргузурким, бир нафас меҳмонимен.

Гар кўнгул бузди мени, ёр эрди боис, шукрким,
Чугзнинг йўк, бир малоҳат ганжининг вайронимен.

Дайр пири тутса май, нўш этсам эрмас айбким,
Заҳр агар ич дерким, анинг бандайи фармонимен.

Телбаликдин акл сори истамиш зоҳид мени,
Эй Навоий, мунча нодон билмас эрдим они мен.

576

Кўрса не фикри таним захмию кўнглум куйганин,
Улки наълу догдин хайф этмас ўз нозук танин.

Қайда кўрсун, кўрса не килсун ёкам чоки асар,
Мастигдин улки ҳар дам чок этар пироханин.

Хирмани сабрим куярдин не гам ул кофиргаким,
Ўт солибтур бодадин, кўргил, жамоли хирманин.

Гарчи ранжим саъб эрур, ваҳ, қайда парво айласун
Қотиле ким кўрди тиргузмакча ўлтурмак фанин?

Англагоч қатл айлар эрди, шукрким, билмас киши
Базми гавгоси аро аҳли мусибат шеванин.

Неча тавсанлиқ сукун андин бурунрок кўзлаким,
Олмагай коме, неча сурсанг йигитлик тавсанин.

Гулшани ишратқа сиз азм айлангиз, эй аҳли айш,
Ким Навоий бас огир олмиш мазаллат гулханин.

577

Фироқингда кўзумдин йигламоқ бўлгайму кам бир кун?

Кулуб киргайму вайрон кулбам ичра ул санам бир кун?

Малойик, тарқашингким, ул куёш хажринда кўрқармен
Тешиб ўтгай фалакни оҳим ўтидин алам бир кун.

Ҳарими васлига маҳрамлар охир шукр этинг, кулманг,
Мени маҳрум дебким, мен ҳам эрдим муҳтарам бир кун.

Фасонам ёзғучи, билким, битик узра сочар кулдек
Кууб сочилғуси когазга илгингдин қалам бир кун.

Эмас гам шомин анжум катралар оҳим тафидин бил,
Не тонг, кун кўзгусин гар тийра қилса ушбу нам бир кун.

Эшнтгим, телба ит кўйида катл айлар эмиш, айтинг,
Ким ул кўй итларидин эрди бу девона ҳам бир кун.

Талаб даштида йиллар пўя айлаб, ваҳки, то еттим
Ҳарими васлига, дерким, бўлур тавфи ҳарам бир кун.

Кўнгулдин тавба қайдин рафъ қилмас хонақаҳ шайхи,
Магар ҳам дайр пири зоҳир этгай бу қарам бир кун.

Навоий, руҳпарвар нуктаву муҳлик тажарруддин,
Ажаб гар қўймагай кўкка Масиходек қадам бир кун.

578

Юзинда май гулидур ё юзин кўргузди кўзгудин,
Ваё жаннат гули аксини зоҳир айладн судин.

Юзунга чун таважжух айладим, қолди қаро қайғу,
Қейин тушган киби соя кўрунғач меҳр ўтрудин.

Тушумда дедиким, кўксунга бир ўх урсам, илгим ўп,
Кўрунғ толийким, ул ўк етгач-ўк сескандим уйкудин.

Дема, ҳижрон туни муҳлик гамимдин субҳ саргарди,
Ҳамоно бўлжажаб ҳолим кўруб заъф этти кулгудин.

Бор эрди ҳуснунг афзун гам туни чун чехра кўргуздунг,
Кўрунур шамъ равшанроқ зухур этгач қаронгудин.

Дема, менсиз нечукдурким сени ўлтурмади қайғу,
Санга йўқтур хабар, мен худ ўлубмен ушбу қайғудин.

Қадах наззораси ҳушумни зойил қилса айб эрмас,
Ки шоҳид акси ҳар дам жилва айлар ушбу кўзгудин.

Бу гулшандинки, булбул зог ила тенгдур, фироқ авло,
Нетар ул ердаким, йўқтур арабга фарқ хиндудин.

Навоий Каъба қасдин айласун, эй шайх, дей олсанг,
Ким имкон йўқтурур топмоқ киши дайр ичра мақсудин.

579

Ёзарда ишқинг ўтин секрир оҳимдин шарар ҳар ён,
Варақда нуқталар ийнак шарарлардин асар ҳар ён.

Рақиб илги жафо тошин кўп отса, боис оҳимдур,
Анингдекким, итик ел шохдин сочқай самар ҳар ён.

Дам урмассен лабинг ширинлигин васф айласам, гўё
Ики лаълингни бир-бирига ёпиштурди шакар ҳар ён.

Кўкарган догидур гам тошларининг хаста жисмимда,
Курут шоҳ узра чирмашиб очилган нилуфар ҳар ён.

Суда гулбарглар оққан масаллик лаъли ҳажринда,
Оқар ашқим аро ҳар қатра қон бўлган жигар ҳар ён.

Кўнгулда ўқларингдин бар есам бир кун, ажаб эрмас,
Мунингдекким бу боғ атрофида эктинг шажар ҳар ён.

Белинг сарриштасига мубтало бўлган кўнгул сайди
Кийикдекдурким, маҳкам айламиш йўлин камар ҳар ён.

Не муҳлик водий эрмиш Каъбайи мақсад биёбони,
Ки адно мўридин бор аждаҳоларга хатар ҳар ён.

Навоий риштайи зухди узулса, қилмангиз ҳайрат,
Мунингдекким они усрук чекар бир сиймбар ҳар ён.

580

Жамолинг шавкидин гам шоми қуймак ибтилоқидин,
Кўзум шамъи кул айлабтур аён қонлиқ қаросидин.

Фироқингда туган узра туган кўйдум, не ҳосилким,
Манга ун бўлмади ҳосил бу икки тош аросидин.

Куёшни Юсуфим байъига бермак бор эса мумкин,
Дегаймен тангайи байъонадур эрмас баҳосидин.

Чекай ишқинг юкин деб хаста кўнглум қон ютуб, гам ер,

Не қувват касб эта олгай бу шарбат ул гизосидин?

Жафоси тиргузур элнию мен бу айшдин маҳрум,
Мусулмонлар, билингким, ўлгум ул кофир жафосидин.

Эрур мажнун кўнгулда юз гирехким, не сабабдиндур
Мусалсал қиссалар эл ичра зулфунг можаросидин.

Хумори ҳажрдиндур тийра кўзу кўнглум, эй соқий,
Ёрутқил ҳам жамолинг шамъидин, ҳам май сафосидин.

Гар ўлсам, дайр пири танг белни зуннор нла маҳкам,
Манга тобутпўш айлаб фано дайри палосидин.

Адам фаршида то қўйди фано тоши уза бошин,
Навоий ор этар кўк наътию кун муттакосидин.

581

Гар мени ёд этмас ул ой зулм ила бедодидин,
Шукрким, гофил змасмен бир дам онинг ёдидин.

Лутф ила гар ёд этар, ё зулм ила бедод этар,
Мен ризосин истарам ёдидину бедодидин.

Кеча айш аҳли муганний лаҳнидин хушҳол эмас,
Ончаким мен тонгга тегру итлари фарёдидин.

Хотирим синмоқ тилар, кўнгли тилармен мен доги,
Ҳар не бу шишамга келгай, хуштур ул пўлодидин.

Сабр тошидин кўнгулга кўп бино тарҳ айладим,
Кўз ёшим сели кўнгорди барчани бунёдидин.

Дайр пирк дедн: майдин бош кўтарма, эи рафиқ
Солик улдур, чекмагай бошини пир иршодидин.

Сўрма, эй ҳамдам, Навоийнинг гаминким, оламе
Гам била тўлгай дам урса хотири ношодидин.

582

Чоклик кўксум эшикдур, жисм уйи байтул-ҳазан,
Ул эшикнинг ҳалқасидур наълу гулмихи туган.

Гул юзунг шавқида тийги ишқ ила бўлсам шаҳид,
Бўлғусидур хурлар гулгунаси қонлиг кафан.

Аргадол ичра қарокчи махфий ўлгандекдурур
Фитна хайлига панаҳ зулфунгдаги чину шикан.

Чугз ташбихин манга, эй хусн ганжи, қилмаким,
Мен ватан бузмишмен, ул қилмиш бузуг ичра ватан.

Судраманг ул кўйдин юз захм ила мен хастани,
Ким ёпишмиш остони фаршига қонлиг бадан.

Уйла, эй булбул, баҳор ўлмиш хазон бирла қарин,
Ким дегайсен бир гули раъно бўлубтур бу чаман.

Юз ҳиял қилдинг Навоий қатлига, фарёдким,
Айладинг бир таргузур учун юз ўлтурмакни фан.

583

Ичимдаги ёшурун гамки, айта олмасмен,
Бир ўт солур манга ҳар дамки, айта олмасмен.

Ғамики, ўлсам эмас айта олмоги мумкин,
Агарчи ўлтурур ул ҳамки, айта олмасмен.

Десамки, дардини дей, ишқ илги бўғзумни
Тутар анинг киби маҳкамки, айта олмасмен.

Не нукта ншкидин айтай десам, мени ул шўх
Қилур анинг киби мулзамки, айта олмасмен.

Ғаминг ниҳон мени ўлтурди зулм тийги била,
Эрур бугун манга мотамки, айта олмасмен.

Кетур пиёлаки, ишқ сиррини ҳакими азал
Анингдек айлади мубҳамки, айта олмасмен.

Навоий айтсун ўз дардиники, дард мени
Килибтур ул сифат абкамки, айта олмасмен.

584

Юз ўтида юз қатра сув, не тонг, ҳайи галтонидин,,
Кўнглум ўтида йўқмудур юз қатра сув пайконидин.

Қилгонда рахшин гармпўй ул шаҳсувори тундхўй,
Қилгай дебон оллида гўй олмон бошим майдонидин.

Бу дарду гамдин лолмен майдон аро помолмен,
Ким кўргач-ўк беҳолмен ул ишвагар жавлонидин.

Бошим сари назора қил, эй чарху идборингни бил,
Доги саодат англагил бир захм онинг чавгонидин.

Майдонга ул чобук суруб, бошимга чавгон еткуруб,
Саргашта жоним куйдуруб эл пўяси ҳар ёнидин.

Кўк мазраъидин хўшае касб айласанг қил тўшае,
Ком истабон тут гўшае гўйи фалак давронидин.

Гардун чекиб тийгин ниҳои, юз жавр бирла тўкти қон,
Охир Навоий топти жон, топқач вафо жононидин.

585

Қош кўнглумдин чиқоргай эрдим ул ой улфатин,
Васл айёмида-ўқ хўй этгай эрдим фурқатин.

Васлини зикр этмагай эрди тилим, бал ишқини,
Билсам эрди ҳажрида бу навъ кўнглум ҳолатин.

Кўрмамиш бўлсанг ягочким баргин ол этмиш хазон,
Жисмим узра кўр янги қонлиг туганлар ҳайъатин.

Танда ҳар ён ҳажр тийги захми тиктим, қилма чок,
Жоннинг, эй тийги ажал, юз минг ямоглиг кисватин.

Тийг ила гамгин кўнгул ўтига таскин бермадинг,
Элтқумдур, оҳким, туфрокка ул сув ҳасратин.

Демагил узр, эй муганнийким, унум топмиш хорош,
Қир ўшул суҳон била кўнглумдин андуҳ сувратин,

Эй Навоий, истасанг касб этмак ойини фано,
Хонақаҳ шайхин кўюб, қил дайр пнри хизматин.

586

Манъ қилмас ашк лаълингднн туташқон жон ўтин,
Паст не навъ айлагай дарё суйи маржон ўтин?

Улки, айтур ҳажр таскини учун дог ўртагил,
Кўрмамиш боштин-аёгим ўртаган ҳижрон ўтин.

Ишқ даштининг самумидин гумон этгай қуюн,
Водийи ҳижрон аро кўрган бу саргардон ўтин.

Бульжаблиқ ишқ аро, кўргилки, кўнглум чекса ох

Захми огзидин мушаъбиддек сочар ҳар ён ўтин.

Оташин гулдин қизармиш бог ёхуд андалиб
Урди гулбунларга гул ҳижронидин афгон ўтин,

Чарх уза эрмас шафақким, ўртанурга аҳли дард
Тез этар ҳар тун қазо оташгаҳи даврон ўтин.

Эй Навоий, ҳар насим ул гул ҳарими тавфидин,
Ким етар равшан қилур кўнглумдаги ҳирмон ўтин.

587

Тушта лаълин кўрдум, уйгонмай дебон қайғудамен,
Урма дам, эй субҳким, бир дам чучук уйкудамен.

Кўзгуда то кўрдум они қилмагил аксим гумон,
Ким кириб қилмоққа васлин жустужў кўзгудамен.

Ногаҳ ул қотил нишон айлаб бир ўқ отқайму деб
Кўйида йиллар сўнгакдек жисм ила ўтрудамен.

Ишқ баҳрининг наҳанги деса бўлгай, негаким
Ашқ дарёсин чекиб гардунга мен ул судамен,

Ҳолима кулмакка ҳар захмим бир очилгон огиз,
Турфақим, мен ҳам алар кулгусидин кулгудамен.

Ҳар балият ўқиким чархи муқаввасдин келур,
Гўйиё менменки олам аҳлидин кобудамен.

Эй Навоий, ул пари ишқиға марҳам йўқидин
Телбалар янглиг ўз-ўзум бирла гуфтуғўдамен.

588

Хаёлинг келса кўнглумга бўлур озурда мужгондин,
Ҳарамга азм қилган уйлақим хори мугилондин.

Ўқунг кўнглумга тегмасдин ғуборе эрди кўнглумда,
Ғубори ўлтурушмиш то сув септинг анда пайкондин.

Кўзум хуноби лаълинг шавқидин баҳр ўлди, тонг эрмас,
Чиқиб гулгун бу дарёнинг саҳоби, ёгса қон ондин.

Хатинг накши бузуг кўнглумда айлар қасди жон, ваҳким,
Бўлур неши бало ҳар сабзаким буткай бу вайрондин.

Жунун туфрогин, эй ахбоб, аритманг зор жисмимдин,
Либосин сўймангиз ҳазл айлабон мажнуни урэндин.

Лабинг васфида жонбахш ўлса анфосим, тонг эрмаским,
Дамим ул дам насимидурки, эсгай оби ҳайвондин.

Сочинг ҳар риштасидин бир гирих кўнглумда жамъ ўлди,
Бу жамъият эрур кўнглумга ул зулфи паришондин.

Буюрди шайх паймон майдину муг тутти паймона,
Ризо йўлида не паймонадин қочтим, не паймондин,

На гулгун бодае мумкин, на гулрух сокие мавжуд,
Жиҳат будур, Навоий гар тилар кетмак Хуросондин.

589

Кўнгул тошлар қаросин доғларким қўйди гам ҳар ён,
Жунун ифротидин девона сочкондек дирам ҳар ён.

Мен ашк ичра чўмуб, ҳар тун қилиб ҳамсоялар ошуб,
Менинг ҳолимга йўқ, ўтган учун уйларга нам ҳар ён.

Эрур ҳар сори ушшоқ оҳидин, майдин эмас буким,
Бўлур нахли қадига жилва айлар чоғда ҳам ҳар ён.

Булутга ҳумрат эрмас меҳрдин, балким тутошибдур,
Момукдек баски чикти оҳим ўтидин алам ҳар ён.

Бўлур қон мушки, ишкинг мушкини қон эттиким, бўлмиш
Қаро шанжарф, ҳолим ёзгали қўйсам қалам ҳар ён.

Итибтур телба кўнглум ҳар тараф, эй ишқу дард, истанг,
Сўрайин ул париваш қўйида мен хаста ҳам ҳар ён.

Не водий қатъи қилмоқдур фано даврида сокин бўл,
Ки қай равзанга қўйсанг кўз, бўлур маръий ҳарам ҳар ён.

Даме ўксутмагил, ё раб, харобот аҳли гавгосин,
Қи ул ундин кудурат қушларига бўлди рам ҳар ён.

Навоийдек қадам майхонага беркит сутун янглиг,
Десанг оллингга юз гам кекмагай қўйсанг қадам ҳар ён.

590

Лабларинг шарбатини чашмайи ҳайвонму дейин?
Демасам чашмайи ҳайвон, не дейин, жонму дейин?

Тун-кунумким ёруг ул юздин эрур, ваҳки, ани
Моҳи анварму дейин, меҳр дурахшонму дейин?

Кулубон жилва қилур чогда қаду огзин анинг
Сарви раъному дейин, чунгайи хандонму дейин?

Ғамзайи қотил ила кофири хунрез кўзин
Душмани жонму атай, офғ ти имонму дейин?

Ишқ дардини десам саъб, мрни айб этманг,
Ишки минг мушқил эрур, зимнида осонму дейин?

Ақл агар ишқ ўтидин қочса, нечук манъ қилай,
Шуъладин саъй қилиб чикса бирав, ёнму дейин?

Ичмагим зоҳид агар билди, Навоий, найлай,
Сўрса сўз уйла киши оллида ёлгонму дейин?

591

Ишқ аҳли сотқун олса изинг тўтиёсидин,
Қилгил тарозу икки кўзумнинг қаросидин.

Қошингки жузв, жузвида бор қавс хайъати,
Ўқ ёғдуруга жонга отар барча ёсидин.

Кўрмак тилар юзунгни кўнгул, кош итларинг
Ёнимни қилса тўъма сўнтаклар аросидин.

Эй ноз шамъи, кокулунг эрмаски, дуд эрур,
Ким зоҳир ўлди шуълайи ҳуснунг зиёсидин.

Ғар ўлтурур ҳабиб муродимга етмайин,
Истай десам ҳаёти Масиҳо давосидин.

Мендек кул ўлгай элга қўюб тенгри куллугин,
Мингдин бир эрмас эмгагим онинг сазосидин.

Дам урма бу чаманда, Навоийки, бир гуле
Билмас заган фигонини булбул навосидин.

592

Сиришқ қонин аёгинг учун ҳино қилайин,
Қабул тушса, қарогим эзиб қаро қилайин.

Ақиқ лаълингга жон жавҳарин нисор айлай,
Саводи холингга кўз мардумин фидо қилайин.

Қаро менгинг била қаддинг хаёли келса, ватан
Мунга кўз ичра ясай, анга жон аро қилайин.

Қадингки, соя солибтур, улай анга, яъни,
Ки ишқ илмин алифбедин ибтидо қилайин.

Лабини касдима тишлар юрига телмурсам,
Бокиб туруб неча ўз жонима жафо қилайин.

Кўнгул кушиким, эрур жилвагоҳи гулшани кудс,
Бу домгоҳда недин они мубтало қилайин?

Навойиё, гамим аҳли вараъдин ўлмади гум,
Қўй эмди майкада пирига илтижо қилайин.

593

Вафо йўлинда, эйким, топмадинг истаб асар мендин,
Дегайсен билганинг ул бевафо сўрса хабар мендин.

Танимда қаддингу лаълинг фироқи тийрборонин
Киши кўрса, гумон қилгайки бутмиш найшакар мендин,

Жигаргун бўлди қасринг тоши лаълинг ҳажрида баским,
Сиришк ўрнига ҳажр оқизди қон бўлгон жигар мендин.

Анингдек солди ишкинг шуъла жоним ичраким, шаксиз,
Малойик ошиқ ўлгай кўкка тушса бир шарар мендин.

Бўлубмен ул париваш фурқатидин телба ит янглиг,
Қаён юзлансам, эй аҳли салоҳ, айланг ҳазар мендин.

Қилиб Фарҳоду Мажнун ишқи ўтин шарҳ, эй ровий,
Бўлуб гарми такаллум гофил ўлмишсен магар мендин?

Не тонг, сиймоб янглиг оқса кўздин сиймгун ашким,
Ки сиймоб айламиш, ҳушу хирад бир сиймбар мендин.

Амал сарриштасин қилма мутававал, келганин хуш кўр,
Тутунг, аҳбоб, ёд ушбу каломи мухтасар мендин.

Жаҳону жонни тарк айлаб, онинг кўйига азм эттим,
Навойи, бас муносиб эрди бу янглиг сафар мендин.

594

Агар ишқинг ҳавосида ёгар ҳар жола тош ўлсун,
Нишона ҳар бирига дермен ушбу хаста бош ўлсун.

Юзунгнунг меҳридин бир зарра сотмон, гар фалак жавфи
Тўла бўлсун филурий, ҳар филурий бир қуёш ўлсун.

Ситам зангин темурдек кўнлидин, ваҳким, қира олмас,
Нечаким нолайи зоримда суҳондек харош ўлсун.

Қуёшни бўлмас, эй гардун, ул ойга айламак ташбих,
Огиз гар зарра, Чўлпон – кўз, янги ой анга қош ўлсун.

Агар пайконларин кўз истабон топти кўнгул, гам йўқ,
Келиб йиглар маҳал ул қатра сувлар кўзга ёш ўлсун.

Сипоҳи ҳуснунга бир маҳчаси рахшон алам бўлгай,
Қуёш кўзгусига оҳим сутуни гар тутош ўлсун.

Кўнгулда сирри ишқин асрай-асрай ўлдум, эй сокий,
Қадах тутким, харобот аҳлига фош ўлса фош ўлсун.

Чу сидқи ишқ ўлур, офат кетарким, гулдурур қолгон,
Агар булбул учун ҳар бир тикан бир дурбош ўлсун.

Кўнгулга жон била догинг оздур, қўй яна бир ҳам,
Неча икки гадога бир дирам узра талош ўлсун.

Ўларда тенгдур ар шоҳ айласун гулшан гулин мафраш,
Вагар гулхан кули узра гадо соҳибфирош ўлсун.

Навоий ашқ дурридек тиларким кўзда ер бергай,
Агар ишқинг ҳавосида ёгад ҳар жола тош ўлсун.

595

Аҳд килдим: ишқ лафзин тйлга мазкур этмайин,
Тил неким, хомам тилидин доги мастур этмайин.

Барча элга фитна бўлган кўзга мафтун бўлмайин,
Ҳар киши наззора айлар юзни манзур этмайин.

Ишқ куфри бирла тақво хонақосин бузмайин,
Бут хаёлидин кўнгул дайрини маъмур этмайин.

Ҳар кеча бир лаб майи васлидин этмай жонни маст,
Ҳар кун онинг ҳажридин кўнглумни махмур этмайин.

Гар чидай олмай. кўнгул берсам биравга ногаҳон,
Бори эл ичра чидай олганча машхур этмайин.

Ишқу май анжоми чун ҳажр ўлди, қўй, эй шайхким,
Ўзни бу иқболдин куч бирла маҳжур этмайин.

Зулм ила эл жонига ўт ёкма, эйким, шоҳсен,
Гар десанг дўзах ўтига жонни маҳрур этмайин.

Гарчи маъзур ўлди маъмур, эй Навоий, ўзни мен
Дўст маъмур айлаган хизматда маъзур этмайин.

596

Кул ўлса рахши наъли барқидин ишқ ичра бир хирман,
Вафо аҳли кўзи ул кулдий ўлгай сурмадек равшан.

Хаёлинг ҳар кўнгулга киргач, они ўртасанг, тонг йўқ,
Анга невчунки ўтлуг кўнглум оташгоҳидур маскан.

Чу кўнглум мазраида хирмани сабримга ўт солдинг,
Янги догим эмас, қолмиш қаро ўрни куюб хирман.

Ниҳон ишқинг агар қатлимга боисдур, бўйун сундум,
Кечар жон нақдидин улким, ёшургай шоҳ учун маҳзан.

Фироқинг биймидин бир ерда йўқ гам шоми оромим,
Кеча ер кўп йивутгар кимки бор қасдида бир душман.

Бошинда савсаний белбоқ ила ул сарв этар жилва,
Назар айланг, очилгон бог аро озода қад савсан.

Бузуг кўнглумда равзан бўлди тийгинг захмидин ёхуд,
Бу вайрон уй, ҳамоноким ёрилмишдур, эмас равзан.

Сипеҳр ўлса санга маркаб, шафақ анжум билан ранги,
Кўп илдам сурмаким, сен маст эрурсен, абрашинг тавсан.

Наво чек васл ғулзорида гул шавқидин, эй булбул,
Ки ҳижрон богида бўлмиш Навоий шеваси шеван.

597

Билгасен, чекмас киши дарду бало андоқки мен,
Гар бировга мубтало бўлсанг, санго андоқки мен.

Ишқ дардига давоким васл дебсен, эй ҳақим,
Бу балога кимса эрмас мубтало андоқки мен.

Уйлаким йўқ сен киби хусн аҳли ичра бир пари,
Йўқтурур бир телба аҳли ишқ аро айдоқки мен.

Эйки кўймассен, танимни тўъма қилгай итларинг,
Итларингга жонни ким килди фидо андоқки мен?!

Гарчи ўлтурдунг жафо бирла мени, лекин тилаб
Топмоғунгдур анда бир аҳли вафо андоқки мен.

Йўқтурур даврон жафосидин қутулмоқ, эй рафик,
Тутмасанг майхонанинг кўнжини то андоқки мен.

Гар берур хусни закотин, эй Навоий, йўқтурур
Хастае зори гариби бенаво андоқки мен.

598

Етишти байраму дафъ этти рўза кайғусин,
Ҳилол мускили ёғутти бода кўзгусин.

Сипехр жоми ҳилолийга жилва берди магар,
Ки бода забт эта олмас нашот кулгусин.

Магарки килди шабистонга азм шоҳиди ийд,
Ки тўкти чарх аёгига ахтар инжусин.

Далил роҳи шафақ рангу жоми мийнони,
Шафақ майини кўру чарх жоми мийнусин.

Фарогате тилар эрсанг, куп огзи хиштини ол,
Ушат бу хишт била зуҳд нангу номусин.

Саҳарки халқ Мусаллога юз қўяр, хуш тут,
Борурга дайри фано сори тонг короғусин.

Навоий, ич қадаху фоний ўлки, топти бако,
Биравки, топмадилар эл сўроғу белгусин.

599

Чекканда наққоши қазо ул сарви гулрух суратин,
Гўё беганмай ташламиш тарҳ айлаб ой кун ҳайъатин.

То жилва қилди ул санам, Лайли сўзи бўлди адам,
Савдом ўти чеккач алам, паст этти Мажнун шухратин.

Рухсор очиб ул сиймбар, қоматни айлаб жилвагар,

Уздию кетти сарбасар гул рагбатин, сарв улфатин.

Кўнглум юзунг бечораси, жоним лабинг хунхораси,
Сўр, эй жаҳон айёраси, гоҳи аларнинг ҳолатин.

Такво уйи ҳамвор зрур, субҳам ипи зуннор эрур,
Уй кулбайи хаммор эрур, то кўрдум ул Чин лўъбатин.

Жаннатга қилмасмен нузул ул кўй аро топсам вусул,
Дўзахни айлармен қабул, аммо йўқ онинг фурқатин.

Айлаб салосил орзу, ортар жунуним мўбамў,
Ногаҳ насими мушкбў еткурса зулфунг накҳатин.

Иш сиррин, оё, ким билур, кимдин бу мушқил очилур,
Ваҳким, бу гам муҳлик қилур ҳар лаҳза кўнглум ҳайратин.

Бўлгил, Навоий, рўбараҳ, қилгил фано кўйин панаҳ,
Тарк айла зуҳду хонақаҳ, қил дайр пири хизматин.

600

Хукқайи лаълингда кўптур хурдайи маъни ниҳон,
Ушбу маънидин ани гўёки дерлар хурдадон.

Хуш ила сабрим сипоҳи уйларин куйдурди ишқ,
Ҳар янги догим ул уйлар ўрнидин қолмиш нишон.

Кўзда ашқим қонидин ҳар сори кўргил қатралар,
Нукталар янглигки, кўйгайлар қачон ёзилса «қон».

Тийг чун бошимга етқурдунг, таваққуф қилмаким,
Сув мақом этмас бийик ердин куйи бўлмаи равон.

Бир момук тикқан кулокдур ҳар ярам марҳам била,
Хаста кўнглум баски ўқи захмидин тортар фигон.

Дурди жоми бирла йиқ, эй соқийи даврон, мени,
Ким ўлармен ишқ кўйида согалсам ҳар замон.

Эй Навоий, эмин эрман зуҳд аро мундин нари,
Дайрни маъман қилай, гар умрдин топсам омон.

601

Базм ичинда андоқ ул маҳваш хаёли бирламен,
Ким хаёл андоқ килурменким висоли бирламен.

Сўзлашурда ўз-ўзум бирла жунун аҳли киби,
Ул париваш белу огзи қилу қоли бирламен.

Гаҳ кулуб, гоҳики йиглармен хаёл айлаб ани,
Васли уммедию ҳижрони малоли бирламен.

Демагил, майдин юзум рангин, қулогимдур қизик,
Ким бу янглиг ҳажр кожу гўшмоли бирламен.

Огзию зулфи гамидинким эрур ноламда мад,
Буйла мад тортарда онинг «мим»у «дол»и бирламен.

Сокиё, бир жоми май бирла мени девона қил,
Ким мушавваш ақл савдойи муҳоли бирламен.

Эй Навоий, ақл сори эмди бўлма раҳнамун,
Ким бўлуб девонае, ишқ лоуболи бирламен.

602

Музайян қилма мрамар тоши бирла туфрогим бошин,
Ки кўнглум дуди Машҳад тоши айлар машҳадим тошин.

Булут бирла ёгин эрмаски, ул ой ҳажрида ҳар дам
Тия олмон дамим дудин, йига олмон кўзум ёшин.

Азал наққошиким чекти янги ой шаклини, гўё
Қалам соф айлар эрди сизгали ул дилрабо қошин.

Қувонди шайх зикри ҳалқасидин, найласун мискин,
Алола ичра кўрмайдур маломат кўйи авбошин.

Халойиқ ўлганимни бахтим уйқуси согинмишлар,
Нечукким тонимас эл тавъамоннинг кўрса қардошин.

Сочинг фикрига то туштум, мусалсал бўлди ул савдо,
Қачон билдим мен ул сарриштанинг бу навъ чирмошин.

Жаҳонни куйдурур, эй мугбачча, паймонойи лаълинг,
Магар кўнглум ўти бирла қизитмишлар анинг дошин.

Ажаб меҳру сипеҳр эрмасмудурким, топмади ҳаргиз
Хирад бу тоқ меъморин, назар ул шамса наққошин.

Навоий, хонақаҳла хиркаву сажжоданг ўлмиш қайд,
Булардин махлас истарсен, фано дайри сори ёшин.

603

Борсанг ол жонимни, то сенсиз манға жон қолмасун,
Жон қолиб, жон ичра ноғаҳ доғи ҳижрон қолмасун.

Чун ўлармен, чин дейин, ишқи бузуғ кўнглумдадур,
Мен ўлуб, ул ғанж бу вайронда пинҳон қолмасун.

Эй кўнгул, дей кўзға бу дамким тирикмен, келса ёр
Оразидин баҳра олсун, асру ҳайрон қолмасун.

Ҳажрида онча бало еткур манға, эй чархким,
Ўзгалар ишқин ҳавас қилмоққа имкон қолмасун.

Муждаи васлин дебон, эйким, кўнгулдин ҳажр ўқив
Тортасен, ваҳ, онча вокиф бўлки, пайкон қолмасун.

Даҳр аро андоқ маош этғилки, сендин қолмаса
Тоат андоқким, керактур бор исён қолмасун.

Эй Навоий, собит ўлсун шоҳи Ғозий давлати,
Оллида кул бўлмағон оламда султон қолмасун.

604

Тилаб жаннатни ўтмон дўст кўйида ғадолиғдин,
Муҳаққар боғ учун кечмак бўлурму подшолиғдин?

Бўлуб беғона майдин доғи то хирқамдадур билдим,
Ки доғи ҳажр эмиш охир натижа ошнолиғдин.

Фироқинг ичра қолғач, ўлғанимға қилма ҳайратким,
Улумдин ўзға иш йўқ, жисмға жондин жудолиғдин.

Ажойиб ибтилодур банди зулфунг ичра жонларға,
Ки бор ўлмакча бир соат нажот ул мубталолиғдин.

Ёрут май ламъасидин хилватимни бир кун эй муғким,
Ёруғлуғ топмадим хилватда йиллар порсолиғдин.

Кўзум андоқ қорормиш тийра зухд ичраки, ғар соқий,
Демон май тутса, захр ичғаймен они кўз қаролиғдин.

Бу гулшан ғунчасида жола эрмаским, тиш иржайтиб,
Кулар ошуфта булбул навҳасиға бевафолиғдин.

Жаҳон шўхинки, эл маҳбубидур ақд айладинг, лекин
Тааммул қилки, не лозим келур бу кадхудолиғдин.

Навоий, бенаволик шевасин берма иликдинким,
Наво ҳар кимки истабтур, топибтур бенаволиғдин.

605

Вафо аҳлиға даврондин етар жавру жафо асру,
Жафосидин анинғ озурдадур аҳли вафо асру.

Буким, аҳли вафо ноёб эрурлар, ондин эркинким
Бу эски тоқ аларға ёғдурур ғарди бало асру.

Фалак дарди иложи чикмай ондин кимса топмайдур,
Мағар ноёб эрур ул хукқа ичра бу даво асру.

Гаронжонлиғни қўй, жон бер, тилар бўлсанғ дури мақсуд,
Ки оламда оғирдур ушбу жавҳарға баҳо асру.

Фидо жонимни айлаб, олам аҳлидин тамаъ килдим
Вафо, астағфируллоҳ, қилғон эрмишмен хато асру.

Ризо аҳлин сиёсат тигидин қўрқутмағил, эй шах,
Ки қатлинғдин сенинғ қўрқарға ўлмайдур ғадо асру.

Табиат комидин рухунғни қутқарким, хуш эрмастур
Қафас қайди аро булбулға бўлмоқ мубтало асру.

Чу кавсар жоми зикри қилмади рафъ ўзлугум қайдин,
Бу ранжимға ҳамоно нафъ этар жоми фано асру.

Ҳавойи гулшани қудс эт, Навоийким, хуш эрмастур
Зағанлар бирла бу гулханда бўлмоқ бенаво асру.

606

Ёр мустағнию муҳлик ғами ҳижрон асру,
Оҳким, қолмишам ўз ҳолима ҳайрон асру.

Раҳналар солди ўқунғ касрати кўнғлум эвиға,
Ул ёгин айлади бу қулбани вайрон асру.

Эй рафик, ўқини захмимдин ағар чектинғ, лек
Етадур жонима кўнғлумдағи пайкон асру.

Шайх таклифи намоз этти, вале билмаским
Ишқ тиғи ярасидин борадур қон асру.

Ноз этиб ғамза ўқин ғар отар эй жон, асра,
Ким отар ғамза ўқин ноз ила жонон асру.

Гусса жомики бу давр ичра лаболабдур, они
Ваҳки, бот-бот тутадур соқийи даврон асру.

Эй Навоий, дема иқболи бақо мушкил эрур,
Фоний ўлгонга эрур ушбу иш осон асру.

607

Юзунгда май гули ё гул очилгон бўстондур бу,
Гулунгда қатра хай бўстондаги сувдин нишондур бу.

Кўзумда қатра қонлар боғлагон эрмас ҳамоноким,
Назар богида шавкунгдин очилгон арғувондур бу.

Эмас васлинг тилаб учқон кўзум атрофида кирпик,
Ким ул дарёий қушларга қамишдин ошёндуру бу.

Кўнгулдин чиққон оҳим айлар афзун халқ савдосин,
Ки шайдолик диёридин етишган карвондур бу.

Қизил рағлар кўзумда кўрган анғлар ашқ селинким,
Оқарга келган ул йўллар била ҳар сори қондур бу.

Лабиндин хастадур кўнглум, дам очмай, эй Масиҳ, ўтким,
Иложин юз сенингдекнинг бегонмас нотавондур бу.

Қуюндек дашт аро кўрсанг мени, кўп қочмаким, ҳар дам
Бошинга эврулуру сарғаштайи бехонумондур бу.

Кўнгул майхона роми, хотирим хуш май батидинким,
Мунга рухул-аминдур ул, анга дорул-амондур бу.

Дема, ҳижрон туни ҳар дам етар ул ойга фарёдим,
Ул ой фарёдингга етмас, Навоий, не фигондур бу?!

608

Ёрдин айру май ичмак қиндуруру балким оғу,
Хоҳ огизда талх сув, хоҳи бурунда шўр су.

Деб эдинг, эй ҳажр, ёринг келмаса, жон бергасен,
Чикти жоним бирга, ваҳ, бу иккидин вақт ўтдиму?

Истасам хуснунг закотин, гар бўлуру моний рақиб,
Не ажаб, чун ит бўлуру доим гадо бирла аду.

Невчун огзингга етар деб жоми гулгун дам-бадам,

Хаста кўнглум ғунчадек қон богланибтур тў-батў.

Менки ўлдум кўйида, кўнглум ўтининг дудидур,
Зогдин қилманг гумон, қонлиг таним узра ғулу.

Зоҳиди худбинга хиркам зайли тегди, эй рафик,
Олиб эгнимдин, фано дайри аро май бирла ю (в).

Эй Навоий, кўргач ул котилни, кўйдунг ерга бош,
Буйла бош кўйгач нафас ташвишидин фориғ ую

609

Ҳажрида кўнглумга бор ул лаъли сероб орзу,
Не ажаб, махмур қилса бодайи ноб орзу.

Ул пари мажнуни ўлдум бу сабабдинким, эрур
Зулфининг занжиридин бўйнулга қуллоб орзу.

Лаълидин беҳуш бўлмоклик ҳавасдур жонима,
Кимга, ваҳким, бўлмагай мундоқ шакархоб орзу.

Этгим огзин истабон мен йўқ таманнолигни, вой,
Ким адам йўлида гум килди бу ноёб орзу.

Кўрдум ул бут кошлари, кофирмен, ар исломи бор,
Каъба аҳли килмаса бу навъ меҳроб орзу.

Фақр кўйининг қаро шоли била гулхан кулин
Топқали, биллаҳки, қилмон кишу синжоб орзу.

Гар Навоий тарки ишқ этти ҳавас, ўлтурмаким,
Чин эмастур айламиш бу ишни ўйнаб орзу.

610

Ҳар ён ул юзда тер окиздингму?
Ё оқар меҳр чашмасидин су?

Қолди холинг тер остида, ёхуд
Дамин асрар сувга чўмуб ҳинду.

Тердин ул юзга бўлмиш ўзга сафо,
Қатрадин гарчи тийрадур кўзгу.

Гулда шабнам ажаб худ эрмас, лек
Ойда анжум гариб эрур асру.

Сенда тер, менда ашкдур юз уза,
Йигласам мен, сенга келур кулгу.

Уёлиб тер окизди анжум эмас,
Шоми ҳажримда торами мийну.

Дер Навоийки гайр эмас мавжуд,
Турфа сўз «лоилоҳа иллоҳу».

611

Гул сочар ел бог аро, сарви равоним келдиму?
Жон иси гулдин келур, ороми жоним келдиму?

Беҳуд эрдим айтгали кўнглум, чу келдим ҳолима,
Айтинг: ул оворайи беҳонумоким келдиму?

Қолмиш эрди хаста жон кирганда мен майхонага,
Англамонким, ул заифи нотавоним келдиму?

Демангизким, келди маҳвашлар сени ўлтургали,
Муни денгким, котили номехрибоним келдиму?

Ҳажридин ўлдум демангким, бошима келмиш Масих,
Айтинг, ул осойиши руҳу равоним келдиму?

Кўюннга ушшоқ келгандин хабар туттунг, валеқ
Демадинг ул зори беномунишоним келдиму?

Зухд кўйига кўнгул бирла, дедингким, келмадинг,
Эй Навоий, неча айтиб ул ёмоним келдиму?

612

Соқиё, мен ютмагон хуноби ҳижрон қолдиму?
Бермасанг май, эмди қон ютмоққа имкон қолдиму?

Эйки дерсен, истасанг васлимни жон қилгил фидо,
Муни сўр аввалки, ҳажрингдин манга жон қолдиму?

Ишқ маҳфий қолмас охир, эй кўнгул, кўп чекма жон,
Мен ҳам аввал кўп ёшурдум, кўрки, пинҳон қолдиму?

Чектилар мажруҳ кўнглумдин хадангин куч била,
Бори, эй жон, муждае бергилки, пайкон қолдиму?

Кўргач ул ойни, жунундинким йиқилдим, эй рафик,
Тенгри учун айтким, ҳолимга ҳайрон қолдиму?

Эй кўнгул, бу гулшан атрофига боқким, ғунчае,
Ким кўнгул жамъ айлади, бўлмаи паришон қолдиму?

Эй Навоий, қочмагил ҳамдамлигимдин, кўрки, ёр
Гар санга меҳрин кам этти, бизга яксон қолдиму?

613

Белингу зулфунг хаёлин шарҳ этармен мў-бамў,
Ташнадурмен лаълингга то бордурур жонимда су.

Орзу айлар лабинг оллинда жон бермакни Хизр,
Хизр суйидин ўлук умр айлагандек орзу.

Шарбати лаълинг кўюб нўш айлаган ҳайвон суйи
Бўлгай андоқким кўюб ҳайвон суйин, ичгай оғу.

Сунбулунгни қилгали ошуфта йўл топмас насим,
Баски атрофидадур шайдо кўнгуллардин ғулу.

Терлаган юз қатрасидинким юзум қонин юдунг,
Ваҳ, не дейким, ишқ аро топтим не янглиг обрў.

Кўнглакинг лавнидин ўлдум, атридин топтим ҳаёт,
Қайси гул баргинда бор эркин бу янглиг рангу бў?

Эй Навоий, ёр сарвақтингга етмак истасанг,
Оху ашкиндин супур вақтинг ҳаримин, балки ю(в).

614

Қаён қилса ҳаво ул турфа қуш уйқум олур қайғу,
Вагар кулбамда бир тун кўнса худ кўздин учар уйқу.

Фироқинг шомида субҳи висолинг ёдима киргач,
Келур ҳар лаҳза тинмай йигламоқ ичра манга кулгу.

Қуёшим сарвдек қад бирлаким ҳар ён қилур жилва,
Аёги остида, ваҳ, соядур ё сунбули гису.

Янги жон топқамен бўлса лабинг оби ҳаётидин,
Ўларда огзима чун томизурлар пахта бирла су.

Лабингнинг холидин жон истадим, ул олди жонимни,
Гунаҳ мендиндур, андин йўк, чу ишни акс этар ҳинду.

Кул ўлдум холу зулфу қаддинга, гар жаврдин қочсам,

Эрур кўксумда ҳар ён доғ ила наълу алиф белгу.

Қадах миръати рух, эй соқию махмурлук ранжи
Мени ўлтурди, бовар қилмасанг, қўй огзима кўзгу.

Чу даврон бевафодур неча соҳибжох эсанг, эй шах,
Гадолар хотирин асраву мағрур ўлмагил асру.

Ичар эрмиш ул ой ушшок ёди бирла соғарлар,
Сени ул эл туфайли, эй Навоий, ёд қилгайму?

615

Ул ойга не гам тушса бу девонадин айру,
Бўлмас зараре шамъга парвонадин айру.

Холингни тилаб руҳум агар учса, эмас айб,
Бу кушка таҳаммул кани ул донадин айру?

Меҳнат куши кўнглум эвидин чикмаса, тонг йўқ,
Ким кўргани бор чугзни вайронадин айру?

Андуху хирад қасдим этар, войки, меҳнат
Ўздин манга айрудуру бегонадин айру.

Қиссамни эшитган ўладур ишк аро, ваҳким,
Эрмас ул огир уйқу бу афсонадин айру.

Туфроғ агар бўлса таним дайрда қилма,
Эй чарх, они соғару паймонадин айру.

Масжидда Навоий гар эмас, нукта будурким,
Нуксон қилур ўлмоқ анга майхонадин айру.

616

Тутқали ламъайи рухсорига жонон кўзгу,
Сувдурур баски қолибтур анга ҳайрон кўзгу.

Чарх золи санга машшотадурурким, бўлмиш
Анга гулгуна шафак, меҳри дурахшон кўзгу.

Не қатик кўнгли бор, оёким, ўшул маҳвашнинг,
Рўбарўйига келур ҳар нафас осон кўзгу.

Жон эви ичра хаёлингни безар бўлса кўнгул,
Пари ўлур тарог ўкунгнунгу пайкон кўзгу.

Ул пари юзига девона гар эрмас, не учун
Бўлди бозорда саргаштаву урён кўзгу.

Соф қил сафҳайи хотирни тилар бўлсанг файз,
Акс топмоқ гар эрур тийра, не имкон кўзгу?

Кўзгудек борса Навоий ўзидин, не тонгким,
Айлади май куёшин сокийи даврон кўзгу.

617

Хатинг эрмас, гул узра сабзайн боги Ирамдур бу,
На сабза, кун юзида тун саводидин рақамдур бу.

Гар оҳим шуъласи ўтти куёштин, тонг йўқ, эй маҳваш,
Сен аҳли ҳусн аро шаҳлиг учун чеккан аламдур бу.

Латофат суйидин тўлмиш занахдонинг чаҳи гўё,
Тарашшуҳ айлаган кун чашмасидин барча намдур бу.

Жафо догин кўйибким жоним олдинг, асрасам, тонг йўқ,
Ниҳон кўксум ароким, жон бериб топқон дирамдур бу.

Иложимдин бўлуб ожиз дедилар ҳикмат аҳликим,
Гарибу хаста йўқким, ошику девона ҳамдур бу.

Бутеки куч била чекти бошимни саждага, эмди
Вафодин бош чекар, кўргилки, не саркаш санамдур бу.

Олиб дин нақди пири дайрким, килди мани сархуш,
Кўрунг, охир не камлик ўтрусида, не карамдур бу.

Қадах даврини хуш тут, чарх жаврин боқма, эй соқий
Ки ул тутқач вужуд, албатта билким, калъадамдур бу.

Навоий гофил ўлма, ул санамнинг қасрин айлансанг,
Самад зикрини мазкур айлаким, тавфи ҳарамдур бу.

618

Сочти тердин гул уза ул сарви гулрухсор сув,
Куймагим дафъига килди ўт уза изҳор сув.

Юзда хай тугёнидин гар кулса огзи, йўқ ажаб,
Гунчага бўлмас очилмоқ ичмайин гулзор сув.

Тиги бот-бот захм урардин зор жисмим килди заъф
Замзам ўлсунким, кўп ичса еткурур озор сув.

Ёр аёги туфрогидин ўзга кўрмон доруйе,
Эй муолиж, кўзларимдинким келур бисёр сув.

Меҳрим ул чеҳра аксидур, недур гар бўлмамиш
Ўтлуг оҳим шуъласидин гунбази даввор сув.

Гам ўтидин, эй ҳаким, ўлмак тилармен, жомима
Заҳр қўшсанг қўш, ва лейн қотмагил зинҳор сув.

Хаста кўнглум огзи захми пахталиг пайконидин,
Бор анингдекким момуқ бирла нчар бемор сув.

Шаръдин айри риёзатдин сафо касб айлаган
Уйладурким соф ўлур таскин била мурдор сув.

Тўрт ёндин ўқи йўл қилмиш Навоий кўнглини,
Ишқ савдоси учун гўё ясабтур чорсу.

619

Солса зухдунг тунига жоми ҳилолий партав,
Субҳа анжумларин эт бода қуёшига гарав.

Тийра хилватин нетай, хилват они билки, солур
Онда соқий юзию бода қуёши партав.

Ул пари ишқида қочмоқдур ўзумдин гаразим,
Буки гам даштида Мажнундек этармен таку дав.

Зулфи ҳажрида дамим дуди жаҳонни тутти,
Мени савдойий ўшул зулмат аромен шабрав.

Даҳр хусравлигин улким талади, чарх онинг
Бошига қўйди туганким, дер улус Кайхусрав.

Файз кўз тутма риёзатда тешилмай юрагинг,
Очмайин равзана, уй ичра қуёш солмади зав.

Эй Навоий, хуш эрур хилват, агар бўлса киши
Дилбари бирла иков, бўлмаса лек онда бирав.

620

Сужуд этар қуёш оллинда уйлаким ҳинду
Юзунг қошинда қуёш лоилоҳа иллоху.

Қуёш юзига қобардин назар эрур ожиз,

Юзунгдин этти магар акс зоҳир ул кўзгу.

Юзунг нишонига ҳар зарра гар эмас толиб,
Куёш жамолига заррот невчун этти ғулу.

Магар тажаллийи ҳуснунгга мазҳар ўлди куёш,
Ки зоҳир айлади онча жило била ёгду.

Юзунг хижолатидин меҳр уйла соргормиш,
Ки субҳ айлар анинг заъфаронидин кулгу.

Юзунгни тушта кўрар мумкин ўлса, истармен
Онингдек уйкуки, андин сўнг ўлмагай уйку.

Навоий, иста висолин, бихишт истамагил,
Киши бихишт боринда тамугни истарму?

611

Юзу кўзунгда муайян камоли сунъи илоҳ,
Не юздурур бу, не кўз, лоилоҳа иллаллоҳ.

Жамолинг ойна «ваш-шамс» кўзгуси нозил,
Кўзунг қорасига «мозог» сурмаси ҳамроҳ.

Тилинг ҳамиша ладуний улумиға нотик,
Мудом кўнглунг илоҳий румузидин огоҳ.

Қамар ҳар ой боши муъжизнамой илгингдин
Қочиб бошини ўғурларки, бўлди уйла дутоҳ.

Чу сен сипехрдин ўттунг, шихобу ҳалқайи бадр
Эмаски, чарх чекар кеча ҳасратингдин оҳ.

Сенинг шафоатинг уммеди чун эрур мумкин,
Гуноҳкор бировдурки, йўктур анга гуноҳ,

Навоий гулшанининг наргиси нужум ўлгай,
Кўз учидин анга қилсанг ҳисоб вақти нигоҳ.

622

Оташин гул гарчи зийнатдур жаҳон бўстониға,
Барқ эрур ҳар ел учургон барги булбул жониға.

Гарчи шамъ ўлди шабистон зеби, кўрким, шуъладин
Тил чиқармиштур сусаб парвоналарнинг кониға.

Майки куйғай соқийи гулрух, эрур ҳайвон суйи,
Ваҳки, офат селидур ишқ аҳли хонумониға.

Най елин Исо дами тутқилки, ул бордур самум
Ҳар нафас аҳли муҳаббат хотири вайрониға.

Бир қадаҳ май ичмади бу дайр аҳли бехумор,
То таҳаррук бўлди бу тоси нигун даврониға.

Бода беранжи хумор эрур фано жомида, лек
Ичмак они келмамиш ҳар булҳаваснинг шониға.

Ҳасрат ўлтурди мени, эй муғ, кетур жоми фано,
Ким чидай олмон бугундин сўнг онинг ҳижрониға.

Бўлмайин фоний, муҳаббат жомин ичмакдур маҳол,
Сабт этинг бу нактани дайри фано айвониға.

Ком топмай кимки ҳирмон дардиға бўлмиш асир,
Истаса ҳамдард, ўлтуртунг Навоий ёниға.

623

Кўнгулким васлин истар ҳар тараф доғи ситам бирла,
Эрур Юсуф харидори неча эски дирам бирла.

Фигонлиғ кўнғлуму ўтлуғ дамимни саҳл тутмангким,
Олибмен ишқ иклимини бу таблу алам бирла.

Итурдум оҳ ила ағёрни ул юз ҳавосидин,
Анингдекким, киши сувдин кетарғай хасни дам бирла.

Қуруғ жисмимда қонлиғ захм эмастур қать учун ҳар ён,
Ки пайванд айламишсен ул сўнғакларни бакам бирла.

Туған бирла алифдин, эй мунажжим, ҳолатим кўрғил,
Ки кўксум тахтаи рамл ўлди ҳар ён бу ракам бирла.

Кўнгул машхудига чун бўлди восил, бўлса бўлсун тил
Ағар қойил самад бирла, вағар зокир санам бирла.

Таайюн хирманин куйдурғай, аммо барқ рафтори
Ки кўкдин ерча манзил қать қилғай бир қадам бирла.

Дема, кўксумда эскирғай туғанларким, кўзум ҳар ён
Чу тўкти қатра, доғ ўлди бу сариғ сафха нам бирла.

Қаду зулфунг била оғзинг тилаб қўз юмди оламдин,
Навоийға тарахҳум айлаким, борди алам бирла.

624

Куйди кўнғлумким, недин манзил эмас жононаға,
Тушти ўт ғанж орзусидин бизинг вайронаға.

Ул пари усрук кўзин истаб биёбон тутмишам,
Ким кийик бирла мудом улфат бўлур девонаға.

Келдиму кўрдум юзин, қайтурмен эмди ўртаниб,
Шамъни кўрган нафас ёнмоқ керак парвонаға.

То манға беғона бўлдунг, кўнғлум ўлди шодким,
Ошнодин улфатинг кўпракдурур беғонаға.

Чархдин йиғларсен, эй кўз, билки бўлмиш еткудек
Сели ашкинғдин халал бу эртағи ғамхонаға.

Эйки, истарсен бериб жон, васл топқонлар сўзин,
Сафҳаға ўт сол қачон етсанг бизинг афсонаға.

Эй Навоий, неча бағринг сув бўлуб тўктунг сиришк,
Тойири давлат чу боқмас буйла суву донаға.

625

Ёнида эл кўрсам, ўқ санчилмасунму жонима,
Менки ғайратдин раво кўрмон ани ўз ёнима.

Захмлиқ жонимки ишқи ўтидин хурсанд эрур,
Ўт эмас ул марҳамедурким, ёқибтур жонима.

Васлиға кўз махрам эрмастур, нетиб махрам бўлур
Икки тардоманки, тонуғлуқ берурлар қонима?

Чун етар ул ойға афғоним, эрур бу дам-бадам
Ким чиқиб жон доғи ҳамрах бўлғуси афғонима.

Ақлу жондин ишқида беғона бўлдунг, эй кўнгул,
Кет худой учун, бугундин сўнг мени ҳам тонима.

Тан эвин дард ўқи кўп захм этти, аммо шукрким,
Кирмади ношукрлуғ селоби бу вайронима.

Эй Навоий, кулди ул гул ашкима, бўлмай халос
Йиғламоқдин, ком ағар будур гули хандошша.

626

Анбари тар истамон юз узра холинг борида,
Кам кўрунур янги ой мушкин ҳилолинг борида.

Сийми ашким итларингнинг йўлида сарф айларам,
Чун демиштурларки: қозгон дўст молинг борида.

Чашмаи хайвондин, эй жоним, сув ичмайдур кўнгул,
Хизрваш хаттинг аро ширин зилолинг борида.

Чун вафо қилмас кишига оқибат даврони ҳусн,
Бас ганимат бил вафо қилмдқ жамолинг борида.

Дегасен, мискин Навоий ноласин булбул киби,
Эй сабо, ул гул ҳаримиға мажолинг борида.

627

Фамидин гарчи жон йўқ эрда танда,
Тирилдим лаълидин ўлдум деганда.

Неча бог ичра борсам бўйе топмон,
Қадингдин сарв бирла норванда.

Ёшурун неча кўз солсам адамнинг
Вужуди йўқтур огзинг бор эканда.

Тилар қирпикларингни зор кўнглум,
Бўлур булбул ери дойим тиканда.

Дема гул умрин оз, эй богбонким,
Сенингдек кўпни кўрмиш бу чаманда.

Навоий гарчи ўлди лола янглиг,
Эрур догинг била қонлиг кафанда.

Нечаким шоҳ бепарволиг этса,
Керак ўксутмаса қуллугни банда.

628

Кўнглумнинг оҳи катрае хуни жигар била
Дудедурурки, айрилур ўтдин шарар била.

Лаъл узра холу хатки юзунг кўзгусидадур,
Тўтига ҳинду ўргатадур сўз шакар била.

Ул шўх кўнглум олди солиб жисмима шикаст,
Бир тифлдекки, шохин ушаткай самар била.

Нозиклугидин эркин, ваё мен ҳасудмен,
Буким белин онинг кўра олмон камар била.

Дардоки, олам аҳлида бир ёр топмадим
Тун-кун дуойи шому ниёзи саҳар била.

Бу ғуссадин дедимки: бўлай умрум охири
Шоҳи сипехрадр Муҳаммад Умар била.

Эл моний ўлса, тушти Навоий киби ишим
Мажнун бўлуб адам йўли сори сафар била.

629

Зиҳи ҳайвон суйидек лабларингнинг ҳасрати жонда,
Хатинг Хизрики пинҳондур ва лекин оби ҳайвонда.

Юзунг ҳаҳ нур, жисминг руҳи пок, эй руҳдек гойиб,
Сенингдек бир малаксиймо париваш йўқтур инсонда.

Ики кўзким, аросидин чиқиб ёш ўтти бошимдин,
Биайних гарқ бўлгон кемалардур баҳри Уммонда.

Дегайсен баҳр даврида камишлиғ ичра ўт тушмиш,
Кўзум гирдида қон ёшким югурур хори мужгонда.

Эмас пайконининг равшанлигидин бу кўнгул акси,
Ҳар ўкким ул отар, кўнглум эрур албатга, пайконда.

Ўтуб йиллар, ул ой бир кунки кулбам сори йўл озгай,
Ёмон толиёдин ул кун бўлмагаймен байтул-аҳзонда.

Навоий қон ёш ичра гарқу ёри май ичиб доим
Дер эрмиш: «зарқ айлайдур, кўрунг мен қонда, ул қонда?»

630

Пардага кирган киби хуршиди рахшон ҳар кеча
Азми хилват айлар ул шамъи шабистон ҳар кеча.

Ул кулуб аҳбоб бирла субҳдек, мен шамъвор
Ўртаниб кўнглум, тўкармен ашки галтон ҳар кеча.

Бир куёш ҳижронида урён таним гардун киби
Меҳр ўтидин кўргузур минг доги пинҳон ҳар кеча.

Гаҳ-гаҳ, эй махмури хоболуд, сўр ул хастани,
Ким етар огзига лаълинг ёдидин жон ҳар кеча.

Носиҳо, не навъ пинҳон тоат айлайким олур,
Дину дониш накдини бир номусулмон ҳар кеча.

Бир кеча сўргил мени ондин бурунким, сўргасен:
Қони ул бедилки, айлар эрди афгон ҳар кеча?

Чек, Навоий, нола, кўз май берсуну бағрим кабоб,
Чун бўлур ул ой хаёли бизга меҳмон ҳар кеча.

631

Ё раб, ул юзни даме кўзумга пинҳон айлама,
Ё кўзумни ондин ўзга юзга ҳайрон айлама.

Чехрасига мезбон ўлсун кўзум, ул чехрани
Кўзларим уйидин ўзга уйга меҳмон айлама.

Очмайин зулфин, паришон кўнглума чектурма ох,
Етмайин оҳим ели, зулфин паришон айлама.

Жонима лаълидин ўзга лаълдин берма ҳаёт,
Лаълига жонимдин ўзга жонни қурбон айлама.

Бошима кўйидин ўзга кўйни килма ватан,
Кўйида бошимдин ўзга бошни галтон айлама.

Эй кўнгул, давр аҳлидин минг йилчилик йўл гўша тут,
Ё алардин етса юз минг ғусса, афгон айлама.

Истасанг, эй гул, Навоийдек хушилхон булбуле,
Ғунчадек кўнглин маломат хоридин қон айлама.

632

Ул мусофирким эрур барча сипоҳ аҳлига шох,
Жисму руҳи хоксоримдур анга гарди сипоҳ.

Дедилар, ул шаҳ килур йўл азми, бу уммед ила
Кўксума тирноғлар бирла чекибмен шоҳроҳ.

Рахшининг жавлонини кўргач ер ўпсам мен заиф,
Йўқ ажаб, чун хам бўлур эрмиш итик елдин гиёҳ.

Новаки бирла тўшук бўлгон кўнгул аҳволини

Неча шарҳ айлай десам, огзимга келмас гайри оҳ.

Кўзда ашкимдин қочиб, кирди хаёли кўнглума,
Кўп ёгиндин йўлда эл вайрона қилгандек паноҳ.

Буки ҳажрингдин ўлубмен, бўлмаса бовар санга,
Жону кўнглумким сенинг бирладурур, басдур гувоҳ.

Келса ёрутқай сипаҳ гарди Навоий кўзларин,
Ул мусофирким эрур барча сипоҳ аҳлига шох.

633

Жон олса найлай ул бути паймон гусил била,
Чун бермишам кўнгулни айга ишқи дил била.

Келди манга чу белини чектим, масалдурур,
Ким тортса бўлур келури бўлса қил била.

Ашкимки қон бўлуб юзум узра тушар, эрур
Ёшеки майл бор анга сорик-қизил била.

Қадди ҳавосида лабидин роҳат истарам,
Ичсам керак мудом чогири муътадил била.

Зулм аҳли халқ қони учун тил узатмоги
Бор уйлаким сибобъ ичар сувни тил била.

Кавсар майини шаҳд уза сунъ илги томизиб,
Лаълинг мухаммар айлади ул обу гил била

Доим қошингда бўлса Навоий ажаб эмас,
Гул бирла булбул ўлса, не тонг, мутгасил била.

634

Оҳким, жон бўйнига зулфунг таноб ўлди яна,
Кеча тонг отқунча ишим печу тоб ўлди яна.

Ишқ асир этган жунунлуг кўнглум иши ҳар замон
Ўтқа тушган телба янглиг изтироб ўлди яна.

Ганжи илм эттим кўнгул кунжин, етишгач сели ишқ
Ҳар иморатким қилиб эрдим, хароб ўлди яна.

Бир ўқ урди гамзангу итти кўнгул мажнун бўлуб,
Ул бало ургонга, билмон, не бало ўлди яна?

Гул шабистон базмида ўт ёқти, ваҳким, ғунчадин
Барча булбул кўнгли ул ўтга кабоб ўлди яна.

Дедилар, ул шўх ҳар дам ошуқуб уйдин чиқар,
Жон иши чикмок учун, ваҳким, шитоб ўлди яна.

Эй Навоий, бир сори бўлди бу гамлар чун санга,
Азми даргоҳи шаҳи олийжаноб ўлди яна.

635

Бода тут, сокийки, айёми висол ўлди яна,
Даст берди шодлиг, гам поймол ўлди яна.

Май мудом ич ул лаби майгун санам давриндаким,
Зухд ила такво ҳарому май ҳалол ўлди яна.

Гамза бирла кўзлари айни бало бўлгон учун,
Ушбу маънига каришон зулфи дол ўлди яна.

Хўблар кўйига сайр айлай бориб эрди кўнгул,
Кеч келурда анга, билмон, ким завол ўлди яна?

То лаби жонбахшидин топти Навоий коми дил,
Эй ажал, ўлмак анга асру маҳол ўлди яна.

636

Кўзни лаълинг шавкидин дурбор қилғунгдур яна,
Жонни кўзунг ҳажридин хунбор қилғунгдур яна.

Яъни, эй товус пайкар, айлабон азми сафар,
Тавсанингни кабки хушрафтор қилғунгдур яна.

Эй кўнгул, васлин ганимат тут, даме қилма фигон,
Ким они топмай, фигон бисёр қилғунгдур яна.

Борганидин хастамен, қилсанг иложим, эй табиб,
Умр зойиъ айлабон, бекор қилғунгдур яна.

Гул киби юзунг Навоий кўзидин айлаб ниҳон,
Кўзунга ҳар кирпигин бир хор қилғунгдур яна.

637

Орази ёнига гул санчар жамол изҳорига,
Англатур хуснин ани ёндоштуруб рухсорига.

Эврулур бошига жонлар, ваҳки, ҳар жон риштаси

Чирмашибтур гарди Яздий меъжари ҳар ториға.

Сочбог эрмасдурки, ул кофир гилоф айлабдурур
Олам ичра куфр таъзими учун зуннорига.

Кўз дуоси чун битирсиз, садқаси айлаб мени,
Тори жоним риштасидин тортингиз туморига.

Енг била невчун ёпар огзин такаллум ҳолида,
Лабларидин шахд олиб, йўл очмаса гуфторига.

Барг эвурмай лавн гул сўлма, тўкар эрмиш хазон,
Боглама кўнглунгни, эй булбул, жаҳон гулзорига.

Каъбайи кўйин Навоий эврлулга заъфи бор,
Бас мададтур етса илги қасрининг деворига.

638

Насиҳат аҳли манга дерки: «Майни тарк эт», ваҳ,
Илик олиб келур, огиз ичар, манга не гунаҳ?

Манга май ичмак эмас ўзлугимдин, эй носих,
Бу ишга чанг қади долу шоҳид ўлди гувах.

Қилур жунуну қадах манъини манга зоҳид,
Дегайму телбага бу сўзни бўлмаса аблах?!

Қадах чарогини оллимга тутқил, эй соқий,
Ки зухд зулматида асру бўлмишам гумрах.

Бу шамъ бирла харобот сори бошла мени,
Ки тийра зухд туни ичра ўлмайин ногах.

Бошимни пири харобот даргаҳида кўяй,
Ки бор эшигида шоҳу гадо гадо била шах.

Навоий айтур эмиш дайр аро санам зикрин,
Бу исм зикрига ким қилса майл бисмиллах.

639

Қил учи кўрмай огзингдин нишона,
Анга ошиқ бўлубмен гойибона.

Хатинг бош чеккали холинг кўрунмас,
Кўкарди чун экин, гум бўлди дона.

Баҳона килмай эл конин тўкарсен,
Манга етгач, қилурсен бир баҳона.

Булут эрмаски, гардун юз ёшурмиш,
Ки тортар шуълайи оҳим забона.

Бу жавлонким килурсен, ваҳ, замоне
Инон чеккилки, кўзгалди замона.

Фано аҳл сўзин кўп айла мазкур,
Ки уйку дафъ этар ушбу фасона.

Ўтар ёринг, Навоий, арз қилким,
Қадам кўйсанг якиндур бандахона.

640

То кўрубон юзин куёш қолгали иштиёқига
Гоҳ бошиға эврулур, гоҳ тушар аёқига.

Қошида холи ҳиндуйий кофир эрурки, аҳли дин
Қатли учун чиқибдурур кўз сола дайр тоқига.

Дарду балову ғуссани кўнглум аро кетурди ишқ,
Дўстларин бирав кибиким тилагай висоқига.

Васл мени чу ўлтурур, бор санга ўлмагим гараз,
Раҳм этиб, эй ажал, мени солма анинг фироқига.

Пўя қилурда чобукум учти рикобида пари,
Нақш согинма зеб учун сизгон анинг жаноқига.

Толиби фақр бор эсанг барча била мувофиқ ўл,
Сен киму эътироз ким аҳли замон нифоқига?!

Нўши лабинг зилолидин хаста Навоий ичгали
Чекса ҳаёт чашмасин, захр келур мазоқига.

641

Ваҳки умрум барча зойиъ бўлди эл коми била,
Бодайи ноб ўрнида хуноба ошоми била.

Кимса юз йил комронлиқ қилса, билким, арзимас
Даҳр аро бир лаҳза бўлмокка биров коми била.

Заҳрни ўз коми бирла ичса ондин яхшиким,
Ичса ҳайвон шарбатин нокомлиқ жоми била.

Юз дилором айлагандин равза ҳибси яхшироқ
Бўлмоқ ўз вайрони ичра кўнгли ороми била.

Эй кўнгул, эл субҳи айши сори бокма, хўй қил
Фардлиг вайронида меҳнат қаро шоми била.

Қушқа юнг маскан аро хушроқ дурур озодлиг,
Бўлгонидин банд аро сайёд ипак доми била.

Бўлмоқ итлар мунъими тан тўъма айлаб яхшироқ,
Танни қилгунча самин нокаслар инъоми била.

Жоҳу маркаб бирла, эйким, бормадинг мақсад йўлин,
Қагъ ўлур бетўшалиг зоди фано коми била.

Эй Навоий, хузн ила ўткар корилик меҳнатин,
Чун йигитлик борди айшу ишрат айёми била.

642

Тушти ўт кўнглум эвига охи дардолуд ила,
Кўзда кирпик дема, бу равзан қарормиш дуд ила.

Телба ит деб ҳар тараф йўлдин қочарлар аҳли хуш,
Ўт сочиб огзим, югурсам жисми гардолуд ила.

Чарх сайр этмас, нечук субҳ истагаймен гам туни,
Жавфи чун мадрус эрур бу шоми қийрандуд ила.

Юсуфим ҳажрида Яъкубий гам ичра, мутрибо,
Уйла менким, хушлуғум йўқ нагмайи Довуд ила.

Дема, ҳар дардингга айлай бир даво, қўйким ўлай,
Ким малул ўлгунгдурур бу дарди номаъдуд ила.

Шаҳ тилар давлат бақосин, мен гадо ёр огзини,
Ранжадур шоҳу гадо бир коми номавжуд ила.

Эй Навоий, қилдилар дунёни рад аҳли қабул,
Гар десанг мақбул ўлай, ёр ўлма бу мардуд ила.

643

Лабларингким, хайф эрур тенг тутмоқ они қанд ила,
Синдурур юз қанд бозорини шаккарханд ила.

Токи ҳайронмен санга номус ила итмиш кўнгул,

Телба янглигим қочар эл гофил ўлгач банд ила.

Одам ул соатки жаннат ичра авлодин кўрар,
Не қувонгай дам-бадам сен нозанин фарзанд ила.

Кўй насихат, зоҳиду, ўтлуг дамимдин ваҳм қил,
Телба ит имкони йўқтурким согалғай панд ила.

Ҳожатингни элга арз этмакка ҳожат бўлмасун,
Хуш чиқишсанг лаҳзае бу зори ҳожатманд ила.

Лабларинг ҳажринда юз паркандким бўлмиш кўнгул,
Лаъл эрур маҳлул қон ўрнига ҳар парканд ила.

Чун Навоий кўнгли синди, эмди лутфунг не осиг,
Ким ушатса шишани, бутмас яна пайванд ила.

644

Бўлур шом ул маҳи Нахшаб равона,
Каманди зулфин очиб шаб равона.

Қаро тун азм этарким, кўрмагай эл,
Жамолидин вале ёрур замона.

Мени манъ этмиш ўз ҳамрахлигинин,
Манга, ваҳким, ажаб иш тушти ёна.

Ҳаётим эмди худ мумкин эмастур,
Ки ўлмакка тилар эрдим баҳона.

Кўз очқаймен магар маҳшар сабоҳи,
Ки ичмишмен ажаб жоми шабона.

Бу гулшан гуллари чун бевафодур,
Алардин чекма, эй булбул, тарона.

Навоий ўлса, ёдин қилмагилким,
Улар эл ҳам, десанг ондин фасона.

645

Меҳрдин дерменки бўлсам дойим ул ойим била,
Найлайинким, чарх эврулмас менинг ройим била.

Ҳажр аро мендурмену бир оху бир ҳам қоматим,
Ғам чериги хасму мен бу навъ ўқ-ёйим била.

Аҳли мажлис куйдурур тилин кесиб, бошин узуб,
Шамъ даъво қилса моҳи мажлисоройим била.

Кўхи дарду тешайи хижронни сўр Фарҳоддин,
Англамас Хусравкн, Ширин бирладур дойим била.

Хуснига ҳар лаҳза ҳайронроқмен, охир яхшидур
Ўлмасам ногаҳ бу ишки ҳайратафзойим била.

Бўлмайн дайри фано хаммори, гар қилсам бадал
Зоҳиди худбин ридосин бодаполойим била.

Дам-бадам мискин Навоийнинг дегил қон ютмогин,
Эй қадах, гар ҳамдам ўлсанг бодапаймойим била.

646

Гар сабодек ҳамдам эрмон сарви озодинг била,
Бормен, эй гул, қайдаким бўлсам сенинг ёдинг била.

Ранге йўқтур чун қизил гулдин санга, эй андалиб,
Эл қулогин асру кўп ёлқитма фарёдинг била.

Эйки дерсен, кўзларим кўнглунгни не навъ этти сайд,
Бир кабутар нетсун ахир икки сайёдинг била?

Масжид ичра бутпараст ўлмоқ неча, эй пири ишк,
Дин учун кирдим фано дайрига иршодинг била.

Сехр эрур, эй ишкким, кўнглум била пайконидин
Сирқайи жисм ичра ўту сувни асродинг била.

Гар итобе зоҳир этсанг, ўзгаларнинг кўнглин ол,
Нешгаким мен хўй этибмен зулму бедодинг била.

Эй Навоий, телбалик тарк этгасен кўргач висол,
Хур сийратлик, малак хўлуқ паризодинг била.

647

Солиб қон онча қўйдунг дог бу жисми фиғор ичра,
Ки онча дог ила қон бўлмагай бир лолазор ичра.

Қушеким тушса, оҳим гирдбодидин чика олмас,
Биров янглигки қолгай эшиги боғлиг манор ичра.

Ики рухсори икки зулф ёпқондин ниҳон ўлмас,
Нечукким шуъла дуд ичра, қуёш ёхуд ғубор ичра.

Юзунг шавқида ашким кўзлар ичра жола боғланмиш,
Ёгин ул навъким дур боғлагай абри баҳор ичра.

Қолибтур анбарин зулфунг ичинда боғланиб кўнглум,
Кийикдин қатра қон қолгон киби мушки татор ичра.

Қизиг кўнглумдаги пайконлари дардин не фаҳм этгай,
Ангаким қатралар хайдиндурур ўтлуг узор ичра.

Чу ўлгум ҳасратидин, шояд ўтган чоғда кўргаймен,
Мени судранг гадолар кўйида бир раҳгузор ичра.

Гар ул шаҳ базмидин бир журъа май топмон, ажаб эрмас,
Ки май шўхи кирибдур ширадин маҳкам ҳисор ичра.

Мениким айламиш ул мугбача ишқи майи махмур,
Магар ҳам дайр пири чора қилгай бу хумор ичра.

Вафо айларда элга рўзгоринг айлама зойиъ,
Ки улким сен тиларсен, йўқтур аҳли рўзгор ичра.

Навоий, гар фалак даври санга еткурмас ул ойни,
Не чора, чун сипехр эрмас кишига ихтиёр ичра.

648

Ваҳки, ул шўх бориб, жонима ўт солди яна,
Телмуруб икки кўзум йўлга боқиб қолди яна.

Нечўк ўлмаи мени беморки, Исонафасим
Кўрди холимнию кўрмасга ўзин солди яна.

Йигланг, эй шамъу суроҳийки, ўларимни билиб,
Мутриби нагмасаро навҳа кўкин солди яна.

Захме истар эди кўнглум қиличидин гўё,—
Илгига тиг менинг кўнглум учун олди яна.

Ақлу дин нақди фано дайри аро кирмас экач,
Май била мугбачалар йўлида сойголди яна.

Сабр элин йигмиш эдим чикмас экач ул хуршид,
Войким, зарра киби ҳар сори кўзголди яна.

Қўлда, эй Хизри раҳим, хаста Навоий кўлини,
Ким бу йўл пўясидин бағри онинг толди яна.

649

Кўнғлум оғзинғнинг хаёлидинки тўлмиш ғам била,
Накд уза мумедурурким, накш эрур хотам била.

Ғам туни анжумни оҳим ўқлари захмиға чарх
Ул момуклар билки, кўймишдур ясаб марҳам била.

Йиғлама, эй кўзки, бормас зулм накши кўнғлидин,
Тошда ёзғон хат не имконким бузулғай нам била?

Ул алифдурким, аёндур ҳар тарафдин шамраси,
Қадди бир ёндин осилғон мушкбў парчам била.

Шайхи ғофил кўнғлин этти зарқ охиднн қаро,
Тифлдекким кўзгуни қилғай мукаддар дам била.

Оҳким, оввора бўлдум айта олмай шаммае
Ёшурун кўнғлумдағи дардимни бир ҳамдам била.

Эй Навоий, ғар десанғким бевафолик кўрмайин,
Ошнолик қилмағил жинси бани Одам била.

650

Новакинғнинг тўсдин эрмас нишони бўйниға,
Ким эрур қатл айлаған аҳбоб қоии бўйниға.

Бегуноҳ ишқ аҳлиға тийғи жафо сургум десанғ,
Билки, мендин ўзға тутмас кимса они бўйниға.

Ҳажридин ғар юз қилич бўйнумға урдунғ, эй сипехр,
Сарбасар қилдим кўлум етған замоне бўйниға.

Қотилимни кимса билмай, захм еб ўлдум, валеқ,
Мен билурменким, эрур қоним фалони бўйниға.

Тавқ бил жаннат куши бўйниға то мушкин ипак
Тушти таъвиз этғали ҳирзи ямони бўйниға.

Майға эғнимдинки сажжодам ғаравдир, қилди манъ
Гўйиё зоҳид кўра олмас ридони бўйниға.

Ғар Навоий ўлса, ул кофир диёриға чекинғ,
Боғлабон судрарда зуннори фанони бўйниға.

651

Яна не ўт эдиким, тушти хонумонимға,
Яна не шуъла эдиким, туташти жонимға.

Яна не барк эдиким, тушғач ўртади хасдек
Бир ўт шарорасидин жисми нотавонимға.

Яна не новаки мужғон эдики, қатлим учун
Тикилди кўнғлума, яъники кирди қонимға.

Яна ичимға мағар ишқ солди ўтки, чиқар
Шарарлари қотилиб оҳ ила фиғонимға.

Бало ўти ёнадур тўш-тўшимдин, эй носих,
Эшит насихату зинҳор келма ёнимға.

Сариғ юзумни қизил қилмади висол майи,
Бу гулшан ичра баҳор ўлмади хазонимға.

Навоий итти қўюб ёдғор хаста кўнгул
Дедики, еткурунғ албатта дилситонимға.

652

Мени ғадой қачон еттим эрса шоҳимға,
Юзумни ерға қўюб шукр дей илоҳимға.

Кўрушмағимға ағар бўлса мултафит, бўлғай
Висол тўбийи жаннат била ғиёҳимға.

Гунаҳ йироқлиғим эрди, чу лутф мазҳарисен,
Иноят айлағилу боқмағил гуноҳимға.

Деди, сафарда сутун бирла борғоҳимдур,
Кишики, боқти фалак бирла дуди оҳимға.

Баҳо туғанларим ўлмиш висол учун, ҳайҳот,
Киши бу тухфани сотқайму ул дароҳимға?

Бузулди кўзу кўнгулдин ишим, мағар тушғай
Бир аҳли дил кўзи бу ҳолати табоҳимға.

Навоийе, яна ғар ёр юзин кўрсам,
Мутиъу кул бўлайин бахт, екхоҳимға.

653

Кўнғлума андуҳ елидин ғуборедур яна,

Гўйи они кўзгогон чобуксуворедур яна.

То не гуллар очқай охир ишк айлаб чок-чок,
Гунчадек кўнглумда буким хор-хоредур яна.

Оҳ дудин сахл туттум, оҳким, ул дуд аро
Сабр уйин куйдургали ҳар ён шароредур яна.

То лабинг ушшоқдин жон олмоқ этти ихтиёр,
Жон берурга ҳар тараф беихтиёредур яна.

Тонг елидин бўлди гўё сунбулунг ошуфтаким,
Ҳар қаён боқсам паришон рўзгоредур яна.

Ерга сочқон тер фано даштида солик жабҳаси
Гавҳари мақсуддин ҳар дам нисоредур яна.

Рафъ ўлуб эрди Навоийнинг жунуни, эй пари,
Та санга тушмиш кўзи, мажнуншиоредур яна.

654

Оразинг холи недин қилди мени девона,
Кушни сайд этмади чун суда кўрунган дона.

Кириб оқ уй аро жонлар қушинн куйдурдунг,
Гарчи фонусда шамъ ўртамади парвона.

Тийрборони гаминг бузди кўнгул масканини,
Бизинг уй бўлди ёгин касратидин вайрона.

Ҳажр заъфидин ўлубмен танимасдек, не ажаб,
Ошнолар манга бўлдилар эса бегона.

Бузди ул шўхи қадахнўш салоҳим уйини,
Манга мундин нари манзил бас эрур майхона.

Соқиё, тўлғуча паймона ерим майкададур,
Мени маст этгали кўп яхшидурур паймона.

Журм эса ёр бошим узра етиб ўлмаганим,
Эй Навоий, мени ўлтурмак эрур журмона.

655

Кўрадурменки борур ёру қолурмен мени гумрах,
Бора олмон, тура олмон, не қотик ҳолат эрур, ваҳ?!

Ҳажридин жонима юз бийм, қолайин деса ондин,
Хўйидин кўнглума минг ваҳм, бўлайин деса ҳамрах.

Кўюнғ уммеди, юзунг ҳасрати бирла агар ўлсам,
Ёвумай равзага, валлоҳ, тиламай ҳурни, биллах.

Майга машғул ўлубон ҳажрни амдо унутурмен,
Бузулур зор кўнгул кирди эса ёдима ногах.

Ақл таклиф қилур кўнглумаким, тарки жунун қил,
Телбадин ким бу тамаъ тутқай агар бўлмаса аблах?

Шоҳу сойилга насиб ар кўпу оздур, не тафовут,
Тенг насиб ўлди чу туфрокқа агар сойил, агар шаҳ.

Ёр гофиллигидин зулфида жон берди Навоий,
Сайд ўлар домда сайёд агар бўлмаса огах,

656

Ваҳки, бир бадмеҳр ўқи жонимга паррондур яна,
Тийра кўнглум кулбасининг шамъи пайкондур яна.

Бир пари ишкида жоннинг нукта бирла нунидек,
Нотавон жонимда наълу доғ пинҳондур яна.

Баски пайконинг йигилди, йиқти тан кошонасин,
Бу бино сув қасратидин, ваҳки, вайрондур яна.

Танга жузв ўлди ўқунг ул навъким, ондин они
Олмоқ анбурлар била тортиб не имкондур яна?

Эйки, кўнглумни дединг мажруҳ эмастур ишқдин,
Кўрмадинг, оёки, мужгоним аро кондур яна.

Чикмишам муг кўйидин сархуш, ёшун, эй чархким,
Ер била тенг қилмогинг оллимда осондур яна.

Дашт аро Мажнунни кўрганлар Навоийни кўруб
Қилдилар ҳайратки, не гули биёбондур яна?!

657

Танимда заъфдурур то иситмиш ул дилхоҳ,
Куёш хароратидин, не ажаб, қуруса гиёҳ.

Анинг ниҳол қади титрабон терак янглиг,
Мен эврлуб бошига, тортибон сабодек оҳ.

Танини ғунча киби тўнга чирмабон қат-қат,
Валек талфасадин гулдек очилиб гаҳ-гоҳ.

Гулобхонадаги гул киби сўлуб жисми,
Қилиб гулоб киби тернинг ўртасида шиноҳ.

Ётиб кўзи киби гулгун харир уза бемор,
Валек мендек этиб сиххат аҳлини гумроҳ.

Демонки, шарбат учун яхшидур чучук жоним,
Яраса садқа учун қилгасиз мени огоҳ.

Навойиё, дема невчун танинг заиф ўлмиш,
Танимдд заъфдурур то иситмиш ул дилхоҳ.

658

Ҳайҳотким, бирав гамидий зормен яна,
Фарёдким, балога гирифтормен яна.

Эй муддаики, орим эди таъну сўкмакинг,
Фориг дегилки, ҳар не десанг бормен яна.

Дафъ ўлмиш эрди нўши лабингдин малолатим,
Лутф айла, эй табибки, бемормен яна.

Ҳар кеча бир қуёш гамида гусса тошидин
Боштин-аёқ сипехрдек афгормен яна.

Сўфийи ақл савмаасин, шукрким, бузуб,
Дорул-фанойи ишкда хаммормен яна.

Огзим қуруб, дамим тутулуб, секририм не тонг,
Ким телба чобукумга жилавдормен яна.

Ақл итти, хуш кетти, кўнгул куйди, чиқти жон,
Шукр эт, Навойиёки, сабукбормен яна.

659

Ҳар гулки очибдур май ул орази дилжўда,
Гулларму экин суда, гул аксиму кўзгуда?

Кўзгуда юзунг акси гар яхши назар қилсанг,
Бор уйла биайниҳким кун акси тушар суда.

Ноз уйкусида ул кўз ошуби жаҳон ичра,

Уйгонса кўзунг нетгай олам бузуб уйқуда.

Оллимга юзунг келгач, ҳусн аҳлини кўрмасмен,
Кўз англамас ашённи бўлгач қуёш ўтруда.

Гар шаҳрни тарк айлаб, сахрога қўюбмен юз,
Маъзур эрурменким, моҳим эрур ўрдуда.

Олам иши сар-тосар гам ерга гари қилмас,
Соқий, тутубон жоме, қўйма мени қайғуда.

Васл истасанг, ўл фоний андоқки Навоийким,
Ҳар ишки мунунг гайри, бордур бори беҳуда.

660

Яна ҳар дам ишим сочмоқдурур кўз боғидин лола,
Ки бўлмиш лоладек қонлиг кўнгул паргола-паргола.

Кўзунгдур фитнаву афсун саводидин қаро наргис,
Юзумдур меҳнату идбор доғидин сариг лола.

Умидим мазрабин дедим кўкартай ашқдин, ваҳким,
Совуг охимдин ўлди ул экинга бу ёгин жола.

Шафақ ичра эмас анжумки, гардун жавфида оҳим
Ҳарорат онча кўргуздики эрни бўлди табхола.

Маразлик захми кўп тандин паёпай кўнглум афғони,
Бузугдин уйлардурким чугз қилгай дам-бадам нола.

Деб эрдинг, жон берай ўлсанг, етишти ул маҳал, ваҳким,
Гадо султонга нетгай жуз гадолиг ўтса ҳам ҳола.

Навоий даҳрнинг кун юзи, тун сочига майл этма,
Ки охир умр нақдин мухтал айлар ушбу мухтола.

661

Тийралик хаттинг саводидин лаби хандон уза,
Хизр солди соя гўё чашмайи ҳайвон уза.

То ҳазин кўнглумни лаълинг ҳасрати қон айламиш,
Анда холинг нақши ўлтургон чибиндур қон уза.

Жону кўнглум ноласидин икки ҳақгў қуш киби
Кеча ул ой кўйида афгон эрур афгон уза.

Тойири меҳнат бузуг кўнглумда қўймиш ошён,
Чугз андоқким нишиман айлагай вайрон уза.

Эй мусулмонлар, етинг фарёдимаким, кофире
Жону кўнглум олди, эмди сўз борур имон уза.

Чарх токидин топар кун шамсаси ҳар кун завол,
Зарварақдин шамса чекмак не осиг айвон уза?!

Эй Навоий, то деди дардим юкин кўнглунгга қўй,
Кўнглум узра қўйдум ул юкнию миннат жон уза.

662

Нилдин ҳар ён алиф ул маҳжабин рухсорида,
Бир ниҳоли сарв эрур гўё Ирам гулзорида.

Ишк султони сиёсат айлади ушшокни,
Халқ жисмидур, сомон эрмас бало деворида.

Тоза догедур фигоним ўтидин бўйнулдаги
Ҳар мудаввар шакл шингарфий жунун туморида.

Тавқлар бўлмиш жели тортарга имон аҳлини,
Ҳалқалар занжири зулфунг риштаси зуннорида.

Телбалик тоги танимдур, бош уза жўлида соч,
Ҳар бири бир нотавон Мажнун жунун кўхсорида.

Тушса юз дастор бошдин, бош эгиндин, ваҳ, не тонг,
Ким эрур гулранг май бошида, гул дасторида.

Бору йўқин тенг кўрармен зарраву хуршиднинг,
Йўқ огиз бирла жаҳоноро жамолинг борида.

Шамъ ила май ахтарига бер саботу сайрким,
Меҳр фаҳм ўлмас фалакнинг собиту сайёрида.

Эй Навоий, зор жисминг нола килмас заъфдин,
Уйлаким суст ўлса, ун бўлмас муганний торида.

663

Ваъда айлаб васл, жисми нотавоним ўртама,
Келмагунгдур, интизор ўтига жоним ўртама.

Ишк ўтининг ўртари бастур, яна жоним аро
Доги ҳижрон ҳар дам, эй номехрибоним, ўртама

Жонни олдинг, солма охир нотавон жисмимга ўрт,
Нақд чун ягмога борди, хонумоним ўртама.

Новакингнинг касратидинким, найистондур кўнгул,
Ўт олиб кирма қамишқа, найситоним ўртама.

Жонима ўт солди ишкинг, бал жаҳоним ўртади,
Раҳм этиб, мундин нари жону жаҳоним ўртама.

Ҳар нафас куйдурма бир ўт бирла, эй гардун, мени,
Куйдурурга ҳар дам айлаб имтиҳоним ўртама.

Қилма нисбат хўблар бирла Навоийдек мени,
Тухмат айлаб ҳар замон, эй бадгумоним, ўртама.

664

Кўнгул кушидур онинг зулфи тобдори била
Чибинки, боғлиг эрур анкабут тори била.

Сипанди офат эмас, лолазори офат эрур,
Юзинда ҳар сари хол оташин узори била.

Магарки зулфида ишқ аҳлининг кўнгуллари дур,
Не дудким, нафасимдин чиқар шарори била.

Ниҳоли васл онингдек қурубтурурки, ани
Кўкарта олмади кўз иккй жўйбори била.

Сипеҳр эмин эмас манжаники оҳимдин
Ўн икки буржлук ушбу бийик ҳисори била.

Муваффақ ўлмаса, тавфиқ ила эмас мумкин
Ўз ихтиёрини кўймоқ ўз ихтиёри била.

Чурук сўнгақларим ўлмиш қуюн аро хошок,
Бошингга эвруладургон таним ғубори била.

665

Фалақдин яхшилик етгай дебон кўнглунгни шод этма,
Ямонлигим етар, холо унут, ўтганни ёд этма.

Замона аҳлига гар юз қуёшча кўргузубсен меҳр,
Вафо зинҳорким бир зарра чоғлиг иътимод этма.

Нужуму чарх деб ўкма гадонинг баҳъялик шолин,

Тутунни чарху учқунларни анжум эътиқод этма.

Фано аҳли аёги туфроги шарҳин ёзар бўлсанг,
Қарогимни ҳал айла, эй рафик, ўзга мидод этма.

Мидод этган қарогимни қилибон кирпигим хома,
Кўзумнинг пардасидин ўзга когазга савод этма.

Қилиб солих амал касби шиорингни салоҳ этгил,
Вале фосид хаёлинг бирла ҳар дам бир фасод этма.

Чу билдинг, ризк эрур мақсум, чекма дўстдин миннат,
Қазодин хориж эрмас иш, адуга инқиёд этма.

Тиларсен фақр даштин қатъ қилгайсен эранлардек,
Багир сув қил, юрак парғоласидин ўзга зод этма.

Навоий, истасанг укбо муродин номурод ўлгил,
Агар дунё муроди йўқтур ўзни номурод этма.

666

Ҳар ойки, гайрима бир зарра меҳри фош ўлса,
Онинг сори боқа олмон, агар қуёш ўлса.

Кўзумда ашқдек ул тифл парвариш топмиш,
Назар ҳақини керак билса неча ёш ўлса.

Висол умидига ўзни яқин солур ошиқ,
Фирокдин неча жонида давр бош ўлса.

Не тонг, фигони багирдин харошлиқ чикмоқ,
Бировки багрида гам чангидин харош ўлса.

Баҳорим ўлди чу гулчеҳра шўхлар, не ажаб,
Ёгар нима бошима жолавор тош ўлса.

Хуш улки, тоғ этагин тутса халқдин қочибон,
Узалса, остида хора анга фарош ўлса.

Деманг, Навоий, агар бўлса ёр қатлинг этар,
Неким муродидурур – уйла қилса, кош ўлса.

667

Дардини жисмим аро асрай дебон тадбир ила
Тоза доғ эрмас, ўқи захмин тутубмен қир ила.

Токи шамъи анжумандур моҳи шабгардим менинг,
Кўк шабистонидин ой ҳар тун кочар шабгир ила.

Зулфи ичра зор жисмим ҳолатин қилсанг рақам,
Эй муҳаррир, зарҳал этгайсен каро таҳрир ила.

Ҳаддинг эрмастур менинг ишким дебон ёзгурмаким,
Мен ҳам англармен, вале не чорадур тақдир ила?

Ул пари зулфи саводин ёзгали бўлмиш давог
Уйла савдойийки, асрарлар ани занжир ила.

Қабр аро айланг юзумни чум қароким ухмр ўтуб,
Дўст кўйи азми қилдим юз туман тақсир ила.

Ишк шаръида Навоий қатл ила топсанг халос,
Билки, ўлмақдин қутулгондекдурур таъзир ила.

668

Илгин ул гулранг этибдур лола яфроги била,
Кафларин барги била, тирноглари доғи била.

Риштаи зулфи ҳаёлидин ҳаво қилган кўнгул
Бир қушедурким, қочибдур гўйиё боғи била.

Решалар кўксумда кўр, Фарҳод баҳсин кўйким, ул
Қозмади мендек бало тоғини тирноғи била.

Шамъ ҳамдардимдурур хижрон туниким, мен киби
Ҳажр ўтида қоврулул ул доғи ўз ёғи била.

Оташин лаълинг шаҳиди қабридин гулгун ғубор,
Ким кўпар, ўттур эмас қон ранги туфроғи била.

Бемаҳал гулбонг ила ёлқитма, булбул, элниким,
Даҳр боғи гуллари хуштур вале чоғи била.

Лола эрмас, урди ўт гулшанга бир гул ҳажридин
Ўртаниб ҳар дам Навоий нола қилмоғи била.

669

Эй сабо, ҳолимни арз эт гулруҳи таннозима,
Эгма қаддимнинг саломин айт сарвинозима.

Айт кўптин кўп гам, оздин оз ашким шарҳини,
Дарду сабрим нақди садқанг, бокма кўпу озима.

Чунки ўлгум, ёшурун ишким аён кил, шаммае
Воқиф этма лек ишқ аҳлин бу махфий розима.

Новакандозимки, элни йиқти кўп андозадин,
Ваҳки, эмди тортмиш новак менинғ андозима.

Ул кабутарға фидо жонимки, шавқум номасин
Қилса таслим элтибон шўхи кабутарбозима.

Чанғдек ғам базмида қаддим хам ўлди, эй рафиқ,
Ашқ ҳар торидин ортар нолае бу созима.

Эй Навоий, ишқ аро қочма балодин зинҳор,
Чунки ошиққа балокашлик келибтур лозима.

670

Эрур кўнгулда сафо ишқ тоза доғи била,
Нечукки кўзда ёруғлук эрур қароғи била.

Фироқ шоми ёнғилмас ўқунғ кўнгул йўлини,
Ки борур ул сори пайконидин чароғи била.

Эрур сукуту фано ишқ лозими булбул,
Не воқиф онча фиғону улуғ димоғи била.

Ул ўтки ўртади парвонани, ҳамул ўтдин
Кўрунғки қовруладур шамъ доғи ёғи била.

Шаҳу улус ғамию жоми Жам, хушо улким,
Синқ сафол ила дурд ичғай ўз фароғи била.

Хумор аро тиладим соқию қадах, юз шукр,
Ки улки мен тиладим, келди ўз аёғи била.

Қучарға сарв ниҳоли бири қадинғдек эмас,
Ағар кетурса ани боғбон қучоғи била.

671

Мен масти ғарқи бодамен, аксим эмас май ичра, ваҳ,
Соқийға бовар бўлмаса беҳудлуғум бастур гувах.

Тақво ридоси бирлаким масжидға бордим дайрдин,
Эй муғбача, ийнак ридо бўйнумда ғар килдим гунаҳ.

Келдим қочиб ғам хайлидин майхонаға, эй пири дайр,

Тенгри паноҳинг гар манга хум кейнида берсанг панаҳ.

Дайр ичра сархуш мугбача дилимни торож айлади,
Айб этмангиз гар келмаса ёдимга шайху хонақаҳ.

Наззорадин хуш аҳлининг дастори тушмак не ажаб,
Мундогки сархуш секритур ҳар ён саманд ул кажкулах.

Тасбиҳни май раҳни қил, ҳар донага майл этмагил,
Гар истасанг кўнглунг қушин сайд этмагай бу домгаҳ.

Май тулгининг ҳар пашшаси пиледурур хартумлук,
Дафъ этгали дайр аҳлига гар чекса дарду гам сипаҳ.

Юз бирла гар дайри фано йўлин супурсам, важҳи бор,
Ким дайр пири оллида бу навъ ўлубмен рўбараҳ.

Гулхан аро остингда кул, урён бошингда ишқ ўти,
Бу навъ тахту тож ила сенсен Навоий подшаҳ.

672

Очиб кўксум шикофин, айладим кўнглумни наззора,
Эрур юз пораву гам тийгидин ҳар пора юз пора.

Таним меҳнат сипеҳри, анда, ваҳ, паиконингу ашким
Кўнгулга ғусса еткурмакка собит бирла сайёра.

Манга бедардлик дард эрди, ваҳким, ҳажрингдин
Чу менда бўлди дард, эмди эрур бечоралик чора.

Утарсен ўйнай-ўйнай, мен гадойи хаста йўл узра,
Қолурмен бир қиё боқмоқ учун ёлбора-ёлбора.

Кўнгул-саргашталиқдин бўлди йўқ огзинг киби, гўё
Ани чарх айлагандур гунча йўнмоглиққа инкора.

Улумдин ҳажр душвор ўлмаса дард аҳлига, невчун
Ажал Мажнунни асраб, айлагай Лайлини оввора?

Навоий кўксини чок этти ҳажр андоққи, фаҳм этгай
Тахайюл ҳайъатин кўнгул аро ким қилса наззора.

673

Фироқинг тийгидинким хаста жисмим бўлди юз пора
Эрур ҳар пора бир кўз қилгали ҳолимни наззора.

Ғуборим жисми хижрон даштида саргашта ошикнинг,
Қуюндек ҳар қаёнким мойил ўлди, бўлди оввора.

Не тош урён танимга урди, кўксум чокига солдим,
Мени бедил кўнгул касб эттим они кўнглидек хора.

Олиб юз пора кўнглум итларингга айладинг қисмат,
Итингмен, айб эмас, жоно, манга ҳам тегса бир пора.

Танимни ишқ асири айладинг, манъ этма оҳимни,
Чу қил ўт ичра тушти дуд бўлмоқтин эмас чора.

Малак таслими шайтон кибридекдур, буки ақл ўзин
Қилиб маъмури амр, истар аморат нафс аммора.

Навоий бода ютқон кўрса қон ютқон гумон айлар,
Сув ичганни май ичган согинур, ким бўлса майхора.

674

Чаманда сарв ё гул чун сабодин тебранур ногаҳ,
Согиниб сарви гулрўюм келур, афгон чекармен, ваҳ.

Бошимни олмагаймен саждаи шукр айлаю ердин,
Агар сарви хиромонимга бўлсам соядек ҳамрах.

Ўзум ҳам эрмон ўз ҳолимдин огаҳ то ани кўрдум,
Йўқ улким, эрмас аҳволимдин ул номехрибон огаҳ.

Юз олмоқ сарв бирла гул аёгидинки, ваҳ, йўқтур
Анинг қадду юзига бог аро бу иккидин ашбах.

Заноҳдонингда хай эрмаски, оби зиндагонийдур,
Ки ҳайвон чашмасининг остида воқийдурур ул чаҳ.

Юзунг васфини юз таҳ сафҳага ёзсам тамом ўлмас,
Ки бўлгай сафҳайи хуршидча ул сафҳадин ҳар таҳ.

Жунунум манъ қилдинг ул пари ишкида, эй зоҳид,
Киши девона бўлса яхшироқ юз қатлаким, аблах.

Тажаммул рахшидин, эй шаҳ, гадога қилма истигно,
Чу боглар рахт бу дайри фанодин гар гадо, гар шаҳ.

Навоий, кўп дема гам хайлидин майхона маъмандур,
Азимат қилсанг ул дорул-амонга фи амонуллоҳ.

675

Хуш улким, бор эди илгимда печон сунбулунг гаҳ-гаҳ,
Тутунлар чирмашур бошимга они чун согинсам, ваҳ.

Юзунгдур поклик меҳри, кўзумдур ростлик айни,
Анингдек юзга мундог кўздин ўзга кўз маозаллах.

Кўнгул парголасидур ҳар тараф ишқингдин ўртанган,
Шарарларким чиқар оҳим ўти дуди била ҳамрах.

Тушумда лаблию рухсоридур, уйготманг мени, гар худ
Масиҳо бирла Юсуф бошим узра етсалар ногаҳ.

Учуб руҳум куши ҳар дам ҳаво айлар занахдонин,
Анингдек қуш масалликким нишиман килмиш ўлгай чаҳ,

Муҳаббат кўйида буким гадо шахни килур ошиқ,
Бияйних бор анингдекким гадони ошиқ этгай шах.

Қазойи момазо чун фавти ҳол айлар зиҳи ҳасрат,
Муваффақ улки аввалдин бўлур ўз вақтидин огаҳ.

Қалам ёзгон балодин муҳтариз бўлгой зиҳи нодон,
Муқаррар бўлмагон рўзий талаб қилгон зиҳи аблах.

Навоий, дафтари ҳажринг ёзиб, кўз тўкти хунобин,
Чу очсанг сафҳа-сафҳа, кўргасен қон ўтганин таҳ-тах.

676

Ваҳки, келтурдунг фироқингдин балолар бошима,
Ул балолардинки кочтим, келди олар бошима.

Заҳм агар бўлса бошимнинг ҳар туки сойи, не тонг?
Мунча тошким ёгдурурлар дилраболар бошима.

Сарвқадларнинг таманноси бошимдин чиқмагай,
Қаҳр этиб, эй шайх, синдурсанг асолар бошима.

Кўрмайин кўзлар қачон келди бошимга юз бало,
Кўр, нелар келтурди бу юзи қаролар бошима!

Ишқ аро гаҳ-гаҳки эл пандига бош индурмадим,
Келди турлук-турлук ондин можаролар бошима.

Муддаолар бошима тушгунча ҳар дам аклдин,
Келса хушроқ ишқ тийгидин яролар бошима.

Кўйида ўлди Навоий, қочти ондин итлари,
Йўқ эди ўлганда ёру ошнолар бошима.

677

Сокиё, талх ўлди айшим ҳажр бедоди била,
Тут ачиг майким, ичай Мирзо Чучук ёди била.

Сипқориб, жоми сипехр ақдохин айлай рез-рез,
Неча чеккаймен забунлуг чарх бедоди била?

Зухд кўнглум кўзгусин қилмиш мукаддар, эй ҳариф.
Синдурурмен тавба пири ишқ иршоди била.

Бевафолиг гар будурким хилди ул шўх, эй кўнгул,
Сирфа қилмас ошнолиг Одам авлоди била.

Ваҳки, синди нахли уммедим, хушо ул богбон,
Ким эрур хушҳол бир навраста шамшоди била.

Чун ҳудий Лайли кулогин ёлқитур, Мажнун, не суд
Тогни гар келтурур афгонға фарёди била?!

Эй Навоий, ишқ сахросида худ кўйдунг кадам,
То нечук лошгойсен ул поёни йўқ водий била.

678

Бўлсам ул қотил шаҳиди ҳасрату ҳирмон била,
Бир қилич тортинг мазорим лавҳи узра қон била.

Бир фатила англагил марҳам била ул шўхдин,
Жонга ҳар момуққи чирмангон келур пайкон била.

Чексалар тандин ўқин чун ул чиқар, жон ҳам чиқар,
Уйдин эл чиққан киби таъзим учун меҳмон била.

Қоши гар кўнглумда куймак боисидур, айб эмас,
Ёй агар бўлса бўлур ўт барги ҳам қурбон била.

Ишқ даштининг самумидин дегай бўлмиш қуюн,
Ҳажр ўтин боштин-аёқ кўрган бу саргардон била.

Дўзах аҳли, гам емангким, дўст раҳми келгудек
Келгум ул ён оҳу ашкимдин ажаб тўфон била.

Эй Навоий, итларига тўъма дарбойист ўлуб,
Ёр агар истар, кўнгул тайлим қилгил жон била.

679

Сочиб сиришк, югурсам кошинг хаёли била,
Сипехр менча эмас кавкабу хилоли била.

Кўзунгки мардум ила жон олур, эрур шўхе,
Ки сайд айлагай элдин кўнгулни холи била.

Кўнгулда кадду узоринг хаёлин эттим накш,
Бу богни безадим сарву гул ниҳоли била.

Улусни жавр ила хусн аҳли ўлтурур, лекин
Далок этар мени ул сарв иътидоли била.

Эмас ясангали гар солмас илгидин кўзгу,
Ки бўлди кўргали дармонда ўз жамоли била.

Хирад кўнгул сипаҳин тўктатай деди, ваҳким,
Бузулди кирпиги хайлин кўруб ясоли била.

Куёш сени кўруб андог уялди ўз юзидин,
Ки ерга кирди тура олмай инфилоли била.

Хазон каминдадур, эй булбул, ўлмагил гофил,
Дамеки даст берур айш гул висоли била.

Мукаддар этса кўнгул шишасини зуҳд, не гам,
Навойиё, келу югил қадах зилоли била.

680

Зиҳи ҳар лаҳни булбул савтининг зотингга исботи,
Жаҳон богида ҳар гул яфроги хуснунгга миръоти.

Вужуди зарранинг мумкин эмас то собит ўлмас меҳр,
Не ҳожат зарра хайлидин куёш зотига исботи?

Бўлуб зотингда ожиз ҳар сифат ичинда мавсуфи,
Онингдекким қила олмай сифотинг шарҳини зоти.

Хирад зотингни ташбиҳ этгали ҳар фикрким айлаб,
Такаллум анда йўл топмай магар хайҳот-хайхоти.

Не қаҳринг захридин эмин бўлуб ҳар сокини масжид,
Не лутфунг бодасидин ноумид аҳли хароботи.

Не зарра бўлса макбулунг куёшднн зарра қилгондек,
Куёш ул заррадин айлаб шараф бирла мубоҳоти.

Навоий зикри отингдур, умиди улки, кутқорсанг,
Ани от истамакдин, балки андинким бўлур оти.

681

Эй, юзунг устида тер гулбарг узра шабнаме,
Лек ҳар бир қатрадин бўлуб гулистон оламе.

Қатрадин олам гулистон бўлмоги тонг йўкки, бор
Баҳри раҳмат оразинг богига тушган шабнаме.

Гул недин ер тутти эл бошида солу меҳрдек,
Топмагон бўлса риёзингнинг шамимидин шаме.

Кўкка чун элтиб, малак рахшинг ғуборин топмайин,
Зухра андоқ сурмае, Кайвон анингдек парчаме.

Йўқ ажаб, отингга гар мукри нубувват бўлса хатм,
Ким нубувват ҳалқасида йўқ сенингдек хотама.

Сочкай эрди чашмайи хуршиддин хайвон суви,
Ҳамдаминг бўлса эди Исойи Рухуллоҳ даме.

Чун Навоий наътинг айтурга тилар бўлгай алам,
Не ажаб, гар бўлса бот олимлар ичра аъламе.

682

Чун илик бермаски ўпсам, ул ситамкор илгини,
Бир киши илгин ўпайким, ўпкай ул ёр илгини.

Чун аёги туфрогин ўпкунча топмон эътибор,
Сунса ҳам ногаҳ, ўпарга не ҳадим бор, илгини?

Жон сотармен хоки пойингга, нединким аҳли байъ
Туттурурлар сотқучи бирла харидор илгини.

Зулфидин, тонг йўқ, Калимуллоҳдек этса аждаҳо,
Ким яди байзодин айлабдур намудор илгини.

Сўргали келса Масиҳим бошима доманкашон,
Ул этакдин ким ола олгай бу бемор илгини?

Доғу кондин борур ул кўлким очилмиш лолазор,
Ҳажринг айёмида чексанг ошики зор илгини.

Эй Навоий, билки, ҳижрон даштидин бўлмас халос,
Сайр аро матлуб агар тутмас талабгор илгини.

683

Жилваму айлар қизил тўн бирла ҳар ён ул пари,
Ё магарким лолазор ичра кезар кабки дарий?

Телбалар қатли қизил қилмиш либосин, оҳким,
Бир йўли девоналар қонига кирмиш ул пари.

Хулласин хуноблиг жон риштасидин қилди чарх,
Бўлди жонлар жони, ваҳ-ваҳ, ул париваш пайкари,

Оразинг нақшимудур қонлиг кўнгулда жилвагар,
Ё шафақдин бўлди толиъ офтоби ховарий.

Ич шафақгун майки, гардун котиледурким, эрур
Янги ой бирла шафақ тигу либоси аҳмарий.

Қон уза кўнглум юзунг шавқидин андог хастадур,
Ким эрур гулгун ҳарир оллида онинг бистари.

Ул пари лаълида жонинг, эй Навоий, бўлди маҳв,
Лаългун кисватда маҳв этгандек ўзни ул пари.

684

Ул куёш оқ уйдаву мен музтарибмен ҳар сари,
Уйлаким фонулдин парвона қолгай ташқари.

Садқаси бўлмақ эрур мақсуд мен саргаштага,
Оқ уйи даврига буқим айланурмен ҳар сари.

Ичкари ул гул тувурлугни кўтармаслар, нетай,
Эй сабо фарроши, бир лутф айлабон ул ён дари.

Парда кетгач, мен заифи зорга осон эрур
Йўлларидин чигнинг солмоқ ўзумни ичкари.

Оқ уй ичра ҳар недур зоҳирдур ул юз тобидин,
Шамъ бўлса уйда, ташқардин бўлур зоҳир бари.

Гар фалак хиргоҳи бўлса пеши хонанг, не осиг,
Умр хайли чунки кундин-кунга келмас илгари.

Эй Навоий, ул маҳи хиргахнишин ҳифзи учун
Кўзунақ эрмаски, ҳар сори тикилмиш кўзлари.

685

Сўзи ҳажринг ичра йўқ бирён кўнгулнинг тоқати,
Бўлмас эрмиш куйган элнинг ўт била кўп улфати.

Ашк тим-тим конидин кулбам безанса, не ажаб,
Ким эрур гул баргидин булбул уйининг зийнати.

Толпинур кул ичра мендек шуъла тортиб, гўйиё,
Ким куёшнинг жисмига ўт ёқти ул юз ҳасрати.

Лаъли серобидин ар хат зоҳир ўлмас, айб эмас,
Хизрнинг ҳайвон суйи ичгандин ўлмиш гайбати.

Ҳар сори махфий туганлик жисм ила мунглуғ кўнгул
Сойиледурким, эрур мамлу дирамдин кисвати.

Эй мусаввир, чекма нозир мендин ўзга зинҳор,
Дафтари ишқим аро ёзилса ул ой сурати.

Мудбире топтуқ Навоийни саломатдин йирок,
Кўрким, ул не навъу не янглиг жаҳонда шуҳрати.

686

Тавсанинг наълидин истармен бошимга афсаре,
Ҳиндудекким бошига товусдин санчар паре.

Оразингда май, май ичра оразинг зоҳир қилур
Гоҳи ахтардин шафақ, гоҳи шафаҳдин ахтаре.

Базми айшин кўкка невчун чекмагай улким, анга
Тутса Рухуллоҳ дами ҳар дам куёшдек согаре.

Маснадим кўргилки, ҳар тун қасри тошу фаршидин
Бошқа хоро муттакодур, танга қоши бистаре.

Ваҳ, не лўливашдур ул қотилки, умда халқнинг
Қонини тўкмакка ҳар бир кирпичидур ништаре.

Оразинг васфи туганмас котиби сунъ айласа
Даҳр бўстонида гул яфроғларидин дафтаре.

Эй Навоий, сарвдек озод бўл гар истасанг,
Гул масаллик шоҳиде, булбул киби хунёгаре.

687

Интизоридин ул ойнинг кўзки солдим ҳар сари,
Кўз юмуб-очкунча ўтти қон ёшим андин нари.

Ёлиниб ул кўй ити бирла борурмен кўйига,
Ваҳки, ул кўй ичра бормен мен кейин, ит илгари.

Дарду гам турмиш ясовулдек кўнгул чоки аро
Кўймамоққа келса ҳушу сабр хайли ичкари.

Кўрмасангким ўтни сув тез айлагай, бир-бир курур
Кўнглум ичра қатра-қатра сув киби пайконлари.

Лаб аро огзинг чучук тил бирла гўё англасам,
Шаҳдлик неши била гул баргини тешмиш ари.

Зоҳиду ҳар лаҳза ўлмак хонақаҳ фикридаким,
То тирикмен чикмагум дайри фанодин мен бари.

Эй Навоий, дема ҳар дамким қадахни қуй тўла,
Майни охир қуйса худ бўлжас қадахдин ташқари.

688

Давлат тонги юзию сочи тонг қаронғуси,
Масти сабуҳ кўзларин элтиб тонг уйқуси.

Булбул пари эмас, кул эрур бергали жило
Ҳар барги гулки, елдин эрур тийра кўзгуси.

Гулзор даҳр шубъадасин гўйи англамиш,
Ичинда заъфарондин эмас ғунча кулгуси.

Бошимни юкори кила олмон бинафшадек,
Кўнглумга чунки чирмашур ул турра қайғуси.

Кўз баҳри ичра шиша кийиб мардум этти гавс,
Ёйилди ушбу важҳ ила юз сори инжуси.

Ҳолимга ҳажр базми аро тортсам суруд,
Бор мадди навҳи телба кўнгулнинг аёлғуси.

Қатлимга мужда бердию ўлтурди интизор,
Бир умрдин сўнг элга йигит ваъда бергуси.

689

Ҳушсиз жонким, ёшурмиш жисми гампарвард ани,

Мутлақ ул девонадекдурким ёпибтур гард ани.

Йиглайин фориғ дебон ваъз ичра айлармен мақом,
Ўз фиғонидин согинур воизи дамсард ани.

Билгай ул овора саргардонлигим кайфиятин,
Ким чиқармиш бўлгай элдин бир де олмас дард ани.

Ул қуёшни истасанг, жон берки, эрур банди роҳ,
Топмас улким, бўлмагай Исо масаллик фард ани.

Эй Навоий, бир хаданги текса ўлган жисмима,
Ул дам-ўқ жон деб тирилгай жисми гампарвард ани.

690

Жонга чун дермен: «Не эрди чикмогинг кайфияти?»
Дерки: «Боис бўлди жисм ичра маразнинг шиддати».

Жисмдин сўрсамки: «Бу заъфинга не бўлди сабаб?»
Дер: «Анга бўлди сабаб ўтлуқ багирнинг хирқати».

Чун багирдин сўрсам, айтур: «Анда ўт тушди манга,
Ким кўнгулга шуъла солди ишқ барқи офати».

Кўнглумга қилсам газаб, айтурки: «Кўздиндур гунаҳ»
Кўрмайин ул тушмади бизга бу ишнинг тухмати».

Кўзга чун дерменки: «Эй тардомани юзи қаро,
Сендин ўлмиш телба кўнглумнинг балову ваҳшати?!»

Йиглаб айтур кўзки: «Йўқ эрди манга ҳам ихтиёр,
Ким кўрунди ногаҳон ул шўх махваш талъати».

Эй Навоий, барча ўз узрин деди, ўлгунча куй,
Ким санга ишқ ўти-ўқ эрмиш азалнинг қисмати.

691

Зоҳир айлар оҳ ила ашкимни ҳажринг оғуси,
Гўйи мундоқ эснатур охир нафаснинг уйқуси.

Ҳажри бепоеън, тунни муҳлик, жунуним булъяжаб,
Субҳ гўё мотамим тутмишки, келмас кулгуси.

Куйдуруб жисмимни бергайсен кулум бирла жило,
Тийра бўлса қон ила қатлимда тигинг кўзгуси.

Мени Мажнундек тутубтур дашт, демангким, бу дашт

Тоғлар эрдикки, хомун килди кўнғлум қайғуси.

Эй кўнгул, оҳ ўқларин ул ғамзанинғ оллиға чек,
Ким ўқ отмоғлиғда сендин туздур онинғ қобуси.

Деманғиз, ошиқ кўзиға не ёруғлуғдур муфид,
Ғам куни дилбар юзи, ҳижрон туни тонғ ёғдуси.

Ҳажр аро тузди Навоий васл мулкин берди ёр,
Андоғ иш қилғонға мундин кам керакмас жулдуси.

692

Ўт солур эл жониға ҳар дам совуғлуғ бирла дай,
Сокиё, синмас ҳаво захри, кетур тарёк, май.

Туз шабистон ичра суҳбатким, ишорат майғадур,
Шамъи кофурийки, ости шуша музлар бирла дай.

Оташин май бирла, эй сокий, кизиткил базмни,
Мутрибо, ул ўтни тез этмакка ол оғзинғға най.

Даҳр мушкин чун ҳаво кофури пинҳон айлади,
Бодайи мушкин кофурий мизож ичмай нетай?

Ичғали ихфо учун тун мушкини истар ҳаким,
Шукр, бу кофур аро ҳам зоҳир эрмас ҳеч шай.

Ул қуёш қор узра чиққач, юзум узра анғламон
Ашк ё кўз оки ҳал бўлуб оқарму, йўкса хай?

Илғида майлик сафол, усрук Навоий қор уза,
Эй фалак, қил жоми Жам бирла тамошо тахти Кай.

693

Бир кун мени ул қотили мажнуншиор ўлтургуси,
Усрук чиқиб, жавлон қилиб, девонавор ўлтургуси.

Ғар заъф ила ожизлиғим кўнғлиға раҳме солса ҳам,
Бошимға етғач секретиб беихтиёр ўлтургуси.

Васли аро ғар ўлтурур, жонимға юз минғ шукр эрур,
Чун қолсам ондин бир замон, ҳижрони зор ўлтургуси.

Ошиқ бўлурда билмадим мен нотаवони хастаким,
Ҳажр ўлса, ғам қуйдургуси; васл ўлса, ёр ўлтургуси.

Майдон аро, эй аҳли дин, кирманг тамошосигаким,
Юз кўрмайин ул кофири чобуксувор ўлтургуси.

Лаълинг закоти май тутуб тиргузмасанг, эй мугбача,
Дайр ичра мен дилхастани ранжи хумор ўлтургуси.

Дерлар Навоий қатлига гул-гул очибтур оразин,
Кўргунча они, войким, бу хор-хор ўлтургуси.

694

Шукрлиллах, эй кўнгулким, рафъ ўлуб ҳижрон туни,
Ул куёш юзин кўрармен тенгрининг қутлуг куни.

Оташин лаълинг анингдек ўртади оламниким,
Ҳар тараф бир ўт туташкон жондур онинг учкуни.

Меҳрдин рухсора соргоргон сойи саргаштамен,
Зарра саргардонлигин афзун қилур меҳр олтуни.

Бодадин тим-тим қизармиш орази, ваҳ-ваҳ, кўрунг,
Ким ажаб гуллар очибтур ул малоҳат гулбуни.

Шоми ҳижрон меҳнатин шарҳ айлай олмон заъфдин,
Ул қаро босқон кишидекким анинг чикмас уни.

Ахтаредур наҳс ушшоқи бадахтар жонига,
Улки ҳар ён илтирар ҳижрон тунининг шудруни.

Эй Навоий, демаким васлини туш кўргай кўзунг,
Йигламоқ бу эрса, туш кўргай магар кўз уйқуни?!

695

Ғамингдин чун ажал гўр огзида жисмим ниҳон этгай,
Мазорим лавҳн дардинг шарҳини тилдек баён этгай.

Қанотлиқ мўрдек жисмимни уй қилмиш ажал хайли,
Магар ул навъ қушлар бу бузугни ошён этгай.

Юз очқач эгма қаддим заъф қилди, ваҳ, не билдимким,
Куёш васли янги ойимни мундог нотавон этгай.

Огиз бўлди кўнгулга чокию тил анда пайконинг,
Не тонг, бу тил огиз бирла агар муҳлик фигон этгай.

Қиличинг суйини истар қуругон нахлдек қаддим,
Ажаб эрмас, қазо онинг гулин гар арғувон этгай.

Дер эрдим кўйини юй ашк ила эл захми қонидин,
Не билдимким ҳамул эл рашки-ўқ ашкимни қон этгай.

Натижа куймагу ашкидин ўзга топмагай улким,
Бу гулшан шуълаву дудин гулу сунбул гумон этгай.

Тилар юз лахт қон этгай насибин даҳр дехқони,
Қаю булбулниким гул хони узра меҳмон этгай.

Жигаргундур Навоий жисми қон ёшдин, маҳалдурким
Қазо бу навъ лаъл учун фано тогини қон этгай.

696

Кўксумда наъл бўлди хадангинг нишонаси,
Кўксум уйи эрур анинг омочхонаси.

Пайконларингки, тил киби кўнглумдин урди бош,
Гўё бир ўтдур улки, булардур забонаси.

Кўп сўз ясади Лайлию Мажнун сўзида халқ,
Эрмас нечукки хуснунгу ишқим фасонаси.

Деб эрди бир баҳона била сени ўлтурай,
Ўлтурди, ваҳки, ҳар дам анинг бир баҳонаси.

Меҳри рухунгда меҳригияҳ сабзайи хатинг,
Гўёки холинг ўлди ҳамул сабза донаси.

Муг дайри пирининг қулименким, гам этса қасд,
Айлар халос бир тўла жоми мугонаси.

Ишқинг Навоий айлар улусдин ниҳон, вале
Фош айлар элга замзамайи беҳудонаси.

697

Сихҳатим озурда жононимда бўлгай кошки,
Дарди онинг тинмағур жонимда бўлгай кошки.

Нотавон кўргунча бистарда синондек қоматин,
Юз синон бу чашми гирёнимда бўлгай кошки.

Бўлғуча ашки равоним сели ҳар ён жилвагар,
Жилва ул сарви хиромонимда бўлгай кошки.

Ул аёқ озурда бўлғунча бўлуб бошим фидо,

Заҳмати боштин-аёқ жонимда бўлгай кошки.

Кўзума гар кирпигим осийбидин сунмас аёқ,
Барқи офат бу найистонимда бўлгай кошки.

Нолам ул ойга етиб, жон васлидин маҳрум эрур,
Жош доги пайваста афгонимда бўлгай кошки.

Эй Навоий, дема розисенму умрунг истаса,
Юз менинг умрумча султонимда бўлгай кошки.

698

Нечаким, ул ойга мендин меҳрибонроқ йўқ киши,
Яхши то қилсам назар, мендин ямонроқ йўқ киши.

Хасталар жонига ул бемор кўздин новаке
Гар отарсен, билки, мендин нотавонроқ йўқ киши.

Оҳу хунобимни лаҳну бода килмишсен гумон,
Дилраболар ичра сендин бадгумонроқ йўқ киши.

Аҳли ишк озори жонин истабон тишлар лабин,
Мендин ушбу қиссада озурдажонроқ йўқ киши.

Ёр этар эрмиш ватан бехонумонлар кўнглини,
Шукр, мендин кўйида бехонумонроқ йўқ киши.

Хослар васл истагайлар, ваҳки, мен девонадин
Ул пари кўйида беномунишонроқ йўқ киши.

Эй Навоий, хурдаи назмингга ислоҳ истасанг,
Шоҳи Ғозийдин жаҳонда хурдадонроқ йўқ киши

699

Бошимға кош гоҳе етса раҳшин секретиб моҳе,
Супурсам кўзларимга хайфишон рухсоридин гоҳе.

Малоҳат авжи бирла ҳусн бўстонида йўқ равнақ,
Қани у бог аро сарве, қани ул авж уза моҳе?

Дема охирки йўктур ишк савдосида бир бедил,
Они кўргилки, борму ҳусн бозорида дилхоҳе.

Не тонг, афсурдадил бўлсамки, то ҳусн ўти ўчмиштур,
Кўнгулдин доги ҳаргиз чикмамиш бир шуълалик оҳе.

Не бўлгайким, баҳори хусн аро очилса бир гулким,
Тушуб бир барки ишк, ўртансам андоқким бир коҳе.

Кириб ишқу муҳаббат даштига, эй ким, яна ёндинг,
Муҳиқдурсен, нединким тапмадинг бу йўлда ҳамроҳе

Навоий, бор эсанг огаҳ, саломат мулки ҳам хуштур,
Ва лекин раҳбаринг бўлса йўли қатъида огоҳе.

700

Сенсизин базм ичра қат-қат қон кўнгул бетоб эди,
Дам-бадам жоми лаболаб чекканим хуноб эди.

Ҳар муканнад пистаким, базм ичра эрди жилвагар,
Лаълингу огзинг хаёлидин кўнгул бетоб эди.

Базм эди жонбахш май бирла ёруг, ваҳким, манга
Зулмат эрдиким, ҳаётим чашмаси ноёб эди.

Ҳалқайи базм элга қайду, бир мусалсал туррадин
Чеккали ул базмдин жонимда юз куллоб эди.

Етти кўк жавфи тўла гамни азалдин гўйиё
Ишқ жамъ айлаб, менинг жоним учун асроб эди.

Сиймгун галтон сиришкимдурки, ҳоло бўлди қон,
Буки эл шингарф дейдурлар бурун сиймоб эди.

Нўши васл ар етмаса гам йўк, Навоийким, мудом
Ҳажрдин аҳли вафо жомида захри ноб эди,

701

Тилармен музтар этса офати осуда жонимни,
Совурса офият бирла тузулган хонумонимни.

Чиқиб сархуш, чоқиб абраш, қилиб жавлон, олиб майдон,
Вужуд иклимидин маҳв айласа ному нишонимни.

Уруб жонимга неши гам, тузуб қатлим учун марҳам,
Ҳино қилса бало шоҳидлари илгига қонимни.

Фироқ ичра алифдек қаддима гам тогини юклаб,
Ухуд остидаги дол этса жисми нотавонимни.

Жунун кўйида усрук судратиб ратбул-лисон қилса,
Фано авбошига дайр ичра бу рози ниҳонимни.

Юзин айлаб қаро, кейнича солиб ишқ атфолин,
Бари масту маланғ ўйнатса ақли хурдадонимни.

Навоий, не май эрдиким, ичиб оламға фош эттим
Улустин ёшурун йиллар кўнгулда асрағонимни.

702

Неча килки тахайюл бирла бир сурат ниғор айлай,
Анға ошиқ ясаб кўнғлумни умда беқарор айлай?

Неча чирмаштуруб бир зулф савдосин димоғимға,
Узумни аҳли савдодек паришонрўзғор айлай?

Неча бир сарвдек қомат ҳавоси бирла ҳар соат
Жаҳонда оху афғондин қиёмат ошкор айлай?

Неча бир лоларух доғи ғамин истаб таним узра,
Қўюб юз доғ, ани қонлиғ ёшимдин лолазор айлай?

Неча ғам дашти ичра бир пари мехрида соямни
Жунундин бир замон қовуб, ғаҳи андин фирор айлай?

Неча анжум била чарх офатидин чарху анжумдек
Ҳавони оҳим ўтидин тўла дуди шарор айлай?

Эрур бас тийра шоми ишқ, ё раб, хусн шамъин ёқ,
Ки жон бирла кўнгул ўртанмағин парвонавор айлай.

Чу ҳеч иш ихтиёри кимсада йўқтур, қўй, эй зоҳид,
Ки тарки ихтиёр этмакни мен ҳам ихтиёр айлай.

Навоий, бода баҳри бекорониға мени солғил,
Ки ғардун баҳрининғ мавжи балосидин канор айлай.

703

Соқиё, тут бодаким бир лаҳза ўзумдин борай,
Шарт буким, ҳар неча тутсанғ, лаболаб сипқорай.

Бўғзума жоме қуюб, қутқар ғадоликдин мени,
Ваҳ, неча бўғзум чекиб, бир журъа учун ёлборай.

Бир қадах май берсалар, ваҳ, ғояти ифлосдин,
Неча лаъли қийматий топқон ғадодек олдорай.

Тортай ўзумни иваз ким қилса эҳсон бир қадах,

Бу баҳона бирла ўзлукдий ўзумни кутқарай.

Важҳи май жон накдию тан догидур, эй мугбача,
Хилқатим ганжинасин юз қатла гар худ ахтарай.

Жонга етгим ақл васвоси била, тенгри учун,
Сокиё, жомимда афюн эзки, ботроқ телбарай.

Эйки, дебсен гайрдин айру келу чек жоми васл,
Гар бу хилватда Навоий махрам эрмас, қайтарай.

704

Бўлгай эрди юз туман минг ранжу меҳнат кошки,
Бўлмагай эрди балову дарди фурқат кошки.

Елдек айларда ҳаво сайр этгали жисмим хасин,
Ўртагай эрди уруб бир барки офат кошки.

Хосият чун телбараб саҳрога юзланмак эмиш,
Тутмагай эрдим парилар бирла улфат кошки.

Офият кунжин дедим истай, бузулдим бир йўли,
Кўнглум ичра кечмагай эрди бу ният кошки.

Юз гариб аҳвол бекасликда ҳар дам бор эмиш,
Ўтмагай эрди тилимга лафзи гурбат кошки.

Жилва қилғунча тилаб товус янглиг ганжи зеб,
Чугз янглиг тутқай эрдим кунжи узлат кошки.

Ёрдин эл рашкидин бўлдум жудо, бўлгай эди
Илтифотин гайр ила кўрмакка тоқат кошки.

Демаким, жон эт фидо аҳбоб ила топқач висол,
Эй Навоий, умр бергай онча муҳлат кошки.

705

Бугун ақшомга тегру менки кўрмаймен куёшимни,
Не тонг, тўксам фалакдек кеча тонг откунча ёшимни.

Балият тошидин юз пора бўлгон ҳам эрур хушким,
Итингга етмагай заҳмат қилурда тўъма бошимни.

Юзу холинг гамидин бўстонафруз эрур жисмим,
Ки тутмишдур ичимни тухми гам хуноб тошимни.

Ўлук жисмимни кўрган тоза қўйғон доғлар бирла,
Қаро қилғон соғинғай зоғлар ғавғоси лошимни.

Вазифа кўнғлума ҳар кун эрур бир доғ ишқингдин,
Қаноатдин тузубмен бир дирам бирла маошимни.

Қазо тағйир топмас, чунки зўру зорлиғ бирла
Узубмен даҳр халкидин уруш бирла ярошимни.

Навоий, деғасен ғам тоғи қозмиш тешайи Фарҳод,
Кўруб кўксумдағи тирноғ ила қилғон харошимни.

706

Хуштурур гулгун қадах ғирдинда гулбарғи тари,
Хосса байрам аввали бўлғай, доғи гул охири.

Ҳар варақ бир номайи ишратдурур фаҳм айлағил,
Тонг елидин абтар ўлмасдин бурун гул дафтари.

Ғунча худи бирла гул қалқониға етти шикаст,
Бўлғали пайдо сариғ савсарнинг олтун шашпари.

Гул адам шомига юзланған учун занбақ гули
Бор кумиш машғал доғию хурдалардур аҳғари.

Лола қон узра бўёлиб, ўт уза анбар қўюб,
Бор парихон чикмоғон ғойиб чечаклардур пари.

Нилуфар тутмиш сипехр ложувардий ҳайъатин,
Жолалар юзинда андоқким нужуму ахтари.

Ўкса лаълингни Навоий санға хуш келмас, вале
Хуштурур гулгун қадах ғирдинда гулбарғи тари.

707

Севунғил, эй кўнгул, охирки жисминг ичра жон келди,
Қувон, эй жони маҳзунким, ҳаёти жовидон келди.

Сафардин ул пари етти, мени маҳзунни шод этти,
Кўнгулдин эски ғам кетти, тан ичра янғи жон келди.

Хирад, йиғ бу масофинғни, таҳаммул, қўй ғазофинғни,
Вараъ, тарк айла лофинғни, ки ошуби жаҳон келди.

Дамеким андин айрилдим, кўнгулни ҳамраҳи қилдим,
Бугун келди кўнгул, билдим, ким ул номехрибон келди.

Келибтур ёшурун ул шах, мени мажнун эмон огах,
Пари эрмас эса, бас вах, нечук кўздин ниҳон келди?!

Фалак боқти фигонимга, ажал раҳм этти жонимга,
Хазонлиг бўстонимга гули боги жинон келди.

Муганний, бир навое туз, Навоий, нагмае кўргуз,
Аёкчи, томса тут тўккуз, ки Доройи жаҳон келди.

708

Не бир субҳ ул куёш базми аро ичтим тўла жоме,
Не ёттим маст рухсорим аёгига қўюб шоме.

Не бир куш ҳаргиз ул гулшан сори еткурди пайгомим,
Не бир ел ҳаргиз ул гулдин манга еткурди пайгоме.

Ўқунгдин минг тўшуклук кўнглак ичра толпинур жисмим,
Ҳамул куш мисликим они муқайяд айлагай доме.

Нечукким тутмадинг, эй умр, вайроним аро ором,
Ғамингдин тутмади жон ҳам бузуг жисмимда ороме.

Ҳамул кундин сариг чехрамда гулгун ашкдур, эй шайх,
Ки бир зарбафти гулфомий кийиб чиқти гуландоме.

Югурдунг Каъбайи мақсад тилаб кўп, лек тинмайсен,
Чиқарсанг ўзлукунгнинг дайридин ўзни, эрур коме.

Навоий, тонгла хуру софийи кавсардин ортугдур,
Бугун ул мугбача ишқида бўлсанг дурдиошоме.

709

Икки ҳамдамким эрур май базм аро ҳамдамлари,
Топмасун биздин малолат хотири хуррамлари.

Ою кунким базм тузгайлар фалак хиргоҳида,
Заррайи саргаштадин не бўлғусидур гамлари?

Гул била насринки, чеккак бода наргис жомидин,
Зулм эрур воқийки, булбул бўлмагай махрамлари.

Чугздин рам айласа, не айб, дуррожу тазарв,
Хосса бўлса мастлиқдин ўзгача оламлари.

Эй табиб, ўлгумдурур, гўёки ушбу кечадин

Захмлик кўнглумга ўқдек |санчилур марҳамлари.

Эй муганний, бўлма гофилким, забони ҳол ила
Навха айлайдур менинг ҳолимга созинг бамлари.

Кечалар афлок невчун ёш тўкар кийиб каро,
Бўлмаса мискин Навоий ҳолига мотамлари?

710

Юз урма ҳар тараф, эй шўху, зор қилма мени,
Қарор тут нафасе, бекарор қилма мени.

Кўзумни шамъи жамолинг фуруги бирла ёрут,
Тонг откуча кечалар ашкбор қилма мени.

Худой учун яна ҳар сори беҳабар борма,
Фигону нолада беихтиёр қилма мени.

Тараҳхум айлагил, эй ихтиёрсиз нола,
Дамо-дам эл ичида шармсор қилма мени.

Ҳаёт ранжи, ўлум ёди саъб эмиш, соқий,
Бу дайр ичинда даме хушёр қилма мени.

Мен ўзга, Вомику Фарход ўзгадур, эй ишқ,
Танаъум аҳли аро эътибор қилма мени.

Қаёнки борсанг, ўлармен Навоий янглиг зор,
Юз урма ҳар тараф, эй шўху, зор қилма мени.

711

Эй, гули сарви чаманда оразинг шармандаси,
Сарв бу озодлиқ бирла қадингнинг бандаси.

Гар ўғурламайдурур жон нақдини ширин лабинг,
Бас, недур сўрсам табассум бирла шаккар хандаси.

Васлин иста, эй кўнгул, шоядки охир топқасен,
Чун масалдурким, топар ҳар нимани жўяндаси.

Айтур эрмишсенки, ой бир камтарин кулдур манга,
Кўрки, ёри етмиш ойнинг толиъи фархандаси.

Тожи Кайхусрав била мулки Сулаймон истамас,
То Навоий бўлди ул султони олам бандаси.

712

Йўқтур андуху малолат ўтига хас мен киби,
Бедилу бечораву бемору бекас мен киби.

Эйки, Мажнун васфин эттинг, ўлмади ёр оллида,
Мен қилиб юз жон фидо, ул бўлмагай, бас, мен киби.

Дема, парвона куяр мендекки, сўз шамъ узрадур,
Не учунким ул доги гам шоми куймас мен киби.

Турки анжумга дедим, хусн ичра сен ё ул фузун,
Дедиким, бўлгай анга юз банда чаркас мен киби.

Қошларинг ёсига қурбон қилгали йиллар тилаб
Топмагай бир бу кўхан тоқи муқввас мен киби.

Эйки, давр аҳлин вафоси йўк дебон озурдасен,
Ошнолигни алардин сен ҳам эт бас мен киби.

Эй Навоий, ишқ ўтин ҳар ким ёрутмоғ истаса,
Ер юзинда топмагай тутруг учун хас мен киби.

713

Эй, дудогинг шарбатида оби ҳайвон лаззати,
Лаззати бўлгай насибим бўлса лаълинг шарбати.

Кечалар ҳажрингда беҳудмен, менинг ҳолимгадур
Шамънинг гаҳ куймаги, гаҳ ноласи, гаҳ рикқати.

Меҳнати ҳажрингда ишим оҳ ила фарёд эрур,
Оҳ, агар фарёдима етмас висолинг давлати.

Лабларингнинг ҳасрати кўнглумда бўлса, не ажаб,
Шиша бирла боданинг бир-бирига кўптур нисбати.

Оразингга, эй пари, мажнун кўнгулнинг майли бор,
Телба янглигим, анинг ўт бирла бўлгай улфати.

Умр эрур ишқ аҳлига пайки насим, эй богбон,
Басдурур бу муддаога шоҳид онинг суръати.

Юзу холингдин Навоийнинг кўзидур қон аро
Лоладекким, доги бўлмиш кўз қароси ҳайъати.

714

Наргисин гул узраким бемор этар ноз уйкуси,

Мисли шўҳедурки, сушт этгай ани ёз уйқуси.

Кўз очиб беҳудлуғумни кўрмаса, йўқтур ажаб,
Ким манга бахт уйқуси бўлмиш анга ноз уйқуси.

Чархи сойир гўйиё ошиқдурурким, кечалар
Бор анинг ҳам мен киби кўп ашкию оз уйқуси.

Бизни дафъ ўлсун дебон солмиш ўзини уйқуга,
Зарқдин холи эмастур ул фусунсоз уйқуси.

Ҳар тун айлар истимоъ эл қиссасин, ваҳким, келур
Менки ўз холим десам, ул қиссапардоз уйқуси.

Иста комил хизматин гафлатни рафъ айлай десанг,
Бордур ўздин гойиб ўлмоқ зумрайи роз уйқуси.

Эй Навоий, очма гамдин кўзки, сиррим килди фош,
Яхшироқ бедорликдин буйла гаммоз уйқуси.

715

Менинг бахтим юзи гам кожидин ул кун қаро бўлди,
Ки кўнглум ул кўзи-қоши қарога мубтало бўлди.

Қутулмиш эрди ошиқлик балосидин кўнгул, кетмиш
Ул ой кўйига, ёна анга билмон не бало бўлди?!

Қошу қирпикларинг кўнглум уйин қилди камонхона,
Алифлардин ўқу ҳар наъл анга бир ҳалқа ё бўлди.

Бузулгон хаста кўнглумдин ўқин зинҳор чекмангким,
Ул уйга бу сутун, ул нотавонга бу асо бўлди.

Лабингга қайси тил бирла фидо дей хаста жонимни,
Анга жоним фидоким, жони лаълингга фидо бўлди.

Ажаб муҳлик эмасму ишқ дашти, эй мусулмонлар,
Ки бир мўрига ҳар кун тўъма икки аждаҳо бўлди.

Фано истар эсанг, ич дайр пири илгидин жоме,
Нединким хонақаҳ шайхи иши зарқу риё бўлди.

Вужудим фоний айлаб, олди дин бир мугбача, тонг йўк,
Агар зуннор боглаб, масканим дайри фано бўлди.

Навоий, ғуссадин махлас тиларсен, масту беҳуд бўл,
Ки даврон дарду ранжига даво бу бўлди, то бўлди.

716

Тануредур ичим гўё қизитқон ишқ ўти они,
Ёпиштургон кабоб ўрни анга ҳар доғи пинҳони.

Қизил рағлар эмас кўз ичраким, кўз мардумин гамзанг
Анингдек нешлар урдик, оқмиш ҳар тараф қони.

Эрур қаддинг хаёли гаҳ кўнгул, гаҳ кўзда, гўёким,
Будур ул жўйбору богнинг сарви хиромони.

Тариқи ишқ аро кўнглумдадур ҳар дам гами, ул уй
Ажаб йўл узрадурким, ўксумас бир лаҳза меҳмони.

Ғамим шомин ёрутти қаддинг ул юз шуъласи бирла,
Нетар кундузни улким, буйладур шамъи шабистони.

Яна ўтлук кўнгулда оташин лаълинг фироқидин
Қизик ҳар лаългун пайкон эрур бир лаъл пайкони.

Хати райҳони ичра бодайи лаълин хаёл айлаб,
Учар ҳар лаҳза руҳум, соқиё, тут роҳи райҳоний.

Мунунгдекким, йироқдур Каъбайи мақсад ҳамоноким,
Эрур манзилга етмасдин жараснинг тинмай афғони.

Навоий давлати боқий тилар бўлсанг, яқин билким,
Эрур солиққа мушқил топмоқ они бўлмайин фоний.

717

Эй кўнгул, бердинг илиқдин васлининг давронини,
Билмадинг бу навъ талх эрмиш гами ҳижронини.

Гўйиё Фарҳод эрур тоғ ичраким, чексам фигон,
Ул доғи ҳамдардликдин тенг чекар афғонини.

Тўтиёйи кўз тутарменким, кетурсанг, эй насим,
Кўрсанг ул бадмеҳри чобук туркнинг жавлонини.

Қолди кўнглум сенда, лекин асрадим, эй қоши ё,
Хаста кўнглум ўрнида хокиларинг пайконини.
Не учун киймиш қизил тўн даҳр бўстонида гул,
Ғар оқизмоқ истамас ошуфта булбул қонини?

Тийрборони гаминг жисмимни қилди ерга паст,
Ваҳки, ёмғур қасрати йиқти гаминг вайронини.

Эй ажал, тенгри учун кетким, биҳил килмон санга,
Қўймасангким, дарди-ўқ олгай Навоий жонини.

718

Неча тийг урдунг кўнгулга, тийра оҳи итмади,
Кимса ўтгин дуд чиркин сув била оритмади.

Бош кўярмен шукрдинким қилмайин бошимни гўй,
Чобукум майдонга ҳаргиз рахшини секритмади.

Хоҳ тийги жавр ё тийги забон бирла рақиб
Илтифоте қилмади кўнглумгаким, оғритмади.

Айлади юз қатла сув бир қатла қон кўнглумниким
Урмади бир тийг ани юз қатла то инжитмади.

Қилмади маҳбус кўнглум хулбасида гамни ишқ,
Рахналарни то маломат тошидин беркитмади.

Эй хуш ул қушким, тегиб жисмига ҳар пар бир тикан,
Эл қулогин ноладин булбул киби ёлқитмади.

Баҳри ашқ ичра Навоий собит эрди тоғдек,
Ким эсиб бир ел, танининг тахтасин қолқитмади.

719

Ул ойки, меҳр ила оламни муҳтарам килди,
Бу телбага недин, оё, назарни кам қилди?

Юзум изига яқиндур, мунга доги юз шукр,
Агарчи йўлида гардун қадимни ҳам қилди.

Насихат этса улус, тезрак бўлур ишқим,
Бале, итиқрак этар ўтни улки дам қилди.

Фироқ шарҳини ҳар кирпигим ёзар, гўё
Фалак мижамни тенгиз ичраки қалам қилди.

Ул ой азимат этиб юз гаму бало нақдин
Насибим этти, ёмон бормади, карам қилди.

Сипеҳр ишқда Мажнунга ёзди кўп таъриф,
Муқобилида замона мени ракам қилди.

Кўзумки кон аро бўлди ниҳон, ажаб эрмас,
Ки айнга чу дам ўлди қарин адам қилди.

Шукуфа сийм чикоргоч бу гулшан ичра хазон,
Ҳавога баргини сочмоқ била ситам қилди.

Навоий жисмин ўқунг захми этти доми бало,
Висол қушлари андин магарки рам қилди.

720

Маҳвашеким, меҳридин бўлдум жаҳон овораси,
Раҳм этиб бир чора қилмас ўлса ҳам бечораси.

Захмлар қилдинг яна гам нешидин, эй бевафо,
Бутмиш эрди васл нўши бирла бағрим ёраси.

Бевафолар кўнгли, тонг йўқ, лабларингга бўлса сайд,
Қайдаким лаъл ўлса атрофида бўлур хораси.

Юзига бокқоч, ажаб йўқ кўзларимга тўлса ашқ,
Эл кўзига ёш тўлар қилса куёш наззораси.

Дарди ҳажрингдин Навоий кўнгли, кўкси, бағридур
Ҳар бири юз пораву минг ёра ҳар бир пораси.

721

Аҳли дил оллинда дилдор илтифоти камлиги
Онча саъб эрмаски, ҳар ноаҳл ила ҳамдамлиги.

Гар ўғурлуқ истамас лаълинг доғи жон нақдидин,
Бас, недур ўғри киби пайваста қошинг хамлиги?

Зулфи торин торта олмас кимса кўнглумдинки, бор
Беркрак жон риштасидин ҳам анинг маҳкамлиги.

Уйлаким тун дудини оҳим паришон айлади,
Тонг елидиндур муанбар сунбулунг дарҳамлиги.

Ҳар не эл кўнглига хуррамлиг, менинг кўнглумга гам,
Ким гамингдин бўлмиш ул девонанинг хуррамлиги.

Соқиё, май берки, дардим зоҳир айлай маст ўлуб,
Ким ичим қон айлади иш сиррининг мубҳамлиги.

Гар Навоий айлади бадмастлиг, эй пири дайр,
Сен карам кам қилмагилким, кўптур онинг камлиги.

722

Қилдим ул ой оллида ошиклиғим изҳорини,
Мен анга сиррим дедим, билмон анинг асрорини.

Кўз қаросин ҳал қилиб ул ойга ёзгум номае,
Бори бу тазвир ила кўргай кўзум рухсорини.

Кўзидин то жонга етмон, лаълидин бермас ҳаёт,
Ул Масих ўлдум деганда тиргизур беморини.

Хайфдурким, риштайи тасбиҳ қилгай аҳли зуҳд
Куфр зулфи ичра ўлган халқнинг зуннорини.

Оразинг даврин чекарда гўйиё наққоши сунъ
Меҳр даври бирла тенг очмиш эди паргорини.

Тўкма жоминким, бало сели жаҳонни бузмасун,
Маст кўрсанг, зоҳидо, дайри фано хамморини.

Эй Навоий, шавкидин ўлсам, иморат қилгасен
Туфрогим бирла муҳаббат кўйининг деворини.

723

Оҳким, ул ганж ёд этмас бизинг вайронани,
Ул қуёш бир зарра ёрутмас бузуг кошонани.

Эгма кошин кўргузуб айлар манга манъи жунун,
Янги ой бирла керак соғ эгса бу девонани.

Кўзума ул важҳдин дермен юзунг афсонасин,
Ким севарлар уйқусизлар доимо афсонани.

Ўзгалар ҳуснидин ўртанмонки, гардун ҳар кеча
Ёрутур минг шамъу куйдурмас бири парвонани.

Чиқти жоним бодайи лаълинг кўруб, эй мугбача,
Ваҳ, тўла айлаб нетарсен қасдима паймонани?

Билмадиким, аввал айлар нафй ранжидин халос,
Нафй қилгон шайх муг кўйидаги майхонани.

Ашк йўлин тут, Навоий, хоки пойи бирлаким,
Ғусса бар берур қаёнким сочсам ушбу донани.

724

Ҳар тикан бу ғунчадек кўнглумда пайкон боғлади,

Эй жигар парголаси, сенсиз ичим қон боглади.

Сендин айрилмоқ кўнгулга мумкин эрмас то абад,
Чу сенинг бирла азалдин аҳду паймон боглади.

Лабларингнинг шавкидин ҳар қатра қонким тўкти кўз,
Совуг охимдин ҳамул дам лаълу маржой боглади.

Деди ақлу фаҳм они кўргач, шикеби кўзлоли,
Ваҳки, тун богин яна ул шўх часпон боглади.

Қонидин ул дард богининг гули бир пахтаким,
Догима сабр илги марҳам бирла ҳар ён боглади.

Совуруб тифли хазон туфрог ила тенг қилмагон
Қайси бир гулдаста бу бог ичра деҳқон боглади?

Иштиёкингдин Навоий ўлдию етмас санга,
Гўйиё бу навъ оёгин банди ҳижрон боглади.

725

Не май хуштур манга, не гул керакликтур, не гулзори,
Керак майдин гул очқон ёрнинг гулзори рухсори.

Не жонимга керак ҳайвон суйи, балким хироми ҳам,
Керак чун ул ҳаётим гулшанининг сарви рафтори.

Жунун туморима зангору шингарф айламанг зойиъ,
Ки дафъ айлар они ул лаълу хат шингарфу зангори.

Менинг худ рўзгорим тийра бўлди шоми ҳижрондин,
Қилинг субҳи висоли шукрии, эй ишқ аҳли, сиз бори.

Не суд этгай аёгимдин тикан чекмаклик, эй мушфик,
Ки тошлар бирла кўксумга кокилмиш ҳажр мисмори.

Нихоний юз ярам бор ҳажри тийгидинки, шарҳ этсам
Қилур озурда бир олам элин ҳар бирнинг озори.

Басе саргаштамен гардундин, эй сокий, кадаҳ бергил
Шафакгун май тўла айлаб менга гардун намудори.

Қи даврон жавридин илкимга олиб сипқорай андоқ,
Ким анжум қатраси ҳам қолмагай кўз тушса ҳар сори

Анингдек мастлиг уйкусидин очқай Навоий кўз,
Сабоҳи ҳашр ул ҳам ёвар ўлса бахти бедори.

726

Эй кўнгул, келким, иков бўлуб нигоре кўзлоли,
Сарвакдде истабон, сиймин узоре кўзлоли.

Ёрлиг кўз тутқанимиз кўзлади чун ўзга ёр,
Бизда ҳам кўз бор, бориб бир ерда ёре кўзлоли.

Чун ғубори маркабидин равшан айлар эл кўзин,
Телмуруб турғунча бориб, шахсуворе кўзлоли.

Сайри богу дашт этарбиз ҳам яна бир ёр учун,
Бог сори кўз сололи, дашт сори кўзлоли.

Гар анингдек шўхи шахрошуби офат топмасак,
Бир фақири меҳрибоне, гамгусоре кўзлоли.

Гарчи нопаддо эрур максуд, армон қолмасун,
Хосу ом ичра қила олганча бори кўзлоли.

Эй Навоий, бўлмоғунг андин булар бирла халос,
Келки, ҳам васлин тилаб сабру қароре кўзлоли.

727

Ғунчадек қон боғланибдур кўнглум, эй гул хирмани,
Боргали кўз жўйборидин жамолинг гулшани.

Кўз қаросидин ёзай дермен битик, хайҳотким,
Куйдурур гайратки, мен маҳруму кўз кўргай ани.

Ақл қочти кўнглум ичра сокин ўлгач дарди ишқ,
Мўр манзилгоҳи эрмас аждаҳолар маскани.

Кўнглум уйида гами торикмасун ҳар захмидин,
Марҳамин ташлангки, ҳар ёндин очилсун равзани.

Арғувоний ашк аро савсан масаллик лолмен,
То тўнингдур аргувоний, кўнглагингдур савсаний.

Ҳар гул ушбу боғ аро кўрсанг, тикан осибидин,
Ғарқайи хуноб ўлуб, юз чок эрур пирохани.

Ашк қонида Навоийдур сўнтак жисми била
Ул муборизким, қизил жинс ичра бўлғай жавшани.

728

Ҳафтаедур кўрмамишмен ул бути чолокни,
Не ажаб, гар ўртаса оҳим ети афлокни.

Солди тийги фурқатинг бағримга андоқ чокким,
Багри бўлгай чок-чок улким, кўрар ул чокни.

Ҳажр ўти жисмимга ортукдур, анга бас бир шарар,
Ўртамак дўзах била, яъни не бир хошокни?

Отланибдур маст кўнглакчан чекиб тийги жафо,
То не ўт солгай жаҳонга, кўргил ул бебокни.

Ишк ўт бирла, кўнгул сув бирла кўзни килди пок,
Пок манзилларда меҳмон қилгали ул покни.

Дайр аро даврон ғамидин қочмишам, эй мугбача,
Бир мугона жом ила шод айла бу гамнокни.

Бода бирла юнг Навоийни хумор этса ҳалок,
Боглангиз тобути узра нахли барги токни.

729

Ғариблиқ яна кўнглумни дарднок этти,
Шикасталиқ яна кўксумни чок-чок этти.

Бу барча бир сорию ёр ҳолатимни билиб,
Тагофул этмаги мен хастани ҳалок этти.

Дамингни асра, Масиҳоки, чикмагай гардим,
Бу дамки кўйида жисмимни даҳр хок этти.

Юзунга улки куёш тоби берди, юз минг шукр,
Куёш киби мени ҳам ишқинг ичра пок этти.

Хуш ул дамеки, дегайлар фано ўтига фалон
Қадам кўярда не ваҳм айлади, не бок этти.

Не май, не жом, мен усрук ҳамиша, гўё ишк
Таним ҳадиқасида рангларимни ток этти.

Навоийни тила андин бурунки, дегайлар:
«Адам йўлин тутуб ул зори бенаво кетти».

730

Лаълингга боғланди жоним, ҳажр элиндин ол ани,

Зулфунгга чирмашти кўнглум, қилмагил помол ани,

Боглади кўнглум манга ошиқлиғининг тухматин,
Шарт қилдим кўргач-ўқ расво қилай филҳол ани.

Сендин айру хўблардин очилур кўнглум, вале
Ғунча янглигим очарлар куч била атфол ани.

Эй сабо, бағримга санчилгон тиканким, англадинг,
Бўлсанг ул гул бирла ҳамдам қилгасен ирсол ани.

Ул алифким, нил ила чектинг узоринг ёнида,
Хусн ичинда бирга ўн қилмиш ёнида хол ани.

Бу чаман кайфиятин озюдаеки қилди фаҳм,
Ўн тили савсандек ўлса, ҳайрат айлар лол ани.

Эй Навоий, деб эдинг кўргач, ани жон топшурай,
Бўлса бу давлат муяссар, қилмагил ихмол ани.

731

Турфа гулзор айламиш май гуллари рухсорини,
Турфароқ буким, арақ сероб этар гулзорини.

Эй кўнгул, ҳар торига юз жон муқайяддур, буким
Юз гиреҳ бирла кўрарсен зулфининг ҳар торини.

Ёқмангиз захмимга марҳамким, ўлармен қилса гум
Чоклик бағримдин ул ой тийгининг озорини.

Боглағайлар атридин дин аҳли кофурликқа бел,
Ел паришон этса куфри зулфининг зуннорини.

Бумни зог этгай оҳим дуди қилса ошён,
Дашт ичинда мен бўлур вайронанинг деворини.

Фош этар кўнглум шарори, тийра оҳим дуди ҳам,
Неча дермен қилмайин ишким ўти изҳоринн.

Ғам ҳужумидин не гам, азми харобот айлаким,
Қўймайин бир жом ила ул хайлнинг осорини.

Сойир айларда қадах топсанг сабот, эй мугбача,
Айлайн барҳам фалакнинг собиту сайёрини.

Англагил, жоноки, кўюнга Навоий ўлди зор,
Топмасанг итлар уни ичра фигони зорини.

732

Тушда сарву гулдин ислаб бирни, кучтум бирини,
Айлагил, эй сарви гулрух, бу тушум таъбирини.

Англадик ўтлуг юзи кўнглум не янглиг қилди сув,
Мум аро ким кўрмамишдур шуъланинг таъсирини.

Дўстлар, дафъи жунунум гар тиларсиз, боглангиз
Ул пари кўйида бу девонанинг занжирини.

Сувратингдин ожиз ўлса Моний, эрмастур ажаб,
Қайда наққош айлагай килки қазо тасвирини?

Васл ила қилгил бузуг кўнглум иложинким, қилур
Шоҳ адл этмак била вайроналар таъмирини.

Ишқу май, эй шайх, азалдин сарнавишт эрмиш манга,
Вах, нетиб хуш кўрмагаймен тенгрининг тақдирини?

Эй Навоий, дерсен ул ой ишқини элдин ёшур,
Оти мазкур ўлса, найлай ҳолатим тағйирини?

733

Қани висолингга бир мендек орзуманде,
Висол умиди била меҳнатингга хурсанде.

Фано майин ичиб оворалиг йўлин туттум,
Насихат аҳли, манга эмди бермангиз панде.

Эрур танимдаги юз дог бирла мунглуг жон,
Гадоки, тўнига ҳар сори солса пайванде.

Сабаб бу эрди экин хилқатидин Одамнинг,
Ки бўлгай анга сенингдек хужаста фарзанде.

Кўнгулни шўхлар андоқ талаштилар кесишиб,
Ки қолмади мени бедил насиби парканде.

Чогирни оқил эсанг, лаъл деб қизитма димог,
Ки ўтни исламади гул дебон хирадманде.

Ажал, Навоийни қутқаз балойи хирмондин,
Ки ул заиф бу дард ичра асру эмганди.

734

Ўтум худ этмади ул тошбагирга таъсире,
Бу ёна ўтки, топилмас бу ишга тадбире.

Не турфа сурати бордурки, ҳеч сурат ила
Қазо мусаввири қилмади буйла тасвире.

Шикоятим кўпу колмас қачон сени кўрсам
Танимга тобу тилимга мажоли тақрире.

Тушумда оби ҳаёт ичтим, оҳким, келмас
Кўнгулга лаълини ўпмакдин ўзга таъбире.

Мени мукайяд этар бўлсанг, очма ҳалкайи зулф,
Ки пашша қайдига йўқ эҳтиёжи занжире.

Ғул ичра шабнам ила хурдадур суву дона,
Магарки қайдига булбулнунг этти тазвире.

Навоий ёрдин ар зулм эрурки, лутфча бор,
Сен этмасанг керак ўз қуллуғунгда тақсире.

735

Жоним чиқадур, ҳажр ила жонон керак эрди,
Кўнглум қуядур, дард ила дармон керак эрди.

Ғам шомида парвона сифатким қуядурмен,
Бошим уза ул шамъи шабистон керак эрди.

Кўз богида юз гул очадур ишқ, ва лекин
Юзу хатидин лолаву райҳон керак эрди.

Хуш келди ҳазин кўнглум аро гамзаларингким,
Оҳ ўқлариға бир неча пайкон керак эрди.

Қабримга хиром эттингу йўқ тухфае, ваҳким,
Бу хас киби жисм ичра бугун жон керак эрди.

Хуш зийнати кўп номадурур умр, ва лекин
Тавқийи вафодин анга унвон керак эрди.

Билмай сени ул гул қовар, эй зор Навоий,
Сендек анга бир булбулу нолон керак эрди.

736

Бўлди ийд, ул турки чобук азми майдон қилғуси,

Ваҳки, эл беҳудлуғи жонимни қурбон қилғуси.

Барқи офат бўлғуси ҳар шуълаеки айрилу
Маркаби туйноғидин, ул дамқи жавлон қилғуси.

Ўк ҳунилаб, ўт-ёлиндек ҳар тарафқим кўйса юз,
Юз кўнгулни куйдуруб, воз жонни вайрон қилғуси.

Ошкоро жон олиб ҳар ён қилур машғул ўзин,
Элни билмас деб йигит ўзини нодон қилғуси.

Шамъ эмас, кўз очтилар наззорага аҳли қубур,
Ким ул ой ийд оқшоми сайри хиёбон қилғуси.

Субҳ майдон азми қилғоч, ваҳки, йўқ ёлғуз мени
Олам аҳлин ийди рухсорйга ҳайрон қилғуси.

Ийдгоҳ аҳли ҳужуми бирла, эй шаҳ, қилма кибр,
Ким фалак бу жамъни ҳоли паришон қилғуси.

Эй Навоий, рашқдин ўлдумки, ул қотил бугун
Ҳар тараф бу шакл ила юзланса юз, қон қилғуси.

737

Мушки тардур сабзайи хаттинг, юзунг гул хирмани,
Равза нахли қоматинг, кўюнг латофат гулшани.

Зинҳор айт, эй сабо, кўнглумгаким, ул дилрабо
Бўлса ногаҳ қай сари мойил, согиндургай мани.

Йўқ ажаб, гар жоми ҳажринг ваҳмидин тўксам сиришқ,
Заҳрдин ваҳм айлар улқим подшаҳдур душмани.

Ёшу қон эрмас ики кўзумда, балқим ҳажру дард
Қилди бирин лаъл кони, бирни инжу маҳзани.

Дарди ҳажрингдин Навоий юзи олтун, ашки дур,
Ҳар киши сенинг гадойингдур, эрур мундоқ гани.

738

Эй, ҳаётим накди лаъли хурдадонинг садқаси,
Жавҳари жоним ақиқи дурфишонинг садқаси.

Кўзларимнинг мардуми холин саводига фидо,
Боғу умрум гулбуни сарви равонинг садқаси.

Кўзларинг гар нотавондур, садқа вожибдур анга,
Юз менингдек нотавон бнр нотавонинг садқаси.

Қомату қошинг алиф-нуниким ул ҳусн онидур,
Ҳар малоҳат аҳликим бор, бўлсун онинг садқаси.

Қулни боштин эвуруб озод этарлар, ваҳ, мени
Бошқа эвур, лек озод этма, жонинг садқаси.

Тингасен саргашталиқдин, эй кўнгул, гар бўлгасен
Меҳрибонлиг богида номехрибонинг садқаси.

Бўлур ул гул садқаси ҳолимни арз этмиш сабо,
Эй Навоий, бўлса юз жоним, сабонинг садқаси.

739

Тог аро Фарҳоду ҳар ён сурма қилгон тошни,
Кўзга чеккан, не ажаб, юз мил, оқизмоқ ёшни.

Аҳли ишқ ул кўй аро саргашта жоду кўзларинг,
Сеҳр ила гўё бу навъ айландурурлар бошни.

Кўкта ҳар ой бир ҳилол, ул машқдурким, килки сунъ
Айламиш сизгонда ул икки муқаввас қошни.

Эй сабо, ушшоқ нақди жонларин еткур йигиб,
Қайда топсанг ул муқаммирпешайи қаллошни.

Келди Чин наққоши ул юз нақшини қилмоққа тарҳ,
Чехра очиб, нақши девор айладинг наққошни.

Кимни мендек хонақаҳдин сурдилар аҳли салоҳ,
Мугтанам тутдик фано дайри аро авбошни.

Лаълини кавсар майига гарчи ташбих айладинг,
Эй Навоий, бордурур бу майда ўзга чошни.

746

Ёр ила бир хилват истарменки, агёр ўлмагай,
Балки ул хилватнинг атрофида дайёр ўлмагай,

Элдин андоқ ёшурун истармен ул хилватниким,
Кўнглум андин воқифу жойим хабардор ўлмагай.

Кўзга кўнглум дардидин йигларга имкон қолмагай,
Тилга дардим шарҳини айларга гуфтор ўлмагай.

Ёр буди ичра нобуд ўлғаменким, ўртада
Ўзғаликдин демаким, ўзлукни осор ўлмағай.

Буки, дерлар бордурур девор кейнида кулоқ,
Ул фазо даврида кўз етгунча девор ўлмағай.

Махфий асроримға бўлғай ёр лафзидин адо,
Ёрдин айру ва лекин соҳиб асрор ўлмағай.

Эй Навоий, килма ҳар ёр оллида сирринғни фош,
Бормудур имкониким ул ёрға ёр ўлмағай?

741

Оғиз ичра тилинғдек ғунчада ғулбарғи тар бўлғай,
Вале бу шарт илаким барғи гул ичра шакар бўлғай.

Қадинғға сарви раъно ўхшағай, лек ул замонким сарв
Хиромон бўлғаю гул берғай, ул гулдин самар бўлғай.

Юзунг давриға ой даврини ташбих эткамен, вакте,
Ки анда хол ила хат фитнайи даври қамар бўлғай.

Кўзунғға ўхшағай нарғис, ағар қиймоч ўлуб оки,
Мудаввар асфари ичра каролиғдин асар бўлғай.

Хатинғға кадр шоми ўхшағай бу шарт бирлаким,
Тажалло нуридин ул шом аросинда сахар бўлғай.

Чу минсанғ ашҳабинғ ул дам куёш булғай санға монанд,
Ки берса кўкбўзин жавлон жаҳон зеру забар бўлғай.

Манға ишқингда Мажнун бирла Фарход ўхшағай ул чоғ,
Ки бу бўлғай жаҳон расвоси, ул мундин батар бўлғай

Хабардор они билғил, эй кўнгул, бу давр жавридин
Ким ул тун-кун харобот ичра масту беҳабар бўлғай

Дедим, назм аҳлининғ сархайли ким бўлғай, деди хотиф:
Навоий бўлғай, улким сен тилайдурсан ағар бўлғай.

742

Яна бало чокинин ишқ телба жонима урди,
Фано куюни етибон кулумни кўкка совурди.

Мағарки, мен киби элдин қочарни айлади варзиш,

Кийиклар ичраки Мажнун тамоми умр югурди.

Мен арчи кўйида ўлдум, ковунгки, телбарар охир
Чурук сўнгатки танимдин узуб не итки кўмурди.

Гаминг кўюб туган узра туган, бу макр ила кўрким,
Танимда ҳар туган ичра неча туганни ёшурди.

Кўнгулда гар ўқунг итмиш, яна бир ўқ доги отким,
Бу навъ топса бўлур ҳар кишики, бир ўқ итурди.

Дам урмаву кадаҳ ичгилки, телба бўлмаса воиз,
Недин эди урунуб, қичкирибки огиз кўпурди?

Фироқ догига машъал фатиласи кетурунгим,
Навоий огзини чун купка кўйди, пок сумурди.

743

Лабинг такаллум этиб, сўзда лол килди мени,
Очилди зулфунгу ошуфтаҳол килди мени.

Юзи кўрунди, очинг эмди зулфи силсиласин,
Ки ул пари яна мажнунмисол килди мени.

Аёгин ўпгали бошим йўлига еткурдум,
Фигонки, зулфи киби поймол килди мени.

Қоши хаёлида пайваста баски чектим ранж,
Фалак бу гамда нечукким ҳилол килди мени.

Бели гамида хаёл ўлдум оху афгондин,
Бу мўя мўй этиб, ул нола нол килди мени.

Куп огзима қую кўй адл жомин, эй мугким,
Қазо бу шевада беиътидол килди менн.

Навоий, англаки, журмумча юз умидам бор,
Факири зоҳид ўзидек хаёл килди мени.

744

Хароб айладинг, эй ишқ, хонумонимни,
Тасаввур айлаки ўлдум, багишла жонимни.

Магарки, ишқ маломат ўтин ёрутмок учун
Қурутти уйлаки хас жисми нотавонимни.

Бу турфа кўрки, фузун бўлди лаългун ашким,
Агарчи шуълайи ишқинг қурутти қонимни.

Фигонки, ўлдуму кўйида халқ гавгоси
Анинг қулогига еткурмади фигонимни.

Бугун танимга нишон ул ҳаётднн келибон,
Ки тонгла топмагасен истабон нишонимни.

Чу ишқ оятида савту ҳарф йўл топмас,
Камоли ишқ итурмиш магар баёнимни.

745

Эй куёш, невчун қошингдин соядек сурдунг мени,
Равшан айлаб жумлайи оламни, куйдурдунг мени.

Куйдуруб, эй ишқ ўти, гардунга совурдунг қулум,
Пояда охир бу янглиг кўкка еткурдунг мени.

Ҳажр ўти тоби яна беҳол қилди, нечаким,
Эй насими васл, ўз ҳолимга келтурдунг мени.

Ишқ манъида сўзунг чун ҳашв эди, бўлдум хамуш,
Қилма, эй воиз, гумонким йўлдин озғурдунг мени.

Найладим, эй ишқким, бўлдум ўлум муставжиби,
Ким бу янглиг ҳажр жаллдига топшурдунг мени?!

Васлинг эттинг ваъда аммо ҳажрингга қилдинг асир,
Кўкка чектинг, лек ерга оқибат урдунг мени.

Эй Навоий, васл агар рўзий эмастур чора йўқ,
Қилмадинг деб саъй бас, не ишга ёзғурдунг мени?!

746

Дедимки, кўзга чекай гарди раҳнавардингни,
Фигонки, топмади кўз тўтиёга гардингни.

Магар замона кўзи сурма истар эркандур,
Ки гард қолмади сурганда раҳнавардингни.

Фироқу орзуву шавқ ҳар бири бир дард,
Десамки, дардинг этай шарҳ, қайси дардингни?

Сафарда ёмғуру ел бўлмасун музоҳим анга,
Кўз, асра ашқу, кўнгул, чекма охи сардингни.

Тўшаб самандига фарш, эй замона, ўткардинг
Сипехру ахтаридин сабза бирла вардингни.

Кўк аблакин игориб, эй куёш, синон тортиб,
Магар бу заррага қилдинг аён набардингни.

Навоий, эмди нишот авжи тутки, гардиши чарх
Кетурди моҳи фалак сайри тезгардингни.

747

Кўзгади оҳим сўнгатк бирла тани гамнокни,
Ел совурди бир овуч туфрог ила хошокни.

Демагил сикҳат сўзинким, кўксум узра тиғи ишк
Айлар икки чок тикмасдин бурун бир чокни.

Буки оламга ҳаводис тушти, гўё кўзгамиш
Ул ҳуёш ҳажрида оҳим анжуму афлокни.

Мен худ этгим азми масжид, эй мусулмонлар, валек
Бок эмас гар кўрмасам ул кофири бебокни.

Қилди чун хижрон мени нобуд, тутма жоми васл,
Заҳр чун ўлтурди, зойиё қилмагил тарёкни.

Қаддин огзимда ҳайрат бармогидур, зоҳидо,
Ўтга сол эмди асо, бошингга ур мисвокни.

Гайри лоф эрмас Навоий покравликдин ҳадис,
Топмайин бир гайр накшидин замири покни.

748

Сўрмангиз ашким суйинким муттасилму келгуси,
То кўнгул ишк ўтидин куйгуси – ул су келгуси.

Зулфунгга етгач кўнгул беҳуд йикилди атридин,
Билмадим ул шомга кирганга уйку келгуси.

Тийра бўлди ламъайи пайконинг ўтгандин кўнгул,
Чун куёш борғуси оламдин, қоройғу келгуси.

Ҳаддин ўтти оразим, кўргач лабинг хандонлиги,
Билмадим бу заъфарондин мунча кулгу келгуси.

Чиқти кўнглумдин ҳавосу ақл ишқинг оллига,

Қўйса юз мулкига шоҳи, халқ ўтру келгуси.

Соқиё, тут майки, ўзлук накшидин бўлғум халос,
Ҳар қачон илгимга ул рахшанда кўзгу келгуси.

Эй Навоий, ўлма ҳар дам ул мусофир ёр учун,
Ғам ема, шаҳ ёнғусидур, тонгла ўрду келгуси.

749

Ишқинг ичра кўксума онча жунун тошин урай,
Ким хираднинг шавкатин, такво шукуҳин синдурай.

Қилса тавсанлик кўнгул, тортиб жунун занжирига,
Ҳажр зиндонида ишқинг шаҳнасига топшурай.

Ул пари кўздин чу махфийдур ҳамиша, ваҳ, неча
Истаб они топмаса, мажнун кўнгулни ёзгурай.

Ғам туни анжум кўзи янглиг юмулмас кўз била,
Ваҳ, неча гоҳи юруй, гоҳи турай, гоҳ ўлтурай.

Чун не такдир ўлса, тағйир ўлмас эрмиш саъй ила,
Қайғу қисмим бўлди деб ортукси невчун қайғурай?

Ул қуёшқа заррае таъсир чун йўқтур, не суд
Ғар тўкуз афлокни оҳим ўтидин куйдурай.

Эй Навоий, истасам ўлмак, не ғам эл таънидин,
Бори мен ҳар навъ этиб, жононга жонни еткурай.

750

Эй кўнгул, келким, бало базмида жоми ғам тутай,
Ўз қатик ҳолимга ўлмасдин бурун мотам тутай.

Йиглабон бошимга оҳим дудидин чирмаб қаро,
Мотамим эл сўнгра тутқунча, ўзум бу дам тутай.

Олам аҳлига неча қилдим вафо, кўрдум жафо,
Эй кўнгул, келгилки, тарки жумлайи олам тутай.

Эмдиким, ишрат сурудидин очилманг, эй кўнгул,
Навҳа оҳангин тузуб, бир дам сени хуррам тутай.

Мастлиқдин ўзга йўқ дардим иложи, соқиё,
Май кетурким, ҳам ичай бир лаҳза они, ҳам тутай.

Кўйгил, эй носихки, муг дайрида ўз аҳволима,
Масти лояъкил ёкам йиртиб, суруди гам тутай.

Чун жаҳон бирла жаҳон аҳлига йўқ эрмиш бақо,
Эй Навоий, мен фано сарриштасин маҳкам тутай.

751

Бир пари пайкар гами ошуфтаҳол этмиш мени,
Элга аҳволим демакдин гунгу лол этмиш мени.

Мен ҳавойийни, не тонг, кўргузсалар бир-биргаким,
Эгма қошинг фикри андоқким ҳилол этмиш мени.

Ошкор этсам эдим ишқин, вале ўтган кеча
Бода зўр айлаб, йиги беиътидол этмиш мени.

Ёр кўйи ичраким туфрог ила тенг бўлмишам,
Ишқ гавгоси бу янглиг поймол этмиш мени.

То танимга ўт туташмиш, барқдекдур ҳайъатим,
Фуркатинг то заъфдин андоқки нол этмиш мени.

Ўт солурмен оҳ ила оламга, мен ким – зуҳд ким?
Зоҳиди афсурда, оё, не хаёл этмиш мени?!

Дашт ваҳшиға анис ўлсам Навоийдек, не тонг.
Ул пари савдоси чун Мажнунмисол этмиш мени.

752

Олса жонимни лабинг даврон тўкуб қон ёшини,
Тонг эмас, ул ёш ила лаъл этса қабрим тошини.

Фитна таълим этмаса қошинг санга бедод учун,
Хам бўлуб невчун кулогингга кетурмиш бошини?

Кўз тутар эрдим қалам кирпикларимдин богла деб,
Гар азалда кўрсам эрди суратинг наққошини.

Майл этар кўнглум қуши жон пардасин қилгай қанот,
Кўргали ҳар кеча маҳрам кўйининг хуффошини.

Ошиқ ўлди кимга май бердинг, магар, эй мугбача,
Ишқ ўти бирла пишурмишлар пиёланг дошини?

Шайху аҳли хонақаҳ, тенгри тута берсун манга
Ҳақ йўлин кўргузгали дайри фано авбошини.

Жон куши қасдиға соғинғай гуруҳа бирла ёй,
Эй Навоий, кимки кўрса холи бирла қошини.

753

Захмиға марҳам ёқиб, ғамғин кўнгул шод ўлмади,
Рахнаға балчиғ суваб, вайроним обод ўлмади.

Ул муваллах чархе ғар совурди ақлим хирманин,
Бу куюндин қайси бир хирманки барбод ўлмади.

Аҳли ишқ ар мен киби мажнун эмаслар, эй рафик,
Ондин эркинким, алар ёри паризод ўлмади.

Эй ажал, қатл этмак ол ул ғамзадин таълимким,
Қилмоғон шоғирдлиғ ҳеч ишта устод ўлмади.

Кўнғлидин бўлмас муҳаббат жавҳарин қилмоқ тамаъ.
Ҳар нечаким юмшаса, бир йўли пўлод ўлмади.

Зоҳиди нодон ғамим ошубидин ҳар дам кулар,
Хуррам улким, ишқ атворида муътод ўлмади.

Эй Навоий, ўлсам ул тарсо учун, айб этмаким,
Дайр пиридин манға жуз бу фан иршод ўлмади.

754

Эй кўнгул, кўйғилки, мундин сўнғ ғадолиғ фан қилай
Кўйида бу фан била бир йўл бошин маскан қилай.

Гаҳ бу ишратдинки ул кўй ичрадурмен, шод ўлай,
Гаҳ бу меҳнатдинки андин айрумен, шеван қилай.

Айламакдин танға андуҳу бало тошин ҳисор,
Жонима хайру саломат хайлини душман қилай.

Ул юзу комат керак, ваҳ, ўзни куч бирла неча
Мойили гул айлайин ё волайи савсан қилай?

Ёшурун ғам солди равзанлар кўнгулға, эй рафик,
Кўйки, мен ҳам оҳ ила ғардунни юз равшан қилай

Соқие, кўз бирла кўнғлумни қаро қилмиш хумор,
Қелки, бу уйларни май хуршидидин равшан қилай.

Гар Навоий маст агар махмур ўтар бу дайрдин,
Бодаполодин кафан, муг дайридин мадфан қилай.

755

Кўнглумга шўр солди бировнинг малоҳати,
Ваҳким, ажаб туз ўлди яна захмим офати.

Тер катрасин юзида кўруб ишким ўлди тез,
Афзун бу сувдин ўлди ўтумнинг ҳарорати,

Ўйнатти кошу, оҳким, ул дос нўгидин
Бағримнинг ўлди тоза ўнгалгон жароҳати.

Секритти рахшу куйди кўнгулнинг ул ўт била
Жон мазраъида хирмани орому тоқати.

Кўнглум сўрарга келди, вале олди жонни ҳам,
Мундог бўлурму дилшудаларнинг иёдати?

Шарбати висол ё май эмиш қайси хастанинг
Ким ишқ андухидин ўлубтур малолати.

Майга Навоий этти кўнгул шишасини зарф,
Бу бўлди риндлик аро онинг зарофати.

756

Бўлса кўюнг туфроги заъф ичра жисмим бистари,
Сўзи жисмимдин анинг ранги бўлур хокистари.

Уйладур заъфимки, одам қилмагай эрди гумон,
Гар йўлукса эрди Мажнунга вужудум пайкари.

Дема, ашким жоласин гам шоми дурри шабчарог,
Ким эрур айни малолатдин нухусат ахтари.

Дашт аро эл англамас девонадурмен, йўкса дев,
Уйлаким билмон сениким – одамийсен ё пари?

Оразинг узра эрур хай касрати дарёйи лутф,
Нилдин холинг латофат баҳрининг нилуфари.

Гулшани давронга мойил бўлма зийрак қуш эсанг,
Ким тикан торий килур ҳар тоза гулбарги тари.

Сабзайи хаттинг хаёли бирла савдо даштидин
Гар Навоий чикса, тонг йўқ, Хизр эрди раҳбари.

757

Қилса кул жисмимни ўртаб оташин ораз гули,
Ҳар овуч кул даҳр бўстонида бўлгай булбуле.

Хатту рухсорин тилаб гам шоми чексам ўтлуг оҳ,
Ҳар шарардин кўк шабистонида очилгай гуле.

Зулфи савдосида ўлсам, тортқай кабримда бош
Ҳар гияҳдин хўшае, ҳар хўша бўлгай сунбуле.

Тушда айшим субҳиға кирди бало шоми, магар
Қасдима шўхе узори узра очмиш кокуле?

Лаъли руҳафзосини кўрсун биравким, кўрмамиш
Рухошом айлабон сармаст бўлгудек муле.

Май ниҳон ичсам керак огзим кўюб куп огзига,
Ким тугатсам чикмагай андин садойи ғулғуле.

Эй Навоий, истасанг бўлмоқ замиринг лавҳи пок,
Май суйин келтурким, они гайр нақшидин ю(в)ли.

758

Оразинг зар ҳуққалардин, эй малоҳат машъали,
Мусҳафедур ложуварду олтун онинг жадвали,

Турфа ойедур узоринг, кўк анга мовий либос,
Анжум онинг танга-танга босма қилгон зарҳали.

Ҳар нафас ортар жамолингнинг сафоси кўзгудин,
Кўзгунинг андоқки кулдин бўлгай афзун сайқали.

Бир паридур лолазор ичра сариг гуллар аро,
Ё ул ой устидадур зарбафт гулгун махмали.

Хусни атрофида, эй машшота, ҳар ён қўйма хол,
Ким Хўтан мулкида ҳиндуларнинг ўлмас мадҳали.

Нав аруси даҳр ақдин истама кўпким, арус
Охири ифрит ўлур гарчи паридур азвали.

Эй Навоий, вўсма бирла кесмадин топқан фириб,
Гар малакдурким, бўлур шайтонсифатлар маҳзали.

759

Каманд учига еткурмас гаму андиша айёри,
Бийик чекмиш магар майхона томин сунъ меъмори.

Хуморим заъфида каҳгил иси то етти маст ўлдум,
Сувалмишдур магар май лойидин майхона девори.

Тўла куп огзи май хуршидидур, гўё тенг очилмиш
Чекарда бу ики хуршид даврин сунъ паргори.

Май ичмиш хонақаҳ шайхи, харобат аҳли айш айланг,
Ки чикмиш баҳя ургон хирқасидин маблагги кори.

Қуёш аксимумдур ҳайвон суйида ё кўрунмишдур
Равносо май ичра соқийи гулчехра рухсори?

Кўрунган мосиваллоҳ буд эмас, балким намудидур,
Май устида хубобу мавж шаклининг намудори.

Хубобу мавж май таҳрикидин зоҳир бўлур, лекин
Сукун топкач вужуди майдин ўзга кайдадур бори.

Фано дайрин кўнгул истарки, бир-бир пири дайр элга
Тутарда бода шояд журъае сунғай бизинг сори.

Навосидин фано чун ҳосил ўлди қилгасен, эй ишк,
Навоий риштайи жонин муганний удининг тори.

760

Эмас бог ичра сориг лола занбақ, билки, ҳар сори
Янги доғ ўртаб ул гул ишқидин соргорди рухсори.

Бу хумрат бирла эрмас оташин гул оқ гул эрдиким,
Юзунг баркидин ўт тушти ангаким бўлди гулнорий.

Қадинг оллида бўлгон жилвагар оқ савсан англаким,
Кўк этти барча аъзосин сабо кожининг озори.

Шажар яфроглари ўқдек қадингнинг ҳажрида бордур
Бошокларким, чаман ашки намидин чикти зангори.

Дема, кундуз қаронғу тун эди, чун пардадин чиктинг,
Жаҳонни килди кундуздек юзунг меҳрининг анвори

Десамким, ҳақдурур мавжуду ашё ҳар недур нобуд.
Хубобу мавжи баҳр узра эрур онинг намудори.

Навоийнинг ақиқ ашки оқ эрдик, тутмиш ранг,
Сухайли оразинг гўёки килмиш ламъа изҳори.

761

Кўнгул, ўт берки, бир ой ҳажридин кўксумга доғ ўртаи,
Фатила чирмаб ой даврича, солиб анда ёғ ўртай.

Эмас мушкин газолим мултафит, мен уйлаким лола,
Неча бағримни кон айлай, неча кўнглумга доғ ўртай.

Анингдек тийрадур шоми гамимким, бўлмагай равшан
Агар хуршид шамъи янглиг анда юз чароғ ўртай.

Қочинг, Фарҳоду Мажнун, ишқ ўти лوفидин урмай дам,
Ки ҳижрон сўзидин бир оҳ тортиб, дашту тоғ ўртай.

Эмастур ул қуёш харгиз ёрутмоқ кулбам, эй гардун,
Ўзумни шамъдек ҳар тун неча боштин-аёғ ўртай.

Мени дўзах сари бошлангки, ташлаб сарнигун ўзни,
Бу янглиг ҳажр ўти бедодидин истаб фароғ ўртай.

Неча ул шўх элга нўшханду лоба килмоқдин
Йигимни ҳой-ҳой айлай, ичимни лог-лог ўртай.

Бу гулшан гулларида чунки йўқ бўйи вафо, невчуй
Тилаб они, таманно ўтидин ҳар дам димоғ ўртай?

Замон аҳли вафосиз дебки қилдим дostonлар сабт,
Навоий, бир кишида гар вафо топсанг, сўроғ ўртай.

762

Донайи холи узра кўр сабзайи хат нишонаси,
Донайи хол эмас, эрур меҳригиёҳ донаси.

Ўртанурумни ишкида билмаган, эт наззораким,
Тилдур онинг баёнига кўнглум ўти забонаси.

Қатлима бас баҳонаким килди, баҳона колмамиш,
Эмди баҳона узрини қўлмоқ эрур баҳонаси.

Тийра фироқ тунлари шарҳини айт, демаким,
Минг кеча деб туганмагай бир кечанинг фасонаси.

Истама ишқ баҳрининг соҳилин, эйки гарқасен,
Бир-бирига етишти чун тўш-тўшидин каронаси.

Тавсан эди кўнгул майи ишқини тортқон замон,
Кўрки, не ром этибдурур эмди они замонаси.

Бошиму дайр пирининг даргаҳи чун тушубтурур,
Ваҳми тааққул айламас вазъ ила корхонаси.

Фикри бу корхонанинг қилгай эди ҳалок агар,
Бўлмаса ақл зойили жоми майи мугонаси.

Баски Навоий айлади дард сурудиди наво,
Аҳли тарабни йиглатур мажлисининг таронаси.

763

Сахар куяр гами ҳажрингда хаста жисм хаси,
Магар ўтумни қилур тез субхнунг нафаси.

Кўнгулга онча хадангинг тикилди ҳар ёндин,
Ки бўлди хаста кўнгул андалибининг қафаси.

Кўнгулки толпинадур танда, кўюнг истайдур,
Қафасда секреса куш, учмоқ ўлғуси ҳаваси.

Ул ойга етмаса қўл ўтлуг оҳ ила, не ажаб,
Чинор куйса, бўлурму куёшқа дастраси?

Не ринд ўлса сочинг куфрида етар зуннор,
Жаҳон юзидаги дин аҳлига анинг мараси.

Талаб йўлидаги овораларга мужда денгиз,
Ки йўлга ҳодий эрур дўст маҳмили жараси.

Фигонки, хасталарин ул Масих тиргузубон,
Вале Навоийи дилхастани унутти баса.

764

Ишқ аҳли гўристониди қабрим чу зоҳир бўлғуси,
Фарҳод онинг тошин йўнуб, Мажнун мужовир бўлғуси.

Дерсен, юзум сори кўзунг кўп боқмасун, гар юз будур,
Ул меҳр тобидин эриб оққунча нозир бўлғуси.

Ғамзангдин ўлтурмак ишин таълим ола келмиш ажал,
Бу навъ устод ўлса, ул оз чоғда моҳир бўлғуси.

Хатти ғуборин демаким, бўлғуси ул юз мониъи,

Тун пардаси ой нурига не навъ сотир бўлғуси?

Ул гамза куфриднн кўнгул навъи келур исломга,
Ким тарки ислом айлабон гўёки кофир бўлғуси.

Бўлғуси мутлақ шуълалар ичра самандар сайридек,
Сенсиз кўнгул гулзор аро ул дамки сойир бўлғуси.

Кўнглумдаги ҳар нешдин гар бўлса бир тил, ҳар бири
Юз тил била ўз ҳолининг шарҳида қосир бўлғуси.

Хотирни жамъ истар эсанг, аввал хавотир дафъин эт,
Кимда хавотир бўлмаса, осудахотир бўлғуси.

Қилди Навоий қаддингга сарви сиҳи ташбиҳини,
Бу таъби номавзун ила бечора шоир бўлғуси.

765

Бутмади гулшан тавофи бирла бағрим ёраси,
Бермади ўтумга таскин сарву гул наззораси.

Бир замоне сарву бир дам гулга кўп килдим назар,
Бўлмади ул сарви гулрух фуркатининг чораси.

Гул била сарв истабон гулшан сари майл айламас
Даштдин ул сарви гулрухсоранинг овораси.

Қадди ҳажрида ҳар оҳим дуд сарведур баланд,
Юзидин айру гуледур кўкрагим ҳар пораси.

Сарву гул мафтунни бўлмаким, нигору зеб учун
Синдуруб ҳар дам узар они фалак маккораси.

Сарв ўқдур, гул тикан бог ичра то кўз оллидин
Боргали ул сарви гулрухнинг қаду рухсораси.

Эй Навоий, сарву гулдин кечки, қадду юзидин
Бор эмиш юз йилчилик йўл сарв ила гул ораси.

766

Лаб уза хатти анбаролуди
Оташин лаълининг эрур дуди.

Дарду сабрин нисоринг этти кўнгул,
Ким булар эрди буду нобуди.

Жон бериб, кўнглум олди нақди гаминг,
Аҳли савдонинг ушбудур суди.

Гар ўқунг жонга қасд қилди, не бок,
Ки онинг бу-ўк эрди максуди.

Тану жон риштаси гамингга либос,
Бу бири тори, ул бири пуди.

Тенгдурур даҳрга вужуду адам,
Балки маъдум барча мавжуди.

Гар Навоий, кўзи оқарди, не тонг,
Ашк онинг каросини юди.

767

Гам чекар жисму кўнгулни кулбайи аҳзон сари.
Хасга ўт солиб гадо элтур киби вайрон сари.

Дирз қалқони, дуо диръи недур, эй порсо,
Чун бало тоши ёгар мен телбайи урён сари.

Ёр истар ҳажру айни васл эрурким, кўнглума
Бўлди майл онинг ризосин истабон ҳижрон сари.

Сабза ништар, барг пайкон, гул ўт эрди жонима,
Ҳар қачонким сенсизин азм айладим бўстон сари.

Не футур ислом аро тушгайки, ул кофир яна
Маст ўлуб, кўнглакча чиқти секритиб майдон сари

Гар харобот ичра мумкиндур сумурмак бир қадах,
Хизр агар ўлтурса бормон чашмайи ҳайвон сари.

Сокиё, тезгиндурур ҳар лаҳза бошимни хумор,
Давр эвурсанг, журъае сунгил бу саргардон сари.

Юз Хизр умридин ортукрокдурур, минг жон бериб
Бир қадам қўймоқ муяссар гар бўлур жонон сари.

Эй Навоий, гар десангким фитна кўрмай, солмагил
Бир назар ҳар турфатул-айн ул кўзи фаттон сари

768

Гарди Яздий миъжар остида қошинг, эй кўркабой,
Бор анингдекким кўрунгай гард ичинда янги ой.

Вўсмадур ул қош уза ёхуд зарофатдин кўзунг
Олди бу қурбон кўнгул қасдига мийноранг ёй.

Гар ниҳон сочинг тарар машшота, келсунким, эрур
Кирпигимдин шона, ашкимдин сув, кўз хилват сарой.

Дилраболар ичра ҳар дам кўзгуга бокмоқ недур,
Ваҳки, билмон, эй пари, худбинмусен ё худнамой?

Оташин гул баргидин кўнглак кийибдурсен, валек
Десанг ўт солмай жаҳонга, чикмагил кўнглакча, вой,

Гаҳ тутулса, гаҳ очилса кўнглум эрмас айбким,
Сунбулунг дилбанд, хандон ғунчанг ўлмиш дилкушой

Эй Навоий, даҳр шўхи ошики бўлдунг, валек
Билки, кобин нақди жондур гар бўлурсен кадхудой.

769

Ёрдин айрилса қотилмоглигин билмас киши,
Билсаким чун айрилуру, қотилмас, айрилмас киши.

Кимса ўлса ёридин айрилмагай, юз войким,
Айрилурда буйла ҳижрон шиддатин билмас киши.

Васли қадрин билмайин ўлдум гами ҳажрида, оҳ,
Ким висол айёми ҳажр андишасин қилмас киши.

Ҳажр биймидин ўлубмен, сокиё, тут жомким,
Кўзга маст ўлгон замон Жамшидни илмас киши.

Ёшурун дардимни қилмай ошкор ўлгумдуруру,
Оҳким, оламда аҳли дард топилмас киши.

Мендин эрмас, ҳажридиндур ҳар тараф бағримда чок,
Йўкса, тийғи қатл ила ўз бағрини тилмас киши.

Тўйди жонидин Навоий ҳажр аро тут, эй ажал,
Уйла майким чун ичар то ҳашр ойилмас киши.

770

Бода бу макбуллуқ зотимда мавжуд айлади,
Ким мени зухду риё аҳлига мардуд айлади.

Май ўтининг ламъаси ўртаб вужудум хирманин,

Кулларин най нағмаси бир дамда нобуд айлади.

Бодадин хушнуд ўлубмен то мени жоми фано
Давр элининг софию дурдиға хушнуд айлади.

Майға раҳн этғил риё сажжодасин, эй шайхким,
Ҳар киши бу навъ савдо айлади, суд айлади.

Майға ашким лаълидин олудалиғ ғар истамас,
Не учун соқий лаби лаълин майолуд айлади?

Одамийлик кўргузуб қилдинг паривашларни қул,
Одам улдурким, малойик они масжуд айлади.

Эл тилар муғ кўйину истар Навоий муғбача,
Азми мақсад айлаб эл, ул қасди мақсуд айлади.

771

Оҳима ёр оғзи бир дам кулмағин кам қилмади,
Чун сабодин ғунча очилди, яна ёпилмади.

Ништари оҳим, ажаб йўқ, кўнғлунғға кор этмаса,
Тезликдин игна ҳарғиз хораға сончилмади.

Қатрае томизма бизға тутқон асфар бодадин,
Шамъ ўтидин, соқиё, ҳарғиз шарор айрилмади.

Ишқким ҳар бир ишида ёзди юз минғ турфа халқ,
Турфароқ будурки, юз минғдин бири ёзилмади,

Кўйида оҳим ели рафъ этти ул юз бурқабин,
Ҳеч гулшанда сабодин буйла гул очилмади.

Қайси жоҳилға надомат бўлғай ул олимчаким,
Ҳар не билди қилмади, ҳар неки қилди билмади.

Эй Навоий, ёр васлин истабон ул топтиким,
Аҳли ҳижрон зумрасида истабон топилмади.

772

Кўрма сориг баргу қил наззора рухсорим сари
Кўй хазон боғин, гузар қил заъфаронзорим сари.

Бокма асфар барғ уза, ҳар ён қизорғон обкаш,
Заъфароний юз уза кўр ашки хунборим сари.

Ким хазон ели куруткон шох ҳолин кўрмамиш,
Айладик назора урён жисми беморим сари.

Сарвга бўлмас хазону лола ул мавсумда йўқ,
Қилма майл, эй оҳ, сарви лола рухсорим сари.

Англа бошимга туташқон шуълайи хажр, эй рафиқ
Кўрма санчилгон хазоний барг дасторим сари.

Умр баргин то хазон тўкмайдур, этсам кош азм
Навбахори хусн аро сармаст хумморим сари.

Эй Навоий, чун бу фасл ичра қадаҳ марғуб эрур,
Тортай ўзни мажлиси шоҳи қадаҳхорим сари.

773

Баски кўнглумни фалак мажруху вайрон истагай,
Истарам ўлмакни андоқким ўлук жон истагай.

Фурқатинг ошубидин истар кўнгул қўймоқ туган,
Кимса андоқким яра манъига қалқон истагай.

Хажрким жоним тилар ҳар дам азоб айлаб, эрур
Золимеким, қийнаб элдин нақди пинҳон истагай.

Бўлмасун ошиқ менингдекким, кўруб дилдорини,
Ўзгаларга мултафит ҳар лаҳза ҳижрон истагай.

Ваҳ, неча меҳнат тоши атфолидин ёғдурғали
Ишқ шаҳру кўй аро жисмимни урён истагай.

Ул пари ушшоқига раҳм этса этсун, ушбу бас,
Ким мени девонаву расвойи даврои истагай.

Ўқларингдин ўлганимдин сўнгра топқай қатл учун
Туфрогимдин чарх агар юз қарн пайкон истагай.

Қилсун осон ўзлукидин бўлса бир душворлик,
Ҳар киши даврон гами душворин осон истагай.

Эй Навоий, сен киби маҳрум қолгай, кимки ул
Олам аҳлидин вафое аҳду паймон истагай.

774

Кўнглум оҳидин табассум лаълингга фан бўлмади
Уйлаким лаъл аҳгари ел бирла равшан бўлмади.

Истади жисм уйи бир равзан ўқунгдин, войким,
Қолмади равзан ериким, неча равзан бўлмади.

Деди, бир дашном учун жонингни олғумдур, баҳо
Ўлтурур, савдоки миоди муайян бўлмади.

Эл чаманда ул пари бирла кезиб, мен телбага,
Ваҳки, ишрат жилвагоҳи гайри гулхан бўлмади.

Оҳ ўтидин хирқани пок ўртаким, ҳар булҳавас
Зарқ ашкидин этак юб, пок доман бўлмади.

Лофи ишқ ургон кўнгул гам дўзахидин қочмасун,
Ким самандарга ёлиндин ўзга маскан бўлмади.

Эй Навоий, кимни севсанг қилма зохирким, санга
Кимдурурким дўстлуг фаҳм этти, душман бўлмади.

775

Май халос этти риёи порсолиқдин мени,
Шукрким, қутқарди зухду худнамолиқдин мени.

Бўлди нобуд ўзлугум, юз шукрким, қилди халос
Ҳар замон бу коргахда беҳаёлиқдин мени.

Даҳр золин тўрт мазҳаб бирла қилдим уч талоқ,
Фард қилди бори мундог кадхудолиқдин мени.

Бўлдилар бегона аҳли зухд, хуш давлат буқим:
Қилди манъ ул қавм бирла ошнолиқдин мени.

Оразимдин ғусса кожининг саводин қилди ол,
Шукрким, қутқарди мундог юз қаролиқдин мени.

Бандамен соқийгаким, бир жоми молломол ила
Айлади озод юз минг мубталолиқдин мени.

Тавба аҳли, ёруманг мундогки, маҳрум эттингиз
Дайр ичинда масти лояъқил гадолиқдин мени.

Душманисиз, дўстларким, қовдингиз айлаб хужум,
Бенаволиқ кишваридин подшолиқдин мени.

Эй Навоий, ҳам магар ё мугбача, ё пири дайр
Синдуруб тавбам, чиқоргай бенаволиқдин мени.

776

Гул эмас ҳар ён юзунг даврида оро қилгали
Ҳалқа урмишлар жамолингни тамошо қилгали.

Оразинг Чин накши, зулфунг мушку ҳар ён хол эрур,
Ҳинд эликим Чинга келмиш мушк савдо қилгали.

Юз уза огзинг ўғурлаб нақди дин бўлди ниҳон,
Чекти хаттинг хайли саф ўғрини пайдо қилгали.

Қилгали ишқингни пинҳон айладинг кўксумни чок,
Дема пинҳон қилгаликим, ошкоро қилгали.

Эйки, сўрдунгим қачондин сен жунун ошубида,
Ул пари хайли гами кўнглумда гавго қилгали.

Бодага раҳн айлаганда офият дасторини
Йирттим бир гўшасидин бодаполо қилгали.

Йўл чиқармен тийра шомимдин Навоийдек, вале
Мунтазирдурмен ҳидоят барки бир чоқилғали.

777

Юзунгдин ўлмаса, ё раб, раво кўзум тилаги,
Тазаллумум илигидур адолатинг этаги.

Кўнгулда фуркат ўки биркишибтур андоқким,
Киши чекарда гумон айлағай онинг сўнгаги.

Чаманда ғунча эмаским, бўлубтур ул гул учун
Фигоним ончаки, қон боғланибдурур юраги.

Чечак нечукки ёпар кўзни тийра айлабтур,
Кўзум баҳорини гулгун сиришкнинг чечаги.

Лаби хаёлида бағрим шикофини тиксам,
Алифдин игна қилур жону риштадин ипаги.

Хазон чаманга шабихун келурга бўлди далил,
Санубар ушбу чамандин канора айламаги.

Не кўнглини бузадур дарду гам Навоийнинг,
Чу ул паридуру бас ушбу телба кўнглидаги.

МУСТАЗОДЛАР

1

Эй, хуснунгга зарроти жаҳон ичра тажалло,
мазҳар санга ашё,
Сен лутф била кавну макон ичида мавло,
олам санга мавло.
Ҳар ён кезарам телба сифат токи ёшундунг
кўздин пари янглиг,
Мажнундин ўзин токи ниҳон қилмади Лайло,
ул бўлмади шайдо.
Урён баданим захмлари ичра эмас қон,
юз пора кўнгулдур,
Бу равзаналардин киладур ҳар бири, яъни
хуснунгга тамошо.
Ҳар ён назарим тушса, сен оллимда турурсен,
кўрмас вале агёр.
Равшандурур ушбуки, эмас қобили аъмо
назорайи байзо.
Ул нодирадинким, лакабин ҳур демишлар,
хуснунг эрур аҳсан.
Ул манзарадинким, отидур жаннати аъло,
кўйунг эрур аъло.
Зухд ичида топмади Навоий чу мақоме,
эмди килур оҳанг,
Ким бўлгай улу бодаву бир турфа муганний,
муг кулбаси маъво.
Ҳар гавҳари туфрог уза бир қатра сув янглиг
тушгач адам ўлгай,
Гар қилмаса ишфоқ этибон хусрави Ғозий
назминг сори парво.

2

Дин офати бир мугбачайи моҳлиқодур,
майхораву бебок,
Ким ишқидин онинг ватаним дайри фанодур,
сармасту ёкам чок.
Ҳам туррасининг дуди вараъ белига зуннор,
мен кофири ишки,
Ҳам юзи маъжус ўти киби шуълафизодур,
мен ўртанибон пок.
Ул чехра фуруги тушубон зор танимга
бир навъ куярким,
Ҳар кимса ани кўрди, согиндики ёнадур
ўт ичида хошок.
Ҳайвон суйи жонимни олур лаълидин айру

ул журъайи майким,
Тегмиш анга майгун лаби, жонимга даводур
не захру, не тарёк.
Бу навъки, ойлар майи васли ҳавасидин
махмур бўлубмен,
Мушқилки, ёзилгай бу хумореки мангадур,
согар бўлуб афлок.
Сойилмену мақсудум эрур нақди висолинг,
бухл айлама, жоно,
Ким барча мазоҳибдаки ишқ аҳли ародур
мазмум эрир имсок.
Ҳажрингда юзи соргорибон, дам ура олмас
бечора Навоий,
Гўёки хазон фаслида беваргу наводур
ул булбули гамнок.

3

Не вўсмаву не кесмадур ул зулфи сумансой,
не гамзайи жоду,
Машшота санга золи фалақдур магар, эй ой,
хуршид анга кўзгу.
Қош ёси била кирпик ўкин ҳар сори отсанг,
имкони хато йўқ,
Ҳар кимсаки, бўлгай анга бу навъ ўқу ёй,
туз бўлғуси қобу.
Масжид йўлин асраб неча дин аҳли йўлукса,
раҳзанлик этарсен,
Тенгри йўлини асрамок, эй кофири худрой,
бу навъ бўлурму?!
Гар истамади субҳи умидимни ёшургай
меҳнат каро шоми,
Ҳар ён сочилиб, бас не учун бўлди сумансой
ул туррайи ҳинду?
Ҳижрон кунининг тийралигин кавкаби ашким
дафъ айласа, тонг йўқ,
Анжум сипаҳи кўпрак эрур анжуманорой
тун бўлса қаронғу.
Гам даштини қатъ айлабон ул кўйига етмон,
кўрмон они туш ҳам,
Ким бўлса ҳарам шавки била бодияпаймой,
кўздин учар уйқу.
Ул шўх Навоийни дедиким килайин катл
бир кўз учи бирла,
Эй войки, бир ҳам анга кўз солмади, эй вой,
катл ушбудур, ушбу!

МУХАММАСЛАР

1

Шарбати «юҳйил-изом» эрни майи нобиндадур,
Сурайи «ваш-шамс» тафсири юзи бобиндадур,
Шарҳи «мозогал-басар» наргислари хобиндадур,
Лайлатул-меърожнинг шарҳи сочи тобиндадур,
Қоба қавсайн иттиходи қоши меҳробиндадур.

Эй, қади тўбидин ортуқ, юзи ризвондин жамил,
Ким берур жон лаъли ҳар ким бўлса кўзидин қатил,
Лаъли рашкидин фигон айлаб, қилиб ашкин сабил,
Кўп югурди равзада айнан тусаммо салсабил,
Топмади ул чошниким, шаккари нобиндадур.

Жон берур эрди Хизр суйи халойиққа сарих,
Исо ўлук тиргузур эрди деб алфози фасих,
Лаълидин токим такаллум қилди ул шўхи малих,
Хизрнинг айни ёшунмиш, кўкдин инмас ҳам Масих,
Нетсун, ул муъжиз бу дам ёкути серобиндадур.

Хаттидин бўлди хижил сунбул била мушки татор,
Қоматиға сарв ила шамшоддин юз қатла ор,
Фаррух эрмас орази наврўзидек ийду баҳор,
Зулфиға қадру барот ўхшар, вале юз фарқи бор,
Сўз онинг ёниндаги хуршиду махтобиндадур.

Ҳар гадо эгнида бўлса эски тўн ё чоки жайб,
Билмай асли ниятин қилмоқ галатдур шакку райб,
Эй Навоий, чун санга маълум эмастур сирри гайб,
Лутфийни майхонада ошуфта кўрсанг, қилма айб,
Ким бу мажнун ихтиёри зулфи қуллобиндадур.

2

Маснади ҳусн узра токим кўрмишам ул шоҳни,
Тийра айлабмен фигондин нийлгун хиргоҳни,
Эй сабо, арз айла ногаҳ кўрсанг ул дилхоҳни,

Кўкдадур ҳар дам фигоним кўргали сен моҳни,
Даъвийи меҳрингга тонук тортадурмен оҳни.

Эй, ғубори маркабинг кун кўзгусининг сайқали,
Нечаким мен бир гадо, сен подшаҳдурсен, бале,
Йўқ ажаб, сен ҳусн шоҳин майл қилсам севгали,
Сен киби султонни севмак ҳаддим эрмастур, вале
Бу балолиқ ишқ фарқ этмас гадову шоҳни.

Хирмани васлинг тўла сенда, эй халқ аҳсани,
Сабзайи хаттинг тамошосинда, эй кўз равшани,
Сунбули зулфунг хаёлотида, эй жон гулшани,
Донайи холинг таманносинда, эй гул хирмани,
Раҳм қилким, чехрайи зардим ёшурди коҳни.

Зулфу юзунг кўрдию куйди кўнгул ҳасрат била,
Васлинг уммедига жон қилди фидо рағбат била,
Сенда йўқ эрмиш вафо, тек мен куюб меҳнат била,
Зулфунгу юзунг фироқинда туман ҳасрат била,
Ҳайфким, зойиъ кечурдум мунча солу моҳни.

Эйки, йўқтур ҳусн иқлимида сендек подшо,
Ошикингни неча тутқайсен мунунгдек бенаво,
Нечаким бўлди эшигингда Навоийдек гадо,
Қовма Лутфийни эшикдин, бер закоти ҳусн анго,
Қайда айтсун сен гани боринда шайъаллоҳни?

3

Халқайи зулфунгда кўнглум бўлгали гам маҳрами,
Ул қаро қайғу била савдода чун ортар гами,
Дер санга девонаву шайдолигиндин ҳар дами,
Эй, сочинг шайдо кўнгулларнинг саводи аъзами,
Халқа-халқа руҳнинг сарманзилидур ҳар хами.

Эй, гули саврий жамолинг дафтаридин бир варақ,
Сабзаву райҳон сенинг хаттингдин элтурлар сабақ,
Чини зулфунгни очибон, илгингта олсанг тарақ,
Сунбулингни тараганда гул уза тонгдур арақ,
Ким булутлук кечанинг, албатта, бўлмас шабнами.

Рашкдин ҳар дам яқиндур бағрим эриб оққали,
Юзунгта машшотаву кўзгуси мундоқ ёққали,
Зулфунгта машғул эрур машшота зезар тоққали,
Мен йирокдин жон берурмен, тоқатим йўқ бокқали,
Юзи каттик кўзгуким, бўлмиш жамолинг ҳамдами.

Огзининг рамзини мушқилдур фаровон сахламоқ,
Ким адам бўлса билур ул рози пинҳон сахламоқ,
Барча дилбарлардин ўлур жонни осон сахламоқ,
Сен париваш ҳурдин мушқилдурур жон сахламоқ,
Ким малак ҳайрондур ул суратга, нетсун одамий?

Зулфи васлин истасам руҳсори меҳрафрўзидин,
Йўқ ажаб, чун йил келиши билгурур наврўзидин,
Кўзларим уйи бузулди ашки селандузидин,

Мен бу кўз бирла уётлигмен жамолинг юзидин,
Ким келур ҳар лаҳзаву ул гўшакинг бордур нами.

Атласи гардунга етти ростий ушшок уни,
Ким қабо невчун кучар нозик танин вуслат туни,
Йўқ ажаб, сарриштадур, кўргил, аро ерда муни,
Ул баданнинг давлатидин тугди кўнглакнинг куни,
Хусни толиъ кўрким, улдур холи ички маҳрами.

Эй, лабинг Исо дамидек хаста жонга чорарас,
Ваҳ, неча гамзанг Навоий қатлин этгай мултамас,
Ул муборак кўнглига бўлгай муяссар бу ҳавас,
Лутфийни боштин яна тиргузсанг, эй Исонафас,
Ким етибдур, ваҳ, ани ўлтургали ҳижрон гами.

4

Оҳким, тарки муҳаббат килди жонон оқибат,
Бўлдум ушбу ғуссадин расвойи даврон оқибат,
Қолмади маҳфий гамим эл ичра пинҳон оқибат,
Ёшурун дардимни зоҳир қилди афгон оқибат,
Асрагон розимни ёйди сели мужгон оқибат.

Токи чекти ўқу ё қасдимга ул мужгону қош,
Айлади пайконлари ҳар сори бағримни харош,
Пардаи сабру саломат ёйибон, эй бағри тош,
Ёшуруб эрдим багир чокини, ваҳким, қилди фош
Ҳар тараф кўздин тарашшуҳ айлаган кон оқибат.

Кўп югурдум ишк йўлида мени гумроҳким,
Билгасен ҳолимни, лекин бўлмадинг огоҳким,
Ишк аро ўлгумдурур, бил эмди, эй дилхоҳким,
Тиги ҳажрингдин ниҳон кўксум шикофин, оҳким,
Элга равшан айлади чоки гирибон оқибат.

Тийрборони гаминг ёгдургали кўнглумга сахм,
Юз туман доги ниҳон кўймиш эди ул хавфу сахм,
Халқ ани фаҳм этмасун деб, бор эди кўнглумда ваҳм,
Войким, кўксум шикофидин улусга бўлди фаҳм
Ишқ ўти бағримда кўйгон доги пинҳон оқибат.

Ул париким, телбаларга ишкидин монанд эдим,
Зулфи занжирида Мажнундек асири банд эдим,
Жаврига қониъ бўлуб, васлига ҳожатманд эдим,
Шавқидин дам урмайин, бедодига хурсанд эдим,
Ваҳки, бўлдум ҳажридин расвойи даврон оқибат.

Орази қошида гул юз важҳ ила бордур қарих,

Минғ жихатдин нутки оллинда эрур булбул сафих,
Кўзию зулфиға эрмас нарғису сунбул шабих,
Гар будур кофир кўзу зуннор зулфи, эй факих,
Бўлғудекмен дайр аро масту паришон оқибат.

Жонни мажнун ул пари рухсора ёди айлади,
Кўзни ғирён ишқ зулми май фасоди айлади,
Танни урён, аклу дониш хайрбоди айлади,
Ишқ кўйида жунунумни муноди айлади
Ҳажр тошидин мунаққаш жисми урён оқибат.

Бода ичким, давр ишида иътидоле кўрмадук,
Навбахори хусн аро соҳибжамоле кўрмадук,
Ким хазони умрдин анда заволе кўрмадук,
Даҳр бўстони аро саркаш ниҳоле кўрмадук
Соя янғлиғ бўлмағон ер бирла яксон оқибат.

Шаҳлик этгандин не ҳосил фақр сиррин билмайин,
Ҳеч ким мулки бақо султони бўлғонму экин,
Фонийи маҳз ўлмайин султон Абулғозий бикин,
Эй Навоий, давлати боқий тиларсен васлидин,
Они касб этмак фано бўлмай, не имкон оқибат?

5

Оҳким, воламен ул сарви хиромондин жудо,
Кўзларим ғирёндур ул гулбарғи хандондин жудо,
Бенаводур жон доғи ул ҳури ризвондин жудо,
Не наво соз айлағай булбул гулистондин жудо,
Айламас тўти такаллум шаккаристондин жудо.

Ваҳ, неча ишқ ўти жисмимда сўнғакни ўртағай.
Кўнғлағим жайбиға ўт солғай, этакни ўртағай,
Телбалик оҳим самодин то самакни ўртағай,
Ул қуёш ҳажрида кўрқармен фалакни ўртағай
Ҳар шарореким бўлур бу ўтлуғ афғондин жудо.

Ваҳки, бағрим тўкти кўзлар йўлидин парғола кўп,
Кўз ҳам ул гул ҳажридин ёғдурди гулгун жола кўп,
Заъф этибмен қонлиғ ашким баски тўкти лола кўп,
Дема, ҳижронимда чекмайсен фиғону нола кўп,
Жисм айларму фиғон бўлғон нафас жондин жудо?

Қилғали маҳрум жоми васлдин жонон мени,
Талхком этмиш тириклик бодасидин жон мени,
Ҳар замоне ўлтурур ғам захридин ҳижрон мени,
Ҳажр ўлумдин талх эмиш, мундин сўнғ, эй даврон, мени
Айлағил жондин жудо қилғунча жонондин жудо.

Бағрима, эй хори ҳижрон, ҳар замон санчилмағил,
Эй кўнгул, юз жавр етса, кўзга ғайрин илмағил,
Минг бало юзланса, эй жон, ёрдин айрилмағил,
Бўлса юз минг жоним ол, эй ҳажр, лекин қилмағил
Ёрни мендин жудо ёхуд мени ондин жудо.

Жонни андоқ ҳуснунг ўти шуъласи кул қилдиким,
Жисм ўтундек шуълайи рухсорига ёкилдиким,
Шарҳи ҳолиға аларнинг бу рақам ёзилдиким,
Васл аро парвона ўртанди ҳамоно билдиким,
Қилгудекдур субҳ они шамъи шабистондин жудо.

Ошиқеким, бўлғай ул бир шўҳи гулрухсорсиз,
Уйла булбулдурки колмишдур гулу гулзорсиз,
Вой ул бедилғаким, қолғай тирик дилдорсиз,
Бир иёсиз ит бўлуб эрди Навоий ёрсиз,
Бўлмасун, ё рабки, ҳарғиз банда султондин жудо.

МУСАДДАСЛАР

1

Жоним ўртарга ул ўтлуг чехра гулзори Халил,
Они равшан айлаган гугирд ўти ёнида нил,
Ё раб, ул хусну жамол авжида юз минг ою йил,
Не жамолингга завол ўлсун, не хуснунгга бадил,
Эй, жамолинг лоязолу бебадал хуснунг жамил,
Ой юзунгдур аҳсани таквим учун равшан далил.

Турфа кўрким, юз уза икки лабинг гўё бўлур,
Бир қуёш икки Масихога қачон маъво бўлур,
Кўнглум ичра кошларингдин ҳайратим пайдо бўлур,
Ким қачон бу навъ бир қурбонда икки ё бўлур,
Зулфунгиз ҳайронименким, йилда бир ялдо бўлур,
Ойда ким кўрди ики ялдо тунни мундоқ тавил?

Ул огиз пайдо эмастур нуктае айтилмайин,
Бел доги мавжуд эмас борикбинлиқ қилмайин,
Ул аён эрмас адам сори назар очилмайин,
Бу якин бўлмас вужуд асбобидин айрилмайин,
Огзингу белингнинг асрорин камоҳий билмайин,
Мушигофу хурдабинлар ичра тушти қолу қил.

Кўзларинг бодоми ҳажридин бўлуб жисмим саким,
Чикти жоним эй қарокўз, баски ҳажринг берди бийм,
Бу васият қилмишамким, мушфику ёру надим
Наъшима ул кўй туфрогини қилгайлар ҳарим,
Чун қаро бодом тобут узра расмедур қадим,
Кўз жанозам сори солким, сенсизин бўлдум қатил.

Борақаллоҳ, эй сабо, аҳлан ва саҳлан мархабо,
Ким хабар кўп бердинг ул гулчехрадин қилмай ибо,
Васлига чун етиму очти жамол ул дилрабо,
Узлукум борди фано елига андоқким ҳабо,
Ишқ маҳв этти мени, сен чик ародин, эй сабо,
Ли мабаллоҳнинг мақомида не ҳожат Жабраил?

Нечаким сурсун Масих анфоси жонпарвар калом,
Ёки жаннат васфида Идрис қилсун ихтимом,
Чарх боги бирла жаннат гулшанин қилмон мақом,
Ким манга холо банақд, эй зоди сарви хушхиром,
Сунбулунгдур уқдаи раъсу юзунг моҳи тамом,
Оразинг Фирдавсу кад тўбию лаълинг салсабил.

Ул парининг чун эрур кон тўккали моҳир кўзи,
Ул сабабдин ҳар нафас юз қатл этар зоҳир кўзи,

Эй Навоий, сеҳр бирла чун бўлур нозир кўзи,
Бир назарда ўлтурур сен хастани соҳир кўзи,
Жон берур Лутфию қилмас бир назар кофир кўзи,
Толибимга, оҳким, усрук экач бўлди бахил.

2

Зулфу сиймин жисминг афъи ганжи Қорун устина,
Ганж уза соҳир кўзунг афъига афсун устина,
Дарди ишқинг улки кўйди жони маҳзун устина,
Деди, кўргач оразинг ул қадди мавзун устина,
Эй, қадинг тўбию жаннат хадди гулгун устина,
Кўрмади даврон сенингдек ой гардун устина.

Топти жон ҳар дам ўлар ҳолатда бу жисми заиф,
Лаълидин жонбахш сўз айтурда ул шўхи зариф,
Қолди кўзум тийра, жисмим хаставу жоним наҳиф,
Зулфу кўзу лаъли ҳажрига бўла олмай ҳариф.
Бўлди сўзум нозуку кўнглим хушу табъим латиф,
Ҳар қачон солдим назар ул шакли мавзун устина.

Келса Чин суратгари бир дам жамолинг қошига,
Жон фидо қилгай ҳамул дам суратинг наққошига,
Лоладур ширин лабинг, Фарҳодеким қон ёшига
Ғарқ ўлуб, тушмиш гузори ҳажр тоғу тошига,

Сарв анингдек қоматинг ҳайронидурким, бошига
Қилди қушлар ошён андоқки Мажнун устина.

Кўз йўлин, эй ишқ, ҳар соат тўла ёш айлама,
Эй кўнгул, ёшимга парголангни йўлдош айлама,
Эй кўз, ашқимни сориг юзумга дурпош айлама,
Ёшурун ишқим сўзин машҳури авбош айлама,
Ҳар дам, эй кўз ёши, юз кўрмай, мени фош айлама,
Давлатимдин агнадинг йиллар чу олтун устина.

Жуббайи синжобинг ичра вусла-вусла қоқуми,
Тугди ҳижрон шомида бир-бир саодат анжуми,
Бор қамар, акраб демай, ишқинг маломат кулзуми,
Оразинг кофурида ул зулфи мушқин гаждуми,
Анбарин қошинг хамида холдек кўз мардуми,
Мушқи тардин нуктайи сулсийдурур нун устина.

То кўнгул сайдига кўйди ул газоли Чин кўнгул,
Бўлди шерафганлар аъзоси аро хунин кўнгул,
Баски тортар ҳар санамдин бир жафо гамгин кўнгул,
Қилди жавридин аларнинг тарки ақлу дин кўнгул,
Неча чексун хўблар илгидин жафо мисқин кўнгул,

Мунчаму офат келур бир қатрайи хун устина?

Чун Навоий ашки баҳр ўлди чекиб ранжу тааб,
Кемаликдин кўзлари ул баҳр аро топти лақаб,
Кўзида, тонг йўқ, агар туттунг мақом, эй нўшлаб,
Чун кирар эл кемага қилмоқ учун айшу тараб,
Гар ватан Лутфий кўзида тутмадинг, йўқтур ажаб,
Уй кўпормоглиг эрур душвор Жайхун устина.

ТАРЖИЪБАНДЛАР

1

I

Кетур соқий, ул майки, субҳи аласт
Анинг нашъасидин кўнгул эрди маст.

Майеким, килур куйсалар жом аро,
Ўзи масту кайфияти майпараст.

Эшит саргузаштеки, бугун манга
Неча майпараст ўлдилар ҳамнишаст.

Май олмоққа пири мугон жазбаси
Мени чекти андоқки, моҳини шаст.

Қилиб хирка май раҳнию зарфининг
Этиб огзини мум ила сангбаст.

Қелур эрдим эгнимда майлик сабу,
Бўлуб тўқуз афлок оллимда паст.

Ки огоҳ ўлуб тўш-тўшимдин қобоб,
Манга топдилар ихтисоб аҳли даст.

Шикастим менинг онча эрмас эди,
Ки май зарфи топти арода шикаст.

Чу синди сабу, чорае топмадим,
Мени муфлиси уру гирёни маст.

Харобот аро кирдим ошуфтаҳол,
Май истарга илгимда сингон сафол.

II

Кетур, соқиё, муждае жомдин,
Ки пажмурда бўлмишмен анжомдин.

Бу гулшан гулига чу йўқтур вафо,
Не парҳез этай жоми гулфомдин?

Чу йўқ шоми ҳижрон хумориға субҳ,
Ичиб англамай субҳни шомдин.

Халос айлай ўзни маю нуклнинг
Суву донаси бирла бу домдин.

Бўлай дайр пирига андоқ мурид,
Ки ёд этмайин шайхул-исломдин.

Кирай дайр аро уйла мажнуну маст,
Ки кетсун хирад хос ила омдин.

Солай бир алоло харобот аро,
Ки чиксун фигон аҳли айёмдин.

Хароботий ўлмоқлигим, зоҳидо,
Савол этма мен зори бадномдин.

Гарав қилгали майга чун қолмади
Не тасбиҳу, не хирқа нокомдин.

Харобот аро кирдим ошуфтаҳол,
Май истарга илгимда сингон сафол.

III

Сафол ичра бир журъа лое манга
Эрур жоми гитинамое манга.

Кетармакка худбинлигим ранжини
Қони бода янглиг давое манга?

Чу мен дайр пири вафосидамен,
Фалакдин етишмас жафое манга.

Фалакдин жафо етса, эй мугбача,
Не гам сендин ўлса вафое манга.

Тариқат сулукини касб этгали,
Ҳамул кунки, бўлди ҳавое манга.

Бурун зухду таквони айлаб шиор,
Дедимким, етишгай сафое манга.

Бориб хонақаҳ ичра қилдим мақом,
Бу маъни худ ўлди балое манга.

Бокиб хилвату зикру сажжодани
Зухур этти ҳар дам риёе манга,

Булардин ўзумни халос айладим,
Ки то ҳосил ўлгай фаное манга.

Харобот аро кирдим ошуфтаҳол,
Май истарга илгимда сингон сафол.

IV

Тилармен бу дайр ичра кошонае,
Ки бўлгай живорида хумхонае.

Бу хумхона сахнидаги майфуруш
Сахо шевалик пири фарзонае.

Онинг қурратул-айни куп оллида,
Илигида паймона, жононае.

Суманбарлар ичра паричехрае,
Паричехралар ичра девонае.

Менга гоҳи ул берса май бирла жон,
Бу килса гаҳи катл мастонае.

Эрур телбаликдин ишим туну кун
Хаёл айламак била афсонае.

Неча муфлис истаб, дедим май учун
Қилоли ичин ора дангонае.

Эшиттимки, килмиш яна пири дайр
Харобот аҳлига майхонае.

Бугун очиб ул майкада эшигин,
Берур ҳар гадо етса паймонае.

Харобот аро кирдим ошуфтаҳол,
Май истарга илгимда сингон сафол.

V

Яна бўлмишам ошику зор ҳам,
Хароботию ринду хаммор ҳам.

Мубоҳот этиб дурдкашлик била,
Қилиб тавқию зуҳддин ор ҳам.

Суроҳийни бут айлабон огзида,
Қилидин эшиб белга зуннор ҳам.

Бўлуб майга сажжодаву хирқа раҳн,
Бориб нуқл учун кафшу дастор ҳам.

Фано дайри ичра қаландар сифат
Кезиб, балки девонакирдор ҳам.

Паричеҳра атфолнинг тошидин
Бўлуб сарбасар жисмим афгор ҳам.

Мени ишқдин ўртаган мугбача,
Ки девонавашдур, паривор ҳам.

Чу билдимки, бу навъ бирла эрур
Харобот кўйида майхор ҳам.

Эрур чунки якранглик шарти ишқ,
Бу такриб бирла мени зор ҳам

Харобот аро кирдим ошуфтаҳол,
Май истарга илгимда сингон сафол.

VI

Қани соқийи гулўзорим менинг?
Ки жон қасди этмиш хуморим менинг.

Фирок ичра кўп меҳнату дарду ранж,
Чекибтур тани хоксорим менинг.

Хумор эмгагидек вале кўрмамиш
Тани гамкашу жони зорим менинг.

Бу хайли бало дафъига авло ул,
Ки майхона бўлгай ҳисорим менинг.

Кўпу оздин тутса май пири дайр,
Фидоси анинг йўку борим менинг.

Етурса қадам бошима мугбача,
Эрур жавҳари жон нисорим менинг.

Харобот аро кирганим, эй фақих,
Дейин, бўл даме роздорим менинг.

Кеча хонақаҳ ичра сармаст эдим,
Бугун майсиз итти қарорим менинг.

Хумор айлаб ул навъ ошуфтаким,
Иликдин бориб ихтиёрим менинг,

Харобот аро кирдим ошуфтаҳол,
Май истарга илгимда сингон сафол.

VII

Мени май бас ошуфтаҳол айлади,
Бу водийда Мажнунмисол айлади.

Бошимни куп атрофида майфуруш
Узум жисмидек поймол айлади.

Чогир касрати май батидек манга
Хирад булбулин гунгу лол айлади.

Сабукашлигим айни идбордин
Қадимни юк остида дол айлади.

Майи лаъл олтун қадаҳ шаклидек
Юзум сориг, ашкимни ол айлади.

Қадимдин фалак офият хирқасин
Чекиб, раҳни жоми зилол айлади.

Сипехр атласи дайр кўйи аро
Менинг кисватим эски шол айлади.

Май истарда идбору ошуфталик
Манга жом сингон сафол айлади.

Харобот пири чу бир жом учун
Мени мундок ошуфтаҳол айлади.

Харобот аро кирдим ошуфтаҳол,
Май истарга илгимда сингон сафол.

VIII

Яна дурдкашмен мубоҳот учун,
Бериб жон ҳавойи харобот учун.

Кетур, сокиё, бода огзимга қуй,
Дамеким, ўлубмен бу миръот учун.

Не миръот, балким қуёшеки, файз
Анга ом эрур барча заррот учун.

Манга зоҳид этти базе сарзаниш
Май ичмакка сарф ўлғон авқот учун.

Дедим: «яхшироқ бода ул зуҳддин,
Ки қилгой киши шуҳрату от учун.

Манга бодадин бўлди нафйи вужуд,
Санга зуҳд гўёки исбот учун».

Бўлуб тунд, масжид сори қилди азм,
Мени каргайин деб муножот учун.

Муножот этиб кирди хилват аро,
Ясалгон риёи каромот учун.

Каромот мен қилдим ул лаҳзаким,
Риё биймидин дафъи офот учун, —

Харобот аро кирдим ошуфтаҳол,
Май истарга илгимда сингон сафол.

IX

Яна бошламиш бода ичмак ҳабиб,
Манга ичмай ўлгайму сабру шикаб?

Ичармен вале қон, нединким ичар
Ҳабибим била бода ҳар дам ракиб.

Насиби рақибининг ар май бўлуб,
Насибим менинг бўлса қон, ё насиб.

Не зулмеки, гулшанда гул маҳрами
Бўлуб зоғу маҳрум эрур андалиб.

Не тонг, богламоқ кофири ишқ ўлуб
Киши белга зуннору осмоқ салиб.

Ёқам чок этиб, кўксума тош уруб,
Солиб рустахез эл аро мен гариб.

Булар нафъ чун қилмади қўнглума,
Лаболаб қадах бирла бердим фириб.

Чу билдимки, беҳудлуғумдур илож,
Харобот йўлида бўлдум нишиб.

Нечукким етиб Рустаме кўйига,
Қирар эрди сармаст Маҳмуди Ҳабиб.

Харобот аро кирдим ошуфтаҳол,
Май истарга илгимда сингон сафол.

Х

Нечук май била бўлмасун улфатим,
Ки жон қасди айлар гаму меҳнатим.

Назар айла бу коргаҳ вазъига,
Ки ортар тамошосида ҳайратим.

Қуёш йўкки, бир зарра моҳиятин
Топа олмади саъй ила фикратим.

Не келмак аён бўлди, не кетмагим,
Не мабдаъ яқин бўлди, не ражъатим.

Не касби улум этти ҳал мушкилим,
Не тутти илик таквию тоатим.

Топай деб хабар ушбу максуддин,
Туташти баса қавм ила суҳбатим.

Не қилди бу дардим иложин ҳаким,
Не шайх айлади дафъ бу иллатим.

Не қилмокка бир амрдин ҳосилим,
Не кечмакка бу фикрдин журъатим.

Менинг бошима бас қотиқ тушти иш,
Чу тоқ ўлди бу дард ила тоқатим.

Харобот аро кирдим ошуфтаҳол,
Май истарга илгимда сингон сафол.,

2

І

Жаҳон қасригадур сув узра бунёд,
Чу йўқ бунёди, ондин бўлмагил шод.

Не шод ўлгай киши бир қасрдинким,
Они тенгри яратмиш меҳнатобод.

Эмастур қаср, балким қосиредур,
Ки таксир айламас айларга бедод.

Тириклик қушларига ёйибон дом,
Тенгиз амвожидин андоқки сайёд.

Кийиб қатл айламакка лоладин тўн,
Қиёдин тийғ тортиб мисли жаллод.

Эмас қотил, париваш дилбаредур,
Ки жавридин қутулмас одамизод.

Фунуну лобаси андоқ муассир,
Ки мум айлар кўнгул ғар бўлса пўлод.

Вале не ишвасиға иътимоде,
Не онинғ ваъдаи васлиға бунёд.

Висоли кўз юмуб-очқунча охир,
Фироқи кўз очиб-юмгунча барбод.

Кўнгул қўйма анғаким боқий эрмас,
Инонмас бўлсалар айлай қасамёд:

«Бақосиздур жаҳон раъноси, валлоҳ,
Жаҳон раъноси йўқким, мосиваллоҳ».

II

Жаҳон туфроғ эрур, шакли мудаввар,
Анға қайдин бақо бўлсун муяссар?

Хусусанким, фано даштидин эсғай
Ўшал туфроғ атрофиға сарсар.

Бу туфроғ узра ул сарсар йўлида
Мақар ким қилса ғофилдур муқаррар.

Қаро туфроғки, ел совурғай они,
Яқиндурким бўлур зулмат саросар.

Бу зулмат ичра бир сув ҳасратида
Ҳалок айлар ағар бўлсун Сикандар.

Чекар ғўр ичра охир ғар жаҳонни
Киши Баҳромдек қилсун мусаххар.

Фано ғориға Кайхусрав масаллик
Солур ғар худ сенинғдур етти кишвар.

Кўрар ондин футур ар бўлса фағфур,
Топар ондин кусур ар бўлса Қайсар.

Кечиб ондин, кўнгул тенғриға боғла,

Таоло шаънауллоху акбар.

Ки ҳақ бокийдурур, дунё аруси
Эрур фоний, неча кўргузса зевар.

Дедингким, айт панди мушфиқона,
Агар мендин қилурсен сўзни бовар:

«Бақосиздир жаҳон раъноси, валлоҳ,
Жаҳон раъноси йўқким, мосиваллоҳ».

III

Жаҳон шўхидин олмиш ҳақ вафони,
Не олмоқким, анга бермайдур они.

Буким йўктур вафоси, бас эмастур,
Ки дарду меҳнатидур жовидоний.

Бу меҳнатлар била истар они халқ
Фаҳўм лояърифу ҳозал-маоний.

Тикандин гулга ҳар дам еткуруб неш,
Ки айлар лаългун жисмини қони.

Сабо кожин уруб савсанга андоқ,
Ки қолиб кўклуби ондин нишони.

Чоқин тийгидин айлаб пора-пора,
Чаманда ғунчанинг кўнглин ниҳоний.

Ёгиннинг йиглабон ондин нафири,
Булутнинг титрабон ондин фигони.

Ғалат қилдим, бу тухматдин баридур,
Жаҳон раъно аруси дилситоне.

Ки ҳақ тақдириндур олам ичра
Ёмону яхшининг яхши-ёмони.

Жаҳон фонийдурур, эй хожа, зинҳор,
Ки сен бокий тасаввур қилма они.

Кўнгул берма ўшул раъногаким, ҳақ
Эрур боқию боқий барча фоний.

Бақосиздур жаҳон раъноси, валлоҳ,
Жаҳон раъноси йўқким, мосиваллоҳ.

IV

Жаҳонким, зоҳир айлар лолаву боғ,
Эрур ул боғ зиндон, лоласи доғ.

Аруседур фусунсоз, ул дилошуб,
Иши кўргузмак элга лобаву лоғ.

Кишиким, сайди доми бўлди, бордур
Онинг оллида минг булбулча бир зоғ.

Ёқибон оташин гул жониға ўт,
Куёр ёмғурдин ул ўт устиға тоғ.

Кўруб нарғисни савсан ғунчасидин,
Чекар онинг кўзи қасдиға бармоғ.

Таадди бирла насрин яфроғидин
Ясар гул чехрасин йиртарға тирноғ.

Хазон бедодидин ел саъйи бирла
Сочар шамшоду гул бошиға туфроғ.

Жафоси тошидин ёғдурди пайкон,
Гумон қилма шажар жисмида яфроғ.

Нечукким бўстоннинг йўқ бақоси,
Хусусунким, хазон ели эсар чоғ.

Онинг ҳам нисбатин ғар истар ўлсанг.
Онингдекким, хазон айёмида боғ.

Бақосиздур жаҳон раъноси, валлоҳ,
Жаҳон раъноси йўкким, мосиваллоҳ.

V

Жаҳон раъносидин бўлғил мужаррад,
Ки қилмишлар қабул аҳли они рад.

Нечук мақбулунг ўлғай улки, бўлғай
Анға мардудлуғ асбоби беҳад.

Ағар ҳикматда ул микдор бўлким,
Ўкусин Бу Али оллингда абжад.

Вағар бўлсанг фасоҳат ичра навъе,
Ки назминг айлағай Ҳассонни беҳад.

Тамаввул касратидин бўлсанг андог,
Ки даргоҳингда Қорун айлагай кад.

Шижоат даштида раҳшингга бўлса,
Рикоб ўпмак учун Рустам нигунқад.

Сикандар янглиг олиб баҳру барни,
Бало яъжужи учун богласанг сад.

Анингдек бўлса тахтинг рифъатиким,
Ғуҳарлиқ айласа тожингга фарқад.

Жаҳонга чун бако йўқтур, бу барча
Неча кундур вале эрмас мухаллад.

Таманно айласанг бир навъ иқбол,
Ки бўлгай ҳам мухаллад, ҳам муаббад.

Демон ёлғуз жаҳондин айла тажрид,
Неким ҳақ гайридур, бўлгил мужаррад.

Бақосиздур жаҳон раъноси, валлоҳ,
Жаҳон раъноси йўқким, мосиваллоҳ.

VI

Жаҳон раъноси бирла қилма пайванд,
Эр ўлсанг бўл анинг ҳажрига хурсанд.

Эрур олам уйи раҳравга зиндон,
Онинг ҳар қайди йўл манъига бир банд.

Ушатмоқ истасанг бу бандларни
Муқайяд бўлма анда, ушбудур панд.

Жаҳон нўши аро қилмиш ниҳон захр,
Сен они нўш этарсен уйлаким қанд.

Топиб лаззатким, айларсен табассум,
Эрур ул захрханд, эрмас шакарханд.

Ғараз ирфон экандурким, адамдин
Сени мавжуд айлабтур худованд.

Қўюб кўнглунг аро нақди амонат,
Малак бўлмай санга бу ишга монанд.

Сени гофил қилиб асли ишингдин,

Сарову боғу роғу завжу фарзанд.

Ўзунгга келсанг, оздур гар ўзунгни
Бу гамдин айласанг парканд-парканд,

Жаҳон жоҳилга маҳбуб ўлди, лекин
Онинг оллиндаким, бўлгай хирадманд:

Бақосиздур жаҳон раъноси, валлоҳ,
Жаҳон раъноси йўкким, мосиваллоҳ.

VII

Жаҳон жоми тўладур захри қотил,
Анга майл айламас ким бўлса оқил.

Ажаб ишдурки, мундоқ захр ичарга
Жаҳон аҳли эрур жон бирла мойил.

Ажаброқ буки, ичган сойи бўлмас,
Бу захр ичганга ичмак ҳирси зойил.

Ғаробат кўрки, гар юз мингни ҳар кун
Қилур ул захр ўлган элга дохил.

Яна юз мингдурур ичмакка машгул,
Яна юз минг они истарга шогил.

Магар бу захрдин қутқаргай элни
Фано тарёқи бирла пири комил.

Вале Қоф устида ул кимёгар,
Они кўрмакка Анқо парри ҳойил.

Жиҳатсиз, эй кўнгул, севдунг жаҳонни,
Менинг пандимдин айлаб ўзни отил.

Чу бердинг барча сармоянгни барбод,
Пушаймон бўлмогинг эмди не ҳосил?

Магар ёдингда йўқтурким, санга мен
Дедим юз қатла: к-эй мажнуни гофил,

Бақосиздур жаҳон раъноси, валлоҳ,
Жаҳон раъноси йўкким, мосиваллоҳ.

VIII

Жаҳон айёрасидин тут канора,
Ки макру фаннига йўқтур шумора.

Аёку илгида зарринаси ўт,
Тўни зар басмаси ондин шарора.

Бўлубон руҳ тўтисига сайёд,
Иши қилмоқ анинг қасдига чора.

Бу ишга гарди Яздий меъжари дом,
Ичинда инжу дона гўшвора.

Назар мақсуд рухсорига солмоқ
Тилар бўлсанг, анга қилма назора.

Чекибон кун шуобийдин синонлар,
Қилайин деб улус бағрини ёра.

Анга ҳино шафақ рангида айлаб,
Кеча нушодридин они қора.

Йирок бўл, эй кўнгул, ул дилрабодин,
Ри сенсен шиша, онинг кўнгли хора.

Бориб хуш-хуш анга сайд ўлганиндин,
Қилай дермен ёқамни пора-пора.

Дединг, кечмоқ нечук бўлгай жаҳондин,
Не ҳожат хайр ишига истихора.

Демон, ёлғуз жаҳондин тут каноре,
Ки туткил мосиваллоҳдин канора.

Бақосиздур жаҳон раъноси, валлоҳ,
Жаҳон раъноси йўкким, мосиваллоҳ.

IX

Жаҳон шўхин арусе қилгил ихсос,
Ри киймиш тун била кундин кишу ос.

Бу рангомезликдин ганжи Қорун
Кишида бўлса, туткай ганжи ифлос.

Тириклик мазраъи қасдига ҳар ой
Аён айлаб янги ой шаклидин дос.

Фалак бирла шафақ эрмаски, қилмиш .

Муҳайё дам-бадам қон тўккали тос.

Эмас қон, бодадурким, беҳуд айлаб
Йикарга элни қилмиш чарҳдин кос.

Согинма бодаи лаъл, ониким, бор
Улус қонига рангин бўлгон олмос.

Бу қон тўкмак била кимдурки йўқтур
Анинг савдосидин кўнглида васвос.

Бу пандимни эшит сен доги, эй дўст,
Иродат юзидин тут поси анфос.

Жафоларким, мен онглабмен жаҳондин,
Вафосидин манга голибдурур ёс.

Валавҳозал-маоний анта қултум,
Тақулу иъламу ё айюҳаннос.

Бақосиздур жаҳон раъноси, валлоҳ,
Жаҳон раъноси йўқким, мосиваллоҳ.

3

I

Эй, кирпичи нешу қўзи хунҳор,
Жонимни неча қилурсен афғор?

Лаълинг гамидин кўнгулда эрди
Ҳар қонки, сиришким этти изҳор.

Ҳайҳотки, ҳажр илгидиндур
Жонимда алам, танимда озор.

Юзунгни кўруб мени рамида,
Ишқ ўтига бўлгали гирифтор.

Сен эрдинг мажлисим ҳарифи,
Ким еди ҳасад сипехри гаддор.

Юз ҳасрат ила мени айирди
Васлингдин, аё, хужаста дийдор.

Эмдики, фироқ аро тушубмен,
Топқунча яна ҳариф ё ёр, —

Ёдингни қилай ҳарифй мажлис,
Фикрингни этай кўнгулга мунис.

II

Жонимга қилур эсанг жафони,
Гаҳ-гоҳ арода кўр худони.

Дардинг била уйла шодменким,
Ўлсам доги истамон давони.

Сендин дер эдимки, чора бўлгай,
Ҳажр этса ҳазин бу мубталони.

Ҳар лутфки, мен тутар эдим кўз,
Юз войки, сенда кўрмай они.

Васлинг била дедим айлайн шод
Бу шифтайи жони бенавони.

Қасдимга вале чекибдурур халк
Юз ханжару новаки жафони.

Мен доги қачон зарурат ўлса,
Бир гўшада ўлтуруб ниҳоний,—

Ёдингни қилай ҳарифи мажлис,
Фикрингни этай кўнгулга мунис.

III

Гаҳ-гоҳ итим деб айлагил ёд
Девона қулунгни, эй паризод.

Бир лаҳзада бузди сели ашким
Ҳар тарҳки сабр қилди бунёд.

Ҳар рукъаки ёзди сабр ила хуш,
Совуг нафасимдин ўлди барбод.

Кўп истама кўнглум изтиробин,
Қуш талпинурун нечукки сайёд.

Сен гарчи гамимдин этмадинг фикр,
Ётелбалигимни килмадинг ёд.

Султонсену йўктурур санга ҳукм,
Лекин мени дардманди ношод.

Бу ғуссага топмасам чу тадбир,
Ҳар лаҳза чекиб фиғону фарёд,—

Ёдингни қилай ҳарифи мажлис,
Фикрингни этай кўнгулга мунис.

IV

Билмонки, юзунг паридек, эй жон,
Невчун яна кўздин ўлди пинҳон?

То бўлди юзунг ниҳон, кўзумдин
Ашк ўрнига тинмайин оқар қон.

Лутфунг била бир кун этмадинг ёд,
То тушти манга балойи ҳижрон.

Вах, қони бурунги меҳру пайванд,
Ғўё унутулди аҳду паймон.

Бахтим киби душман ўлдунг охир,
Бу дардга юз нафиру афгон.

Сендин манга чун гараз сен-ўқ сен,
Бас, бўлди фироқу васл яқсон.

Таҳқиқ чу англадимки, эмди
Васлингга етарга йўқтур имкон,—

Ёдингни қилай ҳарифи мажлис,
Фикрингни этай кўнгулга мунис.

V

Жисмингки, эмас ҳаёттин кам,
Не жисмки, руҳ эрур мужассам.

Бир-бир соғиниб лабинг ҳадисин,
Қон йиглар ики кўзум дамо-дам.

Ғаминг тиласанг мени қутулмай,
Ғамдин тиласам ўзумни хуррам.

То ўлди бу зори хаста маҳрум
Васлингдин, гамга бўлди маҳрам.

Чекти кўнгул андоқ ўтлуг оҳе,
Ким куйди шарори бирла олам.

Бу навъ шароралиқ ўтумнинг
Таскини учун мени ҳазин ҳам

Ранжингни тилай танимга роҳат,
Нешингни дейин ярамга марҳам,—

Ёдингни қилай ҳарифи мажлис,
Фикрингни этай кўнгулга мунис.

VI

Ул дуржи ақику лаъли сероб
Жузгимдин оқиздилар дури ноб.

То жоми муҳаббатингни тортиб,
Кўнглумга етишти ишқдин тоб.

Ҳам дўстлар ўлди манга душман,
Ҳам тарки муҳаббат этти аҳоб.

Сендин ажаб эрди бори, эй дўст,
Душманлар учун тузатмак асбоб.

Махрум қулунгни маҳрам этса
Васлинг ҳарамига ҳайи ваҳҳоб.

Кўюнгни қилай ўзумга қибла,
Қошингни этай кўзумга меҳроб.

Ёхуд етибон хумори ҳижрон,
Васлинг майи бўлди эрса ноёб,—

Ёдингни қилай ҳарифи мажлис,
Фикрингни этай кўнгулга мунис.

VII

Эй, кишвари хусн узра ҳоким,
Хўблар бори ҳазратингда ходим.

Буздунг бу кўнгулни, ложарам мулк
Вайрон бўлур, ўлса шоҳи золим.

Ҳижрон мени чунки ўлтурур зор,
Сен ҳам мадад этмагинг не лозим?

Дар нечаки беиноят ўлуб,
Қилдинг мени бегуноҳ мужрим.

Уммед будурки, ёна тенгри
Солса мени мақдамингга солим.

Иқбол киби туруб кошингда,
Бўлсам яна хизматингга озим.

Васлингга газал тафаккур айлаб,
Унутгамен ушбу байтником,—

«Ёдингни қилай ҳарифи мажлис,
Фикрингни этай кўнгулга мунис».

ҚИТЪАЛАР

1

Ҳақ зотиға биравки хирад бирла фикр этар,
Отин эл ичра оқилу фарзона айлабон.

Миқдорини тенгиз суйининг истар англамоқ,
Лекин хубоб жомини паймона айлабон.

2

Муҳаммади арабий шаъни ондин аъзам эрур,
Ки нуқс бўлгай улус бўлса нафйига қойил.

Қуёш ашиъасига ламъа андин ортуқ эрур,
Ки зарра касрати бўлгай зиёсига ҳойил.

3

Фонийи мутлақ ўлмаин солиқ,
Анга йўқтур умиди мақсади кул.

Қаро туфрокка сингмайин қатра,
Андин имкони йўқ очилмоқ гул.

4

Солики озодани кўрсанг, ганий қилгай дебон,
Мол анинг манъи сулуки қилмагил инкор анга.

Кема тийри мол аро бўлмиш муқайяд, демагил,
Кўрки, онча мол ўлурму монийи рафтор анга.

5

Эй кўнгул, тан тахтасин бу қаъри йўқ гирдобдин
Истасанг соҳилга чекмақ, билки, бу осон эмас.

Пиру истеъдоду тавфиқ ўлмаса бўлмас бу иш,
Кимдурурким, бағри бу ҳасратдин онинг қон эмас.

6

Важҳи маош учун кишиким деса фикр этай,
Қисмат ризосидин анга бегоналиқ керак.

Ганжи қаноат арчи эрур салтанат, валеқ
Элдин тамаъни узгали мардоналик керак.

Лаззоти нафс тарки самари офият берур,
Лек ул шажарни эккали фарзоналик керак.

Ким ишқ асири бўлсаки, мумкин эмас висол,
Дарду балога ҳамдаму ҳамхоналик керак,

Тажрид нуридин киши кўз ёрутай деса,
Ахбоб хажри шамъига парвоналик керак,

Гар анжуманни деса муриду мутиъ этай,
Кўп нуктаву фасонада афсоналик керак.

Ботин ҳаримида тиласа махзани хузур,
Зоҳир уйи асосига вайроналик керак.

Зоҳир юзидин ар тиласа тожу иззу жоҳ,
Дарду бало муҳитига дурдоналик керак.

7

Қаноат тариқига кир, эй кўнгул,
Ки хатм ўлгай ойини иззат санга.

Десанг, шоҳ ўлай, еру кўк басдурур,
Бу бир тахту ул чатри рифъат санга.

Фано шуъласида ёшур жисмни,
Керак бўлса зарбафт хилъат санга.

Етар лола бутган қиё қулласи,
Мурод ўлса гулгун ҳашмат санга.

Эрур бас ариг нуктаву қон ёшинг,
Дуру лаълдин зебу зийнат санга.

Десанг, хилватим анжуман бўлмасун,
Керак анжуман ичра хилват санга.

Ватан ичра сокин бўлуб сойир ўл,
Сафардин агар етса меҳнат санга.

Назарни кадамдин йироқ солмагил,
Бу йўл азми гар бўлса рағбат санга.

Дамингдин йироқ тутмагил хушни,
Ки юзланмагай ҳар дам офат санга.

Бу тўрт иш била рубъи маскун аро

Чолинмоқ, не тонг, кўси давлат санга.

Бу оҳанг ила бўлгасен нақшбанд,
Навоий, агар етса навбат санга.

8

Таваккулни улким кўюб хотирига,
Тушар шоҳ оллинда куллуқ ҳавоси.

Насиби анинг бир аёқ ош эрур бас,
Агар ганжи Қорун эрур муддаоси.

Биравким, бўлур бир аёқ ош учун кул,
Юзига керактур қазоннинг қароси.

9

Кимки махлуқ хизматиға камар
Чуст этар — яхшироқ ушалса бели.

Қўл қовуштурғуча бу авлодур,
Ки анинг чиқса эғни, синса или.

Чун хушомад демакии бошласа кош,
Ким тутулса дами, кесилса тили.

10

Камол эт касбким, олам уйидин
Санга фарз ўлмагай гамнок чиқмоқ.

Жаҳондин нотамом ўтмак биайних
Эрур ҳаммомдин нопок чиқмоқ.

11

Биравки, жабҳасида чин эрур тута олмас
Мурод шоҳидининг соидини коми била.

Агарчи фаннида соҳиб камол эрур сайёд,
Қачон балиг тута олгай сув мавжи доми била?

12

Кулоқда асра гаронмоя сўзнию фикр эт,
Ки дурсиз ўлса, не бўлғусидур садаф холи.

Сўзунгни доги кўнгул ичра асрагилким, ҳайф,—
Ким уйла дуржни гуҳардин этгасен холи.

Бу даржу икки садафни тўла дур этганга,
Зиҳи улувви гуҳар, балки гавҳари олий.

13

Не раҳравеки, тожи ҳидоят бошидадур,
Йўқ бок анга ҳаводиси афлок тошидин.

Худхудки, кўйдилар азалий тож бошига,
Тушгайму жола ёққон ила тожи бошидин?

14

Кўрсанг, эй зоҳид, муқомирваш қаландарпешае,
Бўлма кўп машғулу дунё шуглидин қил ижтиноб.

Дона ўйнаб важҳин исор этсанг, андин яхшиким,
Эвуруб тасбиҳу ёрмоқ судин этгайсен ҳисоб.

15

Юзига асли ямоннинг кўп очма гулшани хулқ,
Сияҳ гилемга албатта меҳр айлама фош.

Қи қилмади гул иси бирла тоза руҳ жуал,
Куюш чарогига парвона бўлмади хуффош.

16

Чу душман ўлди қадимий, зиёнидин ҳазар эт,
Агарчи нутқи равонбахши жонга роҳат эрур.

Сув бирла ўт аро зиддият ўлди чун азалий,
Агар ҳаёт суйидурки, ўтга офат эрур.

17

Викор гавҳарию ҳилм маъдани бўлакўр,
Десангки, қилгай итоат санга гадо била шоҳ.

Бу шева тоғда зохирдурурки, даврондин
Қачонки тафриқа етти, улусга бўлди паноҳ,

18

Бийик мақомига улким тилар сабот керак,
Ки эгриликни қўюб, тузлук айласа қонун.

Туз ўлса соясида эл тиниб минор киби,

Сипехр уйида турар қарнлар нечукки сутун.

Гар эGRIDур, ёгибон ўқу богланиб бўйни,
Бўлур қабақ йигочидек беш-ўнча кунда нигун.

19

Хиромон сувда сойир бўлмоқу учмоқ ҳаво узра,
Ажаб эрмас, қачонким ростравлиқ қилса озода.

Шиор айлаб бу ишни кема тийри, кўрки, сув узра
Хиром айлаб ҳавога бодбондин солди сажжода.

20

Поклар жони бўлур озурда тазвир ашкидин,
Кўзгу рухсори нечукким занг тутқай нам била.

Ростлар кўнглини айлар тийра нодон ёвадин,
Шамъни ул навъким жоҳил ўчургай дам била.

21

Сахий улдурки, навъи базл қилгай,
Агар худ суфра ичра бўлса нони.

Ким ул чодир кўмочидек етишгай
Гадо уйига кўзлардин ниҳоний.

Фалакдек йўкки, аввал жилва бергай
Куёшнинг курсидек оламга они.

22

Тўнни зарбафт айлабон хиффатдин учқон ҳар тараф,
Йўқ ажаб, гар бор эса дунё матоъи ком анга.

Ул чибинким, кўзга олтун янглиг ишнор хилъати,
Кўпраги билким, нажосат узрадур ором анга.

23

Навоий, тилинг асрагил зинҳор,
Десангим, емай даҳр ишидин фусус.

Назар ҳилки, ўқ огзи тилсиз учун
Қилур тожварлар била дастбўс.

Неча тожвардур, кесарлар бошин,
Чу ҳангомсиз нагма тортар хурўс.

24

Иссиғ нафас била ҳиндуға тарбият қилсанғ,
Хисоли ҳар ён ўлур жаҳл тавсанин сурмак.

Кўмурни ўтқа солиб, лаъли оташин этсанғ,
Натижа бўлғай анға қайда тушса куйдурмак.

25

Лаим фарқиға иқбол тожини кўймок,
Яқинки, бўлғусидур мужиби азоби анинғ.

Нутуқчи бошиға шунқор тумоғаси тонғ эмас,
Ки бўлғуси сабаби ранжу изтироби анинғ.

26

Бийик мақомлиқ эл тифл эканда ҳам бўлмас,
Ки тийра қилғай они жаҳлу зулмат аҳли тили.

Қамар чароғи ағар бўлса барча бир кечалик,
Не навъ ўчурғай они шабпарак қанота ели?

27

Дебон берған киши эрдур, ва лекин
Демай берғанға эрлик бил мусаллам.

Не деб, не берса, билғил они хотун,
Дебон бермасни хотундин доғи кам.

28

Не рўза бўлғай анғаким, очуқ бўлиб оғзи
Дамеким ўлмағай ондин калому ҳарза калом.

Ғариброқ буки, қилғай баҳонае суннат,
Ки шарбат айлағай ошом зоҳир ўлмай шом.

Намоз қилмағая қилса ҳам намоз ичра
Тахайюл айламағай ғайри лавн-лавн таом.

Чиқиб намоздин, ўлғай таом ила мамлу,
Бу шарт бирлаки, бўлғай таоми барча ҳаром.

Димоғ топса рутубат бу навъ атьимадин,
Кунас бош урғуча уйғонмағай касе ноком.

Кўзин чу очти яна рўза айлағай ният,
Агарчи фосид эрур меъдаву сақил андом.

Бу турфақим, тилағай бу қадар қабоҳат ила
Ки рўза тутмоғини англағай хосу авом.

Бу савм илаки, малак они ёзмағай жуз фиск,—
Зихи малақваш сойим, зихи хужаста саём.

Навоийё, эрур ортук. бу емак-ичмақдин
Йилон этини ебон, захрин айламак ошом!

29

Уйла гарқи майдурурлар халқ бу дайр ичрақим,
Шарънинг айнул-хаётидин асар мафҳум эмас.

Ул сифатқим, баҳрнинг аччиг суйида баъзи эл,
Топилур дерлар чучук сув ҳам, вале маълум эмас.

30

Шаҳга муқарраб ўлса бирав барча хайлидин,
Эл барча душман ўлса анинг бирла важҳи бор.

Ким хайлу шоҳ ошику маъшук эрур яқин,
Гулчехраеки, ошиқ анча бўлса бешумор.

Ул барчасидин ўлса бирисига мултафит,
Душман бўлурда ўзгаларига не ихтиёр?

31

Биравнинг хавфи кўпрак шаҳ қошинда,
Ки шаҳнинг бор анга таъзими кўпрак.

Эрур шаҳ мажлиси ўт, кимки ўтга
Яқинроқ бўлса, куймак бийми кўпрак.

33

Шаҳо, эл жавҳари жонин чиқардинг,
Жавоҳир ҳирсидин бедод этиб фош.

Чу ўлгунгдур, не осиг, тўкмак они
Мазоринг узра андоққим ушоқ тош.

34

Қарилар хотири нозикдур, эй тифл,
Шикастидин қилиб ваҳм, ўлма густох.

Унуттунгмуки, атфол ўйнаганда
Синар оз майл кўргандин қуруқ шох.

35

Не толиъдурки, ҳар кимии десам ёр,
Манга ул оқибат бўлур бадандеш.

Биравдурким, они десам кўзумсен,
Чекар мужгон киби қасдимга юз неш.

36

Ул турфа қуш ҳавосида кўз тўкти дурри ашк,
Жон ёйди риштасин анга айлаб ҳавойи қайд.

Лекин гар инжу сочса киши дона ўрнига,
Товусни қачон қилур ўргамчи доми сайд?

37

Кийиб самур ила киш, қилма асру раънолик,
Ипак либос ила тутма ғурур жоми тўло.

Тийннинг ўз туки-ўқ бўлди жонига офат,
Фарисанинг паридин келди ўз бошига бало.

38

Шоҳи сипехрқадр Абобакр, ул шаҳе,
Ким кўк равоқи дарғаҳи қадрига тоқ эрур.

Бу чархи ложувард уза хуршид гўйиё
Кўкбўз таковарига музаҳҳаб жанок эрур.

Бир пора ложувард сари гўйи англади,
Ким бу заифи хастага кўп иштиёқ эрур.

39

Чу кўрдиким, сафол ичинда солиб
Ичадур бода бу мехнат қарини.

Деди, чиний сароҳим бордур, олгил,
Сўзи деди, вале йўқ эрди чини.

40

Фалон бойким, қўйи беш мингдин ўтмиш,
Яна ҳам мингдин ортуқ соғлиғ ўчку.

Қўзилик қўй дедию тонди охир,
Ки ондин яхшироқ ўғлоғлиғ ўчку.

41

Соҳиби аъзам Низомул-мулк, чунким бўлди азал,
Ҳажвлар килди Уторуд чархи кажрафторни.

Чун ҳаводис тундбоди эсди, барбод айлади,
Йўкки мухру дафтари зелуча йўку борни.

Банду тутқунлуқ бас эрмас эрдиким, беморлиғ
Бир йўли солди аёқдин ул фақири зорни.

Келтурурлар сўрғали девонга они хожалар,
Вокиан бу навъ сўрғай дўстлар беморни.

42

Бу юрушда ики улоғим бор,
Лек бормен сипоҳийликда яёқ.

Ики шатранж отидек, бириси
Кўтара олмай ўз еридин аёқ.

Чопса шатранж хонаси хатидин,
Секремаклик аларга беҳад шок.

Бири ранги қародурур, бири бўз,
Қаро ердур доғию бўз туфрок.

45

Фалон котиб ар хатни мундоқ ёзар,
Бу мансабдин ани қўпормоқ керак,

Юзин номасидек қаро айлабон,
Қаламдек бошин доғи ёрмоқ керак.

Қародин қароға берибон улоғ,
Қаламравдин ани чиқармоқ керак.

46

Садр котиб йўқ менинғ шеъримки, ҳар ким шеърини
Ёзғали олди қалам, борин ғалат қилди рақам.

То қалам урди қароға, ёзмади бир ҳарф рост,
Ким худо қилғай анинг юзин қаро, илгин қалам.

РУБОИЙЛАР

1

Субҳоналлоҳу холиқи зул-мажду ало,
Ким андин эрур тўла хало бирла мало,
Гар меҳр анинг мисли дегайлар уқало,
Меҳр оллида зарра янглиг ўлғай масало.

2

Кўк пўяву сайр ила талабгор санга,
Кун соргорибон ишқда бемор санга,
Ой дог ила қуллуқ айлаб изҳор санга,
Тун анжуми нақдидин харидор санга.

3

Ё рабки, иноятингни ёр айла манга,
Йўқлукқа ҳидоятингни бор айла манга,
Ҳар қаҳфи кифоятингни дор айла манга,
Ҳар дурри иноятинг нисор айла манга.

5

Жонимдоги «жим» икки долингга фидо,
Андинг сўнг «алиф» тоза ниҳолингга фидо,
«Нун»и доги анбарин ҳилолингга фидо,
Қолгон ики нуқта икки холингга фидо.

6

Бу қосид ишим оҳу фиғон айладило,
Бу рукъа танимни нотавон айладило,
Бу саъб хабар ичимни қон айладило,
Бу қонлиг ичим ҳалоки жон айладило.

7

Номангки, тириклигимдин улдур матлуб,
Очиб ўқугоч бир неча лафзи марғуб,
Кўп тўлғониб, ашк ичра ўзумдин бордим,
Ул навъки, сув ичига тушгай мактуб.

8

Номангким, эрур боиси иқболу тараб,
Еткурса тараб мени ҳазинга, не ажаб,
Ёлғуз мендин кетармади ранжу тааб,
Ким бўлди бaсе халқ ҳаётига сабаб.

9

Бир айбга гарчи халқ қилгай мансуб,
Фақр аҳлидин изтироб эмастур маҳсуб,
Сидк эрса худ этмак керак ўз феълини хўб,
Кизб эрса маломат доги бордур матлуб.

10

Сув кўзгусини бог аро айларда шитоб,
Сиймоб қилур эрди таҳаррук била тоб.
Дай қилди бу симобни андоқ кўзгу,
Ким кўзгу анинг қошида бўлгай сиймоб.

11

Эй улки, сўзунг тушти ҳабиб оллида хўп,
Мендин йўлига бошинг қўюб, туфрогин ўп,
Аҳбобга ҳам бирин-бирин хизмат этиб,
Арз айла, ниёз ила дуо кўптин-кўп.

12

Гардун уза базм учун мақом айлади тут,
Ул базмда хуршидни жом айлади тут,
Ул жом ила ишратни мудом айлади тут,
Охир даме ер қуйи хиром айлади тут.

13

Гар ошиқ эсанг, зебу такаллуфни унут,
Яхшию ямон ишда таҳаллуфни унут,
Ўтган гар эрур ямон, таассуфни унут,
Келган гар эрур яхши, тасарруфни унут.

14

Эй ишқ, анинг кўйида тавфи ҳарам эт,
Бизни доги ул тавфга бошла, карам эт,
Бир доира кўйи теграсида рақам эт,
Гар чикса аёгим, рақамингдвн қалам эт.

15

Чун ханжари ҳажринг манга қатъ этти ҳаёт,
Бори гаму дардинг ўқини тинмайин от,
Ким онча қовурсун пар ўлуб бутса қанот,
Тойир бўлубон етгамен охир санга бот.

16

Бўлди менинг ўлмагимга савдо боис,
Савдога ҳавойи жоми саҳбо боис,
Саҳбога доғи дайру чалипо боис,
Бу барчага ул дилбари тарсо боис.

17

Кўнглумни олибдур ул шаҳи сабздавож,
Ким гамза била олур мамоликдин бож.
Боши узра мамлакат хирожи бир тож,
Тожи уза гавҳари мамоликка хирож.

18

Кундуз кўрсанг ўзунгни махзун қадах ич,
Андоқки куёш равшану мавзун қадах ич,
Ул дамки куёш ботти, шафақгун қадах ич,
Жомингни қилиб нечукки гардун, қадах ич.

19

Гул вақти муяссар ўлса гулфом қадах,
Андин сўнг тутса бир гуландом қадах,
Манъ айласа барча аҳли ислом қадах,
Қофирмен агар қилмасам ошом қадах.

20

Рухумгаки майдин эрди ҳар лаҳза футух,
Носиҳ тили неши қилди ани мажрух.
Май лойини марҳам қилайин шому сабух,
Ул вақтқачаки, тоза бўлгай манга рух.

21

Кўркутма мени томугдин, эй зоҳиди ях,
Жаннат манга бўлгуси дебон урма занах,
Ким дўзах онинг ёди била жаннат эрур,
Жаннат бори сенинг биладур дўзах.

22

Рухсори уза холларин ул дилбанд
Очти чу мени кўрди баса ҳожатманд.
Айшимга ямон кўз этмагай эмди газанд,
Хоссаки, ул-ўқ бўлубтур ўт узра сипанд.

23

Ёшимга багир қони чу эрди монанд,
Кўз асради ёшдек бўлуб андин хурсанд.

Турмади кўзумда еткач ул сарви баланд,
Бўлмас киши фарзанди кишига фарзанд.

24

Эй, шарбати лаълинг оби ҳайвондин алаз,
Ҳайвон суйини қўйки, чучук жондин алаз.
Не жондин алаз, не оби ҳайвондин алаз,
Ким ҳар неки йўқ, ондин алаз, ондин алаз.

25

Будур тилагимки, улки маъбудунг эрур,
Туткай сени улёнки, сенинг судунг эрур.
Кўнглунгга етургай улча беҳбудунг эрур,
Илгингга кетургай улча мақсудунг эрур.

26

Гул зикрин эшитурмену йўқ гулдин асар,
Бу бог эшигидин истарам онча гузар,
Ким топмаса гул жамолидин баҳра назар,
Бори исидин етса димогимга хабар,

27

Соқий, баданимни нотавон этти хумор,
Кўнглумни қадахдек тўла қон этти хумор,
Ҳар узвума юз ранж аён этти хумор,
Тутқил қадахеки, қасди жон этти хумор.

28

Кўзум учадур, магарки ёрим келадур,
Эс ҳар дам озар, магар нигорим келадур.
Ё бодияйи фироқ сайрида қилиб
Юз марҳала қатъ шахсуворим келадур.

30

Ҳар гармрўйки, бўлгай ул қошифи роз,
Мақсуд ҳарими сори қилгач парвоз,
Тонг йўқ, фалак узра айлабон жилваву ноз,
Наълайни малакка бўлса меҳроби намоз.

31

Олам бор эмиш, Навоийё, шўрангиз,
Олам доғи эл боштин-аёқ рангомиз.
Ишқ истар эмиш сени адам мисри сари
Боргилки, эрур эл тилаган ерда азиз.

32

Аҳбоб, денғизки, хонумондин тамаъ уз,
Не хону не мон, кавну макондин тамаъ уз,
Не кавну макон, жону жаҳондин тамаъ уз,
Лекин деманғиз муники ондин тамаъ уз.

33

Лаълинғни қилиб нуктасаро, эй қарокўз,
Ишқ аҳли ҳаётиға яро, эй қарокўз.
Чекма яна сурма кўз аро, эй қарокўз,
Эл жониға қилма кўз қаро, эй қарокўз.

34

Ул кўзки, даме бўлмади соғ, эй қарокўз,
Қонимдин ичар мудом аёғ, эй қарокўз.
Билмонки, эрур анға қароғ, эй қарокўз,
Ё маст эди, кўйди тоза доғ, эй қарокўз?

35

Жонбахш лабинғ чашмайи ҳайвонму эмас?!
Ҳажридин онинғ ичим тўла қонму эмас?!
Ҳар қатрайи қон лаъли Бадахшонму эмас?!
Ҳар порайи лаъли жавҳари жонму эмас?!

36

Гар ошиқ эсанғ, меҳру вафо қилма ҳавас,
Дард иставу дафъиға даво қилма ҳавас,
Ҳижрону висол мутлақо қилма ҳавас,
Дилдоринғдин ғайри ризо қилма ҳавас.

37

Маҳбубға эътиқод қилмоқ бўлмас,
Андин талаби мурод қилмоқ бўлмас,
Кўзнинғ қаросин мидод қилмоқ бўлмас,
Гар бўлса битик савод қилмоқ бўлмас.

38

Ҳам савмаа кунжи шайхи таррорға бас,
Ҳам шайх юзи зоҳиди ҳушёрға бас,
Ҳам дайрда мастлиғ мени зорға бас,
Ҳам муғбача васли жони беморға бас.

39

Гурбатда гариб шодмон бўлмас эмиш,
Эл анга шафику меҳрибон бўлмас эмиш.
Олтун кафас ичра гар қизил гул бутса,
Булбулга тикандек ошён бўлмас эмиш.

40

Ул дурри саминки, бор эди кўзума ёш,
Айларда ажал анга жафо расмини фош.
Гам тирногини қилиб қарогимни харош,
Ёшургай эдим они кўзум уйида кош.

41

Йўқ бодайи васл, оби хайзон ул эмиш,
Ахбоб мулоқоти, дема, жон ул эмиш.
Гардун гаму ранж суратин накш этса,
Жон чехраси атрофига ҳижрон ул эмиш.

42

Йиллар тутубон шайх мақолотига гўш,
Не кўнглума завқ етти, не жонима жўш.
Жонимга наво солдию кўнглумга хуруш,
Бир журъа била мугбачайи бодафуруш.

43

Соқий, мени хор-хордин айла халос,
Гул-гул юзунг оч, баҳордин айла халос,
Ё май беру интизордин айла халос,
Ё ўлтурубон хумордин айла халос.

44

Бер жому ол, эй мугбача, жонимни иваз,
Кўш туткилу, ол икки жаҳонимни иваз.
Они сумурурда қатрае томса агар,
Сен ҳам тўк анинг ўрнида қонимни иваз.

45

Ким истаса салтанат, саходур анга шарт,
Ҳар ваъдаки айласа, вафодур анга шарт.
Ким факр талаб қилса, фанодур анга шарт,
Оллига неким келса, ризодур анга шарт.

46

Бу даврда йўқ сен киби хушхон ҳофиз,
Хуффоз аро сарҳалқайи даврон ҳофиз.

Қуръонға сен ўлғон киби яксон ҳофиз,
Бўлсун санға барча ишда қуръон ҳофиз.

47

Ким айласа соқийи гуландом тамаъ,
Илгидин онинг соғари ғулфом тамаъ,
Андин сўнғ ағар таквию ислом тамаъ
Айлар эса ул мардак эрур хом тамаъ.

48

Ул дамки, қуёш айлади мағрибқа ружуъ,
Гар суҳбат ўшул қуёш била топса вуқуъ,
Хуштур қилмоқ жом қуёшиға шуруъ,
Ул дамгачаким, қилур қуёш жоми тулуъ.

49

Муғ дайрида даст берса бир лаҳза фароғ,
Ким муғбача ишқидин қизиг бўлса димоғ.
Ул тутса муғона лаҳн ила ҳар дам аёғ,
Бош олсам аёғидин, керак бошима доғ,

50

Бир гул ғамидин дедим қўяй бағрима доғ,
Берғайму дебон атри димоғимға фароғ,
Барғин чу мулаввас айлади бум ила зоғ,
Эмди они исламоққа юз ҳайф димоғ.

51

Бердинг манға дайр аро иқомат, эй муғ,
Тутгунг қадаҳи майи маломат, эй муғ,
Бу ишни худ айладинг каромат, эй муғ,
Ё рабки, ҳамиша бўл саломат, эй муғ.

52

Номанг етибон топти кўнгул иззу шараф,
Ҳар лафзи бўлуб мурод дурриға садаф.
Ҳар сатри алам черикининг дафъи учун
Иқбол сипоҳидин чекибон бир саф.

53

Соқий, баданимни қилди ғам тиғи шикоф,
Қоним бори оқти, тутма ўзунгни маоф.
Тутқил бадали моятаҳаллал майи соф,
То маст қилай ғам черики бирла масоф.

54

Юз меҳнату гам кўнглума еткурди фирок,
Жонимга балову дард ўкин урди фирок,
Жисмимни фано ўтига куйдурди фирок,
Чун куйди, кулини кўкка совурди фирок.

55

Кўнглумни гаму дард ила қон айлади ишқ,
Кўз йўлидин ул қонни равон айлади ишқ,
Ҳар қатрани билмадим қаён айлади ишқ,
Бедил эканим буйла аён айлади ишқ.

56

Ул дамки куёш боттию соргорди шафақ,
Базмингга шафақгун май ила бер равнақ.
Не ҳақни унут, не майни куйгил мутлак,
Ким тонгла эрур тенгри кариму барҳақ.

57

Йўқ даҳрда бир бесару сомон мендек,
Ўз ҳолига саргаштаву ҳайрон мендек,
Ғам кўйида хонумони вайрои мендек,
Яъники, алохону аломон мендек.

55

Бераҳмдурур оламу золим афлок,
Бемехрдурур анжуму даврон бебок.
Қай сарви чаманки, жилва қилди чолок,
Ким ерга тўкулмади нечукким хошок.

59

Зоҳид сену ҳур, манга жонона керак,
Жаннат санга бўлсун, манга майхона керак.
Майхона аро соқию паймона керак,
Паймона неча бўлса, тўла ёна керак.

60

Ғар дилбар эмас малаквашу ҳур хисол,
Андин сўнг улуснинг кўзи кўру тили лол.
Не ҳуснига руъяту не ишқимга мақол,
Биллаҳ, мену ошиқлик эрур амримаҳол.

61

Бир сори сориғ пўлову мен тутсоғ йўл,
Не тоғу, не туз десанғ, не ободу, не чўл.
Йиртуқ капанакдин чиқориб яланғ қўл,
Ул қочсаву мен қовсаму, мен қочсаму ул.

62

Турмай мени зору нотавон бирла кўнгул,
Улфат тутмиш ул остон бирла кўнгул.
Ёреки манға жон эди ҳам азм этти,
Мен мундаву хизматингда жон бирла кўнгул.

63

Умрунғ қуёшиға бермасун чарх завол,
Жонинғ қамарини қилмасун давр ҳилол.
Тун-кун бўлғил махравишу меҳрхисол,
Дахр аҳлиға нурбахшу фархунда жамол.

64

Эй, жони ҳабибу кўнгли аҳбобға лол,
Мен ҳам қилдим жону кўнгулни ирсол.
Кўнғлумға бер аҳбоб била жоми висол,
Жонимни ҳабиб аёғи туфроғиға сол.

65

Муғ дайри сори букун таманно қилдим,
Ул муғбача ҳуснини тамошо қилдим,
Дин накдини қуфри бирла савдо қилдим,
Ким қилди бу ишким, мени расво қилдим?

66

Ёшунгон эмиш қаро булутға моҳим,
Гардунни совурмоғлиғ эрур дилхоҳим.
Кирмиш қаро туфрокқа қуёшдек шоҳим,
Невчун қаро қилмасун қуёшни оҳим?!

67

Жоҳилки, ҳасад бўлғай анинғ жаҳлиға зам,
Нур эл кўзидин анғласа ўз кўзида кам.
Кўзларни олишмоққа чекиб тиғи ситам,
Эл кўзини ҳам ўйғаю ўз кўзини ҳам.

68

Баҳру кемадин кўнгулда кўпдур аламим,
Ким секримайин қадам, югурмай қаламим.

Мақсуддин онча солди бир дамда йирок,
Ким юз йил они тай қила олмас қадамим.

69

Масжидга неча аҳли риёдек етайин,
Ё ринд киби азимати дайр этайин.
Мақсуд топилса яхши, йўкса нетайин,
Бошимни олиб қай сори эмди кетайин?!

70

Гул борди эса, чаман муаттар бўлсун,
Шамъ ўчти эса, қамар мунаввар бўлсун.
Шаҳзодага гар равза муяссар бўлди,
Султонга жаҳон мулки муяссар бўлсун.

71

Жоним аро ўт лаъли сухандонинг учун,
Юзум уза кавкаб маҳи тобонинг учун,
Кўксумда алиф сарви хиромонинг учун,
Сўзлаб, юз очиб кел бу тараф жонинг учун.

72

Зулфунг гириҳига пойбаст ўлмишмен,
Лаълинг майидин бодапараст ўлмишмен,
Ул майни ичиб йўлунгда паст ўлмишмен,
Ҳай-хай, не дедим, магарки маст ўлмишмен?

73

Менменму висол умидидин шод ўлгон,
Бир-бир гаму андуҳдин озод ўлгон.
Оз-озгина берган сойи гул атри насим,
Булбулдек ишим нолаву фарёд ўлгон.

74

Зогеки чўкуб оқизди қон кўнглумдин,
Тирног ила узди нотавон кўнглумдин,
Аъзосида кўр асар дамим дудидия,
Минқор ила чангида нишон кўнглумдин.

75

Кўнглум гулу сарв майли қилмас, нетайин?
Сарву гул ила даме очилмас, нетайин?
Дар шўх кўрунса, кўзга илмас, нетайин?
Бир шўхким, ул тилар — топилмас, нетайин?

76

Дайр ичра тилаб жоми хилолий партав,
Сажжода ғарав бўлса, не тонғ, эй раҳрав.
Чун муғбача оллида қилур сажда бирав,
Йўқ айб мусаллоси онинғ майға ғарав.

77

Ғар қилса киши қилиб гуноҳе тавба,
Ул журмға бўлса узрхоҳи тавба.
Қилмоқ неча ғоҳ журму ғоҳи тавба,
Бу журм ила тавбадин, илоҳи, тавба!

78

Ё кошифи асрори ниҳон бўлса киши,
Ҳаллоли рамузи осмон бўлса киши,
Ё ошиқи зори нотаваи бўлса киши,
Девонаву расвойи жаҳон бўлса киши.

79

Эйким, борасен, кўнгулни қайтарғил ахи,
Бедиллик ўтидин мени кутқарғил ахи.
Ё тиф чекиб тўш-тўшидин ёрғил ахи,
Бир порасини бизға бериб, борғил ахи.

80

Сен борғали ортмиш кўнгул зорлиғи,
Оҳ ўқларидин ҳар нафас афғорлиғи.
Билмон, унутулғонму экандур манға ҳажр,
Ё кўпрак эрур бу қатла душворлиғи?

81

Жонимға етибтурур хумор, эй соқий,
Май тутқилу берма интизор, эй соқий,
Аввал ўзунғ айла ихтиёр, эй соқий,
Тутқил манға сўнгра зинҳор, эй соқий.

82

Охир даме умр этса шитоб, эй соқий,
Тутқил манға онча майи ноб, эй соқий,
Ким ҳашрда маст ўлай хароб, эй соқий,
То англамай этсалар азоб, эй соқий.

83

Дедим зақанинг тутуб сақогингни ўпай,
Кўз қошингга суртубон қабогингни ўпай,
Гулдек юзунг ислабон, дудогингни ўпай,
Йўк, йўк, йўк, агар десанг аёгингни ўпай.

84

Ҳар зулф хамига қилма вобаста мени,
Ҳар кўз ҳавасидин этмагил хаста мени,
Ҳар қош тамаъига солма пайваста мени,
Ё раб, борисидин айла вораста мени.

85

Тил сўз била то қизитти ҳангомамни,
Бир ҳам тия олмадим бу худкомамни.
Ҳар неча итикрак айладим хомамни,
Ул хома қаророқ айлади номамни.

ЛУГЗЛАР

1 ҚАЛАМ

Не лўлидурки, чун ҳангома тутса,
Қадам боштин қилиб тортар навозир.

Бошин кескандин ортиб анга таҳрик,
Тилин ёргандин ўлуб анга таҳрир.

Қаро сувга бошин юз гўта берса,
Тўлар огзию бўлмас лек дамгир.

Киромул-котибин ондин қилиб сабт,
Эл эткондин ямон-яхшини бир-бир.

Вале ошиқ била мажнун ишига
Қазо еткурмай андин ранжу ташвир.

Биҳамдиллаҳки, оллимда азалдин
Жунуну ишқ ёзди килки тақдир.

2 ТАНГА

Не шўх эрурки, улус кўнгли ичра савдоси
Онинг юзидаги хатлар киби муҳаррардур.

Кумишдурур таяию қиймати онинг лекин
Ўн икки ўз танидек важҳ ила муқаррардур.

Иши ул ўн иккидин ҳар бирисидур дийнор,
Ки адл сиккасидин юзларида зевардур.

Магарки англади хумсул-муборак асрорин,
Ки сони бу адад ўлмиш, агарчи юз мардур.

Гадога хумсидин ар салтанатдурур, не ажаб,
Қачонки беклик онинг рубъидин муяссардур.

3 ИГНА

Қайси айёр эркин улким, нақб урар санъатда бор
Бир синон янглиг аёгдин, бош қотиқлиқдин таен.

Нозанинлариинг либоси «ечаким сангин эрур,
Тору пуди кўзларидин ичкари кирмак фани.

Пардаи исматда ҳар гулруҳки урсун лофи зуҳд,
Кўнглакининг дарзи-дарзи ичра кўрмишлар ани,

Бу сифатким топти ул айёрлиқ сарриштасин,
Тонгэмастур, гар отин қўйгайлар онинг сўзани.

4 МИҚРОЗ

Не қушлар эркин аларким, бирардурур қаноти,
Қанотининг учида ҳар бирисига минқор.

Бирор аёглари ҳам бору турфароқ буқим,
Аёғ учида бирор кўз ҳам эттилар изҳор.

Қачон аёгларин олмаштурурлар, ул соат
Қанот урарга бўлурлар туюрдек тайёр.

Қанот кўп урмоғ ила бир қори учарлари йўқ,
Учарда гарчи қоридур аларга истизҳор.

5 ЎҚ

Не қушдурурки, учар уч қанот била, лекин
Агар қўнар ҳам, очукдур қанотлари бори.

Қаноти соридур огзи, валеқ доим очук,
Бу турфароқки, бўлур қуйругида минқори.

Эрур анинг киби туз кўнгли ошёнида ўқ,
Сипеҳр жаъбасидин истасанг намудори.

6 АНОР

Не мижмардур, тўла аҳгар, вале ул мижмар андоми
Эрур сунъ илгидин гоҳе мусаддас, гаҳ мусамман ҳам.

Чиқар равзандин аҳгари дудию бу турфақим, онинг
Ўтига дуд йўқтур, мижмарига балки равзан ҳам.

Ўту мижмар дема, бор ул садафқим, дурларин онинг
Эвурди қонга даврони мушаъбид, чархи пурфан ҳам.

Агар бу навъ эмас, бас не учун, бармоқ кучи бирла
Бўшар жисми, оқар қони, анга мажруҳ ўлуб тан ҳам.

Нечаким табъи норидур, ва лекин меъда нориға
Берур таскин, мунунғ нафъин топибмен воқиан мен ҳам.

7

БЕЛ

Не навъ пайкар конидур ул узун тиллик,
Ки оғзиға қоқилур бнр узун йиғоч маҳкам.

Мунунғдек оғзини маҳкам қилиб эмас мумкин,
Ки ул узун тилидии ҳеч навъ қилғай кам.

Тепарлар, ончаки мақдур эрур, ва лекин ул
Бу тепмак ила котик ерни чок этар ҳар дам.

Бу навъ ер ёра олмас жаҳонда ул кишиким,
Йўқ эрса белида куч, ғар они деғил Рустам.

8

ЮМУРТҚА

Ул ҳукқайи оҳким, қилурлар гулфом,
Ким жавфи паниру маскадин тўлди тамом.

Ким онинғ уруштурмоғидин истар ком,
Ноком ушатқусидур они, ноком.

9

ПОКИ

Не жоҳилдурки, айлар ночахин тез,
Ўзи бирла дурур лекин масофий.

Мағар Бахроми Чўбин наслидиндур,
Ки аҳволида зоҳирдур хилофий.

Равондур тиғи эл бошида доим,
Вале ўз кўксидур онинғ ғилофи.

Бу ҳолатда тонуғдур эл бошининг
Сафоси, доғи ўз кўкси шикофи.

Чу мен қилдим аён покий нишонин,
Керакким, топқай эмди табъи софий.

10

ПАРВОНА

Ул қушки, таашшукдурур андеша анға,

Бир нахлгаким шомдадур беша анга.

Шохи учидин бўлиб аён реша анга,
Гул очмоқ ўшул решасидин пеша анга.

МУАММОЛАР

1 ОДАМ

Қон тўкар юздин дамодам ашқу, ваҳким, ҳар замон
Богланиб оҳимдин айлар кўкка майл ул қатра қон.

2 АҲМАД

Майда икки юз агар кўргузмаса ул маҳжабин,
Дурд дардин истабон жон бермагай аҳли яқин.

3 БОҶИЙ ВА БОҶИР

Жаннат гулу насринига бўлсанг муштоқ,
Гаҳ ёр юзи.га, гаҳ кафи пойига боқ.

4 БАҲО

Дайр аро кир, пандни гўш айлагил,
Бода бешак соф эрур, нўш айлагил.

5 ТАҶИЙ

Мустақим эрди кўнгул ишқингда, эй оромижон,
Ўртанур ул мустақимим эмди гамдин ҳар замон.

6 ТОЖ

Юз кўнгул сайдин ажал домидин озод айлади,
То жамолинг тоблиг зулфини барбод айлади.

7 САМУД

Танимда доғлар узра гамингки ўртади доғ,
Кўрунди ўзгача ул доғдин танимга фароғ.

8 ЖУНАЙД

Оҳ ўқин жондинки чексам ул париваш ёдидин,
Қолмас ул ёдимда ҳам фарёд онинг бедодидин.

9

ЖАЪФАР

Жонондин айру топти кўнгул умрдин малол,
Ўздин кечибдур эмдию айлар вафо хаёл.

10

ҲАСАН

Қошинг гўшаси чеккали гамза досин
Янги ойнинг устида кўргузди ёсин.

11

ҲАМЗА

Ёшун, эй гулки, ул гулрух жамоли
Эрур ҳам содаву ҳам тоза холи.

12

ХОЛИД

Нуктайи мушкинки ул юз узра бўлмиш жилвагар
То ҳисобин англасун эл юз ёшур, эй сиймбар.

13

ХУСРАВ

Ул ниҳолеким қадинга йўқ шабих, андоқ ниҳол
Бошида кўргузса юз хуршид ўлур сендин мисол.

14

ДОВУД

Ўт тушти ваҳм дуди аро фурқатидин,
То куйдию ўрта-нди кўнгул хирқатидин.

15

ДАРВЕШ

Ҳар не топсанг давр аро, сокий, аёққа сол они,
Юз кўрардин ўтти иш, тут змди молмомол они.

16

ЗУННУН

Васли саъйидин эмиш ишқ аҳли ичра можаро,
Завқдин, кўрким, юзум олтундек ўлмиш ишқ аро.

17

РУСТАМ

Нечаким ёр ситам этган ила узди вафо,
Ёдин этганча оти вирди забон бўлди манго.

18

РАЖАБ

Ою куёш айламиш юзунг била даъво,
Бизга алардин ажаб кўрунди бу маъно.

19

ЗАЙНИ ВА ЗАЙД

Кўз учи қоши ёсидур сохир,
Они ёд ол олардин, эй сомир.

20

ЗОҲИД

Ой юзида холини кўргач, ул ой топти жамол,
Охир ул юздинки ёпти, ваҳки, пинҳон бўлди хол.

21

САЪД

Бу гулшан ичраки йўқтур бако гулига сабот,
Ажаб саодат эрур чикса яхшилиқ била от.

22

САЛМОН

Қилур эсанг манга сомон, аё рафиқ, ҳавас,
Онинг аёгига еткур менинг бошимнию бас.

23

ШОҲ

Жон куши чу бўлди донайи холига зор,
Шод ўлдию ҳалқа айлади зулфини ёр.

24

ШУКУРУЛЛОҲ

Қаро эрди кўзум ҳажрингдин, эй моҳ,
Яна кўрдум юзунгни шукрилиллоҳ.

25

СИДДИҚ

Юзунг била юзума кош бўлса уйла висол,
Ки бўлмаса ораларинда гайр ул хату хол.

26

САФИЙ ВА САФО

Қасди жонимға чу мужғонинг икки саф тузди,
Бири қош ёси, бири ғамзанг ўқин кўргузди.

27

ЗИЁ

Гул аврокин сабо қилди паришон,
Қабул этти нечаким топти имкон.

28

ТОҲИР

Гирихни туррадин то очти моҳим,
Паришон қилди филҳол они оҳим.

29

ТОЛИБ

Оғиз лабиға чу қўйдум, яна талаб қилайин,
Ки ғайр нақши гум ўлғай, яна тараб қилайин.

30

ЗАҲИР

Халқ ичра зухури хусн ул сийминбар
Кўргузди, ваё бўлди қиёмат яксар?

Ким жилвағар эрди ғар кичик, ёхуд улуғ,
Бир-бир ҳаракатин айлади зеру забар.

31

ОМИР

Жумлайи ашёға бўлдум ошику ошуфтаҳол,
Оламу одам юзин чин қилди миръот ул жамол.

32

ОДИЛ

Ҳам қоши бирла орази хуш эрур,
Ҳам кўзи бирла қадди дилкаш эрур.

33

ҒАРИБ

Чок бағрим тарфин айладинг икки парканд,
Бирини ташлабон охир бирин эттинг пайванд.

34
ҒАЙБИЙ

Сўзга эвурди икки лабингни такаллумунг,
Ё барги гулни ики ойирди табассумунг.

35
ФАРҲОД

Ҳар кеча кўнглум гаминг тогида фарёд айлағай,
Уйлаким фарёд, фарёдини Фарҳод айлағай.

36
ФАРРУХ

Гар юзунгдин хусн эли юзинда бир хол этса фош,
Ул арода бесарупо заррадек киргай куёш.

37
ҚУБОД

Сочинг ғубори гаҳи юз ёпар, гаҳи юз очар,
Не зулфдурки ёпар ойни, чунки мушк сочар.

38
ҚОСИМ

Рухсораси узра, эй кўнгул, хол недур?
Зулфи аёги остида помол недур?
Қони они кўрган сени кўрса, мени ҳам,
Ким ойидин айру элга аҳвол недур?

39
КАМОЛ

Юзинким қатра хай сероб қилмиш,
Гулдурким, сув ичгандин очилмиш.

40
КОКО

Жон қилгай икки юзунг гули сори шитоб,
Гар бўлмаса икки сунбулунгдин қуллоб.

41
ЛОЛО

Сабодин кўрди чун машшота икки зулфини дарҳам,
Онингдек учларин кестики, қатъ ўлди гириҳлар ҳам.

42

ЛАТИФ

Саф чекти ҳар тараф юзидин кирпик, эй кўнгул,
Ул шаклни кўруб хираду сабрдин тўнгул.

43

МУҲСИН

Мажлисда шайх бу кеча кўп шайн бошлади,
Синдурди шамъу нуқлни ҳавз ичра ташлади.

44

МУРОД

Лутфунг ели чун эсти бу мардудга филхол,
Идбор ниҳоятқа етиб келди юз иқбол.

45

НЕКИЙ

Ўқунга тан, ваъданга жон хуш қилмиш эрди хотирин,
Кести чу пайконинг бирин, куйдурди пайгоминг бирин.

46

НОСИР

Кўрунса кўзга ногаҳ-ногаҳ ул ой,
Кўзум ҳайрон қолур юзига, эй вой.

47

ВАЛИ

Чун ул ойга кул ўлди бу гамкаш,
Кулидин юз ёшурди ул маҳваш.

48

ВАРҶА

Жавр ила қаҳрингки ҳаддин ошти багоят,
Ваҳки, не бор ибтидо анга, не ниҳоят,

49

ҲУМОМ

Ул шўх онча жаврда кўргузди ихтимом,
Ким от чиқарди, балки анга ушбу эрди ком.

50
ХИЛОЛ

Кўнглум ҳалок бўлди, чу ишқингни бошлади,
Охир бошинда ҳар неки бор эрди, ташлади.

51
ЮСУФ

Сайр ичра қачонким юзунгга етти қуёш,
Тер оқиб, анинг чехрасидин борди ёш.

52
ЮНУС

Зулф очмаки, юзунгдур манга шамъи мажлис,
Маҳв қил тун рақамин кун юзидин, эй мунис.

ТУЮҚЛАР

1

Ё раб, ул шахду шакар ё лабдурур,
Ё магар шахду шакар ёлабдурур.
Жонима пайваста новак отқали
Ғамза ўқин қошига ёлабдурур.

2

Жавр ўқин жонимга соқий ёзмади,
Васл жомидин хуморим ёзмади.
Килки қудрат сабзхатлар ишқидин
Ўзга иш оллимга гўё ёзмади.

3

Ё қошингдин неча бир ўқ кўз тутай,
Отки, ўтрусига онинг кўз тутай.
Неча кўргач ўзга махвашлар қошин,
Янги ой кўрган кишидек кўз тутай.

4

Лаълидин жонимга ўтлар ёқилур,
Қоши қаддимни жафодин ё қилур.
Мен вафоси ваъдасидин шодмен,
Ул вафо, билмонки, қилмас ё қилур?

5

Бовужуд ул юз эрур гулгунаси,
Ким кўринур оллида гул гунаси.
Юз қизиллик йўқтурур, эй аҳли зухд,
Токи мункирсиз майи гулгуна сиз.

6

Чарх тортиб ханжари хижрон бу тун,
Қўймади бир зарра бағримни бутун.
Тунга бориб бизни беҳол айладинг,
Не балолиқ ёр эмиш, ё раб, бу Тун?!

7

Ўткали ул сарви гулрух соридин,
Йўқ хабар ул сарви гулрухсоридин.
Ҳажридин бог ичра берур ёдима
Қошидин сарву гул рухсоридин.

8

Тийги ишқинг ёрасидур бутмагон,
Дардини ҳар кнмга ойтиб бутмагон,
Ҳажр сахросидур оҳим ўтидин
Анда гул ёхуд гиёҳе бутмагон.

9

Ваҳ, қачонга тегру ишқинг кожидин
Кўзума ҳар лаҳза ўт чақилғуси.
Басдурур кўнглумда ишқинг, ёкма ўт,
Ким ҳароратул ҳам ўтча қилғуси.

10

Ул пари ишқида бу девонани,
Эйки истарсен, келиб гулханда кўр.
Бир қадаҳ ул гулни хандон айлади,
Эй кўнгул, наззора қил, гул ханда кўр.

ФАРДЛАР

1

Улки, ҳақ боринда мақсуд истағай ҳар зотдин,
Меҳр боринда ёруғлуқ кўз тутар зарротдин.

2

Тамаъ этма, кўп ўлса эл моли,
Кўрмайин ҳақ хазинасин холи.

3

Наби шаръиға топмоқ истиқомат
Эрур соликка мушкилрак каромат.

4

Етар чу ризкинғ, ағар хорадур, вағар ёкут,
Ўзунғга юклама андуҳ тоғин, истаб қут.

5

Мурувват барча бермақдур, емак йўқ,
Футувват барча қилмоқдур, демак йўқ.

6

Такаллуф эрур танға фарсудалиқ,
Анинғ таркидур жонға осудалиқ.

7

Музаввир макри бўлди муъжиби қайд,
Нечукким тулки лаъби боиси сайд.

8

Қотик эл жисмидин анбурлар олмай нақд эмас восил
Ки тоғни пора-пора қилмайин, лаъл ўлмади ҳосил.

9

Кўк баҳридин яна тамаъ ком тутмайин,
Ким қатра сув томизмас, эл оғзин қурутмайин.

10

Тиндурур бою чиғойни ҳокими равшан замир,
Ёрутур обод ила вайронани меҳри мунир.

11

Не сафо лофин урар хиндуйи оташдони,
Уй ёрутмас кўсов, ўн қатла ёрутсанг они.

12

Маст муғ дайри риёи хилватимдин яхшироқ,
Ёшурун исёни зоҳир тоатимдин яхшироқ.

13

Ранжкаш бўлким, чу тортар чуғз вайрон ичра ранж,
Аждаҳодин бийми йўк, аммо эрур уммиди ғанж.

14

Эл ичра, эй ҳасуд, сени қилди ҳақ залил,
Ким ноҳақ элга зидсену ҳақ молиға бахил.

15

Халиқ ўлғон сахийдин элга бўлди икки бахшойиш,
Ҳам эҳсонидин оройиш, ҳам ахлоқидин осойиш.

16

Ёлғон демакда тажриба аввалғи субҳ бас,
Ёлғон нафас чу урди, қарорди ҳамул нафас.

17

Авлиё поясиғадур етмак,
Топмаса шукру топса базл этмак.

18

Базл ҳайвонвашлар илғидин ағар истар кўнгул,
Уйладурким орзу қилғай буғу шохида гул.

19

Элни хор айлаған тамаъ, билғил,
Доимо азза ман қанаъ билғил.

20

Кўнгулга футур ўлмайин, роз очилмас,
Садаф гар бутун бўлса, гавҳар сочилмас.

21

Ғофил ўлма, назардин итса аду,
Шамъ ўчурганда ел кўрунурму?

22

Юқар ямонлиг ангаким, кирар ямон эл аро,
Кўмур аро илик урган қилур илгини қаро.

23

Фориг эл давронда бори қондадур,
Ким бу даврондадурур дармондадур.

24

Дунёву уқбо иккиси жамъ ўлмас, эй рафик,
Кимки икки кема учини тутар, бўлур гарик.

25

Аблаҳ они билки, оламдин бақо қилгай тамаъ,
Ахмақ улким, олам аҳлидин вафо қилгай тамаъ.

26

Истасангким, кўрмагайсен бевафолиг, эй рафик,
Қилма олам аҳли бирла ошнолиг, эй рафик.

27

Жаҳон аруси учун, эйки, асру толпиндинг,
Қачон онинг бошидин кечтинг, ул замон тиндинг.

28

Улки, санга элдин эрур айбғў,
Элга доги сендин эрур айбжў.

29

Киши айбинг деса, дам урмагилким, ул эрур кўзгу,
Чу кўзгу тийра бўлди, ўзга айбинг зоҳир айларму?

30

Киши айбин юзига қилма изҳор,
Таҳаммул айла ўз айбингга зинҳор.

31

Қотик кўнглунгдин оқти халқ ёши,
Ки ёмғур боисидур ёда тоши.

32

Бу кун иасими фироқи менинг-сари эсти,
Ки жонни елга бериб, васл риштасин кести.

33

Қизил тўнунг била юз хаста жонга офатсен,
Ҳадиси мухтасар айлай, қизил қиёматсен.

34

Ноз ила аввал мени фирифта қилдинг,
Эмдики, топтим фириб — шифта қилдинг.

35

Чу сен ёру жаҳон бир душманимдур,
Менинг учун жаҳон турғунча сен тур.

36

Манга эмди гўшае меҳроб ила тоат етар,
Эй кўз, ул меҳроби қошни кўрмаким, офат етар,

37

Лабингни сўзга то гўё қилибсен,
Масихо муъжизин ихё қилибсен.

38

Андоқ кўрунди сабза аросинда лолалар,
Ким сабзхатлар илгида гулгун пиёлалар.

39

Не хам қошлардурурким, ҳасрати қаддимни ё қилмиш,
Не кирпичлар ўқиким, рўзгоримни қаро қилмиш*.

40

Ёр васлин топтиму меҳр ошкора қилмади,
Уйлаким ҳижрони ўртар чоғда парво қилмади.

41

Не ажаб, гар қилмасам гулранг бўйин орзу,
Ким эрур ондин димогим ичра ўт, кўзумда су.

42

Фурқатингдин сувдурур кўнглум, хаёлинг ул судин
Уйла зоҳирдурки, зоҳирдур жамолинг кўзгудин.

43

Балойидур буки, мендин ҳамиша ёр жудодур,
Даме бу дарду балодин халос эмон, не балодур?

44

Чун илик бермаски, ўпсам ул ситамкор илгинн,
Ул киши илгин ўпайким, тутқай ул ёр илгини.

45

Элга бўлмиш руҳпарвар боғу руҳафзо баҳор,
Ёр ҳажридин манга, билмон, хазондур ё баҳор?

46

Дединг, согиндим, эрур ашкдин юзунг гулгун,
Бегим узун яша, согинганинг сориг олтун.

47

Нетай элнинг баҳоринким, манга ошуби ҳижрондур,
Кўзумга сарв ўқдур, кўнглум ичра ғунча пайкондур.

48

Истарам, шўхе чиқиб, жонимга бедод айлағай,
Сабру ҳушу аклу имонимни барбод айлағай.

49

Неча бўлғай, эй кўнгул, ошиқлику афтодалиқ,
Неча кун ҳам хуштурур фориғлику озодалиқ,

50

Икки кўзунгу лабииг гамидин
Мен хаста ўлуб-ўлуб тирилдим.

51

Ўқ эди, эй тонгки, оттинг жонима вуслат туни,
Бу жиҳатдин ёрума дермен сени ҳар субҳидам.

52

Белу огзидин, дедиларким, дегил афсонае,
Бошладим филҳолким: «Бир бор эди, бир йўқ эди».

53

Сел йўлида фано даштида мужгоним эмас,
Кўз алочукларининг дуд егон ўқларидурур.

КЎРСАТКИЧЛАР

ТАРИХИЙ, АДАБИЙ ВА МИФИК ШАХСЛАР ИСМИ КУРСАТКИЧИ

- Абдурахмон Жомий—дебоча 7.
Абобакр— қитъа 38, 1.
Аёз — ғазал 255, 6.
Азиз — ғазал 552, 4.
Али — ғазал 301, 5.
Амир Хусрав Дехлавий — дебоча 7.
Афридун — ғазал 19, 7; 105, 9; 256, 7; 422, 6,
Аҳмад — муаммо 2.
Баҳо — муаммо 4.
Баҳром (Гўр) — ғазал 162,6; таржиъбанд 2, 11.
Баҳром Чўбин — Луғз 9, 2.
Билқис — ғазал 257, 9.
Боқибек — қитъа 48, 1, 2,
Боқий — муаммо 3.
Боқир — муаммо 3.
Бу Али (Абу Али ибн Сино) — таржиъбанд 2, V,
Бул-Ало — ғазал 68, 8.
Бу Лаҳаб — ғазал 68, 8.
Вали — муаммо 47.
Варқа — муаммо 48.
Вомиқ — ғазал 2, 6; 29, 3; 137, 5; 451, 3; 481, 6; 564, 7; 710, 6.
Дарвеш — муаммо 16.
Довуд — ғазал 259, 6; 642, 4.
Довуд — муаммо 15.
Доро — ғазал 707, 7.
Жабраил (Жибрил) — ғазал 10, 8; 272, 6; 295, 7; 431, 5; мустазод 1, 5.
Жамшид (Жам) — ғазал 1, 3; 26, 6; 55, 9; 99, 7; 105, 8; 117 7; 169, 6; 188, 5; 256, 7 297, 7; 337, 8;
369, 6; 401, 5; 422, 6; 488, 3; 506, 8; 670, 5; 692, 7; 769, 4.
Жаъфар — муаммо 10.
Жунайд — муаммо 9.
Зайд — муаммо 19.
Зайни — муаммо 19.
Заҳир — муаммо 30.
Зиё — муаммо 27.
Зол — ғазал 54, 3.
Зоҳид — муаммо 20.
Зуннун — муаммо 17.
Идрис — мустазод 1, 6.
Искандар (Сикандар) — дебоча ғазал 19; 122, 8; 295, 7; таржиъ банд 2, II; 2, V.
Исо (Масих, Рухуллоҳ) — ғазал 14, 3; 31, 2; 49, 6; 65, 5; 71; 5; 75, 1; 83, 4; 90, 2; 92, 1; 101, 3;
117, 5; 123, 2; 129, 4; 338, 5; 144, 5; 152, 4; 154, 3; 164, 3; 176, 1; 197, 5; 200, 4; 203, 6; 505, 4; 223,
2; 227, 6; 249, 5; 259, 2; 260, 3; 256, 5; 272, 7 295, 3; 308, 2; 310, 2; 314, 5; 332, 4; 354, 2; 366, 4;
369, 4; 70; 416, 3; 419, 5; 439, 3; 406, 6; 424, 3; 448, 2; 457, 7; 469, 1; 535, 13; 536, 2; 538, 4; 544, 6;

548, 1; 558, 1; 563, 1; 565, 1; 577, 9; 591, 5; 607, 6; 611, 5; 622, 4; 675, 4; 681, 6; 686, 3; 689, 4; 722, 3; 729, 3; мустазод 1, 2, 6; мухаммас 1, 3; 3, 7; фард 37.

Кайхусрав (Кай)—ғазал 619, 5; 692, 7; 711, 5; таржиъбанд 2, 11.

Калимуллох (Мусо) — ғазал 682, 4.

Камол— муаммо 39.

Коко — муаммо 40.

Кўрагон (Абусаид Мирзо)—дебоча 4.

Лайли (Лайло)—ғазал 2,4; 18,4; 68,6; 76,5; 177,5; 230,5; 232, 5; 250, 7; 262, 1; 358, 1; 363, 3; 384, 5; 385, 5; 410, 4; 444, 4; 513, 4; 566, 3; 599, 2; 672, 6; 677, 6; 696, 3; мустазод 1, 2.

Латиф — муаммо 42.

Лоло — муаммо 41.

Лутфий — дебоча 8; ғазал 530, 6; мухаммас 1, 5; 2, 5; 3, 7; мусаддас 1, 7; 2, 7.

Мажнун —ғазал 2, 4; 18, 4; 29, 3; 33, 9; 50, 5; 51, 8; 68, 6; 74, 3 76,5; 81, 7; 91, 2; 91, 5; 105, 6; 137, 5; 177, 5; 180, 5; 185, 5; 691, 4; 696, 3; 761, 4; 764, 1192, 3; 193, 6; 197, 4; 207, 7; 227, 5; 230, 5; 250, 7; 256, 1; 12, 3; 261, 6; 262, 1; 266, 5; 267, 7; 295, 5310, 4; 327, 5; 334, 5; 335, 7; 342, 2; 347, 5; 358, 1; 363, 3; 379, 2; 384, 5; 386, 5; 403, 7; 410, 4; 432, 7; 444, 4; 451, 3; 458, 7; 481, 6; 482, 3; 484, 7; 501, 4; 505, 5; 512, 2; 513, 4; 522, 6; 526, 4; 528, 7; 531, 7; 554, 2; 557, 6; 564, 7; 566, 3; 570, 6; 593, 6; 599, 2; 619, 3; 656, 7; 662, 5; 672, 6; 677, 6; 712, 2; 719, 6; 741, 7; 742, 2; 751, 7; 756, 2; 761,4; 764, 1; мустазод 1, 2; мухаммас 4, 5; мусаддас 2, 3; таржиъбанд 1, VII.

Марям — ғазал 406, 6.

Махмуд (Ғазнавий) — ғазал 255, 6.

Махмуд Ҳабиб— таржиъбанд 1, IX.

Мирзо Чучук — ғазал 677, 1.

Моний — ғазал 732, 4.

Мурод — муаммо 44.

Муҳаммад (пайғамбар) —дебоча; қитъа 2, 1

Муҳаммад Султон— дебоча 6.

Муҳсин — муаммо 43.

Намруд — ғазал 47, 6.

Некий — муаммо 45.

Низомул-мулк — қитъа 41, 3.

Носир — муаммо 46.

Нух —ғазал 102, 5; 122, 7; 220, 7.

Нуён барлос — қитъа 39, 1.

Одам —ғазал 6, 1; 33, 4; 167, 6; 649, 7; 677, 4; 733, 4; 770, 6.

Одам — муаммо 1.

Одил — муаммо 32.

Омир — муаммо 31.

Рустам — таржиъбанд 1, IX; 2, V; луғз 7, 4.

Рустам — муаммо 18.

Садр котиб — қитъа 46, 1.

Саккокий — дебоча 8.

Салмон — муаммо 22.

Самуд — муаммо 7.

Сафий — муаммо 26.

Сафо — муаммо 26.

Саъд — муаммо 21.

Сиддиқ — муаммо 25.

- Сулаймон** — ғазал 7, 7; 145, 8; 220, 7; 291, 7; 506, 3; 711, 5.
Сухайлий — дебоча 8.
Тақий — муаммо 5.
Тож — муаммо 6.
Толиб — муаммо 29.
Тохир — муаммо 28.
Узро — ғазал 2, 6.
Фаррух — муаммо 36.
Фарход — ғазал 2, 7; 29, 3; 47, 5; 51, 8; 72, 4; 91, 2; 114, 5; 137, 5; 180, 5; 192, 4; 203, 5; 203, 8; 207, 7; 213, 7; 225, 6; 227, 5; 256 1 2-342, 2; 347, 5; 372, 3; 451, 3; 481, 6; 484, 7; 505, 5; 512, 2; 531, 7; 558, 2; 566, 4; 570, 6; 575, 1; 593, 6; 645, 4; 668, 3; 705, 3; 710, 6; 717, 2; 738, 1; 741, 7; 760, 4; 764, I; мусаддас 2, 3.
Фарход — муаммо 35.
Фағфур — таржиъбанд 2, 11.
Фузайл Аёз — ғазал 301, 3.
Фузайл Бармакий — ғазал 301, 3.
Халил — дебоча 19; ғазал 1, 8; 450, 7; 545, 5; мусаддас 1, I
Хизр—ғазал 23, 6; 25, 2; 26, 6; 71, 5; 74, 3; 84 1; 101 36, 154, 6; 164, 3; 200, 6; 259, 3; 285, 6; 303, 1; 346, 3; 386, 3; 391, 6; 398, 5; 412, 6; 439 5; 446, 6; 449, 7; 459, 5; 468, 5; 469, 1; 509, 1; 565, 8; 613, 2; 756, 7; 767, 6, 8; мухаммас 1, 3.
Хожа Ҳофиз Шерозий — дебоча 7.
Холид—муаммо 13.
Хусрав (Парвез) — ғазал 144, 9; 203, 8; 372, 3; 645, 4.
Хусрав — муаммо 14,
Ширин — ғазал 2, 7; 72, 4; 225, 6; 240, 6; 558, 2; 566, 4; 645, 4.
Шох — муаммо 23.
Шукруллоҳ — муаммо 24.
Юнус — муаммо 52.
Юсуф — ғазал 17, 5; 153, 5; 195, 2; 383, 1; 389, 5; 416, 3; 507, 3; 514, 8; 534, 9; 535, 3; 552, 4; 580, 3; 623, 1; 642 4; 675, 4.
Юсуф — муаммо 51.
Юсуф Хожа — китъа 47, 2.
Яъқуб — ғазал 535, 2; 642, 4.
Қайсар—таржиъбанд 2, 11.
Қосим — муаммо 38.
Қорун — ғазал 47, 6; 73, 7; 99, 7; 549, 2; 572, 8; мусаддас 2, 1 таржиъбанд 2, V; 2, IX; китъа 8, 2.
Қубод — ғазал 117, 7; 369, 6.
Қубод — муаммо 37.
Ғайбий — муаммо 34.
Ғариб — муаммо 33.
Ҳамза — муаммо 12.
Ҳасан — муаммо 11.
Ҳассон — таржиъбанд 2, V.
Ҳилол — муаммо 50.
Ҳотам — ғазал 99, 7.
Ҳумом — муаммо 49.
Хусайн Бойкаро (Абулғозий, Ғозий)—дебоча 10; ғазал 9, 10; 77, 7; 126, 9; 603, 7; 698, 7;

мустазод 1, 7; мухаммас 4, Р.

ГЕОГРАФИК НОМЛАР КЎРСАТКИЧИ

Адан — ғазал 548, 4.

Ажам — ғазал 233, 9; 329, 7; 340, 7.

Арас — ғазал 407, 7.

Афранж — ғазал 94, 9.

Бадахшон — ғазал 474, 5; рубоий 35, 2.

Батҳо — ғазал 6, 7.

Бесутун — ғазал 47, 5; 213, 7.

Бобил — ғазал 17, 5.

Дажла — ғазал 431, 2.

Ирам — ғазал 617, 1; 662, 1.

Ирок — дебоча 8; ғазал 233, 9; 329, 7; 340, 7; 416, 7.

Жайхун (Ому) — ғазал 18. 1, 2; 407, 7; 46, 3; 572, 3.

Канъоя — ғазал 134, 2; 212, 6; 535, 2.

Қаъба — ғазал 6, 4; 76, 7; 113, 9; 307, 3; 316, 8; 399, 9; 412, 6; 416, 5; 440, 2; 455, 6; 459, 9; 497, 7; 501, 9; 513, 9; 578, 9; 579, 8; 708, 6; 716, 8.

Мадина — ғазал 94, 9.

Машҳад — ғазал 602, 1.

Миср — ғазал 212, 6.

Мусалло — ғазал 598, 6.

Нахшаб — ғазал 644, 1.

Неруз — ғазал 329, 7.

Нил — ғазал 431, 2.

Тун — туюқ 6, 2.

Туркистон — дебоча 8.

Уммон — ғазал 461, 4; 474, 6; 629, 3.

Хайбар — ғазал 384, 1.

Хуросон — дебоча 8; ғазал 108, 7; 416, 7; 588, 9.

Хўтан — ғазал 758, 5.

Чакар — қитъа 47, 1.

Чин — дебоча 12; ғазал 25, 1; 42, 5; 129, 2; 155, 2; 198, 1; 198, 2265, 2; 599, 5; 739, 5; 776, 2; мустазод 2, 3; мусаддас 2, 6.

Яман — ғазал 21, 4.

Ясриб — ғазал 6, 8.

Қоф — ғазал 33, 3; 47, 5; 123, 6; 206, 6; 272, 6; 538, 5; таржиъ банд 2, VII.

Ҳижоз — ғазал 233, 9; 255, 7; 324, 7; 340, 7; 416, 7.

Ҳиндустон (Ҳинд) — ғазал 157, 5; 776, 2.

ЭТНИК НОМЛАР КЎРСАТКИЧИ

Араб — ғазал 68, 6; 90, 6; 568, 3; 578, 8.

Жухуд — ғазал 111, 4.

Лўли — ғазал 130, 7; 209, 9; луғз, 1, 1.

Турк — ғазал 255, 5; 555, 5; 717, 3.

Чаркас — ғазал 712, 4.

Хинду —ғазал 42, 5; 70, 7; Ш, 3; 219. 4; 226, 5; 256, 5; 358, 2; 417, 7; 517, 4; 578, 8; 610, 2; 614, 5; 620, 1; 628, 2; 686, 1; 758, 5; фард 11.